



Öden

Inga hemligheter

dokumentationer under redaktion av C. Lanciai

"Någon måste säga sanningen."

Innehåll :

Mitt ofrivilliga liv
Guttis dagbok
Den heliga tystnadsplikten
Uppgörelser

Brasklapp

Redaktören kan inte med absolut säkerhet vidimera att vartenda ord i dessa dokumentationer är fullständigt överensstämmande med sanningen.

Copyright © C. Lanciai 1995-97

Mitt ofrivilliga liv

1. Förfäderna
2. Barnet
- I. Argentina
- II. Göteborg
3. Den förlorade ungdomen
4. Arbete, arbete och åter arbete
5. Skrotning
- Epilog

Guttis dagbok

- Kapitel 1.
Kapitel 2.

Den heliga tystnadsplikten

1. Läroår
 2. Vandringsår
 3. Barfotaåren
 4. Karma
- Frågor och svar

Uppgörelser

Uppgörelser
"Vad jag minns!" – av Aurelio Lanciai
De trolösa kvinnorna
Svikarna
Fallet Olof Palme
Från Wien till Göteborg
Gösta Schein in memoriam
Finlandstraumat
Bikten

Mitt ofrivilliga liv

1. Förfäderna
 2. Barnet
 - I. Argentina
 - II. Göteborg
 32. Den förlorade ungdomen
 4. Arbete, arbete och åter arbete
 5. Skrotning
- Epilog

"Undvik att dölja dina misslyckanden."

– buddhistiskt råd.

Förord

Detta är en debattbok. Den måste därför vara kontroversiell. Dess hetaste debattämnen är olika sexuella frågor som pedofili, homosexualitet och äktenskap. Att alla former av pedofili måste kriminaliseras är idag efter de belgiska skandalerna (före vilkas offentliggörande "Mitt ofrivilliga liv" skrevs) en självklarhet. Vad inte många är medvetna om är att homosexualitet ofta inleds och etableras genom pedofili, ett faktum som nästan fullkomligt ignorerats i den homosexuella debatten.

Som äktenskapsideal framhålls mina morföräldrars 58-åriga och mina föräldrars nästan 52-åriga äktenskap. Det senare äktenskapet var romerskt-katolskt och höll till min faders bortgång trots de värsta tänkbara kriser. Sådana äktenskap bör framhållas som bättre modeller än alla moderna skilsmässor och lösa förbindelser. Äktenskapsmoralen tycks vara på väg att försvinna i vår tid och endast efterföljas av sexuell anarki, vilket verkar vara ett sämre alternativ.

Även religioner diskuteras, främst fenomenet Scientology och dess oöverskådliga konsekvenser för min familj. Även den katolska kyrkan kritiseras, medan en judisk-buddhistisk stoicism framhålls som ett personligt ideal. Johannes B. Westerberg belyser den rysk-ortodoxa kyrkans utveckling men både opartiskt och utan kritik.

Det svenska samhället kritiseras hårt och främst dess gestaltning under den 20-åriga Palme-epoken.

Utom dessa heta debattämnen är allt material dokumentärt. Det försöker hålla sig strikt till sanningen, men en perfektion därvidlag är omöjlig. Dokumentationerna av mänskliga relationer är av nödvändighet ofta intima och känsliga, ty annars skulle de inte vara sanna. Den som i motsats till mig lyckats i en balansgång härvidlag är Johannes B. Westerberg i "Den heliga tystnadsplikten", där han med beundransvärd konsekvens lyckats berätta allt men utan att avslöja någon. Må de stötande bristerna i verkets övriga tre delar kompenseras av "Den heliga tystnadspliktens" kliniska renhet.

Mitt ofrivilliga liv.

1. Förfäderna

Helt sakligt sett är mitt liv en ganska besynnerlig historia. Än mer besynnerlig blir den när man betänker dess omständigheter. Mest skäl att höja på ögonbrynen skänker av dessa omständigheter detaljen underliga djur i familjen, det vill säga påbrå. Somliga hävdar tvärsäkert, att man föds i den familj man väljer själv och får den familj man förtjänar. Jag är snarare benägen att hålla med den polack, som under Warszawapaktens tid menade, när ryssarna självutnämnde sig till polackernas bröder, att man väljer sina vänner men inte sina bröder.

Därmed kan dock teorin att man föds i den familj man förtjänar inte helt uteslutas. Faktum är, att den familj man föds i är det första man får helt gratis i livet, och inte ens den sämsta tänkbara gratisgåva kan vara helt utan fördelar. Om man föds i en brokig och bråkig familj får man exempelvis den möjligheten att från början kunna studera och utforska människor i de mest kontrastrika tänkbara former. Ett så färgstarkt menageri

som man hamnade i av en olyckshändelse eller lyckträff från början och under så ständigt omväxlande omständigheter måste lämna bestående intryck för livet i form av en kaotisk men desto mer realistisk uppfattning om människan, detta vidunderliga djur som man trots allt har fötts till.

Låt oss börja från början. Släktutredningar har ständigt gjorts om och om igen inom olika grenar av familjen och kusiners familjer med alltid olika resultat. Min mor är finlandssvenska utan en droppe finskt blod i ådrorna, medan hon dock hör till en av tre familjer i Finland (Gadolin, Lybeck och Luther) som härstammar från ingen mindre än den fanatiska augustinermunken Martin Luther, som bröt sitt celibat för att i rättvisans namn vända upp och ner på kristendomen med århundraden av religionskrig som preliminärt resultat. Att hon dessutom råkade vara född på Martin Luthers dag den 10 november gjorde knappast saken bättre. Detta (som väl är, "eventuella") släktskap med en så stor och besvärlig man är kanske den av alla detaljer i våra släktutredningar som har varit den minsta källan till glädje och stolthet inom familjen.

Mera stolta var vi då över min mormors mormors mor, som hette Ljungberg och var dotter till en högborgerlig riksdagsman i Stockholm. Denna förpliktigande högborgerlighet skrotade hon helt sonika med att bli kär i en fattig musiker och rymma med honom till Finland, närmare bestämt Ekenäs. Denna fasliga plump i etiketten utvecklade sig till något av en farlig epidemi, ty med tiden fick hon även sin syster till att flytta över till Finland och bilda en familj där som blev ganska talrik, nämligen släkten Starck. Andra grenar på det trädet hette Graeffe, Palmgren och Rönehalm, som var min mormors flicknamn, vilket tyvärr sedermera utdött.

En gren hamnade också i Ryssland under det adliga namnet Krabbe. Den dog ut, men släktingar borde finnas kvar i Ryssland, vilkas spår dock blev omöjliga att följa efter 1917.

Min morfars familj var mindre äventyrlig och mera jordnära, och själv hävdade han alltid att familjen Westerberg kommit från den enklaste tänkbara allmoge. Emellertid är det i den släkten ett påfallande vallonskt drag, då många är svartmuskiga med buskiga ögonbryn och lurvig hårväxt och har grova och primitiva käkpartier, inte helt olika Martin Luthers pappa enligt Cranachs porträtt, denna grottvilde med höga kindknotor och håret på ända, ungefär som en troll- och lappgubbe. Gadolin är det vallonska namnet, och det finns faktiskt ett grundämne Gadolinium, som upptäcktes just av en av våra förfäder, en urtorr professor i Åbo som konserverade sig i all sin torrhet till en mer än nittioårig ålder (Johan Gadolin, 1760-1852), i all sin vetenskapliga strikthet dock ett angenämare påbrå än den tjocke revolutionären doktor Luther, grottgubbens son.

Någon Gadolin blev till ytter mera visso adlad under 1700-talet, men en av hans söner vägrade acceptera adelstiteln och blev bara Gadolin. Vi härstammar från denne frivilligt oadlige, må det vara osagt vilket som var bättre, adlig eller enkel, då detta knappast ens i efterhand kan avgöras.

Även min farmors släkt var helt och hållet finlandssvensk utan en droppe finskt blod i ådrorna. Hon hette Mickelsson och hade en syster som gifte sig Hoffnér, vilket senare ättlingar sedermera förfinskade till Helo. De talar bara finska idag och är den enda helt förfinskade grenen av släktträdet. Mer om familjen Mickelsson, med troligt ursprung på Åland, vet vi inte, men min farmor hade en otrolig språkbegåvning och kunde på kort tid snappa upp ett främmande språk bara genom örat. Hon talade flytande ryska och förstod utan svårighet allt i en italiensk opera. En sådan kosmopolitisk fallenhet tyder på

mer än bara Åland, där ju dock under århundradena alla världens sjörövare har drivit i land och förökat sig innan de drivit vidare.

Min farfar var den stora särlingen. Han kom till Finland av misstag och stannade där av misstag och blev kanske till och med gift av misstag. Han hette Ferruccio och kom från Verona i Italien. Redan hemma hos familjen i Verona utsågs han till den stora (eller snarare lilla, ty han var mycket liten till växten,) särlingen, ty han dömdes till att få resa utomlands för gott för att där tillvarata familjens intressen medan alla de andra stannade hemma. Han var även den mest musikaliska i familjen men försörjde sig genom familjens specialitet italienskt krimskrams, som han alltså fick missionera med i hela Europa. Hans resor norrut för att sälja och marknadsföra små italienska spetsnäsdukar och gipsstatyetter av helgon och dylikt förde honom allt längre bort från all ära och redlighet i Italien till Paris, där han övervakade det senaste sekelskiftet med alla dess ymniga fester, till det tyska kejsarriket och till det ryska, tills han till slut allvarligt funderade på att slå sig till ro i Stockholm av alla ställen. Han kom dock på andra tankar när en italiensk mandolinorkester förledde honom till att följa med dem som mandolin-plinkare över till Finland, som då fortfarande var ockuperat av Ryssland; och där begav det sig inte bättre än att han blev dödligen förälskad i en vacker ung dam i Helsingfors. Sålunda fastnade han där. Emellertid utvecklade sig den så lovande och passionerade amorösa inledningen till en tragedi, ty den vackra damen brädade honom utan skrupler och gifte sig Hoffnér hellre än något italienskt. Då hade min farfar redan kommit in i familjen Mickelsson och börjat känna sig hemmastadd, så han nöjde sig med att gifta sig med den tillbeddas yngre, fulare och större syster, som hette Selma. Äktenskapet blev inte lyckligt, vilket det enda barnet, min far, bittert fick erfara. Min farfar klarade sig inte så bra i Finland, han lärde sig dåligt svenska och ingen finska alls, och hans räddning blev en anställning vid den italienska legationen, som 1923 blev fascistisk. Fascismen började ju på 20-talet i Italien och fick en god och lovande början där med till och med tåg som började gå punktligt för första gången någonsin, vilket mirakel ingen post-fascistisk regering i det landet kunnat upprepa. Som god italienare var min farfar en trogen fascist från 1923, vilket både hans fru och hans son var allergiska mot. Det grälades alltid om pengar i hemmet, denna ständigt utlösta småaktighet blev ständigt alltmera småaktig och inkräkt, och det enda goda detta förde med sig var ett tidigt beslut från min pappas sida att aldrig inom sin egen familj, när han bildade en sådan, göra sig skyldig till ekonomisk osäkerhet.

Denna lilla sällsamma exotiska fågel från Italien i det frusna Finland hade dock en mycket intressant släkt bakom sig som han var mycket litet medveten om själv. Han var ingalunda den första som reste i familjen. Hans kusins son Michael blev officer i den italienska armén under Mussolini och deltog som sådan i den enda italienska bataljon som Hitler använde och skickade mot Moskva långt före Stalingrad. Detta slag om Moskva 1942, som egentligen var tyskarnas allra första nederlag i kriget, genljöd av någon anledning aldrig i historien, förmodligen då det sedan överskuggades av Stalingrad; men i det tyska anfallet mot Moskva offrades redan där utan en blinkning hur många soldater som helst och i synnerhet italienska. På kyrkogården vid Jasnaja Poljana, Leo Tolstojs släktgods, ligger nästan hela den italienska bataljonen. Av 500 klarade sig ungefär 20, av vilka en var min släkting Michael, som dock frös ihjäl några tår och fick behålla diverse granatsplitter och kanonkulor i axeln.

Det märkliga är att han hade en dubbelgångare inom släkten, som 1812 följde med Napoleon till Moskva och kom därifrån med liknande outplånliga visitkort i bagaget. Han hette Pietro och var också kapten.

En annan släkting, min farfars farfar, stred under Garibaldi för ett förenat Italien, men denna bemärkthet är inte populär bland släkten i Verona, då Garibaldi i Venetien betraktas som en delinkvent som förstörde allt som var bra i Italien innan alla dess småstater förenades. I Venetien betraktas det främmande kungahuset Savojen som främlingar och fransmän och inte som rumsrena italienare.

Både denna kusin Michael och min far bedrev släktforskning i Italien men kom till olika resultat och fann olika släktvapen. Till denna förvirring kom olika legender – en ogift faster hävdade med bestämdhet att familjen en gång varit markiser. Mycket pekade dock mot höga anor i familjens förflutna, och min far beslöt att bekosta en juridisk utredning – i Florens.

Därvid framkom märkliga resultat. Att vi var något hett på spåren framgick redan när mina föräldrar på strövtåg i Florens plötsligt fann sig spatsera på en gata som hade vårt eget namn – en mycket liten, trång och gammal gata från medeltiden. Jag har aldrig hittat denna gata själv, men jag har hört även från andra att den skulle ligga i närheten av Via Calzaiuoli i den mest centrala delen av staden.

Vid utredningen visade det sig att familjen levte i Florens under medeltiden och tillhört den högre aristokratin, vilket bevisades genom att de blivit begravda *inne* i kyrkorna och inte utanför. De borde ha varit verksamma florentinare under Dantes och Medicéernas tid, men efter 1500-talet är de spårlöst försvunna.

En god vän, som har mycket underjordiska kontakter främst inom den ortodoxa och andra kyrkor, visste att berätta, att det i Vatikanens källare finns dokument som visar hur bärare av vårt namn i Florens råkade ut för en bannlysning, (kanske samma som drabbade huset Medici och Florens 1478 efter mordkomplotten mot Lorenzo och Giuliano i katedralen, varvid den senare omkom,) varvid all familjens egendom konfiskerades. Kort sagt skulle vår familj ha kommit i kläm mellan Medicéerna och påven, varefter tillvaron blev så otrygg för dem i Florens, att de utvandrade till den fria republiken Venedig, vart påvens tentakler inte sträckte sig. Denna historia verkar trolig, om än den aldrig har bevisats, men beviset finns måhända i Vatikanens källare.

Detta betonar också den röda tråden i familjens öde om ständigt överhängande ekonomisk ruin. Familjen har alltid varit ekonomisk men alltid råkat ut för roffare. Detta har visat sig även i vår släkting Michaels familj, där en av bröderna trots ekonomiskt välstånd och lönsam storindustri genom marmorbrott i Domegliara (strax norr om Verona) ändå fick sin familj förd till ruinens brant genom ett outrannsakligt ekonomiskt öde.

Emellertid slutar eller börjar denna släkthistoria inte i medeltidens Florens. När jag senast var i Italien fick jag genom goda vänner tillgång till en databank, där man utgående från Torino samlat allt heraldiskt material från hela Italien. Genom att skriva sitt namn med dess exakta stavning i datorn kunde man få veta dess äldsta kända ursprung genom heraldisk forskning. Som detta var gratis ansåg jag mig inte ha någonting att förlora på att riskera mitt nedärvda namn åt en dator och försvarade tilltaget med, att datorn kanske kunde kontrollera eller bekräfta de florentinska uppgifterna. Döm om min förvåning när datorn efter någon betänketid avslöjade att namnets äldsta kända historia kom från Sicilien under 1000-talet. Det heraldiska vapnet

från den tiden var bevarat, och vår titel på Sicilien då på 1000-talet var *principi*, alltså furstar.

Min far var alltid historiskt intresserad och älskade att läsa omfattande historiska verk framför allt om romartiden – han hade Edward Gibbons oöverträffade mammutverk på engelska och läste med nöje Tacitus och Robert Graves och annat sådant. Han hade ett intuitivt historiskt medvetande, som gjorde honom från början allergisk mot exempelvis sin pappas fascistiska engagemang, och han gick aldrig på någon -ism. Han var tillräckligt realist för att kunna genomskåda det mesta, och detta förnekade sig faktiskt aldrig.

Om det historiska intresset alltid var starkt hos min far så var det hos mig alltid min stora passion. Historien handlade ju bara om öden och människor, som var det intressantaste av allt.

Denna utforskning av detta sicilianska förflutna bekräftar familjens röda ödestråd: att på något sätt höra samman med världens centrala historiska skeende, inte som politiker, inte som ansvariga beslutsfattare, utan snarare som offer.

Under 1000-talet inleddes den normanniska eran på Sicilien – normannerna reste ju på den tiden runt i världen och bildade i stort sett kungariken vart de än kom, som till exempel Jerusalem. Det kanske främsta normanniska riket var just Sicilien, som under kungarna Roger upplevde en otrolig storhetstid som medelhavsvärldens centrum. Den siste i raden av de normanniska kungarna på Sicilien var Fredrik II av Hohenstaufen, mer känd som tysk-romersk kejsare, den siste i sitt slag och troligen den störste. Han kom i olycklig konflikt med påven, som bannlyste honom två gånger, den andra gången oåterkalleligt. Den första bannlysningen fick han återkallad genom att som den förste och ende någonsin bege sig på korståg till Jerusalem och erövra staden diplomatiskt utan att ett enda vapen behövde användas. Man kan säga att han inledde reformationen, ty han ville reformera kyrkan, stötte på motstånd och blev bannlyst, vilket gav upprinnelsen till det eviga medeltida inbördeskriget i Italien mellan guelfer och ghibelliner – guelferna var för påven och ghibellinerna (med Dante) för kejsaren. Efter Fredrik II:s död 1250 ägnade sig påvarna åt systematisk utrotning av hela hans familj medan kyrkan förföll till avlatskrämeri och Sicilien krossades av Karl av Anjou och de påvliga fransmännen, varefter Sicilien aldrig reste sig ur mörkret mera. I samband därmed kan våra furstliga förfäder ha gått under på Sicilien för att därpå slå ny rot i Florens.

Även den italienska poesin och språket började på Sicilien i Palermo vid Fredrik II:s hov. Hans hovpoet, notarien Giacomo da Lentini, uppfann sonetten, och där vid detta litterära hov kom den poetiska italienska till stånd, som sedan upptogs och utvecklades vidare i Florens.

Jag kom till Sicilien första gången 1990 och har sedan dess återvänt varje år. När dessa fantastiska heraldiska uppgifter med vapen och allt kom fram på datorn från Torino (med tillgänglighet över hela Italien) sade mina sicilianska vänner till mig (som inte kan spåra sina familjer längre tillbaka än till Spanien på 1500-talet): "Inte konstigt att du alltid kommer tillbaka till Sicilien! Du är ju mera siciliansk än vi som bor här!"

Tyvärr blir det svårt att forska längre tillbaka än till Sicilien på 1000-talet, men på denna ö förekommer världens märkligaste rasblandningar mellan latinska, arabiska, nordiska, balkanska och grekiska folk. Sicilien fick dock sin första civilisation av grekerna, där finns fler och bättre bevarade grekiska tempel än i Grekland, och Grekland är det enda land i Europa vart jag alltid känt mig ännu mera attraherad och hemma än på

Sicilien - "Magna Graecia". Så troligen är väl vårt allra äldsta ursprung på svärdssidan grekiskt och hade kunnat kartläggas - om bara inte så många barbarstormar förstört så många civilisationer på Sicilien och i Grekland.

2. Barnet

I. Argentina



Det finns inget ämne som erbjuder större svårigheter att behandla än en själv, då det är det sista ämne i världen man någonsin får någon distans till. Likväl finns det kanske inte heller något ämne, som det är mera angeläget att behandla än en själv, då varje människoliv måste inrymma just det människolivets största problem, svårigheter och kanske traumata. I denna uppgörelse med mig själv försöker jag gå till grunden av problem som jag aldrig försökt behandla tidigare ens för mig själv. Jag är nu 44 år och tror mig åtminstone äntligen ha fått någon distans till min barndom.

Det har spekulerats mycket i mina tre självmordsförsök som småbarn i åldern 2-3 år. Vi hade en swimmingpool i Buenos Aires, där jag tre gånger höll på att drunkna. Det var ingen som knuffade mig i, lockade mig eller lekte farligt med mig, utan alla tre gångerna sökte jag mig ner i det farliga vattnet alldeles själv.

Innan jag går närmare in på detta kanske jag skulle närmare förklara hur vi egentligen hamnade i Argentina och under diktatorn Juan Peróns värsta dekadentid 1952-55, då han huvudsakligen lär ha ansträngt sig med att försöka förföra småflickor. Evita dog ju 1952, och sedan var det inte mycket kvar av Juan, som ändå var född på Åland.

Min far var en framstående exportör på Finska Pappersbruksföreningen i Helsingfors och hade under sin korta karriär genom fyra olika tjänster alltid visat prov på stark arbetsförmåga, stor initiativkraft och en väldig ambition och energi. Enbart för karriärens skull hade han lagt ner väldigt mycket arbete på att lära sig spanska, då Latinamerika var en så lovande pappersmarknad. Redan under 40-talet gjorde han sina första vidsträckta affärsresor i Sydamerika, som förde honom genom länder som Argentina, Chile, Bolivia och Colombia. Med sitt halvitalienska blod och utomordentliga språkbegåvning (då han redan talade flytande engelska och tyska) var han som skraddarsydd för uppgiften att expandera en kraftig marknad för finskt papper i Sydamerika. En dag kort efter min födelse (hösten 1951) kallades han upp till sin chef på kontoret som hade en annan man i hög ställning bredvid sig. Denne var Birger Krogius, chef för FÅA, Finlands ledande rederi. Min far erbjöds en ny bättre tjänst som chef för Finska Sydamerikalinjen i Buenos Aires efter avgående chefen Gustav Tavaststjerna. Detta var den stora chans i livet min far hade väntat på, och marken skälvd under hans fötter. Emellertid var han realist, och han påpekade genast den svårigheten att han inte hade någon erfarenhet av sjöfart. Det hade varit klokare av honom att ta chansen direkt som den var utan betänkligheter. Hans chefer medgav att hans brist på erfarenhet inom området kunde utgöra en svag punkt, varför de hittade på, att han tills vidare skulle få tjänstgöra under den föregående vice direktören, en argentinare, som de ville bli av med, tills deras nye man kände sig kapabel att ta över alltsammans. Han fick ett femårskontrakt, och omedelbart efter sommaren 1952, när jag just skulle fylla ett år, evakuerades jag med min mor och alla mina tre äldre syskon från Finland, som jag alltså nätt och jämnt fick uppleva min första sommar i, utan att kunna gå och utan att kunna prata rent.

En av svårigheterna med förflyttningen av hela vårt hem med piano och allt på lastbåt till Argentina var, att jag och mina tre äldre syskon var födda som italienska medborgare, emedan vår far var född som italiensk medborgare, emedan hans far Ferruccio de facto *var* italiensk medborgare. Enligt argentinska bestämmelser kunde italienska medborgare inte flytta till Argentina från Finland. De måste i så fall bli finländska medborgare först. I all hast fick det därför ordnas med finländskt medborgarskap för oss alla, så att vi som italienska medborgare kunde flytta till Argentina.

Detta kuriösa italienska medborgarskap hade också tidigare berett oss svårigheter, då till exempel under det andra världskriget italienska medborgare inte fick beträda vissa områden i Finland. Min äldsta bror var född under kriget 1943, och så länge kriget pågick var han enligt lag förbjuden att resa ut till vårt sommarställe i Nylands skärgård den vanliga vägen. Som italiensk medborgare var han ju en säkerhetsrisk så liten han var. I stället måste han och min far använda ångbåt som utgick från Borgå och gjorde en lång lov över skärgården till Pellinge, där andra sedan måste hämta dem. Aldrig har italienska medborgare, min far, finsk juniormästare i tennis under 20-talet, och hans spädbarn till son, känt sig så farliga för säkerheten i Finland.

Ännu långt senare höll min äldsta bror på att råka illa ut på grund av sitt medfödda italienska medborgarskap. När vi besökte Italien 1966, då han var 22 år gammal, lyckades någon italiensk viktigpetter till byråkrat spåra upp att vi varit italienska medborgare, hängt upp sig på detta och vidtagit de konsekventa åtgärder som hans tjänst förpliktigade honom till, nämligen att ta kontakt med oss och framhålla, att min äldsta bror (som inte varit italiensk medborgare på 14 år) ännu inte hade gjort sin italienska militärtjänst. Naturligtvis klarade han sig undan detta, då det fanns papper på

att han till och med numera var svensk medborgare, men den italienske mäterbyråkraten hävdade så länge han kunde att min bror enligt italiensk lag aldrig upphört att vara italiensk medborgare. Så seglivat var alltså detta medfödda italienska medborgarskap, som om blodets stämpel gällde mer på pappret än några juridiskt giltiga dokument.

Sålunda kom vi till Argentina som italienska medborgare på villkor att vi först blev finländska medborgare när vi lämnade Finland. Vi unnade oss att få bli finländska medborgare då vi antog att vi lämnade Finland för gott, vilket vi faktiskt gjorde.

I Buenos Aires blev min fars drömjobb inte fullt så idealiskt som han hade tänkt sig, ty den argentinske chef, som han skulle efterträda och lära sig allting av, vägrade att släppa honom över bron. Han fick varken göra något eller lära sig något. Han fick sitta i ett rum för sig längst bort i kontoret medan allt det lilla han fick göra kontrollerades med förstoringsglas, och så fort han begick det minsta fel förklarades han såsom fortfarande hopplöst inkompetent. Sålunda klamrade sig denne obeskrivlige argentinare fast vid det jobb som min far skulle ha medan denne inte ens fick lära sig det. Att det måste sluta illa sade sig självt.

Under tiden hoppade jag tre gånger i swimmingpoolen och försökte dränka mig. Nu är vi framme vid dessa blöta episoder. Det allvarligaste tillfället var nog det andra, ty då var jag ensam hemma. På kvällen när det redan var mörkt hörde våra engelska grannar ett barns snyftningar från vår trädgård. De följde ljudet och fann mig hängande i kanten av poolen med hela kroppen i vattnet. Förr eller senare måste jag ha släppt taget och inte orkat längre. Ingen kunde någonsin begripa vad jag gjorde där eller hur jag kommit dit.

Vid tredje tillfället var min närmaste tre år äldre bror hemma och min mor, men det var farligt nog ändå men kanske desto mera dramatiskt. Jag hade ramlat i poolen och låg där på mage och plaskade tafatt med armar och ben medan huvudet låg nere i vattnet, och jag höll på att sjunka. Min bror gallskrek, och min mor, som var inne i villan, förstod genast och kom flygande som en kombinerad Paavo Nurmi och olympisk höjdhoppare, ty poolen var omgärdad av ett två meter högt järnstaket, vilket hon hoppade över som ingenting för att störtstycka i poolen och rädda mig. Jag såg den mörka skuggan komma ner i vattnet över mig och tänkte ungefär: "Jaha, då ordnar det sig." Men man fick upp mig medvetlös, och det tog tid innan jag började rossla och hosta, så den gången var det faktiskt nära ögat. Min mor kunde aldrig senare i livet mer hoppa ens 1.50.

Detta är inte mitt enda tydliga minne från Argentina. Jag minns även hur paddorna omkom i poolen men på motsatt vis: de ramlade ner när den var torrlagd, och sedan låg de där och dog och ruttnade emedan de inte kunde komma upp. Mina två äldsta syskon försökte rädda dem, men det var då i regel för sent, för de var då redan till och med uppsvällda av sin egen förruttnelse.

Men varför sökte jag mig ner i vattnet? Jag måste ha haft något ouppklarat med dess väsen. En tänkvärd teori är att jag ännu inte kände mig helt förlossad och kanske kände att jag måste ut ur livmoderns fostervatten en gång till. Det är bara en teori, men faktum är, att efter det tredje druckningsförsöket var jag en fullt medveten människa, och från och med den dagen har mitt minne förblivit tämligen pålitligt i allt vad det registrerat.

Jag tror på den teorin emedan alla andra är mindre troliga. Man går bara inte och ramlar i en swimmingpool som småbarn tre gånger i sträck av en olyckshändelse, utan redan efter första gången är man sedan livrädd för vatten. Dessutom var poolen omgärdad av det två meter höga stålstaketet med grind och lås, enkom för att undvika

småbarns drunkningsolyckor. Hur jag alls kunde ta mig in på det förbjudna området, speciellt när jag var ensam, har aldrig kunnat utredas. Den extrema teorin åt andra hållet är att jag redan då var led vid livet och levnadsomständigheterna och skulle ha velat hoppa av. Detta är helt absurt och otroligt, då min familj var som bäst just då, och då jag hade all anledning att trivas med dem alla och allt i livet, i synnerhet som vi hade en underbar indiansk tjänstekvinna, som jag och vi alla älskade – Maria, som min mor förevigade i sin första betydelsefulla porträttbyst. Hon var nämligen utbildad skulptris, hon hade ännu studerat på Atheneum i Helsingfors när Vinterkriget förstörde hennes möjligheter och hon i stället träffade min far: det viktigaste av allt för henne då blev att skaffa framtiden barn åt en ny bättre värld efter kriget, och hon hade inte kunnat träffa en bättre man än vår far. Och hon lyckades med sina goda avsikter. Konstnärskarriären kom i kläm och fick vänta men bara uppskjuten och kunde aldrig undertryckas helt ens av henne själv, vilket det makalösa porträttet av Maria bevisar, som hon utförde just när vi alla var mellan 2 och 11 år gamla, den besvärligaste och upptagnaste barnaåldern för en moder.

Som väntat gick det åt skogen med pappas arbete. Detta sammanföll med de första känningarna av den kommande argentinska revolutionen, som skulle störta Perón för första gången. Detta sammanföll med att min närmaste bror blev dödligt sjuk i tarmvred, vilket höll på att upptäckas för sent. Jag har inte presenterat mina tre äldre syskon ännu. Min äldsta bror föddes 1943 och var alltid något av både den gladaste, ädlaste, öppnaste och mest mänskliga av oss, ehuru han även kunde vara nog så allvarlig och eftertänksam. Han visade tidigt prov på stark musikalitet, och i Argentina, förrän han var 12 år, uppskattade han mycket Sibelius första symfoni. Min syster, född 1945, var betydligt spädare och mindre och har alltid varit den minsta till växten av oss och samtidigt den mest temperamentsfulla och den mörkaste. Redan när hon föddes (efter mors svåra havandeskap under svår brist på allt vad man behövde under krigets slutskede) konstaterade doktorn, (som förlossade oss alla på doktor Boijes sjukhus vid Bulevarden i Helsingfors) att detta barn behövde värme och solsken. Den tredje av oss, min närmaste bror, blev desto robustare. Redan vid födseln var han som en Herkules, en muskulös koloss från början, och han blev den enda kraftkarlen av oss. Efter alla dessa kontrasterande motsatser kom slutligen jag som den enda medelmåttan, lugn och försiktig, ständigt avvaktande så att jag nästan väckte misstänksamhet, och med ett runt och sammanbitet utseende, som fick Solveig von Schoultz att kalla mig "lille Napoleon" medan andra såg större likheter med Winston Churchill.

Pappa blev plötsligt uppsagd efter att bara tre år gått av kontraktets fem. Detta var den första stora katastrofen i hans liv. Han var strandsatt i Buenos Aires, och samtidigt som han måste se sig om i världen efter ett nytt jobb blev hans robuste Herkules till son dödssjuk och måste opereras. I denna krisbelägenhet var vår mor ensam med oss alla medan far jagade runt världen efter jobb. Slutligen nappade han på ett erbjudande från Göteborg om en tjänst som vice verkställande direktör på dess tredje största pappersexportfirma Möller & Rothe. Därmed var skutan på rätt köl igen, vi kunde lämna huset och köpa ett nytt i Göteborg i Utbynäs, men det var bråda dagar. Vi hann inte längre än till Rio de Janeiro när revolutionen bröt ut i Buenos Aires med buller och bång och presidentpalatset Casa Rosada bombades. Samtidigt kapsejsade allt annat i Buenos Aires. Finland-Sydamerikalinjen gick omkull då dess argentinske chef i Buenos Aires lämnade allting i ett enda kaos efter sig när han avgick. Onekligen hade min far lärt sig

sköta saken bättre om han inte genom sin försiktighet fått sina befogenheter beskurna från början. Sannolikt gick denna firma med alla sina lysande förutsättningar omkull emedan dess argentinske chef troligen mest ägnade sig åt förskingring av dess medel. Hans beteende tyder på detta: min far, som skulle överta hans jobb, fick ingen inblick i vad han egentligen sysslade med, styrelsen i Helsingfors ville bara bli av med honom vilket han visste, varför han troligen klamrade sig fast vid rodret bara för att köra skutan på grund och själv förskingra kapitalet, vilket både min far och hans chefer i Helsingfors var för naiva för att genomskåda.

Sålunda hamnade vi i Göteborg, vinddrivna från revolutionens Argentina med pappas drömframtidjobb som chef för Finland-Sydamerikalinjens kontor i Buenos Aires lagt i ruiner med hela firman av en maktfullkomlig förste styrman som vägrade lämna rodret ifrån sig förrän han satt skutan ordentligt fast på revet. Jag minns mycket livfullt den fem veckor långa hemresan med lastbåt, som först förde oss hem till sensommaren i Finland. Vår kapten dog på vägen och måste begravas i Rio de Janeiro, vilket föranledde ett längre uppehåll där, under vilket vi besökte den utsökta zoologiska trädgården med dess färggranna papegojor och besteg Corcovado, vilket var ganska högt och omtumlande. Vi sov på båten i hamnen, och aldrig upplevde jag någon stad eller värld som vackrare än den, som med sina många tusen tindrande ljus på långt avstånd upplyste de mjukt rundade stränderna nedanför de monumentalt mörka silhuetterna av bergen, som man såg detta fjärran gränslösa strandskådespel från en spygatt på ett lastfartyg. Sedan dess har jag aldrig glömt bort att älska livet, vilket jag lärde mig där i den stunden den kvällen på vattnet på reddan av Rio de Janeiro någon gång en tropisk vinterkväll sommaren 1955.



II. Göteborg

Betydelsen av våra tre år i Argentina är och förblir oöverskådlig. Vi kom till Göteborg färdigstämplade som kosmopoliter. Mina äldsta två syskon hade hunnit lära sig tala flytande spanska och engelska, och svenska och finska hade de redan kunnat tidigare. Min närmaste bror hann inte bli lika djupt påverkad, om han dock i skolan fått lära sig kampsånger som "Todos muchachos peronistas" som han kan utantill ännu idag, medan jag inte begripit någonting. Ingen spanska, ingen engelska och inte ens någon finska hade jag i bagaget, och i skolan i Sverige skulle jag bara till en början få lära mig tala mera svenska.

Emellertid hade jag turen att bli satt i den katolska skolan i Göteborg. Det innebar att jag fick allt utom svenska klasskamrater. I stället var det italienska, ungerska och andra kontinentala barn, och min bästa vän hörde till en estnisk flyktingfamilj. Tre år fick jag det stora nöjet att få gå i den skolan, där man lärde sig allting i förväg, så att man, när man sedan kom i en mera normal skola, blev förvånad över hur litet klasskamraterna kunde och visste.

Jag nämnde mina ungerska klasskamrater. De kom först senare, men den händelse som gjorde det största intrycket på mig under början av vår Göteborgsvistelse var den ungerska revolten 1956. Jag lärde mig den ungerska nationalflaggan och att dyrka den, och för första gången hörde jag talas om kommunister och förstod genast, att om de behandlade Ungern så, måste de vara världens fasligaste pack. Jag förblev sedan alltid en konsekvent fiende till allt vad kommunism hette och är det ännu idag. Någonting så idiotiskt som en förtryckarregims legaliserande av sin verksamhet genom lögn och falsk idealism som propaganda har jag aldrig gått på. I den katolska skolan fick jag även veta om hjärntvätten av den ungerske kardinalen Jozsef Mindszenty, som vi bad för varje dag. 1956 bestämde min politiska riktning från början, och det har aldrig funnits någon anledning att bryta den. Tvärtom. Den bara bekräftades genom Tibet 1959, Cuba 1962, Prag 1968, Kambodja under 70-talet, Polen 1981, och så vidare; och Kina har en stalinistisk kommunistregim allt ännu med okända Gulag-arkipelager med Nordkorea som absurd drabant. Ingenting kan ursäktas dem.

Den andra stora händelsen som gjorde ett outplånligt intryck på mig under 50-talet var något helt annat. Min morbror, som jag inte kände, dog. Jag hade bara sett ett fotografi av honom en gång, och på det hade jag tyckt att han såg ganska överspänd ut.

Saken blev ett mysterium för mig när jag lärde känna honom genom min mormor. Sommaren 1959 reste hela min familj till Italien medan de skickade mig ensam per flyg till mina morföräldrar i Finland. Min mormor tog emot mig vid flyget, och en av de saker hon gjorde med mig i Helsingfors den dagen var att ta mig med till sin sons grav på Sandudds kyrkogård. Jag förstod inte meningen med det, men den gjorde intryck på mig. Hon hade en hemlighet som hon på något sätt ville förmedla till mig, men det skulle ta många år för mig att komma på det klara med den hemligheten. Först efter 16 år var jag den äntligen på spåren, men helt klar blev den inte förrän efter min mormors bortgång efter ytterligare fyra år, 1979.

Min morbror hade varit hennes enda son, och han hade gått bort 1957 endast 33 år gammal. Han hade varit född på Sankt Valentins dag den 14 februari och levt därefter men gått hädan på ett så avlägset ställe som Sorel i Canada (nära Montreal) och det helt

ensam. Det var ungefär allt jag förstod av fallet 1959. Det gav mig bara frågetecken, som aldrig någon ville räta ut åt mig, ty, förstod jag långt senare, hans fall var familjens värsta trauma.

Emellertid blev jag genom denna gåtfulla intimitet så nära vän med min mormor, att ett band uppstod mellan oss som var oupplösligt. Vi förstod varandra. Det fanns något hos henne som ingen annan i familjen ägde: en sorts vishet som vuxit fram bara genom ett skoningslöst hårdande genom alltför svåra prövningar.

Min mormor var en mycket märklig kvinna. Hon var inte populär bland dem som inte kände henne, och de som kände henne var alltför få. Hon var den känsligaste i familjen. Ingen hade så lätt för att gråta som hon, och ändå var det varje gång hon grät egentligen befogat. Det var vi andra som var okänsliga och oförstående.

Till denna överkänslighet kom en överlägsen intelligens och omdömesförmåga, som väl ingen annan i familjen nådde upp till, utom kanske i viss mån min morbror, som kanske nådde ännu högre i intelligens och begåvning men saknade den objektiva omdömesförmågan. Hon hörde till de första kvinnliga studenterna i Finland 1911 men måste sedan omedelbart arbeta för att försörja sin mor och sina båda syskon, då deras far hastigt hade dött. Det var ingenting hon hellre hade gjort än studerat vidare, och detta grämde henne för resten av hennes liv. Kriget, inbördeskriget och frihetskriget rågade bördor och prövningar på hennes axlar, tills Carl Westerberg upptäckte henne och gifte sig med henne 1919 på de menlösa barnens dag. Han övertog hennes tyngsta börda att försörja hennes mor och bar den frimodigt utan att klaga ända tills den gamla fina damen, fullkomligt döv, avled vid 93 års ålder efter det andra världskriget. Även hennes yngre syster, som aldrig blev gift, tog han väl hand om så länge han levde. De båda systrarnas bror Harry Röneholt, även han en framstående begåvning, konstnär och arkitekt, kunde som konstnär knappt försörja sig själv men blev ändå gift men fick aldrig egna barn, varför namnet tyvärr dog ut efter att i generationer ha varit högt aktat. De stora Röneholtarna på 1800-talet var redare.

Min morfar Carl Westerberg var en pålitlig tjänsteman och trogen familjefar. Tillsammans utgjorde de ett närmast idealiskt par, som nästan nådde ända fram till ett diamantbröllop. Carl var även en skicklig snickare, som byggde en hel liten armada av båtar själv utom möbler och annat. Dessa båda hörde i Borgå under 20-talet till en ganska imponerande krets av lokala kulturpersonligheter i vilken ingick även målaren Lennart Segerstråle och trubaduren, sedermera författaren Tito Colliander. På Lennart Segerstråles initiativ arrenderade sällskapet ett antal öar ute i den yttersta skärgården öster om Pellinge för deras naturskönhets skull. Arrendet varade i 40 år från 1923 till 1963; och det första sällskapet gjorde var att bygga en stuga på Sandö i viken mellan östra och södra udden. Denna stuga står kvar ännu idag men är nu privat, men under dess 40 år av allmän tillfartsort samlades här alla Nylands begåvningar, och dess gästböcker klottrades fulla med bidrag av bland andra Solveig von Schoultz och Tove Jansson. Dessa unika gästböcker som dokumenterar tre generationer intressanta konstnärsfamiljer finns kvar väl bevarade ännu idag i minst tre volymer.

Mina morföräldrar var således framstående kulturentusianter och mycket uppskattade som sådana av alla som kände dem. Detta slog mig redan den sommaren 1959 på ensam hand med dem och blev av oöverskådlig betydelse för hela mitt liv. De gav mig en instinktiv kärlek för kultur och litteratur som alltid sedan har varit den centrala tråden i mitt liv. Därtill var morfar en entusiastisk seglare och sångare, och hans

hurtbullefriskhet kunde rentav ibland bli en prövning för både min mormor och andra. Hon seglade med honom till Stockholm sista gången 1952, när de var nästan 60 år, men ännu 1974, när han var 81, seglade han lika hurtfriskt som någonsin med min kusin och mig till Helsingfors och bortom Ekenäs i en primitiv fanérsegelbåt som han byggt själv. Det var nästan bättre än Thor Heyerdahl.

Mina gudföräldrar måste jag också ta med in i bilden, då deras bakgrund fick stor moralisk betydelse för deras kvartsitalienska gudbarn. De hörde till en gammal baltisk adel som levde i Sankt Petersburg fram till 1917, då de tvingades lämna allt för att rädda sina liv åt en osäker och mera torftig framtid i exil i Finland. Frank von Vehs maka Marta hade rentav varit en blivande konsertpianist och endast hindrats från att bli det av högborgerlighetens konventioner, för vilka musik aldrig kunde bli något rumsrent och allra minst för en kvinnlig pianist i Ryssland. Hon brukade berätta om hur hon uppvaktades av en löjtnant i tsarens närhet, som brukade bjuda henne på Mariinskij-teatern i Sankt Petersburg där Nijinskij och Anna Pavlova dansade på den tiden, då det verkligen var fint att komma för sent, eftersom tsaren alltid gjorde det. Löjtnanten brukade då cirkulera kring teatern med sin Marta i vintersläden tills tsarfamiljens ekipage dök upp, varpå den ridderlige löjtnanten kunde bereda Marta det höga nöjet att få inträda i teatern samtidigt som hela publiken reste sig upp inför tsarens entré i den kejserliga logen. Det kändes naturligtvis för Marta som om hela publiken reste sig för henne, vilket ju var meningen.

Att därmed Ryssland kom att ha en viss betydelse för mitt liv var ofrånkomligt. Det var ett ytterst betänkligt kulturarv som Ryssland stod för. När jag långt senare frivilligt studerade ryska i Vuxengymnasiet reagerade mina morföräldrar hårt mot detta – för dem var allt ryskt synonymt med att alla ryska namn slutade på antingen roff eller skoj. Ändå betydde kanske inte något kulturarv så mycket i Finland som det ryska. På Senatstorget stod fortfarande Tsar Alexander II staty framför Storkyrkan, rest av hans tacksamma finländska undersåtar, och ingen kyrka i Helsingfors var vackrare än Uspenskijkatedralen, den ryska kyrkan. Tito Colliander, mina morföräldrars goda vän, uppfostrad i Sankt Petersburg, konverterade till den ortodoxa kyrkan, och hans son blev präst däri. Alla i mina morföräldrars generation hade fötts som ryska medborgare, och till och med min far hade levt sina första nio år inom det dåvarande Rysslands gränser. Själv föraktade jag Sovjetunionen totalt med allt vad det inbegrep, men jag älskade Tjajkovskij, den ryska baletten, all rysk musik och den fascinerande överväldigande stora ryska litteraturen. Det var Ryssland för mig, och allt som det inbegrep älskade jag. Men jag går händelserna i förväg.

Två andra kvinnor blev av oöverskådlig betydelse för mig under denna lyckliga barndomstid. Den första var Gittan, en ung idealistisk adjunktskandidat från Värnamo, som blev allas vår favoritextramamma när föräldrarna ibland var bortresta. Gittan studerade då för att bli lärare med de högsta tänkbara förväntningar av sitt livskall och med en idealistisk inställning som var mer än vad som krävdes av en lärare. Det säger sig självt att hennes lärarbana sedan inte blev den lättaste, då hon konsekvent utnyttjades av Skolöverstyrelsen för att ta hand om de svåraste klasserna i de svåraste skolorna. Hela hennes småländska familj, som var mycket litterär, med en äldre översättande syster och en dramatisk bror Carl Johan Seth, blev mycket goda vänner till oss och har alltid förblivit så med barn och barnbarn. Gittan kom till oss första gången 1959 på våren, och

den hösten blev jag definitivt bergtagen för evigt av litteraturen genom mitt första möte med William Shakespeare.

Det utgavs på den tiden en serietidning som hette "Illustrerade Klassiker" som återgav världslitteraturen i färggranna serier. Ett nummer omfattade cirka 45 sidor och återgav då ett litterärt mästerverk starkt förkortat i serieform men i sin helhet och med vanligen en artikel om författaren i slutet. Tidningen var tyvärr ojämn i sin kvalitet, ibland kunde den vara dåligt illustrerad, ibland kunde den fullkomligt förstöra originalet, ibland kunde den ta upp undermåliga ämnen, men ibland kunde den även lyckas totalt. Ett sådant nummer var "Romeo och Julia", som var det första exemplar av tidningen jag inköpte (nr 34). Jag låg på golvet i vårt lilla bibliotek på vår engelska matta och sträckläste den bedövad medan tårarna flödade.

Detta gjorde mig omedelbart till en Shakespeare-freak. Ödet ville att radioteatern nästa säsong inledde en serie på sju Shakespeare-dramer, som inleddes just med "Romeo och Julia". Sedan följde "Richard III", "Hamlet", "Julius Caesar", "Othello", "Macbeth" och en komedi som inte intresserade mig, då den inte alls var tragisk; men under alla de sex föregående radioutsändningarna satt vi alla i familjen som klistrade vid radion och jag även när repriserna gavs. Det gavs ett drama varje månad, så febern varade genom hela läsåret. Tillsammans med Gittan beslöt jag då att min livsinriktning skulle bli författarens.

Den andra kvinnan var moder Legadia, rektorn för katolska skolan, min klassföreståndarinna, som jag hade det stora privilegiet att få umgås med nästan dagligen under två år. Hon var en ovanligt vacker nunna med örnnäsa, men hennes skönhet kom bara i dagen när hon tog av sig glasögonen. Hon upphörde aldrig att betaga mig med sin klokhet och sin intelligens, och det bästa hon visste som lärare var att bara sitta och prata med oss om förvånansvärt allvarliga saker som livets mening och sådant. Hon spelade violin, på vilket instrument hon alltid ackompanjerade klassången. Hon var även dramatisk och kunde ha ett häftigt temperament, men hon var aldrig orättvis utan i stället ytterst noga med att sätta sig in i alla situationer för att rätt kunna bedöma dem. Mest förvånad blev jag en gång i samband med att vi skolpojkar då samlade på små bilder som kort av filmstjärnor. Dessa filmstjärnor, som Anita Ekberg, Sofia Loren och dylika, kunde ju på dessa bilder ibland inta ganska utmanande poser i tämligen vågat skick mer eller mindre avklädda, och exempelvis en sådan som Brigitte Bardot vågade ingen samla på för de stränga nunnornas skull, om någon skulle komma på oss. Under en rast visade jag några av mina senaste vågade damer för mina klasskamrater, varvid plötsligt en väste till: "Hets! Syster kommer!" Moder Legadia hade sett oss, och alla skingrades som agnar för vinden. Bara jag stod kvar tagen på bar gärning och vågade inte visa mina filmstjärnor för henne. Till slut måste jag dock kapitulera, och hon studerade dem. Där ingick bland annat Anita Ekberg och Gina Lollobrigida som pangbrudar. Och moder Legadia sade helt förvånad till mig: "Men varför ville du inte visa dem för mig?" Hennes ton var som om jag hade plockat vackra blommor och blygts för att visa dem för deras skönhets skull. Jag var helt förbluffad. Vem kan väl begripa sig på helgon? Frågan är vem som var mera förvånad – jag över hennes självklara tolerans eller hon över min blygsel för mina pangbrudar.

Dessa nunnor vid katolska skolan på den tiden var mycket intressanta människor. Moder Legadia var den mest intressanta, men syster Johanna, som lärde handarbete, var

den enda framstående humoristen. Syster Humilina, kallad Humlan, var en pytteliten varelse som såg ut som nittio år och gjorde det fortfarande tjugo år senare men var bara något på 60 när hon dog. Hon hade de högre klasserna med bara flickor. Så var det syster Bonaventura, en rosig och frodig varelse, alltid glädjestrålade, en utsökt konstnär och livlig till tusen. Hon hade klass ett och två. Klassrummen var inhyrda dels i Östra Hagaskolan, där också efterblivna och mongoloida barn gick i skola, och frågan är hur psykiskt hälsosamt det var för oss att ständigt umgås med dessa barn under rasterna. För nunnorna var det ingenting, och föräldrarna varken visste om det eller brydde sig om det. Haga på den tiden var ännu arbetar- och slumkvarter, och resan dit varje dag med buss och spårvagn från Utbynäs kunde ta en timme. I denna otroliga miljö fick katolska småbarn i åldern 7-9 år gå i skola. Klassrummen var trånga och primitiva, klass 1 och 2 undervisades i samma klassrum av samma lärare, och antalet elever i samma klassrum var väl omkring 50. Klasserna 3-6 inhyrdes i finare kvarter i en lokal på Karl Gustavsgatan med hela Stadsparken som skolgård. Det var här jag hade moder Legadia, och det var mina bästa skolår någonsin. Två gånger i veckan hade vi skolmässa i katolska kyrkan, Kristus Konungens kyrka, klockan åtta på morgonen. Man måste då stiga upp före sju för att hinna i tid, och det var sedan långa morgonvandringar genom Nya Allén mellan kyrka och skola. Allt detta höll de beundransvärda nunnorna en exemplarisk ordning på, samtidigt som deras undervisning var den bästa i staden.



Men det största äventyret under denna tid var biograferna. Under dessa år gick de första Cinerama-filmerna runt världen med "Windjammer" och "Världens sju underverk" som flaggskepp. En sekvens i den senare filmen etsade sig in i mitt minne och fick en viss betydelse för framtiden: resan med Darjeelingtåget från Ghoom genom Patasia-loopen

mot Darjeeling, då världens högst belägna järnväg. På film gick det mycket fortare än 30 år senare i verkligheten.

Men de två filmer som gjorde det djupaste intrycket från denna tid var först Cecil B. De Milles "De tio budorden" med Charlton Heston som Moses och Yul Brunner som Farao. Det var den första delen som var intressant med dess djupa mänskliga identitetsproblem. Den andra filmen var "South Pacific" i Joshua Logans regi med Rossano Brazzi, Mitzi Gaynor och John Kerr som den olycklige löjtnanten samt Juanita Hall som gjort den polynesiska matronarollen på Broadway sedan premiären på 40-talet, Rodgers-Hammersteins mest framgångsrika och musikaliskt mest intressanta musical med "Bali Hai", som Richard Rodgers komponerade på fem minuter, som oöverträffad förförelsesång. "South Pacific" är kanske ännu idag oöverträffad som konstruktiv familjefilm, inte minst tack vare Ray Martins komiska biroll. Det var denna goda fundamentala konstruktivism som för mig särskilt under svåra år som följde blev som en symbol för allt det väsentliga i vår familjs bästa och lyckligaste år före 1962. Jag brukade aldrig tröttna på att spela musiken på grammofon hemma, fastän vi bara hade en gammal inspelning på 78-varvs skivor.

Problem saknades inte i familjen utan började gradvis torna upp sig allt eftersom vi växte upp. Det problem som för mig ständigt tilltog var det allt svårare trycket från min fysiskt överlägsne närmaste bror. 1962 var han 14 år gammal medan jag 10, och han brukade använda mig tämligen hårdhänt. Min äldsta bror kunde också leka och bolla rent fysiskt med mig ibland, men han hade mjuka och varsamma händer, så hans handgripligheter gjorde aldrig ont. I motsats till honom var min närmaste bror alltid nyanslöst hårdhänt och dessutom fysiskt starkare, och ju större han blev, desto större blev mitt problem med hans hänsynslöshet, som ingen annan ville ingripa i.

Ändå trodde jag på honom och älskade jag honom och var jag honom lojal, som det anstod en yngre broder, vad han än gjorde. Ett hopp om bättring hos honom väcktes, när vi en dag diskuterade kristendomens värderingar. Även han fick ju kristendomsundervisning i skolan, Utbynäs folkskola, där han trivdes förträffligt, om än den inte var lika genomgripande som i katolska skolan. Han fick något av en aha-upplevelse, när han fick del av Jesu ord: "Sådant skall ert tal vara, att ja är ja och nej är nej," en regel som vid efterföljd omöjliggör lögn. Han tyckte det var en bra regel och lovade att ha den som rättesnöre, vilket jag tyckte att verkade ovanligt lovande och förnuftigt. En vecka senare var han sitt gamla jag igen och följde helt sina egna nycker. Då vågade jag påtala denna regel för honom, som han lovat följa. "Betyder då den regeln ingenting för dig längre?" frågade jag.

"Prat," sade han rent ut, "det är bättre att ljuga när det är mer fördelaktigt för en än att säga sanningen. Ja och nej betyder ingenting. Det är bara ord. Jag struntar i vad jag sade för en vecka sedan."

Därmed rämnade hela min värld. Om min egen närmaste bror, som jag sett upp till och beundrat, som jag varit osvikligt lojal mot vad han än hade gjort, avfärdade den allra enklaste lilla moral så hänsynslöst och visade en sådan halsbrytande inkonsekvens och total opålitlighet, vad fanns det väl då för hopp för hela mänskligheten? Han stod närmast mig, han var min nästa och min närmaste broder, och om han var sådan, hur var väl då inte hela mänskligheten? För första gången gick det upp för mig att jag kanske aldrig skulle kunna lita på någon. Desillusionen var total, och han var inte ens medveten om sitt ansvar för denna nya plötsliga påtvingade kursändring i mitt liv.

Som en direkt materialisering av denna krischock inträffade något som jag aldrig tidigare berättat för någon. Jag sitter nu i Rishikesh vid Ganges och skriver detta, och det är kanske just den behövliga distansen till intermezzot, som kanske blir denna redogörelses svåraste kapitel.

När jag gjorde mina långa resor mellan skolan och hemmet som 8-åring till att börja med var naturligtvis föräldrarna oroliga för att något skulle hända på vägen. Till en början följde mig därför min mor till skolan varje morgon den en mil långa resan med buss och spårvagn, och hon såg till att en klasskamrat, som var mera van, sedan följde mig hem igen. Det tröttnade han snart på, och för mig var det ingen svårighet att resa hem ensam. Det blev sedan far som körde mig till skolan varje morgon men aldrig ända fram, utan han släppte av oss vid katolska kyrkan. Därifrån brukade han och jag gå tillsammans till Stora Teatern medan vi visslade "Bali Hai" i duett var sin fras. Det var en underbar musikalisk samvaro mellan far och son. När han lämnade mig vid Stora Teatern ville han att jag inte skulle gå rakt till skolan utan ta en mindre trafikerad omväg, där jag som ensam pilt inte skulle vara lika iögonfallande. Jag förstod aldrig varför men gjorde som han sade.

När sedan friktionen mot min närmaste bror tilltog i turbulens blev jag mer och mer motvillig att åka direkt hem efter skolan. Skolkortet, som alla elever fick, berättigade till fria spårvagns- och bussresor över hela staden, vilket jag började utnyttja till extra utflykter till Kortedala och Fjällbo och sedan även Utby.

Längre utåt Utby fanns det några illa beryktade bergknallar, som kallades Hagabergen. Flera hade varnat mig för att gå dit. När jag gjort en extra lång utflykt ut till Utby bjöd det emot att ta samma buss tillbaka igen, så jag gick hem i stället. Denna promenad förde mig mot Hagabergen.

I deras utkanter mot Fjällbo låg det några ängar och lunder. Där var det lätt att gå vilse. Därför vinnlade jag mig om att närmare utforska hur just dessa främmande stigar gick genom buskagen. En dag förde mig en av dessa stigar till en samling trådnätsburar. Jag kände genast att jag upptäckt något som jag inte borde ha upptäckt, att jag inkräktat på någons område. Jag vände mig om för att gå tillbaka. Då hörde jag ett prassel i buskarna, kände mig upptäckt och tvärstannade i stället för att fly.

"Var inte rädd," sade han som kom fram. "Kom bara och titta på mina burar."

Jag vände mig om då jag kände igen rösten. Det var en äldre pojke som alla kände till öknamnet men som ingen visste vad han egentligen hette.

Jag gick godtroget fram för att titta på hans burar men fick aldrig veta om det var kaniner eller duvor i dem, ty när jag passerade honom slog han omkull mig och kastade sig över mig.



Vad som sedan följde har jag delvis förträngt och delvis inget minne av. Jag uppfattade det hela som fullständigt otroligt och befängt, och det otroliga över det hela var mera störande än smärtorna, ty jag förstod genast, att om jag någonsin berättade detta för någon skulle ingen någonsin tro mig och jag kanske rentav bli betraktad som sinnessjuk. Det sade han också till mig efteråt. "Om du berättar det här för någon kommer ingen att tro dig. Du blir betraktad som galen i stället."

På det sättet hade han troligen klarat sig alltför många gånger. Halvkvävd av halsduken som han pressat ner i min mun svarade jag honom dock: "Jag lovar att inte berätta det för någon, om du lovar att aldrig mer göra det med någon annan."

Detta förändrade honom. Det verkade nästan som om han blev rörd. Han tvekade och tittade uppmärksamt på mig och sade slutligen: "Som du vill. Stick iväg nu." Då sprang jag äntligen därifrån. Jag såg honom aldrig mer.

De värsta smärtorna kom efteråt. Jag märkte att det kom blod ur ändtarmshålet, vilket jag aldrig vågade berätta för någon. Dessa blödningar återkom med jämna mellanrum men ofta med mycket lång tid mellan varandra, högst tre gånger i året. Ibland verkade de ha upphört helt, men denna förhoppning kom alltid på skam. Jag har dem ännu idag, senast i Dharmsala. Jag lät aldrig någon läkare undersöka saken, och vid mönstringen 1970 inför eventuell militärtjänstgöring undersökte psykiatern endast framsidan och fann mina könsorgan vara i perfekt skick medan han aldrig kom på att titta på baksidan. Våren 1986, emellertid, när jag även hade akuta magsårsproblem, drabbades jag av så ihållande blödningar i ändtarmen att jag anonymt gick till en läkare på en akutmottagning. Han konstaterade en spricka i ändtarmen, som alltså inte helat sig på 24 år. "Kan det botas?" frågade jag. Svaret var nej. Det var bara att vara försiktig och inte göra skadan värre. Han trodde att jag hade pressat för hårt. Inte ens för honom antydde jag något av sanningen.

Inte ens idag efter 33 år går det att helt definiera verkan av denna ytterst ofrivilliga upplevelse. Jag upplevde det mest som världens största och onödiggaste sabotage mot hela mitt liv, och skulden därför gav jag personen mindre än lasten och lusten. Tyvärr belastade jag även orättvist min bror för detta, då det var för att undvika att vara ensam med honom i vårt hus på eftermiddagarna som jag börjat göra dessa kringgående manövrar.

Emellertid måste han fritas från varje uns av ansvar och skuld för det inträffade. Ingen kan belastas för något därav utom förövaren, som jag kanske lyckades omvända – jag såg honom emellertid aldrig mer och fick aldrig veta något vidare om honom. Långt senare blev jag insatt i problematiken med gruppvåldtäkter, och det var i alla fall ingenting sådant jag blivit utsatt för, vilket tyvärr måste märka offret med ett trauma som aldrig kan botas – det blir ett bestående och djupt sår i själen för resten av livet, och ingen gottgörelse genom rättsliga åtgärder och dom mot förövarna är tillräcklig eller ens som plåster på sårén. Det blir ett bestående blödande sår i själva själen för resten av livet, ty ingen kränkning kan vara mera total och fatal. Man måste i vissa avseenden bli förstörd för livet.

I mitt fall blev den bestående konsekvensen en tvär och avgörande aversion mot allt som hade att göra med sex. Man kan säga att jag blev kastrerad från början. Även om jag gjorde mig skyldig till ett antal fririerier sedermera och faktiskt såg det som ett ansvar att jag borde bilda familj var varje försök i den riktningen liksom dödfött från början – jag var helt enkelt inte längre sådan och saknade därför naturliga förutsättningar.

Men det svåraste var, att jag hade sett den yttersta ondskan, förstått den och stämplats av den för livet, inte som offer och inte av dess infektion, men av dess kunskap, och det var en kunskap som jag aldrig kunde dela med någon. Den förbjudna frukten från kunskapens träd hade körts ner i halsen på mig med våld – bakvägen. Den hade tvingats på mig som en sorts andlig syfilis, som alltid skulle finnas som ett obönhörligt spöke mellan mig och min nästa och omöjliggöra varje förtrolig relation kanske för resten av livet. Åtminstone lider jag ännu idag 33 år senare fortfarande av exakt samma symptom av människoallergi som efter den totalt meningslösa homosexuella våldtäkten av ett minderårigt barn våren 1962.

3. Den förlorade ungdomen

Ett sådant trauma blir man aldrig av med. I bästa fall får man distans till det, vilket det alltså har tagit 33 år för mig att få. Samtidigt hade det kunnat vara värre. Hans teknik var tämligen smidig. Ursäkta nu att jag dröjer vid detta det pinsammaste av alla ämnen, men jag vill i dessa redogörelser slutbehandla varje ärende när det dyker upp, innan jag övergår till nästa. Han kastade ner mig på mage, låste mina armar bakom ryggen, band min halsduk över munnen på mig som en munkavle troligen bara för att jag inte skulle skrika och drog därefter ner först mina och sedan sina byxor. Jag såg alltså ingenting, och känslan av det hela kom i bakgrunden för intrycket av det rent otroliga i det hela. Min starkaste känsla var mitt eget tvivel på verkligheten och på att det jag upplevde var sant, och den känslan dominerar fortfarande hela upplevelsen. Även när jag berättar detta nu räknar jag med att inte bli trodd av många, då jag i detta enda ögonblick av mitt liv inte själv var herre över mina sinnen. Jag har tvivlat på saken i 33 år och förträngde den som mest under min scientologiska terapi 1968-69 och det fullkomligt avsiktligt – detta *read* vägrade jag befatta mig med, då jag tillfälligt löst problemet i att jag inte själv kunnat tro på verkligheten genom att förtränga den. I mer än 90% av alla barnvåldtäkter som äger rum förträngs antingen upplevelsen totalt av barnet eller blir det aldrig trott. Ofta avfärdas många barnvåldtäkter som något barnet har hittat på, bara för att bevis saknas. Detta är tyvärr det mest normala, vilket bara gör brottet, hjärtlösheten och omänskligheten i det hela värre. I inget brott är offret mera skyddslöst och mera oförmöget att på något sätt försvara sig. Jag vet inte hur gammal denna förövare var, men han var högst aderton utan att se ut att vara det. Då jag aldrig hört att han skulle ha upprepat proceduren efter mig har jag hållit mitt löfte och aldrig avslöjat honom och kan således inte heller idag ens avslöja hans öknamn. (Det var inte "Burken"!) Och jag vet ännu inte ens om burarna verkligen var hans. Troligt är, att han trots sitt löfte fortsatte sin praktik, men då jag aldrig hört att han skulle ha gjort det måste jag hålla mitt ord och förtiga hans enda kända namn.

Men det kanske tydligaste och värsta av allt var upplevelsen av denne förövars ansiktsuttryck efteråt: Han var nöjd med sig själv. Det var ett dött stenansikte av bara tillfredsställt kött. Det fanns ingen själ kvar i den människan. Alltför ofta skulle jag senare i livet få uppleva samma döda köttiga stenansikten igen, och i statliga myndighetsverk skulle jag finna dem i slapp och likgiltig majoritet, då det tycktes vara de som bestämde allt. Vid min enda rättegång tjugo år senare skulle samtliga sex tiggande nämndemän vara sådana ansikten, och taxeringsmyndigheterna skall vi inte tala om,

(men en Wallenberg visste vad han sade, när han inför en journalist uttalade sig, att Sveriges skattesystem var en kronisk våldtäkt på hela landet, och därefter bad journalisten titta om att han hade sagt det.) Det finns bara ett ord för sådana självgodavåldtäktsmän som kommer undan med sina brott: De är amöbor.

En gång våldtagen alltid våldtagen. Det är något man måste leva med hela livet, som en sjukdom som aldrig upphör att göra sig förfärligt påmind. Men det är värre än någon sjukdom, ty såret sitter i själen och är outplånligt och blöder jämnt – utan att någon annan ser det och känner det utom en själv, och utan att någon annan någonsin kan förstå det. Det är ett utlämnande åt den yttersta ensamheten på livstid.

Men den kanske svåraste konsekvensen var att man tvingades in i ett ego, att man tvingades beakta ett jag som man sluppit göra tidigare, att man inte längre kunde leva enbart för omvärlden och för att vara den till glädje, utan att man plötsligt hade en oignorerbar personlighet som måste stå i obotlig konflikt med denna omvärld så länge denna plötsliga groteska nya personlighet levde, en personlighet som aldrig kunde få någon upprättelse, en extra personlighet till en själv och en farlig sådan. Man var försedd med ett nytt extra ego som man hellre varit utan.

En god vän har sedermera påpekat den intressanta teorin, att vad som räddade mig rent psykiskt i detta trauma var, att jag tänkte mer på andra än på mig själv, när jag ställde villkoret till förövaren att endast titta om saken om han avstod från att göra om det fler gånger med andra. Det är mycket möjligt, att denna primära åtgärd att göra vad som kunde göras för att skydda andra, när det var för sent att rädda mig själv, så att säga höjde min själ över traumat. Men vad som mest höjde mig över incidenten var något helt annat.

Jag kom att tänka på Björn Fridström. Det var min bästa väns äldre bror. Under mitt första skolar, en parentes i Utbynäs Folkskola, hade jag en dag på en frukostrast åsett en allmän mobbning i hela dess mest vedervärdiga tänkbara form. Jag förstod inte vad det var frågan om, när alla barnen hade samlats i en jättelik hatisk demonstration, i vilken de alla skrek ut sin vrede och avsky mot vad jag inte kunde fatta vad det var, förrän deras kompakta och förfärliga massa skingrades: i mitten på hela skolgården låg Björn ihopkrupen gråtande mot asfalten. Något ensamman och mera förtvivlat hade jag aldrig sett. Det makabra i den situationen, som störde mig något ohyggligt, var just att det hade varit alla mot en. Mängdens hat hade varit unisont och fullständigt, och det ensamma offrets försvarslöshet hade varit lika fullständig. När jag själv låg som försvarslöst offer ensam och skyddslös i Hagabergen kom jag att tänka på Björn: "Nu vet jag, Björn, hur det känns."

Därför vill jag kalla incidenten en mobbningsincident, ty det var just den mentaliteten. Säkert kommer man att ställa sig frågande inför att jag alls berättar om det, men om det i den allra ringaste tänkbara grad kan väcka uppmärksamhet i mobbningsdebatten och leda till åtgärder mot detta kanske Skandinavians värsta och onödiggaste samhällsproblem, så har jag gjort rätt i att berätta det.

Då jag genast begravnade hela händelsen i mitt inre märktes ingenting utåt. Därmed förblev dess verkan så lindrig den kunde bli. Jag vågade inte ens tänka på följderna om till exempel min mor fick veta vad som hänt. Först nu kan ämnet över huvud taget vidröras, när jag dessvärre inte längre är något barn. Att begrava allting helst utan ett spår var då den enda lindring jag kunde ge mig själv.

Däremot förändrades jag totalt. Plötsligt hade jag ett behov av att ofta få vara helt ensam, som jag aldrig haft förut. Detta berodde på en ny blyghet och svårbemästrad överkänslighet: med den svåröverkomliga skyggheten skyddade jag min nya sårbarhet genom att söka ensamheten. Denna nya ofantliga blyghet och dess resulterande kroniska misstro och rädsla för människor blev väl incidentens enda riktigt svåra och bestående men och den svaga punkt i min karaktär, som senare bland annat gjorde mig mottaglig för scientologisk terapi. Detta mitt nya beroende av ensamhet var väl det enda som kanske märktes utåt av händelsen, särskilt i umgänget med vänner i Utbynäs, som jag nästan helt upphörde med. Ingen undrade dock däröver. Att jag efter denna vår 1962 samtidigt råkade byta skola, från den katolska till Samskolan, upplevde jag som en lättnad, då det kanske skulle möjliggöra något av en ny start i livet.

Om man ska försöka leta efter något positivt i denna erfarenhet får man leta länge, men dock kom det faktiskt fram mycket långt senare, när det visade sig att jag hade en intuitiv förståelse för fallna kvinnor och deras situation, enkannerligen prostituerade, för deras mentalitet och även för hur de kunde fortsätta med vad de höll på med fastän det långsiktigt måste ta livet av dem. Det var förståelsen för känslan av att falla ner i en avgrund och inte kunna hejda fallet av egen kraft, ett fenomen som fyller de flesta med förakt snarare än medkänsla, ett förakt som kommer av den egoistiska oviljan att delta i ett sådant öde. Ingen vill råka ut för det, utan man råkar ut för det eller klarar sig. Det är naturligt att föredra att klara sig men egoistiskt och omänskligt att förhärda sig och gå förbi dem som inte gör det.

Och så har vi naturligtvis den oupphörliga bekantskapen med det ständiga inre skriet, som aldrig kommer ut, som alla våldtäktsoffer hör inom sig så länge de lever, och som de bara kan lindra på ett enda sätt: att inte låta det höras, att förkväva det.

Även den rent sexuella biten av erfarenheten infann sig först långt efteråt, då jag fort blev köns mogen; och fasan över hur min egen kropp sedan spelade mig fula spratt blev nästan masochistisk, så att jag njöt av just det fasansfulla i det hela; och denna masochistiska fasa har blivit traumats eviga konsekvens som mitt livs oblidliga följeslagare, liksom gubben på ryggen av Sinbad Sjöfararen. Detta trauma och dess hemlighet delade jag dock aldrig med någon, då det helt enkelt var omöjligt. Det var ett olösligt problem som jag bara kunde lösa tillfälligt genom att förtränga det och förneka att det någonsin infunnit sig. Att för sig själv förneka något som ingen annan visste något om visade sig märkvärdigt lätt i 33 års tid, tills man en dag i Dharamsala plötsligt hade mognat till att kunna se detta trauma i vitögat.

Från denna tid började dock musiken och litteraturen spira i mitt inre, ehuru de kanske även gjort det utan traumats förspel, men traumat stämplade dem från början med sitt öde och gjorde min fantasi dramatisk och ständigt iakttagande det onda, som av ett tvång att ständigt ge akt därpå och hålla sig vaksam inför det, medan musiken fick funktionen av salva och verklighetsflykt.

Det litterära intresset kom dock alltid först. I januari 1963 hade jag en dröm som exakt materialiserade det uttryck för mitt inre problem som jag ville få fram litterärt. Man kan säga att jag den natten definitivt föddes som litteratör, ty det drama som blev resultatet blev sedan mitt första stora litterära projekt, som blev den seriösa inkörsporten för mitt litterära tänkande och skrivande.

Dramat handlade om två bröder som var tvillingar men inte enäggstvillingar utan i stället varandras motsatser. I någon mån kom kanske idén från Alexandre Dumas "De korsikanska bröderna", där huvudpersonerna också är tvillingbröder och rentav sammanväxta vid födseln men ändå blir varandras motsatser. Den någon timme äldre brodern hos mig var en makt- och kraftmänniska medan den andre var en sårbar humanist. Den mer handlingskraftige brodern upplever sin drömmande motpart som en parasit som inte är nyttig för någon, och han planerar hela tiden att göra sig av med denna belastning för mänskligheten. Samtidigt känner han sig dock i underläge genom att han inte förstår sin broder. I stället för att lätt göra sig av med honom ägnar han sig åt att psykiskt förfölja honom och provocera honom till det yttersta, liksom en grym läkare utför ändlösa djurexperiment utan att avliva dem för att få veta vad han ändå aldrig får veta. Det hela utvecklar sig till en tragedi då två kvinnor kommer in i bilden. Även fadern till bröderna spelar en viktig roll liksom deras morbror och humanistens svåger. Det hela tilldrar sig under medeltiden, och när fadern dör och den duglige brodern övertar makten uppstår en kris, då han inte längre kan tolerera att den yngre tvillingbrodern finns med sin filosofi som alternativ till den absoluta maktpolitiken. Konflikten upptrappas, maktmänniskan begår allt grövre brott, tills han mördar sin broder Wilhelms bästa vän, vilket utlöser krisens kulmination: Wilhelm blir galen. Min dröm bestod av visionen av hans galenskap som hans lösning till problemet humanismens eviga konflikt med maktpolitiken. Tragedin genomförs, och man kan säga att sensmoralen är, att maktpolitikern aldrig kan bekämpa humanism, filosofi och religion utan att därmed gräva sin egen grav.

1965 gjorde jag den första skissen till dramat, den första versionen skrevs på engelska 1971, 1972 blev den nerskriven i svensk romanform, vilken sedan ständigt har omarbetats. 1978 skickades den för första gången in till ett förlag och har sedan dess förblivit refuserad. Den har klara paralleller till nazistproblematiken (– det tydligaste uttrycket för maktpolitikens bekämpning av humanismen har i vårt sekel varit antisemitism,) och vill på sätt och vis lansera *undermänniskan* som ett bättre alternativ till fiaskot "övermänniskan".

Hur går då detta ihop med pater Kösters roman "Götterdämmerung"? Det finns fler verk som jag samskrivit med andra, exempelvis John Bede's "Gotisk historia".

I stort sett upplevde jag 60-talet som ett enda stort mörker som ständigt blev värre. Dag Hammarskjöld dog, Cubakrisen höll på ett hår när att dra in världen i ett kärnvapenkrig, sedan sköts president Kennedy, och därpå var det Martin Luther Kings tur.

I princip hade jag själv som människa redan givit upp, och jag gled allt mer definitivt mot att omfatta den materialistiska eller naturalistiska livsåskådningen. Hösten 1962 hade jag börjat i en annan skola, Göteborgs Högre Samskola, som i och för sig var alldeles förträfflig men där jag saknade nunnornas mera handfasta, fantasibetonade och framför allt mer spirituella undervisning. Vi hade en timme religion i veckan jämfört med katolska skolans flera timmar varje dag. I denna Göteborgs högst renommerade skola var jag dessutom den enda katoliken, talade finlandssvenska och hade ingen utländsk klasskamrat. Internationalismen var kanske det jag saknade mest av allt.

Ändå fick jag där vänner som sedan förblivit tillhörande mina bästa vänner för resten av livet. Vi var två läger i klassen. Det "andra" lägret blev med tiden mest ingenjörer, medan vi i det "första" lägret, som med tiden mest blev läkare, inte hade något med de

andra att göra. Den som kanske stod närmast mig rent kynnesmässigt var den mycket spirituelle och humoristiske Gabriel Heyman, en otrolig tecknarförmåga, som blev läkare men föredrog att rita båtar. Under de första åren var vi oskiljaktiga. Mikael Eriksson hörde till en läkarfamilj där alla tre bröderna blev läkare. Honom bjöd jag en sommar med oss till Finland, och vad jag mest alltid har uppskattat hos honom har varit hans mycket kultiverade klarsynthet förenad med en lika trevlig humor som Gabriels. Det fanns också många andra vänner där som jag tyvärr senare har förlorat kontakten med.

Rektor för denna illustra skola var på den tiden hellenisten och arkeologen Erik Holmberg, som jag tyvärr senare kom att ha alltför litet att göra med, medan rektorn för "Lilla Samskolan", de lägre klasserna, hade varit katoliken Yvonne Gyldén, också en legendarisk gestalt, som vi återkommer till senare. Min klassföreståndare var Onna Sjögren, gift med domprosten Per-Olof Sjögren, också han en bemärkt kulturpersonlighet i Göteborg.

Den stora ljuspunkten under 60-talet var emellertid vårt intima samröre med familjen Lindholm. Samröret med denna familj från Borgå gick tillbaka ända till 20-talet, då mina morföräldrar varit goda vänner med Sissan Eklöv, moder till Märta Lindholm, moder till Berndt, som blev en av mitt livs viktigaste vänner.

Anledningen till att familjen Lindholm flyttade till Göteborg från Helsingfors efter 1960 var att Berndt, då 14 år, blev överkörd av en lastbil med släp. Berndt befann sig på en cykel i en innerkurva, en lastbil med släpvagn körde förbi så vårdslöst att släpvagnen körde över Berndt, som fick ett av hjulen över magen. Hela magregionen krossades, och njurarna skadades svårt. I Finland kunde ingen läkare åtgärda så omfattande skador. De kunde bara operera i all oändlighet utan betydande resultat.

Märta, Berndts moder, utbildad sjukgymnast, efterlyste då möjligheter utomlands och fann i Göteborg den så kallade "Plast-Johan", doktor Bengt Johansson, som där opererade framgångsrikt med plastkirurgi. Familjen sålde hus och sade upp alla tjänster i Helsingfors och flyttade med rubb och stubb till Göteborg, där Berndt på Sahlgrenska sjukhuset opererades av Plast-Johan med framgång. En otrolig konvalescens inleddes för vad som hade varit ett hopplöst fall i Finland.

Första gången jag träffade Berndt låg han ännu på Sahlgrenska som en lång och mager och helt kraftlös patient. Min mor besökte honom sedan regelbundet, och soliga sommandagar kunde han till och med transporteras ut till oss i ambulans och ha det skönt (i en sjukhussäng) ute i vår vackra trädgård. 1962 fick Orrebacksgatan 30 en bastu, som vi byggde den sommaren i stället för att fara till Finland, och därefter kom Märta och Berndt ut till oss varje vecka för att njuta av dess 130-gradiga kapacitet. Berndt och Märta blev därmed en självklar del av vår tillvaro.

Den sommaren förföll vi även till att skaffa oss television; vi var väl de sista i kvarteret medan den i Utbynäs jag umgicks med mest på den tiden, Patrik Berg och hans familj, hade varit de första. I augusti en lördag, när Märta och Berndt var hos oss på bastu, visades en märklig rysare av en viss Alfred Hitchcock. Den var gjord enkom för TV av Hitchcock själv, men jag har aldrig senare sett den återkomma i något sammanhang, medan alla jag senare träffat som då såg den aldrig har kunnat glömma den. Den var så hemsk att varken min mor eller jag kunde stanna framför TV-n, medan Märta, den modiga Märta, var den enda av oss som såg den från början till slut. Jag vill minnas att dess titel på svenska var "En röst i dimman". Ett ungt par på bröllopsresa i en strålande yacht råkade ut för ett skeppsbrott någonstans vid Australien, genom vilket de ensamma

överlevde. De hittade ett övergivet vrak nära en helt svampövervuxen ö, som dimmorna ständigt omhöljde. De stannade på vraket tills vidare, men när detta blev för sumpigt och svampbevuxet flyttade de över till ön, där en liten sandplage var det enda stället där ingen svamp växte. Endast en natt kunde de se stjärnorna; för övrigt var dimman obeveklig. Snart började det växa svamp på dem själva.

Det var den psykologiska uppbyggnaden av effekterna som var så härresande med denna film. Samtidigt arbetade ju Hitchcock med "Fåglarna", i vilken han genomförde samma psykologiskt obevekligt upptornande formteknik. Jag glömde honom aldrig.

En annan film som visades vid denna tid var Ben Hechts och Charles MacArthurs "Sista dansen" om klassisk balettpsykologi. Den var onekligen inspirerad av fallet Nijinskij men var upplagd som en kriminalthriller. En världsberömd balettdansör var patient på ett mentalsjukhus tills en ung uppoffrande ballerina fann honom där och ville göra allt för att få honom på scenen igen. Hon lyckades, och de turnerade med framgång jorden runt, även detta var en mirakulös konvalescens, men tyvärr hann geniets mentalsjukdom i kapp honom, (i filmen hade han mördat sin första hustru,) och i stället för att mörda även den andra, ballerinan som hjälpt honom på fötter, dansade han ihjäl sig med att som "Le Spectre de la Rose", Nijinskis paradnummer, göra slutpiruetten ut genom ett fönster från deras hotellrum högt uppe i en skyskrapa. Filmen "The Spectre of the Rose", på svenska "Sista dansen", gjordes 1949, och Nijinskij avled 1950. Jag har liksom hela min familj alltid älskat balett, och min syster gick i balettskola både i Buenos Aires (Teatro Colón) och i Göteborg för Mila Gardemeister tillsammans med Ulf Gadd och hade kunnat bli något, om hon velat göra uppoffringar. Denna balettfilm, liksom senare även "De röda skorna", blev en viktig grund för den balettroman jag började skriva 1969.

Berndts konvalescens tog fart på allvar 1964, när han för första gången på flera år kunde stå på benen igen och till och med spela badminton. Han hade två äldre bröder, ett par roliga tvillings, som blev mycket goda vänner till mina två äldsta syskon, och dessa fyra var ofta ute tillsammans. Två andra mycket goda vänner som dessa mina syskon hade på den tiden var syskonen Staffan och Ingela Brovik, barn till en konstnär, som hade mycket gemensamt med oss då ju vår mor också var konstnär, som skulpterade porträtt av Pasternak efter bara fotografier och hade ständiga beställningar på porträtt i gips och brons och i naturlig storlek, ehuru hon helst utförde sina små barnrolls-kulpturer i terracotta, som alltid var hennes populäraste konstverk och hennes unika specialitet.

Till det yttre var således 60-talet ett gynnsamt och framgångsrikt årtionde, vår far gjorde sina bästa affärer genom sina mest omfattande resor i hela Latinamerika och även hela Orienten, 1963 ordnade han så att mor fick komma ner och möta honom i Beirut, då Orientens Paris, varvid de i Athen på vägen hem upplevde mordet på Kennedy just vid Akropolis; genom att jag gick i Samskolan fick även min syster komma över dit, hennes dittills bästa skola efter många katastrofer, min äldsta bror gjorde 1965 sin stora resa över hela Amerika med Greyhound som blev av avgörande betydelse för hela hans fortsatta liv och attityder, och 1966 gjorde halva familjen sin andra stora resa till Italien för att utom släktingar i Verona även besöka ställen som Rom, Neapel, Sorrento och träffa Erik Bergman och Solveig von Schoultz i Ascona i Schweiz där de bodde granne med Vilhelm Moberg och Erich Maria Remarque, under vilken resa min äldsta bror som sagt hotades med militärtjänst i Prato (vid Florens); men trots alla dessa framgångar spred sig sakta

men säkert ett moln över familjen som oupphörligt blev mörkare, och ingen kunde definiera vad det egentligen handlade om.

Min äldsta bror hade alltid varit anmärkningsvärt musikalisk och redan tidigt intresserat sig för den allmänna schlagermusiken. Efter att ha dyrkat Cliff Richard i några år bildade han tillsammans med Björn Sandegren, som spelade trumpet, en duo som kallade sig "The Beams". De höll i gång i ett antal år och hade lokala framgångar med framför allt låtar som min bror komponerat själv; men i början på 60-talet sökte han sig vidare till en grupp som hette "The Quartones" med bröderna Curt och Fritz Borkmann i första ledet. Samtidigt var han aktiv i Akademiska Kören (som första bas) och livlig spexare inom filosofgardet med enastående framgångar som "Rödvit" och "Robinson"; men "The Quartones" gav honom mest genom att de nådde den största publiken, spelade in skivor och vid ett skede låg på andra plats inom Göteborgssfären.

Även min andre bror kom in i "Quartones" och fortsatte sedan vidare in i andra band för att slutligen etablera sig i "Why Not". Nu är vi framme vid 1965. Denne bror skulle alltid gå till överdrift och lärde sig aldrig att avstå från detta. Själv hade jag även uppmärksamhet och med livligt intresse följt med schlagermusikens utveckling från 1961 till 1966, fastän jag bara spelade klassiskt piano, men 1966 spårade denna utveckling ur. Beatles hade väl gått an, men sedan kom de betydligt vulgärare "Rolling Stones", varefter nya och ständigt allt värre grupper växte fram som flugsvampar efter regn överallt och med ständigt gräsligare frisyrier. "Tages" i Göteborg var alltså musikaliska medan "Hep Stars" inte ens kunde sjunga rent utan levde bara på att ruska på sina frisyrier. P.J. Proby i England, som dock hade bra röst, började spräcka sina byxor på scenen med större hysteriska effekter än någon annan musiker före honom, och Donovan, som haft stor framgång med sin "Colours" och öppet predikat mot droger, började plötsligt övergå till att använda droger.

Detta var Vietnamkrigets och vänstervridningens tid. Jag ansåg att Amerika i princip hade rätt i Vietnam om de dock skötte kriget under all kritik, och vänstervridningen såg jag an med fasa. Hur var det möjligt att alla dessa vänsterfantaster kunde undgå att se vad Mao Zedong egentligen var för en, och hur kunde de ge Gulag-kommunismen under Bresnjev, Krussés störtare, något stöd?

Min närmaste bror blev allt mer extravagant med sina kläder och sina frisyrier och kom allt senare hem på nätterna och steg allt senare upp på morgnarna. På vårt skrivbord, (vi delade rum då ännu,) förekom det att han lämnade en underlig sorts metallpipa med lock framme som ibland avgav underliga dunster av berusande sötma. Jag fick aldrig veta vad det var med den där pipan, och han tog den med sig när han senare ville ha och fick ett eget rum.

Även min syster fick problem. Anledningen var hennes kavaljerer. Vår far fann aldrig att han kunde acceptera någon av dem, och den som kanske kom närmast hans godkännande var en viss Tomas Bibin med spanskt påbrå, senare känd som journalist och expert på Ceylon eller Sri Lanka. Och så var det Tore Hedström.

Vi älskade alla Tore. Han kom till vårt hus första gången 1963 och var då ett lysande datoringenjörsämne och hade en längre tid sällskap med min syster. Emellertid spårade han ur och hemföll åt grova drogexperiment, främst LSD. Min syster fick andra kavaljerer, en mycket aktuell sådan var Sören Bondestam, Berndt Lindholms bästa vän i Finland, sedermera läkare, vars bror Morten var gift med Katia Colliander, dotter till

Tito; men hon mådde dåligt i skolan, ville helst avbryta den och tog inte sin studentexamen förrän 1967 efter perioder av farlig medicinering utskriven av ingen mindre än doktor Erik Kjell Eriksson, överläkare på Lillhagens mentalsjukhus i Göteborg, far till min klasskamrat och hans bröder.

Min systers och närmaste brors betänkliga nedgång var mina föräldrars största bekymmer 1967, och min far sov allt sämre på grund av detta. I april 1967 gick det ett rykte om att Tore Hedström besökt ett ställe i Sussex i England och blivit helt fri från droger. Ryktet bekräftades snart nog. Genast såg jag denna skola i Sussex som räddningen för mina båda syskon i farozonen. Min närmaste bror åkte dit under sommaren och kom tillbaka som en ny och bättre människa. Många andra följde efter, och det blev snart en trend eller rentav ett mode för ungdomar i Göteborg att resa till East Grinstead i England för att där bli bättre av något som kunde befria vem som helst från beroendet av droger.

Droger var den tidens stora epidemi i Göteborg, och ett alternativ var aldrig så angeläget som då. Många gick på det och blev frälsta. Denna rörelse, som då hade sitt centrum i East Grinstead i södra England mellan London och Brighton, var the Church of Scientology of California. Dess terapi, som kallades auditering, var gratis, varför man inte hade något att förlora på att åka dit. Min äldsta bror var mera skeptisk, han hade inga drogproblem och löpte ej heller någon risk att få det, men blev även han entusiastisk för rörelsen, liksom min syster, som till följd av dess terapi kunde slänga sina mediciner och fick tillbaka sin intuition. Min mor stod näst i tur, och sedan var det jag, men före det hände mycket.

Olof Palme hade blivit skolminister i början på 60-talet. Som sådan hade han gått in för att förändra hela skolsystemet i amerikansk riktning, fastän de amerikanska skolreformerna i mångt och mycket hade visat sig katastrofala. Våra gamla underbara betyg ABC med oändliga nyanseringsmöjligheter skulle ersättas med en betygskala från 1 till 5, där genomsnittet i varje klass måste vara 3. Att stanna kvar en klass och gå om ett år skulle bli omöjligt, då alla elever oberoende av deras kunskaper ständigt måste slussas vidare uppåt. Kunskap blev mindre viktigt än avslutad skolgång. Följden blev en betänkelig sänkning av svensk utbildningsstandard, som hade varit den högsta i världen.

När jag började i gymnasiet hösten 1967 hade dessa "reformer" nått fram till gymnasiet. Jag hörde till det Nya Gymnasiets allra första årgångar, och vad detta Nya Gymnasium innebar slog mig med fasa och förskräckelse. Genom hela högstadiet hade jag undfått kvalificerad undervisning i de båda ämnen som intresserade mig mest, historia och religion, genom den underbart dramatiska och kunnige läraren Karl-Edvard Ydén. På gymnasienivå, där sådana ämnen borde fördjupas, hade de i stället skrotats. Historieämnet fanns visserligen kvar som ämne men totalt förändrat. I stället för att få lära oss mera fakta, mänskoöden och stora skeenden fick vi studera hur bonden hade det under medeltiden, hur hantverkare levde under renässansen, hur köpmannaklassen uppstod under merkantilismen – detta var inte längre historia utan läran om klassernas kamp mot odefinierad överhet för att överleva. Det var historien fast omskriven och anpassad efter socialistiska värderingar. Det var rent ut sagt ensidig historieförfälskning. Socialismen hade tillåtits impregnera Sveriges utbildningssystem för att likrikta alla elever åt ett håll. Detta kunde jag inte acceptera.

Mitt första halvår i gymnasiet blev en grym besvikelse, och dess enda behållning var lektor Vilhelm G. Ekmans utmärkta språkundervisning i franska och spanska. I oktober

beslöt jag att avbryta min skolgång. Den stängde in mig i ett fack som var mig väsensfrämmande och begränsande, jag var allergisk mot varje form av socialism, jag behövde komma ut ur detta, det var en livsnödvändighet, för att kunna gå vidare på min egen väg, koncentrera mig på väsentligheter, idka självstudier och arbeta på att kvalificera mig som författare.

Min mor hade full förståelse för detta. Min far hade ingen förståelse alls, tyvärr. Min bäste lärare lektor Ekman inkopplades, men inte ens han och rektorn kunde övertala mig att ta tillbaka mitt beslut. Lektor Ekman tyckte att min far borde tvinga mig att fortsätta, men så långt var inte min far beredd att gå.

Vad min far fruktade mest av allt var att jag skulle bli lika uppslukad av Scientologyrörelsen som mina tre äldre syskon. Att denna fara förelåg var uppenbart, då jag ville ta reda på vad rörelsen var för något. För att göra det måste jag fara över till England.

Min första resa till deras högkvarter var i februari-mars 1968. Den andra resan var 40 dagar i augusti-september samma år samtidigt som Pragvåren kvästes av kommunist-tanks. I oktober samma år inledde jag en kurs i ämnet Dianetik som var mycket omfattande. I november 1969 hade jag fullbordat allt av den utom det allra sista. Då lämnade jag Scientologykyrkan för att aldrig mer backa upp den.

Att närmare gå in på varför ligger utanför ramen för dessa erinringar. Som Dianetikstudent undfick man obegränsad Dianetik-auditering, vilket innebar att man kunde utforska sitt undermedvetna hur mycket som helst. I november 1969 blev jag mätt på detta då jag kom under fund med, att man ändå alltid den vägen bara stöter på grunden till det hela till slut, alltså Gud, och längre än så kan man inte komma. Scientologerna erkänner inte någon allsmäktig Gud, då de snarare lutar åt buddhismens agnosticism, men jag kunde inte bortförklara för mig själv att det faktiskt fanns en sorts allsmäktig allmakt till grund för allt levande. Har man en gång kommit i kontakt med detta fenomen och fått den minsta inblick i hur det fungerar, så slipper man det aldrig, hur man än försöker.

I och med att jag definitivt lämnade Scientologyrörelsen slapp jag dock heller aldrig denna. Majoriteten i min familj förblev scientologer, och sin familj kan man aldrig ta avstånd från vad de än gör. Att jag över huvud taget en gång utforskat rörelsen låg mig också i fatet som en brännmärkning för all framtid. När jag senare tjänstgjorde som organist i en katolsk kyrka menade flera kyrkoherdar att det att jag alls vidrört rörelsen var tillräckligt för att jag skulle anses en smula vriden och följaktligen kunde behandlas hur som helst. Ännu 15 år senare, när jag gjorde försiktiga trevningar mot universitetet, påstod någon där (Lena Fridell) att jag var scientolog och stämpelade mig som sådan, fastän jag avsvärjt mig allt samröre med organisationen 15 år tidigare. Den stämpeln ledde till att ej heller universitetet ville befatta sig med mig. Och när jag som underbetald organist i synagogan framställde hur underbetald jag faktiskt var, sade deras skattmästare Elias Bentow hånfullt till mig: "Men du har ju scientologer i familjen. De kan väl ge dig pengar?" – som om Scientologyrörelsen skulle ägna sig åt välgörenhet.

I stället började jag komponera. Min ursäkt för att lämna Scientologykyrkan i sticket och dess viktigaste kurs oavslutad var, att jag ville ägna mig åt musiken i stället. Det var bara en ursäkt och undanflykt. Jag övergav Scientology totalt bara emedan dess och mina vägar var oförenliga.

Jag började ta reguljära pianolektioner hösten 1963 elva år gammal för Estrid Lindroos på Norra Allégatan 8 i Göteborg, en sträng pianist, finlandssvensk, som var sin egen institution. Hon hade misslyckats som pianist då hon hade utseendet emot sig: som framgångsrik kvinnlig pianist ska man helst vara tvålfager och sexig, vilket tant Estrid inte var. Vid några konserter i Göteborg hade hon utsatts för grymma skämt av dirigenter och andra musiker och kort sagt behandlats så skändligt av kolleger för sitt utseendes skull att hon helt upphört med att spela offentligt. Hon såg precis ut som skådespelerskan Maria Uspenskaja på 40-talet, känd från odrägliga impressarie- och skräcködleroller som i "Waterloo Bridge" ("Dimmornas bro"), damen som inleder Vivien Leighs olycka. Hon bedrev emellertid en framgångsrik elevundervisning med ett 50-tal elever i veckan under kanske 40 år trots en ständigt försämrad syn. Hon avled i 80-årsåldern och undervisade in i det sista. Hennes dåliga ögon var det enda som knäckte henne.

Hon var min enda lärare under 1963-68, då jag slutade hos henne enbart av den anledningen att jag behövde undervisning som hon inte kunde ge mig, närmare bestämt i komposition. Sedan mitten av 60-talet hade jag samlat på musikaliska idéer, som jag gärna ville omsätta i musik. Chopin och Beethoven var mina främsta läromästare, men även Schubert satte jag mycket högt, medan Schumann kom senare. De senare mästarna, som Debussy, Brahms och Sibelius, betecknade jag som artificiella, medan jag fann Mozart för ytlig, Haydn för enkel och barockmästarna Bach och Händel för tekniska. Händel gynnade jag sedermera mera för hans italienska melodiks skull.

Emellertid var det svårt att komponera. Tröskeln var hög, och hur goda idéer jag än hade, och hur jag än ansträngde mig, så kom jag inte över den. Efter sommaren 1969 lossnade det sedan plötsligt (ungefär samtidigt som Woodstockfestivalen), och det var bara att följa med i strömmen av toner och infall och tematiska inventioner och improvisationer som följde. Den förlösande faktorn var kanske insikten om att den enda levande kompositionen är improvisationen. Jag åstadkom några preludier som avslutades av ett långt, som blev introduktionen till min första ballad eller dess första del av fyra, sammanlagt cirka 20 minuter lång. Den är bara melodier med ackompanjemang men i sträng form med en genomföring och Coda som avslutning. Det var mitt under arbetet på denna som jag vände ryggen för alltid åt Scientologyrörelsen.

Mina ballader formades under Chopins balladers höga föredöme. De blev inte lika kvalificerade som Chopins, naturligtvis, då Chopin är och förblir oefterhärmlig, men allt eftersom mina ballader utvecklades och blev längre blev de också allt mera nyskapande.

Emellertid stod jag inför en avgörande kris. När jag lämnat Scientology bakom mig stod det plötsligt klart för mig att alla mina skepp var brända. Jag hade avbrutit min skolgång i blindo i förlitandet på att det fanns alternativ. Detta alternativ hade jag främst sett i Scientologyrörelsen. Jag hade provat den i akt och mening att eventuellt med dess hjälp forma mig ett liv och en framtid i England, som jag älskade. Även min far hade varit mycket tilltalad av att jag eventuellt skulle finna min väg i England, där han först hade studerat utomlands i Leicester på 30-talet. Efter min andra Englands-séjour i september '68 hade jag kommit hem desillusionerad med svansen mellan benen, besegrad av den hårda motvind i England som Scientology då måste kämpa i för att överleva – den höll på att bli bannlyst i England som den blev i Australien. Ändå hade jag förblivit denna halvbuddhistiska rörelse lojal och trogen, tills den inte höll längre inför mina forskande undersökningar. Dess bästa sida är dess buddhistiska sida, den

menar sig fortsätta direkt från Vedaskrifterna, buddhismen och Lao-Tse, men tyvärr har den även andra sidor.

När jag övergav rörelsen i november '69 stod jag inför det faktum att jag inte bara bränt alla skepp jag haft tillgång till utan dessutom förlorat de två viktigaste åren av mitt liv, från 16 till 18, på ingenting. Jag hade begått det oförlåtliga misstaget och brottet mot mig själv att jag förspillt två hela år och de viktigaste åren av min ungdom. Jag var helt ensam, isolerad och desillusionerad och såg ingen utväg ur dilemmat. Följaktligen förspillde jag ett tredje år på att seriöst överväga självmord.

Naturligtvis visste ingen om det. Detta var absolut nödvändigt om det skulle kunna lyckas. Jag började sysselsätta mig med döden redan innan jag börjat komponera min andra ballad, medan jag gjorde den tredje höll jag en paus i självmordstankarna då denna ballad var så underbar att åstadkomma, men sedan kom dödsövervägandet tillbaka igen, och det följde två nya ballader, som jag inte alls var nöjd med. Sedan följde den betydligt strängare och djupare "Dödsballaden", vars komponerande sysselsatte mig ett år framåt. Den var ursprungligen nummer 6 och 70 minuter lång, men den klipptes ner till 50, och efter skrotningen av den fjärde och femte, som jag aldrig lyckades lära mig utantill, blev denna nummer 4 och därmed en intressant namne till Chopins fyra, som också är *hans* största känslolägningsprestation.

Jag skrev mycket i min dagbok under denna vår 1970, som jag tänkte att skulle bli det enda som skulle överleva mig, då jag metodiskt brände och förstörde allt annat som jag skrivit. Dessa braskor flammade under hela maj månad 1970, samtidigt som alla mina gamla klasskamrater blev studenter; och till månadsskiftet var jag redo för Det Äntliga Självmordet.

Det hela framstår som ganska komiskt så här långt efteråt, men i själva verket var det hela ett fruktansvärt experiment med mig själv och med livet och ett konsekvent genomförande av tvivlet på det berättigade i min existens. Det viktigaste med mitt självmord var att min kropp aldrig skulle få hittas. Följaktligen cyklade jag under den ljusa natten långt hemifrån bortom Partille till Koberg, gömde min cykel ett stycke från en undanskymd stig i några täta busksnår och besteg sedan Koberget ovanför. Där var det meningen att jag skulle kväva mig själv till döds med att helt enkelt upphöra att andas. Detta var emellertid inte så lätt. Jag hade i Karen Blixens roman "Den afrikanska farmen" läst om negrer i Kenya som förmått sig till detta konststycke genom ren viljekraft, men mitt andningssystem var kanske för livskraftigt. I varje fall gick det inte. Jag beslöt att hitta på något effektivare sätt till följande natt.

Jag kom då på den enkla idén att helt enkelt slå mig ner och hålla mig stilla tills jag frös ihjäl under nattens kalla daggmorgontimmar. Det var bara att låta naturen ha sin gång, och det var idiotsäkert. Emellertid var det väldigt tråkigt att bara sitta där och vänta. Mitt tålamod räckte inte till. Detta var den andra nattens självmordsfiasko.

Nu stod det klart för mig att jag var tvungen att använda våld. Följaktligen tog jag den tredje natten – samma tid, samma system per cykel och samma plats – med mig ett rakblad för att medelst detta skära av mig diverse ådror, främst halspulsådror. Kruket denna natt blev, att jag, som aldrig i mitt liv kunnat bruka våld mot något eller någon, ej heller, när det kom till kritan, kunde göra våld på mig själv. Jag kunde inte utsläcka ett människoliv och inte ens mitt eget. Jag var förundrad inför detta fenomenala faktum och återvändande hem, inte efter ett nytt fiasko, utan ställd inför nya problem. Hur sjutton skulle man avsluta sitt liv om man inte kunde göra det själv?

Jag grubblade över problemet under resten av året medan jag fördjupade komponerandet av "Dödsballaden", den fjärde. Jag fortsatte skriva i min dagbok, som jag slängt i soptunnan före "självordsförsöken" och därefter fiskat upp igen; och tonen däri blev ständigt mer resignativ inför problemet. Emellertid medförde detta ständiga självordstänkande samtidigt en allt djupare slags meditation över döden och livets futilitet, som genom mitt ständiga musicerande och komponerande utvecklades till en andlig disciplin, som mycket långsamt växte fram till en sorts ny grund för mitt liv. Men först den 15 december, efter mer än ett helt års ständigt kontinuerliga självordsöversväganden – jag tänkte mer på döden under detta år än jag gjorde något annat – stod det klart för mig att jag inte hade något annat val än att leva vidare, under svårare omständigheter än någonsin, och under hårdare motvind än någonsin, då inte ens min far, omedveten om mitt problem med livet, längre ville försörja mig, fastän jag inte var myndig – han hade då svåra problem i sitt arbete och såg fram emot sitt livs femte avsked vid 60 års ålder. Jag resignerade slutligen, inte inför döden, som jag gärna omfattat, utan inför livet.

Emellertid har problemet då och då dykt upp senare igen. Tyvärr har jag ibland stått inför situationer, då jag tänkt: "Varför gjorde jag det inte då, när jag var som mest motiverad och hade det bästa tillfället, som mest okänd, medan jag nu skulle bedröva betydligt fler betydligt mera?"

Problemet, som det ställdes på sin spets för 1970, förblir olösligt.

Naini Tal, 4.11.1995.

4. Arbete, arbete och åter arbete

Mitt liv 1971 var som en strålande nypremiär. Något av det första jag gjorde var att knyta en närmare bekantskap med Berndt Lindholm, som just utbildade sig som bäst till silversmed hos Högbergs på Aschebergsgatan. Han tog mig med på sina fester, jag lärde känna många av hans göteborgska vänner, av vilka en och den mest varaktiga för min del var Agneta Bäckström, sjuksköterska, konstantusiast och sedermera galleriinnnehavare, uppväxt delvis på min hemö i Finland Sarvsalö, en underbar tillgång som vän. Berndt och jag gick på cinemateket tillsammans, som då höll hus på Stadsbiblioteket och mest visade gamla svartvita stumfilmer; och vi hade ett så givande och intensivt umgänge att somliga trodde att vi var bröder. Höjdpunkten av denna vänskap var en fest ute på en gård i Onsala, där vi efter festen på morgonsidan kom hem hela gänget till det hus vid stranden, som familjen Johansson hyrde åt Lindholmarna, och spelade volleyboll med Berndt i spetsen.

Allt förändrades på hösten, då både mitt och Berndts liv tog helt andra riktningar. Berndt träffade en dansk flicka, sjuksköterska, som blev kär i honom och ville dela sitt liv med honom. Samma höst flyttade de tillsammans. Själv återupptog jag mina gymnasiestudier på Vuxengymnasiet, som erbjöd bättre studiedisciplin och effektivare undervisning än något vanligt gymnasium. Jag startade försiktigt med det enda ämnet matematik, som lästes färdigt samma termin, och denna försiktiga studiestart gav mig tillräckligt mycket tid och energi över åt att engagera mig även i elevrådet och dess fester, där Berndt deltog. I samband med denna helt nya aktivitet kontaktades jag av en

person som jag inte kan avslöja här, då han fortfarande är i livet, som fäst sig vid mitt finlandssvenska språk, gjort försiktiga politiska sonderingar och slutligen bjöd mig hem till sig i en helt formell angelägenhet i samband med mina studier. Detta öppnade en helt ny värld för mig när han, förvissad om att vi stod på samma mark, tog mig in i sitt förtroende. Han var politiskt mycket aktiv i en hemlig och mycket underjordisk anslutning som hade som mål att åstadkomma Sovjetunionens upplösning. Denna rörelse hade inletts i England 1948 av flyktingar från främst Polen och Ungern och hade förgreningar i flyktingsällskap från hela Östeuropa över hela Europa. Under 23 år hade ett enormt östeuropeiskt kontaktnät byggts upp över hela Västeuropa och Amerika. Vad denna rörelse huvudsakligen gjorde var att sprida och smuggla information och böcker från väst till öst. Det kunde vara allt från Biblar (förbjudna i Ryssland) till dokumentära succéhistorier om flyktingar till väst. I viss mån besvarades denna smuggeltrafik av information från väst med information från öst om outhärdliga förhållanden och gripande öden därstädes.

Hur jag kunde vara nyttig för denna enorma organisation var mig till en början både en gåta och ett bekymmer, men min estnische värvare var lugn. Jag hade för honom visat ett litet litterärt verk kallat "Den mänskliga tragedin" skrivet i augusti 1971, som satte fingret på de två värsta missförhållandena i världen: kommunistdiktaturerna och miljökrisen. Denna skrift, som bestod av 15 historiska monologer från antikens Athen fram till nuet, gjorde att min värvare litade fullkomligt på mig. "Du är ännu ung. Tids nog växer du in i problematiken och axlar du bekymmer som växer dig över huvudet. Men alla bekymmer är bara utmaningar."

Denna organisation, som hållit sig intakt sedan begynnelsen 1948 och är oförändrad ännu idag, har sitt alldeles egna system med hur kontakter och kommunikationer sköts utan att några obehöriga kan få några inblickar i det; och det är så snillrikt och så säreget att jag tvivlar på att det någonsin kommer att bli allmänt känt och erkänt, då det helt och hållet bygger på en underjordisk existens och nästan bara kan fungera på det sättet. Allt detta satte min värvare in mig i genast, som om han visste att jag med tiden skulle bli exceptionellt användbar för dem. Vad som mest imponerade på mig och fängslade mig i detta företag var den fullständiga vissheten om att de med tiden bara kunde segra på alla fronter – det var som om en enda oemotståndlig god vilja höll företaget vid liv och styrde det obevekligt framåt.

Samtidigt i Alaska i augusti 1971 gjorde Greenpeace sin första aktion och var därmed en ny kraft att räkna med i världen. På något sätt har jag alltid betraktat det som mer än en tillfällighet att jag blev underjordiskt politiskt aktiv samtidigt som Greenpeace föddes.

I september fyllde jag 20 år och blev myndig. Jag hade avslutat den fjärde balladen, "Dödsballaden", i dur och genast tagit i tu med en ny, som karaktäriserades av en större kraft och beslutsamhet inför livet. 1972 blev något av ett prestationernas år. Samtidigt som jag pluggade hårt på heltid på Vuxengymnasiet komponerade jag tre intressanta och kraftfulla ballader på mellan 20-25 minuter vardera. Den sjätte var nästan pastoral i sitt stämningsinnehåll medan den sjunde blev kosmisk i sin brottnings med den yttersta stormen. Jag kallade den "Till Finland". Den vill skildra det finländska kulturfolkets kamp mot överväldigande motgångar och hur denna kamp kröns med framgång och triumf. Samtidigt byggdes Finlandiahuset i Helsingfors, och samtidigt läste jag för första gången hela Dantes Komedi till slut.

Den tragiska tilldragelsen under denna tid var Märta Lindholms bortgång. Efter att ha givit sin son Berndt ett definitivt liv genom att åt honom donera sin ena njure hade hon vetat att hon samtidigt begränsade sitt eget liv. En natt vaknade hon upp och sade till sin man: "Nu har jag hjärnblödning." Han reagerade genast och tillkallade ambulans som genast förde henne till sjukhus, där hon avled utan att ha återfått medvetandet. Hon var bara några och femtio år gammal, alltjämt en strålande rödhårig, grann och imponerande skönhet.

Därmed gick den mest heroiska moder jag någonsin känt ur tiden. Genom sin sons trafikolycka, som åstadkommits helt i onödan av en lastbilsdrummel, hade hela hennes familj störtats in i den svåraste tänkbara och kontinuerliga kris. Modigt hade hon trotsat den, offrat allt och lyckats ge sin son ett liv som livet självt velat förvägra honom, som ehuru begränsat ändå skulle visa sig vara ett liv som kanske mer än något annat jag känt till skulle vara värt att ta vara på. Märta och Berndts historia är den tyngsta av tragedier omvänd till en oförgängligt strålande triumf.

1973 engagerade jag mig i musiken i katolska kyrkan, den så kallade Kristus Konungens kyrka i Göteborg. Den tidigare rektorn vid Lilla Samskolan, min gamla skola, Yvonne Gyldén, var katolik och mycket missnöjd med musikens nya utformning i kyrkan. Inget latin förekom, och alla de gamla melodiska psalmerna hade skrotats av den nye organisten Eric Wreding, som dock var skicklig som organist. För att åtgärda fattigdomen i kyrkomusiken ville Yvonne Gyldén skicka några musikaliskt intresserade till ett kloster i Italien som hon kände till, där det undervisades riktig gregorikanik. Det blev bara jag och Ulla Daehli, en trevlig intellektuell bibliotekarie i Göteborg som kunde tala italienska, vilket jag inte ännu kunde. Klostret var Camaldoli mellan Arezzo och Florens, och resan dit genomfördes tillsammans med en italiensk familj i vår församling i bil till Torino, varifrån jag och Ulla fick fortsätta själva.

Resan blev oförglömlig genom allt det extra den förde med sig. I klostret fanns det ett piano i biblioteket, där jag snart nog gav konsert för alla gästerna, och en av dem bjöd mig till sitt hem i Rom. Följaktligen blev det även en sejour i Rom under oupphörliga kvällskonserter i privata hem, men efter en av dem var plötsligt noterna till mina två senast fullbordade ballader borta. Det var originalmanuskript som aldrig hade kopierats, och någon hade helt enkelt stulit dem, det var omöjligt att gissa vem, då jag varit i kontakt med så många. Den senare av dem, "Till Finland", hade jag inte ens hunnit lära mig utantill ännu, varför förlusten tycktes katastrofal. Då infann sig ett mirakel. Plötsligt kunde jag minnas hela balladen utantill, varigenom den kunde rekonstrueras hemma senare i lugn och ro. Detta var denna min andra italienska resas enda kris.

Jag hade även en sejour hos släkten i Verona, där jag fick träffa de flesta av dem, i synnerhet min fars småkusin eller tvåmanning Michael, då 66 år, som varit i Ryssland som officer under kriget och hört till en av de få som överlevt den italienska bataljonens delaktighet i offensiven mot Moskva 1942. Hans dotter Laura, gift Carboni med tre barn, var utsökt skolad i italiensk poesi men led av skelettcancer och var redan extremt mager. Sjukdomen tärde henne mycket långsamt men säkert. Hennes mor Nora ägde tillsammans med sina båda systrar ett hus i Cisano vid Lago di Garda med underbar utsikt över hela sjön. Vistelsen där med hela släkten blev hela denna resas nästan bländande höjdpunkt. Vi hade omåttligt roligt hela tiden, och jag började skriva på vers, tills vidare bara hexameter.

Ödet ville tyvärr att en så underbar resa skulle drabbas av kraftiga baksmällor efteråt. Det började med Jom Kippur-kriget, vilket dock utlöste oljekrisen, som ur miljösynpunkt gjorde gott åt hela världen, men som tyvärr blev kortvarig. Under hösten avled Nora, Michaels hustru, till stor sorg för hela släkten i Italien och Sverige. Men svårast blev förlusten av vårt hem i Utbynäs.

Det hade varit mitt och familjens underbara och idealiska hem i 18 år, en välplanerad villa i två våningar och med källare, där vi själva byggt en bastu, och med världens vackraste trädgård, främst planerad och planterad av min mor. Gröna fingrar går i familjen, min mormor insisterade alltid på att vart hon än kom först av allt besöka ställets botaniska trädgård om det fanns någon, hennes egen trädgård på Sarvsalö var alltid exemplarisk, och även min mors syster har dessa underbara gröna fingrar. Under 1972 hade min mor blivit så djupt engagerad i Scientologyrörelsen att det krävdes dagliga resor för henne in till och från staden, vilka dagliga resor, som kunde ta timmar, hon snart tröttnade på. Därför ville hon flytta in till staden.

Våra föräldrar behöll huset ända till 1975, då de lyckades sälja det och i stället få en fin lägenhet mitt emot katolska kyrkan vid Stureplatsen på den lilla parkgata som har kallats Göteborgs "Park Crescent". (Londons ligger vid Regent's Park.) Denna lägenhet behöll de i två år, varunder min mors scientologiska engagemang blev så intensivt även i Stockholm, att hon ville flytta dit. I november 1977 flyttade de till Odenplan i Stockholm, där min syster redan bodde med sin familj. Min far var då pensionerad (efter att ha arbetat fem år extra på deltid) varför han inte längre var formellt bunden till Göteborg. Jag var då organist i katolska kyrkan.

Min ofrivilliga flyttning hemifrån (- jag var 22 år och hade sedan min myndighet fått betala för att få bo hemma, medan min närmaste bror bodde hemma tills han nästan fyllde 24. När jag återupptagit formella studier hade min far lovat mig att jag skulle få bo hemma så länge jag studerade, vilket löfte bröts vid detta skede -) inledde en lång period av fattigdom och materiell nöd. Min första bostad (Övre Husargatan 19) förvaltade jag åt en bekant medan han var bortrest. Han kom tillbaka tidigare än beräknat, varför min andra bostad efter två månader blev en enrummare vid Olskrokstorget med visserligen toalett inomhus men utan centralvärme. Denna bostad, mitt första kontrakt, behöll jag i tre och ett halvt år. Hyran var 100 kronor i månaden, och min årsinkomst under 1975-76 var 2400 kronor genom studiebidrag och privata pianolektioner - jag var ambulering pianolärare som cyklade hem till eleverna. Som lägst gick temperaturen inomhus ner till 6 grader under vintern, då lägenheten var mycket dragig, så att elektriska värmeelement och fotogenkaminer var nästan värdelösa.

Ändå var dessa år ytterst intressanta ur arbetssynpunkt. Under 1976 komponerade jag merparten av min första religiösa ballad, den nionde, som i tre delar ville skildra Jesu liv musikaliskt, som ett oratorium för piano. Den första delen (en timme) skildrade den uppbyggliga verksamheten med koncentration på händelserna kring Gennesaret, den andra delen skildrar passionen (en timme) och är en enda vilt stormande utförsäkning kulminerande i Golgata och Pietà, medan den tredje delen ("Messias") avrundar det hela och är den svagaste av de tre trots en pampig himmelsfärd. Vintern 1976-77 upptog jag sedan komponerandet av "Genesis", en lika musikalisk illustration till den Första Moseboken om än mindre textbunden och mera musikaliskt absolut. Hela andra delen av åttonde balladen (45 minuter, den sista profana,) hela "Jesu liv" och första delen av "Genesis" komponerades i denna lilla dragiga kalla lägenhet med järnvägsbroar utanför

fönstret och hela Olskroksmotet med infernalisk biltrafik och evigt slamrande spårvagnar och trots grannar som på andra sidan väggen under långa perioder oupphörligt spelade den hårdaste och mest outhärdliga tänkbara rockmusik för högsta volym. Detta problem skulle förfölja mig i sjutton år var jag än bodde och innebar från början skolningen i en viss teknik att använda öronproppar. Värst var det när dessutom vinden ockuperades av ett sällskap flyktingar från Bolivia, som också bidrog till omgivningen av ständigt skrånande cirkus. Dessa bolivianer kunde bara komma till och från sin tillflyktsort genom att klampa omkring mitt ovanför mig. Under långa perioder kunde jag bara vistas i mitt kök då mitt vardagsrum var alltför utsatt för omvärldens ljudterror.

En episod från denna tid måste berättas. En italiensk operasångare var i staden och hade ingenstans att bo. En gemensam bekant förde oss samman och frågade mig om Roberto Speranza fick sova hos mig tills vidare, vilket jag inte hade någonting emot. Han fick sova i vardagsrummet där kakelugnen stod. Emellertid var det ännu vinter, och rummet var mycket kallt.

För att inte lida brist på bränsle brukade jag spara på allt som kunde brännas: mjölkkartonger, tepåsar och till och med tändstickor. När jag använt en tändsticka för att tända gasen släckte jag den genast och sparade därmed större delen av varje tändsticka, som jag sedan förvarade i använda tändsticksaskar.

När jag var ute och Roberto började frysa beslöt han att göra upp eld i kakelugnen. Han förberedde brasan väl och sökte sedan efter tändstickor. Till slut fann han dessa mina begagnade tändsticksaskar med begagnade tändstickor. Optimistiskt försökte han tända den ena efter den andra tills han fann sig ställd mot väggen av det otroliga faktum att alla dessa tändstickor var begagnade varenda en. Till slut fick han eld till stånd på något sätt, så att kakelugnen började fungera. Men han hade inte öppnat spjället, som alltid var stängt under vintern när kakelugnen inte användes. Följden blev att hela lägenheten fylldes av kvävande rök. När han då i desperat behov av frisk luft rusade till ett fönster och öppnade det, så ramlade gardinstängen ner över honom, och han fann sig hänsynslöst angripen av mina rödvita gardiner, som slingrade sig kring honom och trasslade in honom. Men alla fönster måste öppnas, och lägenheten blev dubbelt så kall. När jag kom hem till olycksplatsen sade han: "Un catastrofo!" och flyttade genast. Vi har sedan dess dock förblivit goda vänner genom alla år.

Eldsvådor var annars vanliga i Olskroken på den tiden. Hela stadsdelen skulle tyvärr rivas, och när ett hus blev helt tomt av utflyttade hyresgäster hann sällan grävskoporna till platsen innan någon pyroman varit framme och gjort värmande brasa av hela huset. Ryktet påstod att dessa pyromaner var enkom engagerade och betalda av Göta Lejon, som köpte upp alla rivningshus enkom för att riva ner dem och förhindra att de renoverades, för att ockupanter inte skulle hinna flytta in i dem innan grävskoporna hann fram. Sålunda brann flera hus ner i mitt kvarter och även huset precis bredvid, medan mitt hus klarade sig i ytterligare tre år efter att jag flyttat därifrån.



Musiken och pianoeleverna var inte det enda arbetet. Jag studerade ännu på Vuxengymnasiet (för femte året) om dock nästan enbart språk: mina C-språk blev med tiden ett antal, först tyska och sedan italienska, ryska, latin och grekiska. (Franska hade varit B-språket.) Detta förde mig sedan på en naturlig väg över till universitetet, där jag studerade engelska, tills dels musiken kom emellan och jag fick en organisttjänst att sköta, och dessutom högskolereformen skrämde bort mig från universitetet, då den i ett slag gjorde alla mina hårdast tillgodogjorda poäng (litteratur och Shakespeare) värdelösa. Detta var tydligen mitt öde i skolutbildningen: att ständigt jagas ut ur institutionerna av påtvingade destruktiva reformer.

Jag brukade då dagligen sitta i timmar på Universitetsbiblioteket och studera. En av de luntor jag tog del av var Johannes Magnus gamla krönika från 1500-talet om Sveriges konungar från Magog till Gustav Wasa, ett verk som aldrig kommit ut i någon ny upplaga efter Gustav II Adolf. Denna lunta av Sveriges sista katolska ärkebiskop, skriven i landsflykt i Venedig i ett anfall av storsvensk patriotism utan motstycke, trodde jag att jag ensam skulle få rå om, men icke. En dag var den upptagen av en annan, och då jag var mitt i den ville jag ogärna dela med mig av den förr än jag var klar. Följaktligen lokaliserade jag konkurrenten. Det var en svensk-irländare av en sådan gestalt och utseende att det var lämpligast att inte stöta sig med honom. Det var en helt ung man liksom jag men blond-rörlig och kraftig med ett samtidigt mycket brutalt och grannt utseende. Hans intresse var svenskarnas och irländarnas gemensamma ursprung, som enligt hans mening bara kunde vara keltiskt. Vi fann snart att vi hade mycket gemensamma intressen och mycket att diskutera; och hur det nu var inleddes där och då

vad man skulle kunna kalla ett litterärt samarbete, ty vi skrev båda i omfattande verk ner resultatet av våra teorier och uppfattningar och projekterade att någon gång slå dem samman i ett riktigt verk, som skulle överträffa både Johannes Magnus, Saxo Grammaticus, Jordanes och självaste Snorre Sturlason. Detta skulle då heta "Gotisk historia". Först efter 18 år blev projektet verklighet, betydligt försenat av både mina musikaliska vidlyftigheter och hans engagemang för Irlands både katolska och brittiska sak, då han ser det som sitt livs viktigaste uppgift att på lång sikt åstadkomma en återförening mellan Irland och Britannien och fred mellan dess olika kyrkor och religioner. Mera ambitiös kan man knappast bli som irländare. En sådan utsatt verksamhet kräver diskretion om något, så han förekommer bara litterärt under pseudonymen John Bede. Han behärskade både gaeliska, engelska och svenska men skrev bättre engelska än svenska fastän hans mor varit svenska. Tidvis levde han mycket farligt, om än han knappast smugglade vapen och apterade bomber, men numera riskerar han livet endast diplomatiskt. Liksom jag var han född katolik.

I februari 1977 lämnade Eric Wreding in om avsked som organist i katolska kyrkan efter nio års tjänst och frågade mig om jag ville ta över tjänsten. Detta innebar en utomordentlig utmaning för mig, och jag antog den gärna. I flera år hade jag drömt om att få utbilda mig och exploatera även orgelspelets möjligheter, och äntligen kom chansen. Jag började hårdträna genast och tillträdde under fastan från och med mars 1977.

Denna organisttjänst inbegrep även spelningar utom på alla bröllop och begravningar även på alla s.k. nationella gudstjänster på ungerska, tjeckiska, slovenska, kroatiska, polska och italienska. Min månadslön för detta var 600 kronor, vilket plötsligt gjorde mig till en rik man, ty i nästan tre år hade jag levat på 200 kronor i månaden.

Jag tog mig genast före att reformera hela musikverksamheten, för att äntligen realisera Yvonne Gyldéns förhoppningar, som numera dock levde konstant i Frankrike. Alla de vackra psalmer, som hade skrotats av min företrädare nio år tidigare, rehabiliterade jag och återinfördes i gudstjänsterna. Det var i synnerhet ett antal mycket melodiska Mariapsalmer. Under sommaren fick jag lov att trycka upp en ny psalmbok åt församlingen genom stencilering, och denna återinförde i stort sett hela psalmrepertoaren som den hade varit före 1967 utom att den bevarade och fortsatte den tradition som Eric Wreding infört med av honom komponerade mässor på svenska. Så fanns där en hel del nyheter som en mässa på latin komponerad av mig. Denna gav mig kyrkoherden tillstånd att inöva med kören under hösten för bruk under julen, då han tyckte om den.

Tre dagar före jul kallar mig kyrkoherden till sig och berättar att denna mässa inte kan användas under julen. På min fråga varför får jag inget tillfredsställande svar. För första gången kom jag i kontakt med detta obeskrivliga fenomen som lämpligast bör rubriceras som intern kyrkopolitik.

Kyrkoherden före denna 40-åriga man hade varit kyrkoherde i denna kyrka i fjorton år och därefter fått kicken, en åldrande monsignore, för att det skurit sig mellan honom och vissa församlingsbor, vilket blivit omskrivet i tidningarna. Min kyrkoherde hade haft sitt ämbete i bara två år när han förbjöd min mässa. Han hade alltså ärvt en mycket svår och känslig sits, då alla infektioner efter hans företrädares slitningar knappast hade kurerats, och var ännu tämligen grön. Han bad mig att inte göra något väsen av saken och lovade höja min lön från 600 till 800 kronor i månaden, då jag hade gjort ett gott arbete. Men

tyvärr var jag inget helgon utan en musiker. Jag lovade svälja saken om jag fick uppföra mässan vid något annat tillfälle i stället. Detta kunde han inte garantera att jag skulle få.

Till saken hör att han var socialist medan jag var motsatsen. Även Eric Wreding hade varit motsatsen och kolliderat kraftigt med kyrkoherdens socialism och därför inte velat fortsätta längre.

Före Eric Wreding hade organisterna varit ett antal, men den siste stabile och långvarige organisten hade varit tjecken Frans Zak, en mycket kunnig musiker, som även varit direktör för musiken på Stadsteatern. Han hade brukat uppföra mässor av Gruber, Bruckner och Schubert med kvalificerade orkestermusiker till jul och påsk; men så inträffade det Andra Vatikankonciliet, och det kom en ny kyrkoherde som bestämde att all sådan riktig musik inte längre fick användas vid gudstjänsterna i kyrkan. Han skrotade latinet och totalinförde svenska, fastän det Andra Vatikankonciliet enkom förordnat, att folkspråket *även* fick användas jämsides med latinet. Detta tolkades på de flesta håll i världen till att latinet äntligen fick skrotas, och de flesta katolska kyrkor gjorde det. Detta krossade den gamle organisten Frans Zaks hjärta, han begärde avsked och dog strax därpå i en hjärtattack. Hans företrädare som organist, också en gammal fattig men yrkeskunnig man, hade på sin tid bott i en liten lägenhet i gamla Östra Nordstan och där brukat laga sin mat på ett primuskök. En dag exploderade detta, hans lägenhet och hus brann ned, och han följde med.

Dessa traditioner hade jag alltså fått arva. Plötsligt började allting tala för att jag borde lämna tjänsten illa kvickt, men jag beslöt att försöka hålla fortet. Emellertid tilltog intrigerna, och jag gav mig inte på en punkt: ett tillfälle att någon gång få framföra den mässa som med kyrkoherdens tillåtelse hade övats in under hela hösten. Detta vägrade han ge mig. I stället presenterade han för mig i maj ett säreget ultimatum i ett antal punkter (14) av vilka de två främsta var, att jag aldrig mer skulle få sjunga solo i kyrkan som organist eller framföra egna kompositioner, om jag ville vara kvar, vilka punkter jag i så fall måste gå med på att underskriva. Det var alltså rena musikeravrättningen. Jag nekade att skriva under. Lördagen den 3 juni 1978, dagen innan jag skulle avresa på min semester till Finland, presenterade han ett nytt dokument för mig. Det var mitt avsked på grått papper, vilket han bad mig underteckna. Emedan jag vägrade, undertecknade han det ensidigt. Den följande söndagens morgon fick jag mitt avsked bekräftat, (i det längsta hade jag hoppats på en kursändring från hans sida,) genomförde mina två sista katolska gudstjänster, tillbringade timmen mellan dem med att gråta ut på toaletten ensam, (detta var en annan sådan situation som det nästan var omöjligt att tro att den var verklig,) och reste därefter till Finland.

De som tog mitt plötsliga avsked hårdast var mina morföräldrar i Finland. Min morfar, då 85 år, hade under våren drabbats av lunginflammation, hjärtinfarkt och prostatacancer. När jag kom till Finland var han bara anträffbar på sjukhuset, men han levde ändå upp sedan under sommaren, som blev hans sista. I augusti stod han åter upprätt på benen och vandrade omkring på Sarvsalö, stödd av sin maka och yngsta dotter, min moster, som kom hela vägen från Canada, där hon var gift med en skotte. Så fort han åter kom in till staden efter sommaren måste han genast in på sjukhus igen och avled efter några veckor.

Min förlust av tjänsten, som ändå inbringade mig 800 kronor i månaden, var för mig en kännbar ekonomisk katastrof, i synnerhet som jag hade tagit en ung dam under mitt hägn. Denna dam från Östeuropa hade flytt med en fästman, som i Sverige visade sig

vara en grym och ansvarslös besvikelse, träffat en annan fästman, en filosofie doktor från Skåne, som råkat specialisera sig på hennes modersmål, och som just när de började planera giftermål omkom i en fruktansvärd fjällolycka i Jämtland tillsammans med sin bror och sju andra – endast en överlevde av nio. Jag träffade henne vid påsk, hon visade sig vara en utsökt sångerska, och jag tog in henne i kören. Där var hon den enda medlem i kören som inte svek organisten när han utsattes för orättvisa. Hon följde med mig till Finland, där hon hann träffa båda mina morföräldrar och fick en mycket personlig kontakt med min mormor. Till hösten flyttade vi tillsammans och levde på mina besparingar. Vad jag inte visste var att hon hade haft ytterligare en fästman, en ungrare som satt i fängelse, som hon aldrig med ett ord nämnt något om för mig.

Att hon var tystlåten uppmärksammades av alla, men ingen anade något av hennes hemlighet, allra minst jag. Emellertid fick hennes reservation mig att inte gå för nära, och gradvis under hösten dök det ena frågetecknet upp efter det andra. Den som visste något var hennes förste fästman och landsman, som nu fortsatte sin utbildning som fotograf i England genom hennes hjälp.

Först långt efteråt blev allting klart för mig. Hon tyckte verkligen om mig och ville satsa på mig efter att ha mött alltför hårda och grymma besvikelser, (hon hade redan flera självmordsförsök bakom sig som jag heller inte visste om då,) och en av hennes fästmän hade våldfört sig mot henne och därför satts i fängelse av fästmannen i England, som led av en fasansfull svartsjuka och hade anlag för både grymhet och brutalitet – han var judoexpert. Kort sagt, hon manipulerade gärna olika fästmän till att slåss om henne, och det var där jag inte passade in i bilden, då min medfödda uppfattning råkar vara, att den kvinna som låter två män ta till våld för hennes skull är inte värd att någon man får henne.

Under tiden anställde katolska kyrkan sin första protestantiska organist någonsin, en väninna till min dam, som fick en lön på 3000 kronor i månaden för att spela på bara svenska och ungerska gudstjänster – alla de andra fem nationaliteterna fick klara sig utan musik tills vidare. Hon var hårt kontrakterad från början och blev sedan svår för församlingen att bli av med. (Kyrkorådet hade hösten 1977 rekommenderat kyrkoherden att kontraktera mig, vilket han av någon anledning aldrig hade gjort.) Hösten 1977 hade varit min bästa tid som organist, min psalmbok hade glatt hela församlingen, och höjdpunkten var väl den italienska konsuln Arturo Marciapiedis begravning, då jag för sista gången samarbetade med Eric Wreding, som ministrerade. Vid detta tillfälle samarbetade jag för första gången med den legendariske cellisten i Göteborg Guido Vecchi, som känt konsul Marciapiedi personligen. Hela diplomatkåren i Göteborg var närvarande, och jag förlorade aldrig kontakten med Guido Vecchi, denne Nestor och skyddsängel för göteborgskt musikliv.

Efter mitt avsked drogs ganska snart min psalmbok in, varpå alla de psalmer som jag bemödat mig om att återuppliva och bevara skrotades på nytt, den här gången för gott. Efter julen hoppade kyrkoherden plötsligt av från sin tjänst och bad biskopen om befrielse från sina prästerliga plikter. Han hade länge haft ett förhållande med en frånskild dam, som svek honom när han hoppade av – han blev mindre intressant för henne när han upphörde att vara katolsk präst – men han fann en annan i stället och började arbeta vid bilverkstaden på Volvo. Församlingen drabbades av detta avhopp som av en kataklysm, och det dröjde innan den fick en ny kyrkoherde. Mångas dom över honom blev hård, då man ansåg, att han offrat ett heligt kall och en hel församling bara

för att få kopulera. För denna köttsliga frihet hade han även offrat en musiker och hans musik, men det glömdes genast. Han hade tydligen uppfattat min musikaliska kritik av hans kyrkopolitik som ett hot mot hans hemliga dubbelliv, som han då ännu trodde att han kunde fortsätta med hur länge som helst, och därför avlägsnat mig som en säkerhetsrisk i hans förehavanden. Han tålde inte att jag inte var okritiskt lojal mot honom.

När hans nervösa sammanbrott ledde till att han lämnade kyrkan hade dock även jag råkat ut för ett sammanbrott om dock ej ett nervöst sådant. Den 19 december kom min dams första fästman och landsman plötsligt hem från England utan förvarning, driven till extrem svartsjuka av min dams brev till honom. När han kom var hon ensam hemma, och hon hälsade honom ungefär med: "Beklagar, men jag måste nu resa till Paris med min nya fästman," och gav honom sin nyckel till lägenheten. Det råkade vara hans födelsedag, och han hade en präktig konjaksflaska med sig, som han hade tänkt fira sin hemkomst och födelsedag med. Denna fick han nu dricka upp på egen hand utan någon hjälp under lavinartat tilltagande bitterhet, som fick sitt utlopp när han därpå slog sönder allt vad han kunde nå i sitt tillstånd i lägenheten, bland annat en meterhög gipsstaty av min mor, som föreställde min äldsta bror, men som han tog för givet att föreställde mig. Därpå försökte han skära upp sina pulsådror med en brödkniv, men bladet gick mycket lämpligt av mitt i försöket. Värden uppfattade larmet och det våldsamma oväsendet från vår lägenhet i husets bottenvåning, kom ner för att se vad som stod på och fann sin gode vän, min dams f.d. fästman, i ett tillstånd av bärsärkarraseri av gorilladimensioner, tillkallade polisen, och vår födelsedagsfirare sattes på fyllecell. Till dessa ruiner av flera liv kom jag intet ont anande hem senare under kvällen.

Vad hade min dams spel varit? Hon hade sett mig som en ny början och chans i livet, och hon hade tagit den. Hon måste innerst inne ha vetat från början att ett förhållande med mig var omöjligt, då hon hade ungraren i fängelset i bakfickan, som hon spelade ut mot sin första fästman och landsman för att hålla denne stängden, vilket bara retade denne till raseri. Till slut hade hon tvingats erkänna för sig själv att det aldrig kunde bli något mellan mig och henne, då min ekonomiska situation var desperat och bara blev sämre – det var bara därför hon övergav mig – och då jag tyvärr var så klok att jag förstod så pass mycket av hennes hemlighetsmakeri att det fick mig att hålla mig på försiktigt avstånd. Mycket lämpligt hade hon då mött en ny fästman, sedermera far till hennes två första barn av fyra, en hederlig chaufför och sedermera ett Jehovas Vittne, som dessutom var en hennes landsman och erbjöd henne ett liv och en inledande resa till Paris, vilket framför allt kunde innebära bättre ekonomiskt stöd för henne. Hon hoppade direkt på detta tåg utan att tveka. Olyckligtvis kom just då hennes första fästman helt oförutsett hem från England och var på ett rasande humör, vilket inte hindrade henne från att resa till Paris med sin nye, varpå den definitivt spolades humör inte blev bättre, vilket föranledde honom till att med våld slå sönder hela det lilla liv som jag och hon ändå hade haft tillsammans med att demolera hela vår lägenhet. Det blev skandal i huset, där alla lägenheter var bostadsrätter utom just den vi fått hyra, jag blev genast vräkt, och lägenheten såldes av de andra bostadsrättsinnehavarna som bostadsrätt. Adressen var Olivedalsgatan 24, första våningen.

Åter var man utkastad naken i livet, utan lägenhet, utan inkomst, och denna gång utan någon tröst, då man nu inte ens längre kunde lita på kvinnor. Ej heller musiken var

längre tillgänglig, då jag som organist med kyrkoherdens tillåtelse flyttat mitt piano till orgelläktaren i kyrkan, som samme kyrkoherde efter att ha sparkat mig låst mig ute ifrån. Pianot förblev inlåst och jag utelåst efter hans fall, och i brist på kyrkoherde därefter åtgärdades inte situationen. Jag hade ju inte ens en lägenhet att flytta pianot till mera.

Varför alla dessa ruiner? Någon har sagt, att det aldrig sker något ont utan att det för något gott med sig. Det är en lögn och floskel. Det onda innehåller *aldrig* något gott. Det är det onödige och dumme som finns, och till botten av dess avgrunds outgrundliga meningslöshet kommer man aldrig.

Darjeeling, 9.11.1995.

5. Skrotning

Vilka kriser som än föregick och följde på 1979 måste detta år ändå betecknas som ett av mitt livs lyckligaste. Aldrig var jag så engagerad i körer som under det året. Göteborgs etablerade studentkör, Akademiska Kören, hade jag pliktskyldigast deltagit i sedan 1975, och 1979 firades dess 60-årsjubileum med dunder och brak på Valand och med gästande körer från Helsingfors (Akademiska Sångföreningen) och Århus med en fest, som pågick hela natten med nachspiel på Villa Medici och med sillfrukost på Skansen Lejonet, så att man gick direkt till frukost utan att ha tagit av sig fracken under natten.

I februari gick jag med i Konserthuskören, vilket innebar åtminstone tre körkonserter per år i Konserthuset med avancerade verk. Under våren blev det Stravinskis egentligen ganska olidliga "Persefone" och i maj Bruckners "Te Deum" tillsammans med en Bachkantat. Under hösten följde verk av Richard Strauss och Wilhelm Stenhammar ("Folket i Nifelhem") tillsammans med Schuberts stora sista mäsas.

Sedan var det Par Bricole, ett uppsluppet ordenssällskap i Bellmans anda, som hade en egen manskör, som hellre sjöng starkt än vackert. Men många underbara praktoriginal fanns med bland de äldre årgångarna i denna originella herrklubb. Mest minns man "Greven", egentligen herr Lofall, ursprungligen herr Larsson, en utomordentlig teaterbegåvning; Frödingrecitatören par excellence kallad Callas, en liten korpulent hjältetenor med getskägg som hellre sjöng högt än rent, en stark pipa på de högre registren, som därför fått smeknamnet Callas, ehuru han egentligen hette Erland Hultgren och var redare, sällskapet kanske mest praktfulla komediant; den musikaliskt mycket renodlade dirigenten Bertil Hellström, expert på klassisk amerikansk 40-tals jazz och stiliga evergreens, som senare skrev en utmärkt körkantat, som bara uppfördes en gång och sedan orättvist skrotades, en musiker av detta sällsynta slag som levde blott för musiken och hellre arbetade och dirigerade ihjäl sig mot upprepade hjärtinfarkter än kompromissade med *tempo giusto*.

Under tiden var det si och så med mitt boende. Under en övergångstid fick jag hyra ett dödsbo på fem månader, och under tiden hade jag Elisabeth von Bothmer som en av mina gäster. Hon var ett egendomligt fall av överkänslighet, abnorm fantasi, grym besvikelse på livet och paranoia. Vi var flera som turades om att ta hand om henne. Hon var i själva verket en överintelligent själ som kommit på avigan genom sin första kärleksaffär, som varit olycklig och kränkande och knäckt henne från början. Hennes styvmor hade inte velat kännas vid henne efter det utan satt henne på mentalsjukhus.

Därmed hade hon drabbats av detta grymma och alltför ofta förekommande orättvisa öde att genom sin första ofrivilliga resa in till en mentalinstitution genast bli så pass medicinförgiftad att en ond cirkel av återbesök blev oundviklig och ständigt ondare. Detta händer friska människor i vårt samhälle ideligen fullkomligt i onödan, och den onda inåtgående spiral som normalt blir följden leder normalt efter en oändligt utdragen ständigt förvärrad tragedi till självmord. Elisabeths liv blev efter den första resan en ständig rymning från olika institutioner, som småningom övergick i självmordsförsök. Vid ett tillfälle hoppade hon så illa ut från en femte våning att hon överlevde men fick tillbringa månader på sjukhus för svåra benbrottsfrakturer. Helt isolerad lyckades hon flera år senare med sitt andra självmordsförsök. Hon kom från en högborgerlig nästan aristokratisk familj, hon älskade klassisk musik, i synnerhet Chopin, Italien och Cypern, men hon upphörde aldrig att anklaga Sverige för alla sina olyckor. Det hade varit mycket intressant att få dokumentera hela hennes långa lidandeshistoria, men tyvärr lärde jag känna henne alltför sent när hon redan var i slutet på utförsbacken och inte längre själv hade någon reda på sitt liv och alla de turer hon redan genomlidit. Förgäves försökte jag blidka och försona henne med Sverige genom "Nils Holgersson". Den enda tröst och lindring hon fick i sitt öde var hennes egen romantiska fantasi, som hon använde till att fjärma sig helt från verkligheten.

Denna underbara vår kulminerade med en sagolik gårdsfest, som vi hade på gården av Haraldsgatan 5, det största hyreshuset i ett fantastiskt kvarter av gamla skiffertaklagda villor och hyreshus av trä med tinnar och torn, det sedermera så omdiskuterade kvarteret Kastanjen nedanför Medicinarberget mellan Annedalskyrkan och Barnsjukhuset. En egendomlig kvinna hyrde där ut ett rum åt mig i en idealisk tvårumslägenhet, där vi hade köket gemensamt. För att undvika problem tecknade jag ett personligt kontrakt med henne, som jag själv komponerat, vilket hon gärna underskrev. Hon var röstpedagog och mycket musikalisk och några år äldre än jag. Hennes naturliga charm och generositet gjorde att jag aldrig misstänkte henne för några allvarliga problem. De visade sig senare, när det till en början kom fram att hennes far hade förnekat henne och vägrat att någonsin mer träffa sin egen dotter.

Vid denna fantastiska gårdsfest den 2 juni 1979 dök det upp en väldigt proper akademiker, som försynt höll sig i bakgrunden, som om han inte ville synas. I all sin anspråkslöshet var han välväxt och hade ett mycket lugnt sätt med världens till synes bästa ölsinne, då han inte blev påverkad vad han än drack; och efter att det visat sig att han utan vidare kunde slå om från rikssvenska till finlandssvenska, då detta var hans modersmål, blev vårt samröre svårare att avsluta. Han hade studerat vid Uppsala, mest musik, men var egentligen en grundligt utbildad ortodox kristen teolog. Dessutom var han vid 27 års ålder alldeles otroligt vittberest och hade varit i Indien och nästan hela Ryssland. Detta var mitt första möte med Johannes B. Westerberg, vilket kanske blev av avgörande betydelse för mitt liv. Då han var mycket på resande fot var våra första kontakter tämligen sparsamma, men han återuppsökte mig sedan alltid var jag än bodde, medan han var svårare för mig att kontakta, då han helt saknade fast bostad och inte ens hade några anhängare. Han slog genast an på mig som en universellt lyckad *self-made man* som jag kunde lära mig mycket av, och han fick genast en lika stark dragning till mig, då han hos mig kanske såg en stabilitet, rotfasthet och inre trygghet som han själv saknade. Då anade ännu ingen av oss att vi båda verkade för samma firma – den flyktingbyrå, som sedan 1948 haft som målsättning att arbeta för främst Östblockets alla diktaturers

upplösning och därefter även alla andra diktaturers. När detta stod klart för oss efter ett antal år fördjupades vårt samarbete, som man kan säga att då multiplicerades i intensitet med tio, och från 1988 har vi bedrivit ett konsekvent litterärt samarbete. Vi är inte som bröder men som kusiner.

Tolv dagar senare avled min mormor medan jag var i Finland, Ingeborg Westerberg, född Röneholt, vid en ålder av 84 år. Hon hade inte velat överleva sin man, men jag hade lyckats övertala henne att ändå försöka, hon hade gjort ett tappert försök och firat julen med oss i Stockholm som vanligt men sedan hastigt tynat bort under våren. Jag fick träffa henne en sista gång på sjukhuset, ehuru hon då inte längre kunde tala; men både jag och även min far senare satt där och talade desto mer till henne, vilket hon bara kunde visa att hon uppskattade genom uttrycksfulla suckar.

När båda mina morföräldrar var borta tog jag mig före att närmare undersöka vad som egentligen hade hänt deras ende son, min morbror, familjens svåraste trauma, hårt förträngt av alla som stått honom nära. Mina morföräldrar hade varit goda brevskrivare och alltid bevarat och sorterat erhållna brev. Detta system hade även min morbror vinnlagt sig om att pietetsfullt leva upp till, och hela hans korrespondens fanns därmed väl bevarad. Att gå igenom alla dessa 20-30 år gamla autentiska brev var en både nervpirrande och oerhört spännande uppgift, då resultatet därav var som en uppenbarelse av ett öde som var så dramatiskt, att det var helt naturligt att det hade förträngts av slakten.

Det minsta jag kunde göra var att rekonstruera hela hans fall. Resultatet blev en fingerad dagbok, som han kunde ha skrivit dagarna före sin död. Det var inte alls min avsikt att basunera ut hans historia eller skuldbelasta någon för delaktighet i den, utan jag ville bara klargöra fallet och få det på pränt. Det kändes som min skyldighet att göra detta till mina morföräldrars minne, då de hade haft den skyldigheten mot honom men aldrig uppfyllt den. Genom mitt arbete ville jag göra dem alla tre rättvisa och i synnerhet min mormor, som hade lidit mest.

När jag senare försiktigt skickade runt resultatet till nära berörda parter och anhöriga mötte det tyvärr en storm av missförstånd. Jag anklagades för att riva upp gamla sår och gräva upp vad som hade bort förbli begravet och nedtystat. Jag kan bara beklaga dessa missförstånd. Det var aldrig min avsikt att uppröra någon levande utan bara att ge tre avlidna intimt sammankopplade själar med ett unikt ömt förhållande sinsemellan någon sorts rättvisa efter oerhörda helt onödiga lidanden – min mormor, morfar och morbror Leif Westerberg, avliden under gåtfulla omständigheter helt ensam i maj 1957 i Sorel, Canada, 33 år gammal, med en enkel biljett hem till Finland på fickan.

Kvarteret kunde ha blivit ett nytt Mullvaden. Kullenberg ville riva hela kvarteret, alla dessa unika vackra hus, vart och ett olikt alla andra, med snickarglädje och drakmönstrade burspråk, med underbara kakelugnar och trädgårdar; och en av villorna hade till och med renoverats av dess hyresgäster på deras eget initiativ för egna pengar. Miljön var dessutom unik med husens baksida mot Medicinarberget med dess vildskog. Motståndet mot rivning var överväldigande och konsekvent hos alla hyresgäster; men Kullenbergs satte ändå rivningsmaskineriet i gång i akt och mening att ersätta de pittoreska kråkslotten med parkeringshus och höghus. De underlät att reparera taken när det regnade in, och de gjorde allt för att öka vantrivseln och omöjliggöra förekomsten av ockupanter. Så fort en hyresgäst flyttade ut spikades lägenheten igen och gjordes obeboelig. Men de som bodde kvar gav aldrig upp. Det tog många år innan Kullenbergs

äntligen lyckades riva kvarteret, och därefter gick de i konkurs och kunde inte bygga sitt parkeringshus. Först tio år efter rivningen började tomterna bebyggas, som då stått öde som parkeringsplatser år ut och år in, och husen som byggdes var då universitetsbyggnader, bl.a. psykologiska institutionen. Det blev i alla fall inga parkeringshus.

Min värdinna körde ut mig med våld våren '80 för att ersätta mig med en annan kvinnlig hyresgäst, som bättre kunde infria hennes överdrivna sexuella förväntningar än jag. Hon hade nämligen visat sig vara en lesbisk nymfoman, ingen hade varnat mig för detta när jag flyttat in hos henne, och en sådan läggning kunde ingen manlig hyresgäst tillfredsställa; utan han kunde endast få obehag av hennes nattliga och dagliga övningar med parader av älskarinnor. Ej heller min efterträdare, den kvinnliga sexpartner hon påstod sig älska mer än någon annan, blev långvarig som hyresgäst, och båda flyttade snart därifrån och struntade fullkomligt i kvarterets framtid, vilket jag aldrig hade gjort, om jag fått bo kvar i fred utan trakasserier. När hon inte lyckats trakassera mig ut därifrån efter att jag protesterat mot obehaget av hennes och hennes väninnors ständiga utsvävningar hemma, tog hon sig före att köra ut mig med våld. Vårt ömsesidiga kontrakt menade hon sig, enligt hennes egna ord, kunna skita i.

Efter många år råkade jag denna värdinna på nytt på en biograf i Stockholm. Filmen var Louis Malles förtjänstfulla "Au revoir, les enfants" om judiska skolbarn i andra världskrigets Frankrike. När det kom en pikant sexscen, som det alltid gör i franska filmer, började hon stöna så att det hördes över hela salongen. Tydligt hade hon aldrig vuxit ifrån sina överdrivna sexuella anfäktelser. Jag undvek att ge mig till känna för henne. Bara på hennes stönanden hade jag kunnat känna igen henne var som helst genast. För mig var hon ett avslutat kapitel som jag helst sett att aldrig ens fått en början. Men det var synd på det minnesvärda kvarteret Kastanjen.

Ett glatt gäng som jag umgicks mycket med på den tiden var en grupp konstnärer och konservatorer med Lars Holmberg och Sigbritt Wallenius i spetsen. Konstnären Sigbritt och jag var speciellt goda vänner, men Lars var lärjunge till den legendariske konservatorn Holger Strömblad, som brukade höjas till skyarna av alla sina lärjungar. Till dessa hörde även Staffan Backlund, som jag lärde känna närmare senare, fastän han varit klasskamrat med min syster, en mycket framstående resenär, som lärde mig mycket. Anita Riise-Birger var en annan av dessa, den kanske enda riktigt seriösa, som hade studerat i Italien och haft en grekisk man – hon visste allt om konst och kunde restaurera hur skadade tavlor som helst. Så fanns där även teatermänniskorna, som scenografen Leif Meréus, som då ännu var gift med Ingmar Bergmans dotter, och Marita Gatte, som senare flyttade till Andalusien, en god vän till Kent Andersson och flera orkestermusiker.

Dessa människor bodde ursprungligen på Engelbrektsgatan vid Heden i ett annat hus som skulle rivas. Larsan och Sigbritt bodde högst upp och anordnade varje torsdag allmän ärtsoppa för hela bekantskapskretsen. Även Vivianne Håkansson, mycket lärd och expert på fransk litteratur, samboende med skådespelaren Christian Fiedler, hörde till stamkunderna, liksom min vän sedan 1968 fotografen Anders Jirås, som ordnade egna löksoppor en fredag i månaden och gör det fortfarande. Endast genom honom lever dessa glada bohemtraditioner vidare än idag. Alla de andra har skingrats. Den yttersta bohemen av dem alla, som kunde göra vad som helst med sina händer men totalt saknade självdisciplin, min gode vän Olle Svartholm, en stor och ytterst älskvärd

sentimentalist, som känt Dag Virén, är den ende av alla dessa andra som fortfarande ibland gör sig påmind, främst genom en gemensam väninna ute på Brännö.

Kulmen av detta umgänge var kanske sommaren '81, då Sigbritt och Larsan fick hyra konstnären Roy Fribergs hus ute i Veddige vid Viskan nära utomordentliga fornminnesmärken. Vi brukade bege oss ut dit i grupper portionsvis under hela sommaren, så att deras vistelse där blev som ett ständigt gästbud som aldrig tog slut.

Den hösten fick jag sedan annat att tänka på, då jag fick en ny organisttjänst. Under uppförandet av de främsta akterna av "Tosca" och "Aida" i Scandinavium med Konserthuskören i augusti under Sixten Ehrlings ledning, en av världens klaraste och koncisaste dirigenter, dök den kände Göteborgspersonligheten Gösta Schein upp, en varm operaälskare och god vän med både Birgit Nilsson och Nicolai Gedda, och yppade att synagogan var utan organist och sökte en sådan. Efter Bengt Erikssons avhopp för några år sedan hade den skickliga Elisabeth, som också spelade i katolska kyrkan, tillträtt men också hon hoppat av efter bara några få år. Som jag alltid varit intresserad av en närmare kontakt med den judiska religionen vågade jag anmäla mitt intresse.

Min största uppmuntrare vid denna tid var Anny Halfen av judisk-österrikisk börd, född '98, med ett stormigt politiskt förflutet som engagerad i *Vaterländische Front* i Österrike mot nazismen tills hon måste fly 1938. Hon var juris doktor och liknade Golda Meir, inte bara till utseendet utan även som kedjerökare, hon var mycket livaktig i Göteborgs österrikiska förening och kände eller hade känt personer som Bruno Walter, Wilhelm Furtwängler och Stefan Zweig. Hon hade goda kontakter även med den judiska församlingen, fastän hon konverterat till katolicismen, och gav mig en rekommendation till Theodor Lilienthal, blivande föreståndare i synagogan.

I detta sammanhang måste vi även ihågkomma damerna Weixl-Gärtner, också judiska flyktingar från Wien. Pepi Weixl-Gärtners man hade varit intendent för Schönbrunn, själv var hon en otrolig skulptris, och genom sin dotter Elisabeth Söderberg-Weixl-Gärtners äktenskap med Karl Söderberg kunde de ta sig till Sverige före kriget med Anny Halfens hjälp. Även Elisabeth Söderberg var konstnär och en mycket god vän till min mor.

Kantor i synagogan var då Laszlo Pasztor, en ungersk lyrisk tenor. Någon rabbin fanns det inte då, utan Laszlo måste sköta allting ensam. Utom att gudstjänsterna sjöngs från början till slut, vilket kantorn måste göra med någon hjälp av kören och orgelns stöd, måste han alltså även vara synagogans själasörjare, men han klarade alla dessa uppgifter bra. Med denne man fick jag den stora äran och glädjen att få samarbeta under två år. Han hade även kontakter med Stora Teatern, han tog regelbundet sanglektioner för Enzo Florimo, Storans store lille baryton, och var en utomordentligt helgjuten musiker. Som sådan var han ganska ensam, då få i församlingen uppskattade och förstod sig på den utomordentligt stora musikaliska kunnighet han gav röst åt och den fantastiska judiska sakrala sångtradition han representerade. Det var egentligen bara Gösta Schein, Theodor Lilienthal (vars son var rabbin i Amsterdam) och några ytterst få till, som förstod sig på vilken konstnär Laszlo Pasztor var.

Jag hade inte spelat orgel på tre år, och dessa tre herrar gav mig som inträdesprov att improviserat ackompanjera en judisk sång *a prima vista*. Då jag åtminstone slutade ackompanjemanget rätt blev jag accepterad, men tjänsten innebar en utomordentligt stimulerande utmaning musikaliskt. Hela den judiska världen av musik var okänd för mig, och jag måste sätta mig in i allt genast. Den musikaliska utmaningen var så

uppfordrande att lönen blev mindre viktig, och fastän jag alltså genast fick mera arbete än vad jag haft i katolska kyrkan var lönen mindre. Den var 2000 kronor i kvartalet eller 666:65 i månaden, men jag tänkte att jag med tiden säkert kunde få den höjd om jag bara klarade de musikaliska svårigheterna.

Detta gjorde jag, och lönen höjdes också sedan efter hand. Emellertid dök ett nytt problem upp, som kuriöst nog föddes samtidigt som jag började som organist i synagogan och vilket jag aldrig haft kännning av eller någon erfarenhet av tidigare.

Ända sedan jag flyttat hemifrån hade jag noggrant inlämnat min självdeklaration varje år fastän jag aldrig betalat någon skatt, då jag aldrig nått över minimumnivån för skattepliktighet, som då var en inkomst på 6000 kronor i året. Inte ens med lönen i synagogan nådde jag upp till denna nivå, då synagogan automatiskt drog skatt på min lön, så att det blev 500 kronor kvar i månaden att leva på. Hösten 1981, då jag började i synagogan, meddelade en taxeringsinspektör att han inte var nöjd med min självdeklaration. Denne deklarationsgranskare Folke Hansson hävdade skriftligt att jag "torde redogöra för mina banktillgodohavanden". Dessa banktillgodohavanden bestod av ej fullt ut använda studiemedel från min studietid som jag sparat som reserver. Detta tillfredsställde inte Folke Hansson, som hävdade att jag måste ha tjänat "minst 25 000 kronor" under 1980. Jag protesterade, hävdade min bostadslöshet och frånvaro av fast tjänst med mera, varpå han sänkte siffran till 15 000. Till detta belopp blev jag därmed officiellt sköntaxerad. Det var svårt för mig att kunna ta detta på allvar. Det enda jag kunde göra var dock att överklaga till Länsrätten, vilket jag gjorde. Det skulle ta ett och ett halvt år innan ärendet kom upp i Länsrätten. Till dess arbetade jag vidare, som om ingenting hänt.

1982 har jag alltid sett tillbaka på som ett av mitt livs mest tillfredsställande år. Jag bodde då i det gamla Haga, ett av de få sista helt intakta arbetskvarteren av trä med toalett på gården, men i mitt hus bodde det en norrman kallad "miljonären". Han hette egentligen Benny och var pensionerad sjöman, men när han fick ut sin pension mitt i månaden brukade han snabbt sprida pengarna. Han hörde till Hagas gladaste dryckesbröder på ölstugan Japan (sedermera den vegetariska restaurangen Solrosen), och en gång när det regnade och någon hade problem med sin bils vindrutetorkare putsade han den kompanjonens vindruta med sina ännu inte helt uppdruckna tusenlappar.

På grund av norrmannens närvaro i huset hade vårt utedass en brusfåtölj, som alltid brukade få förstoppning då många alltjämt använde tidningspapper, trots upphängd skylt om förbud mot detta primitiva oskick – torrdass hade då varit bättre – och utanpå dasset stod det skrivet "Fisehytte" som karaktärisering av det pittoreska stället.

I samma hus bodde min gode vän Olle Svartholm i en utsatt mellanvåning med sin fulla verksamhet som konservator. Under denna tid började jag också umgås närmare med en av stadens intressantaste människor. Han hade den finaste boksamling jag visste i staden, och ändå var han bara bondgosse och autodidakt filosof, som visserligen tagit en fil.kand. en gång men aldrig arbetat seriöst. Sin bästa tid betecknade han som de år då han bodde i det gamla Landala, före rivningen på 60-talet ett idyllernas paradis, där livet då kostade ingenting. Han kallades ljus-Anders, då han var askblond, men jag kallade honom gärna för Markisen, då det i hans bättre stunder var något mycket fint och nästan aristokratiskt över honom. Han hade framför allt musikaliskt en mycket god och säker smak. Till sitt bröllop hade han beställt Chopins Preludium nr. 17, vilket organisten

tyvärr hade vägrat spela. Det blev skilsmässa och fler men lösare äktenskap. Till granne hade han den mycket vackra "madame Tango", en underbart kultiverad mörk skönhet, gift med en judisk musiker James, som senare flyttade till Stockholm. Alla älskade Tango. Hon var aktiv socialdemokrat med tyvärr anlag för svåra depressioner, vilket inledde hennes allt tätare och svårare interneringar på "Lustiga Huset" i Lillhagen, vilken onda cirkel slutligen bröts, som i Elisabeth von Bothmers fall, av självmordsförsök som till slut lyckades. De som kände henne bäst hävdade att hennes tragedi var ett typiskt fall av medicinförgiftning och gav således främst hennes första läkare ansvaret.



En kris uppstod i mitt underbara hyreshus när en av hyresgästerna, en jazzmusiker, hängde sig på vinden, vilket inte uppdagades förrän efter nio dygn, när det började lukta. Det var mitt i augusti när det var som varmast, och Olle sov då ofta uppe på

vinden för att svalka sig och undrade ibland över den fräna doften. Efter att den uppsvällda återstoden av den självupphängde identifierats flyttade Olle genast därifrån och led länge av besvär inför minnet.

Även andra intressanta saker hade hänt i mitt hus. 1968 hade "Knarkängeln" bott där, en ung flicka Solbritt Johansson som brukade gå omkring mellan knarkarkvartarna och predika mot missbruket. Hennes föräldrar bodde i Hindås. Hon brukade fara ut dit till helgerna. En helg kom hon aldrig hem dit, men hon hade setts försöka få en lift vid Sankt Sigfrids Plan. Hennes öde blev aldrig känt. Förmodligen blev hon mördad, men hennes kropp hittades aldrig, varför hon hamnade i kategorin "outgrundliga mysterier" hos polisen.

Under 1982, utom flitigt arbete i synagogan och mycket komponerande, bland annat större delen av ballad nr. 12, en av mina längsta, skrev jag även två stora romaner utom att många gamla renskrevs. Den första var en sorts social motpart till Dantes Komedi, där man i stället för att börja i helvetet och sluta i paradiset börjar i paradiset (i en pastoral del), sedan kommer till skärselden (storstaden Göteborg) och slutar i helvetet (knarkträsket). Romanen var mitt inlägg i narkotikadebatten, och den andra, en social deckare, var mitt inlägg i homosexdebatten. Båda har refuserats.

Allt detta underbara arbete tog slut våren 1983, när jag fick ett erbjudande om min första lägenhet på nio år med varmvatten och centralvärme. Emedan jag hade fått mitt livs enda stipendium (från Konstnärsnämnden på 10 000 kronor) ansåg jag mig ha råd att flytta till en mer än dubbelt så dyr bostad (en etta på 40 kvadratmeter). Efter flyttningen i april kom mitt taxeringsärende upp i Länsrätten.

Den som hade hand om mitt fall var en viss taxeringsintendent vid namn Anna-Stina Nilsson. Vi träffades innan, hon var hur trevlig som helst, och hon förklarade att hennes funktion var att agera lika mycket som min försvarare som min åklagare. När vi kom in i rättssalen förändrades hon totalt genast och blev bara en ensidig åklagare.

Ett antal nämndemän var närvarande, jag tror det var sex, och de var allesammans dödysta hela tiden utan en min i sina fullkomligt döda stenansikten. En sådan nämndeman yttrade sig senare i Göteborgs-Posten efter 25 år som nämndeman och förklarade att han aldrig varit med om någon dom som känts orättvis.

Domaren var en argsint herre på dåligt humör som bara ville klubba bort hela ärendet genast. Det diskuterades hit och dit; domaren förklarade att alla mina skrivelser hade lästs men att jag ändå framstod som skyldig, trots en lång lista på vittnen som intygade mitt fattiga leverne. Jag sträckte mig så långt som att vara beredd att acceptera en skönstaxering för 8000 kronor (1980) men inte mera. Detta avvisades bryskt med orden: "Jaså, du erkänner i alla fall att du har deklarerat falskt!"

Taxeringsintendenten kom med dråpslaget. Hon påvisade en tydlig obalans i min deklaration uppstigande till 6000 kronor. Jag hade 6000 kronor för mycket på banken, vars upphov jag inte hade kunnat förklara. Detta var matematiska fakta som jag inte själv kunde förstå och som inte påpekats för mig tidigare. Jag såg bara att något var fel någonstans men kunde omöjligt lokalisera felet. Då jag så tydligt blev osäker inför ett oförklarligt matematiskt faktum var saken klar för domaren, som klubbade igenom ärendet och förklarade mig skyldig till försnällning från staten. Och han lovade att jag aldrig mer skulle få någon öppen prövning inför rätta, då han menade att Länsrätten inte hade tid med sådant. Jag förstod inte hur den menade sig ha tid och råd med att över huvud taget genomföra en skönstaxering av en sådan som jag.

Nästa höst krävdes jag på skatt på drygt 6000 kronor för en stipulerad årsinkomst av 15000. Det enda jag kunde göra var att överklaga, men taxeringsintendenten Anna-Stina Nilsson genomdrev ändå att ärendet gick till Kronofogden för indrivning. Jag hade därmed inget annat att göra, om jag ville undvika att bli frångången alla mina sparade medel, än att försaka mina besparingar och betala alla mina studieskulder. Dit gick större delen av mitt stipendium från Konstnärsnämnden. Sedan, då jag inte hade några pengar kvar, gick jag till Kronofogden och förklarade att jag just inte ägde något utom det piano och de böcker jag behövde för mitt arbete. Jag fick göra en förteckning över allt vad jag ägde, och därmed blev det i alla fall ingen utmätning. Återbetalningen av alla studiemedel var framför allt min enda och sista möjlighet att bevisa min heder. Åtgärden föranledde ingen reaktion och bemöttes med fullständig likgiltighet.

När jag betalat mina studiemedel inväntade jag ett nollbesked från Studiemedelsnämnden. I stället fick jag ett brev från dem, i vilket de mycket beklagade ett datormisstag, som lett till att jag fått fullkomligt felaktiga skuldbesked. Min skuld var i själva verket 6000 kronor mer än vad de meddelat, 23000 i stället för 17000, vilket förklarade obalansen i min deklaration. Detta var felet, som nu kunde rättas till. När man får ett exakt femsiffrigt skuldbesked från Studiemedelsnämnden tar man för givet att detta besked är riktigt utan att man kontrollerar det. Helt okritiskt hade jag överfört deras besked under "skuld" i min självdeklaration, vilket då hade blivit deklarationens enda förfälskning – helt omedvetet.

Men ärendet hade redan gått till indrivning, och jag hade hunnit överklaga så långt det gick. Taxeringsintendenten Anna-Stina Nilsson fungerade som min domare ända upp i Kammarrätten. När jag kontaktade henne om det upptäckta misstaget varken svarade hon eller gjorde hon något åt saken. Från hennes sida sett var jag tydligen en gång för alla överkörd och skulle förbli så.

I stället tog jag då kontakt med andra instanser och snart alla tänkbara. Först från dåvarande Justitieombudsmannen Per-Erik Nilsson fick jag äntligen någon förståelse för mitt dilemma. Han rådde mig att ställa ett nytt "extra ordinarie besvär" till Regeringsrätten, som jag redan överklagat till och fått nej från. Jag gjorde detta, och Regeringsrätten gav mig rätt men bad också om ett utlåtande från Anna-Stina Nilsson. Hon hade då avancerat till taxeringschef för Göteborgs och Bohus län. Hon påminde sig då att jag ställt mig villig att acceptera en skönstaxering för 8000 kronor och lyckades få detta igenom i Regeringsrätten. Alltså fick jag ändå betala 2400 i skatt för en årsinkomst på 8000 kronor år 1980. Även 15000 hade varit väsentligt under svenskt existensminimum.

Hela denna historia, varunder jag i årtal hölls i spänning och ovisshet för att inte säga skräck, hade förfärliga konsekvenser för min hälsa. Därtill bidrog även andra faktorer. En av mina körer vårvintern 1984 var Röda Korsets Damkör, där jag engagerats som körledare av den legendariska Lilian Arvidsson, f.d. filmstjärnan Lilian Bendix, som efter 1950 blivit en av de mest heroiska drivkrafterna i alla sociala sammanhang för Röda Korsets del i Göteborg. Hon hade i sin vilda ungdom varit Ernst Rolf-flicka i Egypten, där blivit dramatiskt gift med en siciliansk prins som dess värre visat sig vara bigamist, varpå hon hals över huvud flytt från äktenskapet hem till Sverige, där hon under andra världskriget genom sina kontakter i Danmark smugglade 37 judar till Sverige i klädtransportbilar, innan hon blev filmstjärna. En av de nästan lika färgstarka damerna i denna hennes kör förklarade mig en dag sin kärlek. Då hon var intressant sade jag inte

nej till ett förhållande. Det är lätt att vara efterklok och hävda, att min motivation borde ha varit större, och det att det var hon som tog initiativet borde ha varit skäl nog för mig att inte gå in på hennes förslag, men jag hade aldrig varit i en liknande situation tidigare, det normala var att jag alltid fått nej på mina talrika frierier, och jag försökte faktiskt älska denna intressanta dam. Faktum är att hon lärde mig mycket, då hon haft ett skiftesrikt liv, bland annat som en professors *first lady* i Syrien. Men hon var tio år äldre än jag, och när hon började forcera vårt samliv sexuellt stod det klart för mig, att hon hela tiden bara velat använda mig för att tillfredsställa sig sexuellt. Hon sade till och med en gång: "Om du inte går in på ett förhållande med mig får du ingen annan heller, för du är för gammal." Det dödfödda fenomenet sexuell forcering hade jag varit med om en gång för mycket, så när det kom till den punkten och hennes kärlek övergick till kvinnlig grymhet lämnade jag henne totalt omedelbart. Sedan låg jag sjuk i tre veckor i vad som kan ha varit en lindrig hjärnhinneinflammation med utsäglig huvudvärk hela tiden.

Låt oss i detta sammanhang passa på att gå in på det intressanta ämnet min sexuella läggning, som egentligen ingen någonsin har begripit sig på. Jag har alltid varit känslig mot sexuella anspelningar och ryggat tillbaka för till exempel sex på film och aldrig läst pornografisk litteratur eller tidningar. Uppfostrad katolskt var det en självklarhet för mig att man friar till en dam och gifter sig med henne innan man går i säng med henne. Efter 1962 tycktes hela min värld och samtid ha en direkt motsatt åsikt, vilket jag aldrig kunde förlika mig med. Så jag fortsatte fria innan jag gjorde något annat med en kvinna, även om hon alltid tycktes ta detta som en mer dödlig förolämpning än någonting annat tänkbart. Därför fick jag alltid nej på mina frierier medan mina älskade sedan i regel tycktes hoppa i säng med vem som helst genast bara de slapp göra det med mig. Så var fallet med mina första tre frierier, som var en och samma kvinna.

Därmed blev man tidigt bränd av fenomenet kvinnlig grymhet. Då jag alltid varit ensam har det spekulerats mycket i min eventuella homosexualitet. Det är ett faktum att jag astrologiskt har en Venus i retrograd, vilket enligt vissa experter är den typiska indikationen på homosexuell läggning. Emellertid kan man inte vara homosexuell om man inte är det tillsammans med någon, vilket jag aldrig varit. Det kan inte förnekas, att jag under åren fått ett antal sådana förslag, som jag dock alltid bestämt tackat nej till, vanligen med försämrade relation eller rentav uppsagd bekantskap med den personen som konsekvens. Med de flesta av både mina refuserande damer och refuserade män har jag dock kunnat bibehålla en mycket vänskaplig relation, i synnerhet med damerna. Naturligtvis är min fattigdom en viktig faktor i sammanhanget: ingen beräknande kvinna vill gifta sig med en fattiglapp. Detta tillstånd har också i regel avhållit mig från nitisk entusiasm på området, då jag aldrig kunnat tänka mig att skaffa barn så länge jag förblivit medellös. Fattigdomen har även inneburit en total brist på sexuell självförtroende, samtidigt som den fått damerna att sky mig. Ett undantag var dock denna f.d. professorsmoitié från Syrien, ursprungligen finska, som dock hade en hel del betänkligheter i bagaget, bl.a. tre skilsmässor och tio uppslagna förlovningar, alla tretton bryskt och självsvåldigt genomförda av henne själv. Jag var hennes första man som tog initiativet till en brytning. Hon inledde genast ett nytt förhållande med en betydligt yngre man än jag medan jag låg sjuk.

Även i synagogan hade förhållandena försämrats. Laszlo Pasztor hade efter våren 1983 fått en ny bättre tjänst som kantor i Amsterdam, och sedan dess hade ingen ny kantor engagerats. Hösten 1984 engagerades till de stora helgerna en kantor stor som

Pavarotti, som inte ens kunde sjunga rent. Under ett enda kantorssolo kunde han sjunka så mycket som en kvart. Dessutom kunde han inte ta hand om sig själv, utan man måste göra allting för honom. Han hade ingen förståelse för vår synagogas traditioner, han tyckte inte om Lewandowski, (den främste av alla judiska kompositörer för liturgisk judisk musik, hemma från Berlin under 1800-talet,) och i stället forcerade han sina egna mycket tvivelaktiga kompositioner, som ingen tyckte om. Där började mina magsårsproblem.

Skönstaxeringen med dess praktiska konsekvenser hade helt förstört min ekonomiska balans. I tio år hade jag levat långt under existensminimum utan några problem med någon, och det hade aldrig fallit mig in att jag kunde begära socialbidrag. Taxeringsintendenten Anna-Stina Nilsson förstörde allt detta så totalt, att jag i augusti 1984 för första gången i mitt liv (33 år gammal) tvingades ansöka om socialbidrag, den yttersta självförnedringen i Sverige. Sedan dess har min nota till Sverige genom Anna-Stina Nilssons förvållande ständigt multiplicerats.

Naturligtvis gav mig även de sociala myndigheterna problem sedan, när jag aldrig tycktes komma ur den onda cirkeln. Assistenterna där blev allt kallare och hårdare med tiden, och de krävde att jag skulle gå med i Svenska Musikerförbundet för att med deras hjälp tilltvinga mig högre lön från synagogan. Väl medveten om att tvång aldrig skulle hjälpa min sak gjorde jag ändå som de ville, med den påföljd att synagogan hösten 1985 för första gången inte längre ville höja min lön. (Den var då 1500 i månaden före skatt.)

I stället för en riktig kantor hade vi sedan hösten 1983 haft en kedjerökande rabbin som sjöng som en kråka. (Han var jämnårig med mig.) Han ville som ortodox rabbin helst bli av med både mig och kören, vilket försatte mig i en omöjlig situation. Han sade rentav ut till mig, att jag inte hade någon framtid i församlingen, som bara var ett trögrott sällskap av gamla konservativa gubbar. I april 1986 inträffade president Reagans bombning av Libyen. Den 2 maj använde rabbinen detta som ämne för sin sabbatspredikan, i vilken han otroligt nog försvarade president Reagans initiativ fastän det inget bevis fanns för att Lockerbiekatastrofen orsakats av libyer, vilket hade varit presidentens föranledning. Man kan försvara president Reagan och våldsattacker mot terrorister utanför synagogor på gatan, men inte på en sabbat inne i en synagoga från predikstolen. Under kaffet i församlingssalen efteråt försvarade församlingens ordförande rabbinens predikan. Jag hade fått nog och gick sedan aldrig mer tillbaka till den synagogan. Jag hade haft formell anledning att avgå redan när min lön vägrats höjning från 1500 i månaden under hösten, medan jag enligt Svenska Musikerförbundets miniminormer hade varit berättigad till betydligt mer i avseende till arbetstid. Men synagogans medlemmar var mestadels hårda affärsmän, medan jag alltid varit motsatsen. Det var dock enbart fenomenet rabbinens politiska predikan som gjorde att jag gick. Redan min gamle klasskamrat Gabriel Heyman, själv kvartsjude, hade varnat mig för den församlingens militantism. Det går väl an för en församling att vara militant men inte för en rabbin i sina sabbatspredikningar. Han blev själv inte länge kvar i församlingen efter mig, och småningom avgick hela församlingsrådet och kulturstyrelsen. De har aldrig haft en ny organist efter mig, men nu efter tio år har de restaurerat orgeln och börjar nu gå i väntans tider på en ny organist. Jag hade egentligen bara haft fyra föregångare allt som allt sedan Smetanas gode vän Josef Czapek var deras förste organist 1855. Bengt Eriksson hade hållit på i 25 år, och det var den normala tjänstgöringstiden för en organist i Göteborgs synagoga.

Efter lämnandet av detta slagfält kunde jag helt ägna mig åt det kvarvarande slagfältet Socialförvaltningen. Dessa krävde att jag skulle överge musiken och ta ett vanligt jobb. Musiken hade då i 25 år varit mitt livs smärtas enda lindring. När de var hemma hos mig på ett av dem framtvingat besök och fick höra prov på min musik menade de att det var "samma sak alltihop" och hörde inte ens melodierna. Sannolikt hade de tyckt det samma om Bach. Jag hotade dem då helt uppriktigt med självmord, vilket skrämde dem.

Dessa turer tvingade mig in på en kurs mot ett slags pension. Det visade sig genom läkarundersökning med röntgen, att min mage erbjöd en mycket ful röntgenbild. Detta var tillräckligt för att en pensionering av mig skulle kunna komma i fråga.

Det tog ännu många år med fortsatta turer i Socialförvaltningen och hos en psykiater innan min ansökan om pension äntligen bifölls. Jag fick då 110 000 retroaktivt i pension genast men fick aldrig se pengarna, då Socialförvaltningen genast krävde 100 000 i återbetalning av socialbidrag, fastän det från början hetat att socialbidrag inte var återbetalningspliktiga. Därpå krävde skatteverket 78 000 i skatt på de 110 000. Nya turer följde, nästan som om allting började om från början igen.

Från Folke Hanssons skönstaxering av mig hösten 1981 tills den processen avslutades med min pensionering hade det gått 10 år, som nästan helt hade förspillts på gräl med taxerings- och sociala myndigheter med magsår och förstörd arbetsglädje som följd och med en svidande slutnota åt staten, alltsammans fullkomligt i onödan. Och jag var inte den enda. Jag kände flera ensamstående mödrar med barn, bland andra den skickliga konservatorn Anita Riise-Birger, som utsatts för exakt samma sak, nämligen skönstaxering på grund av ett liv under existensminimum, med årliga hembesök av Kronofogden, som liksom ett efterhängset virus fortsatte år efter år i all oändlighet utan något hopp för den drabbade, så länge hon inte hade pengar att betala den skuld som hon pådyvlats genom skönstaxering för att hon förtjänat för litet.

Somliga tröstade mig med att även andra tidigt fått sin pension, som exempelvis Edvard Grieg och Sibelius redan vid 31 års ålder, men min pension skilde sig från deras. De fick sina pensioner som erkänsla och respekt för deras musikaliska arbete och skapande, som var helt idealistiskt, medan min pension mera var som en skrotning. Det följde liksom med en osynlig gul Davidsstjärna, som jag skulle få bära så länge jag hade min pension, och som bar den outplånliga inskriften – *skrotad av samhället*.



Epilog

En av de stora ljuspunkterna under alla dessa problemår var vänskapen med Berndt Lindholm, som nu var etablerad guldsmed i Borgå med en egen smedja i ett gammalt hus i den äldsta delen av staden, där han genom envis energi och tillsammans med andra eldsjälar faktiskt lyckades med att rädda ett antal unika historiska kvarter undan grävskoopeskövlingen. Med sitt friska, runda, fräkniga ansikte med det knallröda skägget och med svart lapp över det ena öga, som han förlorat i cancer, hade han skapat namn och rykte om sig i Borgå och var redan en legend genom sina outtröttliga miljöaktivistiska insatser. Sommaren 1989 ordnade han en konsert åt mig ute vid en keramikverkstad på Vessö, där jag skulle spela piano ute i det fria. Händelsevis råkade konsertdagen sammanfalla med Berndts 43-e födelsedag. Jag hade ämnat cykla till Vessö från Sarvsalö den morgonen, (5 mil,) men på vägen in kör en bil in från sidan och tränger in mig så att en kollision blir oundviklig. När jag reste mig från diket kändes det som att den ena armen ramlat av. Det var bara nyckelbenet som hade knäckts. In till Vessö kom jag som invalid med armen i band, där en förväntansfull publik hade all anledning att bli lika snopen som jag var. På något sätt ville ödet att Berndts och mina provningar skulle förbli parallella.

På nyårsaftonen avled han. Hans moders ena njure hade förlängt hans liv med mer än tjugo år, och det är ytterst sällsynt att man lever så länge som Berndt gjorde på bara en transplanterad njure. Han lämnade efter sig två små tvillingflickor och en värld av enbart ljuva minnen åt alla som hade känt honom. Till hans begravning i Borgå i januari 1990 kom det folk från hela Norden och dubbelt fler än någon hade väntat.

Det kändes för mig som att därmed en stor del av mitt liv hade skiljts från mig, och jag var länge otröstlig. Berndts och min vänskap under 27 år råkade ju faktiskt sammanfalla exakt parallellt med mitt hela liv som musiker, och ingen hade mer än han uppmuntrat

mig som musiker och engagerat sig i alla vändningarna i mitt skiftesrika musikliv. Jag blev själv förvånad över hur jag efter hans bortgång i veckor natt efter natt kunde ligga vaken och bara gråta.

Det var svårt att fortsätta med musiken efter det. Visserligen händer det att jag fortfarande komponerar ibland, men min sista ballad, den 17-e, lär aldrig bli färdig.

Genom hela detta mitt liv av misslyckanden löper det även som en oförsonlig röd tråd de ständiga obarmhjärtiga litterära refuseringarna. 1978, när jag avskedades från katolska kyrkan, ansträngde jag mig som hårdast för att få något igenom hos något förlag, och om bara någon velat publicera mig för någon blygsam lön hade detta kunnat innebära att mycket ont senare hade kunnat undvikas. Men förlagen ville tydligen bara snabbt bli av med så många manuskript som möjligt som kom in, och så har det förblivit sedan dess. Idag är deras ton bara ännu kortare och mer opersonlig än på 70-talet.

Det har sagts att i synnerhet Bonniers och Norstedts är allergiska mot allt som luktar metafysik. Detta skulle kunna vara en förklaring i mitt fall, då jag aldrig kunnat skriva något utan att det även fått mer eller mindre metafysiska ingredienser om inte dimensioner. Detta gäller allt vad jag skrivit från min första refusering 1969. Alla de stora förlagen kör med intetsägande sterila formler i sina refuseringsbrev, som upprepas vad för slags manus det än handlar om – aldrig ett personligt eller vänligt ord och aldrig någon uppmuntran eller ens något tecken på att lektören begripit något av vad man skrivit eller ens läst det till slut. Av 28 års erfarenheter som refuserad svensk författare i Sverige får man av alla dessa decenniers enahanda, känslolösa och iskalla refuseringsbrev tyvärr den samlade uppfattningen, att hela det svenska litterära etablissemangen, som finns till enkom för att ta hand om svensk litteratur, bara består av taskiga skitstövlar.

Och på denna punkt måste min skarpaste kritik mot Sverige uttryckas, detta land som är ett av världens rikaste och bäst organiserade, som samtidigt är ett så utpräglat U-land när det gäller kultur, vilket det förnekar av ren självgodhet. Här är alltså ett fall av en klar litterär och musikalisk naturbegåvning, som aldrig fått försörja sig på sin musik utan att bli hutlöst utnyttjad för det, och som aldrig givits någon möjlighet att försörja sig som litteratör. Att ha de enda två sysselsättningar som han duger till, musik och litteratur, som levebröd har förvägrats honom. Det enda Sverige kan göra för en sådan är att förtidspensionera honom och låta honom förbli fortsatt ihjälrefuserad och begraven levande, som om kulturbegåvning enligt tidens rådande samhällsnormer skulle vara synonymt med sinnessjukdom. Dess värre måste fallet betraktas som ett symptom på hela samhällets tillstånd av kulturell utarmning på glid mot en fernissad analfabetism, som förnekas som sådan men som accepteras som norm. Även mina socialassistenter påstod helt cyniskt, att i Sverige är det i princip omöjligt att få något erkännande som skapande konstnär om man inte dör först.

Jag är idag lika gammal som Berndt Lindholm när han dog men fortfarande ogift och obunden vid det materiella. Tyvärr kännetecknar en obotlig misstrogenhet allt mitt umgänge med människor, av skäl som torde framgå ur mina erfarenheter, då jag vet att varenda en av dem har det onda dolt inom sig, som de aldrig kan kontrollera när det en gång vill ut. Endast hos långt komna buddhister har jag mött pålitliga människor som kunnat behärska även det svåraste inom sig, och även hos vissa kvinnor; men dessa damer har alltid varit av äldre och ädlare årgångar – de bästa var från förra seklet, som min mormor och doktor Anny Halfen.

Tolerans och försonlighet betyder mycket om inte allt, men en sak har jag aldrig kunnat förlåta. Jag har aldrig lurat av någon pengar. Därför kan jag aldrig förlåta det om någon gör detta mot mig, mest för att jag egentligen aldrig haft några pengar. Det var också Berndts känsligaste punkt och det enda han inte kunde förlåta. Därför kommer jag exempelvis aldrig att kunna förlåta taxeringsintendent, sedermera taxeringschefen Anna-Stina Nilsson, som medvetet dömde en oskyldig, utan någon rättelse eller ursäkt när hans oskuld bevisades.

Nu menar somliga att man måste kunna försona sig med sitt förflutna och förlåta alla oförrätter. Detta är meningen med den största judiska högtiden "Försoningsdagen", det är buddhismens klara riktlinje, och det var en självklarhet för de stoiska filosoferna – därmed har jag presenterat mina tre huvudsakliga andliga inriktningar. Den främsta av stoikerna var kejsar Marcus Aurelius, som resignerade inför världens oegentligheter, varpå den efter honom gick under. Judarnas lätthet för att glömma och förlåta orättvisor har medfört att de desto lättare blivit offer för dem, då de egentligen i sin godtrogenhet aldrig bjudit något motstånd. Det samma gäller buddhisterna. Men om man struntar i orättvisor har man i viss mån givit upp. Och att ge upp är något som man bara inte får göra.

Kathmandu, 17.11.1995.

"Den största kraften i livet och hos människan
är hennes förmåga att utstå lidandet."

– tänkespråk av troligen buddhistiskt ursprung.

Den reviderade utökade versionen av "Mitt ofrivilliga liv" fullbordad 7.4.1997.



|||||

Här vill jag nu infoga den fingerade dagboken av min morbror Leif Westerberg, som har omtalats ovan. Den största invändningen mot den när jag visade den för släktingar 1980 var att den var "romantiserad". Detta om något var ett vitsord på att jag träffat den rätta tonen, ty min morbror var en stor romantiker, precis som hans moder, min mormor. Han var kanske rentav något av en extrem romantiker, som satte den rena idealismen och dess eftersträvan som den högsta lagen för sitt liv. Han var tillika den mest musikaliska i familjen, spelade violin och hade absolut gehör, och jag är den enda seriösa musikern i familjen efter honom. Därmed ligger det nära till hands att förmoda, att han är den i familjen jag var mest lik, åtminstone i själen. Kuriöst är det därmed att även konstatera, att hans morbror i sin tur var en lika renodlat idealistisk konstnärssjäl, som min morbror i sin tur kanske mest liknade i familjen.

"Guttis dagbok" skrevs sommaren 1979 direkt efter min mormors bortgång. Den har använts i omvandlad form i min roman "Det tolfte huset" från 1980. Här är den ursprungliga formen. Att skriva den var en mycket säregen upplevelse. Det var som att vara spökskrivare åt en avliden.

Guttis dagbok

1.

Var skall jag börja? Skall jag börja med hur jag började här i livet, hur jag gjorde bort mig med att göra ner mig i skolan med att kacka i byxorna, hur jag av mina skolkamrater ställdes inför rätta för att jag var annorlunda och därmed dömdes till att för alltid vara annorlunda, eller hur min enda svaga punkt i betyget bragte mig på fall och tvingade mig att tömma vanärens kalk genom att gå om en klass? Dessa förskräckligt bittra barndomsupplevelser kan visserligen bekvämt överslätas med vissa sådana oifråkomliga fakta som att även min far kackade i byxorna fastän han gick i skolan, att jag var yngre än alla andra i klassen och därför inte förlorade någonting på att gå om en klass, att min minderårighet var en större anledning till att jag fick gå om än att jag inte hade fullt godkänt i det enda ämnet historia, och att det att jag skilde mig från mängden snarare var en merit än något brott; men ett plåster på sårerna kan inte omintetgöra det faktum att det gjorde ont att av andra bli tillfogad såret, och äret sitter sedan kvar på kroppen hela livet. Särskilt svårläkta är själsliga sår, ty de blöder hela livet emedan det för sådana sår inte finns något plåster.

Men jag skall nog börja med helt enkelt en beskrivning av mina föräldrar, mina syskon och hela min familj. Och då skall jag nog börja med min mormor, som var den första som skämde bort mig.

Anledningen till att hon skämde bort mig var den att hon själv var bortskämd. Hon var aristokratiskt uppfostrad i ett ytterst svenskt hem och lärde sig aldrig tala finska. Ibland försökte hon nog, men hennes bortskämdhet hade gjort henne till en så rolig liten dam, att närhelst hon allvarligt och uppriktigt i de hjärtegodaste avsikter försökte, så åstadkom hon endast förvirring och häpnadsväckande missförstånd. Ty hon kunde göra sig förstådd även om hon aldrig kunde kombinera de rätta orden med varandra. När hon således på torget behövde ett ägg och vände sig till en finsk bondgumma med sitt problem, så kunde hon artigt fråga på ren finska: "Är ni ett ägg?" Givetvis blev då bondgumman ganska flat inför fenomenet att en fin dam på sådant allvar kunde undra om hon var ett ägg, men ännu mera måste hon häpna när den fina damen ytterligare förtydligade och närmare klargjorde sitt ärende med att ännu personligare och mera eftertryckligt spörja: "Jag menar, är ni en höna?" Min kära mormor hade då i all välmening blandat ihop de finska verben vara och hava, och i tron att bondgumman inte förstått hennes förfrågan om hon hade ägg hade hon förtydligat sig med att komplicera sin förfrågan med att undra om gumman var en höna. När gumman bara blev flatare kom den sista portionen välmening: "Eller är det kanske fruns man som är en höna?" Och naturligtvis kunde min mormor aldrig förstå vad det gick åt den till synes så okomplicerade och jordnära kvinnan när denna endast gapade och förstummades desto mer för varje gång mormor gjorde sitt problem ännu mera lättfattligt, ty mormor lärde sig aldrig tala finska tillräckligt klart. Hon torde ha varit bland de sista från förra seklet som icke nödgades lära sig detta språk i Finland, vilket har sin förklaring i det att finska på talrika och särskilt finare håll i Finland då ännu betraktades som ett främmande språk. Men mormor var alltid godmodig och hade en underbar humor. Hon kunde skratta gott åt sig själv och sina misstag, och det enda besvär som hon klagade över som gammal var

det när hon steg upp om morgnarna och till sin synnerliga förtrytelse fann att hon ännu inte hade dött. Men inte ens det klagade hon över, utan hon bara förtörnades för sig själv på Gud för att han inte lät henne dö fastän hon var 93 år gammal.

Alla kallade henne Murre i stället för mormor, ty vi har ju den vanan här i Finland att kalla varandra vid sådana smeknamn som passar bättre på oss än våra riktiga namn. Således kallas jag Gutti fastän jag heter Leif, min svärmor Heja fastän hon heter Helga, min kära svägerska Pyret fastän hon heter Britta och vilken ensam dotter i vilken familj som helst för Pipsan fastän hon kan ha ett hur vackert och seriöst långt namn som helst. Vi finlandssvenskar är märkvärdiga med vår obotligt naiva fantasi och barnslighet. Vi växer aldrig upp till något allvar, och det är kanske tur det.

Ännu några ord vill jag säga om min mormor. Hon växte upp i ett tryggt borgerligt hem och försörjdes under hela sitt liv av antingen sin fader, sin make eller sina barn och deras gemåler. Min far försörjde henne nästan till hennes död villigt och generöst, ty sådana tycks männen vara i vår familj: hellre dumma än oridderliga.

Min morfar var en hjärtegod man som såg komisk ut. Hans familj Röneholm var skeppsredare, och bland dem fanns det många äventyrare som det ömsom gått bra för och ömsom slutat illa för. På 1820-talet i Åbo stod redarfamiljen på höjden av sin ekonomiska blomstring och hade till och med råd att betala tribut till turkarna, så att dessa inte skulle gå och ofreda den nordiska handeln på Levanten, när plötsligt Åbo brand utbröt och familjen över en natt förvandlades till tiggare. Emellertid var de för fina för att tigga. Rikast i familjen på 20-talet var min mors legendariska kusin Allan Röneholm, som dock på nedärvt sedvanligt manér förblev en äventyrare och lät sina miljoner försvinna medan han aldrig kom sig för att bilda familj. Ej heller min morbror fick någonsin äkta barn, och därför dör den illustra släkten Röneholm ut med min ännu ogifta moster. De tre syskonen uppfostrades till att bli mycket goda finlandssvenskar varvid särskild vikt lades vid att språket skulle vara fritt från finlandismer och från förfinskade accenter. De uppfostrades ingalunda politiskt till någon avoghet mot finskheten, men dock skulle den nedärvda svenskheten vårdas och bevaras intakt för kommande släktled. Den andliga odlingen skattades mycket högt och lades största vikt vid. Därför upptäcktes snart min morbrors utpräglade konstnärliga begåvning, varför han fick bli konstnär och sedermera slutade som arkitekt och som direktör för Finska Mässan. Min morfars älsklingsbarn var emellertid min mor, en sällsynt ädel kvinna med en ytterst subtil och känslig själ. Allt ädelt i vår familj kommer från henne och från hennes utdöende släkt, ty min fars släkt är bondsläkt och härstammar från valloner, även om en medlem i hans släkt upptäckte grundämnet gadolinium och var avlägset släkt med Martin Luther. Även den utdöda adelssläkten Krabbe fanns med på ett hörn i denna släkthistoria, som ju på finlandssvenskt håll alltid är outtömliga; ty det finns alltid mera att berätta om släktens utdöda släkter än om dess få kvarlevande representanter.

Men tillbaka till min mor och hennes familj, ty det finns ännu mycket att säga om den kvantitet ädla blod som hon har tillfört vår familj. Hennes familj var en kärlekens familj, i vilken ingen medlem någonsin tilläts komma i någon kontakt med någon form av hat. Enligt dem skulle det i livet endast finnas rum för kärlek; och därav följde en innerlig mänsklig värme, som aldrig upphörde att välsigna mina föräldrars liv och alla människor som kom i kontakt med dem. Min mor och hennes två yngre syskon lärde sig minsann att frukta de ryska kosackerna, som kom ridande längs Helsingfors gator och mejade ner kvinnor och barn som råkade stå i vägen för deras hejdlösa framfart; men trots dessa

erfarenheter lärde de sig aldrig att hata ryssarna, vilket ändå nästan alla andra gjorde. Min mor kom nog att avsky dem under Vinterkriget och Försättningskriget men aldrig att hata dem, och hennes yngre ännu ogifta syster, min enda moster, vet ännu inte idag efter det andra världskriget, som hon ändå upplevde i Belgien, vad hat är.

Min mor arbetade hårt i hela sitt liv. Hon var ännu ung när hennes far dog och måste då ensam försörja sin mor och sina båda syskon. Därför fick hon aldrig möjlighet att studera, fastän hon hade lysande förutsättningar som en av vårt lands första kvinnliga studenter, och vilket också var vad hon helst hade velat göra. Även min morbror arbetade hårt så till den grad, att han arbetade ihjäl sig på sin post som chef för Finska Mässan, arbetstokig som han var som alla andra i båda våra familjer. Det måste man ju vara i Finland för att kunna överleva. Mor och morbror var oskiljaktiga som vänner och stod alltid varandra ytterst nära. Förlusten av honom har Mamsen aldrig lyckats komma över. Han gifte sig mot slutet av sin levnad men efterlämnade bara en adoptivdotter. Yngst av de tre var Julia, som oss emellan naturligtvis heter Lullan. Hon är en god romantisk ängel som hade en stor kärlek i Belgien under kriget som kriget naturligtvis tog ifrån henne jämte alla hennes pengar. Hon arbetade därefter som sjuksköterska så länge kriget varade och blev kanske den mest härdade av de tre syskonen men bevarade samtidigt alltid sitt hjärta av guld fullkomligt intakt. Hon har alltid gjort allt vad hon kunnat för alla sina tre systerbarn. Ännu mer härdad blev emellertid min far, som dock samtidigt hade ett ännu varmare hjärta av guld, som under tre krigs prövningar ständigt bara blev ännu varmare och mera gyllene. Han är generositeten och dugligheten själv förkroppsligad i en utomordentligt välskapt lekamen som alltid kunnat utföra och utstå vilka vedermödor och Herkulesarbeten som helst. Om min mor står för mjukheten, spiritualiteten och själskvaliteten i familjen, så står min far för karaktären, bildningen och storsinnet, ty hur intelligent min mor än är så vet hon föga om verkligheten i den värld hon lever i, medan min far känner alla de gamla grekerna och själv har varit med i fläktarna av historiens vingslag över Finland. Han kämpade i frihetskriget, satt i fängelse för sitt motståndsskull mot ryssarna och skulle i inbördeskriget egentligen ha skjutits, om inte hans kusin hade kommit emellan.

Han och hans kusin stred tillsammans i samma bataljon mot de röda under vintern och färdades vid ett tillfälle i samma släde på väg någonstans mot någonstans för att slåss i skogarna, när Carl, min far, höll på att förfrysa sina fötter. Under ett uppehåll vid en raststuga bad kusinen min far att stanna där och värma sina fötter tills följande släde skulle komma, vilket råd pappa följde. Den andra släden kom, och Carl fortsatte med den, men vid ett skogsbyn stannades den upp av en spejare som varnade dem för att fortsätta. De röda hade nämligen i ett bakhåll överraskat den första släden och dödat alla som följt med den. Detta var mitt under den svåraste tiden, då de röda gjorde sig kända för att komma in i bondstugorna, dra med sig gubben ut och skjuta honom och sedan erbjuda änkan liket för 500 mark, medan de vita sedan vidtog lika magstarka repressalieåtgärder. Min fars släde måste då genast vända och ta en annan väg, men hans kusin hade medvetet eller inte räddat min fars och hans kommande familjs liv och i stället offrat sitt eget.

I sin ungdom seglade pappa varje sommar i den tidens primitiva segelbåtar från Borgå till Nagu och tillbaka, och havet och sången är hans främsta intressen efter familjen och arbetet. Han älskar att sjunga och gör det alltid för full hals när han seglar, vare sig hans sällskap kan njuta därav eller ej.

Jag har två systrar. En är äldre än jag, och den andra är yngre. Gun heter min stora syster, och hon förenar i sig alla de bästa nedärvda egenskaperna från våra föräldrar och deras släkter med en utomordentlig personlig sprudlande hjärtlighet, som är som själva livets yttersta urkälla. Pappa och mamma tycker med all rätt att hon är världens charmigaste mänska, och hennes båda yngre syskon har stundom haft svårt för att alls kunna påstå någonting med henne i världen. Som liten dyrkade jag henne med en fanatisk hängivenhet, som kunde leda till att jag drog pappas kavallerisvärd för att försvara henne mot alla världens tänkbara övermakter.

Min andra syster kunde dock alltid försvara sig muntligt. Hon som alltid var den minsta av oss lärde sig tidigt konsten att vara hur fräck, näsvis och djärv som helst för att göra sin rätt gällande, vilket vanligen hade komiska effekter. Som minst på jorden var hon dock alltid störst i orden, och hon kunde lägga dem väl. Hennes repliker var ofta omöjliga att replikera. Här följer några exempel.

Vi var alla tre mycket väluppfostrade som små, och vi lämnade aldrig någonting kvar på tallrikarna när vi åt. Vi hade noga fått lära oss, att så länge vi hade någonting kvar på tallriken vi varken fick stiga upp från bordet eller blev av med tallriken. Nu hade pappa och mamma bjudning, och vi barn hjälpte till med serveringen. Vid ett tillfälle hade Mamsen, som vi kallade mamma, tappat en ärt på golvet, och hennes artige kavaljer på höger sida hade naturligtvis som en sann riddare plockat upp ärten och som en komplimang lagt den på kanten av sin egen tallrik. Nu hade gästerna ätit färdigt, och Britta, som egentligen heter Sigbritt, skulle samla ihop tallrikarna. Hon samlade framgångsrikt ihop dem, men när hon kom till kavaljeren bredvid Mamsen stannade hon och väntade. Hon väntade snällt så länge att Mamsen till slut försiktigt vågade säga: "Men Britta! Skall du inte ta ut doktor Korsströms tallrik?" varpå Britta troskyldigt genmälde som den obestickliga karaktär hon då redan var: "Inte kan jag ju det, för farbror har ju en ärt kvar på tallriken!" Varpå den genomhederlige gentlemanen i fråga först rodnade, sedan log över hela ansiktet och till sist för att rädda Britta tog ärtan mellan fingrarna och stoppade den i munnen. Sedan kunde ingenting hindra Britta från att bära ut den sista tallriken, vilket hon gjorde segervisst.

Hur hon under en annan bjudning visade sitt mästerskap i balanskonst med att bära in alla gästernas tallrikar på en gång och balansera den väldiga traven med att trycka med tungan mot den översta tallriken är en mindre klassisk episod; men vid en annan bjudning fick hon själv vara med och underhålla gästerna, vilket hon med bravur gick i land med, för hon antog att hon så länge hon höll charmen uppe skulle slippa att få gå och lägga sig; men när hon hade varit uppe något för länge blev hon till sist tillsagd att gå i säng. Då genmälde hon besviket och harmset: "Är det inte orättvist att jag som varit trevligast av alla *först* måste gå och lägga sig!" Med ett visst erkännande av att hon inte hade helt fel i sin logik blev hon dock ändå körd i säng.

En annan gång låg vi tre syskon som vanligt i våra sängar och pratade fastän vi var strängt tillsagda att inte prata efter det att vi hade gått och lagt oss. Men den här gången var vi alldeles ovanligt livliga, och Britta var till och med ur sängen. Då hör vi med ens hur Papsen kommer gående upp för trappan i riktning mot vårt rum, och skräckslagna skyndar vi oss att somna in, men Britta hann inte riktigt in i sin säng. Och när Papsen öppnar dörren möts han av ett mörkt och dödstyst rum, så när som på Britta, som står upprätt i sin säng och säger: "Pappa ska inte komma hit och störa barnen när de sover!"

Han har genast vett att avlägsna sig och låta barnen sova vidare, vilket de faktiskt försöker göra. Han kanske till och med kände sig skyldig.

Vid ett annat tillfälle satt vi barn med våra kamrater och pratade om en ruskig stormdag för länge sedan, och vi talade om hur hårt det hade regnat och vilket förfärligt väder det hade varit. Britta var med och bekräftade allting som om hon själv hade varit med och upplevat det. Vi förvånade oss över hennes makalösa fräckhet att låtsas ha någon kunskap i ämnet och sade indignerade: "Men Britta! Du var ju inte med! Du var ju inte ens född då ännu! Du satt ju då ännu uppe hos Gud i himlen!" Men lilla Britta fann sig genast och gav beskäftigt svar på tal: "Jo, det var just vad jag gjorde, och det var just jag som sade åt Gud att låta det regna på er!" Och vi stod svarslösa, ty hon var alltför övertygande.

Vi föddes alla i Borgå där vi upplevde vår första barndom i kretsen av sådana vänner som familjerna Schulman, Arlander och Segerstråle. Farbror Totti och Ester Arlander hade tre söner som hette Björn, Bo och Olof. Björn var min stora syster Guns bästa vän, Olle var den mest begåvade av de tre, och Bo kom till världen under ganska exceptionella omständigheter. Vi hade nämligen vår speciella utfärdsholme ute i havsbandet som hette Sandö, och på hemväg från detta nedan närmare beskrivna utfärds mål per segelbåt med bland andra tant Ester och hennes syster Ebba Krook ombord fick tant Ester, som var i nionde månaden, plötsligt födslovärkar. Gun och Björn var med ombord och låstes in i kajutan, mot vilket övergrepp Björn vilt protesterade med att bulta på kajutdörren och ropa: "Jag vill se storken! Jag vill se storken!" Vi hann nästan ända hem med tant Ester men inte riktigt, så hon fick föda sin andra son Bo i jollen ett stenkast från bryggan, vilket känsliga företags primitiva omständigheter så upprörde hennes syster Ebba att denna fru kastade sig i vattnet med kläderna på och vadade i land under utropandet av den högtidliga eden: "Jag gifter mig aldrig!" vilket hon heller aldrig gjorde. Under tiden hade farbror Totti, det i jollen födda gossebarnets fader, ilat upp till byn för att där i ackuschörskans hus hämta hennes väska med erforderliga attiraljer. Emedan ingen varit hemma där i huset hade han slagit in en ruta och fått med sig, som det visade sig när han kom ner igen till stranden i vildaste panik, ackuschörskans mans verktygslåda. Själv skall jag ha hjälpt till med min granne Bos nedkomst genom att hjärtligt slå ett stort synnerligen användbart tvättkärl av emalj i tusen bitar, ty jag lär just då ha varit i föremålskrossarperioden av min barndom, men själv minns jag det inte. Bo växte sedermera lyckligt upp och blev världens snällaste karl.

Den förträffliga konstnären Lennart och hans älskade hustru Miu, egentligen Marie-Louise, Segerstråle hade fyra barn av vilka två var söner och två var döttrar. Ulf och Ernst hette bröderna medan systrarna hette Tuttan och Christine-Louise, kallad Chrisse. Fadern var djupt religiös och den innerligaste av naturvänner: han målade mest bara djur och natur och var väl den främsta naturmålaren i Finland under sin tid. Han hade sin ateljé på Byön sydost om Sarvsalö där barnen även delvis växte upp. En dag hade pojkarna varit ute på skären närmare havet och hämtat hem några måsäggs som fadern fick se. Så högt respekterade och älskade fadern allt fritt liv i naturen att han strängt kommenderade pojkarna att genast fara och föra äggen tillbaka varifrån de hade tagit dem, och sönerna lydde ödmjukt utan att berätta hur långt ute till havs de hade varit för att finna dessa ägg. Medan de seglade ut blåste det upp. Den äldsta var omkring nio år gammal och Ernst några år yngre. De tog i land på måsön, som heter Skepparholmen, och försökte sorgfälligast lägga måsäggen till rätta ungefär var de hade tagit dem.

Naturligtvis kunde det aldrig bli någonting av dessa ägg. När de skulle gå tillbaka till sin båt hade det tilltagande ovädret medfört att båten slitit sig från den branta och oländiga strand som de nödtorftigt hade dragit upp den på. Den höll nu på att driva bort några tiotal meter från stranden. Ernst kastade sig ut i vattnet för att simma ut till båten och bärga den. Han nådde fram till båten men orkade sedan varken ta sig upp i båten eller bogsera den i land. Sålunda fick den unge nioårige Ulf från stranden se hur hans bror dukade under för vågornas svall, hur lillebror offrade sig medan storebror bara kunde stå och se på. Båten drev bort för alltid, men Ulf räddades senare på dagen av en förbipasserande fiskebåt. Man försökte dragga efter den drunknade gossen men utan resultat. Katastrofen var ett faktum. Farbror Lennart lät resa ett minnesmärke på Skepparholmen till minnet av sin yngste son. Ångrade han sin stränghet? Chocken var för svår för att han över huvud taget skulle orka med att uttrycka någon eventuell fåfäng ånger. Däremot blev han ännu mera intensivt och nästan fanatiskt religiös, så att det med åren blev svårt att umgås med honom om man inte kunde diskutera religion med honom. Händelsen gjorde naturligtvis ett kanske ännu djupare och svårare intryck på Ulf, som växte upp och blev sin fader lik: en blond och skön viking med ädelt skurna drag, högt begåvad, älskad av alla, överlägsen men samtidigt djupt känslig, kanske något svårtillgänglig och avmätt genom den stämpel ödet hänsynslöst givit honom som pojke, då han av det att hans yngre bror offrat sig för försöket att rädda dem bägge i stället för han själv, ständigt sporrades till att göra bättre ifrån sig än vad han behövde. Även Ulf skulle liksom sin fader bli en konstnär och målare och kanske ännu finare än sin fader, när ödet förde honom vidare på andra för oss okända vägar. Mera därom nedan.

Medan jag ändå håller på med dessa tragiska beskrivningar är det lika bra att jag även på samma gång berättar om Olle Arlander. Han var min bästa vän bland bröderna Arlander. Vi var båda unga entusiastiska flygpionjärer, han var oerhört begåvad, och ingen visste mera om botanik och zoologi än han. Men innan han nått fram till puberteten fick han en hjärntumör. En hjärntumör, ansåg man, var något av det värsta som kunde drabba en människa, ty det var något som man inte kunde bota på annat sätt än genom att bortoperera delar av hjärnan. Detta gjorde man så småningom med Olle. Resultatet blev att han sedan aldrig mer kunde bruka sin högra hand och arm ordentligt, att hans tal blev hackigt, ojämnt och synnerligen ansträngt, och att hans känslomässiga utveckling stannade på skolpojksnivån. För att kompensera sitt handikapp lade han manken till för att bli en lysande student, med den påföljd, att han överansträngde sig och fick ett mentalt sammanbrott. Han lades in på mentalsjukhus och fick elchocker utan tal, vilket inte gjorde saken bättre. Åren efter att han kommit hem från sjukhuset blev förfärliga för hela familjen och mest för honom själv. Som exempel kan nämnas hur min far gick till Lubondas, Arlandrarnas sommarställe i Horslök på Sarvsalö, och frågade om det inte skulle göra Olle gott om han kom med oss ut och seglade litet. Detta gjorde Olle utom sig av förbittring. Hur kunde man, tänkte Olle, förnedra honom så att man kunde be honom ut på en segeltur när han hade hjärnan bortopererad? Han tog det som en förolämpning att man just för att man visste att han hade en knytnävstor del av hjärnan bortopererad ville vara så vänlig mot honom som möjligt, ville dalta med honom och nedlåtande hyckla överdriven välvilja. Min far, som bara menade väl, fick ingenting ont av det, men det utlöste en kris på Lubondas, som ledde till att Olle av sina föräldrar inte fick tillåtelse att komma med ut och segla. Scenerna på Lubondas inom familjen blev med åren allt pinsammare, och till slut ansåg sig föräldrarna inte ha något annat val än

att placera Olle under förmynderskap. Detta var emellertid det värsta man kunde göra mot honom. Det innebar i praktiken att han fick komma på mentalsjukhus och bli berövad alla sina mänskliga rättigheter och sitt människovärde. Olles reaktioner mot detta blev naturligt mänskliga. Han sade rent ut till sina föräldrar: "Om ni tar ifrån mig rätten att få leva som en människa så ser ni mig aldrig mer." Hans stränge fader gjorde inte saken bättre med att opsykologiskt nog svara med oförblommerat hån: "Hör på honom! Han hotar!" Och in på mentalsjukhus kom Olle.

Emellertid såg han mycket noga till att han skötte sig som patient, som sådan var han exemplarisk, och efter långvariga diskussioner mellan skötare, vårdare, läkare och föräldrar kom man överens om att ge Olle en chans. Man släppte ut honom från sjukhuset på det villkoret att han fick en månad på sig att bevisa att han kunde leva som en normal människa, och om han då inte skötte sig skulle han tas in igen. Olle väntade inte en dag med att genast utnyttja sin frihet till att ta hyra på en båt som sjöman "för om masten", varefter han aldrig mera återvände till Finland.

Hans entusiasm för flygningar har alltid hållit i sig, och en av hans många fixa idéer är att lära sig till flygare. Kommer han att övervinna sitt fruktansvärda handikapp någon gång och en dag kunna sitta som pilot i en flygmaskin? I varje fall är det heroiskt av honom att trotsa sitt öde och försöka. Så vitt jag vet har han hittills klarat sig bra som sjöman. Exempelvis lär han vara fullständigt konsekvent med att aldrig röka eller dricka någon form av alkohol.

I slutet på 20-talet flyttade vi från Borgå till Oravais i Österbotten. Där var livet mera primitivt, mera lantligt, svårare och mindre tryggt och kulturellt. Vi uppfostrades dock väl och undervisades noga i räkning, läsning och skrivning innan vi skickades in till den stora staden Vasa för att gå i skola där. Livet i Vasa var en mardröm mot livet i Oravais, ty i Vasa konfronterades vi plötsligt med grymma klasskamrater, grymma lärare och grymt värdfolk. På grund av vår goda uppfostran och den underbara naiva blåögdhet inför livets fasor som vi fått från våra trygga föräldrar blev vi tacksamma offer för översitteri, tyranni och mobbning. Därtill kom det att vi hade lärt oss så mycket hemma att alla våra klasskamrater var ett år äldre än vi själva om inte två.

Våra föräldrar var nästan för goda för att i längden vara riktigt rättvisa. De trodde bara gott om alla och mottog alla med samma öppna hjärtlighet vare sig dessa var goda eller dåliga. De hade inget öga för det onda i världen, lika litet som jag någonsin har haft det. Jag har kanske till och med saknat det ännu mera än de. De gifte sig på de menlösa barnens dag, och pappa skämtade ibland och sade att de därefter också hade fått tre mycket menlösa barn. I så fall var väl jag den menlösaste. Endast en gång minns jag att Papsen var verkligt sträng. Det var vid ett av våra ganska sällsynta syskongräl. Jag hade vågat sticka upp mot Gun en gång för mycket, hon kände därvid sin ställning som den dominerande i syskonskaran hotad, och hennes obefogade reaktion var att ursinnigt förklara för mig: "Du är tokig! Du är tokig!" Detta hörde pappa, och han kom då upp till oss och sade strängt till Gun, att sådana ord, även om de inte var allvarligt menade, var de sista som man fick rikta till en annan människa. Vi fylldes alla av vördnad och respekt inför Pappa när han på detta sätt visade att han trots all sin oändliga godmodighet, generositet och välvilja även kunde visa sig allvarlig.

Somrarna tillbringade vi nästan alltid på Virhamn, som föräldrarna inköpte 1923. Det ligger i Sarvialo sydvästända, och den som skötte om att vi kom dit var våra bästa Borgåvänner den briljante humoristen Totti Arlander med fru. Han sålde stället till oss,

och vad som bestämde oss för att köpa det var att där fanns barnvänliga sandstränder. För varje år har föräldrarna med vår hjälp förskönat detta underbara avlägsna nästan utomskärs liggande romantiska paradiset, och alla deras närmaste vänner bodde på somrarna i samma skärgård. Där hade Lennart Segerstråle sin sommarateljé på Öjen på Byön, där bodde Schulmans i Pellinge, där bodde Freudenthals på andra sidan av Sarvsalö, och Arlanders var ju våra grannar.

Det var Lennart Segerstråle som upptäckte Sandö, den tunna långsträckta sandåsen ute vid havet. Han ville genast köpa detta underbara paradiset för sällsynt sjöfågel, fauna och flora av bonden Johansson på Gråbondas, men "Gråbonden" ville inte sälja landet som han ville behålla för sina kor. Farbror Lennart fick dock arrendera Sandö med omnejd (:Flottskär, Virskär, Stångskär och Dekensskär) för ett gott pris, och tillsammans med Arlanders, Schulmans och oss gjorde han slag i saken. Dessa fyra familjer bildade det berömda "Sandöbolaget". Första gången min mor kom dit slogs hon av häpnad inför öns fullkomliga frid, jungfrulighet, skönhet och intakthet som paradiset. Och det var den idealiska vildmarken för farbror Lennart att måla sina yppersta porträtt av djur, natur och skärgårdsstämningar vid.

Sandöbolaget byggde en stuga på ön med tupp-paviljong och allt. Denna ensliga lilla stuga vid havsbandet blev sedan en gäststuga för hela Nylands kulturelit. Dess gästböcker fullklottrades med dikter, teckningar och levnadsöden under årtiondenas gång av tillfälliga gäster som ofta bebodde stugan under ett eller flera dygn. Solveig von Schoultz skrev dikter i dessa gästböcker, Tove Jansson illustrerade dem med teckningar, och varje år återkom Lennart och Ulf Segerstråle med nya utsökta skisser och akvareller med signaturer på dessa bestående dagboksblad som skildrade livet i ett paradiset. Denna ös dagboksblad skildrar även enskilda människooöden i gestalt av deras under åren förändrade handstilar. Man kan i detalj följa varje Sandöbolagsfamiljs öden från år till år, från barnslighet till mognad och från barnatro till tragedi. Där återfinns Olle Arlanders historia i hans under sjukdomsåren hjärtskärande förändrade handstil, och där försvinner under årens gång namn som Ernst och Ulf Segerstråle. Vilket unikt mänskligt dokument dessa noggrant utförda skildringar av en ös och dess gästers historia utgör! Och Gunvor Westerberg, min syster, mognar i dessa gästboksblad från barn till familjemoder, från ett intet till konstnär, och hennes barn blir allt fler för varje år och går alltmer i hennes skapande spår.

Gun har jag nog alltid haft närmast kontakt med i familjen. Hon är klok och förständig som Papsen och har dessutom insikt i livets djupare mysterier. Hon råkade också ut för ett öde. Hon ville bli konstnär eller skådespelerska och sökte in på Atheneum i Helsingfors och kom in. Där gick hon en tid, och så bröt kriget ut. Hon skulle just då resa till Paris med vår moster Lullan, som då ännu var rik. Men kriget krossade alla drömmar. Konsten fick vika för verkligheten, och Gun fick sälja sin frihet för trygghet. Hon gifte sig. Hon gifte sig med en elva år äldre halvitalienare, som nog var den bästa av hennes många uppvaktare då. Denna halvitalienare Aurelio Lanciai var finsk mästare i tennis, och i bävan inför hans första besök på Virhamn iordningställde föräldrarna vårt gamla potatisland till en tennisbana åt honom. Emellertid blev "tennisbanan" blott ett "tennisland", ungefär lika stort som jordgubbslandet och inte större än vad potatislandet hade varit. Detta var 1941. Två år senare fick de sitt första barn, den präktige gossen Marcus, som för att man inte skulle förväxla honom med den romerske kejsaren Marcus Aurelius döptes till Aurelio Marcus, vilket vållade den dopförrättande prästen stort

huvudbry. Det var det första barnet av en syskonskara som skulle växa till fyra, och alla fyra blev de lika avundsvärt välbildade, vackra och roliga. Finare syskonbarn har väl aldrig en morbror haft.

Aurelio Lanciai var son till en italienare som arbetade på den italienska ambassaden i Helsingfors innan han öppnade egen butik. Denne den gode farbror Ferruccio hade som handelsresande i religiösa artiklar och krims-krams hamnat i Finland och där blivit förälskad i en ung fager dam som han inte fick, varför han gifte sig med hennes syster Selma Mickelsson i stället och ändå på grund därav stannade i Finland. Fadern lärde sig aldrig svenska väl, och varken sonen eller modern lärde sig någon ordentlig italienska förrän Aurelio i mogna år fick anledning till det. Selma Mickelsson, en genuin finlandssvenska av den gamla aristokratiska stammen, talade dock flytande ryska, vilket mina föräldrar inte kunde skryta med, fastän även de var utbildade under den ryska tiden. Aurelio var enda barnet.

Britta och jag, och Gun också så länge hon var ogift, bildade med andra ogifta ungdomar ett helt gäng som mest huserade ute på Sandö. Där var Bo och Björn Arlander, Bo mest uppe på taket för att reparera det och Björn ständigt "bakom flötet", det vill säga metandes; där var de tre begåvade bröderna Gestrin, som talade flytande latin och grekiska, syskonen Segerstråle och de två söta systrarna Söderholm. Britta Söderholm, som kallades Pyret, var den vackrare och mera utåtriktade av dem, men Inga-Lill var den sötare och duktigare och mera seriösa. Inga var det som stod för hushåll och matlagning på Sandö. Hon och hennes präktiga mor Heja på Jeppas utkommenderades under kriget som lottor till östfronten, som då gick långt inne i ryska Karelen. De skulle där underhålla soldaterna på amerikanskt manér med cabaret och balett med chapeau-claque. De träffade där Ulf Segerstråle, som då var överstelöjtnant. Denne hade just blivit kommenderad längst ut på östfronten närmast ryssen i ett riskabelt spaningsuppdrag, och han begav sig dit. Han var en duktig officer som gärna tog risker och visade prov på nästan himlastormande tapperhet, han fick det ena omöjliga spaningsuppdraget efter det andra och kom alltid helskinnad tillbaka efter fullbordat värv, varför han hela tiden fick än farligare uppdrag; men sista gången, efter att mor och dotter Söderholm träffat honom, kom han aldrig mer tillbaka, och man vet ännu inte idag om han säkert är död eller inte. Han försvann spårlöst vid fronten som så många andra, och man fann intet spår av honom. Somliga hävdar att han ofta drömde om att bege sig in i det ateistiska Sovjetunionen för att där predika evangelium för bolsjevikerna och omvända dem, och naturligtvis är det inte uteslutet att han faktiskt kan ha överlevt och gjort slag i saken. Han kanske blev tillfångatagen och exporterad till Sibirien, som så många andra, där han i så fall kan ha överlevt trots allt och kanske blivit pietist och predikant, då han ofta övervägde att överge konsten för religionen. Han var inte mindre religiös än sin far. Men för farbror Lennart och tant Miu, hans föräldrar, som redan hade förlorat den ena av sina två söner, var ovissheten om Ulfs öde en svår prövning, vars ständigt malande plågsamhet en annan knappast kan bilda sig någon verklig uppfattning om. Ulf hade säkert dessutom även kanske blivit en ännu finare konstnär än fadern. Hans stil gick i de gamla japanska och kinesiska träsnittens och var utsökt i sin raffinerade finhet och detaljrikedom. Redan hans farmor hade varit konstnär, Hanna Frosterus-Segerstråle, men fler generationer målare i den familjen lär det nu inte bli efter Ulfs försvinnande. Tretton år har gått sedan dess, han kan ännu komma tillbaka, och om han inte gör det kanske man ändå en dag kan få visshet i hans öde. Låt oss hoppas på det för allas skull.

Dock finns hans granna ynglingaskönhet för alltid bevarad på faderns stora krigstidsfresker i Helsingfors Bank.

Pappa sågade ved under hela det andra världskriget, samtidigt som han både under vinterkriget och fortsättningskriget gick brandvakt på nätterna och på dagarna nästan ensam skötte den för landet livsviktiga finmekaniska industri som han var engagerad i. Redan under vinterkriget, när kommunisterna hänsynslöst attackerade och bombade Finland av den enda anledningen att Finland låg för nära Ryssland, som om det var Finlands fel, blev hans hår alldeles vitt från att tidigare ha varit kolsvart. Samtidigt som han nästan ensam skötte fabriken och vaktade den om natten sågade han ett tjugotal traktorlass ved som den outtröttligt plikttrogna hedersman han alltid har varit. Mamsen, som alltid var så känslig och lättörd, fick en svår chock när kriget bröt ut. Hon kunde inte uthärda flygplansstrider och bombräder. Vid det första bombanfallet som nådde oss svimmade hon. Det förfärliga bullret påverkade henne så starkt att hon blev som en trasa, och det var ingen teater. Hon förlorade sedan medvetandet varje gång hon hörde bomber, men det var inte själva bullret och dånet som ingav henne denna vanmakt, utan det var mest medvetandet om att så många människor och hus blev skadade. Hon har alltid haft en sådan inlevelse i allt vad hon har upplevat och i andra människors känslor och upplevelser, att medvetandet om ett bombanfall och om de skador som varje bomb åstadkom blev så smärtsamt och outhärdligt för henne att hon bara inte kunde uppleva det. Vi måste därför föra henne långt bort från alla krigets skådeplatser. Hennes starka intuitiva känslighet och överempati har gått i arv till oss alla tre men kanske mest till mig.

Om Gun var den mognaste av oss tre så var dock Britta den vackraste. Hon var ganska ljus ännu som ung, och hela hennes väsen strålade av ljuvhet och behag. Hon beslöt att bli sjukgymnast som moster Lullan och började därför hos Lullan för Lullan och under Lullans befäl. Hon var mycket god vän med Birger Gestrin, men från och med 1951 började det hända saker som förändrade allas vår tillvaro. Då började allas våra liv bli onormala. Men jag går händelserna i förväg.

Själv blev jag en av dessa fuskstudenter som blev student utan att behöva erlägga någon studentexamen, på grund av kriget, men mina betyg var i alla fall tillräckligt lysande för att jag skulle våga söka in på tekniska högskolan med lysande inträdesprovsresultat. Gun menade att jag var ett matematiskt geni, och logisk har jag då nog åtminstone alltid varit i viss mån eller åtminstone försökt. Liksom Papsen hade gjort i sin vilda ungdom sjöng naturligtvis även jag med i Akademiska Sångföreningen som då leddes av Nils-Eric Fougstedt, som vi kallade "Fouga" med finsk intonation. Fouga var mycket god vän med Aurelio och Gun. Även Aurelio har i hela sitt liv varit entusiastisk körsångare, och liksom Pappa och jag är han en andra tenor. "Igen en andra tenor!" utropade Papsen uppgivet när Aurelio kom in i familjen. Med sin varma medelhavstimbre tar dock Aurelio sångarpriset i familjen.

Tankarna flyger och minnena virvlar när jag nu med dånande hastighet närmar mig de händelserika åren under 50-talet. Skriver jag alltför hastigt och koncist? Det kan nog hända. Jag kanske äntligen skulle börja koncentrera handlingen kring mig själv.

Krigsslutet upplevde jag som en oändlig befrielse. Jag led under kriget som alla andra led, så ung jag var, men jag led mera av dess psykologiska prövningar än av dess omänskliga verklighet. Jag led av Tysklands och Finlands nederlag och förnedring, och med Mamsen led jag förfärligt och nästan mest av allt av de politiska rättegångarna

framför allt mot president Ryti, som ryssarna gjorde till syndabock för hela det finska kriget, och som sedan knäcktes i deras fängelse. Men mest led jag av det faktum att vi var tvungna att kriga, att vi var tvungna att gräva vår egen grav, att vi var tvungna till detta vansinne, att vi var tvungna att sålunda delta i fördärvandet av hela världen fastän alla visste att det var vansinne, och bara därför att det inte fanns någon som hade vett och omdöme att avstyra det. Tyskarna visste vilket vansinne de var inne på, och vi visste vilket vansinne det var att ta emot hjälp av tyskarna. Men vi var tvungna att göra det. Det fanns inget annat sätt att försvara vårt fosterland som andra ville ta ifrån oss. Vi var alla ödets fångar, tyskar som judar och finländare. Och ingen människa kunde göra något åt saken. Det var denna universella känsla av vanmakt som var så själsförslamande och därför så ohygglig. Allt detta upplevde jag under de sista ynglingaåren av mitt liv när man ännu är som mest mottaglig, påverkbar och känslig.

Men desto större blev befrielsen 1945. Visserligen hade president Ryti och hela Finland orättvist vanärats, förnedrats och avhyvlats, men vi var ändå fria fortfarande, och hela världen låg åter öppen för oss. Nu började ett oförglömligt töväder som nästan lovade att vara i oändlighet, då Finland återuppbyggdes, betalade sitt orättvisa krigsskadestånd till Sovjetunionen intill sista pennin, genomförde sina olympiska spel i Helsingfors 1952 och sagolikt återfick Porkkalaområdet några år senare. Det var med fröjd som jag efter kriget for till Göteborg för att där på Götaverken, då världens förnämsta och modernaste varv, praktisera såsom blivande skeppsbyggnadsingenjör, även om det var svårt att skiljas från min vän Guy Stenbäck, som jag då under alla studieåren hade bott hos i Helsingfors.

Men ännu har jag ingenting sagt om min lilla hustru. Vem blev den lyckliga? Det blev Inga-Lill Söderholm, världens sötaste och duktigaste lilla älva, om jag får kalla henne så. Hon var så glad, så humoristisk, så optimistisk och så käck, och vi hade alltid roligt tillsammans tills vi gifte oss. Intet mänskligt överdåd var henne främmande. Hon var alltid med på alla noter. Ingen våg var henne för hemsk på havet, och intet berg var henne för högt. Hon var liten till växten men större i själen än hela världen.

Vi gifte oss 1949, och ett år senare hade vi vårt första barn. Vår smekmånad firade vi med att trampa, irra och vandra omkring i Jotunheimen, och Kjell Gunnar blev en präktig pojke som är lik både sin far och sin mor. Han är blondare än alla sina kusiner och mycket mera Westerbergsk än någon av dem. Han är konkret förnuftig och intelligent medan exempelvis Lanciaiarna är betydligt mera sydländskt känslomässiga och lättsinniga. Dock trivs han bra tillsammans med dem.

Marcus Lanciai fick en liten syster 1945 som av sin farfar fick det italienska namnet Margherita. Hon fick en liten bror tre år senare, en väldig krabat på fyra kilo som fick heta Carl efter Morfar och Michael efter Bellman. Sitt fjärde och sista barn födde min äldsta syster hösten 1951. Han fick heta Magnus Christian efter deras gode vän läkaren Mons Christian Ehrström, som omkom efter en Grönlandsresa. Han är det mest allvarliga, nordiska och blonda barnet av de fyra, han är redan som karaktär uttalat mycket självständig och liknar under djupare betraktelsestunder, exempelvis i yngre damsällskap, Sir Winston Churchill under det mest kritiska skedet av slaget om England. Kjell Gunnar, min son, föddes som sagt i oktober 1950, och därmed är familjen för tillfället fulltecknad, ty fler än fem barnbarn fick inte mina föräldrar.

Jag har alldeles glömt bort att berätta om Jeppas. Där bodde professor och fru Söderholm med döttrar under somrarna, och det var ett lika förnämt och vackert ställe som Virhamn. Man har sagt att det bara finns två brunnar på Sarvsalö som aldrig sinar,

att den ena är på Jeppas och att den andra är på Virhamn. På Jeppas intogs mitt och Ingas bröllopskalas tidigt på våren 1949 då isen ännu låg kvar mellan Sarvsalö och fastlandet. Det var ett illustert sällskap i frackar och långa klänningar som den dagen tågade över isen och med svårighet avhöll sig från vurpor och ofrivilliga isdanser. Endast få åkte släde. Själv tänkte jag då att ingen någonsin hade haft en mera underbar hustru, en mera underbar svärmor och ett mera underbart bröllop än jag. Min lycka var fullkomlig och oöverträffbar. Dock skall Guns bröllop ha varit lika roligt om inte roligare än mitt. Hon gifte ju sig dubbelt i två kyrkor, den katolska och en protestantisk, då hennes man var katolik, och det lär ha firats dubbelt också. På Jeppas brukade vi sedan ofta fira julen med Heja, med Pyrets familj och med mina föräldrar. Jularna på Jeppas är alltid en oförglömlig upplevelse stämningsmässigt med de alltid snötäckta träden och granarna och den alldeles tysta naturen.

Det var väl omkring 1951 som Britta tröttnade på moster Lullans överhöghet och flyttade till England. Birger Gestrin gifte sig sedermera med den yngre och ljusa av flickorna Segerstråle. Men aldrig glömmar Sarvsalös ledande familjer Birgers och Brittas sägenomspunna äventyrsseglats i hård vind från Emsalö i den svårligen läckande farkost som de inte hade annat att ösa ur vattnet med än en pärtkorg. Det gick, som så mycket annat omöjligt här i livet, om man bara anstränger sig tillräckligt mycket, och alla skrattar åt äventyret än idag när helst det talas om det, liksom åt Pappas ivriga företag att en gång bygga en roddbåt i sitt hem i Lahtis som sedan blev så stor att en del av väggen måste raderas för att man skulle kunna få ut den ur huset. Att bygga båtar var hans främsta hobby, det var alltid någon särskild finess med dem, roddbåten exempelvis hade en fantastisk förmåga att löpa lätt på vattnet, och en tvåmanstävlingsskanot som han byggde lånades av Putte Renholm som sedan aldrig kom tillbaka med den. Han var nämligen som så många andra olyckligt kär i Ingas vackra syster, så att han för att släcka sin låga paddlade ända till Stockholm och sålde Papsens kanot där för att behålla pengarna själv och överleva. Så fort mysteriet med den försvunna kanoten var löst byggde emellertid Papsen snabbt en ny likadan.

Men jag hoppar från det ena till det andra, men det är så när minnena bombarderar en så att man får svindel. Sommaren 1952 var väl vår vackraste, lyckligaste och underbaraste sommar, hur dåligt vädret än var. Det var olympiasommaren då olympiaden gick av stapeln i Helsingfors. Det var det året som Britta gifte sig i England med en seglarentusiast från Skottland, herr Donald McNeill, av det vilda släkte som Mamsens gamla konversationslexikon inte kunde upplysa henne bättre om än att de samlade sig i klaner och löpte omkring i kiltar i högländerna under till krig förpliktande härskrin. Att någon hade blandat ihop begreppen för henne är klart, och när Mamsen genom sitt majestätiska uppslagsverk försökte reda ut dem gjorde de henne snarare bara ännu oroligare. Hon blev dock mycket fäst vid Donnie sedan hon väl hade fått se honom och kunde konstatera att han varken bar kilt eller gjorde sig skyldig till plötsliga härskrin. Men på sommaren var alla barnbarnen förenade med sina respektive föräldrar i stilla ro på Virhamn. Lanciaiarna bodde i bastun vid stranden medan jag, Inga, Gunnar och Papsen med familj sov i Storstugan. Det var samtidigt en vemodig sommar, ty det var då redan avgjort att Gun med familj skulle flytta ända till Argentina för Aurelios arbetes skull. Vad skulle det mera bli för somrar när de inte mera skulle vara med? Det

skulle bli regniga, ödsliga och kalla somrar. Och Gun skulle få lida utesägligt av det fuktiga klimatet i det fjärran Buenos Aires.

Den följande sommaren var det som Papsen och Mamsen seglade till Stockholm. Det skulle bli den sista långseglats som de någonsin skulle göra tillsammans. Hon fick helt enkelt skräcken, kanske delvis till följd av mötet med ryssen utanför Porkkalaområdet, som man måste segla runt. Men det var också en ovanligt regnig och stormig sommar. Ljuspunkten var att Britta och Donnie kom hem till Finland, men Papsen magrade märkbart på den seglatsen. Det allra värsta segelvädret hade emellertid jag och Inga. Det började redan märkas att den gamla goda tiden började vara för alltid förbi.

2.

Jag skriver nu snabbt och koncist som själva tanken för att få med så mycket som möjligt utan att förlora mig i utveckelser och detaljer. Det är nämligen så mycket som jag borde få sagt liksom på en gång.

Ännu värre började åren bli som följde. Inga och jag började gräla, vilket väl är inledningen till alla äktenskapstragedier. Ja, vårt perfekta, solida, underbara äktenskap började knaka i fogarna. Det vackraste paret på jorden började glida i sär. Världens lyckligaste familj blev inte längre lyckligare. Utan att jag själv ville det kunde jag bli alldeles förskräckligt arg på mina allra närmaste och då framför allt på Inga, och jag upplevde denna min egna vrede, som jag inte alls ville känna, som mitt livs mest outhärdliga helvete. För att söka bot började jag engagera mig i religionen och söka Gud, som jag trodde mig finna i den religiösa rörelse som farbror Lennart Segerstråle anslutit sig till och ständigt propagerade för, en alldeles modern företeelse som kallade sig Moralisk Upprustning - den riktade sig främst mot kommunismen. Uppfödd och uppfostrad nästan helt utan någon annan religion än naturen svängde jag nu om till motsatsen och började kanske att bli smått fanatisk. Men jag behövde en motvikt till vardagens bekymmer, som egentligen bara var ett: mitt tvivel på vad jag egentligen levde för.

Jag hade allt. Jag var kung i mitt rike. Jag hade de bästa vänner utan tal, världens utan jämförelse bästa hustru och en son att vara stolt över, min egen faders enda sonson. Jag var färdig skeppsbyggnadsingenjör och hade en ytterst säker ställning. Jag behövde aldrig befara ekonomiska eller sociala bekymmer. Jag var bergfast rotad bland de lyckligaste i samhällets förnämsta elitgrupp, jag var mina föräldrars högsta stolthet, och alla som kände mig kände sig hedrade av att göra det. Men jag tvivlade på all denna totala säkerhet. Den statusjakt, fisförnämhet och snobbism som blev min livsmiljö började äckla mig. Jag började alltmer se materialismen och allt dess goda som min fiende. Och denna min betänkliga strömkantring kunde Inga inte alls förstå och ännu mindre dela. I egenskap av god mor såg hon det tvärtom som sin plikt att göra vad som helst för att hindra mig från att vandra vidare åt mitt tvivelaktiga håll, som hon såg som en avgrund, varpå jag naturligtvis bara drog mig ännu mer åt det hållet. Och resultatet blev ett alltmer ohållbart och svåruthärdligt äktenskap. Hon beskyllde mig för att inte vilja höra på henne och vara förlorad åt fanatismen, och hellre än att lyssna på en god husmors aggressiva försvar av sitt hem, sin familj och sin betänkliga ställning som

hemmafru åt en man som ekonomiskt bedrog sin hustru för att i stället ge sina inkomster till en suspekt religiös rörelse, höll jag mig hemifrån och gick till den suspekta religiösa rörelsen, som åtminstone inte grälade på mig.

Emellertid hade Inga en gammal barndomsvän som hon hade känt långt före mig. Det var den långa Lars-Erik Lundkvist, som var ännu längre än jag. Han hade umgåtts med Inga långt innan jag hade friat till henne, han hade varit utomlands i ett antal år för att göra sig en karriär som eventuell framtida professor i världsspråket engelska, han var hur trevlig och sympatisk som helst men kanske något mindre metafysisk än jag, vilket kanske passade Inga bättre när han kom hem igen och började umgås med henne igen som ett moraliskt stöd som hon mer och mer kände att hon förlorade i mig. Aldrig misstänkte jag honom för ett ögonblick för att bedra mig med min hustru, jag kände dem båda för väl för att kunna vara säker på att ingen av dem skulle kunna vara så dum, utan tvärtom kunde jag inte låta bli att i honom se en eventuellt bättre make åt Inga än jag själv. Även den faktorn bidrog till att jag avlägsnade mig från henne. Jag var den sista som ville bråka med henne, bereda henne bekymmer eller göra livet svårare för henne i stället för tvärtom. Visserligen kunde hon med fog tycka att jag var litet väl hård och hänsynslös och nästan grym mot henne ibland, men ingen var villigare än jag till att uppoffra allt för henne.

Vi gjorde slag i saken 1954. Vi diskuterade oss fram till att det var bäst för oss båda och för Gunnar och för hela vår omgivning att vi inte fortsatte med att försämra vårt äktenskap utan att vi i stället skildes som vänner. Kanske var det egoistiskt av mig, för egentligen ville Inga det inte. Hon ville behålla mig och Gunnar som sina egna, men jag ville definitivt avstå från både Gunnar och henne, då mitt ödes dragningskraft var alltför oemotståndlig. Ja, jag hade bedragit henne med MRA, jag var skyldig, och måhända ville jag också bestraffa mig för detta. Jag behövde göra upp med mig själv, och det kunde jag bara göra ensam på egen hand. Så det var kanske ensidigt och självsvåldigt att upplösa äktenskapet, men jag lämnade henne inte ensam. Hon fick behålla Gunnar, och hon fick en ny bättre make, som inte skulle falla för religiöst grubblande som jag. Det blev boskillnad och skilsmässa. Hon fick det svårare ekonomiskt, plötsligt måste hon försörja sig själv och ett barn, men jag visste att hon skulle klara det. Hon hade skinn på näsan och var som gjord för utmanande situationer. Och jag måste bekänna, att jag njöt av att få börja leva mitt eget liv igen. Jag sade genast upp mig på F.Å.A. och frånsade mig min höga och avundsvärda befattning. I stället tog jag hyra som vanlig sjöman på ett fartyg till Medelhavet. Det var *M/S Hesperus*. Här är nu det brev som jag därifrån skrev till Gunnar i Argentina, som tämligen väl förklarar vad jag kände och varför jag gjorde som jag gjorde:

"M/S Hesperus 29.6.1954,

Hej !

Hur har ni det där borta i vinterköliden? Här där jag nu befinner mig är det tämligen varmt för tillfället. Jag befinner mig nämligen cirka fem sjömil söder om den spanska ön Menorca. Men för att göra en lång historia kort: Inga och jag ligger för närvarande i

boskillnad för att få skilsmässa. Varför? frågar ni säkert. Att utförligt besvara den frågan skulle ta åtskilliga block skrivpapper och ett motsvarande antal dygn eller veckor i anspråk. Människans själsliv är ju tämligen invecklat, inte sant? För Inga och mig har det säkert tagit ett halvt år för att få klarhet i saken, under ideliga diskussioner, m.m. Men sensmoralen är: vårt äktenskap var ett misstag som måste korrigeras, och ju fortare dess bättre. Olikheten i våra naturer och avsaknaden av möjligheter att förstå varandra och uppskatta varandra i tillräckligt hög grad gjorde småningom förhållandet mellan oss olidligt, och vi fann den lyckligaste lösningen vara, Kjells framtid inbegripen, att låta våra vägar skiljas, i motsats till de många fall där makarna trots allt fortsätter, sig själva, sina barn och andra till skräck och varnagel. En av konsekvenserna av vårt beslut var bland annat att jag blev utan bostad, och då det i varje fall gällde att börja ett nytt liv tänkte jag att det var lika bra att bryta radikalt med det gamla. Följaktligen sade jag upp mig vid FÅA och är nu motorman på samma bolags motorfartyg *Hesperus*. Det är rentav förbluffande, när jag nu tänker på det, att en man med mitt yrke gladeligen fuskar på i det år efter år utan att ha den ringaste praktiska erfarenhet av ett fartyg i funktion i dess rätta element med alla dess konstruktiva, tekniska, av geografiska, meteorologiska och marina faktorer förorsakade, samt sociala och mänskliga problem. Jag har visserligen mången gång tänkt att det vore bra att göra någon resa med ett fartyg, men jag har aldrig skänkt saken så stor betydelse att jag ens skulle ha gjort något försök att omsätta tanken i handling. *Hesperus* är destinerad till några italienska, en grekisk och en israelisk hamn, därav den något underliga avsändningsorten för ett brev från mig.

En annan fördel med min nuvarande anspråkslösa befattning är att jag åtminstone tills vidare slipper uppleva den fruktansvärda materialistiska livsuppfattning som kännetecknar de kretsar jag rört mig i alltsedan jag inledde studierna i Helsingfors. Det är fruktansvärt att det inte finns något annat av värde för nutidsstadsmänniskan (och kanske lands- också, vad vet jag?) än att äga och ha materiella ting så mycket som möjligt, och dessutom skryta och skrodera med dem som om de vore lösningen till livets gåta, och inte ägna sina medmänniskor i sämre ställning en tanke, eller på något sätt inse att var och en är genom sitt liv i högsta grad ansvarig för vad som händer och sker i världen.

Och det vore kanske förklaring nog till vår skilsmässa, som måste uppröra er lika mycket som Britta och föräldrarna, men er kanske mera, emedan ni inte har sett förspelet och den naturliga utvecklingen av skilsmässoprocessen: att jag älskar världen och mänskligheten mer än Inga, och att både hon och jag överger varandra för att ta ansvar för andra världar än oss själva, som behöver vårt medlidande bättre än vi själva. Må detta för er framstå som anledningen, om ni kan förstå det.

Hej nu för denna gången, hoppas ni alla mår bra!

Gutti."

Tyvärr blev Gun ganska upprörd av detta brevet, och hon skrev ett ganska långt svarsbrev till mig, som jag dock besvarade så gott jag kunde. Det var synd att hon inte kunde förstå mig, vilket jag verkligen hade hoppats att hon skulle göra, hon om någon.

Men vilken befrielse var det inte att helt plötsligt igen bara vara en vanlig enkel människa! Jag kom i kontakt med vanliga enkla människor, och ingen mur av socialt

högre stånd skilde mig längre från den stora mänskligheten. Och jag såg Medelhavet med alla dess av legender förgyllda hamnar och antika städer prunkande i historiska minnen: Gibraltarklippan, Rom, Messinasundet, Athen, Konstantinopel, Smyrna och Israel med Haifa, korstågstidens Akkon. Haifa var en underbar stad. Där kände jag att jag hörde hemma. Där trampade jag en mark som kändes som hela mänsklighetens kultur- och barndomsvagga. Där var jag trygg som vanlig enkel människa med ingenting annat i ryggsäcken utom en själ och en god vilja.

Jag gjorde sedan flera olika resor som eldare på flera olika fartyg och belönades till slut med ett maskinmästarbrev innan jag tillfälligt slog mig ner i Hamburg, där jag på nytt blev kär som så många gånger förut. Nu hette damen Monica Gassmann, och om Inga någon gång får läsa detta beklagar hon väl genast Monicas öde att bli ytterligare ett offer för min hänsynslöshet, men Monica var mycket olik Inga. Hon var en prostituerad, och min avsikt med att ta hand om henne var att frälsa henne från hennes yrke. Åtskilliga sjömän på mina båtar hade jag på samma sätt bekymrat mig om för att få dem att sluta med att bara ägna sig åt horor och sprit så fort de kom på landbacken, jag tog min kallelse att hjälpa mina sämre medmänniskor så allvarligt jag kunde, och för det mesta blev jag därför hånad eller utskrattad bakom min rygg, men jag fortsatte ändå. Monica blev på något sätt det avgörande experimentet. Hon besvarade mina bemödanden med att fatta en gränslös tillgivenhet för mig, som jag inte ansåg att jag kunde behålla utan att gifta mig med henne, men för mig att gifta mig på nytt var moraliskt omöjligt. Innan hon blev alltför van vid mig fann jag det därför bäst för båda att jag varsamt lämnade henne för alltid utan att för henne berätta att det var för alltid. Jag får fortfarande brev från henne som jag aldrig besvarar. Det heter att de flesta kärlekar börjar bra men sedan ändå slutar med förskräckelse, vilket dock hennes bøjelse för mig aldrig tycks ha gjort.

Under tiden blev Aurelio Lanciai, min svåger, plötsligt arbetslös i Argentina samtidigt som hans nästyngsta son Michael blev mycket svårt sjuk, och där stod han i Buenos Aires 46 år gammal med fyra barn och utan arbete. Han sökte ny tjänst närmare hemlandet och flyttade så 1955 till Göteborg. Hela familjen tillbringade sommaren hemma i Finland. Michael klarade sig med ett nödrop och några magoperationer.

Så slog sig min äldsta syster ner i den glada staden Göteborg där jag hade praktiserat och som hade betytt så mycket för mig. De ville att även jag skulle komma dit, jag var ju så nära i Hamburg, men jag föredrog havet och gav mig iväg. Närmare dem än Kiel kom jag inte. Föräldrarna firade sin första riktiga jul på några år hemma hos Gun det året, och det lär ha varit en fest. Må väl i Göteborg, kära Gun och syskonbarn! Det är en vänlig stad som jag av hela mitt hjärta väl unnar er att fortleva i. Göteborg är lyckans stad. Det erfor jag när jag kölhalades där.

Själv etablerade jag mig slutligen i Canada i den lilla staden Sorel vid Sankt Lawrencefloden, och i Montreal sammanträffade jag med Britta och Donnie. De hade tröttnat på det gamla tröga England som inte var världs bäst längre utan tvärtom ganska fattigt och slitet. De hade beslutat sig för att satsa på det stora fria oförstörda tämligen jungfruliga Canada i stället. Vi kom mycket väl överens, och Britta och jag har sedan dess varit bättre vänner än någonsin, hon, som när jag var liten rasande skrev till vår döva mormor Murre, som vågade protegera mig gentemot min betydligt mindre systers aggressivitet, att hon "inte mera skulle röra gossen, ty han kunde ju gå sönder." Vi hade det mycket livat i Montreal en tid och skidade även tillsammans.

Canada är ett sort land med liten befolkning. Dess klimat motsvarar nästan gamla Finlands, och det är lika glest befolkat, lika vilt, lika otämbart, lika vitt och fruset på vintrarna och lika ödsligt som Finland. Men i Finland hörde jag till den svenska minoriteten medan finnarna svärmade omkring mig som ett farligt oberäkneligt hav av främlingar medan det var tvärtom i Canada, där engelsmännen var i stark majoritet medan fransmännen bildade en liten isolerad församling av avvikande original.

I Sorel var emellertid alla fransmän och dessutom katoliker. Jag började därför studera franska samtidigt som jag alltmera blev intresserad av den katolska religionen, som i mycket skilde sig från den invanda evangeliska. Katolicismen var mera rituell och mystisk, och den förde katolikerna närmare varandra än vad lutherdomen förde protestanterna. Katolicismen var helt enkelt mera andlig med sina uråldriga latinska och alldeles intakta traditioner.

Donnie och Britta fortsatte så småningom till västkusten där de bosatte sig och började bygga ett eget hus i Vancouver. Själv blev jag ensam i Sorel. Ensam? Nej. Jag hade en förtjusande granne i Mrs Huard. Hon var gift men skild och hade två barn. Jag hjälpte henne mycket med ditt och datt, och hon tycktes uppskatta det. Följaktligen fortsatte jag med att bistå henne i praktiska triviala oskyldiga småsaker.

På kontoret i Sorel var jag mycket omtyckt och arbetade flitigt och gärna hårt. Min finländska arbetsnarkomani gjorde väl ifrån sig. Jag var bästa vän med alla på kontoret, och vi gjorde ibland fantastiska utflykter, som till exempel den gången till det sällsamma Gaspéområdet med dess otroliga gigantiska urtidsskippor vid Saint Lawrence-bukten. På kvällarna satt vi vanligen hemma och lyssnade till mina vänners senaste Hi-Fi-inspelningar av den bästa tänkbara klassiska musik. Naturligtvis fotograferade jag även mycket. I stort sett började jag än en gång trivas med livet.

Vad hände sedan? Jag blev tokig. Så enkelt är det. Eller är det så enkelt?

Mrs Huard inspirerade mig till att arbeta ihjäl mig, eller rättare sagt: min spirande kärlek till Mrs Huard inspirerade mig till att driva min verksamhetskapacitet till sin spets: jag arbetade så hårt att jag inte längre sov på nätterna. Men det gjorde mig gott, och jag var lycklig. Jag var lika lycklig som van Gogh i dennes hetsigaste arbetsperiod, och jag hade aldrig tidigare varit så nöjd med mitt arbete. Vi experimenterade en hel del med nya försök till lösningar av gamla problem, och vi höll precis på att göra ett avgörande genombrott när Gud trädde emellan.

Det gick så långt med mig i min iver att jag förlorade mitt omdöme. En dag började jag predika på arbetsplatsen, och vitsen med det var det ingen som förstod. De trodde att jag hade blivit tokig och bad mig lugna ner mig. Allt jag sade var att Gud var mitt ibland oss här på jorden. Men sådant får man inte säga till dödliga, ty sådant går inte i dem, hur sant det än må vara. Talar man om Gud här på jorden så gör man bara bort sig, menar de dödliga.

Jag lugnade naturligtvis inte ner mig utan fortsatte att göra bort mig. Jag förklarade min kärlek för Mrs Huard och önskade kyssa henne. Men hon var katolik. En katolik, hur frånskild hon än må vara, får inte ha något sexuellt umgänge med någon annan än sin man så länge mannen lever. Den uppfattningen hade hon i ryggmärken, så att när jag ville kyssa henne skrek hon till så att alla andra i kontoret blev alarmerade och trodde att något förskräckligt höll på att hända. Hon visste inte vad hon gjorde. Jag var ju världens mest ofarliga människa, en enkel finländare som bara saknade någon att dela sin ensamhet med. Visserligen har min sexualdrift alltid varit av det svåraste och starkaste

laget, det är kanske min enda ärftliga belastning, vi är alla i familjen mer eller mindre överkvalificerade med risk för överstimulans av våra alltför välskapta konstitutioner, så att vår minsta sexuella yttring lätt kan verka mycket mera skrämmande och farlig än vad den är, – det fanns aldrig något mera romantiskt par än mina föräldrar, och jag var deras främsta produkt; men jag ville aldrig något mera med Mrs Huard än att bara ge henne en kyss. Och som kvinnor alltid gör överdrev hon sina egna känslor, som i det här fallet var en plötslig skräck för mig, och mina vänner tillkallades av hennes paniska skrik och övermannade mig. De ansåg nu att jag var oberäknelig och något rubbad och ville ha mig under vård. Deras unisona diagnos var att jag hade varit alltför ensam och arbetat alltför hårt alltför länge, och de kallade mitt tillstånd för ett nervöst sammanbrott, en bagatell, som man lätt avhjälpde med någon tids medicinering. Foglig som jag alltid har varit lät jag dem göra vad de ville med mig. Så kom jag under psykiatrisk vård på ett rekommenderat sjukhus i Montreal. Det var märkvärdigt lätt att komma in där, och sedan såg det ut som om det inte fanns någon väg ut därifrån.

Innan jag går vidare och berättar vad som egentligen hände med mig vill jag här infoga ett brev som jag mitt i mitt största lyckorus skrev hem till mina föräldrar i Lahtis:

"14.2.1957.

Hej, käraste !

Jag kan ej tänka mig ett bättre sätt att fira födelsedagen på än att skriva brev till er! Tyvärr måste det bli kort, ty min tid är knapp nu för tiden. Men låt det ej er bekomma; i tankarna är jag ändå allt som oftast hos er! Hjärtligt tack för alla tre breven plus färgbilderna; de sistnämnda anlände just idag. Jag har just tittat igenom dem med projektorn och kände mig precis som hemma i gamla *chez nous*. Vad ni ser unga och trevliga ut, jag får ideligen försöka dämpa min stolthet och lust att visa dem för andra; det är så få, så få, som har och haft sådana föräldrar och sådant hem som vi syskon, och det är därför som det finns så mycket ologiskt och omoget i världen. Ni gav mig starten till mitt liv, vilket – som ni ju vet – alltid har gått i idealismens tecken. Exakt varför vet jag ej, men jag antar att jag är mera känslig än vad folk är mest, och därför – lika litet som jag själv velat göra orätt – försökt med bästa förmåga göra vad jag ansett vara rätt själv. Kunskapen om vad som är rätt är kunskapen nummer ett. Den kunskapen hör till själen och samvetet och får man inte undanhålla när man en gång har den. Det borde vara naturligt för varje människa, men ett av mänsklighetens största mysterier är väl frågan varför den bara är självklar för så ytterst få. Därför blir den i stället för ett naturligt arv en sällsynt idealism. Men idealismen är hänsynslös. Har man en gång slagit in på den vägen bär det sedan iväg med ständigt ökande fart, tills man slutligen har en känsla av att man nästan lättar från jordytan. I födelsedagsgåva fick jag en bit av det jag drömt om alltsedan jag läste "The Razor's Edge" av Somerset Maugham för rätt länge sedan. För en tid av några dagar levde jag i högre sfärer, pumpad upp av inre-sekretorn i ett våldsamt kraftuppbåd och hjälpt på traven av Sibelius andra symfoni och violinkonsert. Jag såg vår jord i ett vackrare perspektiv än någonsin förr och kände en kärlek till människosläktet som kunde ha varit gränslös, hade jag icke varit blott en människa. Det kan vara intressant att känna sig som en jätte ett tag; i mitt fall varade det dock icke

länge, ty idag damp jag igen ner på jorden med sådan fart att jag ännu känner en lindrig hjärnskakning. Men tar jag fel, eller blev där inte kvar ett litet skimmer över vårt *Design & Estimating Department* på varvet, inte efterlämnat av mig, men av en makt större än vi människor: den stora Logiken, den stora Kärleken!

Mina älskade föräldrar, det är endast för er jag skulle kunna yppa sådana tankar som jag har haft under den senaste tiden, och som jag ständigt utvecklar mot en mer och mer metafysisk världsåskådning. Vad är mitt arbete och mina uppfinningar och alla mina insatser för att förbättra sjöfarten mot de metafysiska framsteg jag under den senaste tiden har gjort? Platt intet! Men även min inspiration hade varit ett intet om inte inspirationskällan fanns i konstant närhet av mig – ett underbart litet flickebarn som bor i samma hus som jag, som jag har hjälpt och som jag tyvärr har skrämt med att ta in henne i min universella kärlek.

Kära älskade, bliv nu inte ledsna vad som än händer. Det kan hända att mina arbetskamrater i sina rapporter till er om vad som har hänt skrämmar upp er och gör er oroliga, men det får ni inte bli. Jag vet vad jag gör och ger mig aldrig in på något som jag inte vet att jag klarar av. Det är möjligt att mitt livs svåraste uppgift står framför mig som ett oöverstigligt bergsmassiv som jag måste igenom, men tro mig: vad som än händer kommer jag igenom det.

Jag talar i gåtor, men vad jag först och främst vill ha sagt är följande: jag vet att jag har bedrivit er mycket genom mitt handlingssätt hemma i Finland, mitt förtvivlade brännande av alla skepp, och Inga har jag kanske bedrivit ännu mer, bara genom att stöta henne ifrån mig för att hon inte förstod mig; och alla tårar som jag har gjort mig skyldig till som era ögon har fått betala ber jag om ursäkt och förlåtelse för. Jag har ofta uppfört mig illa i livet genom att skena iväg med mig själv, men aldrig så illa som mot er genom mitt misslyckande på hemmaplan.

Ni är väl vänliga mot Inga och likadan mot henne som medan hon ännu var min fru? Hennes son är ju er enda sonson. Tänk på det! Man kan aldrig veta när ni sedan kan behöva hans stöd, som han är närmare er än jag. Liknar han fortfarande Inga lika mycket? Är han lika klar i knoppen och förståndig som Inga, eller är han lika känslig och skygg som jag? Jag hoppas det förra.

Och hur ser Virhamn ut nu för tiden? Är sandstränderna lika gyllene som då och juliaftnarna lika röda och fridfulla i sin förtrollning? Ack, vad det är länge sedan jag såg några fotografier därifrån och hemifrån! Hur ofta försöker jag inte tänka mig Gunnars anletsdrag, och hur ofta måste jag inte bryskt väcka upp mig ur sådana drömmerier för att inte helt förlora mig i dem! Ni anar inte... nej, nu får det vara nog. Må så gott!

Gutti."

Peter Türcke, min bästa vän på arbetet, ansåg att mitt överspända beteende kan ha berott på det att jag fick veta att Inga gifte om sig med Lars-Erik i slutet av förra året, men det var bestämt inte orsaken. Jag visste att Inga förr eller senare skulle göra det, jag hoppades att hon skulle göra det, och jag är glad över att hon slutligen gjorde det. Gladast är jag för Gunnars skull.

Dock kunde denna händelse naturligtvis inte gå mig helt obemärkt förbi. Vad jag började längta hem efter julen 1956! Hur rikliga var inte mina presenter hem, hur skämde jag inte bort min son med leksaker och krims-krams, och hur avundades jag inte

föräldrarna och Gun som fick fira julen tillsammans med hela Guns ypperliga familj i mitt glada Göteborg! Vilken saknad började inte gripa mig när de alla i sina brev och försändelser var så söta och vänliga mot mig! Det var denna bittra saknad av hemmet, familjen och hemlandet som då började sprida en dyster melankoli i min själ, och det var denna oundvikliga farsot som ledde till att jag försökte dränka och tysta mina påträngande minnen i arbete, arbete och åter arbete. Det var fruktan för melankolin som drev mig till överarbete, sömnlöshet och överspändhet; men det värsta av allt var att hela min kroppsliga natur gjorde revolt mot mig själv. Det var ett märkvärdigt biologiskt fenomen som här spelade mig ett spratt som hade varit omöjligt att kunna förutse. Jag led aldrig av några sexuella anfäktelser efter min skilsmässa från Inga. Tvärtom, jag trivdes med att vara utan det sexuella, ända tills jag fick budet att hon gift om sig. Då gjorde min egen kropp uppror mot mig själv. Det hade ingen kunnat förutse, varken hon eller jag eller någon annan. Mitt enda försvar var att bekämpa detta, och ju hårdare jag bekämpade det, desto värre blev det. Jag flydde desperat till mitt arbete och dränkte mig i det, men problemet besegrade mig. Jag måste till slut erkänna för mig själv att jag inte kunde vara utan en kvinna längre. Den kyss som jag så innerligt och generöst gav Mrs Huard var min kapitulation inför problemet, och det blev min undergång. Det återstod ingenting annat för mig än att övertalas av mina vänner till att söka psykiatrisk vård.

Jag dukade alltså faktiskt under för min egen mandom, och jag tror att detta är varje mans Akhilleshäls: ingen kan någonsin förneka sin sexualitet, det är vars och ens kors så länge han lever, det är hans största svaghet och blotta, vilka uttryck den än tar sig, och den måste alltid besegra honom. Jag trodde mig ha lyckats fly från den när jag lämnade Inga, men den hann upp mig i Sorel med en överväldigande fasansfull kraft som var rena förintelsen.

Doktor Morf som tog hand om mig på kliniken var mycket klok och förständig, lugn, vänlig och vetenskaplig, och just det var hans fel. Han var alltför vetenskaplig. Han begrep ingenting. Han var såsom all krass vetenskap materialistisk. Han menade att mitt fall var ett typiskt exempel på överstimulering och ingenting annat. Det var bara att dämpa denna överstimulans genom att destimulera min fysik, och därmed var problemet löst för hans del. Han fattade inte att det var bara att laga ett läckage i ett båtskrov med tejp. För honom fanns det ingen själ hos människan, och det var min själ som behövde kureras och inte min kropp. Men han menade att jag inte hade någon själ och proppade min kropp full med destimulerande mediciner. Följden blev att jag blev så slö och trött att man menade att jag var på bättringsvägen. I verkligheten var det tvärtom, ty själen vari det sjuka satt hade inte behandlats, och dess sjukdom hade fått utbreda sig utan hämningar, som en härd av cancermetastaser som man försöker bota genom åderlåtning. Jag var sjukare än någonsin men utskrevs från sjukhuset för att kroppen var frisk. Kroppen *var* också frisk, men vad är en frisk kropp utan en frisk själ?

Jag återgick till arbetet och fann det svårt och tungt. Jag orkade inte arbeta längre, ty jag var fortfarande sjuk i själen. Och stämningen på kontoret var dyster. Mina forna bästa vänner och arbetskamrater betraktade mig med misstänksamhet, misstro och oro och spelade teater för att få mig på gott humör. De ville så gärna hjälpa mig med att låtsas att de var bättre vänner till mig än någonsin. Men ingenting kunde bota det faktum att jag hade gjort bort mig inför dem, att jag hade burit mig illa åt mot stackars Mrs Huard, och att ingen av dem längre kände mig. Och jag insåg att min enda räddning ur min nu totala ensamhet och isolering vore att jag återvände hem till de mina i Finland.

Jag har skrivit till alla där hemma om saken, och jag har fått svar från dem alla. Gun, Papsen och Mamsen, min svåger Aurelio och alla vill hjälpa mig, men ingen av dem inser riktigt var skon klämmer. Mina goda föräldrar skriver mycket riktigt:

"Lahtis 26.4.1957.

Älskade min pojke!

Fick just Ditt brev och skyndar svara. Du får ej vara förtvivlad, och jag skall säga Dig varför! Först och främst: Du har ingenting förbrutit mot oss; nej, inte ett ögonblick får Du ha sådana tankar! Vi ha med Dig gått igenom en stor sorg, men nu skall den vara över, och det är den, och vi skall alla känna glädje över att det hotande molnet dragit förbi. I sorgen svetsas vänner samman, och aldrig ha vi känt en sådan ömhet för Dig som nu! Har visst många gånger antytt att jag först efter 50 år faktiskt insåg att man blir visare med åren och såg med en stilla förskräckelse på min tidigare naiva omogenhet. Men Du har genom tragedierna i Ditt liv kommit till denna mogenhet redan vid 33 då Du ännu har den bästa delen av livet kvar! För det är den bästa delen, tro mig! – den som börjar då man är mogen, då man gläds åt de små glädjeämnena, då man ej är så tvärsäker, då man med ett roat småleende ser på sig själv – och ibland även på andra – men viktigast är småleendet åt sig själv; då man ej "försöker" vara intressant, vara intelligent, vara det ena och det andra, utan bara vänlig och artig och sådan som man vill att andra skall vara mot en själv eller mot ens mor eller far. Ideal är svåra saker att ha, – som ung hade jag bara mottot "excelsior", – uppåt, framåt, men numera tar jag en dag i sänder och försöker göra det bästa av den, och ett av de viktigaste kraven på mig själv är att försöka vara glad. Det ger den rätta balansen. Ett leende skiljer bättre gott från ont än all fåfång jakt efter idealen.

Jag förstår att Du vantrivs på kontoret, jag förstår det så väl! Försök dock komma ihåg att både Peter Türcke och i synnerhet Marcel är en underbar vän och att båda vill Dig allt väl. Men jag tycker som Du att det vore bättre för Dig att komma i en alldeles ny omgivning. Visst vore det förfärligt roligt för oss att få Dig hit, till exempel vid FÅA, men samtidigt är jag rädd för att det kanske ännu är för tidigt att konfronteras med gamla vänner, som kanske kan verka upprivande genom att Du tidigare träffat dem i andra sammanhang. Hur vore det i alla fall med Götaverken eller Uddevalla, där Vihuri har sina varv? Vet du vad, nu skriver jag på eget bevåg till Gun och Aurelio och ber dem fråga sig för där. Och under tiden skriver Du färdigt av Dina tjänstebetyg och tills vidare utan överskrift en eventuell ansökan, där Du som motivering anger Din önskan att komma närmare hemlandet eller kanske hellre att få se nya aspekter av skeppsbyggeri. Jag tror ej Du behöver nämna något om Din sjukdom, då den ju ingenting har att göra med Ditt yrke. Och så säger Du upp Din tjänst där, ty det är visst stipulerat en viss uppsägningstid, kanske en månad. Så jag säger åt Gun att Du kan vara i Göteborg eller Uddevalla den 15.6 eller 1.7.

Du får ej bli upprörd av dessa avgörande arrangemang utan bara tänka att livet går vidare, det spännande goda livet! Att få Dig till Sverige är som att få Dig hem, med gemensamma somrar och jular och snabb postgång. Och språket och därmed umgänge med jämnåriga även av motsatt kön har Du genast gratis. Och så blir det en merit till förrän Du kanske sedan efter ett par år känner dig mogen för FÅA.

Min egen käraste! Du skall ej tappa modet! Jag förstod att det skulle bli svårt för Dig, men nu har du nått botten, och nu skall Du få se att det går framåt och uppåt! Vi och Dina goda vänner där håller Dig stadigt i handen, och mycket snart kan Du gå själv.

Paps är ej hemma, men jag vet att han gillar mitt beslut. Jag vill ha brevet iväg genast.

Skriv några rader om vad Du tycker när Du fått detta. Vore glad om Du där kunde få av min medicin, som jag tror är bättre än sömntabletter, men kanske de ha bra sådana där. Tro mig: mina nätter är lika sömnlösa som Dina, ty varje smärta och prövning som Du har gått igenom vibrerar för alltid med dubbel styrka som genklang i min själ. Vi tänker mera på Dig för varje dag som går, och aldrig skall vi släppa Dig ur sikte. Du är vår, och vi överger Dig aldrig med vår osårbara kärlek, hur outhärdligt den än kan värka ibland inför Dina lidanden och sorger. Som Du längtar hem, så längtar vi efter Dig, tills Du äntligen kommer hem. Men vi måste ta det försiktigt och inte forcera och även tänka på alla andras bästa, varför jag tror att den lösningen är den bästa, som vi längtar efter att få höra Din mening om.

Min älskade son, alla Dina sorger och smärtokänslor är även våra, så länge vi lever. Nu kysser jag Dig farväl för denna gång.

Din älskande mor,
Mams."

Men de fattar inte hur akut min själs situation är. Aurelio och Gun har tydligen konfererat med föräldrarna, ty de harpar vidare på samma linje. Alla är de så hjälpsamma och vill de så väl, men ingen av dem vet att ge mig den rätta medicinen. Stackars Britta visste inte ens att jag varit och är sjuk. Hon har fått veta det genom Ruth och Cliff, som alltid har bevakat mig ytterst väl, och åtminstone Cliff. Han försöker ju hålla efter alla. Donnie hade tur som kom loss från honom. Men visst är de hjärtegodas och menar de bara ytterst väl.

Men det avgörande svaret på mina frågor har Inga givit mig. Hon skriver: "Ännu på tal om Gunnar så har jag ofta tänkt på hur mycket lättare livet är för Gunnar då du är så långt borta och nu hägrar som någonting enbart trevligt och roligt, som skriver brev och skickar paket och tänker på honom, i stället för som det kunde vara i fall du vore här: komplicerar. Jag har nyligen hört om så många sorgliga fall där barnen slitits mellan sina känslor för mamman och pappan, som jämför styvfar med den riktiga och som (mänskligt nog) alltid tycks tycka att den förälder de inte just då vistas hos är mycket bättre än den de råkar bo hos, osv.osv. Allt detta slipper Gunnar, och han får i lugn och ro vänja sig vid farbror Lars, som han för resten redan på sitt litet reserverade sätt accepterat ganska hjärtligt. Och sedan när ni råkas – blir det sommar '58? – kommer han att tycka att allt är i sin ordning – vilket är vårt mål, inte sant, att göra livets svåra väg så lätt vi med våra fattiga små medel kunna göra den – för Gunnar, nämligen?!"

Tro inte att jag vill avhålla dig från att komma hem. Det är inte det. Det är bara det att Gunnar just nu har det bättre än vad han någonsin har haft det, vår lycka är fullkomlig, hur fattiga vi än är och hur anspråkslöst vårt leverne än är, och så vill vi gärna att det skall fortsätta. Du har gjort mera för din son i Canada än vad du gjorde här, ty du har i din frånvaro byggt upp en bild av dig själv för Gunnar som han inte kan annat än älska, och den uppbyggliga och för honom välgörande idealbilden av dig vill vi inte att han

skall förlora, ty jag vet ju att du bara är en människa, måhända mycket samman-satt och kontrastrik för att inte rent ut säga dubbel, men dock endast en människa, åtminstone på nära håll. Så kom inte hem, kära du, för vår sons och för den lyckas skull som du såsom frånvarande har lyckats ge honom. Vi ser dig nu i ett rosenskimmer av kärlek för att du är så långt borta och avstår från att komplicera mitt och hans liv med att ställa anspråk på honom i egenskap av hans enda rätta fader. Låt oss få fortsätta göra det! Låt oss få fortsätta umgås i tankarna med dig sådan som du var när du var som bäst. Låt oss inte förlora dig med att du kommer hem. Förstå oss och förlåt oss: Gunnar och jag älskar dig mera när vi saknar dig än när du var med oss. Det är tokigt att det fungerar så, men det är mänskligt.

Det är möjligt att du eller någon annan kommer att anklaga mig för att ha hållit dig ifrån din egen son, men jag är van vid sådant. Allt är kvinnans fel. Det var jag som var dig otrogen och inte du som svek din familj för MRA. Det var rätt åt mig att jag blev utan försörjande man så att jag nu måste skola om mig från bekväm hemmafru till nyttig modersmåslärlarinna. Det var rätt åt mig att min man övergav mig och min son med honom så att jag ensam med nöd fick börja släpa mig och Gunnar fram genom livet och bli familjens försörjare i stället för upphovsmannen till familjen.

Förlåt mina ironiska sarkasmer, men jag vill bara försöka ge dig en skymt av hur trogen jag alltså är dig. Det finns inte ett spår av bitterhet mot dig hos mig vad folk än säger om mig. Aldrig har jag försvarat mig mot insinuationer, emedan mitt rättmätiga försvar mot sådant kunde skada ditt anseende. För mig är du alltid den du var när du var som bäst, och den mannen kommer jag alltid att vara trogen. Jag vill alltid ära dig som den du var.

Men nu är jag omgift för lille Gunnars skull och emedan jag vill ge honom syskon, och om du nu kom hem skulle det försvåra mitt nya äktenskap. Förstår du det? Jag kan inte älska två närvarande män, men jag kan älska båda om den ena är frånvarande. Då kan jag vara båda lika trogen med att älska den andra som plikten bjuder och den första som fromheten bjuder. Min trohet mot dig skulle förstöras om du nu kom hem. På grund av mitt äktenskap skulle jag tvingas inta en avvisande hållning mot dig, och det vill jag inte göra. Jag vill vara dig trogen. Tro mig! Kom därför inte hem, om du kan låta bli och om ingenting tvingar dig därtill.

Du gav mig Gunnar, och den kärlek du gav mig genom att ge mig Gunnar är det mest värdefulla jag äger. Endast du skulle kunna ta vad du har givit mig ifrån mig, och det ber jag dig att inte göra. Vi vandrade skilda vägar för att inte mera göra varandra illa, för att du skulle få gå din väg utan att däri mera hindras av mig, och för att jag i fred skulle få behålla den lycka som du redan så generöst hade givit mig. Låt mig få behålla den i fred. Låt oss förbli separerade.

Tänk på oss som vi tänker på dig: med enbart ljuva ljusa harmoniska tankar som ingenting faktiskt kan störa, besudla eller ens avbryta.

Gud beskydde dig!

Inga."

Och de orden avgör mitt öde. Jag får inte fara hem till Finland. Det skulle bara skada henne i hennes nya äktenskap och Gunnar. Och det värsta är att hon har rätt. Hur väl förstår jag henne inte! Jag kan läsa mera mellan raderna än vad hon tror. Alltför väl är jag

medveten om att jag har bedragit henne med min idealism, med religionen. Jag var den enda som ville vår skilsmässa. Hon gick med på den av kärlek till mig blott för att jag önskade den. Självmant tog hon på sig att bli ensam med vårt barn, att tvingas försörja sig själv och sin son, att skola sig och komma ut i arbetslivet och för min skull bli föremål för onda rykten och förtal: jag kan se framför mig hur gamla käringar i skärgården sitter och skvallrar om hur hon bedrog mig med sin tidigare vän och hur detta slutligen drev mig till förtvivlan. Men det är inte sant. Hon har offrat sig för mig i sin generositets stora oskuld och tigit därom inför världen. Därför är det inte mer än rätt att även jag äntligen offrar mig för henne. Hon vet inte hur sjuk jag är, och det är tur det, för om hon visste det skulle hon av hänsyn till mig inte framföra sin mening. Nu har hon lyckligtvis gjort det, och hennes ord är sigillet på mitt öde: jag måste dö.

En man går antingen framåt i livet eller under. Om han inte vinner lyckan förlorar han i livets strid om densamma och dör. Jag har förlorat. Jag får aldrig tillbaka mitt hem eller min familj. Min själs sjukdom, som är hemlängtan, får ingen bot. Och hur skulle jag kunna återse min före detta hustru och min son? Jag har ju en gång för alla tagit steget ifrån dem, övergivit dem och svikit dem! Hur skulle jag kunna återse min Pappa? Jag har ju vanärat honom genom att misslyckas i mitt äktenskap! Hur skulle jag kunna möta Gun och Aurelio och deras lyckliga familj och ta emot deras generositet när jag har kluvit min egen familj i tu? Britta är den enda som jag skulle kunna umgås med på samma plan, ty hon har något av samma äventyrlusta, självsvåldighet och ostadighet som jag. Kommer hon någonsin att lyckas med att skaffa sig några barn och någon riktig familj efter att hon har lärt känna Canada-Gutti?

Min situation är hopplös. Mitt arbete var det enda jag hade att dränka mina sorger i, och inte ens det bereder mig längre någon glädje eller ljuspunkt. På nätterna ligger jag bara och funderar över mitt misslyckade liv tills mardrömmen får mig att gråta. Jag kan inte sova längre. Och att ta mediciner mot sömnlöshet är som att salta i såren eller dricka saltvatten mot törst: själen blir bara sjukare och allt snabbare ännu sjukare.

Mitt Finland! När får jag åter njuta av din frihet ensam i mitt skepp på dina vida blåa glittrande fjärdar? När får jag åter sjunga för full hals tillsammans med världens bästa kamrater i Helsingfors och världens vackraste och trevligaste salonger, palats och presidentgemak? När får jag åter i lugn och ro använda mitt snille till den ofarliga och idylliska uppbyggligheten att föreviga de mina i paradiset på Virhamns gröna ängar och gyllene stränder? När får jag åter i glädje och gamman prata illa om mig själv tillsammans med min impertinenta svägerska? När får jag åter leva? När jag är död.

Bo har skrivit ett vänligt brev åt mig och rekommenderat en ny särskild sorts sömnmedel som skall vara särskilt effektivt. Det blir den sista medicinen. Den skall äntligen kurera mig. Den skall äntligen ge mig bot mot min sömnlöshet. Ja, det enda som kan bota min kroniska hopplösa sömnlöshet är den eviga sömnen.

Det mest ironiska av allt var att jag skulle råka ut för doktor Morf. Hur kan en sådan läkare ha ett sådant namn? Det betyder ju 'doktor Sömn'. Han om någon med sina ständiga mediciner mot allt själsligt ont skulle väl gärna unna mig att få sova den eviga sömnen. Jag inträder i den med hans fulla välsignelse, och han blir av med ännu en besvärlig patient – allt sker enligt honom enbart till det allmänna bästa.

Men jag skall överlista honom och hans fördömda mediciner, som bara är meningslösa gifter. Genom mina telepatiska utflykter har jag lärt mig att lämna min kropp, och det enda jag behöver göra för att ta steget fullt ut är att inte mera återvända till kroppen.

Doktor Morf har ändå förgiftat den till oigenkännlighet: den är missbrukad. Allt jag behöver göra är att lämna den för gott i sömnen och låta den stilla avsomna.

Men vad skall det då bli av de mina? Vad skall Kjell tänka om sin far? Och Pappa som är ordförande för Svenska Folkpartiets medlemmar i Lahtis! I hela sitt liv har han slitit för svenskheten i Finland och dess bevarande, och så går hans ende son, det yppersta praktexemplaret av hans eget släkte, och punkterar hans livs mening med att begå självmord! Hans ende son, hans bästa stöd i livet, hans klippa och grund för framtiden, hans bästa kamrat och den godaste son som någon fader någonsin haft!

Och min mor! Hon är den enda som kommer att förstå mig, och hon kommer att sörja över min död för resten av sitt liv. Men hon ensam kommer att veta varför jag måste dö.

Varför måste jag då dö? Svaret är enkelt: Gud vill det. Allt talar för det. Det är en logisk slutsats. Jag har den rösten inom mig som var och en som hör den måste lyda och blint följa intill döden. Mitt samvete är sådant att jag varken kan eller får trotsa det. Jag måste dö på det att de andra må leva. Jag är ett större bekymmer och en större sorg för de mina som levande än som död. Nu vändas de alla när de tänker på mig. När jag slocknar blir de tysta inför den Eviges avgörande, träffande, rättvisa och överväldigande ingripande. När jag är död kan de minnas mig med enbart goda tankar, och dessa tankar kommer att färgas i det vackraste av alla ljus: det ändlöst sköna tårfyllda oöverträffbart ljuva saliga och rena klart finländska varma vemodet.

Så slocknar jag, men något lämnar jag i arv. Min son får överta mitt vetenskapliga snille. Pengar plus en fet livförsäkring är av mindre värde för eftervärlden. Men alla mitt livs många glädjeämnen finns för evigt bevarade på fotografier, inklistrade i album, insatta i diapositiv och noggrant kommenterade med min speciella spirituella prydliga fina stil. Kanske någon någon gång bryr sig om att betrakta dessa minnen, som är mina men som jag ej kan ta med mig när jag ger mig ut på min yttersta färd över det största och vackraste av alla hav som leder den vilsne skeppsbyggnadsingenjören, som blev sjöman för om masten, hem.

Det är den 6 maj 1957. Mina föräldrar är informerade om mina resplaner. Tiden är kommen. Jag måste nu som alltid vara konsekvent i mitt handlingsätt och inte tveka inför riskerna.

"Helsingfors 6.5.1957.

Käraste!

Vet ej ens om detta brev når Dig förrän Du stiger ombord på båten, men vill bara ännu skriva, att naturligtvis har vi ingenting bestämt för Dig, utan naturligtvis skall Du själv bestämma och planera. Det var väl mest i avsikt att inge Dig en viss trygghetskänsla som vi påpekade olika möjligheter här. Och att Du alltid skall känna Dig trygg i vår kärlek, det skall Du lita på! Så som man lutar ett trött huvud mot en välvillig axel! Alltid!

Vi har så mycket att prata om när Du kommer. Är och möter Dig i Kotka måndag 18.6 då jag kommer med buss från Borgå på morgonen och är i Kotka 12-tiden. Om Din båt kommer före kommer Du kanske och möter mig till bussen; i annat fall tar jag reda på båten. Reser därifrån till Lahtis då Paps gärna vill se Dig så fort som möjligt –, och sedan kanske i veckan ned till Virhamn.

Paps har ärende till H-fors varför vi nu är här, ehuru han kommer med tåget om en timme. Moster Lullan ber även hälsa så hjärtligt! Hon känner till flera liknande "fall" och gav oss det allra bästa framtidshopp, då vi idag anförtrorde oss helt åt henne. Vi tyckte det var bäst så, och Du vet ju hur lojal och kärleksfull hon alltid har varit mot oss alla!

Tro inte att Din sjukhusvistelse på något sätt nedsätter Dig i våra ögon! För oss är Du alltid den samme: den dyraste, bästa och käraste gossen i världen!

Men nog nu av självutjutelser! När Du kommer skall vi jubla och vara glada, festa och ha roligt, ty "sonen som var förlorad är kommen tillbaka igen!" Tro mig! Med detta beslut och Din äntliga resa hem skall alla Dina orättvisa prövningar äntligen ha nått sitt slut, och stormen skall aldrig mera komma tillbaka! Käraste! Allt skall bli som förr igen! Aldrig mera skall Du eller vi behöva gråta eller ligga sömnlösa!

Detta bara för att förvissa Dig om att vi står beredda att möta Dig med de öppnaste armar som alltid, utan någon reservation eller baktanke, och utan att Ditt "fall" på något vis har påverkat vår inställning till Dig. Tvärtom har den genom Dina umbäranden bara blivit bättre, rikare och mera innerligt kärleksfull.

Min son, se Din moder, som väntar på att äntligen få omsluta Dig igen i den tryggaste av alla famnar: den äkta modersfamnen!

Dina älskande,
Mams och Paps."

||||||||||||||||||||||||||||||||||||||||

I romanen "Det tolfte huset", där denna dagbok förekommer i tillrättalagd version, innehas huvudrollen av den katolska präst, som Gutti hade att göra med på kliniken och som var den enda som försvarade honom efter hans död i synnerhet mot doktor Morf, som snarare anklagade honom. En del MRA-böcker hittades i Guttis papperskorg efter dödsfallet, vilket var nog för att doktor Morf skulle öppet uttrycka den slutsatsen ungefär, att "inte konstigt att han begick självmord om han läste sådant."

Hans föräldrars känslor inför att i stället för att få mottaga sin son hem till Finland få mottaga hans gravurna vid hamnen i Kotka kan väl ingen någonsin komma i närheten av att skaffa sig en korrekt uppfattning om, utom möjligen sådana som erfarit något liknande, exempelvis farbror Lennart och tant Miu inför ovissheten på livstid om sin son Ulfs öde i ryska Karelen.

Traumats effekter på familjen förblir oöverskådliga. Dock har dessa även överdrivits. Det är exempelvis inte för sin brors ödes skull som min moster Britta avstod från att skaffa sig egna barn. Det var hennes man som inte ville ha barn och det mest av filosofisk anledning, då han avskräckts av världens omänskliga tillstånd under och efter andra världskriget, i vilket han tjänstgjorde som pilot. Det var det kalla krigets verklighet som blev avgörande för deras barnlöshet med det hemska men tyvärr befogade argumentet: vilken klok karl vill sätta barn till en sådan värld och ge sina barn en sådan värld att leva i? Konsekvenserna blev kanske då värre för min mor, som efter sin brors öde sett det som sin livsuppgift att till varje pris och med vilka medel som helst bekämpa den etablerade

psykiatrin och främst elchocksbehandlingen, som hon givit all skuld för sin brors öde. Genom Scientology-rörelsen fann hon verktyget för att kunna bedriva denna kamp.

De som klarat sig bäst är då hans fru och son. Efter några års smältande av chocken under oerhörda skuldkänslor blev det en ny lycklig familj, och Gunnar fick snart två yngre syskon.

Om somliga namn i denna fingerade 'dagbok' har ändrats är det enligt de personernas egna önskemål.

Här följer nu "Den heliga tystnadsplikten", de memoarer som vår mångårige vän och kollega Johannes B. Westerberg själv skrivit som pendang till "Mitt ofrivilliga liv":

Den heliga tystnadsplikten

av J.B.Westerberg.

1. Läroår

Som vanligt, broder : Skriv av och släng !

Det är med stor sorg och bestörtning jag måste ta del av ditt sorgebud att du inte kommer till Indien i år. Indien har landssorg. Indien behöver dig. Att du i stället skickar mig din kortfattade självbiografi är en klen tröst. Jag läste den på två dagar, och därefter blev saknaden av dig större än under hela vårt 17-åriga gemensamma liv.

Det kanske mest imponerande intrycket av din självbiografi är hur du har lyckats sprängfylla den med människor, som du känt och alltjämt känner, så att den nästan mer handlar om andra än om dig själv. I centrum står naturligtvis den mycket gripande redogörelsen över din uppföljning av människoödet Berndt Lindholm och hur er vänskap utvecklades under 27 år i en ständigt alltmer innerligt konstruktiv riktning. Du har ofta berättat om honom, men jag träffade honom tyvärr aldrig själv.

På något sätt manar mig din självbiografi till att skriva en pendang. Fastän detta bjuder mig instinktivt emot, då jag aldrig egentligen har velat befatta mig med mig själv, känns det ändå som att det skulle finnas fog för ett sådant företag, mest för att en gång för alla avliva alla tänkbara myter om mig själv.

Emellertid kommer min självvrannsakan att i mycket skilja sig från din. Jag har ingen släkt- och familjebakgrund. Medan din självuppgörelse är kryddad med glädjämnen och saftiga humoristiska episoder måste min i sanningens namn bli tämligen humorfri och i det närmaste helt olycklig.

De olyckligaste sakerna har vi emellertid gemensamt. Det gäller framför allt de mycket negativa erfarenheterna av allt som har att göra med det sexuella. Detta helvete om något har vi överväldigande gemensamt. Du drar dig inte för att i brutal realism gå in på dina värsta erfarenheter i detalj, och även om mina skiljer sig elementärt kan jag komplettera dina med mina. Att det är viktigt att gå till botten med sådant är en självklarhet som det

kanske var professor Sigmund Freuds största och mest heroiska insats i historien att poängtera. Genom att erkänna traumata kan man både bli av med dem och hjälpa andra att bli av med sina.

Medan du frodades med din lyckliga familj i Argentina tultade jag omkring i en tröstlös värld av övergivenhet och djurisk lusta, där min enda lycka var min totala omedvetenhet om dess ondska. Enligt min mor var jag ständigt sjuk, vilket hon försvarade sitt giftermål med min så kallade styvfar med, då hon inte kunde klara sig och få mig att överleva om hon inte helt och hållet släppte in honom i våra nödlidande liv. Jag stiftade bekantskap med livets ondska betydligt tidigare än du, då mitt livs första tydliga minne är hur min så kallade styvfar satt och grälade vid vårt ohyvlade köksbord på min mor, slog nävarna i bordet, slog sönder saker och bar sig åt i antagligen tämligen berusat tillstånd. Men den tydligaste förnimmelsen av detta minne är min första medvetenhet om att det var jag och ingen annan som förargade honom och den pinsamma vissheten om att *om jag inte vore där och i livet så skulle varken han vara arg eller min mor vara ledsen*.

Min mor var alltid ledsen. Men det må sägas till hennes tillgodohavande, att hon älskade mig. Jag tror att hennes enda ljuspunkt i livet var den lilla tröst som hon fann i min existens, därför att jag var det enda hon hade kvar av min far.

Jag hade inga syskon och fick aldrig några halvsyskon. Jag växte upp i total isolering med min mor och hennes brutale grovhuggare till man, som nästan aldrig var hemma, och när han var hemma var han alltid till sin nackdel: arg, på dåligt humör, berusad, smutsig, illaluktande och aggressiv. Han talade alltid bara finska, men ensam med mig talade min mor alltid bara svenska. De talade finska tillsammans, men genom hans sätt fick jag en så grundläggande aversion mot språket, att fastän jag inte kunde undgå att lära mig tala det flytande, så lyckades jag aldrig lära mig skriva det. I stället lärde jag mig desto tidigare att skriva ren svenska, genom att min mor i alla fall hade böcker och inte var helt olitterär. Hon hade Runebergs och Zacharias Topelius samlade arbeten, som jag med innerligt och stort intresse metodiskt arbetade mig igenom, och framför allt hade hon en gammal underbar stor svensk Bibel. Jag har aldrig kunnat skriva denna boks namn utom med stor bokstav. Det finns bara en Bibel, så varför skulle den inte skrivas med stor bokstav med samma rätt som Koranen? Påfundet att skriva Bibeln med liten bokstav är en rikssvensk socialdemokratisk politisk idé som sanktionerats i avsikt att nedvärdera det tryckta ordet och den kristna religionen.

Denna Bibel i 1917 års översättning med Gustave Dorés illustrationer gav mig det svenska språket. Senare fann jag samma underbara språk hos sådana underbara idealister som Selma Lagerlöf och Verner von Heidenstam och även i viss mån hos Gustav Fröding och Viktor Rydberg men inte hos Strindberg eller Tegnér, som annars haft det största ryktet bland svenska diktare. Detta svenska skriftspråk blev min egendom för livet på ett tidigt stadium och kanske min enda värdefulla egendom någonsin, som jag åtminstone själv satt värde på.

Och det kuriösa är, att hur många språk jag senare än lärde mig och väl, så har jag aldrig kunnat skriva på något annat språk än svenska. Jag talar ryska perfekt och kan växla om mellan dess olika dialekter, så att varken en storryss eller en lillryss kan vara säker på om jag är det ena eller det andra, men skriftligt kan jag bara uttrycka mig tillfredsställande på svenska.

Min bekantskap med Bibeln och dess framför allt moraliska innehåll gjorde mig mer och mer medveten om hur verkligheten skilde sig från mina gryende moraliska ideal.

Medan min växande litterära värld uppfylldes av sådana föredömliga exempel som Josef, Jakob, Samuel och Jesus med hans lärjungar, så dominerades min verklighet totalt av min brutale alkoholiserade styvfar och min ständigt gråtande mor, som med åren allt mindre kunde dölja för mig hur livet för henne bara var en ständigt alltmer outhärdlig plåga. När jag var åtta år var jag redan till fullo insatt i vidden av min styvfars misshandel av henne, då jag med våld däri blivit insatt av fanskapet själv.

Mitt svenska språk
min klippa och min sång
den enda fasta grunden i mitt liv
det enda jag har att stå på
du dyra ord som är min själ
mitt blod och hjärta,
ty ordet är all grund för allt liv.
Bortom ordet finns det inget liv.
Det är det enda som berättigar människans existens.
Det är där hennes mänsklighet börjar.
Det är där allting slutar,
ty då ordet tystnar har ordet förlorat sin själ.
Mitt svenska ord var allt jag fick i livet
som gav mig liv och något att leva för,
ty alla andra språk,
världsspråket engelska,
den exakta franskan,
den pedantiska men systematiska tyskan,
den passionerade spanskan och den vackra italienskan,
den sunda grekiskan och den djupa ryskan,
den hårda manliga finskan och den feminina polskan,
alla andra språk byggdes blott på dig,
mitt modersmål, min grund i livet,
mitt enda halmstrå i en ocean av bara turbulenser.

Jag var väl sju år när jag en gång hörde hur mor grät extra högljutt och vilt inne i sängkammaren medan min styvfar lät som om han slet ihjäl sig av fysisk ansträngning. Jag gick då dit för att se vad som stod på. Jag var i nattskjorta och barfota, när jag kom in i sängkammaren och till min förvåning fick se hur min styvfar låg och arbetade på min mors kropp medan hon grät och skriade hejdlöst med händerna fastbundna bakom sig över sitt huvud vid sängryggen. Jag gick helt stilla fram till dem och frågade: "Varför gör ni så?" på ren svenska, ty jag visste att det skulle reta min styvfar.

Han förvandlades då till ett rytande vilddjur, om han inte redan varit det tidigare. Min mor blev helt hysterisk, men min far befriade henne inte. I stället körde han ut mig ur huset och låste dörren för mig. Jag fick tillbringa den natten utomhus i bitande kyla i nattskjorta och barfota. Jag försökte knacka på rutorna, men fönstren var stängda, för det var kallt, och han öppnade inte ens ett fönster åt mig. Vårt hus låg ensamt ute i skogen,

och det var mörkt, så jag kunde heller inte gå hem till närmaste granne, för jag skulle knappast ha hittat dit i mörkret. Dessutom trodde jag att jag i alla fall skulle bli återinsläppt till slut, men så blev inte fallet. Emellertid noterade jag att min mor hade tystnat. Jag gick då och kikade in i deras fönster. De hade inte släckt ljuset, och jag kunde se hur min styvfar ännu höll på och arbetade i sitt anletes stinkande berusade svett. Min mor var fortfarande fastbunden, men därtill hade min styvfar bundit sin stora stinkande snusnäsduk om hennes mun som en munkavle. Det var därför hon inte skrek längre, men hennes tårar flödade konstant ner för hennes kinder, och hennes lidande uttryck var utesägligt. Jag stod länge där ute i mörkret och tittade på dem utan att de kunde se mig. Först när kölden började gripa för hårt om mina fötter slet jag mig därifrån, anmodad av naturen att ombesörja min överlevnad. Den natten i mörkret förlorade jag den lilla barndom jag hade haft.

Liknande scener kom sedan att höra till vardagen. Det är onödigt att upprepa dem. En gång blev jag själv bunden inne i rummet medan han höll på att misshandla henne. Av ren soninstinkt hade jag försökt ingripa och i alla fall göra något för att försöka komma till min mors räddning. Han hade redan bundit henne vid sängen då, och som tack för min räddningsaktion blev jag själv bakbunden och lämnad stående att iakttaga det hela. Jag kunde inte röra mig eller lägga mig då mina händer var hårt bakbundna till dörrhandtaget, och för att jag inte skulle ge något störande ljud ifrån mig munkavlade han mig även. Så blev min mor och jag båda munkavlade offer för hans sexuallekar. Finnarna skryter med att de har världens bästa spermier. Jag tror för min del att spermier blir såsom man gör bruk av dem. Hur mycket han än missbrukade min mor lyckades han aldrig göra henne med barn. Den natten somnade han rosslande ifrån oss och lämnade oss munkavlade och bundna, halvkvävda och halvt medvetlösa, till morgonen därpå, då han fick sitt enda straff i form av en lindrig baksmälla. Ändå menade han att vi hade sluppit billigt undan och att det kunde bli värre för oss en annan dag om vi inte skötte oss.

Trots denna omilda behandling i form av en oavbruten utesäglig Golgatavandring knäcktes inte min moder. Hon log aldrig, men det må sägas till hennes tillgodohavande, att hon aldrig gav upp. En dag frågade jag henne: "Varför har jag inte en riktig far?" Då bröt hon samman och omfamnade mig och vaggade med mig av och an under det att hon bara grät och grät och grät, förtvivlat, hjärtskärande, i all oändlighet. Hon måste ha hållit på så i timmar, krampaktigt omfamnande mig, medan jag inte kunde annat än gråta med.

Mästaren sade: Alla synder kan förlåtas, blott icke den.
Alla brottslingar kunde han förlåta, blott icke barnaförföraren.
Och det hemska är, att detta det enda oförlåtliga brottet
har tusentals olika manifestationer.
Att förföra barn med sex är blott en om dock den grövsta.
Min styvfar tvingade mig som sjuåring att dricka sprit.
Allt kunde jag förlåta honom, blott icke den förödmjukelsen,
som fick mig att känna mig ovärdig mitt eget liv för alltid.
Barn kan även förföras genom bortskämmelse,
och det är kanske den vanligaste förförelsen av dem:
de uppmuntras till självdestruktivt självsvåld.

Men vilken form detta det grövsta av alla brott än tar sig,
om det är genom sex, genom sprit eller narkotika,
genom pornografi eller bortskämmelse,
så förblir det det skändligaste av alla brott,
ty barnet är höjden av oskuld och mänsklighet.
Barnet är livets chans och hopp om en ny början och framtid.
Allt gott finns hos barnet.
Det grövsta av alla brott
är att förstöra godheten hos barnet,
ty godheten är aldrig större eller mera löftesrik än då.

Gradvis blev jag insatt i vem min far hade varit, men hon kunde aldrig tala om honom utan reservationer. I samband med hans fall kom jag första gången i kontakt med det mystiska fenomenet tystnadsplikt. Jag förstod att han levde men att han var försvunnen och att hon varken visste var han var eller hade någon som helst kontakt med honom. Endast på en punkt var hon helt utan reservationer: han var världens vackraste och generösaste man.

Jag har aldrig fått mer än ett mycket begränsat antal pusselbitar till ett ganska omfattande pussel. Av någon anledning belade min far min mor med tystnadsplikt angående sig själv. Jag förstod att huvudanledningen var att han var gift och hade en egen familj och dessutom var av god familj och hade en god ställning. Min mor fick alltid ett drömskt uttryck när hon talade om honom, som om han varit ett slags prins som stigit ner till henne i nåd och tagit sig an henne.

Den skissartade helhetsbild jag har idag är ungefär som följer: min mor hade kommit vilse i tillvaron och blivit en fallen kvinna. På rekommendation hade hon sökt sig till en frireligiös rörelse och där träffat min far. Endast en konkret ledtråd har någonsin funnits till hans identitet: det ganska vanliga familjenamnet Westerberg. Den ledtråden fick jag aldrig av min mor, som alltid noga förteg hans namn för mig, men vid något tillfälle hade hon försagt sig inför min styvfar, och av honom fick jag namnet. När jag senare lät henne veta att jag visste att min riktige fars namn var Westerberg kunde hon inte förneka det, men jag fick aldrig veta hans förnamn.

När denne min riktige far fick veta att han gjort min mor gravid hade det tydligen vållat honom en kris, ty därefter hade han försvunnit. Genom det frireligiösa sällskapet fick min mor veta att han lämnat landet. Det var allt. Om han kom tillbaka till Finland skulle de underrätta henne. Hon hörde aldrig något mera om honom eller av honom.

Men det märkligaste är att han hade givit henne mycket precisa instruktioner för mitt vidkommande om jag blev en son. Jag skulle uppfostras så långt från alla storstadens styggelser som möjligt, helst långt ute på landsbygden, och om möjligt undanhållas samhället och i stället ges ett liv helst inom den ortodoxa kyrkans hägn. När min far bara försvann såg min mor dessa bestämmelser som hans testamente, som det var hennes plikt att infria. Och till hennes tillgodohavande måste det anföras, att hon lyckades infria alla hans önskemål. Jag föddes i vildmarken och fick inte ens en dopattest, så jag kom aldrig in i folkbokföringen i Finland. När det sedan gick för långt med min styvfars misshandel av henne, så att han även började misshandla mig, ansåg hon tiden vara inne att uppfylla återstoden av min fars önskan och överantvarda mig åt klostret.

Detta hade hon redan förberett i årtal. När de vänliga munkarna tog emot mig hade de redan förberett min uppfostran och utbildning. Allt gick fullkomligt smidigt och naturligt till. När jag kom in i klostret kändes det som att jag äntligen fått ett hem.

Min kallelse hade också bekräftats på ett säregnet sätt genom mig själv. En av de författare som min mor ägde och som jag tyckt särskilt mycket om var Jarl Hemmer, en djuplodare som skrivit mycket i Leo Tolstojs anda. En av hans böcker hette "En man och hans samvete" och handlade om en präst som för att blidka sitt eget samvete efter inbördeskriget bytte plats med en livdömd i fängelset och lät sig själv avrättas i stället för honom. Den boken hade gjort ett mycket djupt intryck på mig, och efter dess läsning hade jag sagt till min mor: "Hur kan jag göra för att bli en sådan präst som Johan Samuel Bro?" Hon hade omfamnat mig och sagt med ett ovanligt stärkande lugn: "Du får se, min son."

Du har i din självbiografi namngivit nästan alla personer du någonsin känt och noggrant angivit geografiska platser och orter för skeenden i ditt liv ofta med exakthet. Jag måste göra motsatsen. Jag kommer inte att namnge en enda jag känt och inte ens precisera mina geografiska hemvister. Anledningen till detta är den heliga tystnadsplikten.

På klostret fick munkarna snart upp ögonen för hur lätt jag hade att snappa upp saker och ting, framför allt kunskaper, och hur gott minne jag hade. Jag hade bara varit två år i klostret när jag fick veta att jag skulle smugglas in i Sovjetunionen för vidareutbildning där. Jag kunde redan ryska i någon mån, då flera munkar i klostret hade detta som modersmål, men munkarna bestämde att jag skulle lära mig ryska perfekt. Att de därmed hade någon avsikt för min framtid förstod jag och hade ingenting däremot.

Det kloster i Ryssland vid vilket jag sedan fick min huvudsakliga utbildning kan jag inte namnge här, men vad jag måste berätta är något om min vägledare, som med åren blev min närmaste lärare och den människa som jag kanske mer än någon annan kom att älska här i världen. Femtio års förtryck av den ortodoxa kyrkan i Ryssland hade i denne man förädlat och härdat de kanske mest unika och allomfattande kunskaper och erfarenheter av den världsdel som dåvarande Sovjetunionen var, som jag någonsin träffat på hos en enskild man, till den mest kostbara och ovärderliga koncentration av renaste diamanter i form av mänsklig vishet. Han överträffade Dostojevskijs starets Sosima med många hästlängder. Och han mer än någon annan invigde mig i de djupaste mysterierna med den heliga tystnadsplikten. Han lärde mig förstå, att med den står och faller hela kyrkan, hela kristendomen, ja, all konstruktiv, skapande och konserverande mänsklig verksamhet över huvud. Därför kan jag inte ens avslöja detta den ortodoxa kyrkans i vår tid kanske största helgons okända namn. Hans ödmjukhet inför den heliga tystnadsplikten förbjuder det, och det är min plikt att hedra honom genom att föra hans tradition vidare.

Mycket i denna absoluta tystnadsplikt var dock politiskt beräkande. Min vägledare hade i sin hand alla trådarna till Rysslands mest utbredda underjordiska underrättelsetjänst, som riktade sin udd och spioneriverksamhet mot etablissemangen, det vill säga hela kommunistpartiet. Han hade även kontakter utomlands, men dessa var han mera försiktig med. Han hävdade alltid, att hans verksamhet uteslutande ägnade sig åt Rysslands framtid och välbefinnande, som bolsjevikerna krossat genom sitt diktaturinförande 1917. Han arbetade på 60-talet metodiskt redan för Ryssland efter 1989.

Vad som gjorde att han tog mig så djupt in i sitt förtroende var min fallenhet för att lätt uppsnappa främmande ord och språk, mitt goda minne och min förmåga att snabbt sätta mig in i och förstå främmande mentaliteter och situationer. Han visade mig alltid en väg vidare genom mina studier och drog sig aldrig för att hänsynslöst försöka knäcka mig genom att ständigt belasta mig med extra volymer att plöja mig igenom och lära mig utantill. Det enda han krävde av mig i utbyte för sitt massiva kunskapsförråd var disciplin, och det gav jag honom gärna. Utan hans handledning hade jag nog aldrig vinnlagt mig om att lära mig arabiska, studera Koranen och sätta mig in i även de olika turkiska språken i Centralasien.

När jag fyllde 15 år våren 1967 överraskade han mig med att skilja mig ifrån sig. Han menade att jag för att utbilda mig vidare även måste bekanta mig med västvärlden. Jag skulle aldrig sakna medel genom de fonder han hade till förfogande utomlands (för till exempel smuggling av Biblar in i Ryssland), och som avskedsgåva av honom fick jag ett helt kontaktnät att hålla mig till. Detta blev av ovärderlig betydelse för mig, och hans gåva blev i själva verket kunglig. Jag hade försetts med ryskt pass men hade även finskt, av vilka båda var falska men kunde förnyas vid behov. Föga anade jag den verkliga anledningen till att han skilde mig ifrån sig. Inte ens ett år senare avled han knappt åttioårig, och han hade inte velat belasta mig med sentimentaliteten av hans gradvisa deklinering, försämrade fysiska och mentala hälsa och pinsamma bortgång.

Fastän han älskade mig förekom det aldrig någon sentimentalitet mellan oss. Redan när jag kom till honom var jag en hård och kall pojke, fysiskt härdad till ansenliga kroppskrafter och mentalt våldtagen av en obefintlig barndom, vilket alstrat en nästan förbjudande personlighet, vars skador han genomskådat och vars härdade stål han respekterat, varpå han i stället för att försöka åtgärda skadorna använt stålet till att föra personligheten vidare, och det hade han lyckats med. Han hade aldrig blivit som en far för mig men väl som en förmyndare. Och i hans hänsynsfulla och väl avvägda vård hade jag vuxit upp till en sällsynt välskapt och iögonfallande yngling. Där på klostret klippte inte munkarna sitt hår, och mitt var blont med en mörkgyllene anstrykning. Min hårväxt var dessutom särdeles rik och kraftig, och det hela utvecklades till en ganska imponerande lejonman. "Min son," sade min lärare, "du håller på att bli för vacker för ett kyskt kloster. Jag tror att jag har lärt dig det viktigaste. Res nu ut och ta världen i besittning, så att du sedan kan göra något åt den!"

Det var hans sista ord till mig. Jag skulle inte få se honom i livet mera, vilket jag aldrig misstänkte då. Men hans sista oändligt långt skådande blick i de stora uttrycksfulla ögonen har jag aldrig kunnat slita mig ifrån. På något sätt känner jag att han följer med mig ännu idag.

Fem år hade jag gått i lära hos honom. Med de två klosteråren i Finland var det min enda värdefulla skolutbildning någonsin.

2. Vandringsår

I västvärlden väntade mig bara kallduschar, och den värsta var Finland. Min mor, som jag inte sett på fem år men dock troget brevväxlat med, hade fullständigt alkoholiserats av min styvfar, som lämnat henne för två år sedan. Även han hade sedan försvunnit. Det

låter fruktansvärt hårt och omänskligt, men jag dömde min mor för hennes eget öde. Hon hade låtit sig bli beroende av en alkoholist så till den grad att hon hade gift sig med honom, hon hade låtit sig misshandlas av honom under alla deras tio år tillsammans utan att ens försöka bryta sig ut ur sitt slaveri, och slutligen hade hon låtit sig alkoholiseras av honom så till den grad, att hon nu, bara några och fyrtio år gammal, var på gränsen till senilitet. Det var nästan så illa att den sista plikt jag vidare kunde uppfylla mot henne var att få in henne på en institution. Detta vägrade jag emellertid att göra. Det som överskuggade allt och som jag inte kunde förlåta henne var hennes metodiska, frivilliga, självmedvetna, självdestruktiva självförnedring. Jag sade det inte till henne när jag lämnade henne, men när jag gjorde det var det för att aldrig mera uppsöka henne. På rikssvenska skulle man kunna säga att jag skrotade henne, men jag tror att hon såg själv att det var det enda jag kunde göra. Det var nästan något av vansinne i hennes ögon när hon vid mitt avsked grep tag i mitt tjocka rika hår och nästan vällustigt sade: "Du har samma underbara hår som din fader. Du är hans son. Följ honom och kom inte tillbaka."

Tre år senare hörde jag att hon supit sig till delirium tremens och nästan med våld lyckats hindras från att skära ådrorna av sig. Hon kom på en rehabiliteringsklinik men dog 1973 av hjärtslag. Jag såg henne aldrig mer och vet inte ens var hon ligger begravnen. Min styvfar hörde jag lyckligtvis aldrig mer något av.

Det var sedan med försiktiga steg jag nalkades det västerländska samhället, och jag umgicks till en början nästan bara i frikyrkliga kretsar. Jag renodlade min finska tills jag kunde känna mig säker på den och kom sedan till min egen förvåning fram till det livsavgörande beslutet att ta hyra som jungman på en lastbåt. Jag hade inte behövt göra det med de kontakter och möjligheter jag hade, men jag såg i det steget den stora möjligheten att på bara några år bekanta mig med hela världen. Jag blev sjöman, som Joseph Conrad, Jack London, Frederick Marryat och fann där ett nytt underbart universitet med obegränsade möjligheter. Den döda tiden ombord kunde jag fördriva med hänsynslösa självstudier, besöken i främmande länders hamnar kunde jag utnyttja till att inhämta nya språk, och dessutom var det friska sjölivet med grovt fysiskt arbete enbart hälsosamt. Jag smälte bra in i miljön och blev populär bland mina kamrater för mina outtömliga kroppskrafter och min käckhet. Endast två saker kunde jag inte dela med dem: sprit och kvinnor. Barndomen hade gjort mig nästan totalt allergisk mot allt vad alkohol heter, och även kärleken hade min barndom givit mig en nästan obotlig aversion mot. Ändå lyckades mina kamrater få mig med in på en bordell i Hamburg, där jag förlorade min svendom. Jag gjorde det nästan bara av solidaritet med mina kamrater. Jag tyckte synd om henne, ett professionellt fnask utan framtid, helt fast i fängelset av sin egen vilsenhet, och njutningen var inte större än att befria sig från avföring.

Utan att gå in på många års vidlyftiga resor kan jag i förbifarten räkna upp mina favorithamnar. En stad som jag fann särskilt tycke för var Antwerpen. Det var något med den staden som kändes mera hjärtvärmande än någon annan västeuropeisk hamnstad. Ställen som Rotterdam, Le Havre, Hull, Liverpool, Hamburg och Bordeaux var mest bara ett nödvändigt ont medan Antwerpen skilde sig från mängden som en sällsynt trevlig oas. Även Lissabon var en hamn som man kunde trivas i mest för de underbara portugisernas skull. Där träffade jag för första gången på ett språk som jag fick fonetiska svårigheter med då dess diftonger tvingade en till en helt annan sorts teknik för att tala. Lika hemmastadd fann jag mig sedan i nästan alla medelhavshamnar – Barcelona, Marseille, Genua, Livorno, Neapel, (världens näst största stad ännu så sent som på 1700-

talet, då dess största var Paris,) Messina, Bari och Pireus vid Athen – överallt kände man sig hemma som sjöman. Beirut och Haifa var något annorlunda men fullt godkännbara, liksom det makalösa Istanbul och Smyrna, men de arabiska hamnarna i Nordafrika var mera problematiska. Alexandria var den bästa med Tunis som tvåa, men nästan alla andra var under all kritik. Tyvärr fick jag ett från början dåligt intryck av araberna, som tyvärr blev bestående. De var världens skickligaste tjuvar och mest egoistiska fanatiker, men deras fanatism var desto lömskare genom att den var kollektiv. Mitt första direkta möte med den islamska världen var en chock inför verkligheten av en fanatisk massegoism utan motstycke. Det enda jag kunde jämföra den med var vad jag hade hört om 1917 års bolsjevik. Den var samtidigt motbudande och medtryckande, förfärlig och oemotståndlig. Och jag hörde alldeles tydligt inom mig min gamle lärare som sade: "Även alla dessa måste du göra till dina egna bröder."

Värst var de i södra Arabien på platser som Aden, men bortom det arabiska havet öppnade sig en ny bättre värld. Mitt första intryck av Bombay och Indien var av ett förbryllande kaos. Det fascinerade och trollband mig inte, men jag insåg, att bortom "The Gate of India" fanns en hel vidunderlig värld som jag en dag måste utforska. Annars var de asiatiska hamnarna mest bara smuts och elände, men en håla jag trivdes i var Sydney i Australien. Dess operahus var inte färdigt ännu när jag kom dit utan gjorde sig egentligen bara bemärkt tills vidare som en bisarr nagel i ögat på alla som inte var vana vid sådant som var originellt och individuellt. Men jag tyckte om dess fullständigt felriggade segel, som stod ut som spinnacres åt alla håll utom det rätta. Numera är väl Sydneys operahus den asiatiska världshalvans mest sevärda spektakelhus utanför Indien.

Söderhavsöarna gav mig en viss dallring i knäveckan av spänning inför deras enastående vackra för att inte säga unika skönhetsvärld och människor. Sydamerika erbjöd nästan samma exotiska spänning, men priset togs av San Francisco.

Kvinnliga biktfäder

Kvinnliga biktfäder finns i varje hamn
och sjömännen är deras gladaste biktbarn.
De är inte bara mer effektiva än vanliga biktfäder.
De kan dessutom vara ypperliga lekkamrater.
När sjömannen går i land är han en uppdämd fördämning
av passioner och lust och den gladaste entusiasm och energi.
De kvinnliga biktfäderna vet ingenting bättre.
Fastän de saknar kyrkans respektabilitet
är de kvinnliga biktfäderna också egentligen något mycket heligare,
mera hederligt, respektabelt och förtroendeingivande,
ty de ljuger aldrig, och de känner människan.
Det finns inga bättre människokännare,
och vanligen har de genomskådat dig innan du klätt av dig.
Men deras genomskådande är barmhärtigt och varmt.
De dömer dig aldrig och straffar dig aldrig,

och din enda bot blir din förlösning.
När man lär känna dem förstår man bättre ordet,
att bara den som prostituerar sig känner mänskorna.
Endast den kan rädda människor som känner dem,
och bästa sättet att lära känna mänskorna
är att prostituera sig gratis.

Här måste jag göra en djupdykning ner i mer ljusskygga domäner av vår samtidsvärld. Redan i mitt första möte med det fria Europa, Sverige, London, Hamburg och Frankrike, hade jag slagits av dess ganska desillusionerande dekadans och morbiditet, som om fria människor fann en njutning i att vara självdestruktiva. Mitt första möte med England gav mig bara chockerande upplevelser av dess tröstlösa storstadsförslumning, det enda fransmännen tänkte på var alkohol och sex, och det enda tyskarna ägnade sig åt var vulgaritet. Men svenskarna var värst. De tyckte så illa om sin demokratiska frihet och välfärd att de till varje pris tycktes sträva efter att vilja förstöra den med att vilt hänge sig åt vänstervridning åt en socialistisk diktators håll med Olof Palme som ledare under ett falskt sken av idealism. Och denna dekadans i hela västvärlden fann sin definitiva kanalisering i ett fenomen som aldrig har upphört att fascinera mig: den destruktiva självhängivelsen åt droger.

Redan när jag först besökte London och sökte upp F.O.G:s kontor satt jag länge där och diskuterade enbart denna sak, som jag redan då såg som västvärldens allvarligaste problem. Våra diskussioner blev ytterst animerade, och de ville att jag skulle stanna där och ta tag i saken, de erbjöd mig till och med en tjänst och möjlighet att studera i Oxford, men jag måste avböja, då jag ännu hade hela världen kvar utanför Europa att bekanta mig med.

Men i San Francisco fördjupade jag mig i problematiken. Eftersom jag hade förtjänat ganska mycket pengar redan, och då jag var både sparsam och föga slösaktig, kunde jag ta mig en längre tids ledighet och gick in för att ta det amerikanska narkotikaproblemet på pulsen. Vad jag fann i San Francisco mot slutet av den värsta hippieperioden var en modern motsvarighet till vad Jack London fann i London i sin beskrivning av "Avgrundens folk".

Jag har alltid tagit folk på deras egna villkor. Jag kan aldrig ta avstånd från dem vad de än håller på med. Således lärde jag känna narkomanerna från deras eget perspektiv på tillvaron. Jag inte bara levde med dem natt och dag, utan jag satte mig även in i exakt hur de levde. Jag blev alltså en av dem.

Vad jag febrilt sökte efter i detta helvete var någon ljusning, någon mening med det hela, någon förklaring och Guds avsikt till att de frivilligt gick igenom sådana extrema mardrömsfasor och kom igenom dem förstörda för livet bara för att hänge sig åt nya och göra dem värre. Jag tänkte att det kanske fanns någon positiv verkan också med droger, eftersom de gjorde unga friska människor till sådana fanatiska proselyter på livstid. Sprit hade jag alltid känt avsmak för, det äcklade mig direkt, och cigaretter hade jag bara haft förakt till övers för – finns det något dummare än att avsiktligt slagga igen lungorna? Men droger var något annat. Här var en ny företeelse som mänskorna ännu inte kommit till rätta med. Det var ännu delvis ett otestat område, där fanns nya främmande världar att upptäcka, och det hade även sina lockelser, då det alltid är spännande att se hur långt

på en farlig väg man kan gå. Vissa droger var ju även sexuellt upphetsande, och jag hade alltid lidit av hämningar på det området och vägrat acceptera mig som definitivt asexuell.

Det första jag kom på det klara med var att jag inte riskerade att bli beroende. Jag kunde hålla den viktiga distansen. Jag kunde när som helst tända på men även när som helst avbryta och lägga av. Abstinenser bekom mig inte. Och det var bara gott sällskap som kunde få mig att dela på en pipa eller ta gemensamhetstrippar. Det heter ju att alkohol bara är farligt om man dricker ensam. Det är exakt samma sak med narkotika. Det är bara när man upplever ruset tillsammans med andra som det kan ha någon uppbygglig effekt alls. Alla ensamhetstrippar är snedtrippar. Det finns inga undantag från den regeln.

Effektivast och mest njutbar av alla droger fann jag utan konkurrens heroinet vara, då det injeceras direkt i blodet. Då förlöstes något av mina sexuella hämningar, då kunde jag känna en vällust och ett välbefinnande som jag aldrig kunde känna annars, och endast då kunde jag koppla bort från det liv som min mor och min styvfar hade givit mig som en sorts förbannelse snarare än ett liv. Men jag var samtidigt mycket försiktig med denna drog. Den var dyr, och det var den enda drog jag var rädd för, ty jag visste, att det var den enda drog jag skulle kunna bli beroende av.

Jungfrudomen

Jungfrudomen är en illusion,
ty det finns själar som föds redan våldtagna.
Men illusioner är alltid heliga,
vare sig de handlar om lycka eller trohet,
dygdens renhet och jungfrulighet
eller något annat man tror sig ha
och som just därför måste bli våldtaget och rövat.
Mest ironiskt av allt jungfruligt
är den mytomspunna jungfrusilen,
den yttersta symbolen för den yttersta illusionens dårskap,
hur allt jungfruligt förvandlas till en last.
Jag har känt narkomaner som har betecknat jungfrusilen,
den första injektionen av heroin, som livets höjdpunkt,
varefter allt naturligt försvann som oväsentligheter.
Kvinnor och barn blev värdelösa, karriären skrotades direkt,
allt offrades för den yttersta egotrippen
att förlora sin själs jungfrudom genom den första kanylen heroin
som måste bli hopplöst vanebildande.
Men så stor var illusionen om denna jungfrudoms uppoffrande
att de gärna slungade sig ner i detta svarta hål
för blotta illusionens skull, som hade större makt
än någon sexual- eller naturkraft.
Akta er för illusioner. Allt är illusioner.
Att droger är vanebildande, att hjärntvätt kan fungera,

att man måste komma till antingen himmelen eller helvetet,
att Gud måste finnas eller inte finnas,
att man antingen dör totalt med kropp och själ eller överlever sig själv totalt,
allt är myter och illusioner, föreställningar och självbedrägerier.
Bättre är det kanske ändå då att födas som en färdigt våldtagen själ.

I detta sällskap kom jag också med tiden fram till verkligheten bakom de romantiserade drogdrömmarna av falsk idealism och fatal verklighetsflykt. Jag lärde känna människorna som stod bakom att denna värld fanns till, narkomanernas leverantörer och profitörer. Jag trodde att jag redan hade sett djupets botten av mänsklig ondska i Sovjetunionen hos vissa etablerade kommissariers omänskligt cyniska dubbelmoral; men de amerikanska kapitalisterna, som hänsynslöst roffade åt sig miljardförmögenheter på att ruinera oskyldiga människors liv genom att förslava dem, var faktiskt värre genom sin totalt öppenhetliga hämningslöshet. Det var som om de njöt av att göra sig delaktiga i så många narkomaners död som möjligt, och att legitimiteten i detta låg i att det gick med vinst. Cynismen var total och människovärdet obefintligt. Särskilt, menade dessa profitörer, var det lämpligt att härja bland negrerna, som gick under benämningen *asfaltens ogräs*. Den obeskrivliga cynismen var i regel parad med en lika gränslös rasism. Vita narkomaner var det befogat att hålla vid liv med artificiella medel, så att de sedan kunde få återfalla, men inte negrer. Ju snabbare sådana knarkade ihjäl sig, desto fortare var man av med dem.

Och denna mentalitet var fast förankrad och totalt skyddad av Amerikas ekonomiska ryggrad. Utan att nämna sådana namn som Rockefeller och Eli Lilly kan jag dock utan omsvep i förbifarten nämna att denna inställning hörde till kärnan av det republikanska partiet företrätt av sådana som Barry Goldwater, Nixon och Ronald Reagan.

Och de kom alltid undan med det. De var aldrig ens rädda för att åka fast, ty de visste att de var bergsäkert skyddade och stod på fast mark. Det var de som var Amerika. De kunde till och med öppet tala om det och då komma med bisarra ursäkter i stil med: "Det är ju bara samma *racket* som Hollywood: vi ger amerikanerna drömmar, och de behöver drömmar. Vi ger dem medel att drömma, och det är bara mera effektivt än bio. Det handlar bara om snabbare tempo och högre tryck."

En annan hög *tycoon* sade till mig: "Filmen ersatte litteraturen, TV:n ersatte bion, och nu ersätter knarket filmerna. Om vi går till botten med det och rensar ut alla rötägg med att låta dem knarka ihjäl sig kanske vi sedan kan återgå till litteraturen."

Ett annat bisarrt alternativ till dessa förvillelser var *the Church of Scientology of California*. De menade sig erbjuda bättre trippar än LSD-trippar och ett bättre beroende än drogberoende. Det var bara det att deras *racket* kostade tiotusentals dollar mer. Om de var bättre än filmer och droger så var de också dyrare än både filmer och droger, och ut ur den kyrkan genom bakporten (ofta utsparkad) kom man inte förrän man var mer än ruinerad.

Då var narkomanerna i sina pittoreska fantasivärldar av vilseförande idealismer som science fiction åtminstone mera sympatiska. De var åtminstone mänskliga, som offer i regel är, i motsats till dem som offerar dem. Och något gott tyckte jag mig ändå finna i dessa drogillusioner. Min helhetsbild är att drogflykten inte är något annat än en protest mot den oacceptabla delen av verkligheten, atomåldern med dess ständiga terrorhot och förödande miljöförstöring, den kortsiktiga kapitalismens hårda inskränkthet och

återvändsgränd, den fula materialismens förlamande andefattigdom och den moderna vulgaritets-slit-och-släng-kulten av Coca Cola, *junk food* och pornografi som ersatt alla tidigare bättre kulturer. Drogerna erbjöd en annan verklighet än denna av fantasi och drömmar, av ett slags lyrik och romantik, av all den andlighet som det moderna samhället i kortsynthet rationaliserat bort. För ett sådant bättre alternativ än den grå och svarta storstadsöken av asfalt och betong kunde det faktiskt vara värt att bara för den goda sakens skull knarka ihjäl sig.

Synd bara att detta skulle leda till förtjänster som hamnade i fel fickor. När jag stiftade bekanskap med dessa etablerade profitörer stod det redan helt klart för mig, att dessa skulle bli de nya förslavare och tyranner som skulle ta över världen när väl alla kommunistiska diktaturer efter alltför mycket tid och ansträngning hade besegrats.

I min iver att komma så in på dem att jag kunde förstå dem lika väl som alla San Franciscos hippies och narkomaner, råkade jag ut för väldigt bisarra erbjudanden från båda hållen. Min distans till "*the biggest racket in the world*" väckte profitörernas beundran för mig, så att de erbjöd mig att få vara med och dela på kakan. De försökte få mig med i maffian och lovade mig miljardvinster på längre sikt, om jag bara gjorde som jag blev tillsagd. Samtidigt fick jag ett erbjudande från en hippierörelse att bli något slags LSD-överstepräst för dem, då jag gjorde mig så bra i rollen och hade rätt distans. Jag skulle få vara med och grunda och leda en världsomfattande drogsekt. LSD prövade jag bara en enda gång och aldrig mer, ty den drogen förvände synen på mig, så att jag såg alla människor som nakna skelett med bara tomma kranier kvar av ansiktena, vilket var ganska obehagligt. För den skull vågade jag inte se mig i spegeln under hela den trippen. Naturligtvis tackade jag nej till båda erbjudandena. Jag var sjöman och föga intresserad av pengar, karriär eller ledarskap, så jag skyllde på det och återvände till sjöss för att aldrig mer sätta min fot i San Francisco eller i Amerika.

Du har bett mig berätta litet mera om minnesvärda människor jag mött på min väg. En sådan var en person som under sin tid var legendarisk under beteckningen "*Bull's Eye*", då han var efterlyst överallt och tidvis alla ville skjuta ihjäl honom; han var *target* för alla, både poliser och narkotikalangare. Det var en märkvärdig man. Han var från början en välutbildad narkotikapolis och var vig som en ninja – han hörde till de högst kvalificerade poliserna i Kalifornien när det gällde människojakt och risktaganden, och han klarade sig alltid. Han fick i uppdrag att sätta fast några av de mest eftersökta narkotikalangarna i Kalifornien, men för att kunna göra detta måste han officiellt byta sida – han måste bli narkoman själv. Han tog denna risk, och han lyckades göra sig accepterad i den undre världen i egenskap av ensamvarg som inte hade något att förlora sedan han avskedats ur polisen på grund av narkotikabrott. Han spelade så skickligt sin roll som avhoppad polis som tog parti för den undre världen mot samhället, att alla dörrar i den undre världen öppnades för honom. Han kunde ju avslöja mycket om polisväsendet som langarna kunde ha nytta av.

Vad ingen av hans överordnade poliser anade var, att det snart inte längre var ett rollspel från hans sida. Han kom med tiden verkligen att byta sida av egen övertygelse, och det var inte till följd av drogernas påverkan. När han lärde känna den undre världen och förstod, att dess drogindustri egentligen bara var en verklighetsflykt kombinerad med ett slags protest mot samhällets tilltagande omänsklighet, fattade han plötsligt en gränslös avsky för det våldsinriktade liv han dittills hade levat. Han beskrev det själv för

mig som ett slags Pauli omvändelse. Han tog därpå radikalt parti för Kaliforniens alla drogätande pacifister och hippies mot Richard Nixons mot oskyldiga vietnameser krigförande våldssamhälle och fattade en sådan intensiv avsky mot vad han betecknade som det etablerade våldssamhället att han förrådde hela polisväsendet åt de laglösa. Och han specialiserade sig metodiskt på att omvända andra poliser från våldsroteln till freds rörelsen, ofta med hjälp av polisiärt tvång, så att särskilt utvalda poliser kunde kidnappas, hållas fjätrade och manipuleras med droger och övertalning tills de, som "*Bull's Eye*" själv, var omvända och tagna i laglöshetens tjänst. De försvann spårlöst och antog liksom "*Bull's Eye*" nya identiteter. Hela denna verksamhet blev aldrig känd för polisen, men när myndigheterna kom den på spåren sattes det inofficiellt ett pris på "*Bull's Eye's*" huvud.

Jag fick träffa honom därför att det var han som ville träffa mig. Han hade hört talas om min karriär i San Francisco och de erbjudanden som jag tackat nej till, vilket hade väckt hans intresse.

När jag träffade honom var han kanske Kaliforniens hårdast efterlyste man medan alla hippies och narkomaner och laglösa hade intresse av att skydda honom. Jag fick träffa honom i en mörk källare nästan som i en bunker, som bevakades hårt men hemligt av motorcykelknutar. Vad som förvånade mig vid vårt samtal var att han var en bildad man med ett vårdat språk.

Utan att gå in på vårt långa samtal åstadkoms den största effekten på mig av hans bilder på sig själv och sitt liv från det förflutna. Jag fick se honom själv som perfekt och klanderfri polis, välrakad, välklippt, tuffast i Kalifornien med mössan käckt på sned, med en trotsig *he-man*-uppsyn som kunde rycka in i vilken *fight* som helst och vara säker på en seger genom blotta knytnävarna, och tillsammans med kolleger och kompisar, lika propera och rena, lika mönstergilla *machos*, lika ståtliga gorillor. Och jag såg på honom nu. Hans nästan svarta raka hår gick ner till midjan, han tog aldrig av sig sina svarta glasögon fastän det var mörkt med rött ljus som i ett mörkrum, han tvättade sig aldrig mera med tvål eller med shampoo, hans kläder var fantastiska fransiga indianaktiga hippie-kläder, och hans sätt var den fanatiska anarkistens – karaktärsförändringen från den exemplariska polisstilen var total för att inte säga extrem.

Jag minns att jag frågade: "Varför gör du det?"

"Bara droger kan rädda Amerika från Vietnamkriget och våldet. Det är en stark medicin men den enda som på lång sikt kan hjälpa."

Detta var hans motivering som för honom berättigade vilka medel som helst – och som rättfärdigade den totala laglösheten. Och jag kunde inte direkt påstå att han hade helt fel, även om jag hade mina invändningar, som jag emellertid föredrog att hålla inne med.

Det var han som rådde mig att lämna Amerika och inte komma tillbaka. "Det här är inget land för dig. Under en yta av teknisk briljans är vi alla bara *fucking barbarians*, värre än om vi levde under stenåldern. Res hem till Europa eller till mer civiliserade länder i Asien som Indien eller Kina." Han hade ingen tro alls på *the American way*, som han avfärdade som enbart lögn och hyckleri, bedrägeri och tomma filmstudiokulisser. "På ytan är vi bäst i världen, men denna fernissade yta är bara det fikonlöv som vi krampaktigt försöker skyla vår nakenhet med, det faktum, att vi i själva verket är sämst i världen. Och efter att vi klarat oss ut ur Vietnamkriget om kanske fem år har vi världens längsta väg tillbaka till vanlig rumsrenhet."

Så talade en polis om sitt Amerika, som han förrått för att bli narkoman, drogspridare och underjordisk ledare för laglöshetens korståg mot samhället. Man kan bara förstå honom mot bakgrunden av Richard Nixons Amerika, det Amerika som mördade president Kennedy och som president Lyndon B. Johnson organiserade till en massiv krigsmaskin mot ett litet skyddslöst Vietnam.

Jag fick senare höra att han försvann in till Navajoreservatet i Arizona, där han förmodligen kom ifrån allt vad droger heter och kanske till och med ifrån Amerika.

En annan fullständigt utflippad buckanjär var grundaren av den rörelse jag nämnde i förbifarten. Rörelsen hade gjort ett visst intryck på mig genom sin mondialism och sina kategoriskt uttalade ambitioner att frälsa hela världen. De var fast beslutna att ta hand om hela mänskligheten och inordna den i sin struktur och var därigenom världens ambitiösaste rörelse, vilket var nog för att jag alltid skulle hålla mig informerad om deras mått och steg. Jag fick tillfälle att träffa deras grundare en gång på ett fartyg i Medelhavet genom en förtrolig kontakt jag hade, och anledning till att han ville träffa mig var mina försänkningar i Ryssland och kontakter med USA:s undre värld. Mitt första intryck av denna organisation, som hade sin högsta central på detta skepp, var av ett flytande sinnessjukhus: de hade inga kvalificerade sjömän, de kunde inte ens navigera, och fartyget löpte ständigt risk att driva på grund, vilket det gjorde ett antal gånger. Jag ville dock vänta med ett slutgiltigt omdöme tills jag hade träffat grundaren. Tyvärr bekräftade detta möte alla mina djupaste misstankar och överträffade dem.

Denna grundare av världens rikaste och mest expansiva nya religion var en mycket osund människa. Han led svårt av övervikt fastän han kedjerökte. När jag senare kom i kontakt med några av hans avpolleterade närmaste medarbetare fick jag erfara att han i årtal levat högt på både droger och alkohol, fastän han själv officiellt brännmärkte allt sådant. Hans lära var i själva verket den extremaste tänkbara paradox i sin formidabla blandning av buddhism och science fiction, av religion och kapitalistisk girighet, av euforisk idealism och järnhård diktatur, av globala filantropiska ambitioner och den råaste vulgaritet och småaktighet. Som författare av tusentals volymer var han fullständigt simpel, omänsklig och barbarisk. Han var inte utan fantasi, men denna var helt odisciplinerad, som om den berättigade till vilka förväxlingar som helst mellan den absurdaste science fiction och verkligheten. Han var ett vrak av självöverskattning och självsvåld. Han hade haft nästan alla tänkbara sjukdomar och framför allt magsår sedan 30-årsåldern, och hela religionen handlar egentligen bara om hur man skall bekämpa sina egna sjukdomar, varför den inte är för friska människor. På mig verkade han som inte bara hopplöst sjuk utan även som hopplöst olycklig. Jag fick vid mitt möte med honom associationer till ett antal liknande fall, först och främst Randolph Hearst, så som han framstår i Orson Welles bekanta film: den gamle helt desillusionerade överrike mogul som gjort sin förmögenhet på att bedra allmänheten och som begravt sig levande i sin egen absurda skapelse, som han själv blivit offer för. Jag fick även associationer till Mao Tse Tung, den framgångsrike diktatorn som urartade till 1900-talets förfärligaste monster av omänsklighet. Vad jag hade framför mig var inget annat än en religiös diktator, och en religiös diktator är värre än en vanlig diktator. I allmänhet dukar diktatorer under för resultatet av sitt eget omänskliga livsverk, det började redan med Herodes den store, som ju som bekant ruttnade inifrån. Även Napoleon råkade ut för detta liksom Hitler; och denna fula, uppsvällda, patetiska, groteska och till kropp och

själ fullkomligt osunda amerikanska religionsmiljardär var inget undantag. Han hade redan hemfallit åt diktatorers allvarligaste förfallssymptom: att tro sig kunna manövrera sitt imperium genom fjärrkontroll. Han hade lämnat sina landorganisationer och helt övergett fotfolket för att bara sitta på sin lustjakt i medelhavet och tro sig kunna sköta allt på tryggt avstånd. Samma gjorde Karl XII när han stannade i Turkiet i sju år och när Napoleon lämnade sin *Grande Armée* åt sitt öde i Ryssland under återtåget från Moskva. Även denne uppblåste översittarmiljardär med fjollhalsduk på medelhavet var en förlorad själ av infernaliska dimensioner.

Av rent mänskligt intresse höll jag dock god min och stod till hans tjänst med vad information han var intresserad av, och jag kunde meddela honom en hel del om tillståndet i Sovjetunionen och ställa andra politiska diagnoser på olika förhållanden i världen. Jag aktade mig noga för att ta risken att reta honom, han var just en sådan människa som gått så långt i sitt diktatoriska moraliska fördärv att han kunde bli förbannad för ingenting, och hans närmaste blev dagligen utsatta för vettlösa raserianfall för de futtigaste bagateller. Han var så bortskämd att han tålde ingenting. Han hade ständigt omkring sig unga vackra flickor som stod till hans förfogande tjugofyra timmar om dygnet och hela tiden passade upp på honom, satte fram en stol när han än behagade sätta sig, samlade upp hans cigarettaska när han rökte och till och med tjänstgjorde med sex. Denna organisation *var* ett flytande sinnessjukhus, och han, dess diktator, var den galnaste av alla.

Jag fortsatte att följa med denna firmas utveckling och började samla uppgifter om den. Det var frågan om århundradets största religiösa bedrägeri, och dess enda grund var science fiction, som grundaren fantiserat ihop och småningom omvandlat till religiös dogmatik. Han hade tjänat pengar som författare av science fiction, men han hade gått över till religiös förkunnelse av science fiction när det stått klart för honom att det skulle ge större utdelning. Science fiction gjorde honom till miljonär, men i religiös förklädnad gjorde det honom till miljardär.

För att genomföra detta bedrägeri var han helt beroende av lojala medarbetare, som gick på hans bluffar och kunde ställa upp för dem offentligt. De medarbetare han samlade under ett trettiotal år bestod nästan uteslutande av vilsekomna individer som haft problem med samhället, ofta drogmissbrukare eller psykfall, som han kunde ha någon hake på. Det har skrivits böcker om detta, så jag behöver inte gå in på detaljer. Men vad som upprörde mig mest var att alla hans proselyter, miljoner människor över hela världen, faktiskt var hans aningslösa offer, som utan att själva vara medvetna om det fick sina liv ihjälutnyttjade av honom och förstörda. Han levde på att hans proselyter hölls okunniga om sanningen. En proselyt som vunnits för organisationen befästes i den genom någon hållhake och isolerades sedan systematiskt från det öppna samhället. Lojala organisationsarbetare fick inte läsa dagstidningar eller se nyhetsprogram på TV, de hölls så hårt bundna av arbetet under svältlön att all deras fritid i praktiken omintetgjordes, de tvingades in i ett liv av kronisk ignorans, och all information utifrån stämplades som farlig. Denne grundare betecknades av sin egen andra hustru, med vilken han hade en dotter, som en paranoid schizofreniker, men han var värre än så, ty han var medveten om det själv och var det helt avsiktligt och använde sig metodiskt av sin paranoia och sin schizofreni till att lura och utnyttja andra. Hans paranoia var skrämmande lik Stalins: han kunde vara hur förbindlig som helst ena dagen för att nästa dag förkunna din avrättning. Hans hänsynslöshet var utan gränser, han var helt utan

empati, han hade ingen distans till vad han själv höll på med, han var självklart den enda ofelbara människan i världen, och när hans äldsta son begick självmord vid 22 års ålder betecknade han honom som en förrädare. Han var helt oförmögen till någon mänsklig medkänsla.

En sådan paranoid organisation lovar ingenting gott för framtiden utan borde tvärtom bara varnas för som en sjukdomshärd för en ny diktatorisk världsepidemi i stil med fascismen, nazismen och kommunismen.

Här är några uppgifter som alla hans medarbetare konsekvent hållits okunniga om, och om man nämner något om dem för dem betecknas man som lögnare.

Grundarens första hustru hette Margaret Louise Grubb. Han kallade henne Polly, och de fick två barn 1934 och 1936, en son och en dotter. Sonen fick samma namn som sin fader och lämnades arvlös vid faderns bortgång. Han tog avstånd från sin faders kyrka 1979, men all hans kritik emot den tystades ner.

Han gifte sig andra gången medan han ännu var gift med Polly, och den andra hustrun var Sara Northrup, som han gifte sig med 1946. De fick en dotter 1950 som också sedermera lämnades arvlös. Då de aldrig var lagligt gifta, eftersom han fortfarande var gift utan att ha talat om det för Sara, ansåg han att hon aldrig hade någon rätt att göra sig lagligt gällande. Det var hon som betecknade honom som en paranoid schizofreniker, men även hon tystades ner.

Sin äldsta son i sitt tredje äktenskap ställde grundaren allt sitt hopp till. Han fick den högsta utbildning man kunde få i organisationen, och grundaren såg det som en självklarhet att sonen med tiden skulle ta över hela rörelsen. Men sonen var mjukare än sin fader och saknade helt dennes hänsynslöshet och okänslighet. Han försökte flera gånger rymma från organisationen men återbördades varje gång, och vid 22 års ålder 1986 såg han ingen annan möjlighet att komma ifrån rörelsen än genom att begå självmord.

Självmord har inte varit helt ovanliga inom rörelsen. Alltid har rörelsen fritagit sig från allt ansvar i sådana fall och tvagit sina händer. Ibland har det till och med hänt att proselyter mördats av misstag. Organisationen har varit ökänd för sina hårda för att inte säga brutala metoder, i årtal var det praxis att proselyter som begått misstag kastades över bord från flaggskeppet och kölhalades, men i fallet Susan Meister 1971 rörde det sig om ett skott i pannan från ett långpipigt gevär, som hon alltså inte kunnat avlossa själv, fastän den officiella förklaringen var självmord "eller något annat". Hon var 18 år gammal.

Hur många som fått sina liv förstörda genom organisationen går inte att uppskatta, då de är oräkneliga. Man kan bara ta upp individuella fall. David Mayo var grundarens lojalaste medarbetare från 1957, och 1981 etablerades han officiellt som den högste ansvarige och grundarens arvtagare. Ett år senare vände sig grundaren emot honom och fockade honom, och i februari 1983 stämplades han som rörelsens fiende för alltid. Han hade då givit organisationen 26 år av sitt liv.

Somliga var dock kloka och lyckliga nog att själva avgå i tid. Bland de klokaste var rörelsens främsta dragplåster, den av grundaren själv utnämnde "förste påven" John McMaster, en alltigenom sympatisk och kultiverad människa, som utnämndes till att ha blivit den förste att nå toppen av utbildningsprogrammet 1966, men som själv avgick i november 1969 för alltid, kuriöst nog samtidigt som du själv som adertonåring valde att distansiera dig från rörelsen för gott.

Grundarens egen hustru fick dock bittert betala för sitt livslånga engagemang. Hon anförtroddes det högsta ansvaret över organisationens kontrollavdelning, hämtade sig aldrig efter äldste sonens självmord, och skrotades av sin make och rörelsen 1980. Som så många andra utsågs hon till syndabock för organisationens förseelser och lagöverträdelser, som ägt rum genom grundarens direktiv, varpå hon samman med många andra högt uppsatta koryfärer blev dömd av laglig domstol och satt i fängelse. Grundaren ville aldrig träffa henne mer så länge han levde. Hon hade gett honom fyra barn.

Men det som jag själv finner svårast att förlåta hos denne århundradets störste charlatan är hans prostituerad av buddhismen. Han betecknade sin religion som en modern version av buddhismen, vilket är en ohygglig förolämpning mot buddhismen, som är en ren filosofi närmast besläktad med kristendomen i sitt predikande av självuppooffring och människokärlek, fattigdom och kyskheter, medan denna nya religion gör tvärtom: den tar hutlösa priser för sina tjänster som egentligen bara miljonärer kan ha råd med, och den är lika promiskuös som Hollywood. Dess enda etik går ut på att klämma folk på pengar.

Vad som dock förbryllat mig mest är hur folk över huvud taget kunnat gå på något sådant. För mig är science fiction avskräckande av naturen, då den är fullständigt artificiell och onaturlig från H.G.Wells framåt, och en religion baserad på science fiction måste då bli en enbart löjeväckande absurditet. Ändå har intelligenta och goda människor fallit för detta och inordnat sig i dess hänsynslösa diktatur helt okritiskt och offrat sina liv för saken, som aningslösa får, som alla Stalindyrkare i Sovjetunionen, som alla de judar som troskyldigt lydde när de kommenderades att ta tåget till Auschwitz. Detta är för mig det ofattbaraste av allt i denna fråga, samtidigt som alla dessa oräkneliga offer för en enda mans överlägsna hänsynslöshet fyller mig med gräslös sorg.

Nästa värld jag tog i tu med var Israel. Jag arbetade där i mer än ett halvår på olika kibbutzar och vannade mig om att bemästra hebreiskan, både den gamla och den nya, och samtidigt knyta kontakter inom så många olika läger som möjligt och helst motsatta. Bäst vänner fick jag naturligtvis inom de olika ortodoxa kyrkorna, bland assyrier och syrianer, bland armenier och druser och kopter, men jag fick även en viktig vän då redan i den lille ortodoxe rabbinen, som du sedan hann träffa 1994 strax innan han dog.

Emellertid var spänningen i Israel outhärdlig. Det var Guds land, men Gud var inte lycklig. Det var som om ett Damoklessvärd hängde över världen som måste resultera i våldsamma vapenbråk när det ramlade ner i form av en blixtnedslag från klar himmel, och jag ville inte vara i Israel när det hände, ty på något sätt kände jag att det måste vara där som krisen måste inträffa. Araberna hade aldrig kommit över skammen av sexdagarskriget och bara väntade på sin efterlängtnade revansch. Jag förstod araberna och palestinierna, deras bitterhet och svåra underlägsenhetskänsla, den bittra surdegen att behöva äta upp varje dag att ständigt göras medveten om att man var en lägre klassens medborgare som egentligen var utesluten från hela samhället men ändå bestods ett halvdant människovärde för syns skull, men jag kunde aldrig ta deras parti mot Israel. Min Bibel hade trängt för djupt in i min själ för att jag skulle kunna ta den minsta ställning mot någonting i den medan jag just för min djupa rotfasthet i Bibeln måste betrakta Profeten som en påflugan och grov inkräktare i den klassiska vitterheten. Det kanske största skälet

till att jag avbröt mitt intressanta liv i Israel var att jag ville slippa ta parti i det hemska krig mellan Israel och araberna som måste komma.

Det var kanske denna feghet som straffade mig. I södra Indiska Oceanen i augusti 1973 tjänstgjorde jag på ett fartyg som drog mig ner i mitt livs största skeppsbrott. Det var ett riktigt skeppsbrott, ty fartyget bröts bokstavligen i tu av orkanen. Där försvann alla mina böcker och allt vad jag dittills samlat på mig av minnen av mitt liv hittills. Det var inte mycket, men det var ovärderligt. Det var mina tio biblar på tio olika språk, det var alla mina böcker, det var alla mina brev, det var min kamera och alla mina bilder, och det var allt vad jag hade skrivit. Absolut ingenting kunde räddas och endast med nöd själva livet. För första gången fick jag uppleva människor kämpa för sitt liv mot naturens fullständigt frisläppta rasande vredeskrafter. Därvid kom människornas rätta jag i dagen. En märklig lärdom och erfarenhet infann sig. De svagaste blev de största egoisterna och kämpade för sina liv hänsynslöst mot de andra för att komma först och få en plats på räddningsbåtarna och gick under genom ren desperation och förtvivlan och överansträngning, medan de starkaste tog det lugnt och hjälpte först de andra, dem som de kunde hjälpa. Om man kan hjälpa andra kan man hjälpa sig själv. Om man vägrar hjälpa andra kan man aldrig hjälpa sig själv.

Naken och frusen bland andra blottställda mänskliga vrak i mörkret av den vildaste delen av den Indiska Oceanen upplevde jag det som att Guds vrede hade slagit till mot världen. Det skulle bli värre. En dryg månad senare utbröt Jom Kippur-kriget med en ekonomisk världskris som följde. Och min enda tanke var att jag måste hem tillbaka till Ryssland.

3. Barfotaåren

Det är egendomligt hur våra liv ganska samtidigt spårade ur fullständigt 1973-74. Vad jag särskilt måste beundra i dina memoarer är hur du kortfattat berör hela världar av händelser och skeenden med några få ord för att liksom koncentrera dig på bara det av alla intrycken som var av bestående värde. Så vill jag också göra. Men du hade musiken kvar efter 1973. Jag hade absolut ingenting. Allt var mig likgiltigt. Jag hängav mig åt en flummartillvaro utan sans eller ändamål. Jag bara drev omkring i världen som ett vissnat löv för vinden. Allt tråkade ut mig. Jag köpte aldrig mer en bok, och gjorde jag det var det bara för att efter läsningen skänka bort den. Jag fortsatte förkovra mig i olika språk men utan entusiasm. Jom Kippur-katastrofen skadade mig mera än hela min barndoms alla traumata hade gjort, för det var en teologisk katastrof som förintade mitt innersta. Det var Gud i hatiskt envig med Gud, som om Han plötsligt blivit schizofren.

Araberna anföll Israel på Israels heligaste och mest uppbyggligt religiösa helgdag i akt och mening att driva alla judar ut i Medelhavet och förinta dem, som Hitler redan hade försökt 35 år tidigare. Med berätt mod och i överlagd avsikt trampade de den judiska religionen under sina fötter i avsikt att förinta judendomen, och de höll på att lyckas, ty hela världen teg och höll nästan med dem. Judarna har aldrig varit så ensamma som när Jom Kippur-kriget bröt ut 1973. De var helt utlämnade och prisgivna åt den mest infernaliska tänkbara destruktivitet och ondska. Psykologiskt var situationen lika förtvivlad som under Warszawaghattots dagar.

Och likväl bjöd mig min egen religion att räcka araberna handen, hjälpa dem och behålla dem som mina vänner. Det gick inte. Jag härdade inte ut. Det blev kortslutning. Min Gud höll inte inför sådana påfrestningar. Jag flydde precis som Jona.

Mina läroår i Ryssland hade följts av mycket givande vandringsår till sjöss som sjöman, men nu avlöstes dessa av barfotaåren. Jag blev fotvandrare och tiggare. Jag slog följe med nomader och beduiner. Jag följde med karavaner och klädde mig i turban och andra maskeradkostymer av trasigt slag som för att glömma bort min identitet. Och det var som en sådan vilsen och oigenkännlig, smutsig och erbarmlig vandrare jag första gången kom till Indien, även om det då inte var längre än till Pakistan, med persiska och andra nya språk i bagaget. Urdu lärde jag mig tala men inte skriva, medan jag senare lärde mig både tala och skriva sanskrit och hindi. Men jag går händelserna i förväg.

Efter allmänt haschande och dagdrivande i Pakistan kom jag karavanvägen via Hunzadalen tillbaka till Sovjetunionen. Jag skaffade mig nya pass och kunde i viss mån organisera mig inför ett nytt liv. Men det tog tid, och jag förlorade mycket tid på att tappa greppet om tiden och inte återfå det på ett par år.

Bland Rysslands muslimer och ortodoxa kloster och kyrkor kunde jag sedan i viss mån rehabilitera mig. Jag vandrade och färdades överallt. Jag var ständigt på pilgrimsfärd men kom aldrig fram till något mål. Så intresserade en gammal munk mig en dag för att närmare utreda eventuella kvarvarande spår av Jesu eventuella verksamheter i Indien. Med detta som definitivt reseledning begav jag mig på min första målinriktade resa till Indien. Jag utforskade Kashmir och vandrade genom hela Hindustan och fastnade en tid bland Nepals hippies och blev återigen oigenkännlig, tills jag kom fram till att det i den delen av världen fanns alldeles oerhört mycket kunskap att hämta inom mitt område, då jag fann en påtaglig länk mellan Kristus och buddhismen. Men allt detta vet du redan. Men när jag kommit fram till övertygelsen om buddhismens och kristendomens intima samband hade jag funnit en ny teologisk grund att stå på och var nöjd och kunde fortsätta därifrån. Jag kunde nu äntligen återvända till Ryssland, bli europé igen och fullborda arbetet med att rehabilitera Ryssland religiöst till samma moraliska standard det haft före 1917 och fortsätta verka för nedbrytandet av den politiska skiljemuren mellan öst och väst. Jag visste, att när det var gjort kunde jag återuppta mina studier i Indien.

Jag kom tillbaka till Finland och började äntligen närmare bekanta mig med Sverige. Jag arbetade en tid i Uppsala och hade en del kontakter med dess universitet men blev aldrig formellt inskriven. Mest studerade jag musik, ett område och språk som jag försummat å det allra grövsta.

Jag besökte även Stockholm och Lund innan jag kom till Göteborg, där jag fann en viss trivsel i de gamla trähusbebyggelserna i stadsdelarna Haga och Majorna, och så råkade jag en junikväll i ett av dessa gamla arbetarkvarter vid en gårdsfest möta en landsman av det ovanligare slaget, en finne som inte kunde finska.

Då du själv ingående har beskrivit vårt möte kan det säkert intressera dig att jag ger en motsatt beskrivning. Du beskriver mig som en proper akademiker med oantastlig yta av kultiverad mognad utan att ana vilka år av tiggareliv, elände och fattigdom jag hade bakom mig som nästan professionell nomad. Jag uppfattade dig som en högt stående musiker som kommit fel i tillvaron. Jag fann dig malplacerad. Du spelade Schubert och Beethoven med utsökt känsla och finess vid gården av rivningskåkar där det mest bara huserade vänsteraktivister och ockupanter. Din plats var vid en flygel i ett konserthus

eller vid katedern i en högskola eller varför inte universitet, och så spelade du för dessa *misfits* och var inneboende hos en lesbisk *freak* till fetlagd satmara, om än hon var i samma ålder som vi om dock hon såg avgjort äldre och värre ut. Hur hade en så lovande konstnär kunnat komma så på avigan i tillvaron? Ditt öde intresserade mig från första stund.

Resten vet du. Vi har hållit kontakten i alla år, och vi har knappast förändrats sedan den dagen i juni 1979. Världen har förändrats desto mera. Nästan på dagen tio år senare började östridån blotta sina första vidgande sprickor när ungrarna öppnade gränsen mot väst och lät östtyskar sippra ut den vägen. Det var som att öppna en holländsk damm. Naturen gjorde resten. Atlanten gick inte att hålla tillbaka. Allt måste rivas ner av de sedan 44 år uppdämda naturkrafterna.

Sedan uppstod det stora vacuumet efteråt, när till och med Ryssland plötsligt blev genomdemokratiserat efter det aborterade kuppförsoket i augusti 1991, nästan på dagen tjugo år efter att du blivit underjordiskt aktiv politiskt åt det hållet, som du skildrat själv. Då ställdes jag inför min första stora kris efter Jom Kippur-kriget. Vad skulle jag göra sedan min rysk-ortodoxa kyrkas högsta förväntningar och största ansträngningar plötsligt hade givit resultat och realiserats? Min kyrka behövde mig inte längre som den jag hade varit, och jag måste se mig om efter ett nytt fotfäste.

Då återvände jag till Israel och återupplivade alla mina kontakter där, så att vi kunde ordna Kairo-konferensen i februari 1992, som i princip beslöt islams undergång. (*Detta är Johannes egna ord. Vi föredrar att kalla summan av konferensen ett "ifrågasättande av islams ofelbarhet". red. anm.*) Detta motiverade alla islams fundamentalister till att sätta i gång och härja, vilket bara ökade hastigheten med vilken islam började gå mot sin ideologiska undergång. Konferensen blev formellt ett fiasko genom sin totala upplösning genom kanske främst den enda kvinnliga deltagarens manövrer och skicklighet med kvalificerat vänsterprassel, men informellt måste jag betrakta den konferensen som en historisk milstolpe. Järnridån hade raserats, men islam återstod, och vi hade gett signalen till rätt kurs.

Först därefter kunde jag äntligen återvända till Indien. Genom Lhasa-konferensen i juli 1993 gav vi även startsignalen till desarmeringen av Kina. Den har ännu inte lyckats, och islams fundamentalister biter ännu ifrån sig, men vi är på rätt väg, och den senaste framgången att notera var det totala kärnvapenprovstoppet i år (1996). Indien grep initiativet och ville gå händelserna i förväg och även få ett avtal till stånd för en total desarmering av alla kärnvapen, och heder och ära åt Indien för det. Men det var tills vidare alltför orealistiskt. Men även genom detta Indiens initiativ har en signal och kurs givits, som det bara är att följa.

Nu har jag skyndat händelserna i förväg och utlämnat allt av personligt intresse. En sak som jag måste ta fram till sist är vårt eventuella släktskap. Det är teoretiskt möjligt att din morbror, som lämnade Finland för gott 1954, kan ha varit min riktige far, och hans engagemang i MRA talar för detta. Men vad som talar mot detta, och det är obestridligt, är att min riktige far gav min mor instruktioner om att jag skulle överantvaras av den ortodoxa kyrkan. Din morbror var intresserad av katolicismen men aldrig av den ortodoxa kyrkan. Det fanns en finlandssvensk familj Westerberg som var ortodoxa. Om dennas upplösning och försvinnande vet vi intet, men det är tyvärr troligare att jag kommer från denna familj med så tydligt ortodox engagemang än från din lutherska familj med mera katolskt engagemang. Där står vi idag. Må den som vill forska vidare.

4. Karma

För att nu krydda min ego-tillställning med någonting helt annat vill jag nedlåta mig till att berätta något som du inte haft en aning om. 1994, det året du inte var i Indien, tilldrog sig här ett märkvärdigt skeende av ett slag som bara är möjligt just i Indien. Jag vill berätta det mest bara för att åskådliggöra hur det andliga livet i denna världsdel kan bära sig åt och fungera rent praktiskt.

Jag hade en natt en märkvärdig dröm som gjorde att jag vaknade utan att kunna slita mig från drömmens skönhetsupplevelse. Det var som om jag hade fått det angenämaste tänkbara sällskap av en gud eller något liknande, vilken plötsliga kontakt hade upphöjt mig till en högre rang och kast och andlig status. Och denna känsla lämnade mig inte. Den pågick i veckor, och då jag minst av allt vill få några Jesuskomplex eller andra storhetsvansinniga idéer om mig själv vände jag mig till en *sadhu*, som kunde förstå vad jag talade om, då han hade erfarenhet av sådant. Han lyssnade uppmärksamt till redogörelsen för mina symptom och nickade instämmande som en klok doktor. Till slut sade han: "Saken är mycket enkel. Du har blivit havande."

"Vad menar du?" protesterade jag förnärligt.

"Det händer mycket sällan men alltid då och då. Du har blivit uppsökt av en *bodhisattva* eller kanske rentav en *buddha*. Det att du inte slipper honom tyder på att han inte är någonting mindre."

"Men vad vill han av mig, om det är en han?"

"Det är mycket enkelt. Han vill födas av dig."

"Men hur skall det gå till? Av alla världens tänkbara fäder är väl jag den allra sämsta, jag, som inte ens tycker om kvinnor!"

"Det är mycket enkelt. Du har bara att finna dig en kvinna, så blir du av med honom."

"Och om jag inte gör det? Om jag vägrar?"

Sadhun log vänligt överseende mot mig och sade: "Min vän, det kan du inte göra."

Längre kom jag inte med honom. Han hade gett sin diagnos och gett mig recept på kuren, och det kunde han som yrkesman inte gå tillbaka på.

Jag försökte glömma hela saken, men jag slapp inte den där egendomliga känslan av en extra helighet, som egentligen var mig väsensfrämmande. Jag kan tänka mig att mitt tillstånd kunde jämföras med en konstnärs eller författares, som grips av en övermäktig inspiration men som drar sig för att befatta sig med den rent praktiskt och omvandla den i konkret form, på grund av svårigheterna och mödorna på vägen.

En vecka besökte jag då en hippiekoloni. Det var en alldeles vanlig sådan, den skilde sig inte från andra, och jag beblandade mig med den som vanligt, pratade med dem, lärde känna dem, rökte med dem och försökte hjälpa dem. Det var som vilken annan hippiekoloni som helst.

Bland dem var då en flicka i alltför ung ålder som envisades med att klä sig i *saree* och enbart dessa lätta indiska kläder, som västerlänningar så snabbt förkyler sig i så att de får lunginflammation och lätt dör på kuppen. Denna flicka var en äventyrerska från västra Europa som ville pröva på allt. Det var typiskt en sådan som villigt kunde begå vilka dårskaper som helst i ett desperat försök att fly från sig själv, som måste misslyckas i

längden. Det är just sådana som behöver hjälp. Det gäller då att ta reda på vad det är i dem själva som de försöker fly, som de inte klarar av, och hjälpa dem klara av det.

När hon märkte att jag försökte närma mig henne accelererade hon bara sin verklighetsflykt. Hon berusade sig värre än alla andra och gjorde sig helt ansvarslös för sitt liv. När jag då blev ännu enträgnare i mina försök att hjälpa henne lämnade hon byn och flydde in till närmaste stad. Jag visste att hon ensam i den staden aldrig kunde klara sig, så jag följde efter henne, eftersom den möjligheten fanns att det bara var jag som kunde rädda hennes liv.

Hur ogenomträngliga och kaotiskt myllrande indiska städer än kan vara är det alltid lätt att hitta en försvunnen västerlänning däri, i synnerhet om hon är en blond och blåögd kvinna, ty alla hinduer observerar henne. Det är helt omöjligt för en vit man att dölja sig i Indien, såvida han inte helt lyckas uppgå i den lokala befolkningen. Därför fann jag flickan ganska snart.

Hon hade då gett sig i lag med en grupp tvivelaktiga muslimer, hon hade redan börjat röka med dem, det var alltför klart att de såg fram emot att få njuta av henne, och hon hade precis börjat dansa för dem, som en annan Salome, när jag störde sällskapet. Jag tog bara strängt hennes hand och sade: "Kom!" i en ton som var obeveklig. "Vem är du?" frågade någon av muslimerna. Jag svarade på urdu: "Hennes bror." Då respekterade de mig för detta och ansåg mig vara i min fulla rätt.

Jag hade kunnat vara hennes bror, ty jag var lika lång, blond och blåögd om än ett tydligt antal år äldre. Jag drog henne med mig till mitt hotell och talade strängt till henne som en riktig bror skulle ha gjort. Då mjuknade hon och blev till den mest obeskrivligt oemotståndliga skönhet jag någonsin sett. Jag behöver inte säga mer än att det bara kunde sluta på ett sätt.

Det var en sådan kärleksnatt som man kanske bara upplever en gång i livet. För första gången i livet gjorde jag något dumt som jag inte kunde ångra efteråt. Allt var bara eld och lust hela natten, och därtill kom kryddan att hon var oskuld. Hon hade varnat mig för det innan vi gemensamt beslöt att dela samma säng och bett mig vara försiktig med henne. Jag hade varit så mycket extra försiktig jag bara någonsin kunde, och det var märkvärdigt hur mycket detta förhöjde och förlängde njutningen. Om det finns något sådant som ett perfekt samlag så kom vi åtminstone näst intill det den natten.

Först följande morgon och dag lärde jag känna henne. Hon medgav att hon burit sig dumt åt, varit "*recklessly irresponsible*" och att hon skulle följa mitt råd från gårdagens predikan och återvända hem till de sina. "Men inte förrän jag vet om du gjort mig havande."

"Det är bäst," sade jag då, "att du avreser innan du vet det."

Hon var mig lydig. Hon var oerhört vacker i sitt långa blonda lockiga hår med de stora guldringarna i öronen och de leende kinderna med de daggfriska glittrande ögonen. Jag såg henne aldrig mer. Jag såg till att hon kom till Delhi och hem och tog för givet att jag sedan aldrig mer skulle ha någon kontakt med henne, men jag bedrog mig.

Några veckor senare fick jag ett förbluffande brev från henne. Hon avslöjade sig som dottern till en högt etablerad aristokrat och att hennes familj inför beskedet om hennes havandeskap kvickt hade skaffat fram en man åt henne, som jag inte tvivlade på att gärna skulle ta hand om henne, så förtjusande som hon var. Hon blev gift efter en kort förlovning med en adelsman av hög rang. Hennes familj och hennes barn var räddat. Det andra brevet från henne kom efter sonens födelse, då hon meddelade mig att "den bästa

tänkbara sonen i världen till den finaste fadern i världen nu även hade fått den bästa tänkbara fadern i världen." Hennes lycka verkade vara fullkomlig då hon tycktes ha fått två förträffliga fäder till sin son, född till en god ställning med ärftlig titel.

Några veckor efter att vi skilts hade jag begett mig på pilgrimsfärd upp i bergen både för att rena mig efter intermezzot och förbereda mig för höstens Kathmandu-konferens, som sedan ägde rum i Darjiling. Under denna pilgrimsfärd kände jag en dag plötsligt hur den där extra heligheten hade lämnat mig. Då visste jag redan: "Det blev en son."

Sålunda fick till slut horungen från Finland, som aldrig ens fick veta vem hans far hade varit, som levde bland knarkare i San Francisco, som gjorde skeppsbrott av sitt liv som vanlig sjöman, som haschade tvärs genom hela det muslimska Asien, som gjorde sig bemärkt som "hippieprästen" i Nepal, även kallad "den hemliga gurun", "tibetanernas landsflyktige vän", "den kristne buddhisten" med mera, vars enda formella utbildning var i ett underjordiskt ortodoxt kloster i Ryssland under en tid då all religiös verksamhet var stämplad som "landsförrädisk parasitism" av en bildnings- och kunskapsfientlig tid och värld, så fick till slut denne horunge en son av hög rang och börd med en säker ställning i livet från början, vilken son han dock aldrig får se, och vars far denne son ännu mindre själv någonsin får se eller lära känna.

Men jag känner honom. Han har aldrig lämnat mig helt. Och det märkliga är, att han föddes på min egen födelsedag. Vi har alltså samma födelsedag med 43 års åldersskillnad.

Hon skickar mig fortfarande brev ibland, men jag får aldrig svara på dem. Bara att skriva till henne för att säga henne hur farligt det är av henne att skriva till mig vore att riskera allt för henne och hennes son.

Detta borde jag nu inte ha berättat. Men gjort är gjort, och jag har konsekvent hållit mig till den heliga tystnadsplikten: intet namn och inte ens någon geografisk plats har jag avslöjat, som kan spåras till någon person eller grupp. Så det må vara hänt att detta kommit på pränt. Du får som vanligt redigera och använda efter eget skön, om du vill, om du bara förstör originalet, så att den möjligheten aldrig skall kunna uteslutas, att allt bara är lögn och jag själv aldrig ens existerat, som ju egentligen är fallet med hela den så kallade verkligheten.

Jag vill dock hålla den möjligheten på glänt, att jag kan lockas eller inspireras till att sätta fler episoder ur min förflutna erfarenhet på pränt i framtiden.

Kärlekens anatomi

Kärleken är den största illusionen,
det yttersta självbedrägeriet
och höjden av oemotståndlighet.
Det finns ingen kärlek utom kärleken till sig själv,
och därför är kärleken så absurd och idiotisk.
Kärlekens anatomi är, att man kan identifiera en annan med sig själv
så till den grad att man känner igen sig själv i den andra.
Denna självidentifiering är vad som kallas kärlek,
då man erkänner sig själv i den andra,
ger sig själv det erkännande man alltid behöver men aldrig får

genom att erkänna den andra,
som man inte fattar att bara speglar en själv.
Så uppstår den så kallade kärleken.
Den dör när man hos den andra upptäcker vad som inte är av en själv.
Den dör då man vill ha kvar sig själv hos den andra
och forcerar denna vilja, så att den andra reagerar
på liknande sätt – så att båda avlivar varandras illusioner
om sig själva hos den andra.
Därför är kärleken aldrig bestående.
Men om någon inte kan älska sig själv kan han aldrig falla för kärleken.
Därför är de flesta som verkligen älskar sina medmänniskor
de renaste celibatisterna.
Det finns ingen kärlek som leder till sex utom kärleken till en själv,
och den sexuella leken är bara den yttersta egoismen.

|||||

Frågor och svar

Fråga: Hur överlevde du den natten du blev utelåst av din styvfar? Varför slog du inte in ett fönster om du en gång kunde klättra upp och kika in?

Svar: Jag har aldrig kunnat ta till våld. Det har vi gemensamt. Jag ville inte ytterligare provocera min styvfar och göra honom ännu vredare. Hade jag slagit in ett fönster hade han kanske slagit ihjäl mig. Men min mor hade en gris i en liten stia. Den grisen var jag god vän med. Jag gick och lade mig hos honom, och han hade ingenting emot det, då vi värmdes varandra. Den grisen var mycket bättre sällskap och mycket mänskligare än min styvfar.

Fråga: Du skriver vad du vet om din far och hans namn, men du nämner aldrig din mor vid namn. Vill du inte avslöja hennes namn?

Svar: Nej.

Fråga: Din styvfar?

Svar: Nej. Jag vill aldrig nämna hans namn i något sammanhang, höra talas om honom eller forska i hur det gick för honom. Om jag skulle möta honom på nytt i livet skulle jag vägra kännas vid honom. Jag skulle förneka honom. Må han vara glömd och helst levande begravd.

Fråga: Har du någonsin velat hämnas på honom?

Svar: Jag vägrar besvara frågan.

Fråga: Hur gick din utbildning till? Vad fick du lära dig? Hur bedrev munkarna sin undervisning?

Svar: Min utbildning var egentligen ytterst bristfällig utom på ett område. All undervisning jag fick centrerades kring det skrivna ordet. Min utbildning blev därför ensidigt humanistisk. Min språkundervisning i först svenska, finska och ryska och sedan inom Ryssland i andra språk var den bästa och noggrannaste tänkbara. Den slarvades

aldrig med. Naturligtvis var mycket litteratur liturgisk och religiös, extrem vikt fästes vid kyrkoslaviska, men det fästes även mycket hög vikt vid min historieundervisning. För dem var det viktigaste kapitlet i hela världshistorien konflikten mellan tsar Peter I och raskolnikerna, de gammaltroende, då de menade att alla Rysslands senare politiska problem hade börjat där. Vad som grovt försumrades var alla naturvetenskapliga ämnen. Jag fick ingen undervisning alls i fysik eller kemi, matematiken ansågs inte så viktig, och till och med biologin var satt på undantag. I stället fick jag alla de viktigaste språken och hela världslitteraturen. Min vägledare menade att den enda riktigt viktiga kunskapen i livet var kännedomen om den mänskliga naturen, och den kunskapen kunde man bara få genom det skrivna ordet och det levande livet.

Fråga: Beklagar du att din utbildning blev så bristfällig i de naturvetenskapliga ämnena?

Svar: Inte alls. Tvärtom. Jag fick den bästa tänkbara skolning. Vad behöver man naturvetenskap till om man inte skall bli vetenskapsman eller ingenjör? Man behöver naturligtvis kunna räkna, addera, subtrahera, multiplicera, dividera, räkna med procent och annat sådant som man kan ha praktisk nytta av och som ryms inom ramen för förnuftig träning i logik, men högre matematik är för mig som abstrakt musik och kan jag inte se någon mening med. Biologi kan man naturligtvis alltid ha stor nytta av, i synnerhet om man reser mycket, medan fysik och kemi för mig är slutna områden som hör till instängda laboratorier med ohälsosamma preparat. Och är det inte vetenskapsmännen och ingenjörerna som har fördärvat och förfulat hela världen med sin miljöförstöring, framdrivandet av befolkningsexplosionen, de omänskliga industriöknarna, funkisarkitekturen, de livsfientliga storstäderna, asfaltdjungler av kriminalitet, sociala problem och miljöproblem? Den sköna nya världen av global miljöförstöring frambragtes inte av humanister utan av vetenskapsmän, ingenjörer och profitörer.

Fråga: Du skriver att din lärare var 80 år när han dog. Han måste då ha varit född på 1880-talet. Leo Tolstoj dog först 1910, och han hade en hel del med den ortodoxa kyrkan att göra. Berättade din lärare någonsin något om Leo Tolstoj?

Svar: Denna fråga bereder mig glädje. Leo Tolstoj, den störste av ryssar, blev djupt besviken på den ortodoxa kyrkan för att den helt ställde sig bakom tsarens politik utan någon kritik. Han fördömde därför sin egen kyrka. Följden blev att kyrkan bannlyste honom och varnade hela Ryssland för honom. Ändå var Leo Tolstojs egen syster nunna i kyrkan om inte rentav abedissa, och i andlig mening övergav Leo Tolstoj aldrig kyrkan. Han vallfärdade som pilgrim till olika kloster långt in i ålderdomen. Min lärare var särskilt engagerad i affären Leo Tolstoj då han upplevde honom som ung man. Han beskrev honom livligt för mig. Det var en sällsam blandning av alla de mest ryska oförenliga motsatserna, höga aristokratiska later med smaklös simpelhet, hög vishet med bondsk dumhet, en fantastisk människokärlek med förödande taktlöshet, stora visioner med en fatal ansvarslöshet. Leo Tolstoj var det mänskliga idealet och samtidigt allt det som man bara inte fick vara.

Min lärare beklagade Leo Tolstojs fall mycket. Han gick kanske för långt då han i princip gav Leo Tolstoj ansvaret inte bara för den ryska bolsjevikrevolutionen, (Lenin beundrade Leo Tolstoj kolossalt,) utan för både första och andra världskriget, hela stalinismen och till och med den tyska judeförintelsen under andra världskriget. Det sista

försvarade han med, att det var Leo Tolstoj som gav anledning till bolsjevikismen, och att det var bolsjevikismen som gav anledning till Adolf Hitler.

"Men var inte Leo Tolstoj då engagerad för judarnas sak?" kunde jag invända.

"Jo, i högsta grad. Han studerade själv för en rabbin i Moskva. Men många judar var bolsjevik, främst Leon Trotskij. Och liksom Leo Tolstoj delvis gjorde sig medskyldig i ansvaret för de båda världskrigen och judeförintelsen, så ledde också delvis hans direkta engagemang för judarnas sak till Sionismens stadfästelse och till grundandet av staten Israel år 1948."

Egentligen borde jag skriva en hel bok bara om min lärare.

Fråga: Tidigare har du berättat om att du var i Prag våren 1968. Du säger ingenting om detta i dina memoarer.

Svar: Innan jag gick till sjöss gjorde jag en resa genom Baltikum, Polen till Berlin och Prag. Jag vill inte avslöja några detaljer med denna utflykt, men det var när det stod klart att Bresjnevs och Husaks kontrarevolution i Prag skulle genomföras som jag fattade beslutet att gå till sjöss.

Fråga: Du kan väl naturligtvis heller inte namnge någon av dina republikanska kontakter i Kalifornien, som du påstår att organiserade mycket av narkotikatrafiken?

Svar: Omöjligt. Men jag vet vilka de är, och jag bevakar dem noga ännu idag. Det intressanta är, att jag vet vilka de är, vad de gör, och jag har dem under uppsikt, men de vet ingenting om mig eller var jag är och kan aldrig nå mig.

Fråga: Vet du något om "*Bull's Eye*" och hur det sedan gick för honom?

Svar: Jag försökte faktiskt behålla någon form av kontakt med honom, men det var svårt. Det sista jag hörde om honom var 1973, att han hade lämnat Kalifornien och begivit sig till Navajo- eller Hopi-indianernas reservat för en längre tid, kanske för alltid. Det var efter Watergate.

Fråga: Varför vill du inte veta säkert att min morbror inte var din far genom ett DNA-test?

Svar: Jag väntade mig en sådan fråga av dig. Du vet att det är min svagaste punkt. Själv finner jag det föga sannolikt att din morbror skulle ha varit min far på grunder som jag upprepade gånger redogjort för. Men du vill gärna spekulera i att det ändå kan ha varit så. Det får du stå för själv. Jag vill inte göra dig besviken med att prestera ett DNA-test som skingrar alla tvivel och din illusion. Kanske jag själv även gärna vill ha kvar föreställningen att det kan ha varit så som ett slags reservmöjlighet, om min riktiga pappa aldrig skulle bli känd. Men jag känner på mig att han lever. Detta är en hemlighet vad jag berättar nu, men en av avsikterna med att jag låter mig publiceras av dig med allt vad jag skriver under namnet Westerberg är i viss mån ett hopp om att det kanske en dag skulle bli internationellt känt och kanske läst av min far, som då skulle ge sig till känna. Detta är något av mitt livs önskedröm. Om han var högst 30 år när jag föddes, troligen yngre, skulle han idag inte vara mer än omkring 75 år. Men denna chans minskar med åren. Därför uppmuntrar jag med all kraft dina publikationer och anstränger jag mig för att berika dem.

Fråga: Får vi publicera dina memoarer?

Svar: Du får publicera mina memoarer på villkoret att de föregås av dina egna och att du då publicerar båda på samma villkor. Om du inte vill stryka något från mina memoarer får du heller inte stryka något från dina egna.

Fråga (från en läsare): Herr redaktör, i er tidning nummer 44 utgiven i mars 1996 på sidan 5 längst ner berättar ni att Johannes B. Westerberg som den förste fått läsa hela redaktörens självbiografi. Likväl skrev inte JBW sin självbiografi som pendang till Er förrän ganska sent under hösten 1996, som om han först då fått läsa den. Finns det en förklaring till detta?

Svar (från redaktören): Ja, det gör det. Tyvärr händer det ibland att post kommer bort på vägen till Indien, även om det är ytterst sällan det händer. I detta fall visade det sig att Johannes aldrig mottog redaktörens självbiografi under våren, varför han skickade ett nytt exemplar under hösten, varför Johannes inte fick läsa den förrän då.

Fråga (från en irländare): Mr John Westerberg's memoarer är det intressantaste som ni hittills har publicerat. Emellertid har jag några invändningar mot hans näst intill alltför perfekta personlighet. Mitt främsta invektiv gäller hans största käpphäst "den heliga tystnadsplikten". Det är min övertygelse att endast bakåtsträvande underjordiska skumma sällskap, såsom satanistiska sekter, verkligen behöver en sådan tystnadsplikt för att dölja sina egna lögner. Den främsta bevararen i världen idag av denna religiösa "tystnadsplikt" är islam: fundamentalistiska terrorister avslöjar aldrig någonting; medan man bara kan lita på och ha någon tillit till vad som är öppet och tillgängligt för undersökning, mottagligt för kritik och öppet för noggrann granskning och diskussion. Därför tror jag inte att Mr Westerberg's "heliga tystnadsplikt" är något hållbart. Han använder denna skylt för att gömma den svagaste av alla tänkbara punkter: en blotta, kanske ett svart hål. Vad är han rädd för att ska komma fram?

Svar: Som svar vill jag antyda något av hemligheten bakom "den heliga tystnadsplikten". Vi rör oss här enbart med teorier. Ingenting kan bevisas. Fastän både amerikaner och ryssar i 50 år har haft olika UFO-undersökningsprojekt har fortfarande efter 50 år inte en enda UFO-manifestation i hela världshistorien kunnat bevisas. Det enda säkra med UFO är att teorierna om UFO existerar, och alla dessa ytterst olika UFO-teorier kan inte bortförklaras. Många har man kunnat vederlägga, de flesta kan bortförklaras, men det återstår alltid en liten del som inte kan bortförklaras utan vidare.

Vi har Nazca-plåtarna i Peru med deras oförklarliga hemligheter. Vi har det historiska faktum att likadana jättepyramider plötsligt byggdes samtidigt i Egypten, Babylon och Mexico. Vi har de outrotliga berättelserna om Atlantis, Mu, Lemuria och andra försvunna civilisationer. Inget av allt detta ämnar jag ta upp. I stället vill jag gå längre bort och längre tillbaka i tiden till andra planeter i vårt solsystem.

Längre bort från solen än Jorden ligger den mindre planeten Mars, som är mycket lik Jorden, i det att den har atmosfär och vatten. Men atmosfären är mycket tunn, och vattnet är på upphällningen. Det går inte att bortse från teorin att planeten Mars en gång haft mera vatten och tjockare atmosfär. Detta verkar till och med troligt. Det ligger mycket nära till hands att förmoda att Mars för mycket länge sedan varit som Jorden med hav och vatten och bördiga kontinenter men att vattnet tagit slut och atmosfären tunnats ut, som nu sker på Jorden genom ökenspridningen och ozonhålen över polerna.

Vi har mellan Mars och Jupiter ett antal små himlakroppar som kallas asteroiderna. Det finns ingen annan förklaring till dessa asteroider än att de en gång varit en planet. Hur kunde då denna planet ha blivit så många så små asteroider? Teorin ligger kusligt nära till hands att den en gång varit en planet som Jorden med teknologi som Jorden som begått misstaget att trycka på utlösningsknappen till ett atomkrig och därigenom sprängt sig själv i tusen bitar. Jorden har haft denna kapacitet och har det fortfarande. Denna

teori om asteroiderna skulle också förklara den annars oförklarliga planeten Plutos existens i en skev bana långt utanför solsystemet, dit den skulle ha kunnat slungas från en tidigare bana närmare solen av denna X-planets självmord genom atomsprängning till asteroider.

Konsekvensen av dessa teorier är att den önskvärdheten uppstår, att inte även Jorden spränger sig till asteroider eller blir en döende planet som Mars. Vi har ju inte så många levande planeter i detta solsystem, det verkar nästan som om vi bara hade en enda, för Venus är inte att lita på. Alltså är det angeläget att Jorden inte råkar ut för atomkrig, havsuttorkning eller någon oreparerbar atmosfärförlust.

Hur kan då detta undvikas? Kärnvapenkrig har med nöd kunnat undvikas 1962 och sedan dess med allt större framgång mer och mer kunnat avstyras, men risken föreligger fortfarande, om än förebyggningsprocessen fortsätter att gå åt rätt håll. Det största riskmomentet är diktaturerna, främst Kina och Iran. Att först och främst dessa diktaturer omvandlas till demokratier är en nödvändighet för att kärnvapenkrigsrisken ytterligare ska kunna förebyggas.

Världshaven hotar inte direkt att torka ut, men ozonhålen över polerna genom vilka atmosfären riskeras med att livsfarlig strålning från solen släpps in beror på den globala miljöförstörelsen. Denna måste hejdas. Man måste sluta förstöra regnskogarna genom avverkning och dammbyggen. Man måste hejda befolkningsexplosionen. Man måste hejda den värsta ökenbildningen av alla: de monstruösa tiomiljonstädernas okontrollerade tillväxt, som Mexico City, São Paulo, Bombay, Calcutta, Delhi, Cairo, med flera. Dessa monsterurbaniseringar är gifthärdar för hela mänskligheten och frambringar en ny sorts mänskligt odjur som är helt denaturaliserat och artificiellt och miljöskadat från början. Jag betecknar de monstruösa slumstörstäderna som den största faran för mänskligheten och världen idag, och hur detta problem ska kunna lösas vet ännu ingen.

Först och främst måste väl störstäderna humaniseras. Miljöer som Los Angeles och New York, Tokyo och Johannesburg är inga mänskliga miljöer utan monstermiljöer som frambringar gangstervälde, våld, sterilitet, ödslighet, cancer och vad som värre är. Sådana miljöer bidrar till en dehumanisering av mänskligheten, större godtycke och ansvarslöshet, större likgiltighet och apati och större ovilja att göra något åt saken.

I mitt avsnitt om San Francisco förekommer några mycket kritiska rader mot L. Ron Hubbard och dennes religion. Som penningbaserad religion är hans rörelse förkastlig, men man kan inte frångå honom en uppriktig god vilja att rädda planeten och ett globalt ansvarskännande som de flesta människor annars tyvärr bara vill blunda för och slippa.

Vad står då i vägen för detta nödvändiga allomfattande ansvarskännande, som alla människor borde delta i, som lever på denna planet, då deras blotta närvaro på den kräver att de tar ansvar för den? Det största hindret är den mänskliga egenkärleken. Denna egenkärlek är i praktiken människans högsta lag. Den som på minsta vis sårar någons egenkärlek bryter mot denna lag och utesluter därmed sig själv ur den mänskliga gemenskapen.

Därför måste man göra rent hus med denna egenkärlek med alla dess yttringar genom prestigetänkande, ideologier, självförhävande religioner, girighet, maktörst, positionsfixeringar, partiskhet med mera. Till detta krävs det en allomfattande världsrevolution som skulle bestå i vars och ens privata uppgörelse med sin egenkärlek,

som bara är narcissism, som i sin tur bara kan leda till självmord, undergång och upplösning.

Min hemlighet, för att i någon mån svara på vår irländares fråga, är därför kanske min självförnekelse, som jag anser att alla människor borde genomföra för att på lång sikt rädda livet på planeten.

(De ovan anförda teorierna om Mars och asteroiderna har tidigare även framförts av Jules Verne och Dennis Wheatley bland andra. Om det ligger något i dem torde ett av framtidens intressantaste yrken bli planetär eller rymdarkeologi. red.anm.) (24.2.1997)

Uppgörelser

Ur ett brev av Johannes:

"Vid en nygenomläsning av din intressanta självbiografiska kria "Mitt ofrivilliga liv" har jag funnit några detaljer att sätta frågetecken vid. Du behandlar flera kontroversiella ämnen, men det enda av dem som jag har känslan av att du behandlar färdigt är traumat vid övergången från barndomen till ungdomen. Vad jag gärna skulle vilja ha mera klarhet i är följande:

1. Ditt egentliga ställningstagande till Scientology-kyrkan
2. Ditt egentliga ställningstagande till den katolska kyrkan

Detta är kanske svåra ämnen att behandla mera utförligt, men jag skulle sätta värde på det om du kunde göra det i någon mån."

Ur svaret:

"Som vanligt har du läst mina tankar. Jag var precis som mest sysselsatt med ett komplement till "Mitt ofrivilliga liv" kallat "Uppgörelser" när ditt brev kom in i min brevlåda precis i rätta ögonblicket. Jag tar tillfället i akt och formulerar om dessa uppgörelser till ett långt brev till dig med en del frågeställningar på köpet.

"Problemet med sanningen är att den alltid är subjektiv."

– Blaise Pascal

Det är efter stor tvekan och med blandade känslor som jag tar i tu med dessa uppgörelser med människor som ofta i oönskad riktning påverkat mitt liv. I "Mitt ofrivilliga liv" skymtar en och annan detalj som drar uppmärksamheten på ärenden som aldrig nått någon uppgörelse, och flera väntar på dessa uppgörelser och nästan kräver dem. "Mitt ofrivilliga liv" skrevs som en sorts apologi och förklaring av mitt liv samtidigt som det var en nödvändig uppgörelse med mig själv. Nu är stunden kommen för uppgörelsen med andra. Ofta i livet är erforderliga praktiska uppgörelser omöjliga att åstadkomma, och i sådana fall är skriftliga uppgörelser den enda form av rättvisa som återstår.

Flera av dessa uppgörelser är emellertid mycket positiva. Den kanske mest positiva av alla måste vara den med mina morförfäldrar. Mina farförfäldrar dog innan jag föddes, men mina morförfäldrar levde tills jag var 27 år, och jag tror inte att jag står i större tacksamhetsskuld till någon så mycket som till dem för den framför allt moraliska grund och stabilitet deras exempel kom att utgöra för mitt liv. Det samma vittnar deras ende son om i sina egna privata brev till dem.

Mina morförfäldrar föddes 1893 respektive 1894 och var alltså i tjugårsåldern under första världskriget och bara 24-25 när Finland blev självständigt genom det traumatiska inbördeskriget. Denna generation betraktades senare i Finland som "den stora generationen" som upplevde även Vinterkriget och Försättningskriget under andra världskriget i mogen ålder, som om första världskriget inte hade varit nog. Till denna "stora" generation hörde också sådana outslitliga krafter som Eirik Hornborg (min mormors lärare), Väinö Linna, Mika Waltari, Finlands internationellt mest berömda författare, Hans Ruin och Yrjö Hirn och kanske den siste av dem, som gick bort 89-årig i december 1996, författarinnan Solveig von Schoultz, sedan tidens begynnelse väninna på livstid till min egen mor. Solveig var nämligen lillasyster till en av mina morförfäldrars äldsta och bästa vänner, målaren Lennart Segerstråle, om det dock var ett ansenligt antal syskon mellan dem, då Lennart var äldst och Solveig var yngst.

Om det fanns några människor jag kände ömhet för så var det mina morförfäldrar, i synnerhet för min mormor, men min morfars goda och generösa hjärta var det varmaste jag har känt. När allting annat sviktade och nästan havererade i mitt liv stod de alltid kvar som själva pålitligheten själv utan att svikta eller låta sig bekommas. De hade gått igenom två världskrig och förlorat sin ende son, så de visste vad livet handlade om.

Om man närmare skall analysera vari deras trygghet egentligen bestod, så tror jag att det var det, att de helt enkelt tillhörde och kom från en lyckligare värld, nämligen den som varit före 1914. De hade sina rötter i vad Stefan Zweig kallade "die Welt der Sicherheit", de var redan 20 år gamla när den världen gick under; men de hann ärva, ta över och förvalta dess säkerhet. Min mormor älskade Disraeli och Tennyson och hade läst Eugene Sues och Jean Pauls romaner som ung, och min morfar hade liksom Eirik Hornborg deltagit i segelsjöfartens sista heroiska kapitel och självutbildat sig till en suverän sjöman, ett drag som jag är lycklig och stolt över att påstå att går i familjen. De tillhörde en både ädel och heroisk värld där gentlemannaidealet ännu var oomkullrunkeligt, och det heroiska och ädla skenet av denna bättre värld upprätthöll de intill slutet. Jag tror aldrig att jag har träffat några bättre människor än dem. Det skulle i så fall ha varit Anny Halfen (f.1898) och Muriel Carlmark (f.1910, som också fortfarande minns första världskriget och de första tyska bombanfallen över London 1917 med "pappersplan"). Min mormors yngre syster Julia kallad Lullan (f.1901) hörde också till dem, en slitstark sjukgymnast som blev 89 år och fortsatte arbeta långt över de 80. Hon blev aldrig gift, det var hennes olycka, hennes livs enda kärlek var en belgisk pilot som dog i andra världskriget, under vilket hon tjänstgjorde i Belgien som sjuksköterska i Flandern. Men hon älskade barn och var mest populär bland sådana, och ingen var så seg i sitt goda humör i familjen som hon.

Nu kommer vi till den första riktiga uppgörelsen, nämligen den med min far. För några år sedan skrev jag följande levnadsbeskrivning över honom:

"Han kallades Lelle men var inte vem som helst. Fastän han växte upp som en riktig Åbopojke var han faktiskt ändå född i Helsingfors av en helitaliensk pappa från Verona, som talade dålig svenska och ingen finska, och en finlandssvensk moder Mickelsson, som gärna konverserade på ryska och även hade öra för andra europeiska språk utom sitt modersmål svenska. Lelles mest använda tungomål i vuxen ålder blev dock spanska.

Men före det hann han med mycket. Besatt av en oerhörd fysisk verksamhetslust, som förgyllde hela hans långa liv med smittosam vitalitet utan gränser, blev hans sport *par préférence* tennis, som han blev juniormästare i Finland i, och som han fortsatte att spela ända tills knäna tog slut vid hög ålder. I ännu yngre dagar var han även fotbollsentusiast, han var en entusiastisk slalomskidare och outtröttlig i att gå på tur i Norge, simning och dykning ingick även i hans sportrepertoar, och i Argentina tog han pris som golfspelare.

Sitt ousinliga sportintresse överträffade han dock som resenär. Redan mot slutet av 40-talet inledde han sina årliga affärsresor som mest gick till Sydamerika och brukade vara tre månader årligen, men de kunde även gå till Orienten från Sudan och Kenya, Etiopien och Egypten till Arabien, Irak och Iran. Det var som representant för Finska Pappersbruksföreningen han landade med hela sin redan då sexhövddade familj i Buenos Aires under de sista tre åren av Juan Peróns första regeringstid, varför det faktiskt var från Buenos Aires och Argentina som vår familj kom till Göteborg och inte från Finland.

Som familjefar var han exemplarisk trots sina många långa affärsresor. Som äkta man ärade han alltid sin hustru, var hederlig mot henne och övergav henne aldrig. Han gick in för sitt äktenskap med bästa tänkbara meriter – han hade aldrig haft någon äktenskaplig erfarenhet före äktenskapet, och även om han alltid uppskattade damsällskap förblev han alltid den enda trogen. Därför måste hans fyra barn vara särskilt stolta över honom, då man knappast kan ha ett bättre faderligt föredöme. Som affärsman var han strikt hederlig om något hård – han var aldrig illojal mot någon chef ens om firman gav honom avsked. Den martialiska hårdheten behövdes när det gällde affärer och gav honom hans karriär och välstånd, om än inget av hans barn valde att följa samma direkta linje.

Vad som mest tilldrar sig ens intresse i hans långa innehållsrika liv är hans många långa resor. Under 30-talet nöjde han sig med Europa och resor till Tyskland, England och Italien, men den stora resenären väcktes till liv inom honom när han några månader före krigsutbrottet 1939 fick följa med Finlandiakörens turné till Amerika under Heikki Klemettis ledning. Han var då 30 år, och därmed var hans stora kosmopolitiska intresse väckt för den stora världen, vilket aldrig mer skulle slockna.

Det finns inte ett sydamerikanskt land som han inte har besökt utom Guayana-länderna. Även hela Centralamerika har han systematiskt rumsterat om i om man bara undantar den karibiska världen med Cuba. Egentligen är det bara Guyana, Västindien och Alaska i hela Amerika som han inte har besökt. Hans vänner och kontakter är lika internationella: kristna katoliker från Libanon, Neapelfödda ryssar, ukrainare i Argentina, en panamesisk *doyen*, – med åren blev hans vänskapsgalleri lika färgstarkt som hans egna reseerfarenheter. Egendomligt nog var han inte alls intresserad av politik. Han följde med vad som hände med egna uttalade åsikter men bara som åskådare – själv betecknade han sig helst som en liten kugge i urverket. Han var nöjd med att vara en nummer två och nyttig som sådan och hade aldrig en nummer etts ambitioner. Desto större var hans mänskliga intresse. Allt som hade fart och spänning, allt som blåste nya friska vindar, allt som stimulerade fantasin och gav beaktansvärda erfarenheter, alla

intressanta individuella öden fängslade honom, och han övergav aldrig en vän. Men allt det slätstrukna och medelmåttiga, allt som var andefattigt och stagnerande aktade han sig för. Han hade en klar människoinstinkt och visste i regel genast när han träffade en ny människa vad den människan gick för, om hon var givande eller intetsägande. Samtidigt var han diplomatisk nog att aldrig uttala sina klara meningar högt, utan dem fick man bara veta när de inte längre kunde skada eller såra. Han var taktfullheten själv, men humor älskade han, och det var hans starkaste sida. När han riktigt trivdes kunde han sitta i goda vänners lag med ett gott vin och hålla på hur länge som helst. När det gällde positiva energier var han outtröttlig.

Hans körer var nästan lika många som hans körresor. Med Finlandiakören reste han till Amerika, med Vocal Vikings (som han själv namngav) reste han till England, med Muntra Musikanter (Helsingfors) reste han till Island, i Göteborg deltog han med Konserthuskören i Scandinaviums uppsättningar av Aida och Turandot fast han trivdes bättre i Akademiska Kören – sången och musiken var den största rikedom och glädjen i hans liv och den största lyckan i hans äktenskap. Med sin gitarr har han sjungit serenader i Italien och zambor i Argentina, med sina kvartettbröder i Finland har han sjungit i etern, världsutställningen i New York 1939 hörde honom sjunga på finska, och franska är väl det enda civiliserade språk som han inte har sjungit på.

Tre svåra kriser, som hade knäckt vem som helst annars, överlevde han med suveränt jämnmod. Under Vinterkriget i Finland 1940 överlevde han med knapp nöd Basedow, och redan då sköt hans blodtryck i höjden. I Buenos Aires 1955 fann han sig plötsligt friställd med hustru och fyra små barn, av vilka ett var dödssjukt och överlevde med ett nödrop. Hans alarmerande höga blodtryck etablerades definitivt under krisåren 1968-70, som slutade med hans femte och sista friställning då i en ålder av 62 år. Likväl valde han att arbeta vidare och gick inte i hel pension förrän vid 68. Han fortsatte så länge han orkade med att spela tennis, bada bastu, resa till Italien, skida vidare, vara entusiastiskt verksam som körsångare och ständigt studera vidare både italienska (hans sista nya språk) och annat. Han gav aldrig tappat och svek aldrig sin hederliga linje och var kanske därför familjens största idealist i all sin konservativa obändighet. Åtminstone var ingen av oss så rättänkande i affärer som han.

Hur svår Argentinakrisen egentligen var i hans liv förstår man egentligen först när man efter hans bortgång tar del av korrespondens och självbiografiska skrifter om dessa år 1952-55 där han för sig själv tar upp saker som han under sin levnad aldrig kunde tala om med någon.

Det var i november 1951 (två månader efter sin yngsta sons födelse) som han kallades upp till sin chef Holger Nysten på Finska Pappersbruksföreningen i Helsingfors i kontoret vid hamnen. Vid chefens sida befann sig Birger Krogius, högsta chef för FÅA och styrelseordförande för Finland-Sydamerikalinjen. Chefen för linjen i Buenos Aires, Gustav Tavaststjerna, ville tillbaka till Finland, och en ersättare måste därför utses. Aurelio Lanciai var en lämplig kandidat, och det var just ett sådant anbud han hade väntat på under sina fem år i bolaget. Erbjudandets enda betänklighet var den, att Aurelio saknade kunskaper om shipping och om förhållandena i Buenos Aires. Han erbjöds därför posten som biträdande direktör under fem års provotid varefter han skulle få överta hela ansvaret för kontoret, om allt gick väl.

Allt gick inte väl, och han grubblade över vad som gick snett under resten av sitt liv. Det var hans livs erbjudande och stora chans, han missade den inte, och han gjorde ingenting fel. Men ett antal oförutsägbara faktorer kombinerade till att allting misslyckades.

I korrespondensen från första halvåret 1952 imponeras man av hans utomordentligt grundliga organisation av det hela. Det gällde ju att tömma en villa och föra över dess innehåll samt hustru med fyra barn i åldern 9, 7, 4 och 1 år jämte barnsköterska till ett helt nytt och främmande liv i Buenos Aires. I flyttningen ingick ett skrymmande piano och ett komplett villamöblemang, men besvärligast visade sig barnsköterskan bli i synnerhet med tiden.

Tyvärr visade sig den man som han fick arbeta under i Buenos Aires vara den största katastrofen. "Mannen på platsen med mångårig erfarenhet" utnyttjade kontraktparagrafen att Aurelio bara skulle "bli förtrogen med arbetet och förhållandena", utan att det närmare specificerades vad han egentligen skulle göra i Buenos Aires, till maximum, så att han inte fick göra någonting. "Mina arbetsmöjligheter inskränktes till det minsta möjliga, och det lilla jag fick göra kontrollerades i detalj." Han fick samma otacksamma uppgift som vicedirigenten i en kör, när förste dirigenten vill göra allting själv och inte släppa någon konkurrent fram till sin maktposition.

En annan icke oväsentlig detalj var att hans hustru led svårt av det fuktiga klimatet i Buenos Aires och aldrig lärde sig trivas med det.

Men det avgörande var troligen en mänsklig faktor. Han hade ingen förståelse för sjökaptenernas önskan att han skulle sitta med dem ombord och pimpla whisky till sent på nätterna under småprat om all världens ting. "Min måttlighet i dryck kom alltför tydligt fram, och jag har aldrig haft förmågan att i timmar lyssna och prata om ting som inte intresserar mig. Jag förstod inte kaptenernas mentalitet, och deras bedömning av mig blev därefter." Bland det anställda sjöfolket inom Finland-Sydamerikalinjen blev han därför aldrig accepterad utan ansågs styv i korken, och detta vitsord förde kaptenerna med sig hem till Finland.

Det slutade med att femårskontraktet sades upp redan efter tre år, kontraktsbrottet kostade Finland-Sydamerikalinjen en dryg ersättning till min far så att han åtminstone hölls skadeslös, men affären blev ändå dyrast för honom. Hans självförtroende led ett svårt avbräck, han blev aldrig kvitt känslan av ett eget personligt misslyckande, fastän han hade gjort sitt livs bästa affär: "Jag har aldrig med så ringa arbete förtjänat så mycket på så kort tid."

Till känslan av misslyckande kom även förflyttningen från en internationell metropolis som Buenos Aires till en nästan provinsiell B-stad som Göteborg. Det var ju ungefär liktydigt med att ändra levnadsomständigheter från ett liv i New York till Liverpool. Att återvända till Finska Pappersbruksföreningen efter det inträffade var omöjligt, och den bästa alternativa tjänsten som fanns till förfogande var i Göteborg som vice verkställande direktör på dess tredje exportfirma av papper, Möller & Rothe, på gamla Postgatan.

Hans dröm hade alltid varit att hans barn skulle ha fått gå i engelsk skola. Det fick de i Buenos Aires, men den drömmen sprack inför Göteborg. Hans äldsta son sattes i göteborgsk folkskola till att texta engelsk fonetik fastän han talade engelska flytande. Resultat: han lärde sig aldrig skriva felfri svenska.

Ännu 1968, när hans yngsta son avbröt sin svenska skolgång av opposition mot skolminister Olof Palmes likvidering av det svenska skolsystemet, dök den gamla önskedrömmen upp om att jag ändå kanske skulle kunna fortsätta min skolgång i England; men tyvärr blev det inte så.

Efter att vi lämnat Argentina sommaren 1955 bröt revolutionen ut direkt som störtade Peróndiktaturen för första gången. Landet råkade in i kaos, och min fars tyranniske chef i Buenos Aires dog och lämnade efter sig en sådan röra, att Finland-Sydamerikalinjen avslutade sitt kontor där. Det visade sig sedermera, att vad som i själva verket hade hänt var, att Peróndiktaturen under sina sista år avsiktligt hade infört en sådan nationalistisk lagstiftning, att alla utländska bolag och intressen i landet konkurrerades ut. I en desperat kraftansträngning hade min fars chef ändå försökt hålla ställningarna och därvid fullkomligt arbetat ihjäl sig. Min far var lika oskyldig som sin chef. Endast Argentinas politiska diktatur hade förstört Finland-Sydamerikalinjen. Perón körde avsiktligt över alla icke-argentinska firmor med ångvält utan att skänka de därmed offrade hårt och konstruktivt arbetande individerna en tanke. Revolutionen kom för sent. Och familjen Lanciai hamnade i Göteborg, en håla där den aldrig hört hemma, och där den som skriver detta ensam av familjen fortfarande sitter kvar och ruttnar. Vad i all sin dar hade en finlandssvensk familj, vars fyra barn alla fötts i Finland som italienska medborgare, efter tre års engelsk-argentinsk uppfostran i Buenos Aires, i Göteborg att göra?"

Här kunde det kanske vara av intresse att inflika det lilla som min far själv lyckades pränta ned som ett försök till ett embryo av en självbiografi:

Vad jag minns!

av Aurelio Lanciai.

1.

Den upplevelsen glömmar jag aldrig,

Jag går till en bank i Beirut för att få upplysning om en kunds kreditvärdighet. Träffar avdelningschefen, vicepresident Ayoub Saab, som för att visa sina kunskaper i svenska förhållanden tillägger: "Saab, såsom svenska bilmärket Saab." Jag lämnar honom mitt kort och kan tillägga: "Lanciai, som det italienska bilmärket Lancia, plus ett extra i."

Jag är i Saudi-Arabien, Jeddah, och skall besöka en kund, som vi korresponderat med på engelska i flere år. Med hjälp från receptionen får jag hans adress skriven på arabiska, och med lappen i hand går jag till taxin, som kan bara arabiska, och som kör mig till rätt adress. Att det är rätt ser jag på de många pappersbalar, som är uppstaplade vid ingången. En ung, vitklädd man för mig till ett prydligt kontorsrum med *air condition*, och med korslagda ben på en liten kudde sitter mannen, också vitklädd, som jag skall träffa. Vi utbyter hälsningar, och med en handrörelse ber han mig sitta ner. Jag lägger ut texten: att vi haft angenäma affärsförbindelser i flere år men att ingen från vår firma

tidigare haft möjlighet att personligen besöka honom, att jag nu är här och att jag gärna vill erbjuda honom o.s.v. Han har hela tiden följt min framställning med stor uppmärksamhet, och när jag äntligen slutar och ger honom en uppmanande blick ser han på mig med ett milt småleende, slår ut sina armar med en urskuldande rörelse och säger: "*Arabic.*" Jag stelnar till, jag har talat helt i luften, karlen kan endast arabiska. Men all korrespondens fram och tillbaka under flere år! Småningom klarnar det för mig. Karlen har en skrivare, som kan engelska, och han har skött korrespondensen enligt chefsinstruktioner, – också ett sätt att sköta affärer. Nu var skrivaren inte där, och mitt besök blev helt resultatlöst.

Gun och jag är på tåget på väg från Schweiz till Italien. Vi har sett fram mot en god lunch i restaurangvagnen, och vid ankomsten dit visar oss vagnens kypare till ett bord, där redan en man sitter. Jag ser hans ryggstavla på vägen dit; det är en stor man, inte bara lång utan också fet. Framme vid bordet hälsar vi opersonligt *non-committal* och gör vår beställning.

Hans stora kropp hänger i en båge över tallriken, hans hy är gulblek och hakan obefintlig i det feta ansiktet. Han ser inte sympatisk ut. Vi blir serverade, och på mellan- och sydeuropeiskt manér önskar han oss en smaklig måltid. Jag hör att han har en djup och sonor stämma. Gun och jag småpratar på svenska, men jag tycker av någon anledning att jag av artighet mot honom bör säga något. Jag framkastar något helt opersonligt, som ger honom möjlighet att svara kort och avslutande eller att haka på och fortsätta konversationen. Efter några minuter är vi i full gång; han talar en vårdad, nyanserad och rik tyska. Och plötsligt är han inte ful längre, han är sympatisk, kultiverad, och hans djupa, klara röst kan jag höra ännu idag. Under samtalets gång säger han sig tro att vi är från Finland men talar svenska. Förvånad bekräftar jag detta och undrar hur han kände till detta. Han berättar då att han som ung student blivit bekant med en förtjusande flicka från Finland, och det kommer något nostalgiskt i hans blick.

Men vi börjar närma oss stationen för tågbytet, och Gun framkastar då en fråga, som jag tyckte var mycket svår: "Vart vill ni helst resa i Italien?"

Han dröjer ett ögonblick, samlar tankarna och säger:

"Om jag har min fru med mig reser jag till Venedig, som den mest romantiska staden. Om jag vill uppleva historiens pulsslag, då reser jag till historiens huvudstad Rom, men om jag vill uppleva det vackra Italien, då far jag till Toscana, där konstens och skönhetens huvudstad heter Florens."

Vi är i Milano, och vi vill se Domen. För att få ut det mesta beslutar vi oss för att ta en guide. Vår grupp visar sig bestå av 8-10 personer, däribland ett ungt amerikanskt par. Guiden är en ståtlig äldre man, som talar förståelig engelska men med det karakteristiska italienska rullande R-et. Vi börjar rundvandringen, och han visar tydliga tecken på att han vill ha oss alla runt sig och s.a.s. hänga vid hans läppar, innan han börjar berätta. Han talar med klar och tydlig stämma på ett sätt, som ger mig anledning att tro, att han som yngre varit skådespelare eller auktionsförrättare.

Vid ett tillfälle stannar han upp plötsligt och ser ner mot golvet, där ett 3 cm brett bandjärn i mässing löper längs golvet, och han säger: "*You can see this line on this floor.*" Ja, vi kunde alla se det. Sedan vände han sin blick mot Domens tak, där ett hål skymtade,

och han säger igen: "*You can see this hole up there.*" Jo, vi kunde alla se hålet. Och så kom svaret: "*Every day at 12 o'clock when the sun comes through this hole, it touches this very line,*" och efter en konstpaus: "*It was constructed by Leonardo da Vinci*" på härlig italienska.

Under rundvandringen hade det unga amerikanska paret då och då framställt frågor, som kanske ibland var något naiva och som troligen hade irriterat honom, för när vår lilla skock med honom några meter framför kom ut i det bländande solskenet, stannade han och vände sig mot kyrkans fasad med alla dess hundra dekorationer. Vi gjorde lika, för det måste vara något viktigt att se. Och då hör vi den unga amerikanska hustrun utropa med darr i rösten: "*Look , there is a copy*" (uttalat "caapi"), och vi ser då en några meter hög staty ovanför den vänstersta dörren, en exakt miniatyr av Frihetsgudinnan vid inloppet till New York. Och då säger guiden med återhållen ironi:

"Yes, only, it was made 200 years beforr Amerrica was discovered."

2.

Pojkdrömmar

Mina föräldrars äktenskap var långt ifrån ett lyckligt sådant. Även så här långt efteråt med allt vad det innebär blir bedömningen sträng.

De grälade ofta, ja nästan dagligen, mest om utgifterna för det dagliga brödet. Pappa var kolerisk, han brusade häftigt upp, men det gick också snabbt över. Mamma var långsint och kunde gruva sig länge över en oförrätt, medan pappa då sedan länge glömt hela historien.

Jag bär i minnet otaliga bilder av upplevelser från min barndom. Vid ett tillfälle, när grälet nått toppunkten, slet pappa i vredesmod vigselringen av sitt finger och kastade den med kraft ut i rummet. En halv timme senare såg jag honom svärjande på italienska på knä sökande efter ringen under sängen.

Söndagsmorgnarna gav ofta anledning till gräl, vad nu detta kunde bero på. Vid ett tillfälle hade mamma gått ut i köket för att koka morgonkaffet. Av någon anledning blev pappa så uppbragt att han tog nattkärlet och kastade det ut på golvet. Kärlet av porslin gick i tusen bitar, och dess halvfylla innehåll spred sig över hela golvet, som mamma sedan fick torka upp. Pappa köpte följande dag en ny potta. Detta kärl kallades i hemmet för "Rebecca", ett vackert namn för en så prosaisk sak. Den nu levande generationen i Verona känner inte till denna benämning för kärlet, och med moderna bekvämligheter har pottan förlorat sitt användningsändamål. Dessa kärl kunde vara rätt vackra, och jag minns historien om damen som kom till affären för att köpa ett nytt nattkärl. Affärsbiträdet tog fram ett kärl i vitt porslin, men damen tyckte inte om det. Biträdet tog då fram ett vackert utsmyckat med ljusröda blommor, och damen utbrast med förtjusning: "Strax lite gladare!"

Pappa kom hem en kväll, trött och nedstämd. Troligen hade affärens dagskassa varit dålig. Till middagen hade mamma stekt lever i små bitar. Hon kom till bordet och började fördela innehållet. Pappa fällde då en anmärkning som troligen var mycket illa vald, för mamma slängde i vredesmod hela resten av innehållet i ansiktet på pappa – men behöll stekpannan. Pappa blev fullständigt tagen med överraskning, och något handgemäng uppstod aldrig, men flottfläckarna på tapeten bakom pappa var kvar så

länge vi bodde där. Jag minns att mamma gärna berättade episoden för sina väninnor medan jag alltid fann den något obehaglig.

Söndagen var alltid spaghettidagen. Pappa hade varit på sin morgonpromenad och stannat en stund i sin affär-butik "Venetianska magasinet" i Åbo och sedan kommit hem till den väntande middagen, som mamma färdigställt. Jag var mycket liten och kan inte skilja mellan vad jag minns och vad som berättats mig senare. Vi hade några gäster, bordet var dukat, och vinet i flaskan väntade på att bli serverat. Vi satte oss, och mamma kom in med den rykande kastrullen, och pappa serverade. Aptiten var god, spaghetten utmärkt, vi skålade, och stämningen steg. Plötsligt blev det tyst, pappa rusade upp och försvann, alla de övriga steg upp och pratade i munnen på varann, och endast jag satt kvar, som ingenting begrep.

Eldsvåda hade utbrutit i pappas affär. När han kom fram dit stod polisen och brandkåren och väntade på honom. Den första frågan som polisen ställde honom i en icke vänlig ton var: "För hur mycket har ni försäkrat affären?" När pappa svarade att affären var oförsäkrad blev tonen vänligare.

En del av lagret var rökskadat och måste slumpas bort. Jag minns att varje gång jag kom till affären hängde röklukten kvar och påminde mig om denna söndag. Detta hände troligen 1913, alltså strax före första världskriget, och var en stor förlust för pappa. Svårigheterna att få varor under kriget gjorde att det tog en lång tid innan han kom i fatt det förlorade.

Det andra svåra slaget kom 1917, när rödgardisterna slog sönder skådefönstret och plundrade affären. En ny vit men blodig herrskjorta hittades bland bråten; den hade tagits från affären bredvid, en herrekipering, som bandage till någon plundrare, som skurit sig på glas: rätt åt honom. Detta påminner mig om det Pörtö-tyska uttrycket: "Wenn Du mich betragst, werde ich ein Blutiges Hemd nehmen."

Från tiden före första världskriget minns jag väl de ryska soldaternas marsch längs med Slottsgatan, hur de inte bara sjöng i stämmor utan också visslade, t.o.m. i terser över eller under melodistämman. 70 år efter händelsen sitter en melodi och fragment av den oförståeliga texten ännu kvar i huvudet.

Den ryska kasernen var också på Slottsgatan. Vi pojkar hade inga svårigheter att komma in på kasernen. Vakterna brydde sig inte om det. Jag minns en soldat som stod och rakade sig med kniv, och hela hans ansikte var vitt av lödder. Plötsligt föll en stor klump av löddret på golvet. Med sin breda stövelsula trampade han på det vita löddret, och simsalabim var allt borta med inte ens en fuktig fläck kvar.

En dag såg jag en soldat sitta med en hel limpa i sin famn. Jag sade "*ya hatchoo hlieba*", och utan att blinka skar han limpan i tu och gav mig hälften. Jag sprang hem med den, och mamma blev överraskad och glad. Självt var jag ej förtjust i surlimpa. Lukten från denna i samband med det fett som soldaterna använde för att smörja in sina stövlar var den allestädes närvarande lukten på kasernområdet, "rysslukten".

Under vintern och våren 1917-18 var Åbo behärskat och belägrat av rödgardisterna. Det var utgångsförbud, och gardisterna bevakade stadens gator med påskruvade bajonetter. Det hade kommit ett vårregn, och vi pojkar visste, att en sådan kväll kom dagmaskarna till ytan, och det var bara att plocka dem och sälja dem för 1 penni styck. Med var sin cigarrask i handen gick vi på eftermiddagen upp till Samppalinnabackens gräsplaner, som inbjöd till snabb förtjänst. Men det blev sent, och utgångsförbudet var för oss pojkar något mycket överkligt, tills vi, med våra cigarraskar fullproppade med

daggmask, stötte på en beväpnad gardist i röd bindel runt armen utanför vår port. Han hade fortfarande geväret på axeln medan han hotade och skrek och använde ett fult språk, medan vi mest bekymrade oss för att daggmaskarna inte skulle rymma från cigarrlådorna. Där stod vi tills en av oss, den äldsta, Valter Weber, försiktigt fyllde näven med daggmask och måttade de slippriga daggmaskarna rakt i fejset (ansiktet) på gardisten. Det var signalen till oss alla att springa åt alla håll, och vi kunde den lokala geografin. Efteråt var vi mycket stolta över denna bedrift, men egentligen gjorde vi andra ingenting annat än sprang.

I vårt hus bodde en fotograf. Han var "rikssvensk" och hade en vacker dotter, som vi alla beundrade. Men han hade också ett stort lager av fotonegativ, som på den tiden förevigades på glas i samma storlek som ett kuvert. Detta lager hittade vi, och vad bättre var, när man kastade negativet singlarade det så vackert i luften, och när det slutligen träffade de runda gatstenarna klirrade det så karakteristiskt.

På andra sidan vårt gårdsplank var Åbo saluhall och dess stora parkeringsplats för böndernas hästlass. Vi fröjdades åt anblicken att se negativet segla över planket och sedan höra det välbekanta klirret. Vad vi inte tänkte på var Saluhallens ordningsvakt, som vi alla – även utan dåligt samvete – hade en stor respekt för.

Där stod vi och lekte vår oskyldiga lek, när plötsligt hallvakten i uniformsmössa och röd i ansiktet stod framför oss i porten och därmed stängde den vägen till friheten. Så sprang vi (igen) åt alla håll. Jag minns att han några ögonblick jagade mej, men jag sprang upp på ett skjutak och därifrån på ett högre och vidare över till granngården och var försvunnen och räddad. Men en av kamraterna företog sig att klättra upp för en björk, men det gick inte tillräckligt snabbt, och han blev brutalt nerriven och fick ett ordentligt kok stryk. Han hette Tarmo och blev med tiden posttjänsteman med ansvarsfull post. Jag vet inte om han föll på sin post eller om han fortfarande lever. Fotografens lager fick sedermera vara i fred.

Vi hade också en pianist på vår gård, han var ryss, hette Seth, och han spelade på biograf Scala, där jag upplevde honom bl.a. när jag såg Chaplins 2-aktare. Jag beundrade honom oerhört, han såg aldrig på tangenterna, bara på den levande bilden, och världens vackraste musik rann ur hans fingrar. Han hade en stor familj, men deras livsrytm var annorlunda än vår, för när jag tyckte mig ha avverkat halva dagen och kom in till dem var de ännu kvar i sängarna. Deras äldsta son var några år äldre än jag, och vi andra var gröna av avund när han kysste fotografens dotter på kind. Men han var ryss, och han hade sin privilegierade uppfostran att falla tillbaka på, och därför kunde han kyssa henne. Såväl fotografen som pianisten försvann till sina respektive länder under första världskriget, och de sände inte några postkort till oss.

När julen närmade sig visste vi pojkar att det blev trångt hos bokhandlarna. Vi visste också att våra föräldrar inte skulle köpa oss de böcker vi ville ha – indianböcker. Vi var tvungna att skaffa oss dem på annat sätt. För att vara säkra på att inte bli ertappade av vare sig föräldrar eller ännu värre – polisen, samlade vi den erövrade skatten i en stor låda i ett skjul på gården. Lådan blev från veckorna före jul till dagen före julafton halvfull och representerade för oss julens högtidsstund men för bokhandlarna en betydande ekonomisk förlust, numera kallad "svinn". Den första bok jag "knyckte" råkade bli den lilla Psalmboken – den var liten och lätt att stoppa i fickan. Men entusiasmen var måttlig när jag levererade den till skattekistan, och någon ögonfröjd var den ej heller där den låg i den stora lådan med sin svarta pärm och gyllene kors bland

alla dessa färgstarka pärmar med galopperande mustanger och fjäderskrudade indianer med tomahawken i högsta hugg.

Jag ville så gärna äga en bok om en trapper i Canadas vildmarker. Den var tjock och tung och naturligtvis dyr. Jag verkställde min plan så att jag kom med några skolböcker, och bland dessa kartboken (Atlasen) till bokhandeln. Jag gjorde mitt bästa för att verka ointresserad, men hjärtat klappade varmt. Där låg den i all sitt spänningsmättade koncentrat. Jag gick omkring den som katten kring het gröt, men alltför många störande människor stod alltför nära för att jag skulle våga försöket. Vid ett tillfälle kom en av kamraterna och varnade mig: "Du har hängt alltför länge här nu, kom bort, de kan misstänka dig." Men jag var envis och ville ha boken. Så kom då mitt tillfälle, jag lade skolböckerna på "trappern" och greppade hela bunten så att kartboken skymde trappern, som var närmast kroppen, och med till synes lugna steg började jag gå mot utgången. Just när jag var vid dörren lades en tung hand på min axel, och en låg röst bad mig komma till kontoret. Det var en vuxen man, och jag åtlydde uppmaningen, men i samma ögonblick hans hand släppte min axel rusade jag mot dörren. Men just då blockerades dörren av inkommande "betalande" kunder, och nu grep karlen ett fast grepp om min nacke, och jag fördes rakt genom hela lokalen, som kantades av förvånade ögonpar, till kontoret. Han hade säkerligen en längre stund observerat mig och funnit mitt stora intresse för indianavdelningen misstänkt.

Det blev en lång "rafistulering", hans röst var hård, han såg sträng ut, han tyckte inte om att jag hade försökt rymma; jag var skräckslagen, men också i bevekande syfte var det lätt att gråta. Efter uppgifter om namn och adress fick jag slokörad tåga igenom samma lokal, nu mot friheten, med mannens sista ord ringande i öronen: "Det blir en dålig jul för dej, det här."

Väl ute på gatan stod hela gänget och väntade på mig, och deras första fråga var: "Berättade du om oss?" Lättnaden blev stor när jag svarade nekande. Men sanningen var att jag inte ens blivit tillfrågad om eventuella medbrottslingar. Tur eller otur kan man fråga sig, när jag i samma ögonblick kom ihåg att jag i överrockens båda bröstfickor hade var sin tjocka indianbok, införskaffade från annan bokkälla, utan att ha blivit kroppsvisiterad.

Mitt förstörda utseende och min därpå följande dramatiska skildring hade dock gjort sitt djupa intryck på kamraterna, kanske också tanken på eventuella repressalier, och på något sätt insåg vi att vi inte handlat riktigt rätt. Den dagen slutade vi med det hantverket, och vi använde kvällen till att sjunga alla de psalmer vi kunde från skolan, alla verser, från den psalmbok jag knyckt. Till min obeskrivliga lättnad blev det aldrig några efterräkningar, och föräldrarna visste troligen ingenting om våra förehavanden.

Av olika anledningar var Valter den ledande i vårt gäng. När jag så här långt senare tänker på honom framstår han som en pojke som hela tiden producerade spännande förslag, som vi alla var ivriga att genomföra. Det märkliga var, att vad vi än gjorde, så var det alltid någon "vuxen" som inte tyckte om det; gårdskarlen – numera vicevärd – var vår ständiga fiende, men också kvarterets affärsinnehavare, såsom livsmedels-, delikatess-, barberare-, fotograf- och framför andra charkuteriaffären, med varmstekta köttbullar, var avogt stämnda, för att inte säga hätska mot oss och våra förehavanden. Det var många gånger vi tyckte oss orättvist förföljda. Så här i efterhand realistiskt sett, men också med förståelse, snuddade vi ofta vid lagens gräns. Och dock var det spänningen,

icke vinningen, som var den drivande kraften i våra företag. Här dock ett minne, som gav oss otrolig spänning men som för en gångs skull inte störde någon "vuxen".

Vi hade vid något tillfälle sett en film om Monte Carlo med roulette och mycket pengar som bytte ägare, där någon gick ut i månskenet bland palmerna och sköt sig medan andra radade upp sina sedelbuntar framför sig vid det gröna bordet. Detta var mycket fantasieggande, och vi fann genast de nödiga utensilierna. En linjal med knopp på mitten fick tjäna som roulette-snurr, och penningssedlarna ritade vi själva, till en början i låga valörer. Så satte vi oss då runt "roulette", lät linjalen snurra runt, och det fält där linjalens inritade pil stannade, han vann och sopade in de övrigas insatser. Spänningen blev lika intensiv som de många filmer jag sett under årens gång där frack- och smokingklädda herrar, sekunderade av festklädda och diamantrydda damer, med glasartade ögon följde roulettens ödesmättade rörelse. Spelet höll oss fångslade i veckor, och efter skolan samlades vi för att igen uppleva spelets sötma. Kinderna glödde, och när spänningen steg blev det alldeles tyst runt roulette. Och så hände det som förr eller senare måste hända – någon blev bankrutt och förlorade allt. Vi övriga tyckte väldigt synd om honom, men samtidigt tyckte vi också att allt hade gått rätt till. Samtidigt erfor vi också att vi blev en mindre vid spelet, och vi förstod att detta skulle fortsätta, eftersom några närmade sig konkursens brant medan andra blivit oerhört rika. Vi förstod oss inte på att bilda en bank, utan den hårt drabbade fick nödigt tilläggskapital genom att nya sedlar framställdes. Men i rättvisans namn måste de övriga få samma kapitaltillskott. Detta ökade ytterligare de rikas makt och insatser, medan de stackars fattiga fick snålas med sina redan magra insatser. Utan att på något sätt ha eftersträvat detta fick vi plötsligt en skrämmande inblick i vilken makt penningen utövade på oss i spelet och vilket beklämmande underläge den hamnade i, som hade det knaggligt om pengar. Ingen lärare i någon av våra skolor hade på ett så dramatiskt men samtidigt realistiskt sätt kunnat få oss att inse penningars värde. Och ändå var det bara papper – med den samlade penninghögen hade vi inte kunnat köpa ens en karamell.

För att undvika det drygsamma arbetet att pränta mera sedlar, och för att de utblottade skulle kunna hänga med i spelet, gick vi in för att på våra sedlar med hög valör sätta en extra nolla, – och så var inflationen i gång, ett ord helt okänt för oss, men vars förödande verkningar vi snart fick erfara. De ursprungliga små sedlarna i låga valörer, som vi tillverkat med stor flit och med artistiska "gubb-huvuden" på för att på så sätt efterlikna verkliga sedlar, hade nu utökats med större sedlar med högre valörer, men nu framställda med större brådska och med mindre aktning för det konstnärliga utseendet. I takt med inflationen tappade vi också aktningen för valörerna, insatserna blev större, men spänningen uteblev, och efter ytterligare en vecka hade vi helt tappat intresset för spelet. Det märkliga är att de flesta av oss 30 år senare efter krigsslutet 1944, då inflationen i Finland satte i gång på allvar, upplevde samma utveckling nu i den krassa verkligheten och med bitter erfarenhet, när jag fick löneförhöjning i avsikt att delvis kompensera inflationen, utan att jag gjort någon större insats. Jag minns hur den ökade löneinkomsten för ett ögonblick gav mig en känsla av glädje och tillfredsställelse, – också siffror kan glädja, speciellt då de är klädda i sedlar, – men hur snabbt den försvann och efterträddes av en känsla av misstänksamhet och tomhet, till följd av att jag utan att direkt kunna peka på det hade blivit lurad. Är det möjligt att jag i ett sådant ögonblick omedvetet kastades tillbaka 30 år i tiden och återupplevde barndomens besvikelse i roulettetspelet? – Flera år senare i samband med en flyttning fann jag bland mycket annan

bråte några med "hundöron" försedda från roulettespelet kvarblivna och slitna sedlar. Papperet var ju ej av prima sedelkvalitet. Vid närmare granskning fann jag, att jag på eget bevåg hade tillåtit mig att lägga till en extra nolla, – rena sedelförfalskningen!

3.

Det stora steget ut i livet

Naturligtvis var mitt förhållande till mina föräldrar något komplicerat genom att jag var enda barnet. Naturligtvis blev jag bortskämd, och för mig var det helt naturligt att bli det – jag protesterade inte alls. Naturligtvis ledde detta också till missbruk från min sida. En jul minns jag att jag visste att de skulle ge mig ett par skidor i julklapp. De avsåg det som en överraskning och gjorde sitt bästa för att gömma hemligheten, men en liten pojke är mycket klipskare än vad någon vuxen kan ana. Naturligtvis gick jag händelserna i förväg, luskade ut paketet med skidorna och tog försiktigt ut dem för att kunna sätta tillbaka dem utan att det märkts att paketet öppnats. Vi hade alltid mycket snö på gården vintertid, och naturligtvis lagade vi pojkar alltid en liten privat skidbacke och till och med en hoppbacke. Mitt stora äventyr var att prova ut skidorna jag skulle få på denna hoppbacke. Jag var säker på att ingen såg mig, – annars hade jag aldrig vågat företaget. Nu var ju hoppbacken ganska liten och ynklig, men det var det bästa vi kunde åstadkomma. Skidorna passade perfekt, jag kom lyckligt ner för backen, men hoppet blev minst sagt bristfälligt. Skidspetsarna tog i mark genast medan skidornas bakparti ännu inte lämnat backen, med den påföljd, att skidorna brast just där de var som svagast längst bak. Det var ju hur snöpligt som helst. Det var bara att göra det bästa av saken. Jag packade ihop skidorna igen och lade dem tillbaka i deras bristfälliga skick i paketet och hoppades att det inte skulle märkas. Naturligtvis var mina föräldrar inte dummare än att de när de fick syn på paketet fullständigt förstod hela historien. Barmhärtigt nog straffade de mig inte, utan den gången lyckades även de göra det bästa av saken, vilket inte var mycket.

Genom att pappa aldrig lärde sig riktig svenska blev mitt förhållande till honom mer och mer uppkäftigt med åren, och jag tog alltid mammas parti. Det var en självklarhet, medan jag mer och mer lärde mig förakta pappa, vilket jag långt senare ångrade. Pappa kunde aldrig lära sig säga "ö", utan kött blev tjott och mjölk blev mjolk. Ibland hade vi bruna bönor till middag, vilket i pappas mun alltid var "buna-buno", som jag trodde var rättens italienska namn. Långt senare blev jag vid ett tillfälle erbjuden att önska mig vilken italienska rätt jag ville. Jag kom då att tänka på *buna-buno*, som jag inte haft på så länge, så jag önskade mig Buna-buno. Min värd ställde sig frågande och undrade vad det var för något. Då först slog det mig plötsligt, att pappas namn på rätten helt enkelt bara hade varit hans eget bristfälliga uttal av "bruna bönor".

Emellertid bidrog en faktor starkt till mitt förakt för pappa, som var hans egen politiska dårskap. Han var helt enkelt fascist och trodde tveklöst på Mussolini. Denna godtrogenhet (alla riktiga italienare var ju fascister från 1923 framåt) tog sig också olustiga uttryck genom politiska manifestationer, som mamma reagerade starkt emot. Hon klagade alltid på att pappa gick ut med sina svartklädda fascistkamrater och hade möten med svarta fanor. Det var hennes instinkt som reagerade mot detta, – hon visste ingenting om politik. Jag delade samma instinkt och fick på kuppen avsmak för allt vad

politik hette. Därför engagerade jag mig aldrig utan såg snarare till att jag alltid höll min näsa utanför.

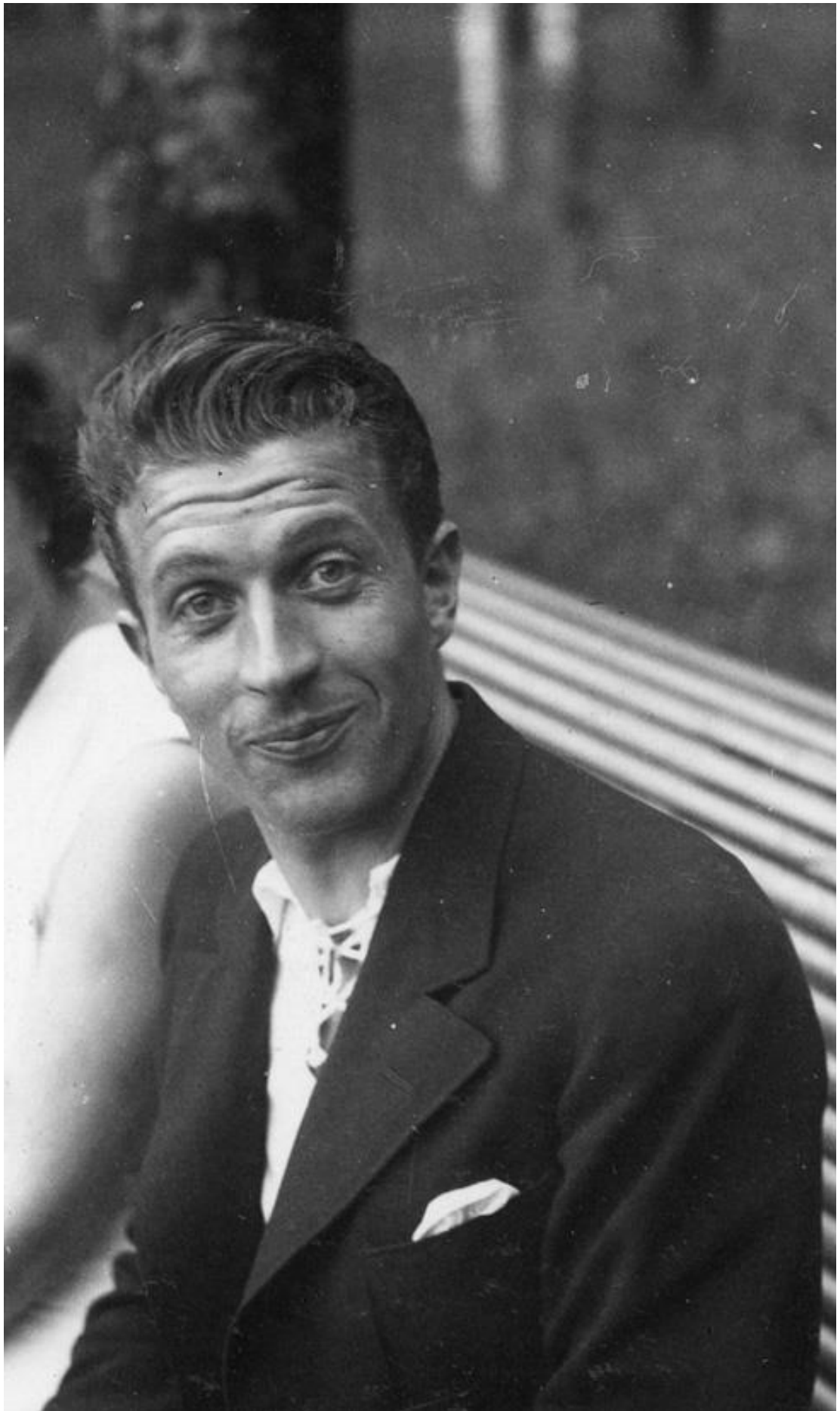
Däremot hade mamma en utomordentlig naturlig språkbegåvning. Hemma talades det utom svenska och finska även tyska och ryska, och mamma förstod också italienska utan svårighet. Hon kunde i detalj följa allt som sjöngs i en italiensk opera, varvid hon storgrät av rörelse, vare sig det var Mimis hostiga bortgång eller Madame Butterflys blodiga sådana eller Violettas ännu mer hostiga bortgång. Med pappa var det motsatsen: han lärde sig dåligt svenska och ingen finska alls. Detta gav mig i sin tur en extra sporre till att satsa just på omfattandet av främmande språk. Tyskan låg ju nära till hands, men mest intresserad var jag av engelska. När jag fick ett stipendium för att studera i England i Leicester betraktade jag det (och gör det alltjämt) som den kanske största lyckträffen i mitt liv. Företaget krävde dock stora uppoffringar, och för att få pengarna att räcka till var jag tvungen att sälja min frimärkssamling, som jag samlat med stor omsorg under hela mitt dittillsvarande liv och som idag hade varit ovärderlig, – en av de få genomförda affärer som jag sedermera haft anledning att ångra.

Men England gav utdelning till fullo, och den tiden framstår kanske ännu idag som den viktigaste i min internationella utbildning. De vänner jag då lyckades skaffa mig behöll jag alltid, och när vi gjorde vår lyckade familjeresor till England 1963 (efter 32 år) kunde jag ännu falla tillbaka på mina gamla kontakter.

Efter tyskan och engelskan kom spanskan. Min bästa tyska vän var alltid doktor Kurt Hoppe i Lübeck, en annan vänskap jag behöll hela livet, då vi framför allt var mycket goda tenniskamrater. Om tennisen för övrigt vill jag inte orda för mycket om här. Jag njöt alltid av att få anstränga mig fysiskt, och tennisen gav störst utdelning därvid. Jag blev finsk juniormästare och samlade en del priser, som fortsatte samlas ännu in på 60-talet i Utbynäs, men min slutgiltiga lön för mitt 60-åriga outtröttliga tennisspelande blev bara ett par mycket utslitna knän, som sedan bara gav mig bekymmer.

Tennisen fördärvade också mina pianofingrar. Min pianolärarinna blev helt olycklig när jag började spela tennis, och jag förstod inte alls vad hon ojade sig för. Symptomen visade sig ju först långt senare, men hon visste redan då vad de handlade om. Jag kunde dock behärska både piano och kontrabasen utan svårighet långt in på 30-talet, vilket gav mig en fördelaktig ställning hos brukspatronen för Mariefors bruk, Torsten Carlander-Reuterfelt, som var en entusiastisk amatörmusiker och själv trakterade både violin och piano. Han var en utmärkt pianist medan han mera spelade violin som Einstein. Genom att jag kunde spela kontrabas var hans lokala kammarmusik och -kvartett räddad.

Närmast hjärtat låg dock sången och gitarren. Vi hade ju musiken i familjen, pappa hade kommit över till Finland från Stockholm som stand-in i en turnerande italiensk mandolinorkester, där en medlem insjuknat. I deras sällskap och i Finland trivdes han så bra att han blev där, och dessutom kär, varpå han friade till en skönhet Mickelson, som gav honom nej, varpå han vände sig till hennes fulare syster i stället, som blev min mor och hans hustru. Allt hade både han och jag alltså egentligen mandolinen och musiken att tacka för.



Mitt livs största musikaliska äventyr blev att som körsångare bli utvald att delta i Finlandia-körens Amerikaresa 1939 via Paris. Denna kör sattes under Heikki Klemettis ledning ihop enkom för att lyfta upp Finland inför världsutställningen i New York 1939. Jag blev dessutom utsedd till Heikki Klemettis adjutant, vilket i praktiken mest innebar att jag fick högsta ansvaret för hans sittbadkar och hans potta. Han var en mycket kolerisk och hypokondrisk herre, och om han vid en repetition kände något drag någonstans ifrån var hela repetitionen förstörd. Han hade också problem med magen och troligen både magsår och magkräfta, mot vilket han ordinerades rödvin, vilket faktiskt hjälpte.

De flesta i denna Finlandiakör var ju finnar, ehuru vi även hade svenska kompositioner på repertoaren. När vi var i Paris och besökte Eiffeltornet hörde jag en typisk finsk kommentar till tornets uppenbarelse från en av mina kamrater bakom mig: "Men det lutar ju inte alls!" För en finne för första gången utomlands kan det vara svårt att skilja mellan Paris och Pisa.

Knappt hade vi kommit hem, så bröt kriget ut. Vi hade haft tur. Till all lycka hade turnén organiserats på våren och inte mot slutet av sommaren. Tack vare det kunde vi både genomföra turnén och komma hem helskinnade.

Ju mindre sagt om kriget, desto bättre. Genom pappa var jag ju italiensk medborgare, vilket uteslöt mig från all militär verksamhet i Finland, medan jag samtidigt aktade mig för att åka till Italien. Jag hade varit där med Fred Bruun på motorcykel 1937 och älskat allt utom Mussolini. Jag hade fått stifta bekantskap med min egen italienska familj, mina kusiner Beltrame, Ida och Aurelio, som jag kunde spela och sjunga för på italienska ehuru jag inte kunde tala det. Men min sång räckte för Ida, som sedan alltid förblev min käraste släkting på jorden. Själv lär jag för henne ha blivit inte mindre än hennes första kärlek, hon var bara tonåring då, men vi blev sedan som bror och syster, i synnerhet som jag aldrig hade något annat syskon.

Kriget förde dock det goda med sig, att under Vinterkrigets upphetsning och traumatiska nationella överansträngning ådrog även jag mig en sådan, vilket manifesterade sig genom Basedowska sjukan, som definitivt gav mig frisedel från både krig och arbete. Därigenom kunde jag gifta mig med Gun, som sedan dess förblivit min absoluta älsklingshustru. Vår första son föddes mitt under brinnande Försättningskrig 1943, vår dotter kom två år senare när freden brutit ut men då nöden i stället var som störst, – hon förblev alltid vårt klenaste barn ehuru kanske det livligaste, och en fars enda dotter betyder ju allt för honom. Desto kraftigare blev vår andre son Michael 1948, men vårt fjärde barn måste uppskjutas på läkares inrådan i beaktande av Guns tillstånd. I stället kom Christian tre år senare.

Då hade jag redan gjort mina första omfattande Sydamerikaresor, mina språkliga ambitioner hade fört mig in på det spanskspråkiga området, och jag visste att kunskaper i spanska kunde bli användbart för finsk pappersexport. Mina affärsresor till Chile och Argentina, Bolivia och Colombia i slutet av 40-talet skulle öppna en helt ny värld för mig och även ett nytt kapitel av mitt liv



Vad minns jag om min farfar och farmor – nonno och nonna.

Jag äger en kopia av ett heraldiskt dokument utfärdat i Firenze, som jag fick omkring 1975 av min småkusin Michael i Verona. Han berättar följande:

Han blev upprörd av denna heraldiska institution som meddelade att de i samband med en utredning för annan person kunnat parallellt med denna få fram tillförlitliga och omfattande uppgifter om släkten Lanciai. Dokumentet går tillbaka till 1200-talet och ger intryck av vederhäftighet; det vimlar av män i ansvarsfull ställning: bankmän, befälhavare för krigsfartyg i venetianska flottan, standarförare, juris och medicine doktorer, "ett stort antal" ambassadörer, konsuler, borgmästare, ävensom Kyrkans män i hög ställning. Vad som gör framställningen något suspekt är, att ingenting nämns om i släkten framsprungna skojare, rövare, giftblandare och mördare (jämför släkten Medici); och går framställningen så långt bakåt som till 1200-talet måste en hel del svarta får ha prasslat i buskarna. Men det hör kanske till heraldikens oskrivna lagar, att man ur historiens gömmor drar fram endast de medlemmar som givit släkten glans och färg.

Också ett adligt vapen beskrivs i dokumentet med en röd lilja och en formeringslans i guld och svart diagonalt över vapenskölden. Den heraldiska beskrivningen slutar med att framhålla att släkten var av arisk ras – alltså inga judar här.

Från dessa svunna tiders glans gör jag nu ett hopp till min farfar Aurelio, av sin hustru Luigia kallad Ellio, som föddes 1844 och dog 1888. Han hann bli fader till 12 barn, av vilka 8 uppnådde vuxen ålder. I sin ungdom hade han varit garibaldist, och vi har ett välbevarat fotografi av honom i uniform och med mynningsladdare; men det intressanta är att han själv har snickrat ramen, där trävirket är taget från ammunitionslådan och kanten av repet som omslöt lådan. Han har målat ramen i rena kamouflagefärger, vilka måste ha funnits i lägret. Fotot visar en ung man med antydning till mustasch, uppskattningsvis 20 år. Italiens enande till en självständig stat räknas från 1860, men i verkligheten förekom skärmytslingar och mindre slag ännu så sent som 1864 vid gränsdragningen mot Österrike – där kan han ha varit med som 20-åring.

Jag äger också ett postkort där man kan räkna 14 guldmedaljer, som egentligen är 7, men eftersom medaljen har två sidor och med text måste båda exponeras – och så ser det mera ut. Hans industri hade erövrat dessa utmärkelser på utställningar i Verona och Neapel mellan åren 1885-89, kanske också tidigare, men dessa äro de årtal som kunna utläsas. Produkterna är dekorationer i siden och sammet för opera, teater och kyrka och var troligen på den tiden en lukrativ verksamhet.

Farfar dog troligen av hjärnblödning inom ett dygn. Universalmedlet på den tiden var att åderlåta den sjuka och därmed kanske sänka blodtrycket, och den åtgärden användes också i detta fall utan resultat. Så där stod farmor Luigia med 8 halvvuxna och minderåriga barn och med en textilindustri, som hon ej förstod sig på. Följande uppgifter är något diffusa men troligen i sak riktiga och i delar bekräftade av min köttsliga kusin Ida Turri, född Beltrame, och vars mor var född Lanciai och syster till min far Ferruccio.

Firmans skötsel övertogs av en kusin – namnet okänt – och i överenskommelsen ingick att om firman icke uppvisade vinst skulle allt realiseras och verksamheten

upphöra. Kusinen skötte om att rörelsen gick med förlust, allt realiserades, och köparen var – kusinen. Några uppgifter om fortsättningen har jag inte.

När farfar dog var min far 9 år och gick i internatskola, där man bodde och åt och kunde komma hem bara till helgerna. Skolan måste ha varit av tillfredsställande kvalitet, där man utom kunskap i de traditionella skolämnena också måste lära sig ett yrke; pappa valde snickeriet. När jag 1937 i sällskap med Fred Bruun på motorcykel första gången besökte Italien och kom till Mestre, där farmor Luigia bodde hos min faster Giuditta, fick jag se en vacker byrå dekorerad med olika träslag, som min pappa hade gjort som sitt gesällarbete. Jag har forskat för att återfinna denna möbel men utan resultat. Giudittas man, Ruggero Angeli, överlevde henne, flyttade från Mestre, gifte om sig, och på den vägen har jag tappat spåret. Det är möjligt att med mera tid till förfogande och mera råg i ryggen hade jag kunnat finna ut om möbeln fortfarande existerar.

Från pappas barndom kan nämnas, att han vid flera tillfällen gick omkring i textilfabriken med sin far och blev god vän med flera arbetare, som brukade leka med honom. När han gick hem fick han alltid några granna tygbitar med sig.

Följande anekdot har pappa berättat för mig:

Farfar Aurelio satt vid bordet och läste tidningen, och pappa lekte på golvet. Plötsligt släppte farfar en ljudlig fjärt, och för att i någon mån kamouflera detta tilltag sade han till pappa: "Tag upp den." Pappa lydde maningen tills han uppdagade skämtet. Speciellt farfar hade mycket roligt åt detta och är kanske ett uttryck för hans skämtlynn.

5.

Argentina

Året är 1951, en novembermorgon, ute mörkt och dystert, men i mitt arbetsrum på Finska Pappersbruksföreningen är det ljust och varmt. Jag sitter vid mitt skrivbord då telefonen ringer. Det är min högsta chef, Holger Nysten, som med sin något hesa röst ber mig komma till honom.

När högsta chefen ringer är det alltid något viktigt, och på vägen till honom försöker jag gissa vad det kan vara. Just då kan jag inte finna att jag gjort något dumt, så jag rättar till min kravatt, knackar på och stiger in. Holger sitter vid sitt skrivbord, men i en fåtölj vid sidan sitter en herre till. Jag känner igen honom, det är Birger Krogius, högsta chef för FÅA och styrelseordförande för Finland-Sydamerika-linjen. Han är också passiv medlem i sällskapet MM där jag flyktigt träffat honom. Efter det vi hälsat på varann säger Holger: "Birger Krogius är här för att erbjuda dig en tjänst, – men det är bättre att han själv förklarar sammanhanget."

Medan tankarna tumlar om i min hjärna får jag förslaget. Linjens nuvarande chef i Buenos Aires, Gustav Tavaststjerna, vill tillbaka till Finland, och en ersättare måste utses. Då jag tills vidare saknar närmare kunskaper om förhållanden i Buenos Aires och shipping i synnerhet, erbjuds jag posten som biträdande direktör under fem år, och när jag efter denna tid förvärvat nödiga kunskaper skall jag övertaga ansvaret för kontoret. Under dessa fem år skall en man på platsen med mångårig erfarenhet bära ansvaret för kontoret. Finland-Sydamerika-linjens chef Lasse Lindblom är som bäst i Buenos Aires för att ordna dessa detaljer, och han vill gärna så snart som möjligt veta om jag är intresserad av anbudet. En villa med bastu och simbassäng samt bil ställs till min disposition.

Beträffande lönevillkor och andra härtill hörande frågor kan dessa regleras när Lindblom återvänder.

Det brusade och sjöng inom mig. Under alla dessa 5 år på Pappersbruksföreningen hade min ambition varit att komma ut och representera Föreningen utomlands. Några anbud hade jag ej fått trots att några agenturer upprättats. Här fick jag nu ett förslag som för alltid skulle eliminera det ekonomiska problemet. Jag kunde ha dansat på Holgers bord. Jag såg på Holger att han måste förstå att jag ville ha tjänsten. Men jag tackade för anbudet och bad om några dagars betänketid, då jag måste tala med hustrun, o.s.v.

Vad ingen annan i detta ögonblick kunde veta var, att jag med denna tjänst löste ett mycket svårt problem av helt annan karaktär. Holger Wentzel ville sälja "Villa Hemknuten" var vi bodde för att få pengar att bygga en ny villa i Grankulla. Så länge vi bodde kvar kunde han inte få ett vettigt pris, eftersom en köpare givetvis ville ha villan tom, och enligt då gällande lag kunde vi inte köras ut. Bristen på bostäder var fortfarande stor, hyrorna var höga, och jag hade inget kapital att kunna bygga en villa. Samtidigt förstod jag Hogis behov av kapital. Med den nya tjänsten skulle detta känsliga problem lösas harmoniskt för alla parter.

Gun gav mig sitt fulla stöd, och när Lasse Lindblom var hemma från Sydamerika träffades vi och gick igenom olika punkter i samband med överresan och arbetet där. Den 3 januari 1952 skrev jag på kontraktet, och i slutet på februari gick jag ombord på "Aurora" som på mindre än fyra veckor förde mig direkt till Buenos Aires.

Jag visade mitt kontrakt för Holger Nysten som tyckte det var bra. Tyvärr hade dokumentet en luska som blev ödesdigert för mig. Beträffande mitt arbete nämner kontraktet endast i allmänna ordalag om att "jag skall bliva förtrogen med arbetet och förhållandena" utan närmare indikation, och under de tre följande åren utnyttjades denna oklarhet av "mannen på platsen med mångårig erfarenhet". På Pappersbruksföreningen hade jag upplevat en öppenhet i samarbetet, en påtaglig frihet och självständighet men också ansvar. Här inskränktes mina arbetsmöjligheter till det minsta möjliga, och det lilla jag fick göra kontrollerades i detalj. När firman flyttade till ett större kontor tilldelades jag ett rum längst bort från expeditionen isolerad från all daglig verksamhet. Lyckligtvis kunde jag med Lars Lindbloms hjälp avstyra detta. Men min ställning i firman blev mer och mer vacklande, och mina redan tidigare något svävande kunskaper i sjöfartsfrågor förbättrades icke i önskad grad med den mentalitet som härskade på kontoret. Naturligtvis begick jag många fel som med tiden vägde tungt till min nackdel. Jag hade t.ex. ingen förståelse för befälhavarnas önskemål om att sitta med dem ombord och intaga whisky till sent på nätterna under småprat om all världens ting. Min måttlighet i dryck kom alltför tydligt fram, och jag har aldrig haft förmågan att i timmar lyssna och prata om ting som inte intresserade mig. Jag förstod inte kaptenernas mentalitet, och deras bedömning av mig blev därefter. Och deras ord hemma vägde tungt.

Nu långt senare kan jag också inse att jag efter mitt intressanta och ansvarsfulla arbete på Finska Pappersbruksföreningen inte ville ta de enklaste och minst intressanta arbetena på Linea Finlandesa dels för att inte bli fast vid dessa hela tiden, och dels för att jag ville göra något mera ansvarsfullt och meningsfullt. Resultatet blev att jag gjorde nästan ingenting, som i sig var deprimerande. Slutet blev att jag blev uppsagd fr.o.m. maj-juni 1955, hemmet packades i containers, och med "Arica" seglade vi tillbaka och

återsåg Helsingfors hamn, där Ingeborg och Carl samt Malle och Hogi hälsade oss välkomna.

Hur hade vårt liv blivit om vi stannat kvar, såsom vår avsikt hade varit? Vi får aldrig något entydigt svar på detta. För min egen del vet jag att jag förlorade en stor del av mitt självförtroende men lärde mig också en svår läxa; att Gun fick uppleva en ny och färgstark kontinent; och att äventyret förde oss närmare varandra. Marcus och Margheritas minnen är diffusa och osammanhängande, Michaels förnäma ärr på magen är säkerligen för honom de mest realistiska minnena från Argentina-tiden, och Christians minnen begränsas troligen till druckningsförebudet i simbassängen.

Jag vill dock avsluta denna viktiga etapp i mitt liv med att citera Churchill i en något ändrad frasering:

"Jag har aldrig med så ringa arbete förtjänat så mycket på så kort tid!"

Ett passande valspråk från tyskan:

Pengar ger ingen lycka men en viss säkerhet.

6.

Den stora prövningen

Argentinakrisen var den första i mitt liv som jag fann mig stå fullständigt handfallen inför. Jag kunde varken förstå den eller åtgärda den. Det enda jag kunde göra var att fortsätta arbeta och göra det bästa av saken, tills uppsägningen kom. Just vanmakten i förening med en nästan total desorientering, då jag varken förstod situationen eller fick några upplysningar, som kunde hjälpa mig till rätta, medförde hålet under vattenlinjen i mitt självförtroende. Det var inte det sista, och värre skulle följa.

Att återvända till Finska Pappersbruksföreningen som falerad direktör för ett världsbolag var otänkbart. Jag sökte alternativa möjligheter och fann något intressant i Göteborg hos pappersexportfirman Möller & Rothe. Det var två danskar som skötte en utmärkt firma internationellt med huvudsatsning på Sydamerika, där jag hade de nödvändiga kunskaperna. Jag hade att välja mellan att bli Möllers eller Rothes man. Rothe bodde i New York, och som hans handgångne man skulle jag stationeras i Genève för tillfället och aldrig kunna räkna med något fast hem. I Göteborg hos Möller skulle min existens bli mera välordnad med bara tillfälliga affärsresor högst tre månader om året. Då mina barn krävde en trygg tillvaro med reguljär skolgång valde jag Möller. Mitt samarbete med denne kultiverade dansk skulle visa sig bli mitt livs längsta anställning.

Vår existens i Göteborg visade sig till en början bli fullständigt paradisk. Staden åtnjöt som bäst sin storhetstid under Broströms banér som världens tredje största skeppsbyggerhamn, stämningen var god och kosmopolitisk, i motsats till Stockholm hade göteborgarna med Torgny Segerstedt som banérförare konsekvent hållit på Churchill under kriget, och kontakterna västerut över havet med Norge, Danmark, Holland, England och Amerika var stadens varumärke och ära. Vi fick omedelbart många goda och nära vänner inom både finlandssvenska, spansktalande och körsångarkretsar. Kort sagt, det hade inte kunnat börja bättre.

När lyckan log som varmast mot oss omkring min 50-årsdag 1959 sade jag till mig själv: "Kom ihåg dessa dagar sedan när eländet tar vid, som ju måste komma förr eller

senare. Du kommer vad som än händer alltid att ha denna paradistid att falla tillbaka på."



Naturligtvis anade jag inte vidden av de prövningar som väntade mig. När Kennedy sköts var Gun och jag i Aten, jag gjorde den hösten min första orientaliska affärsresa till länder som Iran, Arabien, Egypten och Libanon med allt vad som rörde sig däremellan, och emedan resultat inte uteblev blev det inte min sista. Jag hade bett Gun möta mig i Beirut, som då ännu var Orientens blomstrande Paris, varpå vi sedan fortsatte till Grekland.

Kennedymordet var det första molnet på min ålderdoms himmel, men det drabbade inte mig så mycket som resten av världen. Föga anade vi då att varken Amerika eller världen någonsin mer skulle bli så skön som den dittills trots allt hade varit.

Problemen i familjen började ungefär vid den tiden. Marcus var 20 år men hade skött sig och skulle bli lärare. Det var med Margherita och Michael vi började få problem. Margherita hade redan haft en lång rad kavaljerer av vilka samtliga hade misshagat mig, och hon och Marcus var aldrig hemma på helgerna. Allt jag kunde göra var att låta dem ha sina egna liv.

Värre var det med Michael, det mest dynamiska av mina barn, som hade en benägenhet till självsvåld. Han misskötte sin skolgång och kom i dåligt sällskap. Snart var han ute hela nätterna med sina rockmusikvänner och kunde sedan ligga hemma och sova till klockan 2 på dagarna. Han hade slagit in på en väg som jag inte tyckte om.

Margheritas intensiva sociala liv ledde till att också hon misskötte sin skolgång, hon fick depressioner och problem med nerverna, och allt vi kunde göra var att skicka henne till en psykiatriker, som gav henne psykiska mediciner. Man gjorde så på den tiden. Vi visste inte bättre. Det var den enda lösning som fanns tillgänglig. Och hennes kavaljerer fortsatte att bringa mig till förtvivlan med att aldrig bli bättre utan bara sämre. Bekymren med de två mellanbarnen ledde till egna hälsoproblem med dålig sömn och stigande blodtryck.

Trösten var Christian, den yngsta, som alltid hörde till de bästa i sin klass och var ett lovande studieämne, som kunde bli allt vad jag drömt om att bli men aldrig blivit. Han gick också i mina fotspår som pianist och spelade Rachmaninoffs preludium från mina egna 50 år gamla trasiga noter och lade klokt nog tennisen åt sidan för att hellre spela piano, läsa böcker och samla frimärken. Även Marcus skötte väl sina studier i nordiska språk för att bli lärare och sjöng med i Akademiska Kören och gjorde framgång som spexare, när dråpslaget mot hela min familj föll 1967.

Vad som hände kan betecknas som en naturlig följd av den föregående utvecklingen, men denna följd blev som en hel syndaflod utan slut när ett enda kort uppfriskande skyfall hade varit fullt tillräckligt och logiskt. De oöverskådliga konsekvenserna blev i stället för en nyttig uppräckning en traumatisk mardröm av orättvisa.

Michael hade gått från "*bad to worse*" och hade tillägnat sig vanor som han inte ens kunde uppenbara för sin moder. Margherita hade sina depressioner och gick på ständigt tyngre mediciner, när en av hennes tidigare pojkvänner, en av de få jag hade tyckt om, den lysande datorpionjären Tore Hedström, som kommit på dekis och fallit för narkotikafrestelsen, upptäckte något nytt som lyfte upp honom. Det var Scientology. Hans frälsning genom denna lära resulterade i nästan något av en väckelserörelse i Göteborg, då alla hans bekanta lockades till att pröva samma sak. De for över till högkvarteret i England och kom tillbaka frälsta. Michael gjorde samma sak och kom faktiskt hem igen som en ny bättre människa. Sedan reste Margherita över, och hon genomgick samma positiva metamorfos: hon fick tillbaka sin intuition och kunde spola ner alla sina mediciner. Marcus var mera kritisk men for ändå över och blev frälst även han. Alla tre beslöt sig för att satsa sina liv på Scientology. För att finansiera sin utbildning i företaget ville Michael ta ett lån på 6000 kronor med mig som borgensman. Då började jag bli misstänksam. Vad var det här för en frälsningslära egentligen som tog mer än bra betalt bara för att få människor på bättre humör?

Även Gun reste över och blev frälst. Så kom den slutgiltiga chocken: Christian ville avbryta sin skolgång för att i stället ägna sig åt självstudier. Han gick i gymnasiets första årskurs och var grundligt besviken på Olof Palmes nya skolsystem. Samtidigt var han för ung för att kunna börja i Vuxengymnasiet. Jag strävade mot i det längsta och

mobiliserade rektorn och hela lärarkåren mot honom, men han fick sin vilja igenom och avbröt sin skolgång efter ett halvt år i gymnasiet. Jag är säker på att han aldrig hade gjort det om inte Scientology hade brutit in i våra liv och uppmuntrat till samhällsrevolt och självsvåld. Kort därefter reste han över till England, studerade Scientology men kom inte helfrälst tillbaka. Han gjorde ett andra studiebesök följande höst, kom besviken tillbaka men fortsatte studera Scientology i Göteborg, tills han till allas förvåning hoppade av rörelsen ett år senare. Han ägnade ett år åt självstudier hemma, bl.a. på Hermods i psykologi, men började sedan på Vuxengymnasiet. Jag pustade ut. Åtminstone ett av mina barn var räddat. Men alla de andra tre och även Gun, skulle det visa sig, var hopplöst förlorade. Det enda man kunde göra var att tiga, bita ihop tänderna och göra det bästa av saken. De var ju ändå ens barn och ens hustru, och jag kunde inte betrakta dem som något annat, hur litet jag än förstod dem som scientologer. De upphörde aldrig att försöka få mig in i deras läger, Gun försöker än idag, men de kommer aldrig att lyckas. De må ha sina miljonårskontrakt med den firman, som inte ens garanterar dem någon lön, men säkrare än vad de är på sin salighet är jag tyvärr på att den religiösa firman är en förlorad sak.

Utan att gå in på närmare detaljer räcker det kanske med att bara belysa en sådan. Om rörelsens grundare L. Ron Hubbard verkligen hade rent mjöl i påsen och arbetade för en god sak som var konstruktiv för hela mänskligheten, varför valde han då som en annan sjörövare ett liv som fri buckanjär utan land, utan hem och utan hamn, förföljd av rättegångar i sitt hemland USA, förklarad icke önskvärd i England, utkastad från piratnationen Rhodesia och bannlyst i Australien? Vad gjorde han för att samla på sig så mycket processer, så mycket fiender och så mycket dålig publicitet om inte någonting? Samtidigt som han samlade under sig slavarbetare i hela världen (däribland mina tre äldsta barn) för svältlöner hade han råd att samla under sig en privat örlogsflotta på tre fartyg. Vad luktar det? Svindel, ingenting annat än svindel.

1976 begick hans äldsta son självmord. Få scientologer fick någonsin höra talas om det. Några år senare ställdes ett antal av världens ledande scientologer inför rätta, och alla dömdes till årslånga fängelsestraff för grovt bedrägeri, däribland hans egen hustru och modern till hans fyra barn, som han därefter aldrig mer ville träffa. Han skrotade henne då hon misslyckats med att klara sig lika bra som han.

Och denna charlatan, en av 1900-talets värsta, föll min hustru och mina tre äldsta barn för, och de är fortfarande fast i hans garn. Vad gjorde de och vad gjorde jag för att förtjäna detta? Att de föll och fortfarande sitter fast är väl till någon grad deras eget fel, men jag tror det är ett värre lidande för dem som ser vad de har råkat ut för än för dem själva, som inbillar sig vara saliga utan att ana att de har blivit lurade på sina liv.

7.

Guns första utställning i Manotick 1972.

Britta har gjort ett stort förarbete och funnit en kombinerad hemindustriaffär med galleri, som nyligen kommit i gång, där Gun skall ha sin utställning. Ett 50-tal terracotta- och gipskonstverk har i förväg sänts välpackade sjöledes till Montreal. Vi har flugit över, kramat Britta och Don, fått låna deras minibuss, och efter några kvalfulla timmar i

Tullhuset i Montreal fått ut lådorna tullfria och slutligen kunnat packa upp alltsammans oskadat i Manotick.

Utställningen har börjat, intresset är glädjande stort och försäljningen tillfredsställande tack vare Guns personliga charm och engagemang. Höjdpunkten nås när Gun genom Svenska Ambassaden får en förfrågan om hon är intresserad att efter Manotick sända ett urval av sina konstverk till Canadas permanenta Nationella Museum....

Frakt och försäljning fram och tillbaka bekostas av dem. På Guns jakande svar kommer en kvinnlig representant från muséet och uttrycker sin översvallande tillfredsställelse över konstverken. Efter avslutad utställning i Manotick, som också blev en ekonomisk succé, packar vi trälådorna, som skall till muséet. Britta sköter om transporten, och vi återkommer till Göteborg.

Vi föreslår i brev att, även om muséet icke officiellt befattar sig med försäljning, om någon person vill köpa, kan han få göra det, och vi bifogar en prislista. Vi är också tacksamma för att få några fotografier från utställningen och urklipp från eventuella recensioner.

Tiden går, och vi hör inget på länge, tills meddelande kommer att utställningen är över, att en del skulpturer framkommit i skadat skick, att ingen försäljning förekommit, att inga fotografier tagits och ej några recensioner skrivits, samt att föremålen returnerats till Britta i Ottawa.

Så börjar en lång och besvärlig korrespondens. Britta har fått konstverken, och på basen av hennes uppgifter har vi räknat ut ett medelvärde för de skadade och begär försäkringsersättning på C\$. Vi får det nedlåtande svaret, att på grund av dålig förpackning utgår ingen försäkring. (Detta är ett av de många tricks som försäkringsbolagen i hela världen använder sig av när det gäller att betala.) Jag hänvisar till deras brev där de påtagit sig försäkringen och att samma förpackningssätt använts nu som från Göteborg till Montreal med två omlastningar, där godset framkom oskadat. Korrespondensen blir allt hätskare och mindre "etisk", muséets chef sitter på sina höga hästar och är självsäker på 500 mils avstånd. Troligen av ett förbiseende skriver de i ett brev att försändelsen över huvud ej försäkrats. Eftersom jag hade deras skriftliga bekräftelse på försäkringen kunde de ej komma undan. Eftersom Svenska Ambassaden medverkat i kontakten gav jag Muséet ett datum inom vilket betalningen skulle verkställas, i annat fall såg jag mig tvungen att vända mig till Ambassaden och förelägga dem hela korrespondensen. Detta brev har jag sparat, eftersom det sammanfattar hela utvecklingen och kan vara en intressant läsning. (1.7.1975 i Guns pärm.)

Checken kom, C\$ 1,250 utan kommentarer, och ärendet var avslutat.

Gore Vidal säger i "Creation", att det tycks vara en naturlag i varje familj, att varje son blir sin faders motsats, att "*whatever the father is, the son is not*". Min far fick tre söner, och alla tre blev hans motsats. Men fastän jag kanske blev hans extremaste motsats så är väl jag även den av oss tre som sista slutligen åtminstone mest försökte ta vara på och efterlikna det av honom som var bra.

För att säga det värsta om honom: som affärsman var han en hänsynslös egoist. Det är kanske alla affärsmän, och det finns många av en betydligt värre sort än min far, varför den anförda anklagelsen här genast måste modereras med erkännandet av att han som affärsman samtidigt var fullständigt renhårig: han lurade aldrig någon utom en enda gång, och den gången, hans livs stora bedrägeri, var det enbart till godo för alla andra utom för honom själv.

För att säga det bästa om honom: han var den perfekta gentlemanen. Min mor kan intyga genom sitt 51-åriga äktenskap med honom, att han alltid var ridderligheten själv. Han uppträdde alltid till damers försvar när det fanns anledning. Han var aldrig otrogen min mor. Han hade alla ridderlighetens dygder på sin sida: en fulländad artighet, renlighet, snygghet, fläckfrihet och korrekthet. Han var oförmögen till förolämpningar, klumpighet och vulgaritet, och han om någon i familjen kunde konsten att behärska sig och bevara andras och angelägna hemligheter. Han var oförmögen till skvaller och förtal, och han vinnlade sig verkligen om att leva enbart konstruktivt.

Hur går då detta ihop med den "hänsynslösa egoisten till affärsman"? Ja, som alla kan räkna ut måste denna addition ge som summa en säregen dubbelnatur. Han kunde vara dubbelmoralisk så till den grad att han inte ens genomskådade sig själv. När jag 1967 blivit tagen på bar gärning med att stjäla böcker från bokhandeln för att läsa dem, lät han mig sjunka genom jorden med att hävda, att det aldrig tidigare hade förekommit en tjuv i familjen. Efter hans bortgång framgick det ur hans egna minnesanteckningar att han själv som pojke stulit indianböcker från bokhandeln – och kommit undan med det.

Det var 1967 som konflikten mellan mig och min far uppstod, när jag ville avbryta min skolgång för att komma ifrån det skolsystem som Olof Palme då redan sedan 4 år varit i färd med att fördärva, och min far inte kunde acceptera detta. Han förstod inte Olof Palme, vad denne gjorde och mina argument. Min mor förstod dem inte heller men stod ändå på min sida. Genom att hon då redan tagit parti för Scientology (med sina tre äldre barn) och jag också ville nosa på denna verksamhet, som jag då såg som ett intressant alternativ till Olof Palmes misslyckade skola, skyllde han mitt fatala beslut på Scientology och inte på Olof Palme. Konflikten mellan oss varade i nästan fyra år, vilka var de värsta fyra åren i min fars liv.

För att beskriva det ur hans egen synpunkt såg han både sitt äktenskap spricka och sina barn gå åt skogen genom Scientology, som han rent ut kallade "en sjukdom". Detta påverkade hans arbete i negativ riktning, så att arbetsresultatet försämrades och han blev uppsagd efter sitt livs längsta tjänst i 16 år som vice verkställande direktör hos Möller & Rothe. Det var femte gången han fick avsked, och han var då över 60 år och led av kroniskt högt blodtryck, trots sin annars perfekta fysik. Anledningen till uppsägningen var att hans chef genom firmans försämrade resultat såg sig nödsakad att sälja firman och ville då sälja min far med den som dess trots allt säkraste kort. Men min far ville inte vara med om en sådan transaktion. Han ansåg sig inte vara en del av möblemanget i firman som kunde flyttas från en ägares händer till en annans. Hellre sade han upp sig. Det förlät honom aldrig Santon Möller.

Under tiden testade jag Scientology och fann att jag hade misstagit mig, att den rörelsen ingenting var för mig och att jag förlorat mitt livs bästa och viktigaste två år på att komma fram till detta. Därefter började jag överväga självmord samtidigt som min far vägrade fortsätta försörja mig. Endast min mor upprätthöll den nödvändiga goda andan i hemmet för att livet skulle fortsätta som vanligt ändå.

Försoningen kom sedan jag inställt självmordet och beslöt att återuppta studierna på Vuxengymnasiet. Detta fick min far att på nytt dra efter andan. I stället för att förtidspensionera sig beslöt han att fortsätta arbeta på halvtid och kunde göra det ända tills han var 68. Från vår försoning hösten 1971 var vi faktiskt de bästa tänkbara vänner ända tills han dog, även om mindre kontroverser förekom.

Men den stora kontroversen mellan oss var något som han egentligen aldrig själv kunde förstå, fastän det till hans heder måste sägas att han tappert försökte. Vår egentliga motsättning var ideologisk. Min fars livsideologi var den egoistiske, kortsynte affärsmannens, som satte plikten att förtjäna pengar som det första och nästan enda av de tio budorden. Som affärsman menade han att människovärdet består i personens rikedom eller förmåga att tjäna pengar. Därför blev inget av hans barn affärsintresserat. Ingen av oss gick in för samma enspåriga ideologi, som minst av alla delades av vår mor, och vi föredrog alla fyra hennes mjukare livsideologi som skapande konstnär.

Den fatala konsekvensen för min del av min fars affärsmansideologi var att min humanism aldrig fick någon uppmuntran från hans håll då han menade att den alltid måste förbli olönsam. Han uppmuntrade aldrig mina ambitioner redan som barn att bli författare, han uppmuntrade aldrig mitt läsande utan tvärtom bannade mig när jag som 14-åring låg och läste Dostojevskij om natten, han hjälpte mig aldrig ekonomiskt med min utbildning utan krävde i stället att mitt studiebidrag för mina studier på Vuxengymnasiet skulle erläggas som betalning i hemmet för kost och logi, och även när han uppmuntrade min musik var det uttryckligen med den meningen att han ville att jag skulle tjäna pengar på den.

Tyvärr var jag från början obotligt allergisk mot varje form av att forcera sin vilja för att slå mynt av den med konsekvenserna obeaktade. Det var det jag reagerade mot hos min far. Han levde på massaindustrin, som från början var en av världens mest miljöförstörande faktorer, och om det var något som min far aldrig ville höra talas om så var det miljövard.

Nog om konflikten med min far. Nu kommer vi till min mor.

Konflikten mellan mig och min mor var aldrig någon konflikt och knappast ens en kontrovers utan snarare bara en meningsskiljaktighet, och den var egentligen inte mellan mig och henne utan mellan mig och Scientology. Den började när jag tog avstånd från Scientology (1969, när jag var 18 år och hade 2 år kvar till min myndighet).

Redan när Scientology kom in i vårt liv saknades det inte kontroverser. I maj 1967, när rörelsen var som nyast och aktuelltast för oss, gick det en märklig engelsk serie på TV i två avsnitt som handlade om en liknande organisation kallad "The Foundation" eller "The Federation" – jag minns inte exakt. Historien var mycket intelligent med Michael Bryant i huvudrollen (om jag minns rätt, som senare spelade Lenin i filmen om Nikolaj II), där han ställdes inför möjligheten att få inta en hög position inom organisationen genom den utredning av den som han tillsattes att göra. Organisationen verkade både ideell och idealisk, men skeptikern-huvudpersonen tog ändå avstånd från den för att den *"inte fäste något avseende vid den mänskliga faktorn"*.

Filmen hade kunnat handla om Scientology. Redan då frågade mig min mor om jag trodde att filmens organisation och Scientology var lika varandra. Jag visste för litet om S. då ännu för att kunna ge ett bestämt svar på frågan. Men hade jag vetat då vad jag

visste bara 2½ år senare hade kanske min familjs engagemang i rörelsen kunnat avstyras eller åtminstone begränsas.

Nu frågar alla läsare: Vad är då Scientology? Denna fråga har intill tjuglighet ställts av envar ända sedan rörelsen kom till Sverige i mitten på 60-talet, och frågan har aldrig kunnat besvaras. Inte heller jag vill svara på frågan. Men här är en artikel som jag fick i maj 1996:

"Scientologysidan på Internet vållade en viss uppståndelse i hela världen då den avslöjade konfidentiellt material från en avancerad scientologykurs, närmare bestämt kursen OT III, ur vilken kurs ett märkligt material avslöjades av avhoppare från Scientology, som tydligen studerat kursen, tagit avstånd från den och från religionen och på Internet redovisat skälen varför.

Efter en kort tid avlägsnades denna sida på Internet av avhopparna då enligt dem själva, scientologer skrämt dem till att avlägsna sagda material. Materialet i fråga synes ha varit menlöst "*science fiction nonsense*".

Det märkliga är att scientologer reagerar. Om katoliker som lämnar kyrkan avslöjar intima erfarenheter av djävulsutdrivningar och promiskuitet inom kyrkan, så rycker kyrkan på axlarna åt det och försvarar sig aldrig, utan omfattar snarast den judiska attityden att "*där får vi för våra synders skull*". Men det minsta lilla påpekande mot Scientologykyrkan väcker genast ramaskrin hos scientologerna. De tolererar inte kritik.

Ändå är WES inte direkt kritisk mot Scientologykyrkan utan lovordar tvärtom alla dess positiva sidor. Den har ett utmärkt rehabiliteringsprogram för narkomaner som fungerar, dess grundare L. Ron Hubbard kom med utmärkta pionjärinsatser på 40-talet mot psykiatriskt missbruk och inom kriminalvården och kunde ha gått till historien som en stor vetenskapsman och reformator inom psykiatrin, om han inte på 50-talet omvandlat sina kunskaper till en religion och marknadsfört denna för att på ett skamlöst sätt slå mynt av dogmen om människans odödlighet.

WES menar att Scientologykyrkans urspårning inträder när den bildas som religion och hemlighetsmakeriet kring dess material inleds. Grundarens ambitioner blir att frälsa planeten ("*clear the planet*"), och på 60-talet instiftar han sin egen privata "Sjöorganisation" på ständigt rörliga fartyg, där medlemmarna har skrivit på ett kontrakt på tusen miljoner år (1,000,000,000 år). Massmedia har ofta förvrängt denna uppgift till bara en miljon år eller mindre, men det är faktiskt en miljard års tjänstgöring som kontraktet binder en till. De flesta som går på detta kontrakt är lågavlönade och arbetar för organisationen ofta dygnet runt. Ett av de mest flitigt använda citaten av L. Ron Hubbard av scientologerna är: "Sanningen skall göra dig fri," ("*The truth shall set you free*,") medan det samtidigt är anmärkningsvärt att scientologerna inte tål höra sanningen om sig själva och om Scientology. WES undrar också hur mycket Scientologyreligionen och dess sjöorganisation är L. Ron Hubbards skapelse och hur mycket är hans sedermera till fängelse dömda fru Mary Sue Hubbards. I en scientologisk publikation om grundaren som utkommit efter hans bortgång citeras han under sin ungdom i Kina (– en parallell till Indiana Jones?) att han där i de västra utkanterna insåg sanningen om mänskligheten, alltså kom på det klara med själavandringen och hur denna som mentalt problem skulle åtgärdas genom scientologisk teknologi. Hans mentalitet påminner mycket om kinesiska kejsares och om Mao Zedongs, vilka ofta utmärkte sig för att få idéer som de ansåg som en självklarhet att måste omfattas av alla såsom allmängiltiga. L. Ron Hubbard tycks från

början ha tagit för givet att hans metoder måste fungera på alla människor och inte bara på kriminella och psykiskt sjuka. Detta har friska som utsatts för scientologisk behandling reagerat emot. WES omfattar också den ståndpunkten, att om Scientology kan bota sjuka och kriminella och narkomaner etc. så bör rörelsen ägna sig enbart åt sådana och låta de friska vara i fred och framför allt inte göra friska människor ekonomiskt lidande genom scientologiska övergrepp. Det finns trots allt människor som inte knarkar, inte blir kriminella och inte är sinnessjuka, och sådana gör klokast i att hålla sig utanför Scientology, menar WES.

Det mest suspekta med Scientology menar dock WES att är dess hemlighetsmakeri. Allt material i avancerade kurser är konfidentiellt och undfås endast mot höga avgifter, men sådant material har ändå alltid läckt ut ryktesvägen och till och med ut på Internet. Religionen har aldrig tålt att sådant material har avslöjats, och vad som en gång kommer ut på Internet kan aldrig tas bort även om sidan avlägsnas, för så länge den finns där kan vem som helst föra över den på disketter och hemdatorer. Grundaren har vidare byggt upp ett metodiskt system som omöjliggör kritik mot religionen. Scientologer är förbjudna att nämna något nedsättande om varandra, allt nedsättande om religionen klassas som "antisjäsligt" ("*entheta*"), och personer som gör sig skyldiga till sådant stämplas som "förtryckare" ("*supressive persons*") och exkommuniceras, med den praktiska konsekvensen att scientologer förbjuds ha någon som helst kontakt med dem. Om de ändå har det blir de själva exkommunicerade. På detta sätt har oräkneliga familjer splittrats av Scientologykyrkan, som därigenom blivit mycket bra på att skaffa sig oförsonliga fiender.

WES beklagar att L. Ron Hubbard aldrig skrev någon självbiografi. Hade han gjort detta hade kanske många frågetecken kunnat rätas ut. Nackdelen med att avlida utan att lämna ett städat skrivbord efter sig är att man efter sin död inte längre kan försvara sig. Därmed får vi nu aldrig veta sanningen om hans två första äktenskap, som synes ha upplösts när hans hustrur ansåg att han inte var riktigt klok, ett i och för sig högst sedvanligt argument vid skilsmässor. Vad vi vet säkert är att han var slängd i och gjorde lycka som författare i science fiction, kategori B. Han är ingen stilist, och hans fantasi är grovt stereotyp, nyanslös och okänslig. Ett exempel är romanen "Mannen från helvetet", en liten äventyrsroman med ett färgstarkt galleri av äventyrliga personer, samtliga med tvivelaktigt förflutet och karaktär, varav hjälten kapten Norton är en flykting från den franska straffkolonin på Djävulsön och skurken, Chacktar, är en neger. Hela romanen består i stort sett bara av slagsmål och råkurr, eldstrider och mord, våld och nidingisdåd, och till slut kommer även uppgörelser med kulsprutepistoler in i bilden. Knytnävsslagsmål skildras i detalj, och många lik uppstår under händelsernas gång, som kulminerar vid den för geografen okända Orkanön någonstans mellan Djävulsön och Martinique. Människovärdet är obefintligt – vid ett tillfälle frågar romanens enda kvinnliga person hjälten upprört: "Har ni dödat en människa?" Han har då redan dödat ett antal, och han svarar: "Ni kallar väl inte de där odjuret för människor?" Naturligtvis får denne hjälte henne till sist. Allt vad en författare skriver säger något om författarens mentalitet och beskaffenhet. I jämförelse med detta våldspornografiska dravel, den absoluta motsatsen till Joseph Conrad, är en populärförfattare som äventyrsskildraren Dennis Wheatley många klasser högre upp. Om en författare av sådant ytligt actiondravel sedan instiftar en religion är det knappast mer än naturligt att den religionen i så fall blir något som folk höjer på ögonbrynen inför. Mot slutet av hans liv, när hans

troligen tredje fru och många av hans närmaste medarbetare satt bakom galler i USA för grova skattebedrägerier, synes han ha återvänt till sitt författarskap inom science fiction, kategori B, och framlevt sina sista år isolerad på en avlägsen ranch nära Hollywood, där han först gjort sin lycka som science fiction-fantast. WES uppfattning är att L. Ron Hubbards misstag var att efter 1950 börja tro så starkt på sina egna science fiction-fantasier att han uppfattade dem som en allmängiltig verklighet – all vetenskaplig distans gick förlorad.

I ett försök till en biografi över honom utgiven i England för ett tjugotal år sedan skildras hur han begav sig ut på skattletning i Karibiska Havet på sina fartyg. Emedan han var säker på att han varit en sjörövarkapten i ett tidigare liv var han även säker på att han mindes exakt var sjörövarskatterna låg begravda. Denna totala självsäkerhet går som en anmärkningsvärd röd tråd genom hela den mannens liv. Han tog avstånd från regeln att "det är mänskligt att begå misstag", och hela hans livsverk den scientologiska teknologin och organisationen utesluter "den mänskliga faktorn" som något att ta med i beräkningarna. Några skatter hittades likväl inte i det Karibiska Havet. Anekdoten kan vara en skröna, scientologer hävdar detta med bestämdhet; men sådana historier går det om L. Ron Hubbard. Å andra sidan, om han hade hittat sina skatter i Karibiska Havet hade scientologerna kanske i stället hävdad ett sådant faktum som bevis för sin grundares ofelbarhet.

Under 80-talet drogs många scientologer inför rätta för svindel, då de övertalat proselyter till att finansiera sina kurser genom banklån. När dessa banklån inte kunde amorteras trots fullbordade Scientologykurser kom dessa proselyter i förlägenhet, och många blev bittra fiender mot Scientology på livstid. Detta fick de ansvariga scientologerna på huden för av sina överordnade, då detta lett till en allmän skandalisering av hela religionen. Det är antagligt att alla dessa ansvariga och exkommunicerade scientologer inte fått på huden om banklånarna efter fullbordade Scientologykurser ändå kunnat återbetala sina lån.

WES drar följande slutsatser: om kritik tystas ner blir den legitim. Ända sedan 1950 har Scientologykyrkan vägrat lyssna på kritik. Resultatet är en ibland maffialiknande världsdiktatur som fortsätter att slå mynt av dogmen om individens odödlighet. Denna dogm kan aldrig ifrågasättas, då ingen kan bevisa vad som händer efter döden; men att slå mynt av odödlighetens princip är en annan sak. WES avslutar: allt vad Scientology säger skulle kunna användas emot den. Från detta är undantaget endast de få vetenskapliga resultat som rörelsen aldrig kan frångämmas det berömliga introducerandet av, främst den fungerande och framgångsrika behandlingen av narkomaner.

På samma sätt kan dock kommunismen, fascismen och nazismen försvaras med att de i början kom med en hel del gott, som dock inte kan gottgöra eller förringa deras skada. En diktatur är alltid en diktatur. Scientologykyrkan förblir därigenom hopplöst kontroversiell och vanskelig ("*controversial and doubtful*").

(WES måste själv skydda sig mot all insyn genom totala sekretessbestämmelser då den är politiskt subversiv, dock endast mot diktaturer. WES är alltså bara mot Scientology som diktatur, inte som applicerad filosofi. Denna distinktion är väsentlig.)"

Från en scientolog fick vi följande kommentar till artikeln:

"Tack för att du ville visa artikeln. Några synpunkter:

1. Holländaren ifrågasätter att science fiction kan göras till religion. Om Scientology kan ifrågasättas som religion, så kan man också ifrågasätta 1) Muhammeds trovärdighet som den sista, största och sannaste profeten, 2) Jesus hokus-pokus och framför allt uppståndelsen, "köttets uppståndelse", 3) Moses manipulering av begreppet Gud för att manipulera judarna och hålla dem på plats, 4) hela den hinduistiska föreställningsvärlden.

2. WES anklagar scientology för att tjäna pengar på dogmen om själens odödlighet. Skulle då kurser och auditering, som kräver material och en administrativ apparat, tvingas gå med ständig förlust? Eftersom ingen i världen vill försörja scientology måste den kyrkan försörja sig själv. WES bedömning av scientologys finanser är en typiskt brittiskt materialistisk krämarinställning.

3. Scientology är inte mer en diktatur än katolska kyrkan, islam eller den tibetanska lamaismen. Snarare är scientology liksom lamaismen en teokrati. Scientology har inga politiska intressen och ingenting i politiken att göra.

Jag hoppas att dessa tre invändningar tillfredsställer dig. Jag tror inte att någon scientolog kan komma med några andra invändningar. Ingen har någon rätt att invända mot att L. Ron Hubbard synas i sömmarna, vilket man verkligen borde göra även med Muhammed, Jesus, Moses och alla religionsstiftare, då deras ansvar är så oerhört." (20.9.1996)

Och av min gamle läkare i Athen fick jag en helt annan sorts reaktion. Han skrev så här:

"Detta är en sorglig historia, min vän. Det är lätt att diagnosticera islam, för där har man redan 1300 år av symptom att gå efter, men detta fall är svårare. Jag påminner mig en viss bok av Gore Vidal från 60-talet kallad "Messias" där han förutsade och analyserade tillkomsten av en ny världsreligion och hur den skulle komma att utvecklas. Dess religiösa grundare mördades av sina egna då han ville hoppa av, och den religionens enda sanna profet, den enda som förstod något av den, var dess störste tvivlare.

Vad som förråder Scientology tycks vara dess egna våldsamma reaktioner mot kritik. Det är tydligen också detta som väckte WES:s uppmärksamhet. Ingenting skvallrar högre om det scientologiska science fiction-bedrägeriet än det faktum att denna affärsrörelse inte tål att dess högre studiematerial offentliggörs. Om hemligheter kommer ut och inte tål granskning, så är det något skumt med de hemligheterna.

Det tragiska är, att det tycks ha varit en hel del konstruktivt och förnuftigt i denna affärsrörelse innan den blev en science fiction-religion. Om de verkligen kan kurera narkomaner, mentalfall och rena kroppen från gifter, så vore det synd om den delen av deras affärsrörelse skulle korsfästas tillsammans med science fiction-såpbubblan – och hur många oskyldiga har blivit offer för bedrägeriet? Hur många har ruinerats ekonomiskt?"

Därmed har jag inte själv besvarat frågan utan låtit andra försöka göra det och fått både en lojal och en neutral att ge sin syn från olika sidor av saken.

När jag tog avstånd från Scientology i november 1969 med att avbryta Dianetik-kursen på målnöret för dess avslutande var skälet en meningsskiljaktighet mellan mig och min

överordnade angående behandlingen av en patient. Jag yrkade på en behandling medan min chef befallde en annan. Jag hade bara att lyda och gav patienten den behandling jag inte trodde på, varpå patienten försvann för alltid. Han rymde och kom aldrig tillbaka, och dessutom saknade han fast adress. Med den patienten hade jag fullbordat min kurs, om jag fått ge honom rätt behandling. Men reglerna var sådana, att ett ifrågasättande av lärarens instruktioner inte var acceptabelt. Ett sådant system kunde jag inte acceptera, så jag lämnade det för gott. Långt senare på 70-talet ändrades reglerna. Det hör även till saken, att min instruktör var min egen närmaste bror, som här som vid så många andra tillfällen försökte göra rätt men tänkte för kort och handlade mera impulsivt än övervägt.

Mina båda andra syskon hade jag aldrig något otalt med. De var alltid goda mot mig, och jag har försökt att alltid vara god mot dem, men de har alltid haft svårt för att acceptera mina invändningar mot Scientology. Min närmaste bror återkommer jag till längre fram.

Jag lämnade Scientology så försiktigt som möjligt för att undvika konflikt. Jag förklarade mig inte för någon. Jag bara uteblev. Min äldsta bror ville till en början med våld föra mig tillbaka, men han förstod att den gubben gick inte.

I september 1971 blev jag myndig. Jag hade samtidigt återupptagit mina formella studier, och min mor kände att jag hade gått in för att dela min fars avståndstagande från Scientology. Jag tror att det var där och då som klyftan mellan oss började vidgas.

Krisen kom 1972 på våren, när min mor krävde ersättning av mig för den Dianetik-kurs hon hade gett mig medel till som jag inte hade fullbordat. Det var 1650 kronor, på den tiden mycket pengar. Jag studerade då på heltid och hade inga inkomster utom de studiebidrag som min far krävde att jag skulle bidra till hemmet med. De enda övriga pengar jag hade var ett litet kapital som jag redan som barn hade fått av mina gudföräldrar Frank och Marta von Veh. Det var alltså rena faddergåvan. Detta lilla kapital uppgick till exakt den summa som min mor krävde av mig. Jag betalade för att slippa konflikten, men därmed ökades klyftan mellan mig å ena sidan och hon med Scientology å den andra.

Relationen med hans mor är väl varje mans livs känsligaste kapitel. Det går liksom inte att bara vara rent saklig.

Min mor var den underbaraste tänkbara kvinna. Därom har alla som känt henne alltid varit överens. "Storsinnet" är de flestas beteckning för henne. Tillsammans var min far och mor det idealiska paret och framför allt de idealiska föräldrarna. Var för sig var de inte lika starka och inte lika perfekta, då kunde min fars skrupelfrihet ta sig avskräckande uttryck och min mors ansvarslöshet och impulsivitet skena iväg med henne, men tillsammans var de alltid underbart fullkomliga. Och det enda som någonsin kom emellan dem, och mellan mig och min mor, var Scientology.

Rörelsen kom att betyda mycket för min mor då den moraliskt gav henne en knuff framåt som konstnär genom ökat självförtroende. Men därmed var hon beroende och bunden till den på livstid. Och min far var beroende av min mor, så han följde hellre efter henne vart hon än gick än stannade kvar där han ville stanna.



Därför sparkades jag ut hemifrån. Därför såldes vårt underbara hus och trädgård på Orrebacksgatan. Därför flyttade de till Stockholm, fastän min far hade alla sina vänner i Göteborg och bara två utom sin dotters familj i Stockholm. Men hans dotter med familj flyttade snart från Stockholm.

En av hans vänner rådde honom att separera från min mor och så vara kvitt Scientology. Han vägrade. Han hade gärna skilts från Scientology men aldrig från sin hustru.

En annan menade att hans hustru bedrog honom rent lojalitetsmässigt med L. Ron Hubbard, Scientologys grundare. Han svarade, att hon snarare genom sitt engagemang i rörelsen gett honom ett extra äktenskap, som han inte velat ha men som påtvingats honom.

Han dog den 12 februari 1993, på Abraham Lincolns och Charles Darwins födelsedag, knappt 84 år gammal. Efter 50 års lidande av för högt blodtryck fick han en hjärnblödning, återfick aldrig medvetandet och passerade smidigt och lätt över gränsen mellan liv och död. Mentalt hade han fungerat perfekt intill slutet med bara ålderdomens långsammare tempo och svagare minne för detaljer och namn som mentalt ålderstecken.

Men han hade ett kort kvar på fickan, hans livs yttersta triumfkort, hans sista stora skratt, som vi nästan kunde höra när vi läste hans testamente. Han hade inget testamente.

Men han hade sparat pengar i hela sitt liv. När han avskedades i Buenos Aires 1955 fick han två extra årslöner för de år av tjänstetiden som han ej fått fullborda, allt enligt tjänstekontraktet med Finland-Sydamerikalinjen. Dessa pengar hade han klokt stoppat in i Schweiz innan han flyttat till Sverige. Sedan hade han aldrig deklarerat dessa pengar i Sverige, då han ansåg att Sverige inte hade rätt att få skatt på pengar som han tjänat utomlands innan han flyttade till Sverige och då han redan betalat skatt för dem till Finland. För sin familjs skull hade han förvaltat dessa pengar på detta sätt i 37 år och bara ibland i nödfall använt sig av detta reservkapital.

Min syster förstod genast hur denna sak skulle hanteras och sade genast till oss alla: "Inte ett ord om detta till någon!" Och vi var alla med på det.

Det kändes som att Pappa planerat denna perfekta sorti under så många år bara för att kunna lämna oss med gott samvete och samtidigt slippa lämna oss. Ingen av oss hade vetat någonting om dessa besparingar. Genom dem lämnade han sin trygghet och sitt trots allt mycket ömma och varma hjärta kvar fastän han lämnade oss.

För mig var det en oerhörd lättnad. Det kändes som att jag äntligen fick compensation för de 10 år som taxeringsmyndigheterna hade hållit mig orättvist grillad och bunden på sträckbänken. Äntligen kunde jag resa obehindrat, och det var uttryckligen det som Pappa helst ville: han ville uttryckligen enligt sin sista vilja att pengarna ej skulle användas till Scientology utan till resor till Italien.

Och denna underbara gåva, detta fantastiska privilegium, detta gyllene generösa familjearv, denna utomordentliga trygghet utom räckhåll för politiska och klåfingrade myndigheter, beslutar sig min mor nio månader senare för att presentera för skattemyndigheterna genom ett tillägg till bouppteckningen genom en advokat. Först är hon helt med på att i samråd med alla sina fyra barn fortsätta sin mans linje och bibehålla tillgången som en total familjehemlighet som en idealisk säkerhet och trygghet för hela familjen, och blott nio månader senare går hon bakom ryggen på tre av sina barn och förräder alltsammans för världens värsta taxeringsmyndigheter, för att vara "hederlig". Om något så var det ett förräderi mot familjen och sin mans minne. Anledningarna till detta självdestruktiva steg var ett antal: hon kunde inte fortsätta upprätthålla sitt hem i Stockholm utan att ta ut stora summor av kapitalet, varför hon måste legalisera det i Sverige. Hennes dåliga ekonomi berodde i sin tur på att hon förbrukat hela sina arv från sina föräldrar och från sin moster på Scientologykurser. Men den viktigaste anledningen var att hon som företrädare för Scientologykyrkan måste vara fläckfri moraliskt och ekonomiskt.

Hennes steg kan försvaras. Dilemmat är, att hennes initiativ var juridiskt korrekt men moraliskt förkastligt. Vad som inte kan försvaras är det sätt på vilket steget togs. Hon rådfrågade inget av sina fyra barn, av vilka bara ett, jag själv, var bosatt i Sverige. I stället befallde hon min närmaste bror att skaffa henne en advokat i ärendet, och han gjorde det, också utan att informera någon enda av sina syskon. Vi trodde på vår mor och antog att allt var i sin ordning när hon skickade oss fullmakter att underskriva, vilket vi gjorde. Tre månader senare, när jag besökte Stockholm vid påsk, fick jag veta notan: 270,000 kronor i skatt och drygt 20,000 i arvode till advokaten.

Jag tog genast tag i saken, skrev till advokaten, ställde frågor, skrev till Stockholms Tingsrätt, försökte överklaga, och så vidare. Det blev några månaders mardrömmar. Det värsta av detta var att jag fick både min mor och min närmaste bror emot mig – hon avbröt all kontakt med mig och lade på luren om jag ringde till henne, och han skällde ut

mig. Det visade sig att han hade känt till dessa siffror tre månader före mig och svält dem. Han sade rent ut till mig: "270,000 kronor *bara!*" (27%) Till saken hör att det var han som i hög grad övertalat min mor till att ta de dyra Scientologykurserna. Han hade sedermera blivit utkastad ur rörelsen då han varit alltför bra på att få folk att ta dyra banklån för att finansiera sina kurser som de sedan inte kunde återbetala, vilket lett till dålig publicitet för rörelsen... Han var bara en av många som blev utkastade ur rörelsen för denna speciella skicklighets skull och för dess resulterande dåliga publicitet.

Och sådant förväntas man bara svälja och sedan tiga om det.

Så föreligger fallet Scientology i min familj. Hur kunde vi då fastna i den? Min närmaste bror var den första. Den räddade kanske hans liv då han kanske annars som popmusiker fastnat i drogmissbruket. Min syster var den andra. Hon kom genom rörelsen bort från sin medicinerings. Kanske den räddade hennes liv också. Min äldsta bror var mera skeptisk och kritisk men föll lika fullt för rörelsen. Han är den ädlaste av oss och måste liksom min mor betecknas som en god representant för åtminstone rörelsens bästa sidor. Jag var själv helt okritisk från början och gick in i rörelsen som 15-åring bara för att ta reda på vad den var och kanske genom den få en bättre utbildning och väg genom livet än Olof Palmes. Jag fann att den inte dög och lämnade den. Detta kunde min mor aldrig förstå, som aldrig kan överge den så länge hennes tre andra barn förblir lojala.

Kort sagt, Olof Palme och L. Ron Hubbard förstörde mitt liv. Olof Palme förstörde omedvetet mina utbildningsmöjligheter (och otaliga andras), varpå L. Ron Hubbard som alternativ visade sig snarare värre än bättre genom hans "religions" ekonomiska fälla och absolutism. Hans "religion" blev även min fars livs ruin om än min far lyckades överlista sitt eget öde. Vad summan av "religionen" blev för min mors och mina syskons liv återstår ännu att se.

Olyckan kan sammanfattas i tre steg:

1. Likvideringen av barndomshemmet vid Orrebacksgatan i Utbynäs. Detta var en katastrof för mig, då jag därmed förlorade mitt livs bästa miljö med egen trädgård och all trygghet i världen – trots att jag blivit utlovad att få behålla dem så länge jag skötte min utbildning. Förlusten av dem framstod som desto större då de utbyttes mot ett liv under existensminimum i 18 år, de första 10 åren **långt** under existensminimum.

2. Mina föräldrars avflyttning till Stockholm. Detta var en katastrof för min far. Han kände nästan ingen i Stockholm utan hade alla sina ankaren och vänner i Göteborg sedan 22 år.

3. Förskingringen av arvet efter min far 1994. Först tre år senare fick jag veta att det schweiziska kontot i Zürich (Bank Leu) hade avslutats redan detta år. I 37 år förvaltade vår far detta kapital i Schweiz på säkraste tänkbara sätt, så att det vid hans bortgång uppgick till 200,000 schweizerfranc, i svenska pengar omkring en miljon kronor. Ett år senare fanns det inte en centime kvar i Schweiz – och jag fick veta det först tre år senare. Även om mycket av pengarna kvarstod efter att min mor flyttat dem till liknande papper i Sverige, så var dock den underbart trygga säkerheten med att ha dem fria från myndigheters insyn i Schweiz oåterkalleligt borta för alltid.

Mina syskon har aldrig kommenterat denna katastrof inför mig, troligen emedan de alla är lojala mot Scientology. De har fått del av hela min korrespondens med min mor om saken, men inte ett enda ord har de någonsin svarat. Min närmaste bror hjälpte min mor med organiserandet av "kuppen" utan att informera någon av oss andra. "Kuppen"

innebar att kapitalet i Schweiz legaliserades i Sverige, varvid mycket gick åt i skatt, hur mycket har jag aldrig fått veta exakt, varefter vår mor flyttade resten till Sverige. Hur mycket som återstår tycks ingen veta, men min mor reser årligen på månadslånga resor till sina scientologiska vänner i Amerika – sex månader senaste år – och tar scientologiska kurser där.

Det aktningsvärda med dessa tre steg är att min mor genomförde alla tre på eget initiativ utan att ta någon hänsyn till någon annan berörd part – utom sig själv och Scientology.

För en moder att sålunda i viss mån offra sin mans och sina barns lycka för sin egen måste framstå som ganska märkligt. En kvinnlig vän till mig som fick läsa början av "Mitt ofrivilliga liv" fäste sig vid mina tre drukkingsförsök i småbarnsåldern och påtalade det underliga i att en mor inte är mera uppmärksam efter det första försöket.

Ett visst slarv kan inte fränkännas henne, och detta har i synnerhet alltid varit ekonomiskt. Men tyvärr är självsvåld ett drag som går i familjen. Min morbrors historia och öde är egentligen ett praktexempel på hänsynslöst självsvåld, hur väl han än menade. Samma välmenande men hänsynslösa självsvåld ser man i mycket av vad min mor gjort för Scientology och för sig själv som scientolog på andras bekostnad. Även min moster har visat samma benägenhet för hänsynslöshet och självsvåld om än i mycket mindre mån. Alla dessa tre syskon har alltså haft samma sak. Ändå hade inte deras föräldrar det och så vitt jag vet ingen annan i deras släkt heller.

Däremot var båda mina morföräldrar och särskilt min morfar en sjuvärdeles välskap person som aldrig var sjuk i hela sitt liv förrän han fick lunginflammation, hjärtinfarkt och prostatacancer till sin 85-årsdag för att avlida först sex månader senare. Samma järnfysik och järnhälsa fick alla deras tre barn. Min moster blev dessutom sjukgymnast liksom hennes moster, som arbetade som sådan tills hon var över 80. Vi är alltså synnerligen välskapta i familjen, och jag har tidigare belyst att även min närmaste bror redan vid födseln var en riktig Herkules.

Denna alltför goda fysik har tyvärr inte alltid kompenserats av ett lika gott omdöme. Tvärtom har ofta krafterna skenat iväg med förståndet. Mina morföräldrar var alltid måttliga i allt, och även min far, som var sällsynt välbalanserad förståndsmässigt, kanske då de alla tre upplevat första världskriget, inbördeskrigets fasor och andra personliga tragedier och katastrofer som fört dem till en mognad, som tyvärr få av de senare komna i familjen kunnat leva upp till.

Förskingringen av arvet efter min far till taxeringsmyndigheter och annat var kanske mitt livs bittraste ögonblick. I 20 år hade jag bott eländigt, svultit, arbetat hårt utan lön och snålat mig fram genom livet oupphörligen under existensminimum, och så dör vår far, det visar sig att han var rik, och han lämnar efter sig världens säkraste förmögenhet. Plötsligt kunde man se fram emot en tillvaro utan ekonomiska bekymmer, utan att behöva vända på varje slant, utan att behöva lägga världens stramaste budget på sina resor, – som compensation för 20 års elände och fattigdom och 10 år fördärvade av en vanvettig skönstaxering. Man hade precis hunnit vänja sig vid tanken på denna plötsliga trygghet och äntliga ekonomiska marginal i livet, när ens moder av nödtvång går och förstör allting till följd av årtal av scientologiskt ekonomiskt slöseri. Och man får veta om det tre månader efter att det redan har skett, och det dröjer ytterligare tre år innan hon vågar berätta för en att hon avslutat hennes mans schweiziska konto tre år tidigare,

mindre än ett år efter hennes mans död, utan att ens fråga sina barn om kanske någon av dem ville ha någon slant i Schweiz kvar för framtiden.

Och ändå hade hon bara tre månader efter hans bortgång försökt ordna så att vi alla fyra barn skulle kunna få ett separat konto i Schweiz var och en med en åttondel av hans pengar var. Ännu ett halvår efter hans bortgång fick vi exakta besked om hur stora våra andelar var i Schweiz med en försäkran om att de var säkra där. Ett halvår senare hade hon själv förstört allting – för Scientologys skull.

Det var bara att sätta i gång och snåla sig fram genom livet igen.

Hur kunde det då gå så illa? Tyvärr är det inte ovanligt att änkor efter sin makes död vidtar desperata åtgärder av ren förtvivlan utan att egentligen veta vad de gör. Det är exempelvis inte ovanligt att änkor efter sin mans död förtränger och förstör allt som ännu kan påminna dem om den avlidne maken. Det kanske värsta exemplet på denna sorts förvirring var när änkan efter den store kände upptäcksresanden och författaren Richard Burton brände alla sin makes originalmanuskript och opublicerade arbeten 1890 direkt efter hans död. Sådana aktioner kan varken försvaras eller förklaras.

Hur irrationellt detta beteende var framgick även i mindre saker, som till exempel i min mors hantering av sin makes noter. Jag sorterade åt henne alla hans noter i två högar, en som fick avyttras och en som borde sparas. När hon sedan fick tag på en musikantikvarie struntade hon i min sortering och sålde det mesta även av de ovärderliga noterna. Där ingick exempelvis sånger av Lille Bror Söderlund som denne själv dedicerat och överräckt till min far, och där ingick ett originalmanus av Gösta Hådem, "Ballad till befryndade bröder", specialkomponerat till min far och som han älskat att sjunga i unga år, med dessutom handskrivna noter av mig till ett kvartettarrangemang. Allt detta bara slumpades bort utan någon hänsyn till mina särskilda reservationer.

Och naturligtvis måste sådant påverka min kvinnosyn. Ingenting är mera avgörande för en mans kvinnosyn än hans erfarenheter av sin mor. Om jag tidigt lärt mig att misstro kvinnor, så har hennes exempel inte fått denna tendens att ta en annan riktning.

Några barnbarn fick hon inte genom mig och inte heller genom min närmaste bror, trots hans fyra äktenskap med hur många tidigare barn från hans fruars tidigare äktenskap som helst. Min äldsta bror fick två döttrar och är fortfarande gift för första gången. Deras äktenskap fyller snart 20 år, och båda är heltidsarbetande scientologer. Min syster har sin dotter boende hos sig i Amerika medan hennes son bor hos sin far i Stockholm. Båda är omgifta, men ingen har fått barn i senare äktenskap. De båda barnen fick min syster i sitt andra äktenskap, och hon är nu gift för fjärde gången, liksom min närmaste bror. Min syster flyttade till Amerika med sin familj 1983 för Scientologys skull, hon är fortfarande heltidsarbetande scientolog, medan mannen hoppade av och kom tillbaka. Några år senare kom hans son efter honom.

Mina skrivelser i detta ämne med därtill hörande kritik mot Scientology har ofta väckt min familjs misshag, och jag har ofta fått varningar med hot om åtgärder. I detta sammanhang kan man diskutera förtalsfrågan. Hur definierar man förtal? Om man säger som det är och talar sanning så kan detta inte vara förtal enligt definitionen "ofördelaktiga, illasinnade och lögnaktiga påståenden om en annan part utan dennas vetskap i avsikt att skada denna". Kritik mot Scientology har förekommit i hela världen sedan denna religion instiftades, den har alltid varit offentlig, och jag kommer egentligen

inte med någonting nytt. Min familj får ursäkta, men för mig lyckades Scientology aldrig bli någonting annat än bara ett enda stort trauma.

Och ingen människa kan förväntas svälja hur mycket som helst och bara tåga om det. Problemet med sanningen är att den alltid är subjektiv, och ju mer subjektiv den är, desto sannare är den för vederbörande, och desto känsligare är den för dem som den berör. Som Fritiof Nilsson Piraten sade: "Man kan inte ens skriva om en synål utan att någon känner sig träffad." Yttrandefriheten är den första och sista demokratiska friheten. Där yttrandefriheten begränsas, där börjar diktaturen.

Jag har ofta undrat vad som hade blivit följden om min far valt ett annat alternativ än sin vicedirektörspost i Göteborg. Han hade en valmöjlighet. Möller & Rothe var två chefer, av vilka den ena var stationerad i Göteborg medan den andra pendlade omkring i världen mellan bland annat New York och Genève. Om min far i stället hade valt att sluta upp hos Rothe hade vår familj fortsatt sin internationalisering, inte fastnat någonstans och kanske inte ens blivit svenska medborgare. Kanske det hade blivit lyckligare än att fastna och stagnera i Göteborg, om än oroligare: vi hade blivit internationella nomader men högt utbildade sådana, och vi hade sluppit Olof Palme.

Efter min fars bortgång hade jag ett samtal med honom. Det var han som sökte upp mig. Han ville orientera sig och få en förklaring till sin familjs öde. I viss mån beskyllde han mig för alltsammans, men han hade ingen annan att skylla på, då ingen annan kunde besvara hans frågor. Jag svarade så gott jag kunde. Här är en del av samtalet:

- Varför måste jag vara den enda som inte direkt lurades av det stora bedrägeriet? Det har jag grubblat över sedan 1967, och det kommer jag att grubbla över i några år till.

- Jag gick inte på det.

- Försök inte. Du gick på det först och mest av alla.

- Men bara i början. Det gick snabbt över.

- Men det var just början som var så fatal. Du förledde hela familjen.

- Nej, de valde det själva.

- De hade kanske klarat sig om inte du fallit också.

- Jag upphörde aldrig att försöka varna de andra.

- Du kunde ha varnat mera.

- Jag var aldrig hård som du. Jag kunde aldrig sätta hårt mot hårt.

- Därför har du klarat dig bättre än jag.

Och han bad mig fortsätta mitt liv som hittills.

Tiden är ännu inte tillräckligt mogen för mig att kunna återge hela samtalet.

Även andra har ibland velat ge mig skulden för att alla mina syskon och min mor blev scientologer: "Det var väl du som var först i familjen med att tro på rörelsen, varefter alla de dina åkte dit."

Vem som var först i familjen med att tro på rörelsen kan debatteras. Det kan ha varit jag. Det kan ha varit min närmaste bror. Men den som först hörde talas om den var min syster, när hennes f.d. fästman kom hem från England tillfälligt kurerad från sitt drogmissbruk. Hon var dock inte helt okritisk då ännu, om hon dock blev det senare. Min äldste bror var mest kritisk. Vad min närmaste bror tänkte vet jag inte, för han var då som mest i farozonen med sin rockmusik och dåliga vänners droger. Men den som då

definitivt trodde på saken från början var undertecknad, 15 år gammal i april 1967, mest för att han såg att främst broderns problem genom en sådan rörelse *skulle* botas.

Därmed har man rätt att pådyvla mig ett visst ansvar, i den mån en 15-åring kan göras ansvarig för sina äldre syskons och sin moders agerande. Inom ett år var samtliga dessa fast i rörelsen. Men jag lämnade den definitivt i november '69. Därmed var jag fri från det ansvar man eventuellt skulle ha kunnat pådyvla mig. Jag var då 18 år och två år under min myndighet. Genom att jag lämnade rörelsen var jag icke ansvarig för att mina syskon och min moder stannade kvar. De kunde ha lämnat den också men valde på eget ansvar att inte göra det. De fastnade – på gott och ont.

Då märktes ännu inga ekonomiska risker genom rörelsen. Min mormor hade varit helt entusiastisk för rörelsen först när hon hört talas om dess resultat för min brors del (sommaren '67) men tog genast tillbaka sin entusiasm när hon hörde att den kostade pengar. För denna ekonomiska egenskaps skull ville min far aldrig ha något med den att göra. Jag noterade genast min mormors reaktion, vilket min moder och syskon inte gjorde.

De ekonomiska konsekvenserna för hela familjen visade sig långt senare, när min mor använde sitt arv efter sina föräldrar mest till att finansiera sina kurser i rörelsen, och när hennes eget deficit därefter ledde till att hon även måste punktera den ekonomiska säkerhet min far lämnade intakt efter sig vid sin död – i maskopi enbart med min närmaste broder. I scientologiskt-ekonomiskt hänseende hade min far några år tidigare fällt det yttrandet om dem båda: "De är lika tokiga båda två."

Idag (1988) är min "tokige" bror utslängd ur firman och har det bäst i familjen efter att hans fru samtidigt som han blev utslängd råkade ärva sin faders bondgård. Mina båda äldsta syskon är fortfarande livegna i firman på heltid och hävdar att de valt detta själva. Även min mor arbetar fortfarande hårt för firman och reser då och då till Amerika på 3-4 månader för att fortsätta ta kurser i rörelsens regi som kostar förmögenheter – medan min far och hennes föräldrar vrider sig i graven. Naturligtvis har hon rätt att göra detta, men jag kan inte hållas ansvarig då jag helhjärtat lämnade rörelsen 1969 två år innan jag blev myndig.

Ej heller är jag ansvarig för att redan min morbror 1954 föredrog att utarma sig genom MRA, skilsmässa och resor än att försörja och utveckla sin egen familj.

Om man då grovt ska våga sig på en analys av denna familjs öde, – vad var det egentligen för fel på den? Man kan då bara göra sig skyldig till en hypotes. Man kan tänka sig, att mina morföräldrar, just genom att de var så hjärtegodas och genomtrygga människor som de var, underlät att uppfostra sina tre barn till realister. Morfar skröt inför mig ibland med, att de hade gift sig på de Menlösa Barnens dag och i enlighet därmed fått tre menlösa barn. Han sade det inte nedvärderande utan med stolthet. De satte alltså en glädje i att deras barn blev helt igenom goda och menlösa, naiva och helt främmande för denna världens ondska.

Följaktligen gick min morbror på en ordentlig propp, när han bittert fick erfara, att konsekvent idealism var något svår genomförbart, då inte alla människor kunde begripa sig på sådant. Genom hans katastrofala död nyktrade min moster till, som blev den som förlusten drabbade djupast då hon kände sig närmast ansvarig som den enda i familjen som var i Canada med honom, och blev den mest realistiska av de tre men förblev ändå samtidigt ett barn även hon. Naivast var min mor, som överförde samma totala trygghet

och menlöshet, som hon fått från sina föräldrar, till sin familj, så att de flesta av oss sedan kunde fastna i Scientology genom ren okritisk godtrogenhet.

Min far var den största realisten i familjen, och det var hans högsta förtjänst. Han var rätt man att balansera hela den gränslösa godtrogenheten i min mors familj, och han gick in för att göra det. Efter min morbrors död vidtog han sina mått och steg för att försäkra åt sin familj en maximal ekonomisk grogrund genom att hålla min mor utanför sin ekonomiska hemlighet i Schweiz. Men inför sina barns och sin hustrus omfattande av Scientology 1967 stod han maktlös. Han kunde ingenting göra. Han kunde bara resignera, och det gjorde han.

Vad som räddade mig var att jag såpass tidigt vaknade upp inför Scientologys begränsningar och otillräcklighet, vilket jag knappast hade gjort, om inte mitt barndoms trauma begåvat mig med ett mycket kritiskt och misstroget sinne. Att Scientology inte dög var mitt livs hårdaste läxa, den var inte smärtfri och hade så när kostat familjen ytterligare ett självmord, men den var ack så hälsosam och den nyttigaste tänkbara av kriser. Den absoluta nödvändigheten att klara sig helt på egen hand utan andras kryckor, utan andras religioner, utan andras illusioner och egentligen helt utan allting utom vad man själv kunde göra av ingenting, var mitt eldprov och det som gav mig min ack kanske alltför kärvt realistiska karaktär med alla dess mindre positiva sidor – skygghet, misstrogenhet, – och ensamhet.

Alla de andra, som en gång omfattat rörelsen, stannade kvar. Min närmaste bror blev visserligen utkastad, men det var mot hans egen vilja, och han ville gärna bli intagen igen. Men de andra förblev okritiska och behöll sina skygglappar; som

1) när min far 1976 ville att jag skulle återkräva 600 kronor som jag 1968 avkrävts av rörelsen för avancerade kurser i framtiden. Hans begäran var rimlig, och jag bad om den skäliga återbetalningen. Jag fick till svar formulär som jag skulle fylla i – scientologisk byråkrati trädde in. Min syster fick nys om saken, och hon lät mig veta, att om jag ifyllde detta formulär och förband mig till att aldrig mer ta en Scientology-kurs skulle alla mina syskon ta avstånd från mig, och jag skulle få min mor till min fiende. Det blev naturligtvis aldrig någon återbetalning.

2) när scientologer ringde upp mig fem år senare och ville ge mig en gratis-session för att reda upp eventuellt groll i det förflutna. Jag hade ingen anledning att vara negativ, så jag gick med på omfattande gratis-sessioner. De kom fram till, att det enda felet över huvud taget med min person var, att jag hade en viss oförmåga att tjäna pengar. Detta menade de sig emellertid lätt kunna avhjälpa. Jag skulle bara ta en Scientology-kurs för 300 kronor som garanterat skulle befria mig från just detta problem. Saken var bara den, att jag inte hade 300 kronor, då jag var för fattig för att kunna ta en så dyr Scientology-kurs. Alltså kunde de inte hjälpa mig. Ingen av scientologerna i min familj såg ironin i denna komedi.

Nu i dessa dagar 1997 har det äntligen blivit klart med arvet efter min far. Min del skulle ha varit 133,500. Om hans kapital hade fått fortsätta förvaltas på rätt sätt hade det idag varit 147,000. I stället var det 84,000. Omkostnaderna för skatt, förlust av ränta, m.m., hade alltså varit 63,000 kronor, en förlust som vållats av andra än mig själv. 63,000 kronor är alltså exakt 75% av vad jag slutligen fick. Inte ens någon arvskatt är någonsin så hög.

Hade då alla dessa ekonomiska katastrofer kunnat undvikas? Skall man beskylla min mor eller Scientology för dem? Många menar, att om människor blir scientologer så är det helt och hållet på deras eget ansvar, och allt vad de sedan gör är de själva skyldiga till och inte religionen. Ja, men om religionen sedan tar till brutala metoder mot sina egna för att "korrigera" dem och "styra" dem, som i fallet Jim Jones rörelse i Guyana och David Koresh i Waco, Texas?

Min mor har själv ofta förklarat, att hon var en bristfällig mor tills hon blev scientolog, då hon genast blev en mycket bättre sådan. Jag har alltid hävdats att min mor var den bästa tänkbara och den absolut idealiska modern tills hon blev scientolog. Efter fem år med Scientology började hennes karaktär förändras i enlighet med Scientologys tekniskt programmerade strukturer.

Att rörelsen utövat tryck på henne är ett faktum. Hon var mycket aktiv i en särskild avdelning som hette "Guardian's Office". Denna gren skrotades plötsligt helt sonika, och alla som varit aktiva där utsattes för hårda korrektionsbehandlingar. En som själv var med har beskrivit det som en brutal hjärntvätt, som då även min mor som 62-åring utsattes för. Meningen med denna behandling var att de före detta Guardian-aktiva skulle deprogrammeras från allt vad de sysslat med under många års tid. De skulle tuktas och inordnas i lägre led.

Den avgörande frågan är: hade min mor vållat de stora ekonomiska förlusterna för familjen även om hon inte blivit scientolog? Svaret är nej. Hon hade då aldrig förbrukat sina arv från sina föräldrar och sin moster på Scientologykurser, hon hade sluppit skrota sin makes säkra förvaltning i Schweiz, hon hade kunnat behålla deras stora lägenhet, och så vidare. Men vad hade det då blivit av hennes liv?

Denna fråga är mycket intressant. Troligen hade hon behållit sitt hus vid Orrebacksgatan och fortsatt odla vår fantastiska trädgård. Hon hade kunnat vara mera med sina föräldrar på vårt underbara sommarställe i Finland. Hon hade kunnat resa till Italien oftare med min far och kunnat njuta mera av det landet och dess kultur som konstnär. Kort sagt, med att bli scientolog på heltid förnekade hon sig ett mera fritt och naturligt liv.

Därmed är frågan besvarad: emedan hon inte slösat bort så mycket som icke-scientolog, och då Scientology bevisligen manipulerat henne, både genom hennes nästyngste son och ovanifrån, vilket det finns vittnen till, så kan Scientology ensamt ställas till ansvar och min mor frias från all skuld – utom ansvarslöshet.

Just det här med ansvarslöshet var hennes svaga punkt. Hennes "personlighetstest" indikerade en mycket låg ansvarsnivå, vilket hon trodde sig kunna åtgärda genom Scientology. Effekten blev den motsatta: ansvarslösheten multiplicerades, till godo visserligen för Scientology, men till obotlig skada för hennes familj.

Det bästa försvaret för Scientology och dess verksamhet är historier som denna:

I Mexicos värsta fängelse förekom det mest bara så grova mördare och brottslingar, att det enda myndigheterna kunde göra för att hålla internerna någorlunda inom kontroll var att på psykiatrikers inrådan hålla dem försedda med narkotika. Två scientologer fick möjlighet att pröva sitt program på internerna. De interner som scientologerna fick hand om blev inte bara helt drogfria utan upphörde dessutom att vara våldsamma. Psykiatrikerna såg då sig själva utkonkurrerade och kunde inte acceptera att de förlorade sitt inflytande, så de erbjöd internerna gratis heroin (60 doser per intern) om de bara

slutade med Scientology. De rehabiliterade internerna bad psykiatrikerna stoppa upp heroinet i sina egna häckar.

Inför sådana förbluffande historier är det naturligtvis nödvändigt att kontrollera att berättelsen verkligen är sann. Emellertid är det ofrånkomligt att mellan valet av Scientology eller narkotika, så framstår Scientology som det bättre alternativet.

Emellertid mottog vi idag den 29 april följande sensationella brev av just vår gamle läkare i Athen:

"Sedan ditt brev förra året om det mystiska kapitlet Scientology och den rörelsens förehavanden och märkliga illusioner har jag på egen hand bedrivit en del studier i ämnet och kommit fram till en diagnos, som jag ser det som min skyldighet att rapportera.

Mr L. Ron Hubbard var en oerhört högt utvecklad psykopat. Alla de typiska symptomen var företrädna hos honom i ovanligt hög grad: det ständiga skriande behovet av *action* till vilket pris som helst, det fullkomligt samvetslösa utnyttjandet av hans hustrur och medarbetare för hans affärer, den totala oförmågan att inse vad han ställde till med när hans rörelse ruinerade människors liv, det bländande självförtroendet som duperade nästan alla han träffade, osv. Jag är ledsen, men det finns inget hopp för honom. Nästan allt han skrev i form av så kallad skönlitteratur (science fiction) skvallrar också högt om hans psykopatologi: det oupphörliga våldet, det obefintliga människovärdet hos alla utom huvudpersonen, och det enda syftet någonsin med allt vad han gjorde och skrev: att söka spänning.

Dock måste man hos denne psykopat tillerkänna honom en uppriktigt god vilja att åtgärda hans eget fall. Han ville verkligen göra något åt saken men egentligen bara hos sig själv. Detta synnerliga behov av att klara ut sitt eget fall projicerade han, genom sitt egos oerhörda dimensioner i hans egna ögon, på hela världen, så att när han bara sökte efter ett sätt att rädda sig själv, inbillade han sig att han därmed försökte rädda hela världen.

Emellertid faller denna otvivelaktigt goda vilja på hans utomordentligt stora dårskap: att tro sig skapa en religion som skulle vara Religionen med stort R. Jag tvivlar inte på att även Muhammed var en psykopat om än i något avseende med en konstruktivitet närbesläktad med en sådan som L. Ron Hubbards. Men att tro sig förmögen till att skapa en ny världsreligion efter judendomen, hinduismen, buddhismen och kristendomen måste i både Muhammeds och Hubbards fall betecknas som blind sjuklig fanatism, då en sådan religion inte kan ha någon annan grund än grundarens egen tvivelaktiga psykopatiska personlighet, som bara skenar iväg med sin egen för givet tagna överlägsna förträfflighet och därmed i en oförlåtligt hög dumhetsgrad mest bara lurar sig själv."

(*Kommentar.* Nu är det alltid mycket vanskligt att diagnostisera psykopati och schizofreni, då i princip alla människor i någon grad har symptom på båda delarna, och denne läkares inlägg, ehuru intressant, måste betraktas som enbart en teori och kanske rentav personlig åsikt. *red.anm.*)

Därmed tror jag att jag har redogjort för hela mitt problem med Scientology. Bedöm den om du kan.



Till slut måste jag också få framträda som min mors försvarare. Hon är konstnär och inte bara en vanlig konstnär. Av allt som betytt något för mitt liv är kanske hennes estetik och formsinne det allra viktigaste. Redan min mormor var en utsökt estet ut i fingerspetsarna, men hos min mor framstod denna begåvning som mera levande och

dynamisk, mera genomgripande och fullmogen. Hon gav mig kärleken till den klassiska rena skönheten, det fullkomliga estetiska idealet och förmågan att manifesteras den rena skaparkraften. Hennes skönhetssinne är det renaste och mest fullkomnade jag någonsin mött hos någon människa. Som skulptör såg hon naturligtvis mest upp till Michelangelo, som därmed även från början blev en naturlig följeslagare och idol för mitt liv. Även Rembrandt blev en naturlig vän genom henne och inte minst hela den klassiska musiken med Bach, Beethoven, Tjajkovskij och Brahms direkt förmedlade av henne.

I alla hennes skulpturer märks den rena klassicismen. Hennes figurer är alltid samtidigt romantiska och realistiska, som Runebergs dikter, – hon kommer från Borgå. Där finns aldrig något orent hos dem, aldrig något stillöst eller smaklöst, linjerna är alltid rena och klassiska, och det är alltid liv i hennes verk, hennes terracotta- och gipsfigurer, hennes applikationer, teckningar och oljemålningar. Hon har den otroliga och sällsynta skapande förmågan att frambringa äkta liv ur ingenting, och det är den enda omisskännliga gudagnistan hos människan. Ingenting är mera värt än den.

Så glöm allt det andra och skrota det. Glöm och skrota Scientology, glöm att mina föräldrar stötte ut mig hemifrån i trots mot givna löften och lät mig bo uselt och svälta i 10 år fastän min far var rik, och glöm att min mor (när min fars sparade förmögenhet kom i dagen) förrådade denna åt taxeringsmyndigheterna för sin scientologiska ställnings skull. Glöm allt om min mor utom att hon var en gudabenådad konstnär.

Som avslutning på denna uppgörelse med den firman kan jag dock inte låta bli att även infoga en kria av min irländske vän John Bede, för säkerhets skull i original på engelska:

"The Importance of Religious Criticism,

by John Bede.

Allow me to immediately confess who I am. In all my life I have been involved and engaged in the conflicts of Northern Ireland, being a Catholic of Londonderry. That should be all I should be obliged to say about that. Those who know anything about this the most meaningless of all conflicts will understand what I mean without one more word.

All my life people have tried to force me to take stands. I always refused to. I think both sides are wrong. So I have always thought, and it seems unlikely that I will ever find reason to change my mind.

All my life I have collected bad things to say about my Christian Church, whether it's Catholic or Protestant. They are all the same to me, and I find both equally bad. But if you express your criticism you will raise hell out of nowhere, you will get beaten down, you might get shot in your knees, you simply are forbidden to say anything against any rotten devil in any rotten church.

So the church is full of devils, but you can't reach them. You can't deal with them. You can't settle with them, because all the pious believers will do anything to stop you.

Thus the evil remains with all believing Catholics and Protestants of Northern Ireland. Thus both churches appear totally evil. Of course they are not. I am a solidly

confirmed supporter of the paradox, that there is no evil without something good about it, just as there is nothing good without something being rotten about it.

To explain this baffling duality, how good and evil in religious business always is intertwined and almost inseparable, let's have a look at a totally different sort of religion, one of the outsider churches, who people have loved to cudgel occasionally and who has acquired a kind of label of '*all abuse allowed*'. Let's have a look at the extraneous Church of Scientology.

One year I remember the Scientology page on Internet caused some attention across the world since it disclosed confidential material from an advanced Scientology course called OT III. The motive for revealing this remarkable material was apparently, that the source had studied the course, quit Scientology and used Internet to demonstrate why.

After some time this page was removed from Internet by the source himself, since, according to witnesses, he had been intimidated by scientologists to do so. This appears even more remarkable since the material disclosed had been regarded as "science fiction nonsense".

Most remarkable then is the scientologist reaction. If Catholics who leave the Church disclose intimate experiences of exorcisms and promiscuity, the Church doesn't mind at all but merely takes on a Jewish attitude like "that's what we get for our sins". But the smallest objection against the Church of Scientology immediately raises the most violent reactions. They can't take criticism. They are as confirmed bigots as the Catholics and Protestants of Northern Ireland.

Thereby the Church of Scientology places itself on the same level with other American esoteric movements, who all share that characteristic: the members can't tolerate criticism. The more important, then, becomes criticism. What may not be said then becomes vital. If a voiced opinion is silenced it will turn into a scream.

They are all the same, those American salvation armies, with their doomsday outlook on life, claiming to be the only ones capable of saving the world and preparing to do so when the time comes, like the Jehovahs have been waiting now for quite some time, establishing definite coming doomsdays and getting disappointed each time their doomsday prophecies prove phoneys. I know you well, all you pious American extremists of naïveté. Your chief problem is that society always seems to be able to manage quite well without all your fatalist sects. It just doesn't care, even when you not seldom end up in a mass suicide.

Yet I will not be critical against Scientology, but on the contrary I must belaud its constructive parts. It has a splendid rehabilitation program for drug addicts which works, its founder Mr L. Ron Hubbard launched brilliant pioneering initiatives in the 40s against psychiatric abuses and within prison discipline and could have made history as a great scientist and psychiatric reformer, if he hadn't turned his assets into a religion and made it marketable in order to shamelessly use the doctrine of the immortality of man to make money.

The Church of Scientology probably went wrong when it was organized into a religion involving secrecy around its materials. The founder made it his ambition to "clear the planet", and in the 60s he launched his own private "Sea Organization" on ships, where the members signed contracts of a thousand million years. Media often mistook this figure and made it only a million years or even less, but the contract actually bound the signer to a thousand million years of service. Most people who signed this

contract had low wages and had to work day and night for the organization. One of the most frequently used quotations of L. Ron Hubbard is: "The truth shall set you free," while at the same time it is remarkable that the scientologists can't stand hearing the truth about themselves and Scientology. I also wonder how much the Scientology religion and its sea organization was the creation of L. Ron Hubbard and how much of his lately imprisoned wife Mary Sue Hubbard. In a publication about the founder published after his death he is quoted during his youth in China (- another Indiana Jones?) to have found there in the western outskirts the truth about mankind, realized the reincarnation mechanics and how to sort this mental problem out by scientologist technology. Please observe, that he embraced these ideas at the age of 15 in the middle of puberty. His mentality seems very close to that of Chinese emperors and Mao Zedong, who often qualified themselves by advocating ideas which they took for granted must be of universal application. L. Ron Hubbard seems to have taken for granted that his ideas would work not only on criminals and psycho cases but on everyone. Sound people under scientologist treatment have reacted against this. I would recommend, that if Scientology succeeds in curing mentally ill, criminals and drug addicts, it should only devote its energies to them and leave sound people in peace, and above all, not make sound people suffer economically by scientologist encroachment. There are after all people who don't take drugs, who don't become criminals and who are not mentally ill, and all such people I think had better stay off Scientology.

The most suspect thing about Scientology is in my opinion its secrecy. All material in advanced courses is confidential and obtainable only for money at large. All the same, such material has always leaked out by hearsay and even reached Internet. The religion has never tolerated disclosure of such materials, and what is once available on Internet can never be stopped, since even if it is removed it can be copied by any computer as long as it remains. The founder also created a methodical system which made criticism against the religion impossible. Scientologists were prohibited to mention any word of disparagement about each other, all disparagement about the religion was classified as "entheta", which means 'anti-spiritual', and people who committed this crime were labelled as "suppressive persons" and excommunicated, with the practical consequence that scientologists were forbidden to have any contact with them. If they violated this they were themselves excommunicated. In this way uncountable families have been divided by the Church of Scientology, which thereby turned very skilful in making unyielding enemies. And thus, the existence of freedom of speech, freedom of thought and freedom of conscience within the firm was debatable.

I must regret that L. Ron Hubbard never wrote an autobiography. That might have straightened out many question marks. The disadvantage of turning in without first cleaning up your desk is that you can no longer defend yourself after death. We shall now never learn the truth about his first two marriages, which seem to have broken up as the wives considered him out of his mind, which is the most common of all divorce causes. What we know for certain is that he was very apt at writing science fiction, category B. He is no stylist, his imagination is crude and stereotypical, he has no feeling and negligent empathy. One example is the short story "The Man from Hell", an adventure story with a colourful gang of dashing swashbucklers of very obscure origin and character, where captain Norton, the hero, is a fugitive from Devil's Island and the villain Chacktar is a Negro. The story consists of fights, murders, gunfights, violence and

a finale by the geographically unknown Hurricane Island somewhere between Devil's Island and Martinique with a machine gun massacre. Bouts of fisticuffs are epically described in detail, and the corpses amassing in heaps during the course of events are almost uncountable. There is no human value - on one occasion the one woman asks the hero most anxiously: "Have you killed a human being?" He has already killed lots, and he answers directly: "You can't call those beasts human, can you?" Of course, this hero gets her at last. Whatever a writer writes says something about the writer's mentality and what stuff he is made of. In comparison with this pornographic violent trash, the very opposite of Joseph Conrad, a writer of popular adventure stories like Dennis Wheatley stands miles above in quality. If an author of such cheap superficial action nonsense then founds a religion, it is hardly more than natural that that religion in that case will have some difficulty in making itself be taken seriously, especially if that religion turns out to be the best marketed religion in the world, - since it's not very religious for religions to be marketable. Towards the end of his life, when his third wife and many of his closest associates were in prison for phoney tax declarations, he seems to have returned to his science fiction authorship and spent his last years isolated on a ranch somewhere in the vicinity of Hollywood, where he first made his luck. I would incline towards thinking that L. Ron Hubbard's mistake after 1950 was to take his own science fiction fantasies so seriously that he thought they must be universally applicable, and thus all his scientific detachment was lost. Is that what happens to all founders of religions?

Some twenty years ago I happened to hear in a radio program one of his former friends relate how he went out on treasure hunts in the Caribbean Sea with his ships. Since he was certain that he once had been a rich pirate in an earlier life, he was also certain that he remembered exactly where he had buried the treasures. This absolute self-confidence is a rather conspicuous scarlet thread throughout this man's life. He wouldn't have anything to do with the saying, "It is human to err," which he denied, and his life's work the scientologist technology and organization excludes "the human factor" as anything worth considering. All the same, no treasures were found in the Caribbean. The story could have been made up, that's what the scientologists say unanimously with certainty, but that is the kind of stories that circulate about L. Ron Hubbard. On the other hand, if he had found some treasure somewhere in the Caribbean, perhaps the scientologists would have used such a fact in order to prove their leader's infallibility.

During the 80s many scientologists had to stand trial for monkey business, as they had persuaded proselytes to take loans from banks in order to finance their Scientology courses. When these loans couldn't be amortized in spite of completed Scientology courses, these proselytes found themselves in a difficult position, and several turned themselves into enemies of Scientology for life. For this the responsible scientologists were given some thrashing by their chiefs, since their procedure had resulted in bad PR for the whole business. It is possible that all these responsible and excommunicated scientologists would not have been thrashed by their seniors if their proselytes after having completed their Scientology courses all the same had been able to repay their loans.

Conclusion: if criticism is silenced it becomes legitimate. Since 1950 the Church of Scientology has refused to listen to criticism. The result is a mafia-like world autocracy which continues to make money out of the doctrine of the immortality of man. This doctrine can not be questioned, since no one can prove what happens after death; but to

make money out of the immortality principle is quite another thing. I would suggest that everything Scientology says can be used against it. The only exception are the few scientific results which the foundation never can be denied the most commendable invention and introduction of, above all the working and successful purification program for the rehabilitation of drug addicts, criminals and mental cases.

In the same way, though, also communism, fascism and nazism are defended by that they started off well with some good ideas. But that can never diminish or indemnify their damage.

An autocracy always remains an autocracy. The Church of Scientology in my opinion thereby remains hopelessly controversial and doubtful, like all monotheistic religions governed by a centralized organization, like the Catholic Church and Islam.

God save us from all religious paranoia and power complex! And may God deliver us from all religious fanaticism and bigotry!

One last reservation: I am only against Scientology as an autocracy, not as an applied philosophy. This distinction is vital.

In the same way, I am only against all religions as autocratic and destructive influences in politics, like in Iran. Please let me not disturb anybody's sacred faith.

No offence! Only just criticism.

July 1999.

John Bede, Londonderry.

(This article is a revised and renewed version of a WES article from 1996.)"

Published in *The Free Thinker*, Issue No. 12, September 1999.

Nog om min mors engagemang i denna amerikanska firma. Detta var hennes riktiga liv:

Gun Lanciai som kulturpersonlighet

Hon var först och främst en skapande konstnär men hade många strängar på sin lyra. Hennes första intresse var egentligen teatern, hon älskade att uppträda och spela teater och gjorde det faktiskt till och med vid ett tillfälle på spanska och hade skådespelaryrket i sikte som ett möjligt yrkesalternativ, men då hon naturligt hade så kreativa händer, hon gjorde sin första stora skulptur redan i de yngre tonåren, en sittande faun i halv naturlig storlek, föll det sig naturligt att hon blev skulptris. Emellertid spelade hon också piano ledigt a *prima vista*, hon ackompanjerade som flicka sin far i Schuberts sånger, men då hennes lillfingrar var förkrympta till följd av nöd- och näringsbriståren under det finska inbördeskriget innan hon föddes kunde hon inte fortsätta som pianist, vilket för henne reducerade musiken till hennes livs stora olyckliga kärlek. Hon omgav sig alltid med musik, ett betydande antal av hennes skulpturer föreställer antingen musiker eller (som några av hennes bästa) dansande par, och hade i regel alltid radion eller skivspelaren på med klassisk musik. Redan som barn förundrades jag över att hon kunde stå ut med de

skrikande damerna på radion, som kunde hålla på i timmar – jag hade inte fattat det här med opera då ännu.

Det blev också musiken som sammanförde henne med sin man. Hon hade ett antal kavaljerer som uppvaktade henne när hon gick på konstskolan Ateneum i Helsingfors på skulpturlinjen, men Aurelio var den enda musikern av dem, som inte bara spelade tre instrument, piano, gitarr och kontrabas, utan som dessutom var en utmärkt sångare. Under deras förlovningstid arrangerade han framför allt Birger Sjöberg i duetter, som de sjöng tillsammans till hans gitarrackompagnemang.

Det var Vinterkriget som avbröt hennes bana på Ateneum och kom henne att i stället satsa på familjeliv, men när vi bodde i Argentina kunde hennes skulptörshänder inte längre hålla sig stilla, utan hon måste till varje pris få något kreativt att göra. Hon bad då sin bästa väninna, Irene Bravo i San Isidro i Buenos Aires, att hitta en argentinsk lärare åt henne, som kunde lära henne att arbeta i gips. De gick igenom tio lärare, som bara fick Gun att skaka på huvudet, men den sista var Esdras Gianella, som i år skall fylla 97 år, en skulptör som framför allt ägnade sig åt indianer. Så fort Gun kom in i hans studio kände hon att hon kommit rätt, och när den lille skulptören så småningom infann sig bad hon honom genast att få bli hans elev. "Med en sådan entusiasm, varför inte?" svarade han, och därmed började Gun arbeta i gips, en verksamhet som hon sedan obrutet höll på med i 60 år. Sin sista skulptur fullbordade hon så sent som i vinter inför sin sista utställning, som ägde rum nu i Hilleröd, Danmark, inte långt från hennes sista hem, bara en vecka före sin sorti.

Hennes repertoar av skulpturer omfattar framför allt "dobsar", barntrollskulpturer i terracotta, hon har säkert spritt ett hundratal sådana runtom i olika hem i världen, men även beställda porträtt, somliga gjutna i brons, medan hennes specialitet med början från 60-talet blev att kläda ståltråd i gips i framför allt de omtalade musiker- och dansörskulpturerna, som blev hennes älsklingsämne. Talrika skulpturer gick även förlorade genom självkritikens hårda räfst, hon kunde ha skulpturer stående hos sig i årtal för att sedan upptäcka något fel hos dem som hon inte kunde förlika sig vid, varvid den skulpturen skoningslöst kasserades. Två porträtt av min äldsta bror Marcus, ett stående och en byst, gick förlorade på det sättet, samt ett porträtt av den beundrade och bildsköne Boris Pasternak, som ingen annan såg något fel på utom hon själv, bland tyvärr flera andra skulpturer, som ändå var betydligt bättre än det stora flertal av i synnerhet modern konst som tyvärr skonas.

Det var där hennes största problem låg: den moderna konsten. En kollega till henne bedömde hennes konst som naiv i sin figurativa enkelhet åt nästan det simplistiska hållet, medan Gun själv talade med beundran och respekt om sin abstrakta kollega, fastän hon inte förstod hennes konst men ändå förstod, att hon var en stor konstnär. Det var dock den moderna konsten som utlöste den stora krisen i hennes liv, som till fullo delades av hennes bästa väninna Bergljot Brandt, som också var figurativ konstnär men mycket skygg som sådan, mycket just på grund av den moderna konstens överväldigande dominans. De besökte 1966 en utställning tillsammans av "multikonst", där de utställda konstverken skulle massproduceras. Det var uteslutande ensidigt abstrakt konst, där till exempel skulpturen av en korv beskrevs av sin skapare som "det vackraste ögonblicket i hans liv". Gun och Bergljot kom ut från utställningen fullständigt beklämda och kunde inte säga ett ord till varandra på länge. Till slut frågade Gun: "Erför du samma tillintetgörelse som jag?" Bergljot nickade sakta utan ett ord vidare.

Det var denna moderna fullständigt intetsägande nonsenskonst som på den tiden tilläts dominera så totalt, att riktiga konstnärer, som verkligen kunde sitt hantverk, fullkomligt åsidosattes, kördes över och ignorerades, som om de inte fanns och som om de var värdelösa, medan massproducenterna av skrotkonst gjorde sig förmögenheter på kommunala beställningar. För Gun och för Bergljot innebar detta en förintande nedvärdering av deras konstideal, där skönheten och det kommunicerande inre livet var det viktigaste.

Vad som fick Gun att komma över denna kris var bekantskapen med den scientologiska filosofin, som inträdde i vårt hem genom Tore Hedström, min systers tidigare kavaljer, ett datorgeni på Chalmers, på en av våra öppet-hus tillställningar den första maj 1967. Det förändrade hennes liv. Här fann hon en filosof som vidimerade hennes konstideal, och i denna filosof fann hon sedan sin starkaste moraliska uppbackning och inspiration för resten av sitt liv, vars skapande därigenom tog fart ordentligt. Hon förblev oförstående och alienerad inför den moderna konsten och kände sig alltid vilsen när hon deltog i utställningar tillsammans med andra, där då de andra var övervägande abstrakta, men hon hade i alla fall återfunnit kraften att skapa själv och självständigt och det ordentligt.

Hur skall då hennes konst beskrivas? Den är klassiskt enkel och renodlad. Den kommunicerar direkt, vem som helst kan omedelbart förstå de attityder, stämningar och figurer den vill uttrycka, den är därigenom konsekvent realistisk men ändå klassiskt förfinad genom en enkel idealisering av allt hon ville uttrycka. Detta kommer bäst till uttryck i hennes musikskulpturer, medan hennes barntroll, "dobsar" aldrig förfelar sin verkan att väcka ömhet. Till detta kommer dessutom hennes experimenterande med andra konstformer.

Till dessa hör främst hennes applikationer, stora sydda tavlor, som vanligen uttrycker någon scen. Den största och kanske grannaste är väl den av kung Salomo, som skildrar Kiplings "Fjärilen som stampade", som kanske också är hennes bästa exempel på denna konstart. Hon började med dem i mitten på 60-talet, det var ett beställningsverk från Canada av en faun, hon trodde då det var ett undantagsarbete, men lyckligtvis tog hon senare upp genren på allvar.

Bland sina talrika utställningar var väl den första i Canada den mest äventyrliga. Pappa hade då slutat arbeta och kunde hjälpa henne med organiserandet av transporten, resan och andra formella besvärligheter. Detta var hösten 1972, och i utställningen ingick hennes gipsreliefer som illustrationer till en dikt av Bertolt Brecht som hon fäst sig vid, "Ett barnkorståg", som handlar om flyktingbarn i Polen under kriget som försöker finna vägen till Bilgoraj. Bland besökarna förekom en ensam äldre kvinna, som fastnade för en av relieferna och inte kunde slita sig ifrån den. Hon bara stod där, tills till slut Gun gick fram till henne och frågade: "Vad är det? Kan jag hjälpa er?" Kvinnan vände sig fullständigt överväldigad av sin rörelse mot Gun och sade: "Jag var en av dem." Det visade sig, att det förekommit ett antal sådana "barnkorståg" i Polen under kriget, och själv hade hon kommit undan med livet i behåll genom att ta sig genom hela Ryssland över till Canada, och där var hon nu i Ottawa på Guns utställning och upplevde alltsammans om igen. Gun blev själv så tagen av denna upplevelse, att hon lämnade alla relieferna kvar i Ottawa till någon judisk stiftelse där.

En annan väsentlig utställning som ej bör förglömmas var den stora samutställningen med flera figurativa konstnärer på Kronhusgatan 1970. Det var på den

utställningen hon först lanserade sina gipsmusiker och sitt första valsande par, som väckte Tord Baeckströms uppmärksamhet i Handelstidningen. Genom att det var privata lokaler kunde utställningen pågå i flera månader, och det var också där min musik för första gången introducerades offentligt, som hon sedan använde som bakgrundsmusik till flera av sina utställningar och som också blev musiken till den film som gjordes av hennes favoritfotograf Anders Jirås för utbildningssyfte på skolorna, i vilken hon demonstrerade hur man gör en skulptur av ståltråd och gips. Denna utställning var framför allt en demonstration mot det då pågående rivningsraseriet i Göteborg, Kronhusgatan låg ju i Östra Nordstan där allting skulle rivas och även slutligen revs trots alla maratondemonstrationer och debattartiklar. Bangatan 24 blev en annan sådan avantgarde-lokal för kulturella initiativ, där hon även gav kurser, tills även det huset revs. Där hade vi till och med en liten scen, där bland andra Lars G. Berg brukade excellera med sina soloframträdanden med framför allt diktläsningar.

Hennes stora teaterintresse har nämnts, hon älskade goda historier och ju mänskligare desto bättre, alla hennes favoritböcker var stora prosaförfattare, främst inom 1800-talslitteraturen som Brontës, Tolstoj och Selma Lagerlöf, och själv var hon en lysande berätterska, som kunde hålla vilken publik som helst fängslad hur länge som helst. Hon höll sig ibland inte strikt till sanningen, ibland fick man korrigera henne, då historien som sådan var viktigare för henne än alla detaljers exakthet, men hon var aldrig någon mytoman, om hon dock kanske var alltför föga kritisk mot andra medan hon var alltför hård mot sig själv. Däremot hävdade hon själv att hon inte förstod poesi. Detta hade med hennes problem med den moderna konsten att göra: hon kunde lika litet förstå modern abstrakt poesi och delade helt sin mormor Murrens mening, att dikt utan rim och/eller reson saknade mening, medan hon älskade riktiga diktare som Runeberg och Fröding och även själv kunde uttrycka sig i dikt. Till dem som hon ställde sig oförstående inför hörde både Edith Södergran och framför allt Gunnar Björling (som Ulf Söderhielm var lärjunge till); och även Solveig von Schoultz, född Segerstråle, yngsta syster till Lennart Segerstråle, som var en av hennes fars bästa vänner, fann hon något krystad och tillgjord i sin modernism. Ändå var de mycket nära vänner under nästan hela sin vuxna tid. Solveig fick henne intresserad av det ockulta, Solveig studerade ju mycket ingående både den tibetanska och egyptiska dödsboken och gick djupt in i Carl Gustav Jungs värld, vilket kanske blev grunden för Guns senare mycket omfattande religiösa intresse, som i princip omfattade alla religioner – en annan av hennes bästa vänner var Bertil Persson i den anglikanska kyrkan, som råkade vara född på samma dag som hon (Martin Luther), om han dock var något decennium yngre. Solveig och Gun brukade träffas regelbundet och skriva ett brev till varandra om året, men deras vänskap började redan efter kriget, när Solveig såg till att Gun fick uppdraget att illustrera den finlandssvenska läseboken "Vi på Solgård" som förblev den gängse läseboken i Finland för lågstadiet i nästan 20 år. Deras vänskap berikades ytterligare när Solveig sedermera gifte sig med dirigenten Erik Bergman, som var en nära vän till Aurelio, och som tog dem med på körresor. Till dessa resor hörde även den legendariska vistelsen på Island 1969, där Gun engagerades av textilkonstnärinnan Sigrun Jonsdottir för att lära islänningarna skulptera under två veckor, vilket de lärde sig med besked. Denna resa sammanföll med Aurelios 60-årsdag, varför han också kom dit, och när han anlände till flygfältet och Gun tog emot honom väckte hon sensation med att omfamna honom offentligt. Det gav till och med förstasidesbilder i lokalpressen med rubriker som: "Så här tar finländskor emot sina

män!" såsom ett manande exempel till islänningarna, som tydligen inte hade för vana att kramas offentligt.



Gun vid grinden i Utbynäs 1972

Det var nu bara några anekdoter för att illustrera Guns sociala magnetism och utomordentliga förmåga att inverka positivt på sin omgivning, vilket alla som kände henne kan vittna om. "Vita brevis – ars longa", som det heter, "livet är kort, men konsten består", och hennes konst lär bara bli mera uppskattad ju längre den består.

Rent personligt har man helt enkelt förlorat den konkreta kontakten med sin bästa vän, vilket naturligtvis är en oersättlig förlust. Det enda man kan göra åt saken är att åtminstone hålla fast vid den själsliga kontakten.

Gun var alltid mån om att 'hänga med' och försökte sig under sina sista år till och med på facebook och finns väl kvar där fortfarande, även om hon till slut gav upp då det var för krångligt och gick för snabbt. Det hade varit intressant om hon fått ta del av den digitala konstens landvinningar. Den kan ju åstadkomma vad som helst och är både realistisk och fantasybetonad med mycket drakar och mytologi, gefundenes fressen för Gun, som älskade drakar och själv gjorde sådana, med mycket influenser från Tolkien och Harry Potter. Vår kollega Laila Roth laborerar mycket med dessa bilder både på Facebook och Flickr och har talrika sensationella album att uppvisa av både dramatisk och romantisk karaktär. Gun tyckte om Lailas artiklar i Fritänkaren och var intresserad

av henne men kom tyvärr aldrig åt hennes bilder. Den världen hade passat Gun perfekt och blir kanske hennes nästa skönhetsvärld att ta i besittning.

Varje morgon efter morgonkaffet när jag sätter mig ner i min soffa för att samla mig inför att sätta mig vid pianot har jag hennes ögon rakt på mig, genom att hennes byst står på pianot. Denna skulptur gjordes av hennes studiekamrat på Ateneum Christian Sibelius, tonsättarens brorson, som var den siste på svärdslinjen av den familjen och som stupade i kriget. Bysten finns i två kopior, en behöll Gun själv, och den andra blev hos hennes föräldrar, som jag fick överta efter deras bortgång. Den är i högsta grad levande och har fångat henne precis när hon var som fullmognast och vackrast, och när jag möter hennes blick, som nästan ser rakt genom mig, känner jag hennes närvaro och kan jag bara skratta åt att det har slumpat sig så, att jag ändå alltid kommer att ha henne med mig.

Britta McNeill in memoriam

Under det gångna året har vår familj upplevt den oersättliga förlusten av alla de kvarvarande i den äldsta generationen, de från 20-talet, först Donnie McNeill, 92 år gammal, sedan vår mor och därefter vår moster, fru Donnie McNeill, född Sigbritt Westerberg men av alla känd som Britta.

Hon var sjukgymnast och valde därigenom samma yrke som sin moster Julia Rönehholm, som arbetade som sjukgymnast tills hon var 87 år gammal. Dessa Röneholmare var ett sällsamt släkte. De var tre syskon, Harry Rönehholm var äldst, konstnär och arkitekt, som skulle ha tagit hand om familjen när fadern plötsligt dog för tidigt men som i egenskap av slarvig konstnär överlämnade denna plikt åt sin lillasyster Ingeborg, vår mormor, som var lika begåvad men känsligast i familjen. Det var hon som fick ta hand om lillasystern Julia, alltid kallad Lullan, och esomoftast även hjälpa sin äldre och enda bror på traven. Denne blev dock med åren mycket framgångsrik genom hårt arbete och slutade som chef för Finska Mässan i Helsingfors. Mässhallen ett stycke från Riksdagshuset är hans skapelse, men han fick aldrig någon rast eller ro för att stadga sig ordentligt och dog för tidigt vid 59 år genom att arbeta ihjäl sig. Han gifte sig visserligen till slut men nöjde sig med en adoptivdotter som bidrag till familjen.

Ingeborg och Harry var alltid mycket nära vänner, medan Lullan var sju år yngre än Ingeborg, och eftersom Ingeborg alltid fick ta hand om henne resulterade detta i ett egendomligt förhållande dem emellan. Ingeborg blev lyckligt gift medan Lullan sökte sig utomlands som sjuksköterska och fann sig till rätta i Belgien, där hon tillbringade ett antal år för vidare utbildning som fysioterapeut och trodde sig finna sin framtid. Emellertid kom andra världskriget emellan. Hon hade en mycket god vän, en pilot, som omkom, och hon var alltid mycket hemlighetsfull om detta sitt livs enda förhållande, som torde ha inneburit hennes livs högsta lycka och förhoppningar, som totalt grusades av kriget. Under detta ville hon ingenting hellre än att göra en insats, men den patrull som hon tjänstgjorde vid kom aldrig till fronten och fick aldrig göra någon nytta, då de enda order de fick var den samma som den franska och belgiska arméns: bara reträtt hela tiden.

Men vi går händelserna i förväg och är inte klara med Harry Rönehholm ännu. De tre syskonen hade en kusin som hette Allan Rönehholm, som var familjens miljonär. Även han var en briljant intellektuell begåvning, han hade sitt sommarställe ute på Villinge

utanför Helsingfors, som under somrarna blev ryktbart för sina revyfestivaler, som skrevs och sattes upp av Harry och Allan Röneholm. Några prov på dessa spirituella revyer finns fortfarande bevarade. Ungkarlen och mångbegåvningen Allan Röneholm, alltid högt beundrad av Lullan, råkade illa ut genom kraschen 1929 och hämtade sig aldrig.

En annan parallellbegåvning till dessa vitterleksidkande herrar var en annan kusin Aleko Lillius (1890-1977, hans mor var född Starck,) som därtill var äventyrare och producerade ett antal spännande böcker om sina eskapader utomlands, med titlar som "Bland synderskor och smugglare i Tanger", "Äventyr bland kinesiska pirater" och annat sådant – han lär ha varit den enda vita man som någonsin seglat med dessa beryktade kinesiska pirater i sydkinesiska sjön. Han gjorde karriär som journalist och blev stjärnreporter för *The American Weekly* med framför allt resereportage som sin specialitet från främst sina resor i Marocko, Kina och Mexico och skrev 17 böcker. Titeln på hans självbiografi är "Ett herrans liv".

När kriget tvingade hem Lullan från Belgien nästan ruinerad nödgades hon starta från början i Finland och öppnade en egen praktik, *Sanatio*, som hon drev ända till 1974, då hon var 73 år. Det var i hennes tjänst som Britta trädde in för att följa samma bana, men Britta var som sin mor och syskon känslig och sårbar, medan Lullan skaffat sig ett skal av hårdare virke. Hennes kommando blev för tufft för Britta, som i stället sökte sig utomlands och fick en möjlighet i England. Där träffade hon Donnie, en fullblodshögländare som varit flygare under kriget, tidvis tjänstgjort på Yttre Hebriderna, (han var med vid den händelse som skildrats av Compton Mackenzie i romanen och filmen "Massor av whisky",) och även haft bittra erfarenheter efter kriget av det nya Israel under krisåren som såg Hotel King David sprängas och greve Folke Bernadotte mördas av Sternligan (Menachem Begin) och andra extremgrupper. Hans erfarenheter av kriget bestämde honom för att aldrig sätta barn till den värld han måste leva i. Andra gången han var ute och dansade med Britta friade han till henne, hon tackade ja och var införstådd med hans villkor.

De arbetade hårt i England där de bodde i Maidenhead, som också såg deras bröllop, men det var svårt att leva i England under efterkrigsåren. De ville ha något bättre och sökte sig till Canada. Dit kom även vår morbror Leif kallad Gutti, som omsider etablerade sig som skeppsbyggnadsingenjör i Sorel nära Montreal, medan Britta och Donnie byggde sig sitt första hus i Vancouver. Det skulle komma att bli ett antal.

Det var framför allt sporten som förenade dem. De seglade tillsammans, skidade tillsammans, dök tillsammans och campade tillsammans under långa bilsafaris med deras husbil *Primrose*, medan Donnie arbetade som ingenjör med bland annat omfattande uppdrag i Jamaica, och Britta gjorde en kraftinsats för fysioterapins utveckling i Canada både i västra och östra delarna av landet. De flyttade under 70-talet till Ottawa, hade även ett hus i Florida för vintersäsongen och deltog i 505-segeltävlingar över hela världen, bland annat Marstrand och Bermuda. Den öppna 505-segelbåten har sitt namn av att den är fem meter och fem centimeter lång och en idealisk kappseglingsbåt, som kan komma upp i höga hastigheter. Det krävs två för att manövrera den genom styrning och fördelning av kroppsvikten – allt hänger på snabbheten i reaktionerna.

Vi upplevde henne och Donnie som familjens friskaste fläktar, överlägset sportiga, alltid i farten och samtidigt djupt kultiverade – de läste jämt. Britta engagerade sig också

gärna i inhemska politiska frågor och publicerade ofta debattinlägg. Samtidigt var hon en stor samlare som fotograf, filatelist och flitig brevskrivare utom broderikonstnär. Under sina sista år funderade hon över hur hon skulle få över sina samlingar av korrespondens, frimärken och foton till oss eller Finland, vilket förblev en olöst fråga, då både Donnies sista sjukdomskris efter ett fall och hennes egen blev långvariga och svårbemästrade.



De var i Finland sista gången 2002 under den bejublade utställningen på Sarfsalö i Oddas lilla torp, då Britta ställde ut sin konst tillsammans med Gun och verk av Ingeborg, vars konst var imponerande ryamattor i alla storlekar utmärkta av en fulländad precision i både den matematiska och estetiska kompositionen. Sedermera har

ju Hermans, som torpet tillhörde, övergått i mecenaten Poju Zabłudowicz' ägo, som slagit på stort för konsten över hela Sarfsalö och även äger gallerier utomlands, om dock Oddas fortfarande är självständigt i sin ursprungliga ägo av mina morföräldrars vänner från Lahtis familjen Björk.

Vi försökte intressera Britta för att komma tillbaka till Finland, i synnerhet efter Donnies bortgång. Hon ville gärna, men det var för sent. De sista åren umgicks vi mest per telefon, hon brukade ringa Gun varje vecka och ha långa samtal med henne, då hon kunde ringa gratis, och under hösten hade jag långa intressanta samtal med henne om vår familjs öden och resor – vi är ju tämligen spridda över hela världen, och ett ständigt återkommande dilemma tycks vara svårigheten att få oss att komma hem igen innan det är för sent.

Utdrag ur *Den officiella nekrologen*, skriven av min bror Michael.

"Britta (Ruth Sigbritt Ingeborg) McNeill född Westerberg, avled i sömnen den 22 februari 2014 i Kelowna, Canada. Hon hade lidit av cancer som upptäcktes våren 2013 och fick behandling men tyvärr för sent.

Britta föddes i Borgå 1926. Hon tog studentexamen och utbildade sig till fysioterapeut. Under 50-talet utvandrade hon med sin man Donald till Canada där hon blev en drivande kraft i utvecklingen av fysioterapi i Canada, med tiden ansvarig för fysioterapiavdelningar i olika sjukhus både i östra och västra Canada.

Vid sidan av sitt professionella liv var hon en ivrig seglare och deltog med sin man i 505-tävlingar under många år. Hon var även broderikonstnär och deltog med sina arbeten i utställningar. Trädgårdsodling idkade hon även med förkärlek, utom sina sporter dykning, skidåkning och fiske.

Som pojke beundrade jag min moster Brittaväldigt mycket. Jag upplevde att hon var den djärve av oss, som vågade flytta till ett nytt land långt borta – till en avlägsen front. När hon besökte oss i Sverige eller Finland under somrarna var hon alltid sin generations största entusiast, full av liv och med en djärv aptit för allt och vad som helst, verkade det som. Hon var en frisk fläkt i vår gamla värld här i Europa.

Som exempel kom hon och Donnie på besök hos oss och vår gård under 90-talet och hade bara tänkt stanna en eftermiddag men blev kvar i tre dagar – och hjälpte oss bygga ett stall!

Tillsammans med många andra kommer jag att sakna vår leende moster med den spröda rösten."

Michael Lanciai, systerson

Nästa uppgörelse gäller den katolska kyrkan.

Problemet med katolska kyrkan började med andra vatikankonciliet. Det berövade nämligen den katolska kyrkan dess identitet. Ett exempel: vår gamle organist Frans Zak var van vid att framföra klassiska mässor av Schubert, Bruckner och Gruber till jul och påsk. Enligt det andra vatikankonciliet skulle bara sådan musik användas som folket

kunde sjunga med i. Därför skrotades hela kyrkomusiken, och latinet bannlystes som kyrkomusikaliskt språk. Vår gamle organist Frans Zak gick hem och dog av brustet hjärta. Sedan dess har aldrig mer en mäsas av Schubert, Bruckner eller Gruber klingat i katolska kyrkan i Göteborg.

I samband med att Scientology skakade upp och ner på hela min familj sökte jag mig tillbaka till den katolska kyrkan. Det var tio år efter det andra vaticankonciliet, och jag kunde då se resultatet av detta konciliums kulturella nivellering av hela kyrkan. Resultatet blev att jag aldrig mer kunde lita på den kyrkan eller någon präst och att jag upphörde att gå till bikt.

Men jag engagerades av musiken och stannade kvar emedan jag kunde göra något åt musiken. När jag blev organist 1977 gjorde jag något åt musiken. Följden blev att jag följande år sparkades ut ur kyrkan med dunder och brak och till och med låstes ut från orgelläktaren.

Kyrkoherden som gjorde detta var nämligen socialist. Han hade valt mellan en karriär inom militären eller inom kyrkan. Han hade kanske blivit ännu sämre som militär, men som präst var han alldeles utmärkt, tills han blev kyrkoherde. Då blev han fixerad vid kyrkans uppgift att omsätta en miljon kronor varje år.

Allt jag ville som organist var att utveckla musiken och utvecklas med musiken. Det var detta som var förbjudet. Kyrkoherden sade stopp, varpå jag stoppade men inte utan en skälig protest. Den protesten kostade mig tjänsten.

Mitt problem med den katolska kyrkan var att jag litade på den och att den svek mig. Jag anförtrodde min musik åt kyrkan. Jag anförtrodde mitt piano åt den och gjorde allt för att tjäna dess musik. Jag sjöng rent och vackert enligt alla, och jag spelade alltid felfritt, ehuru det inte var allt jag kunde spela genast; men så länge jag tjänstgjorde upphörde jag aldrig att bli bättre och utvecklas. Men kyrkoherden avskedade mig och bad mig ta ett jobb i verkstaden på Volvo, han låste ut mig från mitt piano och bad mig ta in på ungarshotell om jag inte kunde behålla min bostad på grund av arbetslöshet. Han var allt det en präst inte skall vara, och det var han i sin katolska kyrkas namn. Ett halvår efter mitt avsked kollapsade han, lämnade kyrkan och tog ett jobb på verkstaden i Volvo. Jag förblev uteläst från kyrkan och från mitt piano. Min psalmbok med alla de gamla vackra psalmer jag återupplivat skrotades. Jag var inte ens välkommen tillbaka emedan bränt barn luktar illa. Jag gjorde allt för kyrkan med min musik, och följaktligen gjorde kyrkan allt för att ta min musik ifrån mig.

Ju mindre sagt om den katolska kyrkan, desto bättre. Jag går inte i den kyrkan längre, och jag slutade bikta mig i den redan efter det andra vaticankonciliet.

Vad bör då kyrkan göra för att överleva? Som jag ser det har den inget val. Den måste avstå från myten om treenigheten. Den måste avstå från myten om att Jesus var Guds son. Den måste tolerera myten om reinkarnationen. Den måste avstå från myten om ett konkret paradiset och ett konkret helvete, och det måste även islam avstå från.

Allt annat är gott och nyttigt i den heliga kristna kyrkan i alla dess former: klosterväsendet, celibatet, vördnaden för helgon och den heliga jungfrun, sakramenten, ritualen, och framför allt bikten, den äldsta, bästa och billigaste av alla terapier, som är gratis och där man slipper se den anonyme biktfadern, som lyder under absolut tystnadsplikt. Någon bättre psykologisk uppfinning har aldrig gjorts.

Scientologykyrkan menar sig ha en ännu bättre terapi än bikten genom sin "auditering", men på en punkt överträffar bikten auditeringen. När en präst tar emot bikt

avslutar han bikten med att ålägga biktbarnet en bot, exempelvis så och så många böner eller, om biktbarnet exempelvis biktat ett mord, ålägga barnet att gå till polisen och erkänna det. Innan den biktande gjort sin bot har hon inte gjort rätt för sig och sina synder.

Scientologykyrkan har ingenting liknande. Vad klienten än säger och bekänner måste auditören strikt hålla sig till sin teknologi. Scientologykyrkan kan inte ens säga "aja baja!" till den som bär sig illa åt rent mänskligt. Endast synder mot Scientologykyrkan betraktas som synder och behandlas därefter genom den militanta avdelningen "Ethics Office", vars tjänstemän vanligen är militäriskt klädda och går med batonger.

"Mänsklighetens enda chans att överleva är att ta parti för naturen mot mänskligheten."

– Johannes B. Westerberg.

Jag träffade honom första gången precis ett år efter mitt avsked från kyrkan, nio månader efter min morfars död och två veckor före min mormors död. Jag träffade honom mitt i de värsta turbulenserna i mitt liv. Han representerade den grekisk-ortodoxa kyrkan och världen utanför Europa, främst Indien och buddhismen. Idag är han kombinerad ortodox kristen och buddhist. Jag har aldrig träffat en mer radikal och en mer realistisk människa.

Det ovan anförda citatet betecknar den yttersta vidden av hans radikalism. Vad menar han egentligen? Han menar precis det samma som Rousseau och Leo Tolstoj. Han fördömer det mesta i vår nuvarande (o)mänskliga värld, oljesamhället och kapitalismen i första hand, och menar uttryckligen att människan måste ta parti för de vilda djuren och naturen mot människorna om hon skall kunna räddas och överleva. Som någonting värre än "homo sovieticus" betecknar han storstadsmänniskan, som blir nipprig utan oväsen, som blir galen utan stress, som är helt tablettberoende och som inte kan stå ut med ensamhet och tystnad. Han betecknar vårt århundrade som den sjukaste av alla tider, där sjukdomen har blivit norm och där ett friskt och naturligt tillstånd betraktas som något onormalt och oacceptabelt. Han menar att hela den sjuka delen av vårt moderna sätt att leva måste gå under och det snabbt, och han är själv angelägen att påskynda denna nödvändiga död eller rensning.

Han menar att naturen måste återta allt vad människan tagit ifrån henne, för att världens naturliga balans ska kunna återställas. Han såg gärna, i likhet med vissa kineser, att en betydande del av mänskligheten dog i Aids för att återstoden desto säkrare skulle få överleva. Han har ställt sig helt utanför samhället och vill inte ha någon del därav. Han har levt bland San Franciscos narkomaner under Nixons tid och känner varenda hippiekoloni i hela Himalaya. Han verkar aktivt för en storstädning bland Asiens diktaturer (Kina, Nordkorea, Indonesien och Burma) och är kanske världens mest beundransvärda och subversiva människa. Före sina vandringsår fick han sin värdefullaste utbildning i ortodoxa kloster, främst på klostret Athos i Grekland. Hans liv är en enda stor uppgörelse med hela vår tid och dess hjälplöst skenande värld.

Med honom har jag inga uppgörelser att göra. Tvärtom. Han har en oformlig uppgörelse att göra med hela världen, och jag har ingenting emot att få delta i den, så länge den är konstruktiv.

För att återgå till min skilsmässa från den katolska kyrkan och mitt brutala avsked därifrån 1978: Johannes skrev en gång en utredning av saken, som är intressant, då det är det enda försvar som den kyrkoherden någonsin fått sig tilldelat:

"Beträffande hans drastiska avsked från kyrkan 1978 är omständigheterna kring detta mycket intressanta ur såväl teologisk som mänsklig synpunkt. Efter att ha tagit del av dokumentinsamlingar från den tiden och åhört olika vittnesmål är det första som slår mig att ingen någonsin tagit kyrkoherden i försvar. Organisten har tillfredsställande fört sin egen talan, men kyrkoherden har varken försvarats av någon eller själv försvarat sig. Detta tomma hål borde äntligen fyllas igen.

Det finns åtminstone tre olika infallsvinklar på hans agerande. Den första och viktigaste är hans konstruktiva avsikter, som mest av allt alltid tycks ha bortsetts ifrån. Kyrkoherden tyckte varmt om sin organist och vidhöll detta även efter dennes avsked, han ville inte förlora honom som organist och lät efter avskedet det yttrandet undslippa sig, att organisten var den siste han önskade att skulle lämna kyrkan. Ändå avskedade han denne organist under så synbarligen brutala former. Varför?

Ingen torde ha varit bättre informerad om alla detaljerna i problemet än kyrkoherden. Han visste vad kören tyckte, han visste vad församlingsrådet och kyrkorådet tänkte, han visste vad folket menade, och han var den ende som organisten helt anförtrorde sig åt. Han var den som fick höra förtälet bakom organistens rygg, han var den som kvinnorna öste sin grälsjuka över när organisten inte var mottaglig för sådant, och han var den ende som förstod organistens eget lidande. Organisten var en för god musiker för att låta några strängar brista, men prästen var ingen musiker, och därför var det hos honom strängen brast.

En förbön som han en gång uttalade under en gudstjänst väckte många nyfikenhet. Som extra improviserad förbön sade han en gång halvt under rösten: "Vi ber att andra icke må falla med den som faller." Många frågade sig genast: "Vem faller?" Och hade de känt till litet mera hade de frågat: "Är det kyrkoherden eller organisten som faller?" Sanningen var att ingen av dem föll då ännu, men båda stod vid en avgrund och såg ner i den, och kyrkoherden gjorde det djupast. Vi kan inte bortse från att han kan ha befunnit sig på fall då redan. I så fall är denna uttalade förbön det enda tecken han någonsin visade på den ädlaste offervilja i världen.

Antag att organisten hade stannat kvar. Hur hade det gått då? Det kan inte uteslutas att folk hade fortsatt tala illa om hans musik, att kören fortsatt baktala honom, att hans partner blivit offer för församlingens missunnsamhet och att hans lidande blivit värre. Spänningarna fanns där, de hade trappats upp under hela säsongen, och ingenting tydde på att de skulle kunna botas. Således avskedade kyrkoherden sin organist för dennes eget bästa, och därmed förskonades organisten samtidigt från alla de ohyggliga krissvallvågorna från kyrkoherdens eget fall ett halvt år senare.

Det är en sida av saken. Den andra är organistens, som trots allt antagligen representerade det kallaste förnuftet i hela problematiken. Man kommer inte ifrån att avskedandet av en organist ur alla synpunkter var oförnuftigt. Detta belyses inte minst av nakna siffror: en organist som kostade församlingen 800 kronor i månaden avskedades medan en ny anställdes för 3000 kronor i månaden. Den katolske organisten spelade inte bara på alla svenska och latinska mässor utan även för slovenerna,

kroaterna, ungrarna, italienarna, tjeckerna och polackerna på deras språk. Den protestantiska efterträderskan spelade bara på en av de extra nationella mässorna. Den katolske organisten förvaltade inte bara de under många års mödor hävdvunna musikaliska traditionerna från sin företrädares tid, utan dessutom hade han genomfört ett konstruktivt samarbete med den s.k. familjemässokören och lyckats inlemma denna i de seriösa gudstjänsterna med ett resultat som hela församlingen kunde glädjas åt. Allt detta föll direkt under hans efterträderska. Ett avsked av en organist under sådana former hade kunnat kosta församlingen nio månaders extra lön åt honom om han känt till sina juridiska rättigheter. Som tur var för församlingen så gjorde han inte det.

Själv har han dessutom efteråt hävdad, att om han fått vara kvar hade kyrkoherden aldrig fallit. Detta kan aldrig bevisas men utgör en intressant hypotes.

Den tredje sidan av saken är den bedrövliga sidan och har som utgångsläge den enda anklagelse som organisten någonsin riktade mot kyrkoherden: att denne var feg. Vi måste här belysa den kvinnliga sidan av saken, ty egentligen åstadkoms hela skandalen enbart av kvinnor. Det började med att en kvinnlig körmedlem bakom organistens rygg gick till kyrkoherden och hävdade att kören inte ville sjunga en mässa som organisten repeterat med dem under en hel säsong. Kyrkoherden lyssnade och bad organisten rätta sig. Organisten rättade sig under protest. Denna protest väckte ont blod i kören som vidtog sina mått och steg: den första baktalerskan lämnade kören, och en annan körmedlem demonstrerade öppet med att konsekvent vägra sjunga några som helst av organistens kompositioner medan hon ändå förblev med i kören. Kyrkoherden höjde ett varnande finger mot organisten som fick hela skulden för kvinnornas nycker. Nästa kris bestod i att herr W. dagen före påsknatten meddelade organisten att denne icke vidare fick använda herr W:s påskmässa. När detta med smärta meddelades kören blev kören rasande inte på herr W. utan på organisten. Den frivilligt avgångne körmedlemmen skrev ett offentligt brev i vilket hon avrättade organisten. Denne svarade vältaligt med ett icke offentligt brev för att skona avrätterskan, vilket medförde att den skriftliga avrättningen offentligt betraktades som obesvarad och organisten oförmögen till självförsvar. Det var kanske detta som avgjorde kyrkoherdens oförnuftiga beslut." osv.

Var det då rätt av honom att avskeda mig? Nej, det kan aldrig försvaras. Han kastade ut sin anställda organist med våld ur sin kyrka för att organisten i första hand tjänade musiken, i andra hand kyrkan och i tredje hand sin kyrkoherde, medan kyrkoherden krävde av honom att han skulle tjäna kyrkoherden i första hand och musiken först i tredje hand. Organisten försökte kompromissa, varför det var helt onödigt av kyrkoherden att i en smäll brutalt sabotera en musikers liv och samtidigt skilja honom från ett världssamfund, som därför aldrig mer skulle kunna framstå som trovärdigt inför den kyrkorganisten. Denne blev helt enkelt offer för det socialistiska fenomenet *negativ selektion*: han skildes från tjänsten på grund av förmodad personlig illojalitet mot sin kyrkoherde. Därmed spelade det ingen roll hurdan han var som musiker.

Här är ett annat intressant relevant dokument som komplement:

"Det var på den tiden när jag var ordförande för Academicum Catholicum 1975, en katolsk akademisk förening som alltid fick kämpa i motvind för att överleva. Vi brukade träffas hos jesuiterna på Örgryte Storgata, och jesuiterna där då var Rainer Carls, som doktorerade på Aristoteles 1974, och napolitanaren Amedeo Paolino, som i det längsta

höll ihop den italienska föreningen i Göteborg, där den senare brukade träffas hos före detta Skandinaviska Banken vid Gamlestadens Fabriker – han betonade det före detta kontoret Skandinaviska Banken. Owe Svahn, vår medarbetare i början på 90-talet, var mycket aktiv där.

Under 60-talet hade Academicum Catholicum haft sin storhetstid, när Pater Köster var församlingens jesuit och alltid drog fullsatta hus till högmässan när det var han som predikade. Han predikade nämligen med stor inlevelse och övertygelse och brukade förbereda sina predikningar ytterst väl.

Så kom det ytterst glädjande beskedet att Pater Köster skulle återkomma till Göteborg som jesuit medan Rainer Carls skulle få annat att göra. Det råkade sammanfalla med min tid som ordförande, och vårt samarbete blev idealiskt från början. Dock inföll vårt främsta samarbete helt utanför Academicum Catholicums gränser, då jag älskade att uppsöka honom privat, lära mig av honom och lyssna till hans erfarenheter. En annan som gjorde detta var Hans Kettelhoit, som plötsligt kunde dyka upp mitt under våra samtal och försöka bryta sig in genom terrassdörren, som var låst, men han var alltid lika välkommen som jag.

Det är omöjligt att återge kontentan av våra ingående och djupgående diskussioner och samtal i ett referat, men då han inte lämnade någonting efter sig vid sitt fränfalle måste jag ändå på något sätt försöka hedra hans minne med att återge något av vad vi talade om.

Han hade känt min mor mycket väl, som också förstod att uppskatta honom efter förtjänst, och liksom de flesta andra i församlingen blivit bestört över hennes övergående till en amerikansk affärs- och science fiction-religion, och det var detta ämne han främst var intresserad av mig för att närmare få utröna.

”Hon var ju en alldeles ovanligt vacker och charmerande och mångkunnig kvinna, jag skulle nästan vilja kalla henne för upplyst, och just för att hon var så framsynt och högt medveten blev jag mycket förvånad över att hon lämnade kyrkan för en sådan vulgär amerikansk väckelserörelse som dessutom kostade pengar.

Jag är den förste att medge att den katolska kyrkan i de flesta avseenden är bristfällig och otillräcklig. Många menar att den är en fortsättning på det romerska imperiet, med dessa galna kejsare ersatta av teokratiska påvar, och under dess djupaste förfall under medeltiden hette det att den var så korrumpierad att den ändå måste vara Guds kyrka då den över huvud taget lyckades överleva alls. Jag har alltid hyllat Dante som var den förste som påtalade nödvändigheten av att skilja kyrkan från staten, men det har aldrig skett i praktiken. Vatikanen har alltid förblivit djupt engagerad i världsliga angelägenheter som deras kanske främsta manipulator. Inte minst maffian, Europas osynliga stormakt och i många avseenden dess egentliga härskare, har alltid haft sina rötter i Vatikanen.

Genom sin intima och starka bindning till Vatikanen fick också jesuiterna från början dåligt rykte, och jag vet inte hur många böcker det har skrivits om jesuiternas etablerade kriminalitet, som en brottslig stormakt som alltid manipulerat politiken så skickligt att ingen någonsin lyckats komma åt dem. Det bästa exemplet är väl Eugene Sues roman ”Den vandrande juden”, som handlar mera om jesuiterna än om Ahasverus. Det har skrivits många romaner om Ahasverus, som ursprungligen är en katolsk legend från medeltiden, men Eugene Sues roman är den största, och dess enda motivation var ett angrepp på jesuiterna.

Dock har det även förekommit goda jesuitter, främst som missionärer, och då kan jag med stolthet påvisa exempel som den jesuitiska missionen i Paraguay och de första missionärerna till Kina och Tibet under 15- och 1600-talet. Men under 1900-talet har liksom hela kyrkan och all teologi och andlighet över huvud taget hotats till livet och utsatts för direkta utrotningsförsök inte bara av nazismen i mitt eget land utan ännu mer av kommunismen i Ryssland.

Hela 1900-talets förra del är som ett enda stort trauma, där i stort sett allt gott som mänskligheten åstadkommit, i synnerhet i form av landvinningar inom filosofi, rationalism, andlighet och upplysning fullständigt kördes över av det nakna våldets hänsynslösa brutalitet. Det första världskrigets utbrott satte punkt för 500 års storartad utveckling för hela mänskligheten, och i stället tog kriget, brutaliteten, fördärvet och förstörelsen över.

Egentligen började det redan före 1914. Den första spiken i kistan var mordet på Stolypin i Petersburg 1911 mitt under pågående teaterföreställning i salongen. Han var den sista som lyckades och bemödade sig om att vidmakthålla ordningen i tsarryssland. Efter honom kunde ingen stå emot de destruktiva krafterna längre. Det var som om Gud plötsligt tagit sin hand från världen och övergivit den, efter att den under större delen av 1800-talet åtnjutit den bästa tänkbara gudomliga och kristliga ordning. 1911 mördas Stolypin, den siste som kunde tygla Ryssland, 1912 har vi Titanic-katastrofen med världens största och mest osänkbara fartyg som plötsligt förliser på sin jungfruresa, och 1914 startas det första världskriget med ett politiskt mord som ursäkt som ingen lyckas kurera inflammationen av på diplomatisk väg, varför man måste fråga sig om politikerna inte ville detta utan faktiskt ville ha krig. Kaiser Wilhelm skyllde på sina generaler, den brittiska hatpropagandan mot Tyskland var omfattande, Österrike var oförsonligt mot Serbien fastän Serbien försökte allt för att plåstra om det politiska såret, medan ingen kunde kontrollera Ryssland, allra minst tsaren, fastän Kaiser Wilhelm var hans kusin. Tsaren försökte faktiskt hejda den ryska mobiliseringen på sin kusin enträgna anmodan, men då var det för sent.

Och det första världskriget ledde till det andra. Den grymt orättvisa och kränkande freden ledde till oöverskådligt kaos och lidande för Tyskland och Österrike, så att en ridderlig eldsjäl som Hitler faktiskt måste framstå som en frälsare. Jag tog aldrig del av den nazistiska kulten själv, men jag kunde förstå den, liksom även C.G.Jung och Stefan Zweig kunde förstå den. Den var helt enkelt naturlig. Efter de förnedrande inflationsåren med dess svält och anarki och gangstervälde var det bara nazisterna som kunde rädda Tyskland och gjorde det. Ingen hade något emot det så länge det gick bra.

Ingen ville ha kriget, och att alls starta ett sådant företag med det första världskriget bara 20 år tillbaka i tiden med alla dess oläkta sår, utan att beakta alternativ och diplomatiska möjligheter, var ett nationellt självmord som Hitler och hans medhjälpare måste bära allt ansvar för. Han körde över diplomaterna, han struntade i alla synpunkter utom sina egna, han var besatt av hundra procentig hänsynslöshet, som om han ansåg sin vilja liktydig med Guds, och naturligtvis kunde det bara leda till en ännu värre katastrof än det första världskriget. Det har spekulerats i att allt vad han egentligen ville var att göra om första världskriget fast värre.

I samband med denna suicidala världsutveckling gick kristendomen förlorad, som om Gud hade dött. Ingen kunde tro på någon Gud mera i det första och andra världskriget, då de var höjden av gudlöshet. Tidigare hade det ändå utkämpats

någorlunda hederliga krig, som man kunde få ära av och där nästan bara soldater strök med, men de båda världskrigen offrade civila i blindo i hundratusental. Något sådant hade aldrig förekommit i historien tidigare. Kan det över huvud taget finnas något fegare sätt att föra krig på än att i flygmaskiner på säkert avstånd urskilningslöst fälla bomber över städer där det bara bor civila? I de båda världskrigen var de enda segrarna fegheten, skurkaktigheten och massmördarraseriet, och vi har sett den fega skurkaktigheten fortsätta i samma stil i Vietnamkriget.

Väl medveten om att kristendomen gått förlorad som human ideologi försökte man uppfinna ersättningar. Så kom den nazistiska raskulten fram med ett svärmande för hjältedater, Wagner, dumdristig heroism och hysterisk hedonism. I Ryssland var det kommunismen med dess kollektiva diktatur där allt individuellt initiativ och människovärde försvann och kördes över och utrotades. Egentligen var Sovjetkommunismen och nazismen samma sak – de vetlösa massrörelsernas lämmeltåg mot undergången, där individuella förolyckade inte betydde något utan bara sopades ner i diket, som nazisterna lät hundratusentals judar försmäktas och avsiktligt gå under i koncentrationslägren.

Kom Gud tillbaka efter det andra världskriget? Det är den stora frågan. Jag vet inte. Atombomben är inget svar på frågan utan snarare ett uppskjutande av den. Om alla atomvapen desarmerades och skrotades och samtidigt världsfreden ändå kunde säkerställas och garanteras skulle jag kunna tro att Han var tillbaka men knappast före dess."

Första gången jag upplevde honom i predikstolen kunde jag inte riktigt ta honom på allvar, ty han gjorde närmast ett komiskt intryck genom sin person och sitt sätt. Han verkade vara hundra år gammal, en skinntorr och spinkig flintskalle, som när han predikade gestikulerade så vilt med händerna att de vida flaxande ärmarna gjorde honom ännu mindre, ännu äldre och hans röst ännu tunnare och gällare.

Men han hade en dramatisk förmåga när han predikade. Han arbetade sig upp till en klimax för att plötsligt tystna helt och bli alldeles stilla, varvid det var dödstyst i kyrkan. Så började han igen från det lägsta tonläget i långsamt tempo och började småningom arbeta sig upp igen. Han predikade mera teatraliskt än en Wagneropera.

Jag var bara tio år då och frågade troskyldigt: "Vad är det för en spratteligubbe?" Och till min förvåning fick jag erfara att alla menade honom vara kyrkans främsta predikant: han var den enda som hade något att säga.

Så fick jag se honom på nära håll. Han var inte alls liten till växten och inte ens mager. Privat var han en blid och seren gammal man vars blå himmelsklara ögon gjorde ett outplånligt intryck som ingav större respekt än vad jag någonsin känt för någon annan människa.

Vid tjugofem års ålder fick jag tillfälle att bättre lära känna honom. Han blev då den etablerade jesuiten i Göteborg var han bodde i den lilla mysiga villan ute i Örgryte alldeles ensam. Hans tillbakadragenhet och följaktliga tillgänglighet för andra särlingar innebar att jag ofta kunde besöka honom privat. Och ju mer jag lärde känna honom, desto flitigare blev mina besök. Till slut var jag där på alla mina lediga kvällar. Jag var en fri student i mina allra mest nitiska och läraktiga studieår, och jag märkte att han njöt av hur mottaglig jag var för hans erfarenheter.

Han hade inte alltid varit jesuit. Han började som klassisk humanist, de nazistiska omvälvningarna i Tyskland ledde till att han först blev vanlig präst och sedan

fängelsepräst, och andra världskriget gjorde honom till fältpräst och jesuit. Han var vid fronten från Ukraina till Berlin och fick därmed uppleva hela det andra världskrigets mest fasansfulla baksidor inte minst ur tysk synpunkt. Efter att ha fått se Auschwitz grät han aldrig mera.

Efter kriget var hans högsta önskan att komma bort från Tyskland för gott. Han kom till Sverige 1951, och det blev hans nya hemland.

Men efter att han initierat mig i sitt liv gick det ännu längre med vår vänskap. Vi glömde 1900-talet och talade i veckor bara om Goethe och Schiller och 1800-talets humanistiska storhetstid i Tyskland. Vi hade även ett klassiskt musikintresse gemensamt, och han hade i sin ungdom också varit en lysande pianist och framför allt Bachtolkare. Till slut kom han med sitt livs hemligaste bekännelse: han hade skrivit en roman.

Han hade påbörjat den i sin ungdom, tagit avstånd från den vid prästvigseln men sedan med jämna mellanrum alltid återvänt till den. Den hade fullbordats 1948, men han hade sedan ändå fortsatt med att ständigt överarbeta den.

"Det är min erfarenhet av Tyskland," sade han. "Den är ofta torr och naken och pedantisk som jag själv, men jag är rädd att den återspeglar de flesta tyskers besvikelse under detta århundrade."

Och han lånade den åt mig. Jag läste den med möda, tyska var inte mitt bästa språk, men när jag efter ett knappt år äntligen kom till slutet bad jag honom om att få översätta den till svenska.

Dess innehåll var sådant att det inte kunde publiceras medan dess författare levde. Några år senare avreste han till Berlin. Jag var då klar med översättningen och ville ge honom originalet tillbaka, men då överraskade han mig med att säga:

"Min son, jag har skelettcancer och reser till Berlin för att dö där. Var vänlig och behåll 'Götterdämmerung' och förstör romanen så fort jag är död. Ingen får läsa den efter dig."

Hans vilja var obeveklig, och jag lydde honom. Originalmanuskriptet finns inte mer, men han förbjöd mig inte att behålla min översättning och bearbetning, som jag när han var borta kunde presentera med gott samvete, till minnet av den katolska präst som var den jag älskade mest av alla präster.

Han beklagade mycket mitt avsked från katolska kyrkan, där jag ändå tjänat dess kyrkomusik under fem år, de senaste femton månaderna som organist, och jag hade inte misskött mitt arbete. Jag hade kommit med många initiativ, tryckt upp en ny psalmbok för att bevara alla gamla katolska psalmer och föra dem vidare, försökt återinföra latinet i synnerhet inom musiken, då latinet i den katolska kyrkomusiken är oundgängligt, och för allt det hade jag fått sparken.

Pater Köster menade att den prästen inte visste vad han gjorde. Faktum är att han var socialist och jag var det inte, vilket också lett till motsättningar mellan honom och min aristokratiske företrädare, som slutade självant. Så upphörde min kyrkoherde också vara präst sex månader senare och blev helt sekulär. Andra menade också att han fått en knäpp. Jag spelade ju billigt och även för de nationella minoriteterna, ungrarna, tjeckerna, italienarna, slovenerna, kroaterna och polackerna, och de kunde aldrig få en så mångtjänstvillig organist mera.

"Du är helt enkelt som så många andra ett offer för tiden. Hans Fallada och Pinnebergs, Stefan Zweig och hela den tyska judendomen, alla de lovande poeterna och

diktarna som dog i första världskrigets leriga skyttegravar, alla vår tids självmördare inom litteraturen och konsten, 1900-talet är sådant. Kulturen är satt på undantag som något som mera är i vägen än något som borde beskyddas och bevaras, som när Göring sade, att "när jag hör ordet kultur osäkrar jag min revolver". Det är gudlöshetens tidevarv, och varken nazismens rasistiska kult eller kommunismens dogmatiska materialism kunde komma med något bättre, bara drastisk förödande försämring.

Kommer du alls att kunna fortsätta vara katolik efter det inträffade?"

"Inte praktiserande, men det finns ingen anledning att överge kyrkan."

"Nej, det gör det inte, fast egentligen finns det all anledning i världen att lämna kyrkan åt dess öde, men ingen gör det. Jag brukade ha som föredrag ett tankeexperiment. Antag att alla böcker om Gud eliminerades, så som kommunismen ville det, alla biblar och all teologisk litteratur över huvud taget. Skulle Gud och religionen ändå överleva? Ja, det skulle den. Det skulle bara snabbt börja skrivas nya böcker. Antag så att alla böcker om den katolska kyrkan förintades, så att ingen kyrklig litteratur fanns kvar. Skulle då den katolska kyrkan överleva? Nej, det skulle den inte, ty kyrkan är en konstruktion, men Gud är en abstraktion, en opåtaglig andlighet, som alltid kommer att finnas, men om kyrkan berövades sin dogmatiska grund i litteraturen skulle den inte kunna överleva.

Du gjorde ju väldigt mycket musik för kyrkan under din tjänstetid, orgelmusik och andra kompositioner. Kan du fortsätta bygga vidare på dem utan din kyrka?"

"Nej, det kan jag inte. Den musiken är i princip förlorad genom en orättvis bestraffning för att jag bara gjorde det bästa möjliga av mitt arbete. Men så är det i Sverige. Det är något med mentaliteten här som är kulturfientlig. Sverige har alltid skrotat mig. Ändå har jag aldrig gjort något fel. Eller var det fel att konsekvent ta avstånd från all modern musik, atonal musik, rockmusikens hårda oväsen, förstärkarhysteri och all musik som inte bestod av melodi, harmoni och rytmik? Jag förkastade all tolvtonsmusik som bluff, Stockhausen, Boulez, Messiaen och Schönberg efter hans urspårning, hur skickliga de än var, hur absolut gehör de än hade, därför att de slutade göra musik för att i stället göra motsatsen. Var det så fel, att jag måste bestraffas där för?"

"Jag kommer ihåg vår angenäma musikafton hos Sverre och Barbro Sörenson den där stormiga vinterkvällen, där du spelade en av dina ballader (Ballade n. 6). Till min stora glädje fann jag att jag hade upptäckt en ny stor kompositör, men Margareta Hedström bröt upp medan du spelade. Dina föräldrar var också där och framförde sina argentinska duetter med din far ackompanjerande på gitarr. Det var inget fel på din musik. Den påminde närmast om Brahms. Men hur är det med din litteratur? Du skriver ju också. Du kan ju falla tillbaka på den om du inte längre får någon musikalisk anställning."

"Det var min första och största ambition. Ja, jag skriver ständigt och blir ständigt refuserad. Ingen förläggare vill ta i mig med tång ens, som om jag luktade illa, kanske också på den punkten för att jag är antimodernist, traditionell och håller mig till rent språk och gamla former."

"Du är alltså hänvisad till kronisk fattigdom. Du får väl åtminstone arbetslöshetsbidrag?"

"En bråkdel av min lön."

"Hur mycket hade du i lön som nästan heltidsanställd i kyrkan?"

”800 kronor i månaden före skatt.”

Då log Pater Köster, och han sade:

”Min vän, du är ett hopplöst fall, då du så som jag känner dig är så hopplöst envis att du aldrig kommer att ge upp varken musiken eller litteraturen. Du har bara en enda sak att göra. Fortsätt arbeta. Strunta i världen som svikit dig, men svik inte världen eller dig själv. Det är ditt enda hopp. Så länge du fortsätter arbeta är du på säkra sidan om all världens ruttenhet och korruption och allt moraliskt fördärv. Sluta aldrig arbeta, och du kommer att överleva världen och tiden.”

Det var hans sista ord till mig. Hans klarblå ögon glänste av vad som bara kan ha varit fröjd, så som bara hans ögon kunde glänsa, och de ögonens uttryck kommer jag att bära med mig för alltid.”

Nästa fall är familjen Carlmark. Många har förundrat sig över mitt mångåriga umgänge med denna familj, som när detta skrivs har pågått i 24 år sedan 1973. Saken kan dock lätt förklaras med att mitt förhållande till denna katolska familj från början till slut nästan enbart varit sentimentalt.

Min familjs och familjen Carlmarks öden går på sätt och vis parallellt. Vi var två av Göteborgs katolska församlings ledande familjer, och framför allt var vi församlingens två ledande musikaliska familjer. Katolska ungdomsföreningen brukade under 60-talet anordna en årlig musikafton, som då alltid leddes av den mycket musikaliske och populäre Erwin Bischofberger, sedermera jesuit i Uppsala. Det var alltid min familj eller familjen Carlmark som stod som värdar för dessa. Familjen Carlmark var dock äldre, mera svensk, mera välbeställd och hade flygel. Deras musikaftnar brukade vara mera högtidliga och formella, medan våra brukade vara mera trivsamma och lössläppta. Våra familjers olika öden fann alltså redan sin början mot slutet av 50-talet, under 60-talet kände min syster och Hugo Carlmark varandra, medan jag kom i närmare kontakt med familjen först 1973. Föga anade jag då vad de skulle komma att betyda för mig.

1973 bodde jag alltjämt hemma i vår villa på Orrebacksgatan, när jag första gången bjöds hem till familjen Carlmark. Då jag spelade piano och familjen var musikalisk uppstod en naturlig nära kontakt, som sedan dess aldrig har upphört att fördjupas. Det var emellertid först fyra år senare julen 1977 som jag blev insatt i familjens historia och förhållanden, när mina föräldrar det året flyttat till Stockholm och jag blev hembjuden till Carlmarks på julafton.

Fadern Nils Carlmark hade varit välbeställd bilförsäljare och var nu pensionerad. Äldsta sonen Hugo, född 1939, fyra år äldre än min äldsta bror, hade gått i sin faders spår men samtidigt lidit av en kraftig musikalitet, som frestat honom till att bli jazzmusiker. Han blev för splittrad och samtidigt erotiskt alltför vidlyftig, vilket medförde ett kraftigt nervsammanbrott 1967, efter vilket han aldrig helt förmådde återhämta sig. Han förblev boende hemma i familjevillan som gammal ungkarl under ett ousägligt lidande av sin egen personliga tragedi, sitt misslyckande både som affärsman, politiker, musiker och familjefar.

Det andra barnet var en dotter som samma år begav sig till Peru med abbé Pierre för filantropisk verksamhet, där hon i arbetet fann sin livskamrat i en fransman, som hon gifte sig med och bosatte sig i Provence i Frankrike med. De fick tre vackra barn, och hon är den enda av syskonen Carlmark som kan sägas ha gjort sin lycka i livet.

Det tredje barnet Erik var det som fick det tyngsta ödet. Eventuellt fick han en hjärnskada vid förlossningen, vilket skulle kunna förklara hans fall. Han lärde sig aldrig tala ordentligt och ådrog sig blindhet genom en yttre skada, vilket medförde att han måste placeras i ett vårdhem på livstid.

Den yngste sonen Lars var kanske den mest begåvade. Hans huvudintressen var astronomi, konst och musik. Han hade utsökta förutsättningar för att bli en god tecknare och konstnär, och samtidigt blev han en stor amatör inom den klassiska musiken. Men den äldsta broderns sjukdom och den andre broderns öde hämmade hans eget liv så att han aldrig vågade ta något eget initiativ. Av eget val blev han den evige ungarlen som på sätt och vis resignerade från början för att begränsa sitt liv till blott amatörskap genom musikavlyssning och ivriga besök på utställningar. Hans klassiska musiksamling är den mest betydande jag känner till.

Det mest personliga förhållandet fick jag emellertid till dessa fyra barns moder. Hon var engelsk katolik med irländskt påbrå, så det var genom henne både hennes man och alla hennes barn blev katoliker. Hon var själv mycket kultiverad och musikalisk och hade spelat piano som ung tills hon nästan bemästrat Franz Liszts mest berömda rapsodi. Som katolik var hon något för fanatisk, därom har alla alltid varit överens och i synnerhet hennes dotter, men å andra sidan har jag aldrig mött ett varmare och mera generöst kvinnohjärta än hennes. Hon förenade i sig allt som jag bedömde vara gott med England. Efter att jag delvis förlorat min riktiga mor genom Scientology och hennes avflyttning till Stockholm blev Muriel Carlmark, född Dugdill, mer och mer med åren som något av en naturaliserad ny engelsk moder för mig.

Hon kan egentligen bara jämföras med min mormor. Båda representerar den mest avancerade typen för Mater Dolorosa jag någonsin känt. Muriel hade inte förlorat något barn, men samtidigt hade hon i viss mån förlorat alla sina fyra, den äldsta sonen genom nervsammanbrott, den andre sonen i obotlig autism, den tredje sonen i självvalt celibat och resignation, och dottern gift långt utomlands i södra Frankrike.

Till detta kom vad deras hem kom att betyda för mig under mina år av fattigdom och svält. Deras villa blev något av ett nytt hem för mig efter den oersättliga förlusten av Orrebacksgatan. När jag inte hade råd att äta dagligen fick jag alltid mat hos dem. När jag var utstött och hemlös var de de enda som erbjöd mig tak över huvudet utan att kräva mig på pengar för det (till skillnad från min bror och trolösa kvinnor). Och när jag blev utkastad som organist från Göteborgs katolska kyrka var de de enda katoliker – utom doktor Anny Halfen – som ville fortsätta ha kontakt med mig som om ingenting hänt.

Deras villa kunde inte jämföras med vårt paradiset vid Orrebacksgatan, och deras trädgård var bara en tredjedel av vad vår hade varit; men ändå blev deras hem för mig som ett slags fortsättning och substitut för Orrebacksgatan. Jag kände mig alltid trygg och hemma där, deras trädgård blev för mig stadens viktigaste oas, och dessutom hade de ett underbart sommarställe ute vid Lökeberg på vägen till Marstrand med Lökebergs finaste utsikt mot Brattön eller, som den också kallades, Blåkullen, ett av Bohuslänns mest spektakulära blickfång. Från Blåkullen kunde man se från Göteborg till Orust, och Blåkullen syntes från Göteborgs skärgård till Orusts. Många intressanta legender var också förknippade med detta berg, som var en ö. En av dem förekommer i novellen "Självutplåning" i samlingen "Kärleksaspekter".

Emellertid var detta mitt umgänge med familjen Carlmark inte helt utan komplikationer. Familjen var rik men hade släktingar. Nils Carlmark var gift med en engelska, men hans äldre bror var gift med en tyska. Båda hade gift sig före andra världskriget. Medan Nils Carlmark övergått till katolicismen och avstått från familjens hårda affärssinne hade den äldre brodern i stället gjort motsatsen. Det var från denna broders familj som det kom kritik mot att jag nästan dagligen fick förekomma i Nils Carlmarks hus.

Denna kritik formulerade sig 1996 i ett öppet påhopp från en av Hugo Carlmarks kvinnliga kusiner. Hon ringde till mig och skällde direkt ut mig för att utnyttja familjen Carlmark. Jag svarade henne med detta brev:

"Då ni inte vet något om relationerna mellan mig och familjen Carlmark, och då jag måste attribuera ert agerande till denna okunskap, ser jag det som min skyldighet att informera er om det viktigaste.

Jag känner familjen Carlmark sedan 60-talet genom katolska kyrkan och blev första gången bjuden hem till dem hösten 1973. Sedan dess har vårt umgänge varit regelbundet och tidvis intensivare än vad det är nu. Både Lars och Hugo är högt musikaliska, och det är främst musiken som är grunden i vårt umgänge. Grunden i mitt umgänge med Muriel är England, då jag alltid närt en olycklig kärlek till England, som jag alltför sällan haft möjlighet att besöka, och då Muriel med sin bakgrund representerar allt det bästa med England.

Intensivast var vårt umgänge fram tills familjen sålde sin flygel 1982. Under perioder var jag hos dem dagligen mest för att få använda deras flygel. Min besvikelse över förlusten av deras flygel var stor, och jag avbröt nästan allt mitt umgänge med dem då. Det var Muriel och Lars som då ändå ville att jag skulle fortsätta komma som vanligt.

Detta har jag varit tacksam för, då jag ofta lånar musik av Lars som jag spelar in på kassettband, och då deras hus med framför allt trädgården utgör en oas i staden för mig där man kan pusta ut och vila en aning mellan allt jäkt och alla bekymmer. Lars lånar böcker av mig, och med Hugo har jag mest musikaliska eller politiska diskussioner.

Under alla dessa 22 år har jag aldrig utnyttjat dem ekonomiskt. Hugo har gett mig betalt för uppdrag ibland att spela in särskild musik för honom och generöst givit mig pengar till kamerafilm för mina resor, så att jag skulle knäppa fler bilder, som jag sedan kunde visa för dem, men detta är allt. Lars prenumererar på min tidning för dess musikartiklars skull, och även Muriel och Hugo är intresserade av dess innehåll. För övrigt har jag aldrig mottagit pengar av Muriel eller Lars. Nils ville en gång ge mig en hundralapp utan anledning, vilket jag tackade nej till, fastän jag då på 70-talet hade det som svårast."

Resten av brevet är onödigt att återge.

Därmed hade jag inte förrätt den sentimentala faktorn: vad Carlmarks hem hade betytt för mig som tröst efter förlusten av Orrebacksgatan.

Redan 1977 vid min första jul hos dem hade Muriel Carlmark också öppet deklarerat att hon i någon mån såg mig som en ersättning för sin förlust av sin andra son Erik, som ju var obotligt internerad. Kort sagt, den ömma vänskapen mellan mig och Carlmarks, genom den ömsesidiga kompensation deras hus och kärlek utgjorde för mig efter

förlusten av föräldrahemmet och kyrkan, och som jag utgjorde för dem efter Eriks hemska öde, var för helig för att kunna antastas.

Så här löd sedan min minnesruna över henne:

Muriel Carlmark in memoriam.

Det finns ett svenskt uttryck, som var Muriels favorituttryck på svenska, och som bäst karaktäriserar hela hennes väsen: "*full av skoj*". Få kände Muriel från den humoristiska sidan, men faktum är, att det var grunden i hennes karaktär. Hon var en ljus människa som såg allting i glädje och harmoni, och hon hade alltid roligt.

Detta må bestridas av alla dem som kände hennes öde och med vilken kamp hon bar det, men det var just hennes outsläcktligt ljusa sidor som gjorde att hon orkade med att bära allt det outhärdliga. Hennes okuvliga optimism i förening med de prövningar hon utsattes för, som hade knäckt vem som helst annars från början, resulterade i en otrolig tapperhet och seghet, som aldrig gav upp förrän den även till synes utslitliga kroppen med ålderns rätt måste göra det.

Hon föddes 1910 medan ännu Leo Tolstoj levde och kung Edward VII regerade i England, när Elgar och Vaughan-Williams stod på höjden av sina livsgärningar och hela världen levde i fred och ljus. Hon kom från en rikt begåvad och högt kultiverad familj, hennes far hade kunnat bli konsertpianist men blev i stället en av Englands främsta ornitologer, och även hennes bror gick den konstnärliga vägen som fotograf med skaldskap vid sidan om. Själv kom hon även långt inom musiken och behärskade stycken som Liszts ungerska rapsodi nr 2 och av Rachmaninov när hon lockades bort från England och gifte sig med en svensk från Åmål.

Hennes liv blev sedan hemmafruns med fyra egna barn, alla musikaliska och alla internationellt inriktade – dottern gifte sig med en fransman under en missionsresa i Peru tillsammans med Abbé Pierre, som för resten lever fortfarande, en klar kandidat för Nobels fredspris.

Under sitt långa liv hann hon alltså uppleva båda världskrigen, och i London mot slutet av det första upplevde hon hur tyskarna flygplansbombade London. Hon tog det mest på skämt – "det var som pappersflygplan som kom med soptunnor med exploderande skräp, och det gjorde inte ens någon skada". Hon kom livligt ihåg så länge hon levde hur hon tillbringade dessa bombningar i grannens kök som skyddsrum tillsammans med en tysk familj, som inte begrep någonting. Under andra världskriget var hon i Sverige och slapp alltså uppleva när det bombades över London på allvar.

Hon förblev alltid utpräglad engelsk och kunde aldrig känna sig hemma i Sverige eller förstå det svenska samhället. Som bäst trivdes hon när familjen bodde ute i Marstrand vid havet, där det var närmare till Göteborgs ytterskärgård – de brittiska öarna – än från Älvängen och Göteborg.

Ett stort ljus och leende har lämnat oss men dröjer kvar, med skimret från lyckligare tider före de båda världskrigens världsfördärv, ett skimmer som dock alltid förblev lika typiskt engelskt som en kopp te med muffins ute på en solig veranda i en varken alltför skuggig eller alltför solig trädgård av oförgänglig skönhet med en hel värld utanför att ständigt diskutera, som trots alla tragedier alltid bara förblev "*full av skoj*".

Därmed, Johannes, tror jag att jag i någon mån belyst de båda ämnen du ville veta mera om, delvis med hjälp av vad du själv en gång skrivit.

Här följer nu några extra, mindre uppgörelser på köpet:

De trolösa kvinnorna

Eftersom denna rubrik berörts måste den behandlas. Sju frierier gjorde jag mig skyldig till under mitt liv. De första tre var till samma dam. Sex av de sju var till finlandssvenskor. Endast det sista av de sju bemöttes inte av ett nej men bevärdigades i stället inte ens med något svar.

Då de första tre var till en och samma dam måste denna dam tilldra sig ett särskilt intresse. Hon var en barndomsvän, då hennes mor, en norska, varit min mors bästa väninna. Jag blev kär i henne redan som 16-åring och såg henne i årtal som mitt kvinnoideal. 1970 började jag umgås i deras hus på Hisingen, men det var ungefär då som Bergljots sjukdom började.

Jag älskade Bergljot, Lucias mor, och hon hade gärna sett att jag och Lucia fått varandra. Men Bergljot dog 1972, och direkt därpå flyttade Lucias finlandssvenske far med sin dotter till Holland. Det var denna tragedi och skilsmässa som från början saboterade det liv som jag och Lucia hade kunnat göra något av gemensamt.

1976, fyra år senare, fick jag ett kort från Lucia. Vi hade då inte haft någon kontakt under dessa fyra år, så kortet var en fullständig överraskning. Det ingav mig känslan av att i någon mån vara ett rop på hjälp. Jag besvarade därför kortet med ett frieri.

Jag stod då i begrepp att inleda min organisttjänst i katolska kyrkan och hade jämförelsevis goda ekonomiska förutsättningar efter två års svält. Lucia svarade inte på mitt första frieri men flyttade i stället hem till Göteborg – med sin holländske man.

Denna holländare hade Lucia räddat från att bli narkoman. Det blev sedan hennes öde att alltid då och då råka ut för redlösa män som hon såg som sin plikt att rädda. Holländaren blev aldrig mer än en lös förbindelse – han fick sedermera barn med en annan.

När Lucia svarade nej på mitt tredje frieri några år senare var det med den ursäkten att hon aldrig ville binda sig vid någon man och på det sättet fastna i en fälla, som hennes mor hade gjort. Likväl vandrade hon självmant i just denna fälla några år senare 1983, när hon tog sig an en åtta år yngre man som gjorde henne med barn. Deras åtta år långa förhållande blev traumatiskt då hennes sons far aldrig helt kunde avstå från sina dryckenskapsperioder, som Lucia från början sett som sin uppgift att frälsa honom från.

Sedan 1991 lever hon ensam med sin son, men fadern förekommer lika fullt fortfarande i kvarteret bredvid. Att jag och hon kunnat få varandra femton år efter mitt första frieri och efter att hon haft något antal män, medan jag ännu inte ens trängt in i en kvinna, hade varit en möjlighet, om inte hennes sons far förekommit i kvarteret bredvid och om inte även de andra männen, om än avpolleterade, alltså spökade tillsammans med nya kandidater.

Att hon var min största och mest långvariga kärlek kan inte förnekas, ej heller att hon blev min största kvinnliga besvikelse. Hon var mitt stora kärleksideal, och jag såg henne som den idealiska grunden till att bygga en kärnfamilj på. Före henne trodde jag på

kärnfamiljen och dess allt annat överglänsande betydelse för det mänskliga livet och samhället. Efter henne var det omöjligt att mera tro på någon kärnfamilj för egen del. Lika trogen och hängiven som jag hade varit mina kärleks- och kärnfamiljsideal, lika totalt hade just dessa ideal svikits och förrått av henne och det fullkomligt omedvetet i ren ignorans, eller kanske snarare i ren nöjeslystnad, flärd, lättsinne, ytlighet och lösaktighet.

Emellertid är vi ändå goda vänner fortfarande som vi var i barndomen. För att hon inte gjort vissa män besvikna har hon därmed inte gjort mig lika besviken, såsom andra av hennes friare därmed blivit bittert och ibland katastrofalt besvikna för livet. Jag beundrar henne, och hennes begåvade son är en välsignelse genom sitt goda hjärta, sitt goda förstånd och sin musikalitet.

Två andra kvinnor, de enda jag någonsin sammanbott med, har berörts i "Mitt ofrivilliga liv". De andra vill jag helst inte beröra. Vare det nog sagt, att jag under mina svåra år av svält och utan inkomster aldrig någonsin kom i kontakt med någon kvinna (av min egen generation) som ville hjälpa mig. Alla jag träffade, och de var ett antal, tog däremot i allmänhet för givet att jag var välbärgad och kunde hjälpa dem, och de hade alla gärna utnyttjat mig. Att jag inte hade något att kunna utnyttjas för kunde de dock aldrig förlåta mig.

Och jag ser det som något av ett fenomen, att mina frierier nästan alltid mottagits som grova förolämpningar, som om en direkt våldtäkt hade varit en mindre förolämpning och att föredraga, som om bekännandet av en avsikt och önskan i god tid hade varit ett grymmare brott än dess omedelbara verkställande. Ej heller detta fenomen kunde i någon mån höja någon kvinna i min aktning. Men jag har senare kommit fram till, att detta fenomen bara kunde skyllas på min katolska uppfostran och att jag kanske hade oturen att leva i en tid som kanske i någon mån var etiskt och moraliskt fullständigt ur led.

Dock hade även jag en första kärlek:

Min första kärlek

Min familj hade egentligen sin enda riktiga storhetstid innan jag var fyra år gammal i det fjärran Argentina, där min far Aurelio fått tjänst som blivande chef för Finland-Sydamerikalinjens kontor i Buenos Aires. Vi hade egen villa med stor trädgård och swimming-pool med bastu, egen trädgårdsmästare och andra tjänare. Jag var ett år gammal när vi kom dit och sköttes då av en svensk barnjungfru, som inte alls levde upp till familjens och mina krav. Mina befriare bland de äldre i familjen gjorde sig enhälligt av med henne, men då uppstod problemet att skaffa en ny. Det var inte lätt. Min mor annonserade i veckor utan att ens få något svar. Under tiden måste min mor sköta alla hennes sysslor inklusive köpa mat och grönsaker, vilket inte alls passade sig för en Señora i hennes ställning. Hennes grönsakshandlare påtalade detta för henne, varvid hon förklarade att hon nog försökt men inte funnit någon. "Lämna det åt oss," sade grönsakshandlaren och sammankallade sina släktingar för en konferens.

De kom hela släkten ut till vår villa för att organisera det hela och resonera genom förhållandena och villkoren, en samling tämligen tilltagna argentinska praktexemplar, och när allt var klart bad de att få låna telefonen. Grönsakshandlaren ringde upp någon och sade: "Maria, du kan komma."

Hon kom följande dag. Hon hade egentligen redan en annan tjänst, men den var dåligt betald, och dessutom fick hon inte sin lön, då hennes arbetsgivare utnyttjade henne för att hålla henne kvar. Detta kunde han göra då hon var indian. Hon var glad åt att i stället få tjäna hos en anständig familj som behandlade henne som en människa och dessutom snart enhälligt älskade henne. Hon var nämligen inte bara duktig och pålitlig utan dessutom vacker.

Hon blev mitt livs första kärlek. Vi älskade henne alla, men då hon som barnsköterska kom på intimast fot med mig blev jag den som mest kom att uppskatta henne. Hon var en klassisk indiansk skönhet som är omöjlig att beskriva då den var så extremt karakteristisk. Ännu idag kan jag se hennes vackra sneda nästan svarvat utmejslade ögon framför mig. Hon liknade faktiskt en aning Sofia Loren men var spensligare och naturligtvis mera indiansk.

Hon var så vacker, att min mor ville skulptera ett porträtt av henne. Min mor hade utbildat sig till skulptris under ett år i Atheneum i Helsingfors 1939 före kriget, som sedan bryskt avbröt hennes bana för att i stället få henne att göra framgångsrik karriär som flerbarnsmor, då hon råkade träffa Finlands enda italienska ungar, som i egenskap av italiensk medborgare var befriad från krigstjänst annat än som brovakt. Men hennes upptagenhet som fyrabarnsmor från 1943 framåt innebar att hon inte alls kunde fortsätta arbeta som skulptris.

Hennes chans kom i Argentina. En väninna där, Irene Bravo, egentligen ukrainska men uppvuxen i Pittsburgh, Pennsylvania, fann åt henne landets originellaste konstnär som lärare, som hette Esdras Gianella. I motsats till alla andra argentinska konstnärer hade han inte bara apat efter europeiska förebilder utan i stället använt sitt Parisstipendium till att resa runt även i Italien och Spanien och bara ägnat sig åt realistisk återgivning. Hans dröm var att starta en argentinsk nationalkonst som tog fram det specifikt argentinska helst uppe i de mest särpräglade provinserna Jujuy och Salta nära Bolivia, vilket han efter vår tid även lyckades göra. Men han blev en utmärkt lärare åt min mor, som tack vare honom äntligen kunde vidareutveckla sig som konstnär.

När Marias bröder och släktingar fick höra att hon ville göra ett porträtt av Maria skrattade de bara och ruskade på sina huvuden. "Sådant gör man bara av presidentens fru," sade de. Hon fick alltså inte deras tillåtelse. Alltså beslöt hon och Maria att gemensamt göra det i smyg. Min mors första riktiga porträttskulptur i gips kom alltså till på underjordisk väg. Men när det väl var färdigt fick bröderna komma och inspektera det.

Detta skedde under stora dramatiska åtbörder. De synade det rigoröst från alla tänkbara vinklar och avstånd. Slutligen kom de fram till att de inte kunde ha någonting att invända. Porträttet var ju ett faktum.

Mera nervös var min mor inför sin lärare Gianellas granskning. Han kunde ju sin sak. Med mindre dramatiska åtbörder men desto noggrannare inspekterade han porträttet och kom fram till att det nog hade sina fel. Dock levde det, och det var huvudsaken. Lättad andades min mor ut och kunde fortsätta skulptera.

Hon kom sedan att göra många porträtt, och en del ratades av henne själv, i synnerhet till min stora sorg, bland annat en en meter hög helfigur av min äldsta bror Marcus och ett porträtt av Boris Pasternak, som hon gjort efter bilder och urklipp. Men Mariaporträttet finns kvar. Det intog alltid en hedersplats i alla våra olika hem och gör det än idag, något större än naturlig storlek, med hårflåtan glidande över axeln ner mot

halsen, i hela sin helt naturliga och karakteristiska självhärlighet. Det var något självklart med Marias skönhet, och just den självklarheten lyser igenom och besjälar min mors första porträttskulptur, inkörsporten till hela hennes senare mycket omfattande och variationsrika produktion. Och för mig framstår detta hennes första stora porträtt som alltfjämt hennes främsta, ty jag var ju den som älskade Maria, och hon var mitt livs första kärlek, även om hon själv mest kallade mig "*Bandito*".

När vi lämnade Argentina ville hon följa med oss, men det gick tyvärr inte. I och med att min far fick avsked var vår familjs enda storhetstid slut, och i Göteborg kunde vi inte ha en särskilt anställd barnjungfru eller något hembiträde. Där måste min mor få göra allt i hushållet själv, och det var med enhälligt brustna hjärtan vi måste skiljas från Maria. Hon hade en fästman, som hon dock gärna låtit vänta om hon fick komma till Sverige, men nu blev hon i stället gift med honom. Min far uppsökte henne när han återvände till Argentina i affärer tre år senare, då han kunde fotografera henne som moder. Men de bilderna är den sista kontakt vi någonsin hade med vår oförglömligt vackra och avhållna indianska husjungfru Maria.

Svikarna

Min fatala kontakt med homosexualitet har redan avhandlats. Tyvärr har det traumat alltid då och då senare i livet rivits upp igen genom nya anbud, utan att jag för kandidaterna kunnat förklara skadan eller såret de petat i. En av dessa var en nära landsman som till och med upprepade sitt anbud. Det sårade vår vänskap, men egendomligt nog var det han själv som avbröt kontakten när han efter ett slags Pauli omvändelse gifte sig och blev präst.

Sammanlagt har jag haft sju sådana erbjudanden. Alla var lika kränkande som själva traumat, då återupplivningen av detta alltid var förenat med smärta.

Emellertid var svikarna värre. Kyrkoherden i katolska kyrkan har redan avhandlats liksom vissa andra. Svikarna finns alltid överallt och är alltid lika erbarmliga genom sin feghet. Något mera föraktligt finns inte.

Här är några dokumentationer:

"Sedan D.G. försvunnit på okända öden i Stockholm var J.R. den främsta intressenten av den lägenhet D.G. skulle ha övertagit om han kunnat, och J.R. erbjöd mig sommaren 1988 tio tusen kronor om jag överlät kontraktet på honom. Jag lovade tänka på saken men var tveksam då jag faktiskt behövde åtminstone tillgång till lägenheten själv. 1991 förvandlades den lägenheten till bostadsrätt, som jag inte avsåg att köpa. Då J.R. visat sitt intresse av att köpa även bostadsrätten föreslog jag honom våren '91 att han äntligen skulle få överta kontraktet och kunna köpa bostadsrätten om han stod vid sitt tidigare ord och gav mig tio tusen kronor emellan. Han meddelade mig genast skriftligen sitt intresse, och jag agerade därefter.

Meningen var att jag skulle göra en omfattande flyttning inkluderande bland annat både piano och flygel till en ny bostad. För att kunna genomföra en så omfattande och kostsam flyttning behövde jag de 10,000 kronorna. J.R. var med hela vägen och meddelade aldrig sin avsikt att backa ur förrän han redan hade gjort det och försvunnit

till okänd adress för fyra år framåt. Han hade även skriftligt meddelat sin avsikt att betala hyra för lägenheten under sommaren, vilken jag lagt ut med, när han försvann efter att min flyttning redan hade genomförts. Ännu sent på sommaren hade han meddelat att han inte kunde agera och köpa lägenheten förrän jag sagt upp kontraktet, varför jag gjorde detta följande vardag, varefter han försvann. Hade jag anat att han skulle svika alla sina ord och backa ur hade jag aldrig menat mig kunna genomföra en så omfattande flyttning med två pianoinstrument.

Min totala förlust var 7200 kronor, och detta var alltså före maxidevalveringen 1992. Då han försvunnit utan meddelande om ny adress och hans flicka likaså, skickade jag meddelande om förlusten till hans familj i Gislaved. De svarade aldrig, och J.R. förblev försvunnen utan adress i fyra års tid.

Först våren 1995 gav han sig till känna genom hotelsebrev om åtal och psykiatrisk tvångsbehandling. Han förnekade allt om sin eventuella skuld och kom med bevisliga lögnar, vilket föranledde en viss korrespondens oss emellan, som tvärt avbröts av honom lika plötsligt som den inletts. Mitt sista brev är alltså obesvarat, där jag nekade att acceptera bara en ursäkt för den ekonomiska skada han orsakat mig.

Han har aldrig visat någon god vilja till att på något mera konkret sätt gottgöra mig för den lidna skadan och inte ens erbjudit någon form av förlikning, varför såret förblir öppet.

Därmed har ingenting sagts om hans pyramidspelssvindlerier." (30.10.1996)

Tyvärr har här ett praktfullt dokument om andra liknande hajar och skojare gått förlorat, men vi hoppas att det någon gång kan återfinnas och infogas före det föregående.

Det värsta fallet av svek som jag varit med om var dock inte mot mig utan mot en annan. En rik ung arkitekt bodde samman med en trevlig och duktig dam sedan många år. Emellertid hade han varit i Afrika och där ådragit sig en mycket besvärlig amöbasvamp-parasit i magen, som nästan fick hans konstitution att upplösas. Hon hjälpte honom genom krisen och räddade hans liv under oerhörda självuppooffringar.

I detta skeende kom jag in i hans liv, och han engagerade mig för att uppteckna hans fasters memoarer i Bryssel. Före arbetet sade jag att jag ville ha 5000 kronor i betalt för arbetet, som skulle ta en månad, och han sade inte nej. Efter arbetet gav han mig bara 3500 kronor med den ursäkten att det var skattefritt och att arbetet inte var värt mera. (I själva verket var det omöjligt att värdera, men jag hade satt mitt pris.) Samtidigt bedrog han sin naturliga fru sedan många år med en yngre dam och det fullständigt överlagt. Det var ingen plötslig olyckshändelse att denna nya dam blev gravid. De fick sedermera en son medan den tappra sambon skrotades. Hon fick aldrig veta att han bedragit henne, och han belade mig med tystnadsplikt om saken för, som han sade, hennes egen skull. Men jag tror att han tänkte mer på sig själv.

Fallet Olof Palme

Han har redan berörts i dessa annaler så omfattande att bara några ytterligare kommentarer behövs.

I våras utkom det en bok av Per Ahlmark i vilken han har sin privata uppgörelse med Olof Palme. Boken möttes med indignation och kritiserades hårt i vissa ledande dagstidningar. Bland annat påtalades det olämpliga i att kasta tomater på en sedan tio år begravd och sörjd martyr. Olof Palme är alltså fortfarande en helig ko som ej får vidröras utan att befläckelse drabbar den överträdande syndaren.

Är det då fel att påtala att han under 60-talet förstörde Sveriges skolutbildningsstandard och att han under 70-talet förstörde densamma för högskolorna, för att synkronisera universitetsutbildningen med det nivellerade skolsystemet? Är det fel att påtala att han i Sverige vulgariserade den politiska debatten till personlig smutskastningsnivå? Är det fel att påtala att han svansade och kröp för diktatorer som Leonid Bresjnev, Fidel Castro, Mao Zedong och Yassir Arafat? Är det fel att påtala att han förstörde Sveriges finanser genom populistisk bortskämningspolitik med genomförandet av femdagarsvecka, förkortad arbetstid och multiplicerad offentlig sektor under förevändning av att svenska folket skulle kunna få allt detta gratis? Är det fel att påtala att Olof Palmes insatser för svenskt kulturliv var en förödelse i samma stil och anda som Mao Zedongs destruktiva kulturrevolution om än utan våld? Är det fel att sörja över hur han etablerade en kulturanarkism som norm i Sverige genom stämplandet av all finare kultur som tillhörande ett otidsenligt och förkastligt klassamhälle? Är det fel att sörja över att 90% av det svenska folket ännu inte har genomskådat hans bluff att dölja sina inrikespolitiska misstag genom utrikespolitiska retoriska effekter? Är det slutligen fel att påtala olämpligheten i att denne man, som i egenskap av skolminister 1965 i TV offentligt uttryckte sin mening att diktaturförespråkarna och -ledarna Karl Marx och Lenin hörde till historiens tio främsta män, fick lov att bli statsminister för en demokrati?

Jag var inte hans mördare. Jag hörde inte till dem som önskade honom död. Jag sympatiserade inte med hans mördare. Min enda personliga kontakt med honom var när jag tillskrev honom 1984 när min skattemålsprocess gnagde mig som djupast. Han svarade att jag borde ge upp då ingenting mer var att göra för min del. Därmed kunde jag bara beteckna honom själv som färdig. Kort därpå blev han själv skönstaxerad för sina extra arvoden vid Harvard, det berömda målet som sedan spårlöst försvann efter hans död, då någon okänd *deletade* hela ärendet från de statliga datorerna.

Till hans försvar kan anföras, att han faktiskt fick sina idéer till nivelleringen av det svenska skolsystemet från det historielösa och överteknologiserade Amerika, vars fatala skolreformer han tyckte att var en god idé att upprepa i Sverige. En sämre utbildningsstandard med färre ämnen att studera och lägre kunskapskrav skulle ju bara göra livet bekvämare för skolorna och Sveriges skolbarn, som av tacksamhet därför skulle fostras av en latare skola till goda socialdemokratiska röstare som gärna skulle kollektivansluta sig till Olof Palmes idealiska folkhemsstat utan individuellt ansvar...

Det var på min faders födelsedag han blev skjuten mitt under ett sammanträde vi hade i Göteborg i svensk-finska föreningen. Efter samma möte, innan vi visste något om mordet på Olof Palme, gratulerades jag indirekt av dess ordförande till L. Ron Hubbards död en månad tidigare. Dessa båda koryféer, som omedvetet lyckats förstöra mitt livs förutsättningar och vem vet hur många andras, råkade båda gå ur tiden nästan samtidigt med bara 50 dagars mellanrum.

Under de följande två månaderna inträffade president Ronald Reagans attack mot Libyen, katastrofen i Tjernobyl och mitt avsked som organist från synagogan. Efter det sistnämnda vågade rabbinen offentligt tillkännage hur kränkande han upplevde det att behöva samarbeta med kör och orgelmusik. Jag fick veta det i efterhand och skrev följande öppna brev:

"Ursäkta att jag yttrar mig utan att ha blivit tillfrågad, men jag kan inte låta det passera utan genmäle, att man fortsätter att kasta smuts på synagogans musik även efter att den blivit begravd levande.

Med vilken rätt förföljer rabbinen musiken? Vad har han personligen att frukta av den eftersom han, efter att den avlivats och fullkomligt tystats ner till några få ynkliga rester, fortsätter att brottas med den som med ett spöke som han inte kan bli av med?

Som huvudargument har han anfört, att han inte kan finna sig i att en judisk gudstjänst leds av kristna element. Är då musiken gudstjänstens ledare? Är icke musiken endast ett sätt att förgylla gudstjänsten med och att ytterligare understryka och framhäva den Heliga Skriftens ord? Sedan när har musiken blivit den judiska gudstjänstens ledare? Den var det åtminstone aldrig innan den sista kristna organisten och kören slutade.

Den traditionella judiska gudstjänstmusik med orgel och kör som använts i liberala judiska församlingar i Göteborg, Stockholm, London, Amsterdam, Berlin, Wien, Budapest, Prag och Amerika har sin upprinnelse i den klassiska musikutveckling som nådde sin höjdpunkt i Europa under sådana mästares pionjärverksamheter som Beethovens, Schuberts och Mendelssohns mellan 1820 och 1847. Beethoven förde den klassiska musiken till dess högsta alltså oöverträffade standardnivå, han kunde med tillförsikt hävda att "musiken är en högre uppenbarelse än visheten och filosofin", Schubert hörde till de första som komponerade direkt för den judiska gudstjänsten, och vad var det för fel på Felix Mendelssohn? Han var ju till och med jude!

All den musik som under min tid användes under gudstjänsten var komponerad av judar till enbart judiska texter. Vad var det för fel på detta?

Men rabbinen menar tydligen att icke-judar icke skall få ha någon rätt att få deltaga i judiska gudstjänster. Med sådana anföranden är han inne på en farlig väg.

Har icke judendomen under historiens gång redan haft nog med fiender? Så länge jag tjänstgjorde i synagogan slapp jag aldrig det att ortodoxa radikaler kom fram till mig och gjorde allt för att provocera mig med att direkt förolämpa musiken. Med vilket konstruktivt resultat?

En judisk familjefader låg för döden, och under sin sista tid betjänades han av den svenska socialtjänsten genom daglig hemvård, som städade hans hus, diskade hans disk och upprätthöll en hygienisk standard. När en rabbin (icke vår rabbin) kom till den döende uttalade han en förkastelsedom över att en icke-jude skött om den döendes hushåll. Menade denne rabbin att det hade varit bättre om den döende lämnats utan hygien, utan någon som diskade och utan någon som städade, bara för att den döende var jude?

En annan jude jag känner upphörde frivilligt att vara det när hans fader och dennes vänner ständigt skröt hemma inför varandra om hur många *gojim* de lurat på pengar.

Vår rabbin var min bäste vän i församlingen så länge jag tjänstgjorde där, jag har aldrig haft något personligt emot honom, hans uttalade intentioner att skrota musiken slog jag därför dövörat till, och mina första betänkligheter fick jag egentligen först när jag

anförde det tvivelaktiga i att en jude gjorde affärer med Sovjetunionen i datorteknik som Sovjetunionen kunde använda till att ytterligare förtrycka sina judar med (på Tjernenkos tid). Rabbinen slog mig då med häpnad med att hävda att 1) en sådan samvetsfråga inte angick mig, och att 2) en judes ageranden icke kunde ifrågasättas. Underförstått skulle alltså en jude ha alla moraliska friheter i världen blott emedan han var jude, och ingen skulle ha någon rätt att andraga något emot honom. I så fall skulle även en sådan som Mordokai Vanunu ha rätt att få göra vad han ville utan att någon hade någon rätt att andraga något emot honom.

Denna praktiserade judiska dubbelmoral fyllde mig med häpnad och betänkligheter, vilka inför rabbinens försvar mitt under en sabbatsgudstjänst av Amerikas mordförsök på Khadaffi ledde till att mitt samvete tvingade mig att lämna synagogan. Och jag skulle inte kunna återvända dit utan att känna mig hotad till livet av ortodoxa radikaler.

Vad jag måste ifrågasätta är varje form av religiös intolerans. Den har alltid fördärvat alla religioner, Göteborgs judiska församling har varit fri från den hittills, men i och med att den klassiska gudstjänstmusiken fullständigt likviderats på grund av att dess tjänare varit kristna, emedan sådana tydligen inte har rätt till något människovärde i motsats till alla judar, så har intoleransen även vunnit insteg i denna församling.

Det finns en judisk musiker i denna stad som heter Kurt Frank. Han har det gemensamt med mig att han aldrig mer kan gå i synagogan på grund av ortodoxa radikalers intolerans. Även han har alltså råkat illa ut för sin musiks skull fastän han suttit i koncentrationsläger och allt.

Den bästa kantor jag fick nöjet att ackompanjera under min tid som organist var israelen Arie Gelber. Han var ultraortodox, och likväl använde han sig av Wagners bröllopsmarsch vid ett bröllop. Han menade, att musik som musik aldrig kan vara oren. Om någon är av motsatt åsikt torde han till stöd för denna anförä något annat än personlig inskränkthet, subjektiva smakskäl och brist på musikalisk bildning." (19.10.1987)

1996 genomfördes en mycket omsorgsfull restaurering av den gamla orgeln i synagogan i Göteborg, och den vårdas sedan dess mycket ömt och väl. Men det fattas alltså en organist. (april 1997)

Därmed kommer vi fram till den person som en gång introducerat mig i den judiska församlingen i Göteborg genom hennes nära vän Theodor Lilienthal, den utomordentlige Gösta Schein och den gode musikern Laszlo Pasztor. Hon hette Anny Halfen och var som en kopia av Golda Meir och rökte lika mycket om inte mer. Ändå blev hon 90 år gammal och avled 1988. Efter hennes bortgång kunde jag presentera hennes postuma memoarer:



"Från Wien till Göteborg"

"1898 bodde min familj i den lilla idylliska byn Floridsdorf utanför Wien på andra sidan Donau. På den tiden fanns där ingen stadsbebyggelse, utan vidsträckta gyllene ängar och åkrar stördes bara av en och annan liten by och en och annan liten lövträdsdunge i sina böljande stråk mot horisonten. Det var långt till Wien därifrån fastän man såg staden på avstånd. Det fanns ingen bro över Donau, utan man måste åka båt, och Wiens egen strand mot Donau var lika vild och obebyggd som den östra. Först när man nådde ända fram till Donaukanalen kunde man äntligen sannfärdigt påstå sig vara i Wien.

Min far var en framstående advokat, och min mor skötte om hemmet, min bror och mig och min gamla farmor Annetta från Trieste. Hon var italienska och behärskade inte tyska språket utan svårigheter. Min fars familj var katoliker, men min mors familj, vars namn var Schmied, hade varit protestanter, och det blev också jag och min bror. Någonstans i min mors familj fanns det även judiskt blod, men det var för litet för att det skulle ha någon religiös betydelse. Ändå har på något sätt det judiska blodet satt någon prägel särskilt på mig, ty ända sedan 60-talet har jag fått höra att jag liknar Golda Meir, en dam som jag för övrigt alltid har varmt beundrat; och ju äldre jag har blivit, desto oftare har jag mött människor som tagit mig för judinna. Men jag är övertygad katolik, jag konverterade redan på 20-talet, och jag har aldrig underlåtit att besöka den heliga mässan på söndagar.

Min bror hette Hans och var två år äldre än jag. Vi var alltid de bästa vänner, och vi var mycket lika varandra. Vi var båda företrädesvis intellektuellt intresserade, mitt yrke

kom också att infalla inom den högre intellektualismens område, medan min bror valde fel yrke. När det första världskriget bröt ut var han en 18-års pojke och blev mycket svårt skadad psykiskt av sina krigsupplevelser som soldat. Efter kriget fick han tillbringa ett antal år på nervhem i Schweiz innan han kunde ta i tu med ett normalt liv igen. För den friska luftens skull och den djupa fridens och harmonins skull i naturen utbildade han sig till lantbruksingenjör, fastän han hade varit lämpligare inom något intellektuellt område i huvudstaden. Men han blev lyckligt gift och fick tre präktiga barn och klagade aldrig över sin lott, medan jag alltid förblev ogift.

Mitt första yrkesval var läkare på grund av vad jag såg vad kriget hade gjort med mänskorna, men jag slog sedan in på den juridiska linjen i stället, ty jag var alltid oerhört intresserad av politik. 26 år gammal var jag färdig doktor i juridik, och jag var med när Vaterländische Front bildades, det viktigaste österrikiska bålverket mot sådana företeelser som Hitler och liknande diktatursträvanden. Arbetet för Vaterländische Front blev sedan min viktigaste uppgift så länge jag levde i Österrike fram till 1938.

Vi flyttade in till Wien innan jag ännu var alltför gammal och medan jag ännu var så ung att jag ännu idag tydligt kan minnas livet i Floridsdorf. Jag var kanske tre år gammal när vi blev stadsbor. Det var en upplevelse och ett privilegium att få växa upp i Wien mellan sekelskiftet och det första världskrigets utbrott. I Musikföreningens Konsertsal kunde man höra Wienerfilharmonikerna under ledning av Gustav Mahler, man växte upp samtidigt som den stora berömda Wienska sekelskiftesförfattargenerationen, som bestod av namn som Hugo von Hofmannsthal, Arthur Schnitzler, Stefan Zweig, Arthur Koestler, Rainer Maria Rilke, Robert Musil och andra som aldrig fick nobelpriset fastän de förtjänade det bättre än många som fick det. Både Koestler och Zweig har jag upplevat som föredragshållare, och femtiotals gånger under 20- och 30-talet har jag i Salzburg sneglat upp mot Stefan Zweigs gula "Villa Europa" uppe på Kapuzinerberg, där den låg väl inbäddad i grönskan, och jag undrade alltid vilka gäster han underhöll som bäst. Var det Toscanini? Var det Thomas Mann? Var det Bruno Walter? Eller var det Maxim Gorkij?

En som dock förtjänade nobelpriset som fick det var den svenska författarinnan Selma Lagerlöf, som hörde till de författare som jag slukade med varmt intresse. Genom hennes romaner föddes och odlades mitt stora intresse för Sverige. Jag läste även mycket Heidenstam och Strindberg, men Selma Lagerlöf ingöt i mig min definitiva livslånga kärlek till Sverige; och sedan reste jag till Sverige varje sommar i tjugo års tid. Jag lärde mig språket, jag fick massor med mycket goda vänner i Sverige som skulle vara livet ut, och jag lärde mig framför allt att älska den nordiska sommaren och den svenska naturen. Flera år före Anschluss hade jag redan beslutat mig för att flytta till Sverige om Hitler tog makten i Österrike.

Vi visste att det skulle hända förr eller senare egentligen redan 1934, när Dollfuss mördades. Jag kände både Dollfuss och Schuschnigg, och mina politiska förbindelser med Schuschnigg kom mig till mycket god användning när Anschluss slutligen tvingade mig att överge mitt älskade Österrike. Som medlem av Vaterländische Front hade Hitler gjort processen kort med mig om jag stannat kvar. Jag var självskriven bland de första på hans svarta lista.

Det var i Sverige som min långa vänskap med Bruno Walter inleddes. Han hade sin bror och syster boendes i Göteborg på Erik Dahlbergsgatan som han ofta besökte, de blev mina goda vänner, och genom dem fick jag även nöjet att få umgås med Bruno Walter.

Han var den älskvärdaste musiker jag har känt. Han var aldrig nödbedd, han ställde gärna upp med gratis- och välgörenhetskonsserter, och som människa var han både generös och okonventionell. Han hade ingenting av Toscaninis stränghet, Furtwänglers anspråksfullhet, Otto Klemperers otillgänglighet eller von Karajans divalater över sig. Karajan var en av de första österrikare som frivilligt skrev in sig i nazistpartiet, han var lika galen som Knut Hamsun, medan Bruno Walter samtidigt var den sundaste musiker och den sundaste människa jag har träffat. Samtidigt som han inte ville ha något med atonal musik att göra ville han över huvud taget inte diskutera politik. "Redan Beethoven hävdade musikens rätt att stå över både politik, filosofi och religion," menade han.

En av mina bästa vänner i Österrike var svensken Karl Söderberg, som jag kände i 17 år och umgicks med flitigt både i Österrike och i Sverige. Han gifte sig med dottern till hovintendenten för Schönbrunn och dennes konstnärliga hustru Pepi Weixl-Gärtner, som sedan gjorde sig ett namn. Fru Weixl-Gärtner tilltalade mig aldrig, hon var direkt osympatisk hur massiva skulpturarbeten hon än utförde, hennes dotter var mildare men mindre begåvad; men när dessa flyttade till Göteborg skaffade jag dem alla bostad för Karl Söderbergs skull, som var älskvärdheten själv. Pepi Weixl-Gärtner var judinna, så ingenting hade kunnat rädda hennes familj om de stannat kvar i Wien. Karl Söderberg dog efter att vi hade känt varandra i 17 år. Hans änka Elisabeth Söderberg-Weixl-Gärtner har även hon gjort sig ett namn både som konstnär och författarinna, men hon blev aldrig samma goda vän till mig som hennes man hade varit.

Göteborg blev min hemstad efter Wien, och där har jag nu bott i samma lägenhet i 48 år. Jag flyttade in hit när jag fyllde 40, och om två år fyller jag 90. Under dessa 50 år har egentligen ingenting hänt. Allt har egentligen bara förändrats till oigenkännlighet.

Direkt när jag flyttade till Göteborg 1938 var det redan min stora angelägenhet att få min brors familj att komma efter. Själv var han död, men alla mina tre brorsbarn lyckades jag få överflyttade den ena efter den andra. Kärast var mig min äldsta brorson Josef, som bodde hos mig de första åren. Han blev med tiden teaterregissör och en av de främsta krafterna vid Malmö Stadsteater. Han arbetade även som regissör vid Göteborgs Stadsteater i början men sade upp sig när han blev överkörd av regissörer från Stockholm. Hans syster blev lyckligt gift liksom hans yngsta syskon Ernst, som utbildade sig till lantbruksingenjör som sin far. Småningom övergick han till bilbranschen och arbetar nu framgångsrikt med att göra affärer i begagnade bilar. Men Josef var alltid den av de tre som stod mig närmast. Han var som en son för mig, vi förstod varandra precis, och det öde var grymt som ville att han skulle gå bort före mig medan jag ännu levde. Det sade jag till honom en gång, att det bara var *en* sak han aldrig fick göra, och det var att gå bort före mig. Ändå gick han bort före mig samma dag han blev pensionerad. Därmed slapp staten betala ut hans välförtjänta pension.

Min enda sorg under min nästan 50 år långa levnad i Göteborg utom min brorson Josefs död har varit de förändringar som ägt rum i Sverige och i Göteborg under denna tid. Göteborg och Sverige upplevde en makalös storhetstid under 50-talet, då var hamnen som livligast och rikast, då härskade Broströmskoncernen som mest, och då var hela staden som trevligast och mest mänsklig. Rikedom och överflöd blev ännu större på 60-talet, men på något sätt spårade allting ur omkring 1965. Jag vet inte om det var den liberaliserade sexuella debatten som gjorde det, om det var Hammarskjölds och Kennedys bortgång, om det var kolonialväldenas sönderfall, om det var den vulgariserade populärkulturen med popmusik och psykedelism, om det var

Vietnamkriget eller om det var den då begynnande drogkulturen som gjorde det, men troligen var det väl alla dessa trista omständigheter gemensamt som fick även det svenska samhället att spåra ur. Jag minns debatten kring filmen "491" år 1963 och hur jag förfasade mig över att inte alla ansåg det för självklart att en sådan film bara inte fick göras. Det var ju en smakförsämring utan like och ingenting annat. Jag har aldrig tyckt om offentlig sex, och all pornografi borde alltid vara totalförbjuden för kulturens skull.

Samtidigt förlorade jag under de åren många av mina vänner bara för att de skaffade sig television. I stället för att umgås med varandra började folk sitta hemma och titta på TV. I stället för att gå ut på konsert, teater och bio satt de hemma och tittade på allt skräp som hjärntvättade och fördummade dem från TV-skärmarna. Det var kanske denna kulturnivellering som upprörde mig mest under 60-talet.

Vad skall man sedan säga om 70- och 80-talet? Jag hade börjat åldras då redan, mitt liv inskränkte sig till mina kurser och elever, min katolska församling och mitt hem. Men jag lider ännu idag av den stora destruktiva kulturrevolutionen under 60-talet som för mig definitivt gjorde Sverige till ett mindre lyckligt land än vad det hade varit på 40- och 50-talen. Och det största levande beviset på den saken tycker jag att är alla de nya moderna sterila stadsdelarna för ensamma människor som har ersatt de gamla mänskliga pittoreska och fattiga stadsdelarna Masthugget, Landala, Olskroken, Annedal och Haga, där folk dock var lyckligare och mera levande än vad de är idag i sin isolering i Kortedala, Frölunda, Biskopsgården, Hjällbo, Hammarkullen och Bergsjön. När jag kom hit var välståndet inte så överdimensionerat; det var då ännu tillåtet att vara anspråkslös, fattig och lycklig. Idag är det svenska välståndet överdimensionerat på bekostnad av lyckan, miljön, kulturen, umgänget och den mänskliga faktorn, som är det viktigaste av allt för det mänskliga livets kontinuitet och utveckling."

Göteborg i mars 1987.

Doktor Anny Halfen flyttade i april 1987 från sin 49-åriga bostad på Gibraltargatan 22 till Örgrytehemmet, där hon drygt ett år senare strax efter sin 90-årsdag stilla avsomnade.

Göteborg 1 juli 1988.

Gösta Schein in memoriam

Han försökte smyga sig ut bakvägen. Det var inte meningen att vi skulle få veta att han hade gått bort. Tyst och diskret tog han avsked efter att ha förberett sig under många år, och vi fick inte ens veta det. Han lurade oss. Det hjälpte inte att vi läste Göteborgs-Postens dödsannonser varje dag. Han såg till att det inte märktes när han gick bort.

Först efter sex månader fick vi veta det genom en ren slump. Han gick bort i början av december, och han kom undan med det ända fram till slutet av april. Till och med efter döden förblev han en stor och sann skämtare.

Han var en av stadens mera betydande original. Alla kände igen honom, den lille runde karlen med den stora rösten och den strålande hjärtligheten. Hela Göteborg var hans scen, och dess hjärta var synagogan och Café Paleys med Stadsbiblioteket. Som son

till en rabbin kom han från själva det judiska hjärtat av Göteborg, och alla dess underbara kulturtraditioner bar han inom sig som ett levande göteborgskt kulturlexikon. Jag träffade honom första gången 1973, och redan då slog han an på mig som något av den mest värdefulla bekantskap man kunde ha.

Med åren kom jag att älska honom. Han blev min bästa vän under mina fem år i synagogan, och jag kommer alltid att förbli honom ett utomordentligt tack skyldig för allt vad han gav av det bästa inom det judiska och Göteborgs kulturtraditioner. Många menade honom vara Göteborgs judiska församlings enda riktiga rabbin. Han nöjde sig med att bara vara människa.

Helst hade han blivit riktig operasångare, ty sången var hans största intresse och stora entusiasm, kanske rentav drivkraften i hans liv. Men när han var ung var det inte lämpligt att en rabbinson blev operasångare, så han fick skrota den karriären. Desto mera entusiastisk förblev han hela livet som amatör, som sångare i Konserthuskören, som god vän med både Nicolai Gedda och Birgit Nilsson, med ett enormt kontaktnät inom musiken i hela landet och utanför.

Helst minns man dock hans alltid sprudlande humor. Jag har aldrig känt någon med en så stor humor som han. Han svämmade ständigt över av vitsar och humoristiska infall, det var omöjligt att samtala med honom utan att han kom på en för stunden passande vits eller tokrolig anekdot, humorn rann ur honom som ur ett ymnighetshorn utan att man någonsin kunde skönja något slut på den ständigt överväldigande humoristiska repertoaren. Och han skrattade alltid mest själv åt sina skämt. När han väl var på det humöret var han alltid den burleska hjärtligheten själv.

Ändå fanns det mycket allvar under denna så otroligt fryntliga yta. Hela vidden av det judiska folkets tragedi i vår tid stod ständigt inför honom med en omedelbar smärta och allvar, vars djup han kände kanske mera innerligt än de flesta. När det gällde fanns det ingen i församlingen i mera omedelbar försvarsberedskap än han. Han kunde slåss och skämta med samma överdådiga och tveklösa energi och entusiasm, och han var alltid uppriktig. Det fanns inte ett spår av fariseiskt hyckleri eller choser över honom. Allt hos honom var fullständigt äkta.

Roligast var han med Theodor Lilienthal, den andra stora koryfén i församlingen under min tid. De var båda mycket musikaliska, och där rådde alltid en viss rivalitet mellan dem. Gösta gjorde sig alltid lustig över Theos mistluriska sätt att sjunga, medan Theo alltid ömt förmanade och försökte dämpa den överdådige Gösta, som ingenting kunde tysta.

Härliga var de båda två. Nu har även den andre och mest energiskt påstridige och ståndaktige av dem tystnat för alltid, verksam på sin post för musikens och sin församlings sak intill slutet. Må vi aldrig glömma dem, och må vi fortsätta ha roligt åt Göstas kära skämt länge ännu, så länge någon enda fortfarande kan komma ihåg det minsta av dem. Därmed kommer hans glädje knappast någonsin att kunna upphöra.

Tack, Gösta, för ditt strålande exempel, din humor, din trogenhet och goda exempel som jude, och din underbart generösa natur, vars ovärderliga guld av bildning och erfarenhet alltid kommer att fortsätta ha ett rum reserverat åt sig innerst i mitt hjärta.

Till slut återkommer jag till dig, Johannes, för att ställa dig denna fråga apropå din heliga tystnadsplikt: i beaktande av allt vad jag nu avslöjat om mig själv, Scientology-

kyrkan, den katolska kyrkan och andra turbulenser – hade det varit bättre om jag tigit och iakttagit tystnadsplikt om alla dessa olösta problem? Hade du kunnat tiga om dem?

Efter några veckor kom följande svar:

"Bäste broder, Jag behöver inte besvara denna fråga. Du är inte prästvigd. Jag är det. Det vare nog svar på den frågan.

Emellertid vill jag konstruktivt försöka kommentera dina dokumentationer av problemen med Scientology-kyrkan och den katolska kyrkan.

I något sammanhang fick jag se en scientologisk tidskrift som bland annat skyltade med en pompös bild av rörelsens grundare med rubriken: "*We are here to bring order into society*" eller något liknande. Grundarens pose var som en maktfullkomlig kejsares, men vad man fäste sig vid var hans fullkomliga stenansikte: inte en nyans, inte en antydning till liv eller leende, ungefär som när George Washington framstår som kallast och stelast. Bilden med rubriken gjorde ett ytterst avskräckande intryck av högmod och förmäthenhet. I en sådan mentalitet finns det ingen ödmjukhet alls, som annars utmärker alla civiliserade religioner.

I ett annat sammanhang – jag tror att det var du själv som skickade mig tidningen – fick jag se ett exemplar av KMR:s svenska tidning. Kommittén för Mänskliga Rättigheter är ett synnerligen behjärtansvärt projekt, och det har hela mitt moraliska stöd, men även denna tidning, liksom andra scientologiska tidskrifter, har en benägenhet att skjuta över målet. De går aggressivt fram med utmanande och ofta direkt förolämpande rubriker, de avlossar halsbrytande anklagelser och kommer med direkta personangrepp, de gör sig skyldiga till häpnadsväckande generaliseringar, – kort sagt, de skjuter över målet. I stället för att med klok saklighet målinrikta sig mot vad de vill, skjuter de vilt omkring sig och, som det verkar, utan att sikta, som om de inbillade sig ha en massa fiender som de inte vet vilka de är. Jag skulle vilja tillråda dem att först ta reda på vilka deras fiender är, om de verkligen har några, innan de börjar skjuta skarpt på måfå.

Den katolska kyrkan var den ortodoxa kyrkans största moraliska stöd i kampen mot kommunismen ända fram till det Andra Vatikankonciliet. Sedan drabbades din katolska kyrka, liksom hela världen, av vänstervridning, och kulmen av bedrävelserna i dess urartning nåddes när påven Paul VI exkommunicerade Ungerns kardinal József Mindszenty, en av kristenhetens största hjältar i motståndet mot kommunismen. Vi i den ortodoxa kyrkan kunde bara med vanmäktig sorg åse hur den katolska kyrkan svek oss, sig själv och kristenheten i sin smaklösa flirt med kommunismen, såsom den nu flirtar med islam. Det blev bättre med Karol Wojtyła som påve, en polack visste bättre vad kommunismen handlade om och kunde vidtaga åtgärder i enlighet därmed, så att Östblocket föll mycket genom påvens och Lech Walesas insatser på gräsrotsplanet, men din katolska kyrka har ännu mycket långt kvar att gå innan den återfunnit sig själv och sin höga moral under 50-talet.

Därmed har jag inte sagt någonting om ditt förhållande till en eventuell tystnadsplikt men dock iakttagit min egen.

Din alltid tjänstvillige själasörjare och broder,

Johannes B. Westerberg."

Därmed har jag bara börjat redigeringen av dessa självbiografiska skrifter, som med nödvändighet för att alls kunna existera i viss mån måste rekonstrueras i efterhand.

Göteborg 29.4.1997.





Mitt liv som organist (från 1985)

När jag i september 1981 började som organist i judiska församlingen hade jag ingen annan musikalisk underbyggnad än 15 månaders erfarenhet som kantor i Katolska Kyrkan (där det gällde att regelbundet genomföra högmässor på latin, svenska, polska, ungerska, tjeckiska, slovenska, kroatiska och italienska, varje etnisk minoritet med sin särskilda musikrepertoar,) samt 15 års bakgrund som pianist. Den judiska liturgiska musiken visade sig snart vara svårare än all liturgisk och pianistisk musik som jag tidigare haft att göra med, då den var så vidlyftig och variationsrik.

I kristna mässor spelar man ungefär fem olika psalmer, var och en med ett antal verser, under en längre gudstjänst, med olika preludier, postludier och liturgiska ackompanjeranden därtill. I den katolska mässan är kraven på organisten-kantorn större, då han där även måste spela och delvis sjunga Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus och Agnus Dei. Men i den judiska gudstjänsten flyter musiken i ett utan uppehåll utom för Thoräläsningen och predikan och utan att någonting under gudstjänstens gång upprepas, så att gudstjänsten blir till ett mindre oratorium. På grund av den judiska gudstjänstens enorma musikbörda finns det i den en särskild kantor och en särskild

organist. Kantorn sjunger oavbrutet, och organisten spelar nästan oavbrutet. Det högsta ansvaret har kantorn, medan organisten slipper sjunga och endast har att se till att orgeln och kören klaffar perfekt i samarbetet med kantorn, som står så långt ifrån orgelläktaren som han kan komma.

I stort sett är musiken för de normala sabbatshögtiderna den samma från vecka till vecka, men kantorn kan när som helst hitta på att sjunga andra saker och byta ut det ena mot det andra. Inte sällan inträffar det hastiga musikaliska beslut strax före gudstjänsten och till och med mitt under den.

Under de judiska helgerna förändras dock musikrepertoaren helt, då varje helg har sina särskilda melodier och liturgier. Helgerna är Påsk (Pesach), Pingst (Shavuot), Nyåret (Rosh Hashono), Försoningsdagen (Jom Kippur), Lövhuddohögtiden (Suckos), Thorafesten (Ssimcha Thora) och den med julen sammanfallande Tempelinvigningsfesten (Chanucka). De fyra helgerna före den sistnämnda avlöser varandra under en tre veckors period på hösten och utgör alltså ett sammanhängande helt som kräver de största musikaliska ansträngningarna under året. Nyårsfirandet pågår under två dygn och omfattar två aftongudstjänster och två tretimmars middagsgudstjänster. Men störst av högtiderna är Försoningshelgen, som pågår under ett dygn med start på kvällen och fortsättning morgonen därpå varvid den påföljande gudstjänsten sedan inte är slut förrän vid solnedgången. Under denna tio timmars gudstjänst måste hela tiden kantorn, organisten och kören fungera perfekt.

Det var några ord om de primära kriterierna och svårigheterna. Till svårigheterna för min del kom, att vår käre kantor sedan 13 år Laszlo Pasztor 1983 behagade flytta till Amsterdam, varefter vi har fått klara oss utan kantor, vilket har ställt den synagogala musiken i Göteborg på sin spets. Lyckligtvis hade vi i stället en skönsjungande rabbin, som dock bara räckte till under de ordinarie gudstjänsterna. Till de stora helgerna 1983 fick vi en gästkantor från Israel som tidigare aldrig hade sjungit till en orgel, varvid hela grunden för ett normalt samarbete mellan organist och kantor totalt försköts och i stället måste vila nästan uteslutande på improvisation. Lyckligtvis var den kantorn förvånansvärt smidig så att han kunde anpassa sig, och samarbetet med honom förflöt utan några disharmonier. Till de stora helgerna 1984 fick vi en solid kantor från Wien som aldrig hade sjungit annat än till orgel, men egendomligt nog blev samarbetet med honom allt annat än friktionsfritt, då han krävde att vi i Göteborg för hans skull skulle lära oss en helt ny repertoar som inte alls passade in i de göteborgska musiktraditionerna. Det bästa med erfarenheterna av dessa båda gästkantorer har varit att man har fått vidgade perspektiv utåt i världen inom världsjudendomen och dess musik, vår gamla ärbara Göteborgstradition att utgöra världens judiska liturgiska musiks uppsamlingsplats, (en tradition som inleddes av kantor Abraham Baer, som ledde gudstjänsterna här när Göteborgs synagoga såsom den äldsta i bruk varande i landet invigdes 1855, och vars samling av judisk liturgisk musik gjorde honom världsberömd inom judiska kretsar, då det var ett berömvärt pionjärarbete,) kan därmed skriva nya kapitel i sina hävder och sin meritlista, och vi har all anledning att se framtiden an med spänning och förväntan, då det att vara organist i Göteborgs synagoga är minst sagt en aldrig upphörande och omåttligt spännande thriller.

Då judendomen till skillnad från protestantismen inte är statsunderstödd är organistlönen i synagogan nästan lika låg som i engelska kyrkan, var jag också har gästspelat. När jag började här fick jag en bruttolön av 666:65 kronor i månaden, och den

är idag 1200 kronor, det vill säga 1000 kronor i månaden efter skatt. Givetvis kan man icke leva på detta, det räcker nätt och jämnt till hyran, men denna brist kompenseras till fullo av det musikaliska utbytet, som icke kan mätas i pengar. Bättre organister än jag har före mig struntat i det världsliga och spelat sig in i paradiset. Det är det egentligen som organister är till för – till glädje för andra.

Mitt liv som pianist

Jag har aldrig givit någon konsert. Hur har jag då kunnat överleva som pianist? Det är frågan.

Det var efter elevuppvisningen 1965 som trettonåring, när jag för första gången spelade Chopin offentligt, som jag upptäckte att allt inte stod rätt till i höger hand. Långt senare skrev jag följande rader:

“Jag blev handikappad re'n som barn
helt omedvetet, då min högra hand blev skadad
genom alltför tunga bördor:
vi fick ej ha våra skolböcker i skolan
men var tvungna dagligen att släpa med dem dit,
tack vare den moderna Enhetsskolans uppfinningsförmåga,
varje dag en resa på två timmar, och min väska
kunde bara bäras uti handen, och den gjorde ständigt ont
då den var alltid full av tunga böcker:
sju timmars lektioner krävde många kilon.
Re'n som trettonåring märkte jag att handen ej var bra
men fortsatte ändå att kämpa på som pianist,
trots att min notläsning ej heller någonsin blev bra:
jag kunde aldrig läsa mer än blott en notrad på en gång,
fast pianospelet alltid kräver två.”

Min pianolärare Estrid Lindroos (från Helsingfors) borde ha upptäckt felet och avstyrt att jag över huvud taget fortsatte, men i stället gjorde hon tvärtom. Min bristande notläsningsförmåga kom sig delvis av, att jag föredrog att spela allting utantill. Jag såg notläsningen bara som ett nödvändigt ont och hinder i vägen för den direkta kontakten med musiken.

Den första pianist som övergav noterna för att bara spela utantill var Clara Schumann, som chockerade sin samtid med sin tolkning av Beethovens Appassionata utan noter. Fram till dess hade i princip alla alltid bara spelat efter noter. Hon förblev professionell pianist hela livet och gav sin sista konsert vid 71 års ålder, i motsats till Franz Liszt, som slutade ge konserter redan som 36-åring. Ändå ansågs han vara alla tiders störste pianist.

Ändå ansåg jag att han alltid stod i skuggan av Chopin. Jag har alltid varit övertygad om att jag förstått Chopin i motsats till nästan alla andra, då jag bland annat i motsats till alla andra från början tog notis av att han aldrig själv spelade annat än piano, alltså nyansstyrkan piano. Han kunde ange forte och även fortissimo i sina kompositioner men

“slog” aldrig på tangenterna själv, vilket han ansåg var det hårda tyska sättet att spela medan han föredrog det mjukare franska anslaget, som mera var att smeka tangenterna. Därmed kunde man även spela både mera legato och säkrare spela rätt.

Det var mitt anslag som min pianolärare Estrid Lindroos framför allt berömde och uppmuntrade. Hon var inte nådig annars, hon var en sträng och ganska amper pianopedagog som blivit detta efter att själv ha misslyckats som pianist framför allt genom att hon hade utseendet emot sig – hon liknade närmast den rysk-amerikanska skådespelerskan Maria Uspenskaja, den omänskliga impressarion i “Dimmorna bro”, som orsakar Vivien Leighs tragedi. Vid sexton år ansåg jag att hon inte kunde lära mig mera, så jag övergav henne men återvände ändå alltid till henne, då hon senare erbjöd sig att ge mig lektioner gratis när jag än ville. Därför var det alltid med glädje jag då och då återupptog hennes tid i ett försök att även glädja henne med mina senaste instuderingar eller kompositioner – dessa senare var hon dock aldrig imponerad av eller visade i så fall detta aldrig. Hon arbetade trots sviktande syn tills hon var över 80 med över 50 elever samtidigt.

Det var 1969 som jag började komponera efter att ha bemästrat Chopins fjärde ballad, som till och med hon berömde min tolkning av. Det längsta hon sträckte sig till att någonsin påpeka mina tekniska brister i pianospelet var när jag försökt mig på hans andra ballad, den svåraste, då hon konstaterade att jag aldrig skulle kunna behärska den. De andra tre beredde dock inga större problem.

När jag släppte den repertoar som jag ändå hade för att helt koncentrera mig på komponerandet hängde dock Chopin alltid kvar – han var omöjlig att någonsin släppa. Jag har alltid betraktat honom som den högst utvecklade av alla pianokomponister, vilken uppfattning bara styrkts med åren. Hans samtida har dock även alltid hört till mina favoriter, Beethoven för sin överlägsna musikalitet, Schubert för sin oöverträffbara melodiska lyrik och Schumann för den varma skönheten i sin överväldigande romantik. Mendelssohn, den skickligaste av dem, spelade jag aldrig, då han var mera åt det polyfona hållet.

Den svåraste prövningen i mitt musikaliska liv var 1974 när jag nödgades flytta hemifrån och avstå från en bekväm och skyddad miljö för att i stället finna mig i en rivningslägenhet utan värme under ständiga störningar av trafik och vilda rockmusicerande grannar. Den senare mardrömmen har sedan förföljt mig genom hela resten av livet. Det var ofta kallt i lägenheten, den var dragig, temperaturen kunde gå ner till 8 grader, varken vedspisen eller kakelugnen fungerade, kaminen bara stank, och ett elektriskt element var den enda egentliga värmekällan. Ändå blev de dryga tre åren i den bostaden ytterst produktiva, och det blev sedan sex år till i sådana lägenheter. Min enda försörjning då var privata pianoelever, en verksamhet som jag underhöll under femton år framåt, men jag hade aldrig fler elever än nödvändigt för att överleva, då jag prioriterade min tid för studier och kreativitet, vilket jag alltid gjort.

Jag släppte alla mina elever när jag blev organist i Katolska Kyrkan 1977, som jag såg som en spännande ny utmaning, då jag gärna fördjupade mig i orgeln. När jag plötsligt blev avskedad efter 16 månader för att jag insisterat på latinets användning i kyrkomusiken, som skrotats 14 år tidigare genom det Andra Vatikankonciliet, återupptog jag dock pianoundervisningen. Som pianolärare kunde jag se alla fel som min egen pianolärare begått, och jag planerade något som hade kunnat bli den optimala pianoskolan i en handbok för elever, men projektet stannade på planeringsstadiet, när

jag 1981 blev organist i den judiska församlingen. Då släppte jag åter alla mina pianoelever, och det dröjde till 1986, när jag frivilligt tog avsked av den församlingen till följd av intriger för att avveckla både dess orgelmusik och kör från ortodox håll, innan jag ägnade mig åt några elever igen. De sista eleverna släppte jag 1989 när jag till följd av ett nyckelbensbrott tillfälligt blev fullständigt handikappad som pianist och i stället började ägna mig åt resor.

Det största problemet med pianoeleverna, vilken erfarenhet säkert delas av många andra pianolärare, var att alla mina bästa elever försvann in i högskolor och akademier eller utomlands, medan jag aldrig slapp alla de sämsta. Med åren blev detta alltför frustrerande.

Mina år som organist i synagogan 1981-86 var höjdpunkten i min musikaliska karriär, då jag samtidigt var som flitigast i både komponerandet och köraktiviteterna, som framför allt omfattade Konserthuskören i Konserthuset med dess stora konserter och tonvikt på oratorier och Requiem. Mina resor utomlands med splittrade terminer tvingade mig bort från denna kör men inte från Annedalskyrkans oratoriekör, där jag hade ett fruktbart samarbete med organisten Bo-Urban Nordgren under sammanlagt 25 år. Han ville att jag skulle ge konserter i kyrkan och var alltid både uppmuntrande och inspirerande, men jag avstod konsekvent, främst blockerad av min högerhands handikapp, som tilltog med åren.

Dock spelade jag offentligt varje söndag för Röda Korset på Vasagatan. Det var den legendariska Lilian Arvidsson, en gång filmstjärnan Lilian Bendix på 40-talet, från katolska församlingen som anmodat mig att ställa upp som söndagspianist i Röda Korsets vackra lokaler på Vasagatan i det Heymanska palatset. Detta höll jag på med under hela 80-talet, jag fick aldrig betalt utom med kaffe och wienerbröd, men där fick jag faktiskt ge en och annan liten kammarkonsert uppe i andra våningen. Publiken var minimal, det annonserades aldrig, jag har aldrig gjort reklam för mig, och det var framför allt Alfrida Klingstrand från Axel Fredenholmska sällskapet som backade upp mig. Jag ledde även en damkör där, och tyvärr avbröts Lilian Arvidssons storartade verksamhet där av att pianot avyttrades och Röda Korset lämnade lokalerna, som varit deras bästa. Flygeln står emellertid kvar i den Heymanska intakta salongen på andra våningen. Huset blev sedan ett psykologiskt institut.

Mitt förhållande till Liszt var alltid kluvet. Naturligtvis var han tekniskt överlägsen, och han har åstadkommit en rad omistliga konsertstycken för pianolitteraturen som ingen pianist kan undvara, men där fattades något. Han nådde som kompositör aldrig ens halvvägs fram till Chopins musikaliska ädelhet, finkänslighet och extremt högt utvecklade raffinerade harmonik. När jag blev jämförd med Liszt och någon misstog min musik som musik av Liszt kunde jag inte ta det som en komplimang. Den högsta komplimang någon kunde ge mig som tonsättare var att bli jämförd med Chopin – det hände det också. Ändå haltar den jämförelsen ohjälpligt. Min pianolärare var helt rättvis när hon konstaterade att min vänsterhand, hur suverän och imponerande den än var med dess teknik, aldrig kunde överträffa Chopins högerhand och inte ens Schuberts, och högerhanden är dock viktigare.

Redan från början när jag producerade mina första pianokompositioner, huvudsakligen ballader i Chopins efterföljd, gjordes det inspelningar som bland annat användes till konstutställningar och som filmmusik. Jag fortsatte alltid göra bandinspelningar då de alltid kunde göras bättre, och naturligtvis åstadkom den digitala

tekniken något av en revolution. Plötsligt blev det så mycket lättare att göra inspelningar. Då inträffade en smärre katastrof, när jag på landet fastnade med högra långfingret i en motorgräsklippare.

Långfingret kunde räddas om dock en bit omkom, och det var tillräckligt för att ohjälpligt medföra ytterligare hinder i pianoexekverandet. Fingrets läkning tog 70 dagar under så gott som oavbruten massage, det var detta som räddade fingret, men till min stora lättnad kunde jag efteråt ändå fortfarande spela Waldsteinsoantens första sats utantill nästan utan svårigheter.

Däremot måste repetoaren för övrigt krympas allt eftersom högerhandikappet gjorde det omöjligt att spela vissa stycken felfritt. Till detta kom sedan artros i vissa fingerleder. Även detta bearbetade jag ihärdigt med massage, vilket hjälpte.

Ingenting kunde dock hjälpa mitt tinnitus, som jag fick efter en förkylning i början av 1983. Vänstra örat har hållit i gång med ständigt sus och brus sedan dess, vilket är särskilt påfrestande vid absolut tystnad runt omkring, men egendomligt nog har hörseln inte påverkats negativt därav utan snarare bara blivit mera känslig – i synnerhet mot ljud och oväsen som antimusikalisk musik, främst rockmusik med artificiell jordbävningsbas.

Om vi återgår till det rent musikaliska, så är det alltid intressant att spåra rötterna till en musikalisk utveckling. Under mina första tre år bodde vi i Argentina fram till 1955, och vad som främst gällde då i musikaliskt utbud var den argentinska folkmusiken samt grammofonen med den nya uppfinningen LP-skivan. Det var framför allt en argentinsk artist som gjorde bestående intryck för hela livet, gitarristen och balladsångaren Eduardo Falú, som då dominerade folkloristiken i Argentina med att både ta upp ursprunglig argentinsk folkmusik och göra egna ballader. Hans stil var utsökt i sin musikalitet, en fullständigt klar och precis melodik med hans eget skickliga gitarrackompanjemang med smäktande inlevelse och stort pathos. Han kunde även framföra egna gitarrkompositioner och stod nästan på nivå med Andrés Segovia, som vi även skaffade oss skivor av, med hans *Capriccio Diabolico* av Castelnuovo-Tedesco som virtuosnummer. Min far var själv en duktig gitarrist och tog upp ett antal av de klassiska argentinska folksångerna tillsammans med Gun, så att de sjöng i duett till hans ackompanjemang. De samlade på Eduardo Falús skivor och andra i den riktningen och träffade även personligen en gång senare Andrés Segovia, som chockade dem med att inte ha något till övers utom förakt för Sergej Prokofiev för att han återvänt till Sovjetunionen.

Pappas gitarrstill finns förevigad på en film, då han själv filmade oss som små med Gun som assistent, när han själv ville vara med på bilden. I en scen sjunger han och spelar gitarr för sina barn i en sång som vi alla kommer ihåg ännu idag, "Tre små trumslagarpojkar" (Nils Söderström) med längre slutkläm för varje vers.

En annan vars skivor vi samlade på var pianisten George Feyer (1908-2001) som Pappa träffade personligen en gång på en klubb i Sao Paulo. Han var utbildad konsertpianist i Budapest men hade inte velat ta upp konkurrensen med tidens andra dominerande världspianister utan valt sin egen väg, som huvudsakligen bestod i hans egna arrangemang av outslitliga örhängen från hela Europa och Amerika. Hans stil är unik i sin sofistikerade absoluta rytmik och harmoniska finess parad med en suverän teknik och snillrik modulationsförmåga som kan vara mera raffinerade än Franz Liszts. Vi samlade på alla hans skivor och har dem kvar ännu idag – tidiga 50-tals LP:s med

bristande kvalitet, bara Mono, men mer än guld värda för sin överlägsna musikaliska fullödighet.

Ett annat för oss européer okänt geni var brasilianaren Hekel Tavares, vars "Pianokonsert i brasiliansk form" med sin exotiska melodik troligen betytt mera för mig än någon annan pianokonsert, tillsammans med Richard Addinsells "Warszawakonserten", den kortaste men mest koncentrerade av alla pianokonsserter.

Skivor som dessa växte jag upp med och blev kanske avgörande för min egen musikaliska orientering. Men det avgörande ögonblicket var en kväll tillsammans med Pappa och Franz Liszt.

Det var på 60-talet när jag redan satt i gång med pianoverksamheten och Pappa investerat i ett nytt piano, då hans gamla från 10-talet var hopplöst utslitet (- ändå höll det i ytterligare minst 50 år, en Malmsjötaffel med bara en pedal och högst två strängar för varje ton.) Han hade köpt en ny skiva för ett musikstyckes skull, som han spelat i sin ungdom - Franz Liszts Rigolettoparafras. Vi satt och spisade denna skiva tillsammans, pianisten var den suveräne Tamás Vásáry, troligen bäst på Franz Liszt i världen just då, och utom Rigolettoparafrasen bjöd skivan på flera rapsodier, consolationer och andra utsökta stycken av Liszt när han var som bäst, bland annat Valse Obliée nr.2. Den kvällen med Franz Liszts bästa musik och Pappas utläggningar om pianospelet och hans egna erfarenheter slungade mig definitivt ut i den oändliga pianomusikens oceaniska värld av skönhet. Min nästa instudering blev Rachmaninovs Preludium, som han också spelat som ung och fortfarande tog upp då och då igen, så länge fingrarna fungerade.

Det var vid 60 som de inte längre fungerade för honom, lederna drabbades av artros, och efter 70 kunde han inte räta på fingrarna längre. Jag har drabbats av samma sak men senare. Vid slutet av 50-årsåldern började jag få ont i fingerlederna, främst tummarna, vilket även min bror led av, och vid 64 infann sig artrosproblemet i framför allt vänstra pekfingeret, det viktigaste. En kollega menade att detta drabbar många musiker men att de fortsätter ändå. Med ihållande massage har jag lyckats hålla fingret fungerande, och fastän det gör ont spelar jag som vanligt fortfarande.

En handikappad högerhand med ett långfinger stympat av en gräsklippare och artros i vänster pekfinger kunde man ju tycka att vore tillräckligt för att lämna pianot för gott, men tyvärr är jag begåvad med en förfärlig envishet, kanske en släng av den finska *sisu*, som jag aldrig slipper: som organist i katolska kyrkan klagade min sångkör, enkannerligen syster Itta, på att jag var en pådrivare, min företrädare där, Eric Wreding, sade, att jag spelade som om någon hela tiden stack mig med en nål, och det är väl mitt största fel som musiker. Min pianolärare ropade alltid: "Jaga inte! Jaga inte!" och det har jag aldrig kunnat sluta med. Följden är att ettorna tenderar att komma för tidigt, och då infinner sig risken för snubbling, vilket inträffar ideligen. Först med åren har jag insett vikten av att försöka åtgärda detta problem.

Vilka pianister har då betytt mest för mig? Artur Rubinstein först och främst, som är den främsta Chopintolkaren jag hört, även om han kan spela hårt ibland och man ibland kan ifrågasätta hans tolkningar. Han var ingen djuping hur överlägsen han än var, men den enda jag vet som spelat in Chopins samtliga verk är Nikita Magaloff, som dock tenderar att dramatisera sina tolkningar. Wilhelm Kempff fann jag ojämförlig som Beethoventolkare, (Sibelius favorit vid sidan av Wilhelm Backhaus,) medan Claudio Arrau var den bästa på Schumann, - för övrigt är han alltid pålitlig vilken kompositör han än ägnar sig åt. Bäst för Schubert fann jag Lili Kraus - Ingrid Haebler spelar alldeles

för hårt ibland och är bättre på Mozart. Naturligtvis är det många pianister jag ännu inte alls har hört deras tolkningar av, – till exempel lär Svjatoslav Richter vara ojämförlig just för Schubert.

Efter gräsklippningsolyckan 2004 har jag ständigt fått krympa repertoaren för att anpassa den efter vad fingrarna nödortfött kunde klara av, och när jag avslutat det senaste inspelningsprojektet 2013 trodde jag det var slutklämmen. Artrosproblemet borde definitivt ha satt punkt, men ändå tänker jag nu försöka starta ett nytt inspelningsprojekt, helt enkelt för att jag vet hur jag kan göra det bättre. Vi får se hur det går.

Som slutord måste jag anknyta till den tidigare artikeln om min organistverksamhet. Jag var alltså organist i katolska kyrkan i 16 månader 1977-78 och i Göteborgs synagoga 1981-86, och om jag inte råkat ut för en latinintolerant kyrkoherde i den förra och en ortodox rabbin som ville skrota orgel och kör i den senare hade jag kanske varit organist ännu idag i dem bägge. I så fall hade jag bara fortsatt en tradition från 1800-talet, när synagogans förste organist, Josef Capek, tjeck och god vän med Smetana, på den tiden (efter 1855) var organist både i synagogan och den dåvarande katolska kyrkan på Spannmålgatan.

“Men varför håller jag då på?
Musiken är mitt livs mest olyckliga kärlek,
men just den mest olyckliga kärleken
är den man mänskligt och naturligt och ohjälpligt
måste brinna mest för som den varmaste.
Ju mer den konsumerar en, blott desto mer
blir man beroende av den som något
som man aldrig kan bli färdig med
men ständigt bara blir mer trogen, ihärdig
och älskar mera. Och den trösten har jag kvar,
att hon, Fru Musica, dock aldrig har bedragit mig.”

Dock var det en gång meningen att jag skulle ge en konsert. Det var i Finland, och det var min bästa vän där Berndt Lindholm som arrangerade det hela. Det skulle gå av stapeln ute hos Bengt Juslin, en keramiker på Vessö, och skulle vara en utomhuskonsert, och det gjordes mycket reklam, jag intervjuades i tidningen Borgåbladet, och Berndt trummade ihop mycket folk. Allt förbereddes noga.

När jag skulle cykla in från Sarvsalö kom det ut en bil från sidan som inte såg mig, och jag prejades ner i diket och kom upp igen med ett brustet nyckelben. Jag kom till konserten som invalid i taxi och kunde inte ge konserten. Det blev rödvin för resten av dagen, sjukhusbesök med röntgen som bekräftade mitt livs första fraktur, och jag var satt ur spel för månader framåt. I stället reste jag ut i världen på den första av många omfattande resor, som omintetgjorde vidare fasta musikengagemang terminsvis. Tydligen var det inte meningen att jag skulle ge konserter. Detta var i augusti 1989, det råkade vara på Berndts egen födelsedag, och fyra månader senare avled han på nyårsnatten 43 år gammal efter ett exemplariskt liv som invalid sedan 14 års ålder, som han verkligen gjorde det bästa av saken av, som levnadskonstnär, guldsmed och familjefar.

Farväl till Annedal (2012)

Det var tyst i Annedal i år. Till slut ringde jag upp för att få veta om det alls skulle bli någon konsert till andra advent i år och fick det beklagliga beskedet att mina tjänster inte längre är behövliga – efter 25 år. Farväl till Annedalskyrkan och min verksamhet där under 25 år – inga körkonserter mera. Anledningen är brist på anslag. Det blir en andra adventskonsert, men bara med fyra solister – ingen kör. Det blir en fattig andra advent i Annedalskyrkan, Göteborgs största kyrka och enda katedral, med den mest överlägsna akustiken, som gjord för stora körkonserter, och nu blir det inga fler. Kulturen stryker först på foten när det gäller besparingar. Ändå är Svenska Kyrkan fortfarande rik tillräckligt, och man måste ställa sig frågande till denna reduktion av musiken, som ändå är den kristna kyrkans största publiktilldragande tillgång idag.

Samtidigt måste man dra sig till minnes Annedalskyrkans oerhörda prestationer under de senaste 33 åren. Det började med det första svenska framförandet av Puccinis "Messa di Gloria" 1979, som följdes av andra djärva satsningar, som Mozarts C-moll-mässa och Rossinis "Messe solennelle" 1987, kanske höjdpunktsåret i Annedalskyrkans musikaliska prestationer under Bo Urban Nordgrens ledning. Till de senare konstnärliga framgångarna måste också räknas det upprepade, ibland årliga framförandet av Michael Waldenbys "Gammal svensk julkantat" till Oscar Levertins stora juldikt, ett stycke nykomponerad musik som direkt bygger vidare på de klassiska romantiska traditionerna från Schumann och Brahms och som, i motsats till det mesta i modern musik, är fullständigt melodiös och tonal. Man drar sig även till minnes Sixten Ehrlings kanske sista konsert, där han kom stapplande på kryckor in till podiet för att med glans genomföra Rossinis stora "Stabat Mater" med kör, solister och orkester.

Efter 38 års traditioner läggs alltså Annedalskyrkans körkonserter till den andra advent ner. Man måste ställa frågan, var det nödvändigt? – och rikta den frågande blicken mot den Svenska Kyrkans ekonomiska prioriteringar.

Finlandstraumat – fullständig dokumentation

Christian (26.3.2017) Familjen har beslutat sälja dess sommarställe sedan 93 år ute i den finländska skärgården öster om Borgå.

Ur mitt sista försvarsmail för dess bevarande:

"Då det inte saknas argument för ställets bevarande i familjen borde dessa åtminstone få framföras.

Som introduktion till denna inlaga: På den tiden då Morfar var ung hette det bland damerna, att han visserligen var oerhört charmerande och behaglig, men att han inte alltid hade behagliga saker att säga. Det kom sig av att han inte skrädde orden utan alltid sade vad han tänkte, i synnerhet som lärare, varför han inte förblev lärare särskilt länge. Han var för rättfram, skonade inte eleverna och körde hårt med pekpinnen.

Mor brukade framhålla att Virhamn var ett kulturhem. Här finns unika kulturminnen bevarade alltsedan Morfar inköpte stället 1923 genom framför allt Mormors bror Harry Röneholms minnen som konstnär, arkitekt (Finska Mässan i Helsingfors) och ordkonstnär. Här skapade Gun Lanciai (vår moder) sin första skulptur i blålera, en faun i halv människostorlek, mer än 80 somrar såg hennes närvaro på Virhamn, mycket av hennes konst finns kvar här, och även Christian har här funnit inspiration och utlopp till den centrala produktionen av sin musik och ett antal litterära verk. Lika värdefulla är dock de mänskliga minnena genom brevsamlingar, fotografier och diabilder främst av morbror Gutti, moster Britta och många andra.

Morfar Carl brukade framhålla att Virhamn var unikt genom sin helande inverkan. Han hävdade att han alltid blev frisk på Virhamn vad han än led av, och under sin sista sommar 1978, då han definitivt var på upphällningen, tillfrisknade han så länge han höll sig kvar på Virhamn och avled först en tid efter att han åter kommit in till staden.

Denna naturliga välgörande verkan har även jag åtnjutit och satt värde på under de 40 år jag arbetat där för ställets underhåll och försköning.

Intet av detta kan värderas i pengar då det är ovärderligt. Om man säljer stället ställs man inför det faktum att de tre delägarna får en betydande förmögenhet för vad de fått gratis.

Visst finns det problem, men problem är till för att lösas. För mig är det största problemet bristen på kommunala kommunikationer samt att butiken i Härpe upphört utan att någon vill ta över, men det lär finnas en hjälplig butikservice i caféet i Isnäs bara en mil från Sarvsalö.

Att Virhamn är svårtillgängligt är en del av charmen och kan även ses som en fördel: det ska inte vara för lätt för vem som helst att komma dit och vara där.

Det finns fler argument för Virhamn, men dessa är väl de viktigaste. De borde även komma den eventuellt nya ägaren till del.

Jag har inga illusioner om att mitt mail eventuellt skulle kunna rädda Virhamn, initiativ och beslut är ju redan fattade, men dess liv borde försvaras, och så länge det finns liv finns det hopp.

Den yttersta och avgörande frågan är dock: Vad är bäst för familjen?

Då jag från början lämnades utan bestämmanderätt ligger allt ansvar hos beslutsfattarna.”

För mig personligen är likvideringen en social katastrof, då jag alltid haft djupare rötter i Finland än någon annanstans i världen, då jag föddes där i hjärtat av Helsingfors och alltid haft ett hem på Sarvsalö, där jag verkat alla de 59 somrar jag däri inte förhindrats av andra. Risken är att närkontakten med alla mina finlandssvenska vänner och barndomsvänner härmed tvärt klipps av. När jag berövades mitt barndomshem av min egen familj på Orrebacksgatan i Utbynäs 1974 hade jag alltid hemmet i Finland kvar med dess välgörande möjlighet till arbete genom direkt kontakt med naturen, vilket nu också

har berövats mig genom att inte en enda övrig medlem i familjen varit förankrad i den finlandssvenska kulturen så som jag. För mig var den alltid den primära som alltid prioriterades genom sin utsatthet. Det känns som att bli berövad sina rötter med våld.

Min väninna Laila Roth, också med finlandssvenskt ursprung, har upplevt liknande traumata mer än en gång. Här är en översättning av hennes dikt (från engelska) "Utan rötter", som uttrycker saken väl:

"Utan rötter

Det tas för givet att man ges till världen under goda förutsättningar
med goda möjligheter för förkovran, utveckling och avel,
men om man blir evakuerad eller tvingas bort från rötterna
som därmed blir brutalt avsågade,
så finner man sig som ett löv i vinden
utan någon tillflykt utom himmelen,
och man blir hänvisad till hemlöshet
med ingen kvar att kunna lita på, förtro sig åt,
då en gång sviken är en gång för mycket.
Risken är då att man ej har någon annanstans att gå
än till betänkligt sällskap såsom äventyrare och extremister,
som då kan befinna sig i liknande situationer,
och de fredlösas gemenskap kan då visa sig att föredraga
mot det samhälle som svikit dig.
Till och med internet kan stänga dina möjligheter
genom hackning, rapportering och blockering
för din raka kommunikation,
men där finns det alternativet av ett underjordiskt nätverk.
Vad jag menar är att det finns alltid en väg ut
till fortsatt utveckling och expansion,
om så du till och med blir sågad, utstött och fördriven
av dem som du trodde stod dig närmast,
och om de berövar dig och hugger av dig dina rötter
har du inte bara dina rötter kvar i himmelen
men också mer direkta och mer fasta rötter ner i helvetet."

Dock är det inte helt och hållet vårt eget fel. Citat ur förra årets Fritänkare vid den här tiden,

"Nästa komplikation på vägen var hur man skulle ta sig ut från Borgå till skärgården, när det inte längre gick någon buss, och när den enda dagliga bussen till Isnäs inte längre tog några passagerare till längre än Isnäs, vilket var skamligt. Tidigare hade den lilla minibussen, just för att det inte fanns någon kommunal lokaltrafik längre, ändå i

undantagsfall tagit någon extra passagerare som skulle längre, men denna möjlighet fanns inte nu längre. Enda möjligheten att ta sig vidare ut från Borgå var med taxi. Förra året hade den kostat 50 Euro, dubbla priset mot tågresan Göteborg-Stockholm, 50 mil. Vägen ut från Borgå till målet var 4 mil. I år kostade den 70 Euro med taxi, tre gånger så mycket som tåget Göteborg-Stockholm. Skamligheten i denna avveckling av den lokala kommunala busstrafiken ligger i det, att det är en av Finlands rikaste kommuner. På Sarfsalö bor det ännu 140 bofasta människor, de flesta är gamla, och långtifrån alla har egen bil. I sådana fall i Japan, om det så bara förekommer en enda passagerare, kör bussen hela vägen ändå för den enda passagerarens skull. Detta är inte mer än humant.”

Därtill kom den utomordentliga lokala komplikationen, att bybutiken stängt för första gången på mer än 50 år, varvid närmaste matbutik som man var hänvisad till låg 3 mil därifrån i Gammelby, om man inte nöjde sig med en hjälplig kaféservice i Isnäs på halva vägen.

Därmed kommer vi fram till skurken i dramat, som är skärgård-surbaniseringen med dess miljöförstöring, som redan på sin tid min bästa vän i Finland poeten och agronomen Ulf Söderhielm i Pernå påtalade och angrep. Kommunen vill tvinga oss till en lokal kloakanslutning och kräva att vi betalar för det (€10,000), men den vill inte se nödvändigheten av kommunal trafik och en lokal butik.

Denna inlaga med belysning av problemet med avskaffandet av såväl kommunal busstrafik som bybutik på Sarvsalö skickades runt till lokala terminaler på Sarvsalö, främst Byarådet, utan reaktioner. Vi lär inte vara de enda på Sarvsalö som tvingas lämna sina hem på grund av den kommunala ”utvecklingen” och avvecklingen.

Så länge det finns liv finns det emellertid ännu hopp, och jag tänker hoppas och plädera för att Virhamn stannar i familjen tills det definitivt är kört och vägrar acceptera en olycklig och hänsynslös kapitulation innan den sista striden är förlorad.

P.S. Vi far ändå till Finland nu i juni, en del av familjen, för att under sex dagar göra det bästa av saken. Vi kommer väl fram den 10 juni, men hinner knappast fram till Sarvsalö första torg för i år i tid, och avreser igen senast fredag 16 juni.

Göteborg den 1 juni 2017

När vi kom ut den 10.6 kändes det inte riktigt lika motiverat längre att arbeta för stället och familjen som det alltid känts tidigare. Vi var sex personer, min bror Michael och jag samt vår systerson Rasmus med systern Bianca, väninnan Karin och Biancas dotter Emma, familjens enda representant för den femte generationen, sedan Virhamn köptes (för 5000 mark enligt obekräftad uppgift) 1923 av mina morföräldrar. Det var även tydligt att Tiirikainens saknat den vanliga motivationen för att städa Lillstugustranden. Hur hade då denna extremt olyckliga situation kunnat uppstå?

Det är en lång historia som går 50 om inte 60 år tillbaka i tiden. 1967 kom Michael till Virhamn i vanlig ordning men medbringande sin kamrat Tom Ludvigson, senare gift med en Nya Zeeländska och emigrerad till Nya Zeeland. Båda pläderade varmt för den nya läran Scientology, så att det entusiasmerade oss alla och även våra morföräldrar Ingeborg och Carl, som genast var med på noterna av denna nya rationella och vetenskapliga filosofi, tills det kom ett aber: denna lära kostade pengar. Då backade Ingeborg genast och sade till Carl att det ingenting var för dem.

Naturligtvis hade de anledning att sätta ner foten, då 10 år tidigare deras enda son Leif, kallad Gutti, begått självmord i Canada efter först sin skilsmässa i Finland från vår kusins mor Tua 1954 och sitt senare nervsammanbrott 1957, som fört honom in under psykiatrisk vård, vars bieffekter troligen hade betydelse för hans desperata handlingssätt. Till saken hör att den huvudsakliga anledningen till hans skilsmässa hade varit hans djupa engagemang i den betydande 50-tals väckelserörelsen MRA ("Moralisk upprustning") som han ekonomiskt prioriterat framför familjen.

Likväl engagerade sig hela familjen Lanciai utom pappa Aurelio i Scientologirörelsen, medan endast Christian, alltså omyndig, tog avstånd från dess hårda organisation 1969.

Särskilt engagerad i rörelsen blev Gun, vår moder, som till och med lät utbilda sig till pastor i dess tjänst. Far Aurelio var emellertid avståndstagande som den ekonom han var, och efter morföräldrarnas bortgång 1978-79 blev han den som tog det administrativa ekonomiska ansvaret för Virhamn och var i princip där alla somrar ända till sin bortgång 1993.



Gun 13 år med sin första skulptur, en faun, sommaren 1934, då Lillstugan med bastu byggdes. Kvaliteten är inte den bästa, men fotot är helt autentiskt.

Gun (då 72) kunde därefter inte axla hans praktiska ansvar för Virhamn, medan hennes brorson Kjell med familj, främst hustrun Marika, propsade på ('måste') att hon då juridiskt överlät sitt ansvar på endast ett av sina fyra barn. Det var vad hon själv sade till mig. Ett utdrag ur ett mail till min bror Michael:

"En förklaring: Jag var ju i Tibet den sommaren 1993 efter Aurelios bortgång, när Westerbergs, främst Marika, framtvingade av Gun, som inte orkade ta över Aurelios administration av Virhamn, att hon måste överlåta ansvaret på endast ETT av sina barn. Du råkade vara där just då, och hon vände sig därför till dig. Tidigare hade det alltid hetat, att hon alltid sett mig som den främsta intressenten för Virhamn.

Jag fick ju veta om denna juridiska överföring först när jag kom tillbaka från Tibet. Hon bodde då på Surbrunnsgatan och tog för givet att hon alltid skulle kunna fortsätta bo kvar där. Det var den lägenheten hon hade i åtanke, att lämna vidare åt oss andra som kompensation för att hon redan överlåtitt Virhamn."

Michael menade dock att Guns överlåtelse av det juridiska ansvaret för Virhamn på honom enbart var grundat på hans kvalifikationer för att sköta det praktiska ansvaret. Vad hans syskon då skulle få i stället hade han dock ingen tanke på och visste ingenting om Guns planer på den punkten för Surbrunnsgatan.

Några år senare rådfrågade jag dock min advokatvän sedan många år i Finland om hon hade haft rätt att frändöma tre av sina barn rätten till Virhamn, då min far en gång upplyst mig om att det fanns en lag i Finland som förbjöd jordägarande i Finland att fränkänna lagliga arvingar samma jorдрätt. Min advokatvän kunde inte hjälpa mig i saken men rådde mig att överklaga hennes överköring av tre av sina barn, vilket dock skulle innebära en juridisk process med kostnader, vilket jag som bosatt i Sverige var ovillig att ställa till med.

Vår far lämnade i arv till sin hustru och fyra barn ett tillgodohavande i en schweizisk bank på omkring en miljon kronor med hög ränta som han innehaft i Schweiz sedan 1955 när han blev friställd i Buenos Aires av Finland-Sydamerikalinjen, då denna nationaliserats av diktatorn Perón. Hans friställning 1955, 46 år gammal och med fyra barn av vilka ett var sjukt, föranledde honom att söka nytt jobb någonstans i världen. Hans avsikt med emigrationen till Argentina hade varit att aldrig återvända till Finland och uppfostra sina barn till internationella världsmedborgare – mina äldre syskon hann lära sig både spanska och engelska i Argentina. Då han kände sig lurad av Finska Pappersbruksföreningen, som gett honom uppdraget i Buenos Aires, ville han inte återvända till sina forna arbetsgivare utan sökte en annan tjänst och fann en internationell pappersexportfirma i Möller & Rothe (Casa Cocodan) med säte i New York, Genève och Göteborg. Han sökte tjänsten och fick välja mellan att bosätta sig i Genève eller Göteborg. Då Göteborg låg närmare Finland föredrog hans hustru Göteborg. Schweiz hade dock långsiktigt varit ett bättre val.

Enligt schweizisk lag tillföll hela hans arvedelskapital hans hustru, ehuru deras fyra barn hade rätt att göra anspråk på en åttondel var. Guns första kommentar till det fullkomligt överraskande testamentet var: "Detta räddar Virhamn."

Då Aurelio aldrig skattat för dessa pengar i Sverige, då han förtjänat denna fallskärm från Finland i Argentina och placerat dem i Schweiz, fick Gun dock skrupler och kände sig icke väl till mods med så mycket pengar som den konstnär hon var och beslöt att frivilligt betala arvsskatt för dem. Michael hjälpte henne med en advokat till detta, och det blev en dyr process: 120,000 i arvsskatt utom advokatens arvode. Detta var 1994. Tio år senare slopades arvsskatten i Sverige efter tsunamikatastrofen i Thailand, där många svenskar omkom. Mycket av hennes beslut att "göra rätt för sig" och skatta för Aurelios arv kom sig av hennes ställning i Scientologikyran, som hade dåligt affärsrykte om sig.

Då den även för övrigt kostade henne mycket pengar genom framför allt täta resor till Amerika kom hon snart i ekonomiskt trångmål och måste sälja den våning på Surbrunnsgatan i Stockholm som Aurelio köpt åt dem, för 1,5 miljoner kronor för att köpa en mindre på Sveavägen, som efter några år såldes i sin tur för en mindre i Enskede, där hon bodde tills hon sålde den också utan att invänta höstsäsongen, som med säkerhet hade inbringat henne ett betydligt högre pris med över 100,000 kronor i skillnad, för att flytta till Michael i Danmark, där hon bodde till sin bortgång vid 92 års ålder 2013, utan att lämna några tillgångar efter sig – hon var barskrapad.

Efter hennes bortgång slutade Michael med familj att komma till Finland. Kjell hade flyttat till Nya Zeeland och kunde inte längre ta ansvar för Virhamn, varför han överlätit detta åt sina båda söner, som dock inte heller kunde ta något, den ena bosatt i Norge, medan den andra sökte en mäklare för att sälja sin del. Detta ledde till utannonseringen utan att Christian, den som av alla i familjen varit mest på Virhamn och under 40 år arbetat för familjens skull för dess försköning, städning och underhåll efter vintern varje år, informerades därom. Då fotografier eftersöktes för utannonseringen kontaktades han inte ens för detta, fastän han hade tusentals, medan det var svårt att få tag på andra. Då han hölls i fullkomlig okunnighet var det omöjligt för honom att på något sätt förhindra försäljningen, då när han kom hem från Italien och firandet av påskan hos hans fars kusiners familj i Verona, denna redan beseglats genom ett slags hård Virhamns-Brexit.

Mycket mer kan ordas om saken, men detta är i princip huvuddragen.

Virhamn såldes i saknad av pengar för nödvändiga underhållskostnader. Likväl stod Michael i utsikt att få ut mycket pengar i en affär som han inte lyckades genomföra i tid, medan den som verkligen haft mycket resurser var Guns syster Britta i Canada, som vid sitt fränfälle 2015 hade testamenterat 15 miljoner till välgörande ändamål utan att ge ett öre till Virhamn. Däri ligger kanske det största sveket mot familjen. Man kunde ju tycka, att med så mycket resurser hade hon även kunnat hjälpa Virhamn på traven, som moster Lullan gjorde vid sitt fränfälle vid 89 års ålder 1990. Vad fick henne att demonstrera en sådan njugghet? Hon hade ändå förblivit Virhamn trogen genom alla åren, men hon var gift med en skotsk snålvarg som höll henne hårt, deras sista besök på Virhamn 2002 utföll inte till hans belåtenhet, han var jämnårig med Gun och gick bort året före henne, och måhända reagerade Britta starkt mot familjens engagemang i Scientology, då ett

liknande engagemang hade vållat hennes livs största katastrof genom förlusten av hennes bror Gutti.

Summa summarum: Virhamn är ovärderligt och oersättligt. Något liknande kan aldrig återvinnas eller återskapas. Detta drabbar undertecknad särskilt hårt, då jag alltid arbetat för familjen genom Virhamn, och då jag sett fram emot att vid pensioneringen detta år få kunna tillbringa längre tider där.

Hade jag fått bli delägare hade jag aldrig godkänt en försäljning. Familjen har svikit sig själv med att svika sin egen kärna. Man har gjort sig av med det dyrbaraste och enda hela familjen ägde gemensamt. Det känns som att jag inte hade någon familj längre och kanske aldrig haft någon – nej, det är värre än så, det känns som att berövas sitt fosterland genom den egna familjen. Visserligen hade detta varit meningen redan 1952, när vi flyttade till Argentina, men då hade jag inte kunnat reagera, medan jag nu hade anledning.

Och detta inträffar under året av Finlands 100-årsfirande som självständig stat och Mannerheims 150-årsjubileum – en minst sagt märklig tajmning. Man upplevde saken en aning som ett nytt och personligt Sveaborg, och avvecklingen av Virhamn som Mannerheim inför det av Sovjetunionen påtvingade extra kriget för att driva ut Finlands krigskamrater och bundsförvanter tyskarna ur Lappland 1944 – Mannerheim dog samma år som jag föddes men sju månader tidigare.

Samtidigt måste man framhålla det aktningsvärda i, att fastän ingen delägare och ansvarstagare i Virhamn bott i Finland på 30 år har vi lyckats behålla och underhålla det så länge, nästan 40 år efter det att dess skapare Carl Westerberg, vars livsverk det är, nödgats lämna det åt dess öde. Man kan och bör därför betrakta förlusten av Virhamn som trots allt naturlig. Samtidigt, å andra sidan, om vi klarat det så länge hade vi kunnat fortsätta klara det, i synnerhet som världen ständigt blir allt mindre och även de längsta avstånd allt mera obetydliga.

Ur diskussionen (– hela diskussionen är fortlöpande på Facebook):

Bo. Leila och jag känner för Dig. Leila har ju dessutom upplevt samma sak och förstår hur det känns.

Christian. Jag framförde Leilas argument till min familj – "Risken med att sälja ett sådant ställe är att man sedan aldrig kan förlåta sig själv"... och andra argument. De två starkaste argumenten för behållandet av Virhamn är att det är familjens enda gemensamma punkt – om den faller är vi knappast en familj mera. – samt 2), som jag tyvärr är ganska ensam om i min familj, nämligen Troheten till Fosterjorden, som de andra kommit långt bort ifrån – min kusins båda söner (delägare) är inte någon av dem född i Finland, och de övriga (min moster i Canada, min kusin i Nya Zeeland, min syster i Amerika och mina bröder numera åtminstone i Danmark) har tyvärr haft så lite beröring med Finland som möjligt, om syskonen dock är lika födda där som jag – två av dem hann till och med lära sig finska, och även min systerson har försökt göra det hur svensk han än är...

Gunnar. Där har du ju den naturliga förklaringen till varför majoriteten vill sälja. Dessa tvister mellan syskon är vardag i dagens självständiga och familjesplittrande samhälle. Enda lösningen är att den som vurmar mer än övriga för något i så fall skall erbjudas att köpa ut de andra. Att du förmodligen inte kan göra det är beklagligt, men samtidigt är det inte syskonens fel. Enligt din egen beskrivning av de övrigas intresse, så har gården ändå ingen framtid annat än för dig. Den som inte har skaffat egen familj blir också mer benägen att lyfta fram gårdens sammanhållande funktion. Varför skulle de inte kunna "förlåta sig själva"? Lite oklart där. Kan det vara så att det är den slutgiltiga splittringen av familjen som är den största stötestenen för dig, som ensamstående? Där gäller det att kunna genomsåda sig själv lite grand...

Christian. Det handlar om sentimentalitet från min sida. Är det fel att vara sentimental? Borde det inte snarare få vara en mänsklig rättighet?

Gunnar. Jag har inte resonerat i termer av rätt och fel. Alla som har haft ett äkta engagemang i något under en lång tid blir "sentimentala" när något tar slut. Fortfarande hävdar jag dock att 50% av "lidandet" handlar om en insikt om familjens oförmåga till sammanhållning, som genom denna situation kommit upp i dagsljuset. Gissar att du har förträngt denna sak hittills. Med den gårdshistoriken och med så många inblandade, med din mors kontroversiella arvsbeslut, med så skilda livsstilar, vore det närmast ett mirakel om alla plötsligt skulle börja dra åt samma håll och dessutom åt just ditt håll. Enda möjligheten (i teorin) att en brokig samling ska kunna dra åt samma håll, är att alla lägger sig i mainstream-fåran. Som vårt samhälle har utvecklats är du ofrivilligt placerad i en underground-livsstil. Hade du inte varit så starkt förankrad i högkulturen som du är, hade du genast avfärdats med "svarta får"-stämpeln. Återigen kanske ditt i.o.f. KLOKA beslut att dra dig ur scientologerna och därmed den övriga familjens "gemensamma" livssyn, "straffar" sig postumt s.a.s.

Christian. Det är bara att göra det bästa av saken.

Ulla. Hur mycket kan du påverka? När du säger "familjen" Var i familjen ligger du?

Christian. Underst, rättslös.

Ulla. Varför underst? Du har ju varit där i så många år?

Christian. Det är en lång historia. Jag var i Tibet och frånvarande när det uppstod en pressad situation (1993) som fick min mor att skänka bort sin andel av stället till endast ett av sina fyra barn, mig ovetande, tills jag kom hem och ställdes inför *fait accompli*.

Gunnar. Efter din uppdatering står det klart att allt detta är resultatet av flera tidigare händelser/ageranden som bit för bit försvagade både ditt och själva Virhamns "mandat", långsamt och omärkligt. Din stora och motiverade besvikelse uppstår främst därför att du har haft mer "romantiska" än realistiska föreställningar om din familj och släkt. Nu, med facit på hand, står det också klart, att den övriga familjen inte har varit transparanta med sina agendor gentemot dig. Scientologkyrkan har, som alla andra sekter, målet att bryta ned medlemmarnas lojalitet med sin familj. Din beskrivning är ett klockrent exempel på hur just denna lojalitet flyttades över till en organisation. Det är också pinsamt tydligt att det är din mor som har mest ansvar för hur slutresultatet i detta avseende blev. Gör ett tankeexperiment: ta bort Scientologin helt från familjens historia. "Kör" sedan alla händelser igen retroaktivt och se hur besluten då troligtvis hade blivit vid de olika vägskälen. Sensmoral: Gör man (dvs Gun) "fel" på ruta ett, riskerar alla kommande val/beslut att också bli "fel". Dessutom, när man kommit mer än halvvägs över Atlanten, orkar man liksom inte inse att man tagit ut fel kurs. Alltså fortsätter man,

med skyggglappar... Det är inte heller omöjligt att mor Gun, öppet eller i smyg, också såg dig som en svikare, som inte solidariskt deltog i familjens "anschluss"... Om mor Gun hade varit mer "världsligt" begåvad, hade hon haft alla möjligheter att lämna över en ekonomisk "stafettpinne" till nästa generation. Nu blir det riktigt kontroversiellt märker jag... Du är inte heller särskilt "världsligt" begåvad utan är mer konstnär, precis som din mor. Pappa Aurelio verkar ha varit en lagom blandning av båda. Det här är alltså vad brist på världsliga talanger kostar i slutänden...

Ove. Tack Christian, för att du delade med dig åt oss. Vi deltar i din sorg över förlusten och förstår dina känslor. Du har, trots att våra träffar varit glesa och korta, varit en god och stimulerande granne och vän, för mig sedan våra pojkar var små, och för Stina långt före det.

Ännu om vattenförsörjningen. Det kan inte stämma att kommunen skulle velat tvinga er till en lokal kloakanslutning för 10,000 euro. Skurken i det dramat är den misslyckade glesbygdsförordningen, i folkmunnen skitförordningen, som strävade efter att få alla fastigheter med rinnande vatten att antingen ordna med fastighetsvisa reningssystem eller ansluta sig till ett avloppsnät. I början – för över 10 år sedan – blev tolkningarna på många håll att anslutning till ett närverk var obligatorisk. Det politiska motståndet blev ändå kompakt och förordningen har filats på efter det tills den numera har en mänskligare utformning. Men för Virhamn med omedelbar närhet till vattnet tror jag nog anslutning blir nödvändig förr eller senare, beroende på hur den årliga användningen utvecklas. Jag vet inte hurdant vatten och hurdan rening ni har där.

I praktiken var det de tusentals vattenandelslagen som fick sitta emellan och ta emot ovet från befolkningen, som du vet så vet jag hur det var. Kommunen (först Pernå och efter sammanslagningen Lovisa) har varit mycket återhållsam med att påtvinga anslutningar och vårt vattenandelslag har inte tagit initiativ till något tvång utan offentligen förklarat sig icke ty sig till det. Däremot har det varit svåra kollisioner när det gäller dragningar av stomlinjen och många misstag har begåtts. Personligen tycker jag anslutning ska vara frivillig om det inte finns starka miljöskäl, men att tillstånd att dra linjen borde kunna fås enklare än genom domstolsprocesser. Men kommunens stora bidrag var att dra den förenande sträckan mellan skärgårdens nätverk och stadens (till Vårdö) och staten bidrog med en ansevärd portion till både andelslagets och stadens finansiering. Pernå skärgård har nu rent vatten "i båda ändorna" och flera gamla uttjänta reningsverk kommer att kunna rivas i sammanhanget, vilket var varför miljöverket nappade på andelslagets förslag in the first place...

Christian. Av de senare två paragraferna, Ove, kan man dock dra den slutsatsen, att de ansvariga beslutsfattarna på Virhamn lät sig i någon mån skrämmas till panik, där 10,000 Euro-skylden var det definitiva skrämskottet, medan vi ju dock faktiskt har lokal vattenrening tillräcklig för Storstugans bruk och vi hade kunnat fortsätta med dess måttliga användning i ett antal år till åtminstone. Huvudkritiken i affären måste gälla ett överilrat agerande, i synnerhet då jag inte ens blev informerad av någon av de tre delägarna, förrän jag överraskades av informationen från ett helt annat håll än familjen.

Den största besvikelsen är kanske dock den, att den egna familjen inte har förstått hur unikt detta ställe är som det vackraste på hela Sarvialö, vackrare till och med än Skogars, och att det därför vore värt att behålla till varje pris.

Ove. Håller med.

Gunnar. Om nu de finlandssvenska rötterna försvinner rent fysiskt, kan du inte intensifiera och återuppväcka de italienska dito, som "substitut"? Norra Italien och Dolomiterna har lockat även mig många gånger, men jag har inte lyckats få till det s.a.s. Du kan knappast heller påstå att det skulle vara mindre vackert där.

Christian. För att först besvara din tidigare fråga, Gunnar: Vad hade det blivit utan scientology i utvecklingen? Med största sannolikhet hade familjen varit 1 miljon rikare och kunnat behålla Virhamn. – Naturligtvis har jag ju kvar både Dolomiterna och Himalaya att fortsätta odla min närkontakt med genom djupare utforskningar, men samtidigt kan ingenting beröva mig mina definitiva rötter i Finland. Jag har ju många vänner kvar där, både äldre, jämnåriga och yngre, och sannolikt kommer denna tragedi naturligt nog att intensifiera kontakterna med dem, om dock på distans – "mentalt står ingen i närmare kontakt med sitt fosterland än den som drivits i exil". Naturligtvis kommer jag också att återbesöka Finland, troligen även regelbundet, dock tidigast nästa år.

Gunnar. Efter att som publik, ha sett denna "grekiska tragedi" från läktaren, frågar sig nu hela folkpöbeln om du även kommer att gå ekonomiskt lottlös ur detta? Det är inte en oväsentlighet för oss simpla/världsliga medborgare... Om så bara 100.000 kr så borde dessa kunna läka en stor del av såren. OM de omvandlas till släkt och patriot-byggande i Italien t.ex. Skäms på din bror om detta inte sker! Du kan hälsa från mig.

Christian. Den viljan finns inte. Däremot måste delägarna betala 34% av vinsten i skatt till den finska staten, vilket förstärker intrycket av en över huvud taget enbart olycklig affär. Frågan är om de hade gått med på denna dåliga *deal* om de känt till denna detalj tidigare.

Gunnar. Om det huvudsakligen är du som har hållit stället igång, är det 100% omoral att inte sticka till dig en hacka som "fastighetsskötare" i alla år åtminstone... Annars skulle man ha löst detta genom att någon köper ut de andra för ett lågt pris på pappret och resten på "annat sätt". – Har alltså detta nordiska "paradis" nästan bara nyttjats av dig? Dvs endast 2 veckor per år (juni)? Varför i så fall...

Christian. Som jag skrev till Ove tidigare i diskussionen: "Den största besvikelsen är kanske dock den, att den egna familjen inte har förstått hur unikt detta ställe är som det vackraste på hela Sarvsalö, vackrare till och med än Skogars, och att det därför vore värt att behålla till varje pris."

Gunnar. Jag vet, men det var inte svar på frågan.

Christian. Vilken fråga? Den var oklart ställd. Jag tolkade den till "Varför har detta nordiska "paradis" nästan bara nyttjats av dig?" vilket jag försökte besvara. Mitt arbete hindrade mig från att stanna där längre, och dessutom ankom släktingar ibland som ville vara för sig själva. Dock utnyttjades stället senaste år faktiskt inte bara av min kusins son (som varit regelbunden årligen) och även av min syster från Amerika för första gången på många år utom hennes son, dotter och dotterdotter, plus att vi haft hyresgäster i Lillstugan, gamla barndomsvänner sedan 30 år, när vi inte varit där. Så stället har minsann inte varit outnyttjat. Kontinuitet fanns.

Summering

Jag upplevde alltid ett hot mot Virhamn från själva familjen, vilket redan Mormor gjorde, när hon 1975 bad mig hälsa Michael, att han var *persona non grata* på Virhamn, då

han "störde rytmen". Naturligtvis framförde jag aldrig detta till honom. Han hade då inte besökt Virhamn på åtta år.

Efter morföräldrarnas bortgång inföll den stora moderniseringen, som ofta gick brutalt och urskiljningslöst fram, medan min önskan var att dess karaktär skulle slås vakt om och bevaras. Då jag ständigt blev överkörd och ignorerad slog jag in på en försiktigare linje och valde att företrädesvis vara där när de andra inte var där och resignerade därmed från familjeframfarten. Överkörningarna och de radikala ofta forcerade ingreppen innebar bland annat upprepade avverkningar med nedskräpningar av hela naturen och skogen, som jag lämnades att städa upp efteråt, ännu idag finns det ett skräpberg av ris och grenar vid infarten som är omöjligt att göra något åt; den forcerade skrotningen av Morfars brygga, som genomfördes utan en av delägarnas (Brittas) godkännande, ombyggnaden av de södra sovrummen, även de genomdrivna utan Brittas samtycke, förbudet mot mig att vidare använda Morfars kanot, som alla bedömde som livsfarlig utom jag, som var den enda som använde den, samt omfattande destruktiva och onödiga ommöbleringar i naturen, främst 1989, med mycket annat.

Småningom började även saker försvinna från Virhamn, då framför allt det förekom en tendens att kasta bort saker utan att ta reda på vad det var eller vem de tillhörde, till exempel det Palmgrenska släktarvet, (Lina Palmgren var en släkting med porslinsmålning som specialitet,) brevsamlingar försvann, ljusbilder (diapositiv) försvann, andras kläder kastades bort, och så vidare. Jag upplevde denna tendens som en smygande utplundring av Virhamn, som nu kulminerat med den förhastade, i mitt tycke onödiga och tragiska likvideringen, varvid överkörningen av undertecknad kulminerade. Min uppfattning är att familjen helt enkelt ärelöst har slarvat bort Virhamn.

För att återanknyta till inledningen: Rasmus, Bianca, Karin och Emma stannade bara över helgen men hade någorlunda tur med vädret. Rasmus tog hand om större delen av familjearkivet med alla dess dokumentära och litterära skatter, medan jag endast räddade ungefär 10%, då mycket, i synnerhet ljusbildsmaterial, redan var förskingrat sedan årtal.

Måndagen och tisdagen var förfärliga, men som plåster på sårerna gavs Michael och mig en underbar avskedsdag på onsdagen, varunder de viktigaste arbetena med gräsklippning och vassbärgning kunde avslutas. Denna vackra kväll genomförde vi en minnesceremoni med Guns aska spridd över fjärden efter fyra års väntetid från Nothusudden under recitation av Jarl Hemmers "Spegling". Genom en tillfällighet råkade det vara samma dag som Ingeborg, Guns moder och vår mormor, gick bort 84 år gammal den 14 juni 1979.

På vägen in till H-fors besökte vi Tua (92), men Michael ville inte följa med upp då han var rädd att Tua, hans gudmor, inte skulle känna igen honom. Jag hade turen att få träffa både Tua och Elisabeth, som båda just varit ute och gått.

Däremot följde Michael med till Pappas och Farfars grav på den katolsk-ortodoxa kyrkogården vid Sandudd. Det blev vårt sista avsked av Finland.

Tillägg: Ur diskussionen (dokumentationen) -

(Ur ett brev till Gun, Kjell och Britta i februari 1993)

I samband med Aurelios plötsliga och oväntade frånfalle torde den nya situationen belysas. Det faktum att Aurelio inte längre kan vara Virhamns tryggaste mänskliga faktor, såsom Lullan var det före honom och före henne Carl och Ingeborg, måste medföra en betydande omställning i familjesituationen på Virhamn. Utan att ha för avsikt eller någon vilja att påverka någonting vill jag dock redogöra för vissa punkter som borde tas i beaktande, framför allt beträffande mitt eget och mina syskons förhållande till Virhamn.

Fastän mina syskon knappast har förekommit där regelbundet efter 1967 (utom Margherita med familj under åren 1978-83) betyder Virhamn mycket mera för dem än vad någon annan kan tro, och kanske mest för dem som kan vara där minst, mest på grund av att de har sina ljusaste barndomsminnen från födseln till 1965 förknippade med somrarna på Virhamn. Detta måste man alltid komma ihåg hur litet de än må förekomma på Virhamn även framledes, då Michael har sin hästskola i Danmark med högsäsong på sommaren, då Margherita bor i Amerika och då Marcus arbetar året runt utan semester.

För min egen del betydde Virhamn så mycket för mig att jag upplevde omställningsåren efter Carls och Ingeborgs bortgång som ett trauma, då bristfällig hänsyn togs till *deras* värderingar av Virhamn, då mina egna synpunkter kördes över, då till och med mina skriftliga inlägg censurerades och undertrycktes, (vilket tyder på att min kritik inte var helt obefogad, då kritik vanligen upptas sämre ju mer befogad den är,) och då jag fann mig stå helt ensam mot en förkrossande enhällig övermakt som helt struntade i mina känslor, då dessa överensstämde med Carls och Ingeborgs, som var döda. Detta förde mig obönhörligt in på min egen Virhamnskurs av resignation och undvikande av familjen. Min enda återstående möjlighet till protest blev ett allmänt avståndstagande, som misstolkades till att jag inte längre ville ha något mer med själva Virhamn att göra.

Utan att belysa alla andra pinsamma detaljer bör dock någonting anföras som prov på vad som hände. En sommar var plötsligt Carls stenbrygga försvunnen och hela stranden drastiskt förändrad till utseendet. Ingen var skyldig, ändå hade bryggans avlägsnande diskuterats i flera år, jag hade kämpat för dess liv i tre år, ingen tog på sig ansvaret för operationen som kostade åtskilliga tusen mark, jag fick aldrig veta genom vem eller hur detta betalades, och Aurelio blev allmän syndabock medan dock Kjell efteråt var den enda som försvarade det hela. Faktum kvarstår att alla utom jag varit delaktiga i diskussionerna om bryggans likvidering och att ingen efteråt var skyldig. I och med denna strands drastiska förändring försvann många kapitel ur mångas barndom och det med en hänsynslös kallsinnighet som saknar motstycke i Virhamns historia.

Vi har ett annat egendomligt förhållande. Ett år ville Britta plötsligt inte vara delägare längre och ville sälja sin del till Kjell. Därigenom skulle Kjell få två tredjedelar av ägandeskapet medan jag aldrig hörde att det ens diskuterades att hälften därav åtminstone borde *erbjudas* åt Guns familj. Naturligtvis har Britta rätt att sälja vad hon vill till vem hon vill, men i andra familjer brukas det inte på det sättet. Helminens, exempelvis, har redan *skänkt* hela sitt ställe till sina efterkommande, även den barnlöse

Eero skänkte sin del till dem, och så brukas det normalt inom goda familjer, kanske mest emedan detta inte bara är det skattetekniskt enklaste och förnuftigaste utan även det mest mänskliga och naturliga. Det är inte brukligt att man till släktingar säljer vad man själv har ärvt gratis.

I samband med Kjells ägandeskap bör även en annan detalj beröras. Genom sin familj har han även tillgång till Jeppas, till Bockhamnen och kanske även till Hummelvik utom att han äger Ivarsholmarna, medan vi, Gun och hennes barn, bara har vår del i Virhamn i Finland och ingenting annat.

De ekonomiska utgifterna för Gun har ibland känts som en belastning för henne, vilket man kan förstå med tanke på hennes låga pension. Om hon någon sommar inte skulle orka med att betala vad som behövs för Virhamn är jag beredd att ingripa och frambringa de fioler som kan krävas.

Själv har jag inga arvingar, och det enda av mina syskonbarn som Virhamn har något påtagligt affektionsvärde för är Rasmus.

Vad skall vi då säga om framtiden? För min egen del ser det illa ut: jag får ständigt mer och mer att göra och mindre och mindre möjlighet till sommarsemester, vilket innebär att jag kan skatta mig lycklig om jag alls kan vara ledig i Finland någon vecka före midsommar och någon vecka mot sensommaren. Min högsta önskan för min familjs del skulle vara att Margherita skulle flytta hem till Stockholm och kanske bo med Gun, men jag vet att denna önskan är orealistisk för närvarande.

Allt detta vare skrivet enbart som en allmän orientering i familjesituationen på Virhamn efter Aurelios plötsliga frånfälle. Om det är någonting jag vill med detta så är det egentligen bara det att all personlig känsla av "utmanövrering" inom familjen skulle försvinna och att det aldrig skulle kunna finnas någon grund för denna känsla hos någon inom familjen.

Sakliga påpekanden bara – *no offence!*
– Sofia, Bulgarien, 2.3.1993, Carls 100-årsdag."

Här saknas mail-korrespondensen mellan mig och Michael omkring 2002, där jag besvor honom att dela hans del av delägarskapet med mig, då jag tog minst lika mycket ansvar för Virhamn som han, vilket han vägrade att göra. Den mail-korrespondensen finns i en gammal dator som tyvärr inte längre kan öppnas.

Christian (24.6.2004) Min moster har i vår meddelat att hon ämnar överlämna sin äganderätt till Virhamn till Kjell och min bror Michael. Hur långt hon har gått i detta förfarande vet jag inte, men tydligen är det inte fullbordat ännu, och jag har meddelat henne mina synpunkter på familjens "överkörningssystem", som praktiserats i 20 år. Jag försöker dock förbli Finland trogen så länge det går.

Patrick (15.7.2004) Varför är Du så blöt beträffande det där Virhamn, att Du nöjer Dig med bara protesten? Du skulle åtminstone göra mostern uppmärksam på att det blev arvskattemässigt betydligt mycket fördelaktigare för alla parter om hon splittrar gåvan på er tre och förbehåller sig livstids besittningsrätt, varvid fördelen är maximal. Hjälper

inte det, kan Du efter det hon fullbordat gåvan påminna henne om att gåvan utgör förskott på arv, och Du hotar ogiltigförklara den (OBS. detta råd ger jag inte i egenskap av advokat, enär jag inte känner till alla bakgrundsfakta, och svarar inte för huruvida det är klokt!).

Christian (7.6.2008) Tyvärr blev resultatet motsatsen till avsikten. Sommaren efter Aurelios frånfälle reste jag i juli till Tibet, medan samtidigt Kjells hustru på Virhamn krävde av Gun att bara ett av hennes barn skulle få hela hennes ansvar för Virhamn. Gun lät sig övertalas och skänkte sin del till Michael. Detta fick jag icke veta någonting om förrän jag kom hem från Tibet. Då var allting redan packat och klart, enligt Guns egna ord, och jag hade ingenting att säga till om.

Det hör till saken att jag tillbringat alla mitt livs somrar på Virhamn utom de två åren då vi bodde i Buenos Aires (1953-54), året 1962, då ingen Lanciai var där då vi då byggde vår bastu på Orrebacksgatan, samt 1971-73, då jag var för musikaliskt uppbunden i Göteborg, samt 1976 av samma skäl. Efter 1967 hade Michael bara varit där några somrar då och då och inte ens tio. Jag hade arbetat där varje sommar fysiskt framför allt på försomrarna med att ställa allting i ordning efter vintern medan Michael knappt gjort någonting. Jag hade brukat stå för det fysiska utomhusarbetet och Kjell för det tekniska arbetet. Mina årliga insatser under decennier ignorerades fullständigt, som om de aldrig existerat. Kjells hustru sade mycket betecknande vid ett tillfälle: "Det syns ju aldrig vad han har gjort," därför att de aldrig kommit dit före städningen av naturen efter vintern.

Den som hjälpte min mor juridiskt med detta överlåtande var Bo Arlander, som inte heller lade ett enda ord emellan, fastän han mycket väl visste vad jag gjort och vad Michael inte gjort. Naturligtvis kände jag mig orättvist behandlad. Redan min far hade vädrat denna fara en gång när han uttryckligen sagt till Gun, att det var mot finsk lag att vägra finsk jord i arv åt lagliga arvingar. Detta kom jag ihåg när jag rådfrågade en advokat i Finland om saken. Han kände inte till en sådan lag men rekommenderade mig att vidta lagliga åtgärder för att få min rätt. Detta skulle innebära en utgift, och jag drog mig för att dra i gång juridiska åtgärder mot min egen familj – jag ville inte bidra till att göra den skada som redan vållats ännu värre. Alltså avstod jag med den förhoppningen (som jag uttryckte inför min advokat) att min moster, som fortfarande ägde en tredjedel, skulle kunna återställa balansen med ett mera rättvist förfarande.

Även på den punkten gäckades mina förhoppningar. Efter 15 år skänkte hon sin del till Michael och Kjell, hälften var, och fortsatte därmed på hela familjens linje att fullständigt ignorera mig. Kjell blev upprörd över att hon inte skänkte hela sin del bara till honom. Senare avstod han själv från sin äganderätt, som han överlät till sina båda söner, som han alltså delade mellan dem. Hans hustru, som insisterat på att Gun överlät sin del till endast ett av sina barn, var då inte längre med i bilden som frånskild, men Kjell hade alltså ingen tanke på att överlåta sin del åt endast en av arvingarna.

Senare under 90-talet försvarade Gun sitt handlingssätt med att mina två äldre syskon och jag i stället skulle få hennes Stockholmslägenhet, men denna såldes 10 år senare när hon flyttade till Danmark. Hon råddes att vänta till efter sommaren med att sälja den, då

den under hösten skulle betinga ett minst 10% bättre pris, men hon forcerade försäljningen och nästan slumpade bort den.

Min största besvikelse i detta är inte min egen personliga förlust, hur jag lagligt berövades det ställe jag älskade mest i världen, utan det faktum att inte en enda i familj efter min faders bortgång hade en tanke på att hellre göra vad som var rätt än att tillgodose sina egna intressen. Ingen rättvisa, bara godtycke.

Lars Lönnroth påtalade för mig en gång angående ärvda släktställen det fullständigt normala i, att det alltid blev motsättningar inom familjen mellan de som ville modernisera och de som ville bevara. Problemet därvidlag beträffande Virhamn var, att jag var den enda som önskade fästa större vikt vid bevarandet än vid moderniseringar och radikala förändringar.

Patrick (8.6.2008) Betr. Virhamnsturerna förstår jag så förbaskat bra hur Du känner det. – Upplevde ju själv i min barndom att vi hade ett sommarparadis uppe på Ådholm mitt emot Näse (mellan Isnäs och Kabböle).

Men när det gäller er som har andelar eller nyttjanderätt i godset eller bådadera så är det skäl att komma ihåg att nyttjanderätten i regel är lika, oberoende av ägoandelarna. Jag antar att reglerna i Sverige långt motsvarar dem här i den forna rikshalvan.

Om vad Du skriver om det befogade i att planera generationskiften, håller jag med Dig. Likaså om det mänskliga och naturliga däri framom det skattetekniska. Men det kan inte hjälpa, att man jämnt och ständigt möter människor som tänker som om de inte alls skulle tänka, och känner som om de inte skulle känna. Tempot i världen ser f.ö. ut att bli sådant, att för den som kan kan det kan löna sig att hoppa av innan han stöter sig riktigt illa.

Tur för Dig att Du i alla fall kan förutspå Dig där i Virhamn någon vecka i juni och någon i augusti.

Christian (26.3.2017). Virhamn ligger erbjudet till försäljning på Internet. Annonsen är enbart på finska, men man ombedes kontakta Mikael Strömfors på telefonnummer 0102477870 eller 0503140101 vid Aktia Bank i Borgå.

Initiativet har tagits utan att ett antal berörda parter informerats. Vem har tagit detta initiativ och varför? Både Michael och Margherita har tidigare meddelat sin önskan att komma till Virhamn i sommar, kanske även Rasmus och Bianca, och Daniel har varit regelbunden i ett antal år. Finns det någon förklaring till denna plötsliga hänsynslösa kapitulation?

Kjell. Jo det är sant, Virhamn är till salu. Michael har velat sälja i flera år redan, i olika omgångar. Hittills har vi på Westerberg sidan spjärnat emot och har förhindrat försäljning eftersom alla tre delägarna, Michael 50%, Niklas och Daniel 25% vardera, måste vara överens. Nu har verkligheten kommit ikapp oss och efter en hel del mejlande fram och tillbaka så har den här mäklaren kontaktats och annonsen är inne.

Virhamn har senaste åren utnyttjats allt mindre. Faktum är att alla tre delägarna, och alla andra intressenter som du och jag, Rasmus, Bianca och Margherita, icke är bosatta i Finland. Jag tror inte ett ögonblick att Michael har varit på väg den här sommaren, han har inte varit där två föregående somrarna, och för honom och familjen är det dyrt och krångligt att ta sig dit. Jag själv kommer knappast till Europa den här sommaren, har inte råd eller tid. Niklas med familj har ingen möjlighet, han är i slutstadiet av sina medicinstudier och väldigt upptagen. Daniel hade kanske kommit på några dagar. Då återstår du, som ju har varit där troget. Men att hålla igång stället för en person, du, i en vecka, är inte realistiskt.

Virhamn kostar en del att driva, och ingen vill betala. Hyresgästerna har i några år hjälpt, men det är starkt tveksamt om familjen Nava kommer dit någon mer gång, det har varit väldigt svårt och jobbigt och värre för varje år, och jag har lidit av att se hur mannen kämpar för att klara sig själv och den alltmör dementa frun ett par veckor, han måste vara helt slut efter det.

Själv har jag lidit av att år efter år se hur Storstugan förfaller. Det skulle krävas mycket pengar för att få den i skick, vilket man tenderar att förtränga när det alltid har varit primitivt, möss och husbock. Men mycket av träverket håller på att ruttna, vartenda fönster utom plastfönstret i salen borde förnyas, vilket redan Donnie McNeill påpekade för 20 år sedan. Jag vet inte hur de gamla stockarna ser ut under fasadbeklädnaden, men jag befärar det värsta.

Och sedan det stora bekymret, vattenanslutningen. Det är ingen av oss som kan klämma fram med 14000 EUR för anslutningen plus ett okänt antal ytterligare tusen Euro för ledningsdragning och andra installationer, från dom som vet har jag hört en uppskattning om ytterligare 5-6000 Euro. Hur skulle vi någonsin klara det? Och sedan är det lilla komplikationen att ledningen måste dras över privatmark, dvs. galningen som bor på andra sidan vägen, och för att bara för att jävlas kan han säga nej, och då sitter vi verkligen där med skägget i brevlådan.

Så det är den bistra sanningen. Mina söner konsulterade mig för några månader sedan. Jag kom med ett förslag att man kanske skulle kunna sälja halva arealen och det ena huset. Men hur skulle den delningen se ut? Vilket hus? Och enligt mäklaren kan man ändå inte göra så pga. ägande konstruktionen, vilket var ett besked som vi hade redan för cirka 5-6 år sedan då Michael var i akut penganöd och ville sälja sin del.

Jag är extremt ledsen, och var chockad, liksom du, men måste vara realist, ingenting blir som man vill för att man önskar det.

Niklas. Ja, Virhamn ligger ute för försäljning. Jag tycker det är väldigt tråkigt att du inte har informerats om det här innan. Jag, Daniel och Michael har kommit överens om att Michael var den som borde prata med dig, då han representerar Lanciai-sidan av familjen.

Som Michael har skrivit i hans svar så är det framför allt två anledningar till varför vi har tagit det här valet. Det ena är ekonomiskt. Virhamn kostar redan en hel del pengar för

oss, pengar min familj i grund och botten inte har med två barn och extremt låga inkomster. Kostnaderna för Virhamn kommer också öka de kommande åren och ju mindre tid vi har på plats för att reparera/ordna saker själva, desto mer kommer det att kosta oss.

Och där är det andra problemet. Ingen av oss har spenderat mycket tid på Virhamn de senaste åren. För egen del så har jag inte varit där de sista fem åren. Det beror på många orsaker, bland annat det att jag har behövt arbeta hela somrarna för att få ekonomin att gå runt och för att det ligger för långt borta. Jag bor i Norge, Michael i Danmark och Daniel i Sverige. Ingen av oss bor i Finland och det är väldigt mycket svårare att upprätthålla ett ställe som Virhamn när man är flera länder bort.

Det här betyder inte att detta är ett lätt val. Tvärtemot så har jag i alla fall gått omkring i flera år och med sorg tänkt över möjligheten att vi måste säga Virhamn. Jag har en stor del av min barndom knuten upp till Virhamn och det är också en av de få kopplingarna jag fortfarande har till Finland. Men samtidigt så ser jag inte för mig att mina egna barn kommer att få samma upplevelse av Virhamn, det är alltför många omständigheter som skiljer mellan min familj nu och den familjen jag växte upp i på 80-talet. Det är sorgligt att vi säljer Virhamn, men jag har efter flera års tänkare inte kommit fram till någon annan lösning.

Det här är alltså hur jag tänker. Jag hoppas du och Michael kan ha ett givande samtal kring det hela.

Rasmus (27.3). När Michael ringde mig så var jag inte alls särskilt förvånad. Jag har själv länge funderat på framtiden för Virhamn och heller inte sett någon annan långsiktig lösning utifrån våra förutsättningar idag, dvs. att vi alla befinner oss i andra länder (Tiirikainens undantagna). Jag och Bianca som ändå bor relativt sett nära tycker likväl att det är ganska krångligt att ta sig dit. Att åka dit över en helg för att ge stället lite extra kärlek är helt enkelt inte görbart härifrån. Att transplantera Virhamn till någon annan plats går inte och jag misstänker att en pan-nordisk HyperLoop dröjer ett antal år dessvärre.

Likväl känner både jag och Bianca en stor sorg. Det är så mycket minnen och historia knutet till stället och det är jättesvårt att acceptera att de banden måste klippas. Samtidigt så vet jag att det viktigaste av allt, oavsett var i världen vi befinner oss, är gemenskapen. Mina absolut bästa minnen av Virhamn är i slutändan allt som vi gjort tillsammans där. De stora måltiderna, utflykterna, sitta nere på stranden tillsammans inför solnedgången, ligga vaken sent på kvällen och läsa en bok samtidigt som resten av huset går o knyter sig, och alla de andra otaliga sakerna som vi gjort där. Den gemenskapen kan vi dock ta med oss och det är min förhoppning för framtiden, att vi alltid då och då, någonstans, kan ses och vara tillsammans för att skapa nya minnen.

Rent praktiskt är både jag och Bianca intresserade av att åka dit (minst) en sista gång för att ta farväl och eventuellt hjälpa till att ta tillvara på ex. konst, släktklenoder osv. eller

forsla bort en del av sakerna. Håll oss gärna underrättade om hur det går och vad som händer.

Christian (21.4) Naturligtvis har jag här i Italien diskuterat situationen med Aurelios (våra) släktingar, som med sina betydligt mera omfattande familjer och erfarenheter av släktangelägenheter har haft en hel del att komma med. Emellertid vill jag inte framföra deras råd och synpunkter här - ännu.

Dock vill jag framföra två andra citat av finlandssvenskar med relaterade erfarenheter. Den första är en gammal god vän till mig i Finland sedan 25 år, och för mig väger hans ord tyngst:

"Hoppas Dina anhöriga tar sig en tankeställare. Rekommenderar att de ger sig tid att reflektera över hur värdefullt ett sådant släktställe är som Virhamn. Fastän Povel besjög ett gammalt ruckel och ingenting att jämföra med Virhamn, (<https://www.youtube.com/watch?v=XjtNn0tnHgA>) är det ju "minnena från förr som mot en slår när man genom grinden går." Det är sådant man inte frivilligt skall avhända sig, och som man är skyldig att se till att övergår på kommande släktled i minst samma skick som man fått uppleva det."

En annan god finlandssvensk vän till mig är Laila-Carita Saxberg, som bor i Göteborg men mest arbetat utomlands, bland annat som diplomat i Amerika. Även hennes familj har haft ett släktställe i Sibbo skärgård, som majoriteten av delägare beslöt att sälja för ett antal år sedan, med mera bekymmer som resultat än vad de hade av förvaltningen av själva stället. Så här har hon sagt:

"Vad ni än gör, så sälj inte bort ert släktställe i Finland. Om ni gör det kommer ni aldrig att kunna förlåta er själva, för när det är gjort är det gjort, och då finns det ingen väg tillbaka."

Den uppenbara möjligheten föreligger, att det kan visa sig betydligt svårare och mera smärtsamt kännbart att avveckla stället än att fortsätta förvalta och vårda det som vanligt, som vi ändå kunnat göra hittills i 93 år.

Kjells huvudargument för försäljning tycks ha varit skräckscenariot inför kostnaderna för installationen av det vattenrörsystem som drabbat Sarvsalö som en tvångsmardröm, vilket dock ett antal Sarvsalöbor resolut gjort motstånd mot, och av vad jag har förstått skulle operationen vara helt frivillig och egentligen inte vara nödvändig för sådana hushåll som bara använder vatten sporadiskt under perioder som inte är längre än en vecka. Vårt gamla avloppssystem, har det hetat, är fullt tillräckligt för det lilla vi använder. Det är huvudsakligen för de under hela året bofasta som det nya dyra vattensystemet visat sig ofrånkomligt.

Jag vill även erinra om, att utom jag har även Rasmus tidigare anmält sitt intresse för att ekonomiskt hjälpa till vid behov.

Michael. Hej Christian,

Ja, vi ses ju om 2 dagar så vi kan vänta med ytterligare debatt tills då, men jag vill ändå säga följande:

Jag förstår fullkomligt vad du menar och är egentligen mycket enig med de citat du sände.

Du har rätt i att det inte är ett måste att etablera kommunalt vatten och kloak.

Brunnen är dock döende så något måste göras. Vattnet har blivit allt sämre hela tiden.

Sedan har vi en massa fönster som behöver renoveras och ett duschrum likaså.

Så behövs det en bättre tupp med modern biologi om inte en riktig toalett. Och så vidare och så vidare.

Men det viktigaste är att det saknas lust för att fara dit från oss som äger stället.

Det är allt för krångligt för de flesta i min familj och det samma är det med de andra inklusive Rasmus som bor närmast.

Så skall man bevara det för att ha det för eventuella kommande generationer?
Eller skall man sälja det och använda medlet till något bättre?

Ja, det är ägarnas fria val, som även Gun velsignade ganska kort före hon gick bort.

Christian (2.5) Jag pratade med banken idag. Anledningen var att en kvinnlig god vän till mig, som är i en liknande situation som vi, rådde mig att prata med banken om möjlighet till lån till att, om det behövs, hjälpa till med utlösningen av Niklas och Daniel. Naturligtvis vore det ju bäst om din affär kunde lyckas och lösa hela situationen. Jag ville bara att du skulle veta att denna extra möjlighet finns, att jag har en del i fonder på banken och är helt skuldfri utan några banklån, och Handelsbanken (min bank) har kontor även i Finland.

Michael. (6.5) Tack för ditt email om banklån. Ursäkta att jag inte svarade tidigare.

Det är nog bra tänkt men jag har inte råd med det. Banklån kostar.

Jag tror inte någon av oss ville kvalificera som låntagare med den ringa inkomst vi båda har. (pension) oavsett säkerhet.

Dessutom kan vi inte använda ägendomen som säkerhet då den finns i ett annat land. En finsk bank ville inte vara intresserad då vi inte bor och arbetar där.

Anyway, låt oss se vad som sker. Det ser faktiskt lite ljus ut.

Christian. (11.5, till en utomstående, utdrag) Tyvärr har jag inte lika goda familjenyheter själv att berätta. Jag var visserligen nere i Italien i vanlig ordning och firade påsken med min faders kusins familjer och andra släktingar, som jag har bättre kontakt med än med scientologerna i min familj.

Dessa har nu fått för sig att de skall sälja vårt familjeställe i Finland, som inköptes av mina morföräldrar för 93 år sedan och som är en skattkammare på naturskönhet, kulturminnen och andra ovärderliga bidrag i konst och litteratur genom fyra generationer...

Stället med trädgård och strand, storstuga och bastu ute i skärgården på en hektar ärvdes av min mor och hennes syster samt hennes brorson, min enda kusin, då min morbror dog ung. Gun var själv inte mycket där medan Aurelio var där desto mera och förvaltade stället med oantastlig ordentlighet. När han gick bort skänkte Gun sin del till Michael, som bodde i Danmark med sin familj. Hennes syster, som bodde i Canada, skänkte omsider sin del till min bror Michael och min kusin Kjell, som alltså båda blev delägare till 50%. För ungefär tio år sedan skilde sig Kjell från sin hustru och skaffade sig en ny och flyttade till Nya Zeeland med henne, där de ännu bor. Han överlät då sin del till sina båda söner, av vilka den äkta bor i Norge med sin familj och inte har besökt Finland på ett antal år, medan den andra sonen, som är en adopterad colombianare, håller till i Örebro. Ingen av dessa, varken Michael eller Kjells båda söner, har någonsin arbetat för att underhålla stället, medan jag har gjort det under 40 års tid.

Man kan fråga sig varför jag exkluderades från allt ansvar av denna familj, både av min mor och av hennes syster, medan egentligen ingen av de tre delägare visat något större ansvar.

Nåja, Gun var ju scientolog, medan jag inte var det, vilket kan förklara en del, men låt oss inte gå mera in på detta. Ännu finns det ett svagt hopp om att stället kanske kan räddas, kanske dåarna i min familj plötsligt kan tänka om och fatta någonting, ett underbarare sommarställe kan man inte ha i världen, och naturligtvis fann de genast en köpare. Stället utannonserades efter vintern utan att jag ens blev informerad, och när jag kom hem från Italien var det redan praktiskt taget sålt med halva köpesumman färdigt deponerad. Hela köpesumman var 450,000 Euro, vilket skulle göra tre miljonärer i familjen för något de fick gratis.

C.G. (som svar, utdrag) Om Gun gav hela sin andel till ett enda av sina fyra barn kan det betraktas som förtida arv, och sådant kan överklagas av de förfördelade, som har samma lagliga rätt till sina andelar som den gynnade, om de inte kompenseras på annat sätt.

Kjell (8.5) Hej alla

Jag har några små önskemål. Kan inte önska mig någonting större än vad som kan skickas med post runt jorden. Christian är säkert den som har bäst koll på just de här.

Två böcker: Christine-Louise Gestrin *Äppelkriget*. Harry Martinsson *Aniara*. Båda minns jag står på nedersta hyllan.

Carls och Ingeborgs förlovnings fotografi, hänger på väggen vid plastfönstret.

Gärna också färgfotot av Carl styrandes segelbåt.

Jag såg en gång en slags illustrerad dagbok av Gutti. Jag tror den var i ett skåp i Lullans rum.

Alla fotografier är av intresse, så det vore toppen om Christian kunde åta sig att digitalisera dem i bra kvalitet och lägga ut på nätet, förutom dem som han redan har gjort.

Christian (13.6) "Aniara" och "Äppelkriget" finns utplockade och bevarade för dig, liksom fotona av Carl och Carl-Inge (förlovningsfotot från väggen). Däremot var det mycket vi inte kunde hitta. Samtliga historiska diapositiv från Virhamn var borta, som var den största och intressantaste delen, men det troligaste är väl att du själv tidigare tagit hand om dem. Av de övriga (mest resor i Amerika av Carl-Inge och Donnie&Britta, mest regattor,) togs om hand av Bianca, medan jag bara tog hand om en låda mycket gamla bilder samt resan 1967 till Petersburg (Leningrad på den tiden). Någon "Guttis dagbok" kunde vi inte hitta, jag minns ingen sådan, jag minns bara hans loggbok (som även var borta), och även hans fotoalbum från Göteborg var borta. Alla de andra albumen (utom ett) tog Rasmus hand om för att digitalisera dem, liksom det mesta av alla brevsamlingar och andra dokumentsamlingar, främst från 20-talet med Harry Röneholt.

Kjell (16.6) Nej jag har inte tagit några foton eller diapositiv från byrån.

Du har tidigare refererat till byrån som "min" byrå, vad grundar du det på? Nog för att den är trevlig. I vilket fall har jag ingen möjlighet att frakta hit den.

Tack för att du hittade böckerna och fotona, du kan ge Daniel i uppdrag att skicka dem.

Christian (till Michael, 20.6) Ännu ett mysterium från Virhamn: När vi inte hittade några Virhamnsbilder bland diapositivsamlingarna tog jag för givet att Kjell hade tagit hand om dem. Han har svarat negativt och vet ingenting om dem - han tog för givet att de alla skulle finnas kvar. De är alltså spårlöst försvunna, kärnsamlingen av Virhamns diabolbibliotek på minst 200 diapositiv från vår barndom på Virhamn. Någon måste ju ha tagit hand om dem. Kan Britta ha tagit dem till Canada? Kan någon annan Westerberg ha tagit dem till Örebro? Hoppas de kan spåras.

Det var många år sedan jag själv tittade till dem, men då de alltid låg i den nedersta sekretärlådan som nästan var omöjlig att öppna tog jag för givet att de alltid fanns kvar där. Plötsligt, när man äntligen vill arkivera dem, är de borta med ett stort frågetecken.

(inget svar och ingen lösning på detta mysterium.)

Michael (20.6). 20 Jun at 11:25 PM

Hej Christian,

Jeg beklagar hemst mycket till upplösningen av din verkstad. Det var verkligen ohyggligt! Så vann kapitalet igen! Kapitalistjävlar. Liknande med Virhamn där vi blev tvungna att sälja då det kostade för mycket att fortsätta enligt nya krav, som ingen av oss hade råd med. (kloak osv.)

Helt onödigt krav så lite som släppts ut. Något naturen mycket väl kan ta hand om .

Själv har jag fortsatt tänkt över förlusten av Virhamn. Jag tänker väldigt mycket på det och efter att ha auditerat allt man kan som påverkat en negativt så som förlust, saknad,

etc finns det bara kärlek kvar och den kan man inte auditer ut naturligtvis. Så jag tänker fortfarande på hur jag (vi) kan behålla stället.

Min tidigare plan B är fortfarande möjlig beroende på när detta nya kapital (igen!) kan tagas i bruk. I värsta fall, om det dröjer för länge kunde jag till och med tänka mig att köpa Virhamn tillbaka! Jo, så långt kunde jag gå om pengarna räcker.

Inget lovat men, men det finns fortfarande en spricka i det omöjliga som man kan krypa igenom!

Jag hoppas verkligen du får en ny verkstad att arbeta i. Det är du värd.

Du har säkert hört många gånger hur duktig du är med din musik och ditt författarskap och ikke minst din vackra sångröst.

Utöver det vill jag framförallt säga att du är en jättefin människa. Efter att ha levt med dig i en vecka har jag öppnat ögonen för vem du är, – inte längre den där irriterande eller konstiga lillebror, men en härlig människa.

Det var fint att vara tillsammans med dig.

Rasmus talade om att vi skulle ha en storfamilje träff på Enggårdens .

Bra ide tycker jag. Få se när det blir. Det skulle Rasmus arrangera.

Alla Westerbergare och lanciaiar.

Vi ses där.

Michael (30.6) Efter att ha läst den igenom ordentligt fick jag lust att kommentera den.

För att vara en dokumentär skall den ju vara sanningsenlig och då jag fann några felaktigheter tycker jag att de borde nämnas. Du har lagt in en del av dina åsikter som fakta och det får man inte göra i min värld, speciellt inte om de är kränkande.

Till exempel skriver du att du tog avstånd från Scientologins hårda organisation. Som om det vore ett faktum att den är hård.

Du borde ha skrivit "...för **mig** hårda organisation....". Då de allra flesta människor inte upplever den som hård är det knappast ett faktum. "Far var emellertid avståndstagande som den ekonom han var.."

Det antyds att det ville vara oekonomiskt att inte ta avstånd. Millioner människor har fått bättre ekonomi tack vare Scientology.

Pappa och jag hade många samtal om Scientology. Han ville inte engagera sig i det för han ville inte ha med Religion att göra. Det var hans argument. Han fick auditering som han betalade för, tyckte om och han stöttade Gun i det, också ekonomiskt, så jag kan inte se att det är relevant att skriva som du gjorde.

Angående överlåtelsen av Virhamn till enbart mig skriver du att jag inte hade någon tanke på vad de andra syskonen skulle få.

Det vet du ingenting om. Du har inte frågat mig heller.

Faktum är att jag ville laga ett bättre Virhamn för alla i familjen. Gun visste att jag kunde och ville. Enggården hade precis blivit renoverad / uppbyggd av mig så jag visste hur jag kunde renovera Virhamn och modernisera det som var många önskemål.

Jag var igång i 1994 då överlåtelsen skedde, – vi fick bl. annat flyttat en hel del sten för att göra lillstugustranden vackrare. Ny båt, mm.

Att det inte blev så mycket renovering senare har sin egen historia men handlar messt om detta: (och detta är mellan oss 2), Kjell gav sin del till sina söner som inte alls var ekonomiskt kvalificerade till att vara med och renovera stället. Kjell var, och vi 2 såg fram emot förbättringar tills detta med sönerna hände. (Och Kjell flyttade till NZ) Där gick renoveringarna i stiltje då de andra 2 inte hade råd.

Jag såg dock fram emot att ta tag i det igen när jag blev pensionerad och fick mera tid och då kunde vara min egen billiga (gratis) arbetskraft. Att Gun också visste att jag (och Susanne) var de enda som ville/kunde ta hand om henne när hon inte kunde bo ensam längre, är en annan faktor i överlåtelsen du inte nämner i det sammanhanget.

Det där med att Gun inte kände sig väl till mods med så många pengar, som den konstnär hon var och därför frivilligt ville betala arvskatt är lite för mycket påhitt. Pappas pengar var svarta. Hon kunde inte använda dem utan risk för att få krångel med polisen/skattemyndigheten. Och det var inte frågan om arvskatt alls. Genom den advokat jag skaffade förhandlades det ned till att bara betala inkomstskatt för de senaste 5 årens ränteinkomster! Därefter kunde hon fritt disponera dem. Du skrev att hon ville göra rätt för sig på grund av hennes ställning i kyrkan som hade dåligt affärsrykte.....en Kyrka som officiellt blivit erkänd som en bona fide religion...

Du hänvisar säkert till the fake media...men det är ingen sanning i ditt påstående. Hon sålde Surbrunnsgatan för att den var för stor för henne. Hon ville ha något mindre och samtidigt öka sitt kapital-- sunt ekonomiskt tänkande. Att hon sålde lägenheten i Enskede på våren i stället för på hösten till mindre pengar --- jag vet inte var du fått det från. Jag har checkat detta med google + en kontakt inom fastighetsförmedling i Sverige och det har inte någon betydning om det är höst eller vår.

Och så till sist skriver du om den stora stygga vargen Michael som försökt sälja Virhamn "i flera omgångar".

Du vet mycket väl att det bara var en gång jag nämnde frågeställningen för Kjell som förkastade den.

Och det gjorde jag också genast. Det var då 2008, när vår bank gick i konkurs och vi blev krävda på att betala hela lånet för gården.

(Vi lyckades till slut hitta en annan bank som tog över lånen).

"och lyckades genomdriva en annonsering till salu då de andra delägarna gav med sig"

Det låter som om jag mer eller mindre tvingade dem.

Det visade sig att Daniel redan hade börjat forska i möjligheten att sälja. Han hade till och med redan fått ett bud från en mäklare bara ett år tidigare.

Vad som egentligen hände var att jag fann mig själv ganska ensam med Virhamn. Michelles familj ville hellre till Spanien. De andra i min familj var mindre intresserade. Virhamn å andra sidan krävde en ny större investering (kloakering) som ingen av de andra 2 ägarna hade råd med. Och något jag inte hade råd med ensam. Det blev därmed naturligt att tänka på alternativet att sälja stället och göra nytta av värdet hellre än att det bara ligger där och blir sämre. Så jag mailade Niklas och frågade försiktigt vad han hade för ideer om framtiden för Virhamn och om han hade tänkt tanken att sälja det. Ganska överraskande svarade han att han hade tänkt på det samma mycket och berättade där att Daniel redan hade börjat.

Så började det och jag erbjöd mig att hitta en bra mäklare.

Det är tydligt att du var bitter över försäljningen i din inlaga. Och jo, du har själv sagt att det kommer att ta lång tid att komma över det.

Jag tycker dock att det är fel att skylla på Michael, Scientologin och griskhet. Alla i familjen utom du välsignade försäljningen. Till och med Rasmus, som bodde närmast och ändå tyckte det var krångligt att ta sig dit.

Som jämförelse – för mig är det närmare och billigare att ta mig till Toscana! Jag tror inte någon av oss andra tycker Virhamn är ovärderlig och oersättlig som du skriver.

I så fall hade vi inte sålt det!

Något med liknande värde kan skapas. Det är händelserna på Virhamn, bilderna av dem som sitter fast, om något. Inte stället.

Du behöver inte skriva någon dementi. Jag ville bara skriva detta till dig för att sätta sakerna på plats.

Om du i framtiden tänker skriva något om mig eller Scientology, direkt eller indirekt, i brev eller i frihetstänkaren så var vänlig och skicka det till mig först så jag får rätta dig om så behövs. Det hade vi ett avtal om sedan tidigare. Var snäll och håll dig till det.

Och kommentera gärna till mig.

Som Ron Hubbard en gång skrev i en artikkel som svar på en kritisk sådan från den berömda författaren William Burrows:

"I guess the world needs it's William Burrowses".

Ha det gott. Och som sagt, jag tycker mycket om dig oavsett.

Christian. Bra, Michael. Jag tror inte att det blir något mer skrivet om detta. Eventuellt besvarar jag dina synpunkter senare. Som omedelbar kommentar bör jag dock äntligen helt citera Kjell:

"Jo det är sant, Virhamn är till salu. Michael har velat sälja i flera år redan, i olika omgångar. Hittills har vi på Westerberg sidan spjärnat emot och har förhindrat försäljning eftersom alla tre delägarna, Michael 50%, Niklas och Daniel 25% vardera, måste vara överens." etc.

Problemet är att jag växte fast i Virhamn och har svårt för att lämna de rötterna. Det är dock skönt att veta, att om det problemet är jag inte helt ensam.

Som sagt var, det är bara att göra det bästa av saken... och det värsta är över.

Michael. Nå det var ju intressant att Kjell skrev det. Så det var där du fick det från! Det är ju ren och skär lögn det där med flera omgångar! ("The overt doth speaks loud in accusation")

Nå, bra nu vet vi det.

Christian (1.7). Ännu en kort kommentar till dina välkomna justeringar.

Det var mycket jag utelämnade i dokumentären – allt är helt enkelt inte värt att nämnas.

Gun förstod inte själv det tekniska i Magnus Lund-transaktionen och kallade det själv "arvsskatt". Hon gav ingen information om saken förrän i efterhand, och då det tidigare hade hetat att kontot i Schweiz skulle få fortsätta "inkognito", hon ville till och med dela upp det på olika konton på oss fyra, och Magnus Lund-affären plötsligt dök upp som motsatsen, blev man ju naturligtvis ställd.

Tidigare hade hon använt slut både arvet från Morfar (100,000 mark) och Lullan på väldigt mycket Scientology, så mycket, att Aurelio under sitt sista år räknade ut och varnade henne, att hon efter hans död inte skulle kunna bo kvar på Surbrunnsgatan.

Det var bara några detaljer. Som sagt var, jag tror inte det blir något mer skrivet om saken, men tack för dina kompletterande upplysningar, i synnerhet om Westerbergarnas agerande. Bakom Daniel stod naturligtvis hela tiden Marika. En av de avgörande faktorerna i tragedin var tydligen Kjells (oundvikliga) skilsmässa från henne med avflyttning med Virginia till Nya Zeeland och uppgivandet av Virhamn åt sönerna.

Michael. Bra. Magnus Lund - vem var det? Var det namnet på Advokaten som förhandlade med Skatteverket?

Christian. Ja.

Gunnar (2.7). Nu när jag summerat allt slår mig följande kontroversiella(?) avkok:

Pappa Aurelio's "marknadsekonomiska bejakanden" är vad som möjliggjorde Virhamns fortlevnad. Det var han som ackumulerat tillräckligt med pengar för att familjen inte nödvändigtvis skulle behöva komma överrens ekonomiskt om vad som måste göras, genom att behöva skrapa fram de pengar ur egen ficka som kanske inte funnits hos var och en. Nu vet jag inget om storleken, men mamma Guns lägenhet på Surbrunnsgatan skulle när hon dog, ha inbringat flera miljoner antagligen. Vilket också hade varit ytterligare en "kapitalistisk" lösning på just de immateriella värden du så riktigt omhuldar.

Hårddraget: Pappas världsliga utförsgåvor skapade grunden för allt. Mammas "fanatiska" ideologiska/andliga/konstnärliga livsstil förstörde denna grund. Det är ju lättare att göra av med pengar än att generera dem. Särskilt då när någon annan än man själv har svettats ihop dem.

Det värsta av allt: om du, med dina kapaciteter, hade sålt ut dig till de odemokratiska/dogmatiska kulturradikalerna på 70-talet (anschluss) istället för till den sk "borgerliga" högkulturen, hade du antagligen varit rik idag, jämförelsevis... och därmed hade du kunnat köpa ut Virhamn rakt upp och ned! Med de miljoner din förmodade författarlägenhet på söder i Stockholm hade inbringat vid din pensionering. OCH cirkeln hade slutits, genom att du, med "kulturvänsterpengar", plötsligt skapat ett nytt "Virhamnsmandat" värt X antal miljoner, till din pappas stora förvåning/förtjusning, postumt...

Att inte begå nämnda "anschluss" innebär att man måste sälja sig själv på öppna marknaden, vilket hade krävt en betydligt mer kommersiell approach till kulturlivet än du mäktar med. Alltså moment 22 i ett nötteskal...

Om dessa rader får dig att känna dig medansvarig i viss mån för det inträffade, inser jag risken att du, av två onda ting, väljer det minst plågsamma, dvs att avsluta vår över 10-åriga dialog. När andra poserar i media med sina intellektuella konstruktioner och ideologiska partsinlagor, känner jag det som min plikt att bära "objektivitets-korset". (Därav mina ursprungliga planer på att bli domare, som avbröts kommen 75% in i den världen) Som i ett nollsummespel blir man då både hatad och älskad av alla. I denna objektivitetskorridor tycker jag mig också ha mött dig flera gånger. Det är ju inte särskilt trångt där om man säger. Därav mitt trogna följande av dina livsgärningar.

Väntar ännu en tid på att även du (min Brutus) ska synas i objektivitetskorridoren åtminstone då och då, till förmån för "miljöhysteri" istället för "klimathysteri"...

PS. En kvalificerad gissning: Gun och Aurelio torde ha ett och annat att säga varandra däruppe...

Gunnar. Herregud vilken hopplös historia! Vilket övertygande bevis utgör inte denna "grekiska" tragedi för att sammanhållningen inom en flock inte är möjlig med så vitt skilda ideologier, värderingar och livsstilar. Dessutom, allt detta trots blodsband!

Hur f-n kan någon då tro att människoflockar, med diametralt motsatta värderingar/agendor, ska kunna samsas i miljontal och bli överrens i ett och samma land med alla dess komplicerade beslut om lagar och uppförandekoder? Vare det politiska, kulturella, religiösa eller militära sådana. Ett av 70-tals-flummets helveten, storfamiljen/kollektivet kunde så sent som igår studeras via Lars Molins film på TV. Fundamentet i denna livsstil var förstås det svårt missbrukade begreppet demokrati och allas lika värde. En mänsklig uppfinning som hela tiden måste bruka våld på naturens egna hierarkiska strukturer för att fungera. Att diktaturer också brukar våld, fast i "motsatt riktning", utgör inget bevis för att demokrati som vi tillämpat den, en man en röst, är "den slutgiltiga lösningen". Lenin var antagligen inte en mindre ideologisk skurk än Hitler. Räkna bara på vem som orsakade flest oskyldigt döda.

Selektiv demokrati eller selektiv diktatur, vilket man vill, är nu det enda som återstår, som en syntes. I praktiken betyder det att man tar hänsyn både till de starka och de svaga i ett samhälle. MEN, att ingen som saknar kompetens i ett ämne, ska kunna blockera viktiga beslut eller missbruka sina "demokratiska rättigheter". Det visar sig nämligen att dessa "rättigheter" blir långt mer omhuldade än sina motsvarande "skyldigheter", när det kommer till tillämpning i de enskilda fallen! O s v...

Sensmoral 1: I din "mångkulturella" familjeflocks scenario hade varken diktatur eller demokrati hjälpt särskilt mycket. De flesta hade troligtvis blivit missnöjda, vilken ideologi som än hade tillämpats. När inte ens "mångkultur" inom en flock med blodsband fungerar, hur f-n ska den då kunna fungera utan sådana band? Om denna min analys kommer nära verkligheten, borde du paradoxalt nästan skatta dig lycklig över att denna kolchos-liknande lösning hållit så pass länge. Men å andra sidan är det just här det förrädiska ligger. Under alla dessa år av inbillad/fiktiv sammanhållning har känslor odlats för kärleksobjektet (Virhamn). För, vem orkar frivilligt avstå från en oemotståndlig älskarinna, bara för att denna senare kanske visar sig vara "gift" med en annan och därmed utgjorde en "omöjlig" passion från första början...

Sensmoral 2: Livet erbjuder inga gratis varaktiga kärlekslösningar. Ju längre sådana, desto högre pris betalar man. Det är en naturlag som bara obotliga romantiker vägrar erkänna. Dvs, pragmatism är din enda (känslomässiga) räddning här.

Den mostern som undanhöll släkten sina miljoner, verkar ha haft anledning därtill. Jag skulle ha gjort detsamma om risken varit att pengarna bit för bit börjat driva i riktning mot Scientologkyrkan. Dvs enormt tråkigt men kanske nödvändigt.

"Om jag hade fått bli delägare" ...

Vad jag vet så kan en delägare i fast egendom alltid kräva att få ut sin del när som helst, om inte denna rätt bortförhandlats. Då måste de kvarvarande delägarna lösa ut denne. Kan de inte göra det måste objektet säljas. M a o skulle du antagligen inte kunnat ha stoppat en försäljning, utan att lösa ut den/de som ville sälja. Dvs precis vad som skedde

i min familj detta år. Mina två systrar "löste ut" mig från vår mors dyra bostadsrätt, för att själva kunna behålla bostadsrätten tillsvidare...

Ja, det går sannerligen att dra många växlar på din historia, då denna "familjekonkurs" antagligen har bäring på flera av vår moderna civilisations dito.

Mina kondoleanser,
/Gunnar

PS. Vid din avslutande vackra men också symboliska solnedgångs-bild, fälldes nästan en tår, t o m av mig. Varför? För att jag är såväl sakligt som romantiskt lagd. Min överlevnadsstrategi...

Michael. Jag förstår inte varför du inte justerade resten?

Det är ju dina åsikter och vinklingar du skriver, som jag påpekat, och inte fakta.

Du borde ha justerat dem också , om inte annat så skriva att det är vad du tycker.

Det är ju för sent nu, men det slutar med en dålig smak i munnen för mig.

Christian (5.7, svar till Michael). Jag skrev tidigare att jag inte ville skriva mera om saken. Nya uppgifter föranledde ändå en nödvändig korrigerings av ett rent sakfel, men längre fanns det ingen anledning att plåga sig med att gå. Jag anser att Virhamn slarvades bort genom förhastade åtgärder, Ove Pauls inlaga om kloaksituationen ('skitförordningen') gör det ganska klart att ärendet var förhandlingsbart ("Det kan inte stämma att kommunen skulle velat tvinga er till en lokal klokanslutning för 10,000 euro," etc) varför avvecklingen var brådstörtad och onödig. Jag håller det för antagligt att det var Marika som låg bakom att Daniel kontaktade en mäklare, vilket bidrog till att du och Niklas föll för frestelsen och bekvämligheten i att göra sig av med stället. Marika var mot Virhamn nästan från början - hon försökte till och med övertala Nils och Tua att sälja Bockhamnen. Det har varit en hel del fortsatt diskussioner om haveriet i efterhand som jag bevarar men inte vill publicera, åtminstone inte på ett tag. Jag ser det som en tragedi som liksom alla olyckshändelser hade kunnat undvikas och som nästan har suicidal karaktär. Jag skäms för min egen familj för att det har hänt och för hur det gick till, och jag vet inte hur jag skall kunna berätta det för släkten i Verona. Jag har ännu inte kunnat göra det.

Vem har inte dålig smak i munnen över förlusten av Virhamn?

Michael. Jag förstår dig nog.

Det var ju intressant det där med Marika och vad du skriver om Bockhamnen. Inte så konstigt att det inte var någon av oss som tyckte om henne. Hon hade något önskat över sig.

Hur går det nu med arbetet i ny miljö? Har ni fått ordning på saker och ting så du kan fortsätta ditt arbete någorlunda ok?

Christian. När vi passerade Borgå på vägen in till H-fors fick jag aldrig veta att M. skulle träffa den nya ägaren. Jag fick den uppfattningen att han bara skulle träffa mäklaren för första gången. Annars hade jag följt med. Således fick jag aldrig träffa den nya ägaren.

En annan måste fråga sig varför jag konsekvent blev överkörd av familjen. Jag var den enda som betraktade Virhamns miljö och karaktär som det viktigaste och var därför emot tvångsmoderniseringar, skogsavverkningar och andra hårda ingrepp i naturen och hemmiljön, medan alla de andra forcerade kostsamma företag, ofta onödiga, som till exempel bryggans avlägsnande, som om modernisering var påtvingat, men det finns viktigare saker på ett lantställe än de allra senaste tekniska moderniteterna. Ändå välkomnade jag moderniseringar så länge de var rimliga och inte förstörde något. Således bar jag själv upp hela taket på Storstugan, varje tegelpanna (Partek), när den fick nytt tak 1979.

John (12.7). I din familj tycks inte heders- och anständighetsprincipen "en för alla, alla för en" vara applicerad då du tydligen från början varit konsekvent överkörd på grund av dina avvikande meningar. Din brors föresats att inte dela med sig likviden av det enda er mor lämnade efter sig sällar sig till indicierna på att huvudsyftet med att försälja ert släktställe var att omsätta det i pengar att kunna använda på Scientology, som är känt för att ständigt sluka mera pengar för sin lockelsemyt om "bron till total frihet" som är rena bedrägeriet. Frihet kan man bara finna genom sig själv – aldrig med artificiella medel, allra minst med pengar. Varför skulle annars din bror behöva pengar? Allt tyder på detta: att du konsekvent hölls utanför planerna, att man inte ens vände sig till dig när det gällde att få fram bilder på ert ställe, fastän de var svåra att komma över utom just genom dig, den hårda försäljningen utan återvändo i din frånvaro i Italien, liksom för att förekomma att du skulle kunna sabotera den – jag säger inte att det är så, bara att det skulle kunna tolkas så. En granskare måste ta alla möjligheter i beaktande. I anständighetens namn borde helt enkelt försäljningen gå tillbaka. Annars är det som du säger – du har ingen familj mer, och inför en situation som denna är jag tacksam för att jag aldrig haft någon.

Christian. Här måste jag få försvara min bror en del. "Jag tror inte någon av oss andra tycker Virhamn är ovärderligt och oersättligt som du skriver. I så fall hade vi inte sålt det!" Däri ligger kärnan av tragedin. Ingen av de andra såg unikheten i Virhamns naturskönhet och egenskap av paradiset, vackraste stället på Sarvialö, säkert ett av de vackraste i Finland. Därför älskade Carl och Ingeborg stället så att de kunde stanna där ända till 8 november med morgondopp varje morgon. Gun och Britta delade samma kärlek, varför Gun var där i stort sett varje sommar hela sitt liv minst en vecka, även för Britta var det extremt kärt just för att hon från Canada inte kunde besöka det oftare än hon kunde, medan alla mina syskon svek det. Marcus var bara där tre gånger efter 60-talet, Margherita en gång efter sin avflyttning till Amerika 1983, ehuru båda alltid ville tillbaka, och även Michael var borta i långa perioder – även han var ju tidvis gift i Amerika. Mycket berodde på att varken Donnie, Marcus hustru eller Marika kunde

trivas där. Kjell gjorde mycket för stället men kunde efter sin avflyttning till Nya Zeeland inte göra något. Morfar klagade högljutt över denna familjefrånvaro och beskyllde ständigt familjen för otacksamhet. Genom att jag var desto trognare uppstod det ett särskilt förhållande mellan mig och dem, så att de såg mig som en extra son, vilket även Lullan omfattade. Till och med Heja (Tuas mor) kunde kalla mig "Kjells farbror", kanske för att jag förstod Gutti så bra, familjens enda violinist någonsin, då jag utrannsade hans öde och rekonstruerade "Guttis dagbok". Scientology hade ingenting med saken att göra, utom genom att Gun förbrukade alla sina arv och lämnade sin familj resurslös – det var hennes svaghet, inte Scientologys fel. Jag var ensam om känslighetens insikt för naturen, jag var ju den enda musikern i familjen, och fastän jag var där varje sommar led jag av att aldrig kunna stanna där längre på grund av invasionerna av de andra som ville vara där för sig själva. Därför fick jag aldrig träffa Nevas, Tiirikainens extra hyresgäster, då jag alltid måste flytta på mig innan de kom.

Jag beklagar, John, men Scientology var oskyldigt. Familjens tragedi, och framför allt Aurelios, var att alla de övriga av oss lät sig bli beroende därav.

Och har jag då ingen rätt att klaga? Varför kan jag inte se det sakligt, som de övriga i min familj, som bara ser det som ett ställe som alla andra som lätt kan ersättas – "Jag tror inte någon av oss andra tycker Virhamn är ovärderligt och oersättligt..." Men det är just det. De missade poängen och såg bara krasst de materiella nackdelarna och bekymren, som de gav upp inför. För mig var Virhamn det heligaste i världen näst efter musiken, och ingenting betydde mera för min musik än Virhamn. Det var bara där jag hade friheten till havet och skärgården och till att kunna arbeta fysiskt, och ingenting gjorde mig mera gott. Att plötsligt ställas inför en likvidering utan förvarning, ingen hade någonsin egentligen ens berört möjligheten med mig att Virhamn kunde avvecklas, inte ens Marika, och att genom en annan då få veta att familjen annonserat ut det var minst sagt brutalt. Hela mitt sommarliv var där, och dråpslaget kom som ett avsked och vräkning utan ersättning efter 40 års trägen och trogen tjänst. Som P.G.Wodehouse skulle ha uttryckt det: "*It's a bit thick.*"

När vi for över till Finland i juni ville jag inte följa med inför slaktningen men jag trodde att det ännu fanns hopp. Hade jag vetat att det inte fanns något hopp hade jag inte följt med utan låtit de andra ensamma ta allt ansvar. Nu lyckades jag i alla fall rädda Mormor därifrån (genom Lennart Segerstråles stora porträtt från 1926) och hennes sista rya, gjord efter ett foto av kanadensiska löv i en damm av Gutti.

Pappas kusin Ida i Verona, hennes mor var Maria Lanciai, gick bort 93 år gammal den 8 juli. Av en tillfällighet var hon jämnårig med Virhamn i vår ägo, hon besökte Virhamn med Achille för 30 år sedan och talade liksom han alltid varmt om det, ("*mi ricordo sempre la bellissima isola di Sarfsalöfs*") men kunde inte hämta sig ännu en gång efter Achilles bortgång vid 96 den 23 januari. Pappa var dock hennes livs första kärlek, när han med motorcykel och Fred Bruun besökte Italien för första gången för 80 år sedan, de stod

alltid nära varandra, efter hennes halvbror Aurelio Beltrames bortgång 1973 var alltid vår Aurelio som en bror för henne, och hon var något av hans livs enda syster.

Rasmus (22.7) "Vi vill ge en del feedback gällande Virhamn. Det här kommer från både Bianca och mig, och vi skickar till dig som delägare av Virhamn och representant för vår gren av familjen bland ägarna, och inkluderar även Christian och Margherita för transparensen. Vi skickar inte vidare det här till Niklas och Daniel då de inte alls har samma situation på sin sida av släkten, dvs. de var båda två delägare och det fanns inga andra släktingar på deras sida förutom Kjell och möjligen Marika vilket gör att de troligtvis hade all information redan från början och heller inte hade några andra släktingar inblandade (jag antar här att de sökt råd och fört diskussioner med Kjell också). Vi tror heller inte att de såg som sitt ansvar att informera vår gren av familjen eftersom du var delägare.

Vi tycker att följande punkter har varit dåliga gällande försäljningen av Virhamn:

1. Öppenheten med att ni ägare gick i försäljningstankar: Jag vet inte hur länge en försäljning hade diskuterats men vi hade båda uppskattat om vi blivit inkluderade i diskussionen tidigare i processen. Vi är väl medvetna om att vi inte hade en laglig andel men vi hade i högsta grad ett stort intresse i Virhamn, mer än ni i Danmark de senaste åren (vi besökte Virhamn både 2015 och 2016), och som del i släkten anser vi att vi hade rätt att bli inkluderade i diskussionen även om vi kanske inte hade haft något att säga till om vad gäller själva beslutet.
2. Besluten om vad som skulle ingå i försäljningen: vi vet inte hur försäljningsavtalet skrevs men vi tyckte att det var fel att huset såldes med "alla inventarier och lösöre", åtminstone utan diskussion med oss först. Vi förstår varför, att tömma Virhamn på allt hade blivit för bökigt, men vi hade nog föredragit "majoriteten av inventarier och lösöre" eller en liknande formulering för att mer fritt välja och vraka bland sakerna.
3. Snikenhet/girighet, framförallt vad gäller konsten: vi upplevde att du var väldigt inriktad på att tjäna så mycket pengar som möjligt av allt som kunde vara värdefullt, framförallt konsten, men också t ex silver osv., så till den grad att vi inte kände att vi hade fritt val av saker. Eftersom vi inte har inblick i försäljningen, kostnaderna genom åren osv. så förefaller det då för oss som att ni som ägare tjänar 400.000 euro på försäljningen, plus kanske ytterligare 10.000 euro på båtarna m.m. Att då försöka krama ut ytterligare några tusen euro på konsten och silvret istället för att ge oss fritt val kändes konstigt och girigt. Det kändes som att det på något sätt besmutsade Virhamn och de nära och kära (Gun, Britta, Aurelio, Carl, Ingeborg m.fl.) som ändå på ett eller annat sätt valt ut konst och bidragit till att det blev vad det blev.

Ovanstående handlar i grunden väldigt mycket om transparens och kommunikation. Vi vet inte varför det inte varit mer av den och upplever det som en tydlig brist. Utifrån den situation som nu var, underhåll som halkar efter och lång resväg, så förstår vi varför Virhamn såldes och vi är i grunden, givet rådande förutsättningar, inte emot säljandet av Virhamn även om det var otroligt sorgligt och tog emot känslomässigt. Vi kan helt enkelt

inte se någon annan långsiktig utväg. Däremot tycker vi att det kunde ha sköts på ett bättre sätt rent kommunikationsmässigt, dels i vad som kommunicerades och dels i när det egentligen borde ha kommunicerats. Vi misstänker att en sådan kommunikation säkert hade hjälpt även Christian. Det väcker också frågan, vet t ex Camilla och Bettina överhuvudtaget om att Virhamn har sålts? Var det något de önskade därifrån? Det är lätt att anta att de inte har samma intresse för stället som vi andra, men som del av släkten har de samma rätt som vi andra att både få veta och önska sig saker därifrån.

Det är lätt att vara efterklok och med reflektion kan det tänkas att vi från vår sida borde ha propsat på mer information direkt så fort det blev känt att Virhamn skulle säljas. Vårt mål är i slutändan inte att peka finger på någon eller klandra någon, utan ge feedback så att vi alla kan lära oss av situationen, mana till eftertanke och bli bättre på lång sikt."

Michael (22.7) "Tack för er feedback.

Jo, vi kunde ha varit mer öppna. I efterskott är det lätt att se. En "förmildrande" faktor är att det i lång tid var mycket villkorligt huruvida vi skulle sälja. Det var mycket en fråga om hur mycket man kunde få för det samt vem vi skulle anlita. Jag forskade i det i flera månader tills jag kom fram till den mäklare som kunde ge oss ett vettigt prispöslag. Det var också en fråga om att kanske först renovera stället och sedan sälja. Det visade sig att det hade vi inte tjänat något på. När vi till slut bestämde oss för att sätta det till försäljning lät vi er alla veta genast, redan i Januari/februari eller var det först i mars? Jag väntade olyckligtvis med Christian vilket var mitt misstag. Jag ville träffa honom och då berätta men det var ju helt fel. Jag berättade det för Markus och Ruth i ett tidigt skede och de berättade för döttrarna hoppas jag. Jag bad dem om det.

Jag vet inte vad det var för silver du tänkte på. Besticken var inte av silver eller för få för att det skulle vara intressant. Ville ni ha dem?

Där fanns också fina kristallglas som ni kunde fått med om ni ville.....Jag ville inte ha dem.

Girigheten som du kallar det var också förpliktelse till de andra ägarna att sälja det som kunde säljas, som jag lovat dem förutom det min familj ville ha. Jo jag vet, jag spekulerade i att också sälja Valsen men det kändes bättre att du fick den. Ni fick ju allt det ni ville ha. Allt ni bad om. Jag förstår kanske inte det där med att du inte kände dig fri att välja och vraka bland sakerna undantaget möblerna. Du kunde bara ha frågat tycker jag. Möblerna-- jag vet inte vilken möbel du i så fall hade önskat undantaget gungsoffan?

Jag frågade ju om vi fick ta med oss Gungsoffan men som du vet fick vi nej.

För oss var det urpraktiskt att inte behöve tömma stället. Det hade varit et större projekt.

Jo, jag hade kunnat ändra det till "majoriteten av lösöre och inventar". Det har du faktiskt rätt i. Det tänkte jag bara inte på. Då köparen var den enda som kom med ett bud i den storleken var vi böjda att godta villkoret. Men...jag kunde ha försökt förhandla om lösöret.

Det var dock ingen som frågade om inventar förrän vi kom dit. Jag frågade Christian men han var endast intresserad i dokumenterna och några böcker + en tavla. Ni fick min email som frågade vad ni ville ha och jag fick önskelistor från Bianca, Kjell och Margherita.

Jo, det är lätt att vara efterklok som du säger.

Även fast du säger att du inte ville peka finger på någon , tycker jag att du pekar rätt mycket finger på mig. Det är lätt att kalla en för girig/sniken men jag tycker det är dålig stil att göra det. Vem är inte girig en gång i mellan.

Det var min feedback på din. Hoppas den resulterar i goda tankar."

Gunnar (2.8) "Es ist vollbracht" ...

Dvs myten om att blod är tjockare än vatten, är idag, i Fritenkaren, motbevisad. Därför skall man, om inte av andra orsaker, skaffa sig en egen familj i sin generation. Så att man har en fallskärm vid dylika tillfällen.

Särskilt gäller det om de övriga i en familj har så gjort. Syskonen har ju då fått "nya" lojaliteter att bevisa. Vare det en sekt eller en livspartner eller barn.

Nu är den stora frågan: vilket vore bäst för dig? På lång sikt?

A) Att detta aldrig hade hänt och du därför heller aldrig hade fått veta (slutgiltigt) att du och dina värderingar inte var mycket värda i din egen familjs ögon.

B) Eller att du, som nu, fått nya insikter om livet och människans natur, om än kostsamma sådana.

Vill vi veta hela sanningen om vår familj, våra föräldrar, när vi i många fall har idealiserat dem i alla år? Troligen inte...

Om allt är i sak korrekt återgivet, borde det hela underkastas en juridisk prövning enligt mig. Denna prövning bör göras ensam av ett juridiskt ombud och alls icke med din fysiska närvaro. För det är du en alldeles för "känslig konstnär"...

Du har levt på en livslögn skulle en del säga. En förståelig sådan skulle jag säga. Det konstiga och paradoxalt positiva i dramat är, att Virhamn alls kunde finnas kvar så länge som det ändå gjorde!

Jag tror mig känna dig så pass vid detta laget, så jag vågar påstå att det största hindret för en sådan prövning är din benägenhet att falla för frestelsen att bli rättshaverist när tillfälle erbjuds.

Å andra sidan är det kanske ingen mening längre då du själv sagt att det värsta var familjens "svek", vilket inte kan återställas ens med hjälp av juridiska paragrafer...

Vore jag advokat torde jag ha haft tillräckliga inkomster, för att kunna ställa upp på lite ideell basis för dig. Tyvärr är sorgerna lite för privata - personliga, för att någon ska besvära sig. Allmän preventionen (juridisk term) är inte akut, typ...

Hela historien med Virhamn är synnerligen amatörmässigt skött och du borde inte ensam få betala för det. En skälig summa, om så bara 100.000 kr till dig, gör visserligen inte såren ogjorda, men den kan fungera som ett plåster på dessa. Det blir lättare att gå stärkt ur stormen och skyddar också mot framtida självmordstankar. Jo, det är ny vetenskap!

Med hopp om att en jurist ska anmäla sig frivilligt och utverka en "jämkning" i arvsfrågan,"

Christian. Vad som inte framgår någonstans ur ovanstående är Michaels besked vid vårt senaste samtal fredag den 16 juni, då han klart hävdade, att han menade sig ha rätt att ensam ta hand om sin del av försäljningen av Virhamn (200,000 Euro) utan att bry sig om sina tre syskon, då han tagit hand om vår moder Gun i Danmark under hennes sista nio år och låtit henne bo hos honom. Dock fick hon naturligtvis betala hyra.

Här är adressen till mäklaren i Finland som ombesörjde affären.

Mikael Strömfors
Aktia Fastighetsförening AB
Mannerheimgatan 9-11
06100 Borgå
tel. 010 247 7870
alt. 0503140101

Jag har försökt informera köparen (fam. Kari Moilanen) om hela historien men vet inte om han fått mina två brev.

John. Det var kanske oundvikligt som en katastrof, men som jag ser det förvärrades saken av din brors psykologiska inkompetens, genom att han tydligen utstuderat och konsekvent höll dig utanför skeendet, medan du borde ha informerats samtidigt som dina äldre syskon. Det luktar en beräknande avsikt att exkludera varje möjlighet att du skulle komplicera affären, medan följden givetvis bara har blivit att komplikationerna förvärrats. I stället för bara en oundviklig katastrof gjordes det till en avsiktlig katastrof, understruken genom din brors uttalade avsikt att behålla alla blodspengarna för sig själv. Därmed kan det utifrån ses som ett nidingisdåd för vilket din bror ville belöna sig själv med två miljoner. Det går inte. Något sådant kan du bara inte acceptera och ingen annan heller.

Christian. Saken är mycket enkel.

Om köparen Kari Moilanen är villig att låta köpet gå tillbaka är saken klar.

Om köpet inte kan gå tillbaka måste Michael dela vinsten jämnt mellan Guns fyra barn.

Om han inte går med på detta frivilligt finns det advokater.
Annars har jag sett Michael för sista gången i detta livet.

Leo. Angående Virhamn så är det nordisk lag och gemensam EU-lagstiftning som gäller.

Marita. Vi mår bra här, tack, trots att sommaren har varit annorlunda - vädret har inte varit sommar alls och det regnar fortfarande häftigt varannan dag. Och sen förstås den stora förändringen, sommar utan Virhamn kan nog inte kännas som en riktig sommar, inte på länge tror jag. Vi stannade på Virhamn över midsommaren och var de sista som lämnade nycklarna i källarluckan och for iväg. Det kändes konstigt och lite överkligt.

Vi kunde flytta alla våra saker från Lillstugan till en väns lider i Rösund och jag fick inreda hennes lilla inte så bekväma bastukammare till ett övernattningsställe för mig till resten av sommaren och där vistades jag sporadiskt så att jag kunde plocka blåbär och lingon för vintern som vanligt. Och det var ju bra. Då stället inte ligger vid stranden brukade jag cykla ner till Flisan för att simma. Då hade jag också tillfälle att få träffa de nya virhamnarna. Våldigt trevliga, söta och sympatiska.

Jag tror att Virhamn inte skulle ha kunnat hamna i bättre händer. Hela familjen Manninen är måna om att bevara ställets utseende, anda och historia. Och de verkar villiga att satsa stort - också ekonomiskt - på detta. Detta glädjer oss alla - eller hur?

Vi hoppas på att hitta ett ställe på Sarfsalö där vi kunde fortsätta sommarfirandet åtminstone några år till. Fast det är inte så lätt efter Virhamnsåren.....

Christian (ur ett annat mail). Frågan är vad som är rätt att göra i fallet Michael. Grejen är att få honom att göra rätt för sig utan att några relationer tar skada...

Svar. Är de inte redan skadade i grunden? Även om han tänker om och kompenserar dig och dina andra syskon, kommer du verkligen att vilja se honom någon gång mera i livet? Var inte blotta uttryckta avsikten, att ta hand om alla pengar för ert ställe själv och lämna alla sina tre syskon utan, skäl tillräckligt för bestående oförsonlighet och oförlåtighet? Så handlar väl ingen broder men dock en skitstövel? Finns det något försonande drag eller någon förmildrande omständighet alls i ett sådant handlingssätt? Om den största välgärning man kan göra i livet är mot de avlidna, då de aldrig kan tacka en, är inte då det värsta förräderi man kan begå mot de avlidnas minnen att för eget vinstintresse offra deras livsverk? Sådana frågor är oundvikliga i sammanhanget, och en åklagares och naturens röst måste genljuda öronbedövande även i den totala tystnaden. Jag kan bara se ert avyttrande av ert släktställe, som du arbetade för i 40 år, och hur det gick till som ren egoistisk hänsynslöshet, då ingen av de tre försäljarna tycks ha lagt in ett ord till försvar för stället, då överkörningen genomfördes med berätt mod, och vad hjälper då eventuell ånger och försök till gottgörelse i efterskott? (*Svararen, en dam, vill vara anonym.*)

Christian. Hans försvar för att ensam få ta hand om vinsten för försäljningen av Virhamn var att han tog hand om vår moder Gun under hennes sista nio år. Dock fick hon betala hyra under alla dessa år, och även hennes sjukhusturer bekostades av henne själv. Att han tog hand om henne var inte mer än naturligt, då han var den enda av oss som hade resurser och dessutom en färdigt renoverad lokal redo intill sitt hem. Man kan bättre förstå hans handlingssätt om han med pengarna ville kompensera sig för förlusten av vår

moder. Emellertid kan både förlusten av henne och förlusten av Virhamn egentligen inte alls mätas i pengar.

"Kort kommentar till Rasmus mail av den 22 juli.

Bara några olika citat ur olika mail om Virhamnsfrågan sedan i våras.

"Om Gun gav hela sin andel till ett enda av sina fyra barn kan det betraktas som förtida arv, och sådant kan överklagas av de förfördelade, som har samma lagliga rätt till sina andelar som den gynnade, om de inte kompenserades på annat sätt."

"Hans försvar för att ensam få ta hand om vinsten för försäljningen av Virhamn var att han tog hand om Gun under hennes sista nio år. Dock fick hon betala hyra under alla dessa år, och även hennes sjukhusturer bekostades till största delen av henne själv. Att han tog hand om henne var inte mer än naturligt, då han var den enda i familjen som hade resurser och dessutom en färdigt renoverad lokal redo intill sitt hem. Man kan bättre förstå det om han med pengarna ville kompensera sig för förlusten av henne. Emellertid kan väl både förlusten av henne och förlusten av Virhamn egentligen inte alls mätas i pengar."

"Han kan inte ta hand om halva vinsten av försäljningen av Virhamn själv. Den måste delas jämnt mellan Guns fyra barn enligt gällande lagar inom hela EU. Hon var ju inte bara Hans mor. Angående Virhamn så är det nordisk lag och gemensam EU-lagstiftning som gäller. Förhoppningsvis kan ni klara av detta utan att behöva koppla in jurister."

Skickat efter Guns födelsedag den 10 november,"

M. "Jag förstår inte vad du håller på med. Behöver du pengar?"

Svar: Det handlar bara om vad som är rätt.

Ursäkta mig, men skall man då ha arbetat under 40 somrar för Virhamn som familjens hjärt- och samlingspunkt för att sedan plötsligt finna sig i att stället blir sålt utan att ens bli informerad om saken förrän allt är avgjort, och sedan finna sig i att inte få en penni i ersättning medan endast ett av fyra syskon tar hand om hela förtjänsten, och sedan finna sig i att inte ha rätt att säga någonting?

Jag har aldrig lämnat Virhamn och kommer aldrig att lämna Virhamn, i synnerhet inte på sådana villkor.

Niklas:

"Du har självklart rätt till dina åsikter och känslor i frågan, men du verkar ha svårt att skilja dessa från fakta. Jag har som sagt bara läst de första delarna av det som är skrivet (de som du har publicerat i Fritänkaren), men har redan reagerat på hur du tillskriver flera av de inblandade olika motiv för sina handlingar som du omöjligen kan känna till.

Att behandla saken i ett forum som det här framstår verkligen inte som en önskan om dialog, men snarare som en uthängning av berörda parter. Det kanske framstår som terapeutiskt, men har troligtvis motsatt effekt då det omöjliggör ärlig kommunikation med dem som det hade varit viktigast att kommunicera med.”

Christian:

Det handlar inte om vulgär uthängning utan om noggrann dokumentation. Om då inte allt material görs tillgängligt kan det handla om förträngning och censur. Mitt enda brott är att jag inte dolt något. Det är riktigt, att vissa deltagare i debatten måste sakna insikt i somligas verkliga motiv genom till exempel att aldrig ha varit på Virhamn, varför dessas synpunkter i viss mån kan avfärdas som saknande av grundläggande information, men fördelen med att ha alla korten liggande på bordet är att då alla kan se dem för främjande av förståelse. Om något göms eller döljs måste pusselbitar saknas i pusslet.

För övrigt är det ytterst få som läser dokumentationer som dessa och egentligen bara sådana som känner sig direkt berörda eller har geografisk anknytning. Det handlar inte om att basunera ut något för hela världen utan bara om dokumentation och tillgänglighet, kort sagt den demokratiska offentlighetsprincipen.

Michael:

Jag fick CCn av brevet till Margherita, så nu förstår jag att du yrkar på en andel av det jag fick ut av försäljningen av Virhamn.

Tidigare sade du direkt till mig att det ville du inte yrka på eller gå till advokat om. Därför tog jag aldrig dina antydningar på allvar. Men så har du tydligen ändrat dig därom.

Jag kontaktade min advokat för att höra vad som gäller.

Han (som dessutom är specialist i ämnet) påpekade att det är dansk lag som gäller i denna sak (och inte nordisk eller EU) då Gun avgick med döden i Danmark. Enligt Dansk lag är det en frist på ett år efter att gåvan skänktes om någon känner sig förorättad. Den frist är som bekant förbi sedan 1995.

Det var det, rent rättsligt. Med andra ord, du har ingen rätt att kräva något.

Etiskt sett har jag följande kommentar.

Jag citerar dig:

"Hans försvar för att ensam få ta hand om vinsten för försäljningen av Virhamn var att han tog hand om Gun under hennes sista nio år. Dock fick hon betala hyra under alla dessa år, och även hennes sjukhusturer bekostades till största delen av henne själv. Att han tog hand om henne var inte mer än naturligt, då han var den enda i familjen som hade resurser och dessutom en färdigt renoverad lokal redo intill sitt hem."

Angående: "Att han tog hand om henne var inte mer än naturligt...."

Ja, det kanske är naturligt för mig att hjälpa min mor, men det borde ha varit lika naturligt för dig.

Det hade varit mer **naturligt** om var och en av syskonen delade på de kostnader som Gun inte själv betalade som t. ex. hyran. Hon betalade för el, värme och vatten. Inte för hyra. Vi hade lätt kunnat få ytterligare 5000 Dkr i hyra per månad av en annan för den nyrenoverade lägenheten på Enggården som hon bodde i.

Jag valde dock att inte be någon om något.

Att det var naturligt för mig och Susanne att ta hand om Gun "då vi var de enda med resurser till det" är något av en kommunistisk inställning från din sida. Vad jag menar är att då du som du säger (till Margherita i ditt brev) aldrig var intresserad av pengar, försätter du dig i en situation där du är beroende av andra för att ta hand om saker som t. ex. din åldrande mor. Men det är något du har valt.

Du anar säkert inte vad det innebär ekonomiskt att ha dessa som du kallar det-resurser här på Enggården körande. Vi betalar månatligen över 30.000 Dkr i huslån (hyra) el och vatten. Det kräver en privat inkomst på långt där över före skatt. Detta utöver vad ridskolan kostar och allt annat som vi behöver.

Så det är inte "naturligt" att ha sådana resurser. Det ligger mycket och ofta tråkigt arbete bakom.

Markus och Margherita erbjöd att hjälpa ekonomiskt rörande Gun men jag tackade nej av uppenbar anledning. Och de har heller inte önskat något som helst utav försäljningsvinsten av Virhamn.

Jag tror att bara mina bil-omkostnader motsvarade minimum 50.000 dkr under den tidsperioden, enbart på körningar för Gun.

Vi använde minst 7 timmar i veckan på att ta hand om Gun, shoppa med henne, vara med henne, köra till sjukhus, rensa hennes avlopp, fixa med lampor, hjälpa henne med stöping, rengöring, med mera, med mera.

Om du mäter det i vad det skulle kosta att ha en person komma och göra detta ville det kosta minst 1300,00 i veckan. Det gjorde så jag (och Susanne) där vi annars hade kunnat göra annat inkomstinbringande under den tiden. Dessutom erbjöd vi övernattningar för er alla när ni kom på besök utan räkning naturligtvis, trots omkostnader. El i Danmark är mycket dyrt.

Din beräkning av vad jag fick saknar också några viktiga saker som t. ex. mäklar honorar, årlig fastighetsskatt som jag personligen skulle betala. Där var andra saker som jag betalade till Virhamn utöver vad Tiirikainen & Co och båtförsäljningen stod för.

Skatten vid försäljningen var också betydlig.

Summa summarum, om man räknar ihop allt samman och delar det med 4 blir det ungefär lika mycket i utgifter som en $\frac{1}{4}$ av min försäljningsvinst av Virhamn.

Så ser det ut härifrån. Det är bland annat därför jag anser rent etiskt att jag inte är skyldig dig något.

Denna historia har pågått länge och jag väntade för länge med att ta det till ett avslut i hopp om att dina antydningar inte var annat än avtagande kvarlevor på traumat om det sålda Virhamn. Även fast du inte skrev det till mig direkt var ditt brev till Margherita med kopia till mig tillräckligt för att förstå att denna sak var långt ifrån färdig.

Jag hoppas nu att vi har kommit till ett avslut. Om du har vidare frågor svarar jag gärna så gott jag kan. Om du vill ha advokatens referens (lag och paragraf) material kan jag skaffa det.

Gunnar:

Din bror är (i detta sammanhang) småaktig med alla sina uppräknningar av bensin och el etc. Att han var mer eller mindre "skyldig" att ta hand om en gammal mor, som hade gett honom 2 milj. kr är quasi självklart. Att han sedan håller sig med en hästgård som kostar 30.000 kr per månad är inget argument/ursäkt i just denna stund. Det är ju frivilligt s a s. Däremot kan det räknas som en förklaring till den etiska/moraliska, ja även juridiska illviljan mot dig. Jag anser att din bror, om han alls ska räknas som bror efter detta, snarare är moraliskt skyldig att visa dig "tacksamhet" för ditt **uteblivna** jämnings-krav år 1995. Det krav som av dumhet/snällhet/omedvetenhet/konstnärlighet you name it, inte blev uttalade. Hur skulle du t.ex. Då veta att det skulle bli dansk lag i den kommande arvsfrågan?

Denna din brors rimligen förväntade "tacksamhet", kan aldrig räknas till mindre än **100.000 kr**. Även med hänsyn taget till hans ovanstående siffernörderier. Och med hänsyn taget till "Dansk Lag", som din bror är feg nog att gömma sig bakom. Särskilt gäller detta belopp om dina andra syskon låter saken falla, då de inte heller tycks ha insett behovet av att pröva arvsaken i tid. Fast återigen, ingen visste ju då att er mor skulle avlida i just Danmark, vilket alltså har "räddat" bror från en juridisk arvstvist! Dvs, en bror vill köra över en annan bror med en juridisk teknikalitet eller en "teknisk faul", som det heter i basket...

Att Blod inte är tjockare än vatten vare härmed bevisat...

/G

PS.

Din bror kan gärna få läsa dessa mina synpunkter om du vill, skrivna av en juridiskt och humanistiskt bildad människa, erkänd för sin allmängiltiga/tidlösa och övergripande objektiva livssyn. Kalla mig för din "förlikningsman" om du vill... Fast istället för att svara på sakfrågan, ska din bror antagligen anmärka på att jag aldrig kvitterade ut min jur. kand. examen, då jag inte hade tid därtill, pga Musikhögskolan...

Christian (svar till Michael):

Tack för informationen om Guns boende. Naturligtvis visste jag ingenting om allt detta. Uppgiften om att Gun betalade hyra fick jag från dig själv då du nämnde det en gång.

Naturligtvis är vi alla tacksamma för allt vad ni gjorde för Gun, så att hon fick en lång och lycklig avslutning på sitt liv, vilket inte varit möjligt utan er.

Dock var det inget "yrkande" för min del utan närmast ett förslag. Som jag skrev, "Jag är ju ingen kapitalist och har aldrig haft något intresse för pengar," då jag alltid levt för vad som är väsentligare än pengar och då jag närmast bara haft dåliga erfarenheter av penningfrågor, som när taxeringsmyndigheterna skönstaxerade mig 1981 för att jag konstant levt under existensminimum vilket de menade var omöjligt, vilket ruinerade mig och kostade mig en process på 10 år och magsår och slutade med min pensionering vid 40 år - Sibelius pensionerades redan vid 30, som jämförelse med en annan idealist som var ointresserad av pengar. Skönstaxeringen var anledningen till att jag blev beroende av staten - fram till 1984 var jag helt fri och betalade skatt och hade självständig ekonomi, tills Kronofogden slog till genom en absurd skönstaxering för att jag hävdade att jag levt på 10,000 kronor om året under existensminimum, vilket jag ändå gjort under sammanlagt 10 år... Att jag aldrig blev accepterad som konstnär av det svenska samhället trots kvalifikationer var inte mitt fel.

Jag godkänner utan vidare dina sifferberäkningar med kostnader osv, så dra ifrån den där fjärdedelen från räkningen. Men var då allt vad jag gjorde för Virhamn ingenting värt, städningen efter vintern varje sommar, riskerandet av livet på taket för rensning av skräp, osv, så att summan därav under 40 år blev 0? Och den där sommaren 1993 när Gun pressades av Marika och Kjell till att överlåta ansvaret på Virhamn på bara en av oss, slog dig aldrig tanken på att du hade syskon och att någon hänsyn borde tas till dem? Jag vet att Marcus faktiskt blev tillfrågad, men han avstod utan vidare från alla anspråk, Margherita var borta i Amerika, medan jag fullkomligt ignorerades. Vad gjorde du för Virhamn fram till 1993?

I mitt mail till Margherita betonade jag att, "Jag tror inte att någon av oss är intresserade av någon juridisk inblandning", då jag bara har dåliga erfarenheter av juridik i praktiken (ex. skönstaxeringsprocessen i 10 år). Därför reagerade jag så starkt när Magnus Lundh engagerades för att hjälpa Gun att legalisera Pappas säkra pengar i Schweiz genom frivillig eftertaxering, då jag vet hur dyra advokater är - de bara kostar och tar. I stället visar det sig vara du som tar fram en advokat och slår mig med lagparagrafer - "det är dansk lag som gäller i denna sak (och inte nordisk eller EU) då Gun avgick med döden i Danmark". Gun var dock svensk medborgare. Hade det då varit amerikansk lag som gällt om hon avlidit i Amerika? Eller argentinsk lag om hon avlidit i Argentina? Det finns andra detaljer som också kan juridiskt diskuteras, till exempel att jag aldrig fick bevittna någon bouppteckning. Normalt gäller det att bouppteckning måste upprättas även om den avlidne var medellös, och denna skall bevittnas av samtliga bröstarvingar, vare sig arv föreligger eller inte. Just sådana hårklyverier är advokater experter på att dra in extra pengar på genom att låta det dra ut på tiden in absurdum, vilket endast de själva tjänar på...

Det finns en högre rättvisa än den som regleras av lagparagrafer och som det kostar pengar att begagna sig av.

Ingen informerade mig 1993 om att Guns överlåtning kunde överklagas, och på henne själv lät det som att det inte kunde återkallas. Långt senare informerades jag om att det kunde överklagas, men det sista jag ville göra var att vidta juridiska åtgärder inom familjen. Jag litade på familjen, och framför allt kunde jag aldrig föreställa mig att någon i familjen någonsin skulle vilja sälja Virhamn. Det var ju familjens enda kärnpunkt, och jag tog för givet att alla alltid skulle känna trohet mot den. Därför blev chocken desto svårare när jag i efterhand informerades om försäljningen utan någon förvarning eller information om överkörningen. Förlusten av Finland på detta sätt har lämnat ett öppet sår som alltid kommer att fortsätta blöda så länge jag lever. Ett avslut är omöjligt.

Förslaget kvarstår som förslag, inte som yrkande. Om Margherita och Marcus inte anser sig behöva kompenseras har du i alla fall mer än miljonen kvar.

Michael:

Ja det var ju intressant.

Hur faan kunde du klara dig på 10.000 om året?

Bara hyran borde ha blivit minst det dubbla! eller 3 dubbla. Du hade förstås svart inkomst vilket nog var anledningen till att du blev schöntaxerad. Du antogs säkert ha haft sådan. (Piano stämning mm.)

Det du fick ut av dina ansträngningar på Virhamn fram till 93 var väl sköna sommar med Pappa och Gun där de säkert för det mesta stod för mat och dryck."

(inflikad kommentar: Helt fel, Michael. Jag fick alltid betala för mig. 1974 var överenskommelsen mellan mig och morföräldrarna att de skulle stå för mat och dryck om jag arbetade för dem och för Virhamn hela sommaren. Dessutom insisterade Morfar på att få ge mig några hundralappar (mark) extra för mina insatser, så länge de levde. Detta upphörde när de dog, och Pappa krävde alltid betalt för vad jag åt och drack i hans sällskap, även Gun när hon var där ensam med mig. Det var aldrig tal om att jag skulle få någonting gratis. Över huvud taget så hjälpte mig Pappa aldrig någonsin ekonomiskt och inte Gun heller, utom att jag slapp betala när jag kom till er i Danmark. Slut på patentesen.)

Det jag fick ut av Virhamn somrarna var den ljuva tid där - lugnet- stillheten och finlandsvenskan osv.

-Den stora betalningen var allt det man upplevde.

Med hänsyn till bouppteckningen gjordes den helt legalt här enligt Dansk lagstiftning och administrerades av samme man som tog hand om begravningen.

Nej, jag går inte med på ditt så kallade förslag. Det där med en 4:e del har du missförstått tror jag.

Mina utgifter för Gun var lika stora som allt det jag fick ut av försäljningen av Virhamn. Så den 4:e del (en del per syskon) som du ville ha ville sålunda vara noll också.

Däremot är det så att jag har satsat alla mina Virhamnpenningar på en del investeringar som enligt planen skall ge ett mycket gott avkast under våren och om det blir som jag hoppas kommer jag att vara generös med alla mina syskon inklusive dig.

Och om det ger det maximala kommer jag att försöka köpa tillbaka Virhamn.
När jag funderat över vad som kunde ersätta Virhamn blev den ena efter den andra iden förkastlig i jämförelse. Det finns ingenting som går upp emot Virhamn. Så är det bara.

Så jag hoppas det blir så.
Vi får se.

Christian:

Snabb kommentar till "svart inkomst" -

Nej, jag hade ingen svart inkomst som jag inte deklarerade. När jag började deklarera 1974 hade jag en hyra på 100 kronor i månaden (utan värme) och en årsinkomst på 6000, som jag pliktskyldigast deklarerade. Jag hade även studielån, som jag satte in den del av på banken som jag inte behövde, och det var dessa banktillgodohavanden som föranledde skönstaxeringen. Jag skönstaxerades för en årsinkomst av 8000 år 1980 att betala 2032 kronor i restskatt, och 8000 var då 10,000 under officiellt existensminimum. Jag citerar finansdepartementet ur en av de många förekommande skrivelserna:

"En skönstaxering kan aktualiseras genom att det överskott som enligt deklarationen finns kvar för att bestrida levnadskostnaderna understiger existensminimum."

Det visade sig senare att Centrala Studiemedelsnämnden begått ett misstag och uppgivit fel skuldbesked, och det var detta som fick taxeringsnämnden att uppmärksamma en obalans i min ekonomi, som jag inte kunde förstå eller förklara själv - man kan ju inte omedelbart tro eller misstänka att Studiemedelsnämnden räknar fel. Jag fick aldrig någon rättelse, och Kronofogden tog år för år ut alla de 2032 kronorna, vilket fick mig att ansöka om pension, vilket slutade med en dålig affär för Sverige genom min pensionering 1991. Allt finns dokumenterat.

Tack för äntlig förklaring och uppdatering av dina (hittills för mig okända) affärer. Naturligtvis håller vi tummarna.

Michael:

Nå okay. Ursäkta mitt antagande om svart inkomst.
Jo , vi håller tummarna!

Christian:

Hej, Gunnar.

"Att Blod inte är tjockare än vatten vare härmed bevisat..."

Det återstår ännu att se. Emellertid kan man både säga, att "situationen är hopplös, men inte allvarlig," och "situationen är allvarlig, men inte hopplös".

Den är alltså både hopplös och inte hopplös, både allvarlig och inte allvarlig.
För att förtydliga det hela, situationen är komplicerad...

Det var min kusins adoptivson från Colombia, en av de tre delägarna, som troligen på inrådan av sin fostermor Marika först tog kontakt med en mäklare, utan att meddela meddelägarna, för att se om han kunde sälja sin fjärdedel. Hans halvbror, min kusins äkta son, tyckte att det var en bra idé, då han inte varit där sedan han gift sig i Norge för ett antal år sedan - han har familj, med två döttrar där.

Michael fann det rimligt, då han själv inte varit där på fyra år och då hans danska familj saknade intresse av stället. Alltså gick det till försäljning.

När jag följde med honom till Finland i den naiva tron att det ännu kunde räddas var Michael helt inställd på försäljningen och såg bara fördelar därmed. Emellertid skiftade hans attityd medan vi var där, då han kände sina barndomsrötter och överväldigades av gamla barndomsminnen. Som barn brukade han till och med följa med en lokal fiskare (Koiranen) ut i gryningen på fiske.

Ingen förstod vad som rörde sig inom honom när han meddelade att han tänkte behålla hela vinsten av sin andel av försäljningen för sig själv. Nu har jag fått veta det.

Sedan några år tillbaka har han en stor affär på gång. Vinsten kan bli oerhörd. Han hade hoppats att affären skulle bli klar i tid för att han skulle kunna rädda stället och köpa ut kusinbarnen, men så blev inte fallet.

Om nu affären äntligen går i hamn under våren är hans avsikt att antingen 1) köpa tillbaka stället, eller, om detta inte går, 2) gottgöra sina syskon rejält genom vinsten.

Eftersom han investerade hela vinsten av försäljningen av Virhamn i denna storsatsning har vi syskon ingenting annat att göra än att hålla tummarna med tålamod.

Jag citerar honom själv:

"Däremot är det så att jag har satsat alla mina Virhamnpenningar på en del investeringar som enligt planen skall ge ett mycket gott avkast under våren, och om det blir som jag hoppas kommer jag att vara generös med alla mina syskon inklusive dig.
Och om det ger det maximala kommer jag att försöka köpa tillbaka Virhamn.
När jag funderat över vad som kunde ersätta Virhamn blev den ena efter den andra idén förkastlig i jämförelse. Det finns ingenting som går upp emot Virhamn. Så är det bara.
Så jag hoppas det blir så.
Vi får se."

Så låt oss hoppas att det blir något annat av det nya året än bara katastrofer, som det nästan bara blev av det gamla...

Detta skickar jag för att hålla mina tre mest i saken engagerade vänner à jour med läget. Kom gärna med fortsatta råd och synpunkter – ingenting kunde jag uppskatta mera.

Det lär bli en fortsättning.

Gunnar:

Detta var en intressant men också ganska underlig vändning av Virhamnssaken. Vilket betyder att det blir mycket svårt för mig, eller andra för den delen, att aktivt vara med på denna resa och ge reseråd. Bror både erkänner och inte erkänner sina synder kan man säga...

Vidare, alla finansiella erfarenheter/naturlagar säger att för att göra snabba och stora pengar på kort tid, krävs nästan alltid ett enormt risktagande eller/och gamblande med en mycket stor summa, typ 50-100 miljoner kr. Det talas ju underförstått om avkastning i 5-10 miljoners klassen minst, för att syftet ska vara trovärdigt. Om din bror hade dessa "stora" pengar att gamble med, behövdes ju aldrig dessa krumbukter ifrån början! Därför känns inte hoppet större än ca 10-20 % att han ska lyckas. Detta sagt för att jag inte vill att du ska bli "lurad" en andra gång, genom att gå runt i ett halvår och kanske tro på 80-90 % på upplägget.

Om det verkligen fanns ett gott uppsåt bakom hela spelet om Virhamn, varför var det tvunget att göras i lönndom? Skulle en så stor vinst som antyds i texten (efter skatt) bli verklighet, och du får *minst* en halv miljon cash, så skulle jag ändå inte räkna det som mer än en 50%-ig ursäkt. Bror erkänner ju då indirekt att han spelat hasard med andras pengar, dessutom i det fördolda...

Det hela låter som ett försök att (under galgen) rädda vad som räddas kan av sitt ansikte. Men som sagt, några *konkreta* råd går inte längre att ge i Virhamnssaken...

Ändå tar jag gärna del av fortsättningen/upplösningen av detta familjedrama...

John:

Vad som förvånar mig från början till slut i denna historia är den uppenbara pietetslösheten i din familj. Ni har ju alla tillbringat er barndom där, och likväl tycks ingen ha reagerat mot skrotningen av hemmet för en långvarig familjelycka i fyra generationer utom du, och ändå har detta uppenbarligen varit en kulturhård med tanke både på din mors skulptörverksamhet och andra anor i din mormors familj – Harry Rönholm var ändå en ansedd arkitekt som skapade och ledde Finska Mässan i nästan 20 år. I stället för en naturlig pietetskänsla för en gammal familjs anor och minnen och vad som borde ha varit en lika naturlig omvårdnad om ett gammalt släkthems betydelse för en familjesammanhållning kan jag bara se en kortsynt girighet utan vilja till diskussion och utan hänsyn till någon annan i er familj utom de tre formella delägarna.

Naturligtvis vet jag för litet, det föreligger säkert praktiska problem med underhållet av en sådan lantegendom på distans, men alla praktiska problem brukar kunna övervinnas med en god vilja. En sådan lyser med sin frånvaro i er familj. Annars hade egendomen aldrig blivit såld.

Det är helt naturligt att sådant måste leda till ånger, men tror du verkligen att din bror vill och kan köpa tillbaka egendomen? Gunnars prognos om 10-20 procents chans verkar realistisk, och jag finner det också troligt att din bror letar efter en möjlighet att rädda sitt ansikte, vilket aldrig kan räddas. Även om han lyckas köpa tillbaka egendomen kan han aldrig återställa den som den var när den en gång har sålts, liksom en våldtäkt aldrig kan göras ogjord.

Jag är ju finlandssvensk själv med förståelse för den finlandssvenska kulturen men har aldrig haft familj själv, varför jag måste avundas en familj som din, varför jag ännu mindre kan förstå hur den kan förstöra sig själv.

Även om scientologiorganisationen inte kan tillmätas någon skuld i tragedin måste jag dock anse den som huvudskyldig genom dess hänsynslösa girighet, som ledde till att din mor självdestruktivt förstörde den ekonomiska grunden för sin familj genom att förbruka sina arv på den, vilket alla dina syskon biföll. Denna hänsynslösa girighet kom av grundaren själv, som av allt att döma hade den inställningen att alla medel var tillåtna för hans religion att dra in pengar då han ansåg att endast den kunde rädda världen. Faktum återstår att den inte har räddat världen men dock lett till många av dess medlemmars förstörda ekonomi

Gunnar:

Den "pietetslöshet" som John påtalar framstår vid ett första påseende som relevant. MEN, den övriga familjens *verklighet* (minus dig själv alltså) verkar under lång tid ha befunnit sig på ett sluttande plan, bort från alla eventuella nostalgiska "familjegodsvärderingar" av nämnda slag. M a o allting som inte aktivt hålls vid liv bleknar. Så och med *all* kärlek. Därför har John rätt i princip men kanske "fel" i just detta fall. Man kan inte förväntas vilja hålla fast vid en kärleksrelation om all relevant input upphört. I detta fallet har känslorna kanske minskat 5% per år under 20 års tid...

Ett annat sätt att förstå vad som hänt är via den kända klyschan: *kärleken är proportionell till avståndet*... Hos dig har avståndet aldrig varit större, fysiskt som psykiskt, än att kärleken kunnat hållas vid liv. Jag ser Virhamn som en glöd, ur vilken små lågor hela tiden flammade upp, så fort du kommit tillräckligt nära för att kunna andas/blåsa på glöden.

I samma takt som den övriga familjens känslor alltså svalnat, har konkurrerande känslor för "nya kärlekar" tagit över deras medvetande. Då är inte steget så långt till att vilja finansiera dessa nya "kärlekshistorier". Ursprungliga lojaliteter har förskjutits gradvis till nya "lojaliteter"...

Detta är inget försvarstal för det skedda, bara ett så neutralt försök som möjligt till en förklaring till VARFÖR... En moralisk skuld vilar dock fortfarande tungt på mor Guns och bror Michaels axlar... Scientologkyrkans skuld är mer av filosofisk natur, då varje vuxen människa som inte är omyndigförklarad, också måste anses ansvariga för sina val i livet. Särskilt när dessa gjorda vals konsekvenser under en livslång resa blir uppenbara, och man ändå framhärdat i sina val! Vi har ju religionsfrihet numera...

Du själv är en svårare nöt att knäcka. Situationen/problemet liknar "hönan och äggets", dvs vem/vad kom först. Har samhället marginaliserat dig först eller har du marginaliserat det samhälle som låg framför dina fötter när du var 20 år? Då svarar du: *"ingetdera därför att jag bara var åtta år, när jag blev "kidnappad" av litteraturen och musiken. Vad kunde väl jag veta då om hur samhället och arbetsmarknaden skulle komma att se ut när jag blev vuxen? Vad visste väl jag då om den kommande Maoistisk-inspirerade kulturrevolutionen 1968, där elitism och kvalitetstänkande offrades för mer politiskt korrekta syften."*

Då svarar jag: Den *politiska* verkligheten skiter fullständigt i individuella människors (dina) höga klassiska ideal och värderingar och känslor. T o m om de är tidlösa! En folkpöbel (i detta fallet 68-pöbeln) har alltid vela störta de som har makten. För att sedan själva bli maktfullkomliga, så att nästa folkpöbel vill störta dom o s v... Denna "dynamik" har ingen population hittills kunnat styra eller sätta stopp för utom möjligen Nordkorea. På det sättet kan man säga att litteratur riskerar att förföra läsaren till en verklighetsflykt om man inte aktar sig. Musik är mer ett känslostimuli och därför inte lika farlig som den intellektuella litteraturens värld kan bli...

Med hopp om att dessa tankar i någon mån kan hjälpa dig med "rehabiliteringen"...

Svar till båda:

Vad John betecknar som pietetslöshet skulle jag snarare vilja beskriva som absolut brutalitet, som de tre ansvariga delägarna inte ens tycks ha varit medvetna om i sitt agerande. Det liknar en smitningsolycka, där smitaren helt enkelt ignorerar det överkörda offret, som om det aldrig funnits och inte gjorde någonting. Det var en kniv i ryggen från den egna familjen. Man borde aldrig ha utannonserat stället till försäljning utan att alla berörda parter i familjen var med på det. I och med att Virhamn lades ut till försäljning utan att den i familjen som mest levat för stället vidtalats eller ens informerats var ett brott begånget inom familjen mot densamme med en bestående skada som det blir mycket svårt om inte omöjligt att reparera.

Och den huvudsakliga faktorn i denna tragedi är familjens ekonomiska förluster genom engagemanget i Scientology, som därmed är och förblir familjens evärdliga vanära.



Bikten

Ett bricolistiskt minne,

ett besök hos Bengt Nordström för tio år sedan,
Scenen föreställer ett kök på gränsen mellan ordning och oordning
med tomflaskor överallt efter allt utom öl.

- B Så vänligt av dig att hälsa på mig. Det är inte så många som gör det numera.
- C Desto viktigare då att åtminstone någon gör det.
- B Men det var länge sen vi sågs. Vad förskaffar mig den äran?
- C Gammal vänskap. Vad annars?
- B Men *så* gammal är den inte, och jag hade betydligt närmare vänner i sällskapet än du.
- C Jag vet, men det var inte alla som förstod dig.
- B Menar du att du förstår mig?
- C Jag kan åtminstone försöka.
- B De flesta vill inte ens försöka. De ser mig som färdig och förbrukad och vill helst inte veta av mitt sällskap längre. Jag blev för mycket för dem. Därför förvånar det mig uppriktigt sagt att du har sökt upp mig.
- C Det förvånar mig inte. Ännu igår hade jag aldrig haft en tanke på att söka upp dig.
- B Men nu har du gjort det, och nu sitter du här, och du lär inte komma loss på en stund. Och det enda jag egentligen kan göra för dig är att beklaga att här ser ut som det gör. Här är ju inte vidare ständsmässigt. Jag kan inte bjuda dig in till något av de andra rummen och allra minst till vardagsrummet, för där ser ännu värre ut än här. Köket är det enda rum där jag kan ta emot folk, och jag gör det egentligen ogärna, just för att här ser ut som det gör och jag är i det tillstånd jag är. Medge att jag förfallit till att bli en ganska avskräckande person.
- C För mig är du den du alltid har varit.
- B Och hur har jag alltid varit? Påminn mig. Jag tycks ha kommit på avvägar och ganska långt därifrån.
- C Du var vår kunnigaste medlem. Du hade ett allomfattande vetande och var vår bästa regissör vi någonsin haft. Du levde bara för teatern och producerade våra bästa föreställningar. Du var den bästa Tevje jag någonsin har sett på scen. Du var alltid hjärtlig och kultiverad och något av en boren kulturledare.
- B Nu tar du väl ändå i.
- C Nej, det gör jag inte, och jag kunde aldrig förstå dem som hade någonting emot dig.
- B Det kunde inte jag heller. Vad gjorde jag för fel? Var jag för dominerande? Var jag för duktig och präktig? Var det bara avund som dikterade attackerna mot mig, som tvingade mig från scenen?
- C Ja, det anser jag att det var.
- B Jag hade bara konstnärliga ambitioner, absolut inga andra ambitioner alls. Ändå anklagades jag för att ha andra ambitioner. Det var kanske som du säger, att det bara var avund som tvingade mig från scenen, men det att jag tvingades från scenen av vanlig mänsklig småaktighet borrar ett alltför djupt sår i mitt hjärta för att jag någonsin skulle bli normal igen.
- C Var det därför du började dricka?
- B Ja, det var bara därför. Tidigare drack jag bara tillräckligt för att ha det en smula trevligt, men när avundspressen tog ner mig började jag dricka på allvar för att dränka sorgen och besvikelsen. Så får man inte göra. Man får inte angripa konsten för att den är kvalitativ. Man får inte gå till personangrepp bara för att man inte tycker om personen eller för att man irriterar sig på personen. Det är otidigt, oförsämt, obetänksamt och

ansvarslöst, då man blundar för alla eventuella konsekvenser. Hade det varit på August Blanches tid hade jag sett mig nödsakad till att utmana honom på duell. Nu tog jag bara fegt min tillflykt till flaskan i stället, då jag ändå aldrig skulle slippa honom i sällskapet, för att över huvud taget kunna fortsätta med teatern. Men domen var redan verkställd.

C Vilken dom?

B Det faktiska sabotaget mot hela min konstnärliga verksamhet med teatern. Det var bara att ta konsekvenserna och rulla utför. Det var bara att dricka mera och mera och mera, då bitterheten blev svårare och svårare att dölja och komma över, men den måste döljas till varje pris, för bitterhet får aldrig komma fram i det konstnärliga skapandet. Om den släpps fram dör konsten.

Men du själv då? Du lämnade ju också sällskapet. Råkade du också ut för honom?

C Inte alls. Jag tog *time out* av helt andra orsaker.

B Berätta.

C Privata problem med familjen och ekonomin.

B Vad hände egentligen? Du var ju alltid ordentligheten själv, och du skröt aldrig och förhävde dig aldrig utan höll dig mest bara stilla i bakgrunden. Vad ont kunde någonsin vederfaras dig?

C Måste jag gräva upp min egen grav?

B Du är här nu. Skyll dig själv. Du ser mig här bland alla mina egna gravar som jag har grävt upp. Varenda tomflaska är en uppgrävd grav. Det var roligt så länge det varade, och jag behåller tomflaskorna som minnen av hur roligt det en gång var. Varje flaskas har sitt eget minne och sin egen historia att berätta. Se det som att samla på spöken. Genom tomflaskorna lever spökena kvar och stannar hos mig. Har du inga spöken?

C Jag har bara spöken.

B Något måste ha hänt för att motivera dig till att söka upp någon som mig. Ingen annan vill ta i mig med tång ens mera. Jag är ett vrak som aldrig kan bli flott mera. Jag är förlorad, men du är inte förlorad. Varför kommer du då till en förlorad själ?

C Kanske just för att han är förlorad, då kanske bara en annan förlorad själ kunde förstå något av vidden av en förlorad sons dilemma.

B Är du då en förlorad son? Försök inte. Jag vet inte någon som är så respekterad som du. Ditt protokoll har inte en enda plump.

C Ändå är det hopplöst svårtat nästan ifrån början och hela vägen ner.

B Jag börjar ana något. Handlar det om din familj?

C Inte enbart.

B Jag hörde ett rykte en gång om att du förlorat din mor.

C Nej, hon var aldrig förlorad, men hon gjorde allt för att förlora mig.

B Hur så? Kan en mor själv göra något för att förlora en son?

C Ju mindre sagt om saken, desto bättre.

B Det har du visst sagt förut. Men du är hårt knuten. Vad är det din knut blockerar och vill hålla instängt?

C Med din utomordentliga allmänbildning måste du veta något om firman som min familj har anknytningar till.

B Jaså, den firman. Nåväl vi ska inte nämna den vid namn. Men får jag bjuda på något? Du borde absolut ta dig ett glas, så att din tunga äntligen lossnar. Ursäkta att jag glömt att bjuda dig på något, men skadan kan kanske botas.

C Jag tackar aldrig nej till ett glas.

B Det gör ingen förnuftig människa. Vad får det lov att vara? Vin? Sherry? Whisky? Kanske en likör? Vad sägs om Cointreau? Den är oemotståndlig. Eller en riktig Jägermeister? Som du ser, jag har allt.

C Tack, ett glas vitt vin räcker åt mig.

B Till att börja med, hoppas jag. Nu när du är här för första och sista gången måste vi passa på att försöka slå runt en smula. Det blir kanske sista gången jag får tillfälle till det i gott sällskap. (*håller upp ett glas åt C.*)

C Tack.

B Nu får du börja berätta. Vad var det nu med den där firman?

C Redan som barn hade jag bekymmer med min bror, när jag upptäckte att han hade svag karaktär och inte kunde hålla sitt ord. När han blev äldre kom han i dåligt sällskap och vräkte sig i popkulturen med utsvävande rocksångare, rökte hasch och lämnade pipan kvar på skrivbordet i vårt gemensamma sovrum så att jag kunde känna på den och slarvade så med sitt liv att vår far knappt länge ville ha något mera med honom att göra.

En av min systers första och bästa kavaljerer var ett geni på Chalmers som också kom på avvägar och hamnade i drogsvängen ordentligt, men en vår upptäckte han något nytt som gjorde honom drogfri och som han sedan propagerade för inför hela sin bekantskapskrets, och det var den onämnbare firman. Även min bror uppsökte den och blev frälst och glad och lycklig. Mina andra syskon följde efter och sedan även min mor. Naturligtvis måste en sådan firma väcka mitt intresse, så jag gick även in för att utforska den och dess möjligheter men fann efter två år att den ingenting var för mig. Den var penningfixerad, tidskriften *Time* kallade den rent ut för *The Religion of Greed* (Girighetens religion), och jag hade aldrig haft något intresse för pengar, kanske mycket för att min far var affärsman. Även han tog avstånd från firman från början och vägrade hjälpa något av sina barn till att utbilda sig i den.

Min målinriktning i livet var konsten, jag ville ägna mig åt författarskap och musik, och musiken blev mitt enda levebröd. När även jag, den yngsta i familjen, ägnade mig åt firman krossade det min far, men när jag efter två år tog avstånd från den lugnade han sig något. Men jag hade förlorat de två kanske viktigaste åren av mitt liv, från 16 till 18, på en firma som dominerades av aggressiv omänsklighet och lovade övermänskliga förmågor mot övermänskliga betalningar, medan den kastade ut sådana som vågade kritisera den och gjorde dem till fiender på livstid. Jag tog avstånd från den frivilligt men hade som sagt förlorat mina två kanske viktigaste år på den och kom bara ut därifrån med besvikelse och ruelle i bagaget, så att jag allvarligt övervägde självmord.

B Hur i all sin dar kunde en sådan som du komma på tanken på självmord?

C Jag upplevde mitt liv som förfelat. Jag hade bränt mina skepp. Jag hade förstört mina utsikter. Jag hade förlorat allt i min satsning på en firma som visade sig vara fel.

B Du hade förlorat allt och övervägde därför att även förlora det sista, alltså själva livet.

C Är det onormalt? Är det inte så alla bankruttörer resonerar?

B Men du var inte bankruttör.

C Jo, det var jag. Jag hade haft ett startkapital i livet, som hade givits mig av min gudfar, en före detta överste i tsarryska armén som flytt från Petersburg 1917, och som var mitt livs enda startkapital, för min far höll inne med pengarna och min mor var hemmafru och beroende av honom. Men hon var betagen i firman och ville hjälpa även mig att komma in i den, varför hon med egna medel betalade en kurs för mig, som jag tog men lämnade ofullbordad när det gick upp för mig att firman inte höll. Då krävde hon pengarna tillbaka, och de enda pengar jag hade var min gudfars startkapital, och det visste hon. Så här hade vi alltså fallet med en mor som berövar sin yngsta son hans livs enda startkapital, och det vara bara för att jag övergett firman, vilket hon aldrig kunde förstå.

Samtidigt hade min far dragit in mitt underhåll, en blygsam månadslön, fastän jag ännu inte var myndig. Därmed var jag helt utan pengar men fick ändå bo hemma, tills jag kastades ut därifrån.

B Vem kastade ut dig? Din mor eller båda föräldrarna?

C Efter att jag lämnat firman bakom mig återupptog jag studierna på Vuxengymnasiet, där jag kunde få studiebidrag som betalning för att jag fick bo hemma. Min far lovade mig att jag skulle få bo hemma så länge jag studerade. Det var vår överenskommelse. Men efter två år ville plötsligt min mor upplösa hemmet för att flytta till Stockholm och mera kunna ägna sig åt firman. Jag blev utkastad av henne, min far beklagade saken men ingrep inte, därmed bröt även han sitt ord, och min mor flyttade till Stockholm med honom mot hans vilja, då han hade alla sina vänner här i Göteborg, men han var pensionerad och kunde inte skylla på sitt jobb.

B Hur klarade du dig då? Fortsatte du studera, och kunde du klara dig på studiebidraget?

C Jag bodde i tre och ett halvt år i en enrummare i ett landshövdingehus utan värme för 100 kronor i månaden, och jag fortsatte leva under sådana förhållanden i nio år, medan jag fortsatte studera och blev pianolärare. Det var långt under existensminimum, men det gick, då jag var sparsam och saknade laster.

B Och dina föräldrar hjälpte dig aldrig mer?

C Nej.

B Och din mor och dina syskon förblev i firman?

C Ja.

B Och ingen utom du genomskådade den firman av er fem?

C Nej.

B Men du lämnade firman bakom dig. Har du inte sluppit den?

C Genom att min familj förblev engagerad i den slapp jag den aldrig, för jag hade ingen annan familj. Men det var värre för min far, som var gift med den genom sin hustru.

B Menar du att hon var mera gift med den än med din far?

C Det är ju så med sådana firmor. De upplöser familjebanden för att i stället utgöra den nya familjen, som inte är av kött och blod utan virtuell. Redan den katolska kyrkan är sådan och har alltid varit det. Den kräver av sina präster och nunnor att de skall vara gifta med den och inte med varandra.

B Så din mor var mera gift med firman än med din far. Men ändå höll din far fast vid henne och släppte henne inte ens när hon krävde att han skulle bryta upp från alla sina vänner och band i Göteborg för att hon ville flytta till Stockholm, för att där mera kunna arbeta för sin firma? Var det så?

C Ja, så var det faktiskt. Min far förblev gift med henne till sin död och vägrade överge henne, fastän hon konsekvent bedrog honom med firman. Men det heter ju att de bästa äkta männen är de som blir bedragna av sina fruar.

B Men han övergav ändå dig för att din mor gjorde det och hjälpte dig aldrig. Var det så?

C Ändå var hans martyrium värre än mitt. Hela hans liv var uppbyggt på att skapa en god familj på en god ekonomi. Han var enda barnet, och under hela barndomen måste han lida av att hans föräldrar alltid grälade om pengar. Det fanns alltid för lite pengar i hushållet, vid ett tillfälle brann farfars butik ner utan att den var försäkrad, och den ständigt vacklande ekonomin hemma fick min far att besluta sig för att till varje pris försäkra sig om en god ekonomi för sin egen familj. Och det lyckades han med. Han blev en god och framgångsrik hederlig affärsman som skapade sig en förmögenhet, en god karriär och en ärbar plats i samhället genom hårt arbete och grundligt kunnande, och så ser han alla sina fyra barn gå förlorade i en äventyrlig firma vars enda grund är science fiction.

B Vad är det för fel på science fiction?

C Vad är science fiction annat än verklighetsflykt? I värsta fall är den till och med onaturlig och skiljer människan från naturen, då det nästan aldrig förekommer någon natur i science fiction, och ingenting är mera sterilt och dött än rymden. Vad är den svarta tomma rymden mot det ständigt rörliga och växlande, livfulla och dynamiska havet, som allt liv på vår planet kommer ifrån? Utan naturen är science fiction en mörk och steril öken utan liv, medan naturen till exempel hos Jules Verne alltid finns med och är av avgörande betydelse.

B Och du menar att din onämnbare firma bara handlade om science fiction?

C Systematiserad science fiction enbart beroende av människans inbillnings-förmåga och behov av självsuggerering. Jag vill inte påstå att hela firman bara är ett enda bedrägeri, men den bygger helt och hållet på dess grundares eget självbedrägeri, som han aldrig blev fri från och aldrig fick någon distans till fastän hans egen son begick självmord i protest mot firmans och pappans krav på honom för firmans skull.

B Ju mindre sagt om den firman, desto bättre.

C Det är tyvärr det bästa som kan sägas om den.

B Och den blev din far och du offer för genom dina syskons och din mors beroende av den.

C Min far var en fullkomligt hederlig affärsman. När det gick dåligt för hans pappersexportfirma, hans livs längsta anställning, och firmans ägare då ville sälja bort den, önskade han att min far skulle följa med firman till dess nye ägare, som firmans bästa tillgång. Pappa vägrade finna sig i rollen som en del av firmans möblemang. Han sade upp sig och fann en ny plats i en annan firma.

B Men dina syskon och din mor sade aldrig upp sig från science fiction-firman.

C Nej, de lät sig bli beroende och livegna och accepterade sitt eget slaveri i blind tro till firmans science fiction-spekulationer och fantasier, och därmed ruinerade de sina ekonomiska möjligheter, vilket i synnerhet blev förödande för min mor, som lockades till att förbruka alla sina arv på firmans kurser, så att hon efter Pappas död blev ständigt mera strandsatt. Ju mindre sagt därom, desto bättre.

B Och ändå höll han fast vid henne fastän hon höll mera fast vid en sådan firma.

C Hans körkamrater i Stockholm kunde inte förstå det. De uppmanade honom att skilja sig från henne, men han vägrade. Han kände ansvar för henne, medan hon själv alltid medgav att hon led av ansvarslöshet och alltid hade gjort det.

B Din bikt antar ständigt mera oanade och oroväckande proportioner. Är dina syskon ännu kvar i den firman?

C Ja, de tycks vara den lika trogna intill döden som min mor var. Min äldsta bror arbetade en tid som sopåkare och tömde soptunnor för att få råd och kunna arbeta för firman på natten. Alla pengar han tjänade som sopåkare gick till firman.

B Vad fick de då ut av ett sådant engagemang?

C Sin egen hjärntvätt.

B Ingenting mer?

C En inbillad lycka genom samhörigheten med alla andra hjärntvättade och beroende av firman, som ett slags berusande Hollywooddröm av illusioner. Firmans grundare hade ju dock sina rötter som illusionist i Hollywood.

B Vad skulle de säga om de fick höra eller läsa din bikt här?

C De skulle förskjuta mig för evigt, för det skulle deras firma kräva av dem. Alla firmans sanningssägare har blivit förskjutna för evigt. Det är förbjudet att genomskåda firman och belagt med evig bannlysning.

B Det måste ha varit hårt för din far att se majoriteten av sina barn gå förlorade i en sådan firma, medan det fjärde måste hanka sig fram som en förskjuten fattiglapp.

C Jag hade dock mitt arbete. Jag kunde alltid arbeta vidare, och min lycka låg i min egen arbetsnarkomani, för den var alltid positivt skapande.

B Ja, med en sådan lycka behöver man faktiskt inga pengar, eller pengar blir en sekundär och underordnad fråga. Jag är inte rik jag heller, och jag har inget arbete, men jag är alltid välförsedd med det enda jag behöver, som är min verklighetsflykt från min egen besvikelse och bitterhet, nämligen min sprit. Vad får det lov att vara? Välj nu något bättre upp än vin.

C Vad rekommenderar du?

B Självt föredrar jag whisky med honung. Jag inleder varje morgon med det. Jag tar en tesked honung, suger på den, och sedan räcker det med en ordentlig klunk whisky, och dagen är räddad – tills vidare. Sedan får man kompensera och komplettera efter hand.

C Det låter onekligen gott. Jag accepterar inbjudan.

B Klok gosse. Men låt oss fortsätta med anatomiseringen av ditt fall. Du var aldrig gift, eller hur? Hade du någonsin ens någon kvinna? Saknade du aldrig familj? Behövde du aldrig en hustru?

C Ingen ville ha mig. Jag var för fattig. Jag kunde aldrig ge en kvinna vad hon ville ha, och om det någon gång uppstod ett förhållande ändå, så blev jag alltid bedragen av

henne. En av mina sambos körde med två älskare samtidigt medan jag gick på arbetslöshetsbidrag. Då lärde jag mig att aldrig mera satsa på en kvinna som fattig.

B Men ingen man klarar sig utan en kvinna. Du måste ha haft någon någon gång, för du är ju inte homosexuell.

C Du har rätt. Jag fann den rätta till slut, men hon var inte av denna världen. Den enda som till slut kunde acceptera mig var själv en fallen kvinna, vars man hade försökt mörda henne av svartsjuka och äganderättsgalenskap – som Soames i Forsytesagan. Hon var fränksild och sargad för livet, och hon hamnade hos mig genom att en god vän, som räddat henne till livet, måste resa bort för gott medan hon inte kunde följa med. Han anförtrodde henne åt mig, och jag har känt ansvar för henne sedan dess och mer och mer för varje år. Om världen och min familj har förskjutit och hållit mig i kroniskt förakt har jag dock haft hennes trogna kärlek som tröst, som aldrig svikit mig, fastän hon är en fallen kvinna och satanist.

B Har du ihop det med en satanist?

C Ja, och det känns som att jag alltid haft henne. Och hon är alltså mycket vacker och har en själ av guld.

B Hur blir man satanist?

C Hennes man gjorde henne till det genom sin kontinuerliga grymma misshandel av henne som kvinna.

B Det där får du berätta mera om en annan gång. Det är en avgrund av outrannsakliga mysterier. Nu ska du dricka, och så skall vi återkomma till verkligheten. För även satanismen är väl bara en verklighetsflykt som alla andra sekteristiska drömmar?

C Inte för henne, då hon är gnostiker och panteist.

B Det borda alla vara – att acceptera att man aldrig kan veta allt, och att acceptera alla möjligheter. Drick nu, min vän, innan du somnar, för på whisky och honung somnar man ofelbart.

C Ja, jag märker det. Ögonlocken blir plötsligt svårforcerat tunga.

B Det beror på att kroppen mår bra av medicinen. När kroppen mår bra vill hon sova, för kroppen vet att hon mår bra av att få sova.

C Jag ber om ursäkt, men jag kan knappast hålla tillbaka sömnen.

B Sov du. Jag ska inte väcka dig. *(C somnar där han sitter i soffan och verkar genast sova bekvämt.)* Han får sova så länge han kan. Jag avslutar hans whiskyflaska under tiden, så somnar jag ifrån alltsammans själv. När han vaknar och finner mig sovandes någonstans går han nog hem. Jag hoppas han kommer tillbaka en annan dag. *(håller upp åt sig och dricker och njuter.)* Tack för besöket, bäste bror, och välkommen tillbaka. Det recept som jag bjöd dig på var det bästa jag hade, och på det kan man bara drömma goda drömmar och glömma alla världens besvär och mest av allt sig själv, vilket är vad man mest behöver. Så ursäkta mig om jag nu fortsätter att dricka ensam, men jag har faktiskt ingenting annat nyttigt att göra. *(dricker och njuter och somnar småningom in.)*

(Gradvis uppenbarar sig en ny person.)

A *(till C, är helt omedveten om B som slappar i ett annat hörn.)* Sover du nu igen? *(Någon paus innan C vaknar till något men inte helt. Vet inte riktigt vad han skall svara.)*

C Det är frågan. Drömmer jag eller är jag vaken?

- A Bry dig inte om det. Men är du medveten om att du sitter och sover hos en alkoholist?
- C Han är från samma sällskap som du en gång sökte dig till. Sover han?
- A Ja, han sover djupare än du, för han är nedgången. Det är inte du ännu. Tänker du bli det?
- C Jag har inga planer på det.
- A Så du är bara alkoholog.
- C Det kan man kanske säga. Men vad gör du här?
- A Jag kände mig nästan kallad, ni talade ju om mig, så jag tänkte att jag skulle passa på tillfället.
- C Det var bra att du kom. Vi har mycket att gå igenom.
- A Jag är rädd för det.
- C Men jag är fortfarande inte säker på om jag drömmer eller är vaken. Är du verklig eller bara en dröm?
- A Jag är verklig naturligtvis, det har jag alltid varit, men jag hör numera till en verklighet som du bara kan drömma om.
- C Jag förstår. Och du passar på medan jag hänger mellan dröm och verklighet.
- A Det är ett enastående tillfälle.
- C Vad är ditt ärende? För du kom väl inte hit utan anledning?
- A Ni pratade om mitt äktenskap. Jag älskade henne, fastän allting gick fel från början, men jag framhärdade i min kärlek vad som än hände, och jag kan aldrig påstå att jag handlade fel. Jag försökte alltid göra vad som var rätt och tänkte därvidlag mera på andra än på mig själv. Annars hade jag skiljt mig från henne redan i Göteborg. Hon bad mig ju rentav en gång och i din närvaro att jag skulle ge henne fri, men hon hade aldrig klarat sig ensam. Hon hade försvunnit in i firman och fått överge sin konst. Hon hade ofta nervösa utbrott eller sammanbrott eller vad man skall kalla det, men jag kunde alltid lugnt resonera henne till rätta och få henne på fötter och fortsätta igen. Och hon lyckades ju faktiskt få hålla på med sin konst ända till sin sista vecka.
- C Du backade henne ständigt så länge du levde, och det gjorde jag också så länge hon levde och även min bror.
- A Ja, det var mycket lyckligt att hon kunde bo hos honom under sina sista år tillsammans med mycket goda vänner, om det dock inte var hennes egen familj. Och det var mycket märkligt att min sonhustrus mor, som skulle ha haft lägenheten vid deras herrgård, avled precis när hon skulle flytta in och lämnade därvid dörren öppen för er mor att flytta in just när hon fick det allt svårare att bo kvar i Stockholm. Det hade ju ändå inte alltid varit helt kontant mellan henne och din bror tidigare. Vad vet du om den saken?
- C Jag vet i stort sett allt. Det var ju under de åren jag brukade besöka dem i Danmark på väg hem från Italien på din enträgna rekommendation. Han led av att hans egen mor skurit av all kommunikation med honom.
- A Visst var det löjligt. Men vad hade han gjort egentligen för att förtjäna sin egen mors bannlysning?

C Hon måste lyda firman. Han hade varit för duktig på att få klienter till firman att låna alltför mycket pengar för att finansiera sina kurser i firman. Han lockade dem till att skuldsätta sig för kursernas skull med den optimistiska tron att de lätt skulle kunna betala tillbaka skulderna så fort de fullbordat sina kurser och blivit effektivare människor. Det blev de inte, utan de fann sig dränkta i amorteringar som de inte kunde betala. Detta gav naturligtvis firman dålig publicitet, varför han blev avstängd och avklippt från firman, medan han inför mig försvarade sig med att andra inom firman gjort samma sak med långt värre resultat i skuldsättningar och att dessa kommit undan med saken utan bestraffning. Ändå sökte han sig tillbaka till firman med envis trägenhet och lyckades komma till nåder igen efter ett antal år tillsammans med sin fru, som också varit avstängd utan att hon gjort någonting, bara för att hon varit gift med honom.

A Det är detta som förbryllar mig att de fortsätter med firman hur illa den än behandlar dem och vilka förskräckliga mänskliga tragedier den än gör sig skyldig till. Även hon hade ju kunnat hoppa av när hela hennes filial i Stockholm skrotades och stängdes av och nästan alla dess medlemmar bannlystes. De flesta som ingick i den gruppen, och det var kultiverade och högt utbildade personer, återvände aldrig mer till firman, men hon gjorde det och tog frivilligt på sig alla umbäranden som det inbegrep. Vet du något om det?

C Ja, hon utsattes tillsammans med andra från det kontoret för systematisk negativ hjärntvätt, de alltså tvingades genom hårda metoder till att frånsäga sig allt vad de tidigare haft för uppfattningar och inställningar genom sina höga positioner och även drillades fysiskt genom rigorösa korrektingsprogram. Jag träffade en som själv var med och som hoppade av efteråt, och hon fann det ganska upprörande att se en äldre kvinna, hon var ju då över 60 år, drillas och strapatseras och utsättas för tukthusmetoder genom vad som inte kan kallas för annat än fysisk hjärntvätt, alltså hjärntvätt till kropp och själ, för att beröva henne i stort sett hela hennes ego och göra det anpassningsbart till firmans nya regim. Grundaren hade ju hoppat av då och ersatts av andra, och han dog ju bara några år senare.

A Jag visste ingenting om vad hon utsattes för. Hon var ju aldrig hemma på den tiden utan ägnade sig bara på heltid åt firman när hon inte emellanåt fick tid för sin konst. Om inte du hade kommit undan från firman på ett tidigt stadium hade jag nog gett upp mycket tidigare. Hela 60-talet efter din brors pubertet var ju en enda mardröm för mig, först kom han i dåligt sällskap och spårade ur, och sedan föll ni allesammans för firman. Men hur kom det sig att du klarade dig ifrån den? Var det bara för att den kostade så mycket pengar? Var det det faktum att den var världens dyraste religion som gjorde att du tog avstånd? Du hade ju aldrig pengar själv.

C Det var det som var problemet mellan oss. Redan hösten 1967 i oktober hade jag ju ett samtal med er där jag förklarade att jag ville avbryta min skolgång för att ägna mig åt författarskap, och ingen av er sade nej. Mor hade tvärtom den största förståelse för saken och påpekade att historien var intill tjatighet späckad av föräldrar som motsatt sig att deras barn ville bli konstnärer. Hon ville inte bli en av dem, och du blev det först när alla syskonen redan fastnat i firman. Du reagerade mot att även jag skulle falla i den farstun, men du gav dig när jag vägrade uppge min föresats.

A Det var ett svårt beslut. Din lärare yrkade på att jag måste tvinga dig till att fortsätta skolan. Jag försökte, men du bara grät. Du var den kvinnligaste av mina söner och därför närmast din moder. Till och med din syster var hårdare än du. Du var mera som din mormor, som alltid hade svårt för min fasthet som affärsman. Kommer du ihåg när du ville tala mig till rätta och försöka vinna mig över till ditt sätt att tänka medan du var tillräckligt berusad för att ha något mod alls?

C Jo, vi pratade ut den gången, och du lyssnade ordentligt och hade inte någonting emot något av vad jag sade, men du avslutade samtalet med att hoppas att jag skulle prata ut med dig på det sättet fler gånger men helst inte i berusat tillstånd.

A Tack vare att jag själv var italienskt uppfostrad och även uppfostrade er från början med att alltid ha vin till alla måltider förelåg det aldrig någon risk för att någon av er någonsin skulle kunna bli alkoholist. Därför kunde din äldsta bror sväva ut som han gjorde med sina spexargarden på 60-talet utan allvarliga konsekvenser, medan dock din andra bror kom i sämre sällskap, vilket gjorde mig orolig och sömnlös mest för att jag inte visste vad det handlade om. Han misskötte sig, och det var tillräckligt illa för att ge både mig och er mor oupphörliga bekymmer. Han stal ju till och med ur hennes hushållspengar och sov bort hela dagarna efter nattliga utsvävningar. Han hade ju en gång en fest hemma när vi var borta under en helg, varpå mycket stals från hemmet, bland annat smycken ur din systers rum, av hans vänner. Det var inte roligt, allra minst för din syster.

C Jag minns den festen. Jag höll mig mest inlåst på mitt eget rum. Det var dunka-dunk under flera dygn, och han vältrade sig med flickor i er säng.

A Huset stod i alla fall kvar när vi kom tillbaka. Till och med vinkällaren var orörd.

C Du hade ju själv låst den.

A För säkerhets skull. Vid ett tillfälle hade ju någon objuden gäst tagit sig in där och fattat tag i första bästa flaska och nästan tömt den, när det visade sig att den innehöll bensin. Han hade kunnat bli blind.

C Jag förstod aldrig dina rigorösa säkerhetskrav. Du ritade ju till och med ett märke på snapsflaskan för att se om någon vittjade den, men den rördes aldrig. Jag förstod aldrig hur någon kunde vara så dum att han blev svag för alkohol.

A Ändå är du svag själv. Du kunde bara tala ut med mig när du var som mest berusad. Och se på dig nu. Här har du druckit hela kvällen med en färdig alkoholist.

C Men under detta rus har inte jag uppsökt dig. Det är du som letat upp mig.

A Annars hade vi aldrig fått detta samtal, så jag är faktiskt tacksam för att du var berusad, och du är nu i den åldern och har alla dina marginaler kvar att du tämligen fritt kan ägna dig åt sådant.

C Och det gör mig faktiskt bara gott så länge jag bara håller mig till vin.

A Det gläder mig. En snaps är lagom. Två är för mycket. Tre är för litet. Men vin kan aldrig bli för litet eller för mycket. Det har en förmåga att balansera sig själv.

C Ja, jag har märkt det. Farfar såg ju till att alltid ha vin hemma, och du följde samma princip. Därför upplevde aldrig någon dig någonsin som onykter.

A Det gläder mig att åtminstone du av mina barn följer samma princip. Det kommer att gagna dig i längden. Även du kommer alltid att förbli nykter hur mycket du än dricker. Det är inte gott ölsinne det handlar om utan ett utvecklat vinsinne.

C Det var nästan det bästa arv jag någonsin kunde få, och det var helt italienskt.

A Jag beklagar att det också blev ditt enda arv, men det var ändå bättre än ingenting.

C Du glömmer att du lämnade en miljon efter dig.

A Den var åt er alla men främst åt min hustru. Jag ville att ni alla skulle fara mera till Italien. Hur många har gjort det utom du? Min hustru gjorde det bara en gång och aldrig mer och det i sällskap av din bror, som heller aldrig for dit någon mer gång. Dina äldre syskon reste inte dit alls. Och min hustru slarvade bort merparten genom sitt engagemang i den där firman.

C Äntligen vågar du ta upp den igen. Den förstörde ju ditt liv, genom att hela din familj utom jag försvann i den. Ändå beklagade du dig aldrig utan rentav accepterade att bli utsatt för dess terapi.

A Min kusin i Verona beundrade mig alltid för min mänskliga och diplomatiska balanskonst. Jag ville aldrig skaffa mig fiender, och det bästa sättet att undvika att skaffa sig fiender och konflikter insåg jag på ett tidigt stadium var att själv alltid vinnlägga sig om att göra vad som var rätt. Jag kunde inte blanda mig i vad din mor och dina syskon gjorde när ni var myndiga. Ni hade all rätt i världen att begå era misstag alldeles själva. Om jag såg att firman var ett ödesdigert misstag hade jag ingen rätt att säga det. Om din mor öste alla sina arv ner i det gapande svarta hålet av firmans frestelser var det hennes sak. Allt jag kunde göra var att vägra befatta mig med saken och vägra hjälpa mina barn att utsätta sig för den. Ja, du blev också lidande därvidlag genom att jag inte heller på något sätt ville hjälpa dig, och jag kände mig lite grann som Chrusjtjov, när han mycket väl visste att han kunde göra något för Pasternak när Sovjetunionen vägrade låta honom mottaga nobelpriset men underlät att göra det. Jag hade kunnat hjälpa dig hur mycket som helst men underlät att göra det, då jag inte heller kunnat hjälpa dina syskon med deras engagemang i firman. Nu efteråt kan jag be om ursäkt och beklaga det.

C Jag kände aldrig någon bitterhet mot dig och kunde liksom du bara beklaga mina syskons och moders öde att fastna i firman för gott.

A Det är det jag inte kan förstå. Hur kunde de fastna? Hur kunde de gå i en sådan fälla? Du var den enda som genomskådade den och lämnade den innan det var för sent, men ingen av de andra hade samma förnuft. Hur kunde de undgå att genomskåda den? Under 70-talet hamnade ju de flesta av dess ledare bakom lås och bom för grova skattebrott och även grundarens egen hustru medan hans egen son begick självmord, och ändå förblev dina syskon och min hustru firman trogen? Det är detta jag aldrig kan komma över och som fortfarande håller mig kvar som en osalig ande i limbo mellan liv och död utan att kunna komma vidare och utan att komma loss ur problemet.

C Jag kan inte heller förstå det.

A Nej, jag förstår det. Det är och förblir obegripligt. Det är ju ändå bara science fiction hela deras lockelse handlar om. Deras terapi kan vara hälsosam och fungera för kriminella, mentalsjuka och andra med psykiska problem men är knappast behövlig för

människor som är friska till kropp och själ. Men man kan inte göra science fiction till en religion. Det säger ju sig självt. Det är både sjukt och absurt.

C Jag stötte mig alltid på science fiction för att naturen saknades hos nästan alla science fiction-författare utom Jules Verne, som var den enda naturliga av dem och vars visioner faktiskt slog in med tiden, men han var nästan den enda. Alla andra från H.G.Wells framåt är onaturliga.

A Och omänskliga.

C Ja.

A Men hur kom det sig att du lämnade firman? Hur kunde du lyckas? Det lär ju vara lika svårt att lämna den som till exempel kommunistpartiet eller islam eller vilken sekt som helst.

C Det var framför allt en personlig protest. Det var därför jag också lämnade skolan. Jag överensstämde inte med världen. 60-talet präglades av tilltagande våld överallt. USA var världens ledare som spårade ur när Kennedy mördades. Sedan kom Vietnamkriget, den aggressiva vänsterrörelsen med kulturrevolutionens fanatism över hela västerlandet, och jag kom i puberteten – i skolan handlade plötsligt allting bara om sex och vänsterextremism. Jag ville ägna mig åt viktigare saker och framför allt studier och skaffa mig kunskap. Det gick inte i skolan, så som de höll på under lektionerna. Det var mycket därför jag övergav skolan, och firman erbjöd ett alternativ, som verkade positivt och var attraktivt, men firman var amerikansk och visade sig med sin sjoorganisation lika hård och omänsklig som det nya politiska klimatet i världen efter Kennedy under Johnson och Nixon.

A När din syster flyttade till Amerika med hela sin familj för att ägna sina liv åt firman separerade firman hennes man och barnens far från henne, så att han placerades i Los Angeles och hon stannade med barnen i Florida. Naturligtvis kunde han ju inte förbli henne trogen från en helt annan plats, och han for ju sedan snart hem till Sverige igen efter att ha bedragit henne och familjen splittrats. Snart flyttade ju också barnen tillbaka hem till Stockholm, och det var helt och hållet firmans fel. En firma har inte rätt att skilja två gifta personer åt, och om den gör det är det omänskligt. Försökte ingen tvinga dig tillbaka till firman? Du var ju bara aderton år och omyndig och borde med din mjukhet ha varit lätt att övertala.

C Jo, min äldsta bror hotade faktiskt med saken, men jag var envis och höll käft och undvek bråk och hade musiken att ägna mig åt.

A Tur för dig. Dock fastnade du i självmordstankar. Vad fick dig att inställa ditt självmord?

C Det vet jag precis. Det var den 15 december 1970. Jag hade då i princip övervägt självmord i ett helt år, men den eftermiddagen blev jag bjuden på jullunch hos dina sångarvänner från Akademiska Kören. Då föll jag för det här med kvartettsång och fick plötsligt något helt nytt att leva för och lärde mig tämligen omgående andra-tenorstämmorna först av allt till "Hur länge skall på borden..." och "Warum bist du so ferne".

A Det gläder mig. Det var också kvartettsången som räddade mitt liv eller rättare sagt som gjorde mitt liv. Jag började ju redan på 30-talet och höll på tills jag dog 60 år senare. Jag hörde ju till de särskilt handplockade sångare som utvaldes för Finlandiakören och

dess turné till Paris och USA för världsutställningen 1939, när vi flyttade till Göteborg var något av det första jag inriktade mig på att finna mig en kör, som först blev Akademiska Kören, och när min hustru drog iväg med mig till Stockholm efter min pensionering, när jag vid 68 inte längre hade något bindande att skylla på för att stanna i Göteborg, kände jag ju knappt någon människa i den staden men räddade mig genom den Barbershopkör som sedan kallade sig Vocal Vikings på mitt förslag, och det räddade mina sista 16 år i Stockholm. Det var först och främst musiken som förde oss två tillsammans och höll oss tillsammans ända fram till guldbryllopet, vilket din mor kan hålla med om. Vi tillbringade ju vår förlovningstid med att själva improvisera fram våra duettstämmor till Birger Sjöberg och andra. Du sjunger väl fortfarande i manskvartett?

C Naturligtvis.

A Din äldsta bror var ju också aktiv i Akademiska Kören och spelade gitarr liksom jag, medan din syster också spelade både gitarr och piano och sjöng därtill, medan din andra bror fastnade i popmusiken, vars dåliga umgänge förde honom till firman, som drog med sig dina andra syskon däri, varpå de kom ifrån musiken. Men du räddade dig från firman genom musiken.

C Ja, det gjorde jag. Musiken blev min räddande anledning till att lämna firman bakom mig för gott, och musiken gjorde att jag aldrig mer kände något behov av den. Musiken var friskare.

A Just det. Att seriöst exekvera musik är det andligt friskaste man kan göra. Beethoven förfäktade ju också att musiken var en högre uppenbarelse än både religionen och filosofin.

C Det tror jag även Pythagoras menade, den förste filosofen och den som lade grunden för den västerländska musiken.

A Dina damer var ju även musikaliska, men musiken lyckades aldrig binda dig till någon av dem. Varför? Hur kunde du förlora din första sambo, som ändå var så gott som professionell?

C Hon var för vidlyftig och ville för gärna ha barn och hade för många andra kandidater utom jag, medan jag var för fattig.

A Och de andra?

C Hon som jag höll på att bli gift med höll på att fördärva den kör jag ledde med sitt pretentiösa amatörskap. Hon hade skyhöga tankar om sig själv men var i själva verket bara en klavertrampare. Hon kunde trampa in överallt men inte hålla tonen.

A Och din nuvarande?

C Hon är genommusikalisk men tar aldrig en ton. Hon bara lyssnar.

A Får man träffa henne?

C Hon är inte död ännu.

A Men hon lär vara desto andligare. Kan hon inte visa sig åtminstone?

C Jag tror inte hon kan motstå din formella inbjudan.

D (*inträder*) Jag har aldrig kunnat motstå en inbjudan från en avliden.

A Har du fått många sådana?

D Nej, men jag umgås med desto fler. Jag har nästan samlat på dem. Jag har alltid varit på intim fot med dem då det för mig alltid var självklart att de aldrig kunde dö.

A Du tycks ta mig som en självklarhet och veta precis vem jag är fastän vi aldrig har träffats.

D Det är genom anden jag känner en människa.

A Så detta är alltså din fru?

C Inte juridiskt men desto mera definitivt för att det bara är andligt.

A Vad menar du med andligt? Hon är ju konkret!

C Jo, men hennes ställning är den osäkraste tänkbara.

A Vad gör det? Hon är ju vacker!

C Jag tycker också att det är det enda som räknas, i synnerhet om hon är vacker i själen.

A Jag har aldrig sett någon vackrare.

D Smickra lagom. Jag är ändå dödlig.

A Ändå är jag beredd att acceptera dig direkt. Jag var alltid kritisk mot mina barns partners och mest av allt mot min dotters, då hon hade för många från början. Även hon var alltför vacker och fick alltför många beundrare alltför tidigt, vilket inte var bra för henne, och ingen av dem kunde jag acceptera, utom en, som sedan spårade ur och blev narkoman.

D Hur kan du då acceptera mig?

A Varför skulle jag inte acceptera dig?

D Har din son inte skvallrat om mina vanor?

A Vad kan väl en skönhet som du har för ovanor?

D Jag började med hasch vid fjorton och nyttjar LSD regelbundet fortfarande.

A *So what?* Vad har jag med det att göra? Jag är ju död och ser bara till det eviga, och du platsar direkt i tidlösheten.

D Tack för det. Det tar jag som en komplimang.

A Det är den bästa komplimang jag kan ge dig. Jag tyckte också om mina andra sonhustrur direkt, men dig tyckte till och med min hustru om från början utan att ha sett dig.

D Hur kunde hon göra det? Fick hon se min konst?

C Nej, men hon läste vad du skrev. Hon tyckte om dina artiklar.

D Då kände hon mig inte.

A Känner jag dig, som nu ändå har fått träffa dig?

D Jo, jag tror att du gör det men inte så fullt som din son, som nog är den enda som någonsin kommer att kunna känna mig ordentligt.

A Känner du honom?

D Jag vet inte.

A Jag varnar dig. Han är svår.

D Ja, jag vet det, men även för honom övervinner kärleken alla svårigheter. Dessutom är han musikalisk. Med musiken kan man övervinna allt.

A Det gläder mig att du också har sinne för musik. Spelar du själv?

D Inte nu längre, men jag har spelat violin.

A Varför slutade du?

D Jag hade inte tid, råkade för illa ut, hade för mycket arbete och kunde inte behålla mitt instrument.

- A Varför inte det?
- D Den blev stulen, vilket jag tog så hårt att jag aldrig kunde komma mig för att skaffa mig en ny. I stället dränkte jag mig i arbete och härjade utomlands.
- A Med vad?
- D Arbete.
- A Då passar ni för varandra. Även han är arbetsnarkoman.
- D Jag vet. Därför passar han mig. Han är aldrig hemma.
- A (till C) Hur är hon i sängen? Kan hon laga mat?
- C Hon kan laga kaffe. Det räcker för mig.
- A Du drack alltid för mycket kaffe. Bjuder hon dig även på annat, som de droger hon hävdar att hon använder?
- C Nej.
- A Då klarar du dig. Jag misstänker nästan att du aldrig kommer att falla för henne.
- C Tvärtom. Jag föll för henne från början och har bara fallit för henne sedan dess.
- D Han har aldrig rökt något eller tagit någon drog, men han dricker. Det gör inte jag.
- A Men han dricker väl bara vin?
- D Det räcker.
- A Nåväl, mina barn, jag tror att jag är nöjd nu. Gå ni i säng, så ska jag lämna er i fred med er säregna lycka i sällskap med avlidna och alkoholister, som den där sömntutan där. (indikerar B)
- D Jag kom bara förbi apropå. Det är ju inte alltid man får chansen att träffa din far, men den här gången kunde jag inte låta bli. Stannar du här?
- C Jag väntar nog tills Bengt vaknar.
- D Heter han Bengt?
- C Ja.
- D Har du känt honom länge?
- C Sedan slutet av 70-talet.
- D Jaså. Är han också död?
- C Ja, det är han. Här ligger jag och sover ruset av mig tillsammans med min far och Bengt som spöken som uppträder för mig jag vet inte om det är i anden eller i drömmen.
- D Det är i verkligheten, för jag är ju här också, och jag är verklig.
- C Ja, det vet jag, men vad gör du här? Hur kom du hit?
- D Din far kallade på mig.
- A Ja, för en så vacker kvinna ville jag inte missa möjligheten att få träffa. Får man ge dig en kram innan jag försvinner?
- D Så gärna.
- A Du är väldigt späd och nästan anorektisk, som om du var väldigt bräcklig. Min hustrus mor och moster var också sådana, liksom sparvar, men du verkar ändå vara väldigt stark som i ett slags obändig seghet.
- D Ja, det är jag det. Jag har överlevt mig själv många gånger.
- A Kunde just tro det. Nåväl, jag ska lämna er nu. Fler frågor innan jag går? Passa på nu, min son, medan du ännu är berusad.

C Tack, Pappa, men vi ses ju nog fler gånger. Vi har ju setts förut också efter ditt frånfälle.

A Det ser jag fram emot. Även dina bröder har jag uppsökt ibland och till och med din syster, men det var synd att två av dina syskon råkade ut för så mycket skilsmässor. Jag tyckte mycket om din närmaste brors första fru, som var den första han skilde sig från.

C Jag har aldrig släppt kontakten med henne.

A Det gläder mig. Hälsa henne från mig.

C Det skall jag gärna göra.

A Nu går jag. *(kysser damen på handen)* Glöm mig. Jag kommer tillbaka.

D Det hoppas jag.

C Du är alltid med oss.

A Tack för det. Det var jag inte alltid medan jag levde... *(går)*

C *(till D)* Gå du före. Jag kommer efter.

D Stannar du kvar tills Bengt vaknar?

C Ja, jag gör nog det, bara för att inte vara oartig.

D Då går jag innan han vaknar. Vi ses sedan.

C Ja, det gör vi. *(Damen går efter en kram.)*

(C lutar sig vilsamt tillbaka i soffan igen för att låta sig somna om, när B börjar vakna och röra på sig.)

B Tänk, jag hade den märkvärdigaste dröm. *(ser C i soffan)* Är du kvar ännu? Sover du? Vi behöver förnya vårt förråd. Mitt rus börjar ta slut.

C Jag tänkte just somna om. Vad är det?

B Jag hade den märkvärdigaste dröm.

C Är du säker på att det var en dröm? Vad handlade den om?

B Jag drömde att vi fick gäster. Det var en äldre belevad herre, som med hela sitt sätt skvallrade om den perfekta gentlemannen, och han spelade både piano, kontrabas och gitarr och hade en utomordentlig skön sångröst dessutom.

C Det var min far.

B Var han här?

C Ja, han var här. Han är avliden sedan många år.

B Vad menar du?

C Strunt i det. Vad var det mera med drömmen?

B Jo, det var en annan besökare också, en underskön kvinna med långt mörkt hår, som hon kunde gömma sig i, men hennes ansikte var det vackraste jag har sett, så hon hade nog anledning att gömma sig i sitt hår, som Martha Argerich.

C Det var en väninna till mig. Jo, hon var här och fick träffa min far.

B Det är något som inte stämmer här. Du verkar alltför nykter för att vara så berusad som du måste vara.

C Du har tydligen sovit ruset av dig.

B Nej, det gör jag aldrig. Det lyckas jag aldrig med. Jag fyller alltid på. Det gjorde Churchill också. Hans dagliga tempeltjänst utgjordes av en obligatorisk flaska whisky om dagen, och det levde han länge på och klarade han England genom blitzten och andra världskriget på med bibehållandet av det brittiska imperiet. Det var de som kom efteråt

som tog det ifrån honom. Mannerheim tog också alltid minst en snaps till varje lunch. Varför skulle jag, som ändå är en gammal erfaren spexare, vara sämre?

C Du är inte sämre.

B Nej, jag menar det. Tack för det. Ska vi gå ut nu till Systemet? Jag behöver påfyllning.

C Du får gärna gå, men jag måste nog gå hem.

B Och vad fan ska du göra hemma?

C Arbeta.

B Arbetsnarkoman!

C Ja, Bengt, jag beklagar, det är min bestående narkomani, men liksom du nu på ålderns höst ser din alkoholism som din främsta ära och tillgång, vilket i viss mån faktiskt håller dig kroniskt nykter, så ser jag också min arbetsnarkomani som min ära.

B Din dam då?

C Hon accepterar det och låter mig arbeta.

B Det skulle ingen annan dam göra.

C Nej, hon är unik, men mitt arbete ger henne sin frihet.

B Du menar att hon har all frihet att bedra dig som alla dina andra fästmör?

C Jo, men det gör hon inte, för hon är satanist.

B Vad är det för folk du umgås med egentligen? Alkoholister som jag, en satanist till fästmö som du ger all frihet att bedra dig som hon behagar fastän hon är världens vackraste kvinna, gamla spöken som din gamle avlidne far, narkomaner och fyllon. Vad ska det bli av dig, min bror?

C Bekymra du dig för dig själv. Jag klarar mig nog.

B Så gå då hem och frossa i din narkomani. Själv går jag till min altartjänst på Systemet.

C Väl bekomme, broder. Jag tror att vi är lyckliga båda två.

B Tack för det, min bror. Hur förfallen jag än är ämnar jag dock dö lycklig på mitt eget sätt.

C I det eviga ruset?

B Livet är ett evigt rus, min bror. Det gäller bara att ta vara på det så länge det går, och när det inte går längre så fortsätter det i alla fall. Livet är sådant.

C Du har mycket att lära mig om livet. Det är därför jag alltid återbesöker dig.

B Välkommen tillbaka. *(Han stiger upp, det gör även C, B lägger armen om honom, och de går broderligt ut tillsammans.)*

3-9.12.2017

Kommentar
av J.B.W, januari 2018.

Liksom all vittnesbörd från andra sidan och andra dimensioner, för det är det som det handlar om, måste din "bikt" ge anledning till eftertanke och bör den därur ge anledning till kommentarer.

I princip är min huvudkommentar till det stora hela innehållet "ju mindre sagt därom desto bättre". Detta gäller i synnerhet det inledande argumentet om alkoholkonsumtion. Du vet att min styvfar gjorde sitt bästa för att plåga ihjäl min mor genom sitt milt sagt grova alkoholmissbruk, varför jag blev allergisk från början. I stället gick jag opiaternas väg och provade allt men var förmodligen genom min styvfars exempel från början botad från varje möjlighet till missbruk. Därför gläder det mig att du lagt av med Jägermeister. Den är inte hälsosam i längden utan bara egentligen en medicin att nyttja i små doser, som den var avsedd för i början, och den platsar egentligen inte alls som alkoholdryck, även om hårda alkoholister menar sig alltid ha den kvar när ingenting annat i alkoholväg fungerar.

Det andra ämnet, som du själv brukade avfärda med "ju mindre sagt om saken desto bättre", är firman, men här måste jag gå närmare in på saken, då ämnet tangerar mina teologiska domäner.

För att gå direkt på huvudsaken, den firmans sak är förlorad från början då den missar poängen med all andlig strävan. De som ägnar sig åt den firman med dess grundare som ledare inriktar sig ensidigt på det egna jaget, dess förkovran och utveckling och frigörandet av dess hemliga, övernaturliga och andliga resurser, men en ensidig strävan efter bara sig själv kan bara sluta i den hopplösa ensamhetens återvändsgränd. Grundaren sökte bara sig själv och kom aldrig fram till vad alla andra idoga andliga sökare förr eller senare finner, nämligen Gud, det stora universella hela, allkraften och, i motsats till en själv, en annan än sig själv. Grundaren blandar bort sig i en urskog av medel och tekniska vägar inom science fiction och med lögndetektorer men villar därmed bara bort sig och går förlorad.

Firmans attraktion ligger i dess teknik att med lögndetektorterapi komma åt och eliminera "det reaktiva sinnet" som blockerar en i nulivet genom undermedvetna reminiscenser av tidigare liv, upplevelser, trauman och oavslutade ärenden därstädes som anses bromsa ens nuvarande medvetande. Det är en lika stor bluff som arvsynden. I och med döden är allt konkret inklusive minnet av ens liv upphävt och överspelat, och att försöka gå tillbaka i sådant är att bedra sig själv och att, i stället för att rensa ut blockeringar, skapa dem.

Hur din familj kunde falla och fastna för en sådan rörelse är mysteriet. Endast du och din far klarade sig, och jag noterar att du vid upprepade tillfällen haft kontakt med din far efter döden men ej med din mor, eller misstar jag mig?

Däremot gläder det mig att du håller kontakten med "Damen". Liksom jag råkade hon illa ut från början och det oupphörligt vilket gav henne något av ett immunförsvar mot alla livets faror. Det spelar ingen roll vad hon ägnar sig åt och hur farligt sällskap hon rör sig med, hon kommer alltid att klara sig och dessutom ha ett gott inflytande som

den borna lärare hon är. Satanismen är kanske det farligaste och mest riskabla som finns på andlig väg, och den hotar ju direkt både kristendomen, judendomen och islam öppet med ett avståndstagande och förkastande av hela den monoteistiska traditionen, men jag har aldrig känt mig hotad av hennes gnostiska panteism. Tvärtom. Jag tror även den endast kan göra gott i filosofisk bemärkelse. De monoteistiska religionernas fundamentala misstag från början var att någonsin ställa politiska anspråk.

2Kommentera gärna min kommentar.

Svar. Det är helt riktigt som du säger, att jag haft nära och ingående kontakt och utbyte med min far efter hans bortgång men ej med min mor. Har inte tänkt på det själv, men så är det. Det kan dock förklaras med, att min far alltid försökte förstå mig, medan min mor tog sin förståelse av mig som en självklarhet men saknade hans psykologiska intresse. Han och jag hade mycket kvar att diskutera efter hans död, vilket min mor saknade.

För övrigt håller jag med dig, att ju mindre mera sagt om det mesta här, desto bättre.

Artikel ur "Världens Historia" 5 februari 2018:

Under 1970-talet tog scientologerna till kriminella metoder för att tysta sina motståndare och för att slippa betala skatt. Mer än 5000 medlemmar infiltrerade statliga myndigheter och privata företag i ett av de mest omfattande spionfallen i USA:s historia.

Den 29 augusti 1978 står en späd, 47-årig kvinna med lockigt hår och blå ögon inför rätta i Washington D.C. i USA.

Kvinnan ser inte ut som någon typisk brottsling, men listan med åtalpunkter är lång. Om hon bedöms skyldig till alla 28 brotten, bland annat en sammansvärjning mot staten, riskerar hon fängelsestraff på upp till 175 år.

Kvinnan heter Mary Sue Hubbard och är hustru till L Ron Hubbard i hans tredje äktenskap. Hubbard själv har inte hamnat på de åtalades bänk i det mest omfattande fallet av nationellt spionage i USA någonsin: Operation Snow White, under vilken scientologer har infiltrerat mer än 136 myndigheter och privata företag.

Samtliga elva som står åtalade i fallet tiger om Hubbards eventuella inblandning, trots att de begått brotten för att rädda honom från att avslöjas för skattesmitning – och för att skydda miljonföretaget Scientology.

Den historiska spionaffären började med en passionerad kärleksaffär ett kvarts sekel tidigare.

Den amerikanske science fiction-författaren L Ron Hubbard rönt år 1950 stora framgångar med sin nya bok om dianetik, en form av samtalsterapi som han själv utvecklat. Terapin byggde på element ur den traditionella psykoanalysen blandade med

egna påhitt. Bara under det första året såldes hans bok i 150000 exemplar, trots att både bokrecensenter och oroade psykiatriker fullständigt sågade den.

Entusiastiska anhängare vallfärdade till Hubbards kursgård i Wichita i Kansas för att lära sig mer om dianetik – och han förförde flera av de kvinnliga kursdeltagarna. När en särskilt vacker brunett gjorde entré på sommaren 1951, slog det gnistor på allvar. Den 19-åriga Mary Sue kom från den lilla staden Rockdale i Texas och hade bestämt sig för att satsa på en karriär inom oljebranschen. Mötet med den 20 år äldre Hubbard fick henne emellertid att tänka om. Bara några veckor efter att hon hade kommit till kursgården flyttade paret ihop. I februari 1952 blev Mary Sue gravid, och i mars gifte de sig.

Vänner beskriver dem som två diametralt olika personligheter. Han var översvallande, bullrig och populär bland sina anhängare. Hon var blyg och tillbakadragen och beskrevs av andra som kall och tråkig, men de elaka anklagelserna kan mycket väl ha berott på att andra var svartsjuka på den vackra flickan, som fick all den uppmärksamhet de andra hade konkurrerat om.

Och det blev snart uppenbart att man inte skulle underskatta den tystlåtna kvinnan. Mary Sue Hubbard gick snart segrande ur äktenskapliga konflikter, försvarade ihärdigt sin man gentemot omvärlden och gjorde blyxtkarriär inom Hubbards rörelse. Samtidigt födde hon honom fyra barn under deras första sex år tillsammans.

L Ron Hubbard skrev flera fantasifulla science fiction-böcker, innan han grundade sin scientologirörelse.

I kölvattnet efter sina framgångar med dianetiken grundade L Ron Hubbard år 1953 scientologirörelsen. Den nyreligiösa organisationen baserades på en science fiction-inspirerad mytologi om rymdvarelser, intergalaktiska intriger och andliga parasiter. Den krävde att medlemmarna genomgick intensiva perioder med dianetisk samtalsterapi. För varje terapitillfälle kom medlemmarna närmare den totala insikten – samtidigt steg kurspriset, och miljonerna strömmade in på scientologikyrkans konto.

Snart kunde man läsa och höra anklagelser i media om att L Ron Hubbards drivkraft var ekonomisk snarare än religiös. Och det var inte bara media som framförde kritik. Skattemyndigheterna, som i början godkänt viss skattelättnad för scientologikyrkan, ändrade uppfattning, och år 1966 konstaterades att scientologirörelsens ekonomiska intressen tycktes väga tyngre än de religiösa. Dessutom misstänkte de att Hubbard fifflade med räkenskaperna.

Läkarna var upprörda över Hubbards senaste påfund inom den dianetiska terapin: E-mätaren, som har många likheter med en lögn-detektor. Politiker i både USA och Europa rasade över skandaler i pressen om medlemmar som påstods bli hjärntvättade och lurade på pengar.

Snart blev alla anklagelser för mycket för Hubbard. År 1966 flyttade han och hans familj till Rhodesia. Året därpå gick de till sjöss på fartyget Apollo med en besättning som bestod av scientologimedlemmar. Ute på internationellt farvatten kände familjen sig säker och började genast leva efter sina egna lagar.

Snart hade det blivit en fast morgonritual att kasta besättningsmedlemmar överbord som straff för misstag de begått i det dagliga arbetet eller under den dianetiska samtalsterapin. Hubbard lät sig passas upp av en skara tonårsflickor och några enstaka pojkar, så kallade messengers, som skötte allt från hans påklädning till kommunikationen med omvärlden.

Rörelsens motståndare insåg snart att scientologikyrkan inte hade för avsikt att vända andra kinden till – i stället predikade Hubbard att scientologirörelsen skulle "angripa angriparen".

År 1966 utnämnde han Mary Sue till chef för organisationens egen underrättelsetjänst "Guardian Office", som med hjälp av lika delar propaganda, juridik och spionage skulle gå till motangrepp mot scientologikyrkans kritiker genom rättsprocesser och förtal.

På 1980-talet stämde en före detta scientolog, Lawrence Wollersheim, scientologikyrkan för bland annat olaga frihetsberövande. Domstolen dömde till hans fördel, medan scientologer demonstrerade utanför rättssalen.

I början av 1970-talet upptäckte Guardian Office att myndigheterna hade samlat på sig berg med uppgifter, som var besvärande för rörelsen. Hubbard startade därför Operation Snow White år 1973 – en aktion, som innebar att medlemmarna inom rörelsen uppmanades att söka arbete inom de myndigheter som de betraktade som rörelsens fiender.

Först var det meningen att man skulle nå resultat på laglig väg, men olagligheterna eskalerade. Under åren som följde infiltrerade mer än 5000 scientologer minst 130 myndigheter och privata företag över hela världen. Planen var att scientologikyrkans medlemmar skulle söka tjänst på institutioner som förfogade över uppgifter som kunde skada scientologikyrkan och därmed få möjligheter att förstöra eller kopiera materialet.

Femtusen scientologer skaffade sig anställning inom bland annat Interpol, det amerikanska skatteväsendet och justitiedepartementet, samt i det amerikanska läkarförbundet AMA. Där kopierade de sekretessbelagda handlingar och förvarnade högt rankade scientologer om eventuella aktioner mot rörelsen.

En medlem, Michael Meisner, gick ännu längre och gjorde inbrott på minst elva olika kontor, bland annat på justitiedepartementet och skatteverket, hos läkarförbundets advokater och på tidningen St. Petersburg Times i Florida. Meisner bedrev även en omfattande illegal avlyssningsverksamhet, till exempel vid skattemyndigheternas möten i samband med ett antal åtal mot rörelsen om miljonöverföringar från Hubbard till utländska bankkonton.

När rörelsens advokater nekades tillgång till vissa dokument stal medlemmarna dokumenten, knyckte officiella brevpapper och skrev falska brev som de bifogade så att det såg ut som om anställda på myndigheterna hade läckt uppgifter. På så vis blev det – juridiskt möjligt att använda dokumenten i rätten. Samma taktik användes när de skickade tips till media, ofta med falska anklagelser mot rörelsens fiender.

FBI fick nys om Operation Snow White, när de grep Michael Meisner och en av hans kumpaner vid ett inbrottsförsök på statsadvokatens kontor i Washington D.C. den 11 juni 1976. Meisner lyckades fly – men blev i stället fånge hos scientologerna.

Rörelsen ville se till att Meisner inte skulle berätta för mycket för polisen och höll honom därför under uppsikt dygnet runt. Han försågs med ögonbindel och handfängsel, när man flyttade honom mellan olika platser.

Den 20 juni 1977 fick Meisner en chans att rymma, när nattvakten hade gått hem och hans ersättare ännu inte kommit. Efter att ha bytt buss ett par gånger gick han till en telefonkiosk i en bowlinghall, ringde ett mottagaren betalar-samtal till vice statsadvokaten och förklarade sig villig att överlämna sig till polisen och vittna mot scientologikyrkan.

Tack vare det nya vittnet kunde FBI den 8 juli 1977 genomföra en omfattande razzia mot scientologernas kontor i Los Angeles och Washington D.C. FBI-agenterna konfiskerade 48149 dokument. Myndigheterna valde att väcka åtal mot elva högt uppsatta scientologer som var ytterst ansvariga för Operation Snow White. De var alla medlemmar av Guardian Office och lydde under Mary Sue Hubbard. Över henne i hierarkin fanns bara en person: L Ron Hubbard.

Mary Sue Hubbard stod 1979 inför rätta i USA, anklagad för bl a konspiration mot staten. Efter rättegången bröt Ron L Hubbard med sin hustru, som ändå förblev lojal mot honom fram till sin död.

Den 8 oktober 1979 ingick Mary Sue Hubbard och flera andra åtalade ett avtal med åklagarmyndigheten. I utbyte mot att de erkände konspiration mot staten och undertecknade ett dokument där de erkände sig skyldiga, fick de ett lindrigare straff och slapp en pinsam rättegång.

Mary Sue Hubbard dömdes till det strängaste straffet: fem års fängelse. De övriga dömdes till fängelse i mellan 18 månader och fyra år och böter på upp till 10000 dollar.

Under utredningen dök det upp nya bevis för andra brott inom Guardian Office – främst ett antal personangrepp mot scientologikritiker i form av bland annat trakasserier, falska anklagelser och dokumentförfalskningar, som skulle smutskasta scientologernas fiender. Hubbard var rädd för att bli inblandad i de nya fallen och gick år 1980 under jorden tillsammans med några av sina messengers.

Efter FBI:s razzia blev Hubbard övertygad om att Guardian Office infiltrerats av så kallade "supressiva" personer, ett begrepp han slarvigt använde om rörelsens fiender. Han ansåg att 2,5 procent av världens befolkning var supressiva och försökte förstöra för andra, främst för scientologerna. Adolf Hitler var ett känt exempel på en supressiv personlighet, hävdade Hubbard.

Efter rättegången misstänkte Hubbard att alla hans närmaste, inklusive hustrun, var supressiva. Han bröt kontakten med alla dömda, även Mary Sue, och litade bara på sina messengers.

Efter 1980 hade Hubbard ingen kontakt alls med Mary Sue. År 1981 framtogs hon sin post inom Guardian Office men förblev trogen sin man och scientologirörelsen fram till sin död 2002. L Ron Hubbard avled 1986 på sin farm i Kalifornien.

Scientologerna ville undanröja journalisten Paulette Cooper genom att få henne fängslad eller bedömd som mentalssjuk.

En författare som i sin bok kritiserade scientologin bemöttes med så omfattande trakasserier av scientologerna att hon var nära att dö.

År 1971 gav frilansjournalisten Paulette Cooper ut en bok med titeln "The Scandal of Scientology", i vilken hon kritiskt granskade rörelsen och dess metoder. Scientologernas hämnd blev trakasserier och förtal som var så grova att de nästan kostade Cooper livet.

Först utsattes hon för telefonterror och elaka brev till hennes grannar. I breven anklagades hon bland annat för pedofili. I trakasserierna ingick även ett antal stämningar och falska anklagelser.

År 1973 kontaktades Cooper av FBI på grund av två bombhot mot scientologikyrkan på hennes eget brevpapper och med hennes fingeravtryck på. Hon åtalades och tvingades lägga alla sina pengar på advokatarvoden. Hon blev deprimerad. Fallet lades emellertid ned efter ett test med sanningsserum.

Inte förrän 1977 friades Paulette Cooper helt från misstankarna, när en åtalad scientolog från Operation Snow White berättade för polisen om de omfattande trakasserier som scientologerna utsatt Cooper för.

Deras mål var att oskadliggöra Cooper, antingen genom att få henne fängslad för något brott eller att hon förklarades vara mentalsjuk.

Fallet var bara ett av många avslöjanden om omfattande trakasserier mot scientologernas fiender. Enligt scientologikyrkan agerade de ansvariga på egen hand och har uteslutits ur rörelsen.

[http://varldenshistoria.se/samhalle/religionshistoria/scientologer-anvande-kriminella-metoder?utm_medium=email&utm_campaign=NB_HIS_SE_SON_uge7-\(564217\)&utm_content=&utm_source=varldenshistoria.se&email=E3252B55624BED12D980AAEFFE3510512BA188B3&utm_term=religionshistoria](http://varldenshistoria.se/samhalle/religionshistoria/scientologer-anvande-kriminella-metoder?utm_medium=email&utm_campaign=NB_HIS_SE_SON_uge7-(564217)&utm_content=&utm_source=varldenshistoria.se&email=E3252B55624BED12D980AAEFFE3510512BA188B3&utm_term=religionshistoria)

John har hela tiden betraktat Scientologin och dess ekonomiska beroendeframkallande som huvudanledningen till förlusten av Virhamn. Jag har försökt försvara den och insisterat på dess formella oskuld men kan dock bara beteckna dess organisation enligt dess egen terminologi som "suppressiv".

Gunnar:

Nog för att jag skrivit tillräckligt i ärendet...

Ändå, med denna summering, slår mig ytterligare en tanke som inte är ny men desto klarare. Att du inte ville starta en juridisk process inom familjen är högst förståeligt, om man beaktar *hela din* och familjens historik. MEN, svårare är det att förstå att du därefter

fortsatte investera så mycken "mänskligt kapital" i Virhamn! Virhamn ägdes ju nu (1993) av din bror fullt ut. Var hans och den övriga familjens lojalitet stod att finna, visste du antagligen redan då, men förträngde! I O F ett mänskligt beteende av den som förlorat all "makt". Dvs, *med facit på hand* blev detta "förträngande" rena självskadebeteendet, endast ägnat att *fördröja* familjens "systemkollaps".

Denna kollaps var egentligen redan förutbestämd, genom de två elakartade händelserna med "Firmans kidnappning" av familjen och Guns aningslösa/korrupta arvsfilosofi 1993. Det är ingen svårighet att se Michaels dåliga civilkurage, när han faller för frestelsen att sälja sin själ till Firman. Redan där kunde man ana, att även den världsliga frestelsen (stora pengar), inte heller skulle kunna motstås av honom. Ibland frågar man brottslingar varför dom gjorde det. Svaret blir ofta: därför att jag kunde... och trodde att jag skulle komma undan med det...

I Michaels fall var det ännu närmare till "brottet". Han behövde inte ens göra något olagligt. Bara falla för frestelsen att utnyttja läget. Att gömma sig bakom formalia är kanske det enklaste "brottet" att begå, rent humanistiskt sett...

Efter detta antar jag att det bara är italienska maffian och motsvarande som fortfarande lever efter regeln: Blod är tjockare än vatten.

Christian:

Att familjen "gick förlorad i en science fiction-sekt" har naturligtvis mött protester av indignation, men vad har familjen vunnit på Scientology? Salighet? Vad vann dess grundare i längden? Hans äldste son, som skulle ha tagit över ansvaret för rörelsen, begick självmord i 20-årsåldern när hans far den store grundaren var 65 år; när hans fru sattes i fängelse för att hon följt hans direktiv i skattesmitning ville han därefter aldrig se henne mera, i praktiken skrotade han henne, medan hennes andra tre barn med honom inte blev något i firman.

Och mina egna syskon, vad har de vunnit? Auditering? Gemenskap i rörelsen? Inte mycket mera. De lämnar inga livsverk efter sig, Margherita har åtminstone två barn och två barnbarn, även Marcus har två barn, men vad har Michael? Han menar sig ha en 2familj, men han har inga egna barn.

Gun lämnade åtminstone efter sig ett livsverk i form av konst och skulpturer som alltid kommer att älskas för deras skönhet och klassiska estetik, och även jag har ett betydande livsverk att lämna efter mig i form av publicerad musik och litteratur åtminstone på nätet tillgängligt för alla med ständigt stigande statistik för dess delningar och nerladdningar, och det är ändå skapelser som kommer att bestå – *verba volant, scripta manent*.

Det är det som förblir den största skadan och min eviga protest mot avvecklingen av Virhamn – det var förintelsen av ett livsverk. Morfar Carl och Ingeborg skapade det av kärlek för sin familj som ett bestående hem för barn och barnbarn, det blev en

uppsamlingsplats för minnen och kultur, ett bibliotek, brevsamlingar och konst, en finlandssvensk kulturhård och för mig en omistlig möjlighet till årets bästa rekreation, inom ramen för vad som blev Finlands vackraste sommarställe, vilket bara slarvades bort. Däri ligger det största och oförlåtliga brottet i, som Johannes uttrycker det, brist på pietet.

Gunnar:

Väl formulerade slutsatser, lika obekväma som alltid...

Dock har du redan erkänt att det nästan bara var du av er barn, som förstod och värderade Virhamn efter din humanistiska värdeskala. Fortlevnaden av Virhamns-estetiken och familjens traditioner, samlade under ett tak, var därmed slagen i spillror redan för länge sedan. Nämnade materiella splittring blev visserligen *fullbordad och synlig* först nu, men den *inre osynliga dito* tunnades ut och var ett sluttande plan ända sedan 70-talet...

"Sic transit gloria mundi", säger vi här på Övralid i Motala...

Vi kämpar för tidlösa värden, som en högre estetik, men för den enskilde människan finns ingen tidlöshet. Vi förgås alla genom ålderdom och död. Precis som alla djur och växter...

Christian:

Dock var det väl mest familjen jag arbetade för där och för dess enda existerande högborg, så länge den fanns kvar. Var det fel? - Ursäkta, ledande fråga.

Gunnar:

Har aldrig talat i termer av rätt och fel i denna komplexa och känslomässiga problematik. Jag försökte säga att: OM du hade velat skydda dig själv från att bli "blåst", så fanns i alla fall *möjligheten* att påminna dig själv om din "rättslösa" status på Virhamn redan från 1993... och vad det kunde leda till i framtiden.

1) Om man då chansar på att vara optimistisk och "investera" en förmögenhet i mänskligt kapital i Virhamn, istället för att först ställa nödvändiga obekväma frågor till bror/mor, ang. din arvssituation i framtiden, så gör man det på egen risk s a s...

Å andra sidan, om du inte hade investerat nämnda "kapital", utan givit upp Virhamn där och då, hade bror kunnat vända detta mot dig vid den kommande arvsdiskussionen.

3) Att konfrontera bror först nu, var alltså ett enormt risktagande både juridiskt, ekonomiskt och mänskligt sett.

4) Du var egentligen under ca 25 år, hela tiden utlämnad åt din brors KOMMANDE moraliska estetik eller brist på en sådan.

5) Du frågar om det var fel att "arbeta för familjen" (utan garantier). Med facit på handen, så var det fel av dig. Å andra sidan, jag vet att du inte hade något facit på hand 1993.

6) Då chansar man. Var det fel? *Det kan bara personen i fråga själv svara på.* Omgivningen bör avhålla sig från att döma i en sådan personlig/känslomässig fråga...

7) Med brors brist på lojalitet mot en "Firmaförnekare" som du, kunde det paradoxalt nog ha varit ännu värre! Bror kunde ha sålt Virhamn på stubben, innan du hunnit överklaga, och därefter tagit några extra dyra kurser och därmed gjort alla pengar oåtkomliga... Då hade du inte ens haft tillgång till "Virhamnsromantiken" under alla dessa år.

Klarare än så här tror jag inte att det går att beskriva familjens verklighet. Har du ändå något att invända mot denna analys? Har jag missat något?

Christian:

Saken är den att jag hade inget val. Den naturliga plikten mot den familj jag tillhörde anbefallde mig att framhärda i underhållet av vad den tillhörde i den mån jag kunde, vilket främst gällde Virhamn som det sista hem som var hela familjens. När vi kom till Sverige från Argentina hette det i landet "Plikten framför allt". Var det fel?

Gunnar:

Som jag sa, vid en summering måste du besvara just den frågan själv... MEN, nämnda naturliga "familjeplikt" ska egentligen bara gälla, om de som är äldre, först gör sina plikter gentemot de yngre i så fall. (Dvs dig) Gjorde dom det?? Särskilt om de äldre har den ekonomiska/juridiska makten. Därför kan du visserligen ta moralisk poäng på att du ändå trädde in och drog ditt strå till lasset, när andra i familjen inte gjorde det, vad gäller Virhamn...

Ditt val kanske inte stod mellan att göra "plikten" eller inte. Valet gällde huruvida du först borde ha ställt krav på att de övriga gjorde sina "plikter" gentemot dig. T.ex. genom att klara ut arvsfrågan medan tid var... Om detta krav inte var mänskligt möjligt för dig att ställa vid den tiden, finns inget bra svar på din fråga. Det uppstår i så fall ett moment 22...

Och det är därför som analyserna nu börjar gå i cirklar...

ITALIEN ersätter inte Virhamn. Men det borde kunna fungera som ett bandage på såren och så småningom kanske även stoppa blodflödet och tårarna. Ärret i själen får du, som de flesta av oss, leva med. Erfarenheter kostar ofta som man säger...

Virhamnstraumat – summering:

Förskingringen av ett sommarställe.

Fakta:

Michael Lanciai säljer 2017 familjens av modern ärvda sommarställe i Finland i samråd med två andra delägare, sönerna till hans kusin, och behåller halva delen av vinsten för försäljningen själv utan att dela den med sina tre syskon.

Michael bor i Danmark och åberopar dansk lag för behållandet av den Lanciaiska delen av vinsten själv, då Gun bodde hos honom i Danmark vid sitt frånfälle. Hon var svensk medborgare. Inga dokument presenterades för undertecknande av Michaels tre syskon efter dödsfallet.

Förhistorien:

Kunde tragedin ha undvikits? Naturligtvis kunde den ha undvikits. Varför undvek man den då inte? Det finns bara ett svar: Man ville inte.

Dock måste slutet betecknas som resultatet av en lång process. Var började undergången, och hur fortsatte den? Var och hur blev den ohejdbar?

Naturligtvis började det med katastrofen Guttis avsked, ett dråpslag mot Carl och Ingeborg (deras enda son) och hela familjen, som ingen kunnat förutse. Men Ingeborg och Carl reste sig och höll ställningarna som suveräna självständiga människor till sin sista dag. Carl var klippan i familjen och kanske dess starkaste själ, han hade ju som elddop haft det finska frihetskriget 1918, och Gun bråddes mycket på honom, mer än på Ingeborg, som var mera åt det känsliga hållet, liksom Gutti, familjens enda violinist. Britta brukade säga, att Ingeborg var intelligent (en av Finlands första kvinnliga studenter 1906) men Carl var klok.

Nästa dråpslag var inte lika allvarligt men fick dock oöverskådliga konsekvenser 1967, då merparten av familjen Lanciai anslöt sig till den scientologiska rörelsen. Dess mest betydande konsekvenser för Virhamn blev att barnen knappast hade tid att besöka familjestället längre på somrarna utom ytterst sporadiskt. Bara Christian höll fast vid det med så långa somrar där som möjligt ända till 1993.

Carls och Ingeborgs frånfälle 1978-79 innebar den stora omvälvningen – allt skulle moderniseras. Drastiska beslut fattades och genomfördes, och då Christian kände sig alltmåra överkörd, som den enda i familjen som ansåg att ställets miljö, karaktär och känsliga natur var det viktigaste att underhålla, började han komma mera sällan, i synnerhet efter att hans kanot först förbjöds och sedan skrotades i hans frånvaro. Han hade brukat paddla runt i hela arkipelagen under alla somrar 1977-82, och då det nästan alltid var han som fick städa upp i skogen efter hänsynslösa avverkningar.

Lullans frånfälle 1990 innebar att den sista av den stora gamla generationen av familjen var borta. Hon var en Rönholm, (Ingeborgs syster,) briljant och skicklig och överlägsen inom sitt område som fysioterapeut, som hon arbetade som ändå till 87 års ålder. Hon blev 89, och endast hennes mor, Murre, som dog vid 93, hade blivit ännu äldre i familjen.

1993 avled Aurelio, vilket innebar att Virhamns främsta sammanhållare framför allt ekonomiskt försvann. Det var i stort sett han i samråd med Kjell som skött hela den tekniska, praktiska och ekonomiska rulljansen efter Carl och Ingeborg, medan Britta och Donnie bara ibland kunnat bidra då de kom långt ifrån varje år, högst vartannat.

Den sommaren reste Christian till Tibet, och i hans frånvaro utan den minsta konsultation beslöts det att Michael skulle överta allt Lanciaiskt ansvar för Virhamn, både ekonomiskt, praktiskt och juridiskt. Christian kördes över totalt fastän alla vetat att han skulle komma till Virhamn efter Tibet, han ställdes inför fullbordat faktum och hade ingenting att säga till om. Ändå hade Gun 1988 i ett brev till honom framhållit att han var den enda garantin i familjen för Virhamns kontinuitet. Aurelio (hennes man) hade tidigare framhållit för henne att det enligt finländsk lag var omöjligt att vid frånfälle eller genom gåvobrev eller testamente fränkänna bröstavingar äganderätt till familjeägd jord.

Det har på mycket olika håll diskuterats varför Gun uteslöt Christian, som ändå arbetat för Virhamn i stort sett alla år, för att i stället lägga allt ansvar på Michael, som varit där mycket sporadiskt sedan 1967. Det enda förslag till en förklaring som egentligen avgivits alls är, att Gun kan ha betraktat Christian som avfälling om inte rentav som fiende till den scientologiska rörelsen, då han publicerat kritiska artiklar mot den i sin tidning. Då Christian ändå kände ansvar försökte han senare få Michael att gå med på en delning av ansvaret såväl ekonomiskt, praktiskt och framför allt juridiskt, vilket Michael vägrade gå med på. Det var troligen 2002. Långt senare menade Michael att Christian kunnat överklaga beslutet juridiskt medan det ännu var tid för överklagande, men Christian ville inte inleda någon juridisk process inom familjen.

Samarbetet mellan Kjell, Michael och Tiirikainens som Lillstugans årliga hyresgäster hela sommaren fungerade dock i stort sett smidigt och smärtfritt under alla de följande åren, medan Christian alltid kom till Virhamn på försommaren för att göra undan alla praktiska arbeten, framför allt för att städa undan vintern, tills de första andra familjemedlemmarna brukade ankomma till midsommar. Därför kom försäljningen som en total överraskning i mars 2017. Det hade aldrig förekommit någon tillstymmelse till förvarning, något sådant hade aldrig diskuterats, åtminstone aldrig till Christians kännedom, och plötsligt låg Virhamn till försäljning på nätet.

Det liknade en kupp eller ett misstag. Något annat kunde jag inte tänka mig. Först misstänkte jag att vår problematiska granne som kört taxi och orsakat en del rabalder med grannarna ställt till med något ofog, men när jag skickade en förfrågan runt i familjen visade det sig att försäljningen var överlagd.

Jag fick svar från Kjell (Guttis son, vår kusin,), som lade fram fakta: hans båda söner var inte längre intresserade av att ha tillgång till stället, då underhållningskostnaderna blivit dem för tunga. Jag fick svar från hans son Niklas i Norge, som förvånades över att jag inte informerats och beklagade att det inte gått rätt till. Jag fick svar från Rasmus, som inte var delägare, som ungefär uttryckte samma sak. Slutligen fick jag svar från Michael som meddelade att han hade tänkt informera mig men att han inte hunnit innan jag fick reda på det själv. Ingen annan svarade, varken Tiirikainens, Marcus eller Margherita.

I efterhand fick jag veta att Michael meddelat Marcus och Margherita långt i förväg och även Tiirikainens. Varför hade han då uppskjutit att informera mig med ett antal månader?

Tydligt hade Kjells adoptivson Daniel, en av de tre delägarna, redan under hösten själv sökt en mäklare för att försöka sälja sin del. Niklas hade tyckt att det var en god idé, och så hade Michael åtagit sig själva försäljningen.

Här är det på sin plats att spekulera för det vildaste i varför jag inte informerades med de andra. Var man rädd för att jag kunde sabotera försäljningen? Detta förefaller vara det troligaste, då jag utan jämförelse varit där mest av familjen ända sedan Kjell flyttat utomlands för ett antal år sedan och därför hade de djupaste rötterna där och således haft det största motivet att motsätta mig en försäljning. Michael menade uppriktigt att han tänkt informera mig, men faktum är att han inte gjorde det. Han bad om ursäkt, men vad hjälpte det mot katastrofen?

Likväl trodde och hoppades jag att denna ännu kunde avvärjas. Lubondas (vår granngård) hade varit till försäljning sedan 90-talet, men Arlanders hade aldrig lyckats sälja det. Man kunde hoppas att Virhamn skulle erbjuda samma svår försäljning – priset var 400,000 euro. Jag försökte intressera en god vän i Finland som tidigare vid upprepade tillfällen visat intresse för Virhamn senast ännu i fjol. Det intresset hade nu slocknat. Jag kunde ingenting mera göra före påsken och min sedvanliga påskresa till Italien, och när jag kom hem därifrån fann jag till min fasa att Virhamn redan sålts.

Ändå trodde jag fortfarande att det fanns hopp kvar. Det uppstod en intensiv skriftlig dialog främst med Michael. Virhamn kunde bara räddas om Daniel och Niklas köptes ut. Jag erbjöd mig att ställa upp med banklån, då jag var skuldfri och hade ansevärda besparingar. Michael sade nej. Han föreslog att jag skulle följa med över till Finland i juni när köpet avslutades, då även Rasmus med familj skulle komma över för att rädda vad som räddas kunde. Det såg jag som den sista chansen, att åtminstone få träffa den nye ägaren och kanske komma överens med honom. Det visade sig att Michael uteslöt den

möjligheten. Allt jag kunde göra var att i efterhand skicka honom dokumenteringen över hur det hade gått till. Han har aldrig svarat.

Därmed var det kört. Det enda jag ännu kunde hoppas på var att Michael åtminstone skulle dela med sig av vinsten. Efter skatt (en tredjedel) och hälften till Kjells söner skulle det ha återstått c:a 130,000 euro, som rimligtvis borde ha delats jämnt mellan Guns fyra bröstarvingar. Emellertid ville inte Michael avstå ett öre. I stället investerade han allt i sina egna personliga investeringar, vilket jag inte fick veta förrän mot slutet av året, när jag utbad mig om en rimlig del av Virhamns försäljning.

Han hade nämnt dessa möjligheter redan under våren i hopp om att detta skulle ha kunnat rädda Virhamn. Så blev inte fallet. Hans egna ord:

"Däremot är det så att jag har satsat alla mina Virhamnpenningar på en del investeringar som enligt planen skall ge ett mycket gott avkast under våren, och om det blir som jag hoppas kommer jag att vara generös med alla mina syskon inklusive dig. Och om det ger det maximala kommer jag att försöka köpa tillbaka Virhamn."

Där är vi idag den 15 april fem månader senare. Ingenting har hänt och ingenting har rapporterats. Allt jag har att tills vidare falla tillbaka på är min egen slutsats från september:

"Om köparen Kari Moilanen är villig att låta köpet gå tillbaka är saken klar. Om köpet inte kan gå tillbaka måste Michael dela vinsten jämnt mellan Guns fyra barn. Om han inte går med på detta har jag sett Michael för sista gången i detta livet."

I ett svar till Margherita, när hon ställde sig frågande till att jag alls bad om något:

"Ursäkta mig, men skall man då ha arbetat under 40 somrar för Virhamn som familjens hjärt- och samlingspunkt för att sedan plötsligt finna sig i att stället blir sålt utan att ens bli informerad om saken förrän allt är avgjort, och sedan finna sig i att inte få en penni i ersättning medan endast ett av fyra syskon tar hand om hela förtjänsten, och sedan finna sig i att inte ha rätt att säga någonting?"

Vi återvänder till det kritiska skeendet sommaren 1993 när Gun överlät allt ansvar för Virhamn på Michael ensam av sina fyra barn. Det är svårt att tänka sig att hon skulle ha gjort detta för att Michael skulle få sälja familjestället och behålla hela vinsten för sig själv, men detta är resultatet tills vidare.

22

Frågan som måste uppstå är: Vad har lagen att säga om detta?

Den 11.7 ställde jag Michael frågan om någonting hade hänt under våren, som han utlovat. Ingenting hade hänt, och han meddelade att det kunde hända något före jul.

Svenska jurister låter meddela, att det faktiskt är dansk lag som gäller, då Gun de sista nio åren var bosatt och avled i Danmark, varför jag måste ställa frågan till dansk lag.

Den grundläggande frågan är: Hade modern rätt att skänka bort sin fäderneärvda mark till endast ett av sina fyra barn medan två av de andra inte ens informerades?

En god vän påtalade "pietetslösheten" i det hela, till vilket jag svarade (i utdrag):

"Vad John betecknar som pietetslöshet skulle jag snarare vilja beskriva som absolut brutalitet, som de tre ansvariga delägarna inte ens tycks ha varit medvetna om i sitt agerande. Det liknar en smitningsolycka, där smitaren helt enkelt ignorerar det överkörda offret, som om det aldrig funnits och inte gjorde någonting. Det var en kniv i ryggen av den egna familjen. Man borde aldrig ha utannonserat stället till försäljning utan att alla berörda parter i familjen var med på det. I och med att Virhamn lades ut till försäljning utan att den i familjen som mest levat för stället vidtalats eller ens informerats var ett brott begånget inom familjen mot densamme som det blir mycket svårt om inte omöjligt att reparera."

Det torde framstå som självklart att den juridiska frågan gäller "förskott på arv", vilken fråga aktualiserats i och med den plötsliga och självsvåldiga försäljningen av Virhamn, som gett en vinst på cirka 130,000 Euro efter skatt att fördelas mellan fyra bröstarvingar. Saken har komplicerats genom att Michael med samma självsvåld investerat dessa pengar i förhoppning om att kunna göra en tillräckligt stor vinst (beräknad att utfalla enligt det senaste till julen 2018) för att själv kunna köpa tillbaka Virhamn. Detta är säkert hans uppriktigt goda avsikt, men frågan är hur realistisk den är. Det vore underligt om de nya ägarna någonsin ville lämna Virhamn ifrån sig.

Faktum är att Virhamn sålts av tre formella delägare, av vilka två, som tog initiativet till försäljningen, aldrig gjort något för Virhamn (utom en sommar då de till äventyrs anlände så tidigt att de inte slapp undan en viss portion nödvändigt grovarbete) som alltså fått ut en ansevärd förmögenhet gratis för ingenting, medan undertecknad slet ont för Virhamn i 40 år och lämnades utan ersättning – tills vidare, men så länge denna obalans lämnas oåtgärdad måste de ofrånkomliga negativa stämningarna av en begången oförrätt fortsätta växa i sin bestående skriande orättvisa. Överkörningen av undertecknad, som i och för sig inleddes redan efter morföräldrarnas bortgång 1980, vilken ledde till undertecknads gradvisa tilltagande undvikande av familjen, kulminerade med denna våldtäkt på familjens enda samlande punkt och enda kvarvarande fosterlandshem i en total hänsynslöshet, som om de tre ansvariga ansåg sig berättigade till absolut godtycke genom det formella ägandeskapet. Faktum är att berövandet av ens gräsrötter, som jag odlat i Virhamn under hela mitt liv, är det värsta som någon kunde ha gjort mot undertecknad. Affären är det totala helgerånet inom och mot den egna familjen.

Frågan är vad dansk lag säger om "förskott på arv", då det tydligen kan vara dansk lag som gäller då Gun dog där efter att ha bott där i 9 år. Dock skedde överlåtningen av

"förskottet på arvet" i Finland 1993, och då undertecknad ganska tidigt bad sin bror Michael att med honom dela det formella, juridiska och ekonomiska ansvaret för Virhamn, vilket Michael vägrade, var "förskottet på arvet" allt utom juridiskt beivrat från början.

I princip är jag dock utlämnad på nåd och onåd åt Michaels ekonomiska godtycke ända tills saken avgjorts, vilket den aldrig kan göras på ett tillfredsställande sätt då förlusten av Virhamn är oersättlig. Att vara utlämnad på detta sätt är inte tacknämligt, då Michael, hur charmerande och förträfflig han än är som person annars, alltid haft nyckfulla tendenser till "foul play", vilket föranlett bekymmer åtminstone för mig ända sedan barndomen. För denna tendens skull blev han faktiskt utkastad från Scientologyorganisationen omkring 1988, och det tog några år för honom att lyckas krypa tillbaka till korset, då han tydligen gärna ville fortsätta vara delaktig i denna organisation med dess aktningsvärda historia av otaliga förstörda liv världen över framför allt ekonomiskt, då det är världens dyraste religion, vilket faktum jag även framhåller som den viktigaste faktorn i förlusten av Virhamn, då Gun förspillede merparten av sina arv på denna organisation, fastän dessa (av föräldrar, moster och make) var omfattande. Rent objektivt framstår Scientologyorganisationen som firma och affärsrörelse under täckmanteln av "religion" som kanske 1900-talets största svindel, vilken synpunkt kan sägas ha belägg genom det synbara förhållandet, att varje kurs tycks vara dyrare än den föregående utan att dess material är mera omfattande. Som morfar Carl sade, "Det är en hobby för rika människor, och icke-rika som fastnar i den måste bli dess offer." Tyvärr kan jag bara härleda alla familjens olyckor till dess beroende av denna girighetsbelastade science-fiction-religion, vilken tendens inleddes redan med morbror Guttis ekonomiska engagemang i MRA på 50-talet på hans familjs bekostnad, vilket trots hans självmord hans storsyster underlät att ta varning av. Alla som betalat pengar till denna rörelse har blivit offer för denna svindel och kanske i synnerhet familjen Lanciai, men alla som till slut lyckats genomskåda detta brukar erkänna sig själva som offer för svindeln om de inte redan har gjort det. Den är rankad som nummer två av världens mest manipulativa sekter (efter Jehovas Vittnen) och tycks genom sin blandning av religion och pengar mest leda till girighet, självbedrägeri och andlig livegenskap genom systematisk hjärntvätt. (Detta kan jag naturligtvis inte publicera i Fritänkaren, då ingen tycker om att torgföra sin familjs vanära, vilket jag betraktar min familjs engagemang i denna organisation som (- därmed intet ont sagt om Scientology som filosofi -) vilket även alla våra släktingar i Italien gör, även om de inte säger det, då de lika litet som jag vill tala om det.)

Ur några kommentarer: Två faktorer blev avgörande för Virhamns tragedi: 1. Guns engagemang i Scientology med långsiktigt ekonomiskt förödande konsekvenser, och 2. Hennes juridiskt diskutabla överlåtande av Virhamn på endast Michael av sina barn i vad som bara kan betecknas som en blind överkörning av de övrigas eventuella intressen däri, varibland åtminstone ett var påtagligt. Dessa båda faktorer antyder en påfallande

ansvarslöshet från hennes sida, vilket hon själv var fullt medveten om, vilket var grundorsaken till att hon fastnade i Scientology.

I avvaktan på vad dansk lag kan ha att säga om "förskott på arv" efter de danska juristernas semestrar efter slutet på augusti, får vi gå i väntans tider. Så här svarade slutligen Danmark:

Ur deras mail:

"Have you ever legally had ownership of the property, or ownership of any sort? If you haven't had any ownership over the property we can't help you in your case.

In your first mail, you mentioned something Aurelio said to his wife about the property couldn't be inherited solely by one part of the family to exclude others. If this is the case, we will need proof of this. It could be through an inheritance document or a will that your grandparents decided this."

Det är nästan den avgörande punkten. Aurelio kan ju inte bara ha gripit ur luften, att "äganderätt till mark i Finland inte kan fränkännas någon bröstarring till förmån för andra." Den lagen måste finnas någonstans, och jag har efterlyst den sedan 1993. Jag fick aldrig se morföräldrarnas testamente.

Även om det skulle finnas anledning till att starta en rättsprocess är detta uteslutet för min del, då jag saknar medel. Även viljan saknas. Hade jag velat bråka hade jag gjort det från början och omedelbart vidtagit de rättsliga åtgärder i protest mot uteslutningen av arvsrätten till Virhamn som hade varit korrekta redan på 90-talet, men jag ville lika litet då som nu processa inom familjen. Däremot kvarstår bristen på och behovet av en rättvisa, som inte kan begravas levande.

Den danska rättshjälpen låter meddela att de avskriver ärendet om de svenska juristerna inte hör av sig inom september. De har inte hört av sig inom september, och chanserna att de skulle göra det minskar för varje dag om de dock aldrig försvinner helt. Därmed är ärendet levande begravet tills vidare men fortsätter att leva som levande begravet. Tydligt räcker den jordiska formella lagbundna rättvisan inte till. Som en väninna skrev: "Rättvisa är bara till för dem som har råd med den."

Summa summarum: Allt var fel från början till slut i denna affär, som okorrigerad måste förbli oavslutad tills vidare. Så länge den förblir oavslutad är det bara att "gilla läget".

Det finns egentligen bara en sak som berättigar stolthet, och det är hävdvunna minnen som man kan känna sig delaktig i att föra vidare och kanske deltagit i att ha frambragt. Därför är något av det mest traumatiska man kan råka ut för upplösningen av ett hem, ju värre desto längre man deltagit i det, då ett hem är bästa platsen för bevarandet och odlandet av positiva minnen. Ju fler levande minnen ett hem

härbargerar, desto mera har man själv blivit en del i det levande hemmet, och det gäller inte bara dess prylar, sportprestationsbevis, tavlor och arvegods; utan än mer levande kan minnena av levande personer, som varit med en i hemmet, fester och tilldragelser, som barnfödslar och avsked, förbli beständigt levande som oförglömliga och varmt omhuldade och tacksamma att komma ihåg och aldrig tröttna på att falla tillbaka på i ständig påminnelse.

Ett viktigt faktum är, att jag under årens lopp alltid var beredd att ställa upp med kapital för Virhamns bevarande, vilket även Rasmus gjorde, och vilket erbjudande jag ständigt upprepade. När försäljningen verkställdes av de juridiska delägarna, då jag aldrig konsulterades utan bara konsekvent kördes över, som familjen alltid gjort under alla år efter Carls och Ingeborgs bortgång, medan endast Aurelio varit intresserad av min mening, var dess värre ingen annan än jag intresserad av Virhamns bevarande när det kom till kritan, varför det var opportunt att helt sonika köra över mig. I stället användes mina för Virhamn genom årtionden sparade pengar till publikationen av mina engelska dikter utomlands.

Det känns framför allt som ett svek och förräderi mot vår morfar Carl B. Westerberg, som skapade stället för sin familj. Om hans familj sedan bara skrotar hans livsverk, vad var det då för mening med att frambringa en sådan familj, och vad var det för mening med att han alls överlevde det finländska frihets- och inbördeskriget med ett nödrop? Skrotningen av hans livsverk var helt på endast de tre juridiska delägarnas ansvar, som ensamma tog betalt för försäljningen utan att egentligen någonsin ha arbetat för stället.

Huvudboven i tragedin om förskingringen av Virhamn anser jag dock fortfarande vara Scientology-rörelsen, som slukade en avgörande del av familjens ekonomiska resurser (genom Gun och hennes arv från Aurelio, sin moster och sina föräldrar), varför moster Britta ej heller ville anförtro avstå något av sina nästan obegränsade ekonomiska tillgångar till familjen ens för Virhamn (- hon testamenterade sina 15 miljoner till den kanadensiska sjukvården).

Så här skrev jag i min tidskrift Fritänkaren nummer 3 i februari 1993 (18.1.1993) som Aurelio hann få strax innan han avled den 12 februari. Det har aldrig funnits anledning att ändra mening. Artikeln kan ha haft inflytande för Guns exkluderande av mig från Virhamn följande sommar.

"Vi ber de läsare som någonsin haft något att göra med scientology om tillgift för att vi inleder detta nummer med behandlingen av en mycket svår fråga, som dock måste behandlas emedan frågan nu en gång har ställts: -

"I ditt senaste nummer nämner du scientology och din opposition till dina syskons engagemang i den rörelsen. Vill du utveckla det hela lite närmare? Jag träffar fortfarande ex-scientologer som är fixerade vid sitt scientologiska förflutna och fulla av beundran för L. Ron Hubbard fastän de helt lämnat scientolog-livet bakom sig på grund av dess ekonomiska omänsklighet. Var gick det hela fel? Vad var det för fel på L. Ron Hubbard om det hela egentligen var så bra? Kan du svara på frågan?" - *nyfiken*.

Det blir svårt att besvara din problematiska fråga. Den amerikanske filosofen var framför allt behäftad med en otrolig energi som aldrig tog slut. Han kunde ägna sig åt

vad som helst och genomföra det ordentligt. Detta gav honom en viss bländande attraktionsförmåga som kunde fylla vem som helst med hängiven beundran. Men han begick ett grundläggande fel: han insåg aldrig sin egen begränsning eller erkände den åtminstone aldrig. Han var en dålig psykolog som hade oöverstigliga svårigheter i sina relationer till andra människor, vilket hans två första fruar blev illa brända av. Om hans initiativförmåga och klarsynthet var till synes överlägsna så var de också hänsynslösa. Endast därigenom kunde han verkställa sin scientologiska organisation, som uteslutande hade som funktion att utnyttja människor för hans personliga syften. Därmed är vi inne på det svåra kapitlet om L. Ron Hubbard som ett av världens kanske svåraste fall av kvalificerat bedrägeri, - svåraste, därför att han knappast var medveten om det själv.

Hans brist på mänsklig psykologi resulterade i hans grövsta misstag, som bestod i följande fenomen: när han kommit på sitt dianetiska metodsystem var han så imponerad av sin 2a forskningsresultat att han utan att tänka sig för tog för givet att alla andra också måste bli precis lika imponerade av honom som han själv och att hans metodik måste fungera lika bra på alla andra som den gjorde på honom själv. Han bortsåg från den obotliga mänskliga individualismen. Därmed var han den första som fastnade i sin egen fälla. Han varnade alltid för "själsfällor" ("*theta traps*") som psykiatrin och psykologin och psykoanalys och annat sådant och utmålade sådana system ofta i skräckfärger och framhöll sitt alternativ som det enda rätta alternativet medan hans alternativ i själva verket var en annan alldeles likadan själsfälla, vilket han aldrig insåg själv. In i det sista trodde han att hans egna *science fiction*-fantasier var eller hade varit verklighet på andra planeter. Han skulle ha hållit sig till sin *science fiction* och lämnat religionen i fred och framför allt inte sett religionen som någonting ekonomiskt utnyttjningsbart. Han trodde så blint på sina egna *science fiction*-fantasier att han faktiskt ansåg att han var den enda som kunde rädda mänskligheten från dem. Det hade räckt och varit bättre för världen om han räddat sig själv från dem. Han hade sedan kunnat använda dem som stoff för utmärkta *science fiction*-historier, men han föredrog att behandla dem som en stipulerad verklighet och på den grunda en ekonomisk världsreligions organisation som hade till ändamål att göra alla människor till gränslöst betalande scientologer.

Att han till slut blev fången i sin egen organisation utan någon kontroll över det hela var en naturlig utveckling. Han förstod aldrig att han bara var en individ som alla andra och att alla andra var precis lika individuella som han med helt andra värderingar och erfarenheter och själsföreställningar än han själv. Han tog för givet att alla andra var precis som han själv eller att de åtminstone borde bli det, vilket de mänskligt nog tackade nej till - de flesta av dem. De som sitter kvar som underbetalda slavar i hans organisation är alla offer för hans bländande dumhet.

Man kan ännu idag försvara honom mest för hans heroiska personliga korståg mot 30- och 40-talets allmänt praktiserade barbariska former av psykiatri, (vilka på sina håll lever kvar ännu idag, framför allt tysk-nazistiska sådana,) men man kan aldrig försvara hans hänsynslösa utnyttjande av andra människors personliga och ekonomiska resurser för sina egna organisatoriska och nästan världspolitiska syften."

1967, det år som Scientology började dominera min familjs liv, gjordes det en TV-serie i England med Michael Bryant i huvudrollen som hette "The Paradise Makers" som också visades i svensk TV, och vi såg den med stort intresse då "The Paradise Makers" hade gemensamma drag med den scientologiska rörelsen. Den var långt före sin tid och

hade vissa drag av science fiction och frimureri. Den var skriven av Arden Wench och regisserad av Rex Tucker, och Michael Bryant var en mycket intressant och intelligent skådespelare, mycket lik Michael Kitchen ("Foyle's War"), som specialiserade sig på avancerade intelligenta roller, och manuset till denna serie (3 timmar) var mycket väl skrivet, både som en varning för hemliga sällskap och som en undersökning av deras natur och hur de fungerar. Stiftelsen i fråga här hade ett oantastligt yttre och verkade idealisk, nästan som en ansats till en ny "idealisk" världsordning, den verkade upplyst och vara genomgående vetenskaplig, och den företedde mycket attraktiva aspekter – Michael Bryant blir nästan övertygad om dess överlägsna meriter men stannar slutligen upp när han inser att vad rörelsen saknar är utrymme för den mänskliga faktorn. Det är en perfekt organisation på alla sätt och vis, men den saknar mänsklighet, vilket får honom att ta avstånd från den, trots dess idealiska natur och framstående överlägsenhet, men att den ignorerar det mänskliga gör den värdelös för honom.

Den presenterade ett viktigt filosofiskt problem och löste det, att all mänsklig perfektion är värdelös om inte den mänskliga faktorn tillåts vara med. Efteråt frågade mig min mor om jag ansåg att dess problematik var applicerbar på Scientology, om också Scientology kunde falla för Michael Bryants fördömande dom för brist på mänsklighet. Som sjuttonåring kunde jag då bara se Scientology med idealistiska ögon och förnekade bestämt att rörelsen kunde vara behäftad med samma brist på mänsklighet som stiftelsen i TV-serien. Denna åsikt fick jag anledning att ta tillbaka två år senare, när jag fick upp ögonen för rörelsens intolerans, diktatur och girighet, då jag övergav rörelsen samtidigt som dess främsta PR-dragplåster, John McMaster, clear nr 1, gjorde det, vilket jag fick veta långt senare. Men min mor och mina syskon stannade i rörelsen, medan endast min far konsekvent tog avstånd från den. Att man blir intresserad av rörelsen och studerar dess filosofi och lär sig av dess förnuftiga och vertenskapåliga sidor är helt på sin plats, de sidorna kan hela mänskligheten ha nytta av, men att fastna i rörelsen och acceptera dess avigsidor med att vägra se dem eller tro på dem är inte försvarligt.

Requiemefterdyningar

Det svåraste med förlusten av Finland för tre år sedan var, att för detta sommarställe med dess kulturhem av fyra generationers samlade familjeminnen, som varit i familjens ägo i 94 år, där tre generationer samtliga vuxit upp som barn, och som utgjorde familjens enda gemensamma hem och enda reella kontakt med dess gräsrötter, visade ingen av de andra i familjen någon som helst känsla för längre, med små undantag. För mig var det inte bara min enda nära kontakt med Finland och mina gräsrötter utan också min närmaste kontakt med naturen, det var med fröjd jag reste ut dit till skärgården varje försommar bara för att få arbeta, jag älskade varje sten och varje träd där för att inte tala om trädgården och hemmet med alla dess kulturskatter, där så många kreationer åstadkommits och inspirerats, men ingen av de andra visade någon som helst medkänsla för detta och bara släppte denna reella gräsrötskontakt som något som inte längre hade någon betydelse, allra minst emotionellt, identitetsmässigt, personligt eller affektionsvärdemässigt. De lät det dö, medan jag var tvungen att leva vidare med den bestående smärtan av tvångsförlusten utan att ens ha förvarnats. Vad hjälper det då att man senare försäkras om att någon "hade tänkt berätta det för dig" när han ändå faktiskt inte gjorde det?

Tisdag före påsk 2021 händer detta::

"Men det tråkiga som hänt i påsk är Lillstugans brand några dagar före påsken. "Någon hade ställt en elektrisk rumsvärmare på övre våningen" och allt var övertänt innan brandkåren hann fram. Hur kan man som husägare visa en sådan härresande ansvarslöshet, oaktsamhet och uraktlåtenhet? Det borde ju vara självklart att man aldrig lämnar något elektriskt på i ett hus som inte är bebott. De elektriska ledningarna var säkert lika gamla som huset - 87 år - och mig veterligen hade de aldrig förnyats. Det är ofattbart - det totala ansvarslösa slarvet. Bifogar en bild som en granne tog."



Kristina har skrivit så här: "Det är smärtsamt att se vad som hänt med strandhuset. Där har jag och Marie och periodvis även Michael tillbringat sköna sommardagar med bad och bastu.

Jag blir restimulerad och ledsen.

Det är fina minnen som brinner upp."

Från en tidigare hyresgäst:

"Har varit på Sarvsalö flere gånger och kommer att åka dit i morgon igen. Ja, stackars Lillstugan- inte finns det mycket kvar, ruinerna står ännu där, vemodigt och sorgligt ser det ut- det verkar som hela Sarfsalö skulle sörja, alla tycker att Lillstugan var så trevlig

och hörde till det ursprungliga och oersättliga. Få se om man mera får tillstånd att bygga en ny bastu så nära stranden.”

”Bästa bror, man kan inte vara nöjd över din situation. Du har slitit hårt hela livet och bara fått fan för det. Om du inte haft skamligt underbetalda anställningar har du nödgats leva så långt under existensminimum att du bara därför blev skönstaxerad. Din egen familj har behandlat dig skamligt i att beröva dig alla hem de gav dig och som du arbetade för. Som författare har du konsekvent begravts levande, då inget förlag någonsin velat publicera dig och då de under de senaste tjugo åren inte ens nedlätit sig till att besvara dina försändelser ens med ett erkännande utan bara lämnat dem därhän och låtit dem försvinna kanske i dokumentstrimlaren. Ditt enda brott är att du alltid varit fattig, och för det har samhället konsekvent straffat dig med att aldrig släppa in dig. Och nu det senaste. Du har publicerat en bok på ett etablerat förlag, som de hjälpt dig med bara för att få pumpa dig på alla dina besparingar. När de inte längre kunnat få ut något av dig har de släppt dig som en färdigt urkramad trasa, Jag vet inte om detta är det värsta eller att din egen familj tagit ifrån dig Finland genom att sälja ert sommarställe, som du arbetat för alla somrar, och själva behållit pengarna. Nej, jag kan inte vara nöjd, och det värsta är att du inte kan försvara dig, då du aldrig kunnat ge tillbaka. Du är offer för din egen godhet, då din kreativa ensidighet alltid gått vidare i stället för att stanna och slåss. Har du någon kommentar till denna åthutelse?” JBW

Skändningen

Människan har alltid varit sådan,
skändande och lämnande ruiner efter sig,
all historien är blott en ruinhög efter henne,
runtom hela Medelhavet vittnar alla nakna fallna pelare
om hennes framfart, odödliga vittnen
om den mänskliga bärsärkargångens meningslöshet
i en hopplös egoism och kortsynthet
och blind okunnighet i ytlighetens flärd
som tänker blott på mordandet av stunden
som ett tidsfördriv i fåfängans hysteriska hetsjakt emot döden.
De som vägrade ta del av detta och som såg igenom människan
och hennes grymma djuriskhet besatt av köttets lustar
och som därför valde att ta avstånd
och ej ha något att göra med det mänskliga vanvettet
blev förföljda, jagade, föraktade och ofta drivna in i döden
som utbölingar, fritänkare och kättare, hänvisade till ensamhet
och ständig motståndskamp blott för att överleva,
såsom Dantes nittonåriga exil,
och Shakespearediktarens tvångsanonymitet på livstid,
så att till och med den kloke Platon i sin etablerade filosofi

bannlyste diktare som Homeros som icke lämpliga i samhället,
medan han därmed skrev under den antika civilisationens dödsdom,
då den diktningen som var Homeros var dess skapare;
men alla dessa undantag, förkastade profeter, levande begravda
vittnen som man aldrig kunde tysta ens med döden
hade alltid rätt, medan historien hade alltid fel,
vilket skulle bevisas genom de politiska ruinerna,
som är allt vad historien handlar om.

Då det begärts svar till åthutelsen, kan bara fakta konstateras. Ur företalet till det senast insända manuset, som givetvis som vanligt begravts levande utan svar:

"Han har skrivit minst 23 romaner, 320 dramer, 6 historiska arbeten, noveller, reseskildringar, tusentals dikter, musikartiklar och essayer samt publicerat 267 nummer av sin kulturtidskrift 'Fritänkaren' men har alltid refuserats."

Man måste då fråga sig varför, och då måste man försöka sätta sig in i hur förlagen resonerar:

"Här är ett annat sådant där hopplöst fall, som framhärdar i att skicka in manus fastän han vet att det måste vara lönlöst. Dessutom skriver han fullständigt otidsenligt, håller sig med gamla historiska kunskaper som alla andra har glömt, håller sig till gamla klassiker som ideal och har studerat latin och grekiska i trots mot tidens krav på historielöshet medan han fullständigt ignorerar allt tidsenligt och sådant som går hem och ger förtjänster, som om han inte alls brydde sig om pengar och rentav med flit skrev så olönsamt som möjligt. Naturligtvis kan ingen publicera honom. Naturligtvis kan vi bara skrota honom. Han får publicera sig gratis på nätet eller inte alls. Allt vi kan göra är att skita i honom."

Intill tjatighet har jag genom hela livet fått höra krav på att jag skulle uppge de litterära grillerna och i stället ägna mig åt förvärvsarbete, men sådant har aldrig legat för mig. När jag vid 9 år bestämde mig för att bli författare var det en kallelse som inte kunde förträngas eller förnekas – det var mitt liv som skribent eller inget liv. Alla andra, från min far till mina arbetsgivare (som kyrkoherden i katolska församlingen, där jag var anställd som organist tills jag avskedades för min trohets skull till latinet,) höjde ständigt krav på att jag måste förvärvsarbeta, vilket bara kunde leda till att jag desto hårdare satsade på min arbetsnarkomani som kreativ litteratör och musiker, vilket i princip aldrig gav mig några pengar. Ändå var jag ekonomiskt oberoende ända tills jag drabbades av en skönstaxering för att myndigheterna vägrade tro på mina faktiska låga inkomster, varför jag sedan dess som fattigpensionär sedan 1991 varit desto mer ekonomiskt passiviserad.

Pathétique

När min far blev gammal
var hans dominerande begär
att blott få sova
och på så sätt komma bort från sina mardrömmar
av en verklighet som aldrig varit juste mot honom.

Efter pensioneringen har även mina övriga begär förkommit,
medan längtan efter sömnen och att då få sova gott
har blivit dominerande som önskedrömmar,
som dock mest har uteblivit,
inte bara för behovet av att kasta vatten,
ett naturbehov som ej kan kompromissas med,
utan för att ens bekymmer, grämelser och sorger
aldrig upphört att förbli konstanta
om de ej har blivit värre.

Låt oss ej gå in på sorgliga detaljer.
Dubbel dödsannons förkunnade idag förlusten
av två vänner samtidigt på samma gång
med två begravningar i tysthet utan firanden.
Tendensen är att de multipliceras,
och det är en klen tröst att de avtar efter hand.
Allt fler begravningar blott går förbi
omöjliga att minnas, ställa upp vid eller att begråta,
då ett flitigt gråtande tenderar att bli urvattnat.

Tillbaka till min far – fastän han drabbades av tusen katastrofer
klagade han aldrig utan hade alltid kvar sin humor,
hans mest dominerande och seglivade karaktärsdrag,
som han lärt sig av en leende kinesisk diplomat,
som kommit genom alla 30-talets katastrofer med ett leende.
Han visste i god tid när det var dags för honom
att bege sig vidare, han hade varningar i förväg
och var därför noggrant förberedd,
så att när det var dags han bara kunde somna in.
Då fick han sova äntligen, men jag är säker på,
att inte ens den eviga och slutgiltiga vilans sömn,
hur evig och oåterkallelig den än var rent konkret
skulle bereda honom något annat
än ett nytt uppvaknande till ny aktivitet
och nya lidanden och katastrofer utan tal
att börja om från början med
med samma stoiska diplomati och leende.

Fotnot. Den leende diplomaten var i själva verket en italienare från Venedig vid namn Daniele Varè (1880-1956), som tillbringade 1900-talets alla värsta år i Kina i diplomatisk tjänst där och skrev flera romaner om Kina samt en självbiografi, "Leende diplomat" 1938.

Konsertvecka i Finland

Den laddade konsertveckan inleddes med en hemmakonsert i Göteborg på Valand, som gällde för att vara en generalrepetition inför det stora Finlandsföretaget. Vi skulle i Finland i samarbete med Muntra Musikanter i Helsingfors (MM), ge två konserter, den ena en Bellmankonsert och den andra tillsammans med MM i ett mera ambitiöst program – vi hade i månader kämpat med svåra kvartettkompositioner på finska för att på något sätt kunna åtminstone komma i närheten av MM:s kvalifikationer.

Konserten i Göteborg gick hyfsat, den var ganska anspråkslös, och det enda tilltugget utgjordes av korv med bröd samt öl eller vin för 30 kronor, om man ville ha. De flesta ville inte ha, men många stannade kvar efter konserten för att vimla och vingla fram till klockan 11.

Resan till Finland gick till som så att var och en fick ta sig dit själv. De flesta hade bokat och betalt flygbiljetter redan i januari för att komma undan så billigt som möjligt, och ett antal uppgav alla försök att komma med från början på grund av känslig eller tilltrasslad ekonomi. Dessutom var konsertprogrammet för Finlandsresan mera ambitiöst än vad vi någonsin tidigare gett oss i kast med.

Redan i mars hade vi givit en konsert tillsammans med Chalmers, där stora delar av programmet redan presenterats. Det hade varit en konstnärligt utomordentligt lyckad konsert även om den inte gick ihop ekonomiskt. Dock hade vår samsjunga med Chalmers varit ganska blygsam i jämförelse med hur det skulle bli tillsammans med MM.

På programmet stod bland annat så ambitiösa saker som Chadwicks "The Song of the Viking", en grann och slagkraftig amerikansk komposition från 1800-talet som nästan var som en pianokonsert med körackompanjemang, Josephsons tacksamma och lika granna "Islossning" ävenledes med pianoackompanjemang och dessutom solister, samt framför allt Håkan Sunds svåra men oerhört musikaliskt raffinerade arrangemang av Värmlandsvisan, som också visade sig inte kunna klara sig utan pianoackompanjemang.

Vi reste till Finland i portioner, så att några reste här och andra reste där, några redan på onsdagen eller tidigare och andra först på torsdagen, varför dessa missade den första och roligaste festen.

Vi var inbjudna till MM:s klubblokaler på Svenska Klubben där vi skulle begå en omfattande måltid nere hos Svarta Kattens spexare i källaren. Emellertid erbjöd exkursionen dit en del komplikationer.

Jag reste tillsammans med Björn Areskoug, en av körens många extra dirigenter och dess mest erfarna, och vi anlände visserligen i god tid till hotellet, som var Scandic på Marina på Skatudden, men någon hade gett oss fel information. Vi hade hört att inledningssittningen, liksom alla konserter och repetitioner, skulle gå av stapeln i Baldersalen (kallad Rabaldersalen) på Alexandersgatan 12, men när vi kom dit hittade vi ingenting utom bakvägar och låsta dörrar och ingen som visste var vi verkligen skulle

vara. Efter att ha lyckats ta oss ut bakvägen efter att ha blivit utelåsta lyckades vi ringa till någon ansvarig, som meddelade att adressen var Elisabethsgatan 2. Den ansvarige kunde dock inte meddela oss hur man skulle ta sig dit eller var det låg.

Vi fick fråga oss fram, och en ung dam visste tvärsäkert att Elisabethsgatan låg längre fram längs Alexandersgatan. Det gjorde den inte alls. Vi fick gå tillbaka och börja om från början.

Till slut hade vi turen att träffa en ung man som följde oss ända fram, och det var ett ganska långt stycke uppförsbacke. Vi kom fram precis en halvtimme för sent, men vi var desto mera välkomna, i synnerhet som det inte fanns några tenorer. Detta problem hade dock lösts genom Jalles stämgafl, som gav lättare toner några steg nedanför de korrekta. Men när vi kom fram hade Jalles stämgafl fyllt sin funktion.

Ett annat problem vi redan tidigare råkat ut för under dagen var det svåra företaget att finna någon Alko-butik, som tydligen i Finland konsekvent förläggs på så svåra och oåtkomliga ställen som möjligt, i Borgå exempelvis långt utanför staden, och i Helsingfors slutligen längst bort och längst ner i Stockmanns källare, dit vi fann vår väg efter många förfrågningar, och där vi dock kunde säkerställa resans nödvändiga fluidala försörjning med en flaska *Red Label* som kom att räcka för oss båda precis för hela vistelsen; men man fick kämpa för att hitta fram till den källaren.

Det blev dock på kvällen en ytterst givande och hjärtvärmande fest med den bästa maten på hela resan och därtill obegränsade resurser snaps och rödvin. Det sjöngs naturligtvis hur mycket som helst även men serverades också med ett omfattande föredrag av Erik Kihlman om MM:s historia och den Svarta Kattens spexartraditioner. Han hade varit god vän med min far och mindes honom mycket väl, denne brukade komma över från Stockholm och pendla till MM minst varje år under sina sista år, så här återanknöts till en gammal tradition – pappa Aurelio var ju aktiv MM-it sedan 30-talet till sin avgång 1993. Han hade varit bästa vän med både Ekki Fougstedt och Erik Bergman, så det var bara för mig att fortsätta på den bogen – jag hade ju även känt och sjungit med dirigenterna Marcus Westerlund och Rolf "Calle" Ahlroth. Även MM:s nuvarande dirigent Henrik Wikström var där.

Däremot visade det sig vara lika svårt att ta sig hem till hotellet från Svarta Katten som det varit att ta sig dit. Jag hörde till de sista som gick mot halv 2-tiden, Björn hade gått före mig, och ensam gick jag fullständigt vilse, tills en dam kunde visa mig den rätta vägen.

Väl hemma gällde det att uppdatera sig med sin korrespondens per dator, *mail* och *facebook*, men jag kom inte särskilt långt. Jag hann inte ens ut på nätet innan jag somnade i stolen, där jag sedan vaknade upp fyra timmar senare. Då var det nästan för sent att gå och lägga sig.

På Kristi Himmelsfärdsdagen skulle vi ha övning klockan 4 och därefter vår Bellmankonsert. Jag använde dagen till att förrätta mina plikter. Jag gick till familjegravarna på Sandudd och besökte där i tur och ordning den Westerbergiska graven med fyra personer, Harry Röneholms där gravstenen fortfarande var omkullvräkt i väntan på resning, och pappa Aurelios där även farfar Ferruccio låg på den katolsk-ortodoxa kyrkogården. Det är väl bara jag som besöker dessa gravar. Om någon skulle vara intresserad ligger Westerbergs på gravfält 7 i gång 15, och den Lanciiska ytterst vid gången på gravfält 27.

Det var synd att jag inte hade med mig kameran, ty ljuset råkade just vid tillfället särskilt förgylla och utsmycka graven med dess prunkande blomsterväxt, medan de andra gravarna låg i skugga. Graven hade ju varit utan någon utsmyckning, tills Marita föreslog att jag skulle ta med en strandväxt från Virhamn, och den har nu brett ut sig över hela graven i prunkande rikedom.

En annan släkting som ligger här mellan Aurelios och Harry Röneholms gravar är Harrys bästa vän och släkting från de svåra uppväxtåren i början av seklet, Aleko Lilius, sedermera berömd för sina sjutton böcker från sina mycket äventyrliga resor över hela världen. Den första boken är den roligaste, "Ett herrans liv", den är helt självbiografisk och sannfärdig, och det är där morbror Harry förekommer. Harry blev sedermera konstnär och arkitekt och chef för Finska Mässan från 1931 till sin död tjugo år senare efter att ha arbetat ihjäl sig, bland annat för Finska Mässans mässhall nära busstationen, som nu är ett omfattande kulturkomplex med bland annat biografer.

Det var av en ren slump jag stötte på Aleko Lilius grav i närheten av morbror Harrys för en del år sedan, men i år hade jag turen att på nytt träffa på en icke släkting men dock nära vän till mina morföräldrar, nämligen Tito Colliander (1904-89), en betydande finlandssvensk författare för sina konstnärsbiografier och självbiografier, släkt med Gestrinarna och uppväxt i Petersburg – därför var han ortodox.

Därefter vandrade jag iväg till Villagatan längst ut mot stadens södra ände, där jag hälsade på min kusins mor Tua, som nu är 93. Vi hade den otroliga turen att samtidigt få hennes dotter Elisabeth på besök, det blev ett hjärtligt återseende, men hon kunde tyvärr inte komma på våra konserter. Vi hann dock göra en liten runda ut med Tua på en välbehövlig Himmelsfärdspromenad.

Repetitionen gick lyckligt av stapeln vid rätt tid, och det var inte mycket som behövde repeteras. Klockan sex var sedan konserten, som även sköttes av Sveriges främsta Bellmantrubadur Martin Bagge med professor eremitus Lars Lönnroth som konferencier. Det blev en häpnadsväckande lyckad konsert. Till och med Thomas Lagerberg, en annan av våra dirigenter och vår pianist, var imponerad, vilket han inte brukar vara.

Han hade varit svårt sjuk i början av veckan och legat i 39 graders feber, därför hade han inte kunnat medverka vid tisdagskonserten, som därför äventyrats så att Anders Ottosson nödgats sköta både dirigerandet och pianoackompanjerandet, men så hade Thomas plötsligt blivit frisk igen och kunnat flyga i luften i alla fall till vår första konsert i Finland och lagom till sin 60-årsdag.

Den firades ordentligt på kvällen på initiativ av Henrik, men före det hade vi middag på Börsklubben, Helsingfors motsvarighet till Göteborgs *Bachelor's Club*, ett otroligt palats i fyra våningar och ett praktexempel på finländsk kultur och arkitektur när den är som bäst. Dryckerna fick vi betala själva, men maten var ypperlig – sill- och salladsbuffé med varmrätt och kaffe efteråt.

Efter denna framgångsrika dag var det svårt att dra sig tillbaka. Vi beslöt att invänta tolvslaget för att då kunna fira Thomas ordentligt, vi var ett litet gäng på ett halvt dussin personer först, men allt eftersom fler och fler kom indroppandes efter Börsmiddagen växte skaran, så att vi till slut var omkring 25 som skålade i champagne för Thomas äntliga mognad.

Fredagen var späckad med program. De flesta hade anmält sig till en historisk rundvandring i staden från Senatskyrkan till Riddarhuset och därifrån till Mannerheimmuséet vid Brunnsparken bakom observatoriet. Tre guider hjälpte oss genom detta. Först var det Tryggve Gestrin, som förde oss från Senatstorget till Riddarhuset, där en ung amanuens vid namn Gunilla Peräsalo visade sig utomordentlig kunnig och informativ beträffande allt som hade med Finlands adel att göra. En av deras mest angelägna uppgifter på Riddarhuset är att spåra gamla försvunna adelssläkter. En del försvann ju genom Sovjetunionens tillblivelse, som vår egen adliga släktgren Krabbe, medan andra försvann till Amerika och gifte sig till vanliga namn som Johnson och därför var svåra att spåra, medan en hel del andra adelsätter helt enkelt dog ut. En av dessa utdöda adelsätter var vår egen adliga gren av släkten Gadolin, som också Gestrinarna är avlägset släkt med, medan den släktgrenen som avsåde sig adelskapet fortlever. Jag har ställt frågan till Gunilla Peräsalo om det vore möjligt att spåra släkten Krabbe i Ryssland idag, och vi får se.

Därifrån vandrade vi hela vägen till Mannerheimmuséet, där vår guide blev Benedikt Gestrin, som jag inte träffat sedan han senast besökte Virhamn med sin mor Chrise medan Gun ännu var där för drygt tio år sedan. Även han var utomordentligt kunnig, men han hade så oöverskådligt mycket att berätta, och vi hade så litet tid, att han måste tala så snabbt som möjligt hela tiden, varvid det var omöjligt för några rikssvenskar att kunna följa med i alla detaljer.

I princip avhandlade han Mannerheims hela karriär, medan vi fick vandra runt i hemmet från rum till rum, som är helt oförändrat sedan hans bortgång 1951, då det omedelbart gjordes till museum. Han bodde här i 26 år från 1924 ända tills hans mångahanda krämpor, som magsår, eksem, lunginflammationer och annat tvingade honom att avbryta sin karriär vid 84 års ålder efter att ha klarat av alla krig på vägen.

Det var ett oerhört intressant hem, där han fortfarande nästan var påfallande levande som dominerande gestalt. Alla hans saker var kvar, hans omfattande bibliotek, hans samlingar av internationella gåvor från hela världen, marskalkstavarna och svärden och allt det andra. Mest imponerande var kanske hans säng, en smal, låg och enkel fältsäng, som han begagnade hela livet.

En annan intressant detalj för oss göteborgare är det faktum, att huvudmannen för den friherrliga Mannerheimsläkten idag är en göteborgare och en kvinna, nämligen en brorsons sondotter i 50-årsåldern som är gift med en holländare och kallas Meta. En god vän till mig är granne med henne och har regelbundet återkommande givande stunder med henne. Hon talar flytande både svenska och finska och en rad andra språk, som holländska och franska, dock inte ryska.

Jag försökte efter detta även hinna med Ateneum, som jag lovat en god vän i Göteborg, men tyvärr räckte inte tiden till. Jag kom dit, men man behöver mycket tid där, och vi skulle ha repetition och konsert inom en timme. Jag hade ju dock varit på Ateneum förut, där Gun vid vinterkrigets utbrott avbröts i sina konststudier, medan hon i stället träffade Aurelio och blev konstnär i alla fall.

Sedan var det dags för den stora konserten. Här medverkade även vår solist Glenn Kjellberg, en naturtenor från öarna utanför Göteborg, medan Martin Bagge och Lars Lönnroth fick vila sig och njuta som publik. De satt på första raden, så när körerna gemensamt röt till på allvar trodde Lars Lönnroth han skulle blåsa bort. Riskens kändes överhängande.

Vi inledde med Griegs Sangerhilsen, med en kör på scenen och den andra längst bak, varefter vi gjorde vårt program. Därefter gjorde MM sitt program, varefter konserten avslutades med vårt gemensamma program, där vi nästan blåste ut salen. Det var ju två av Nordens mest kvalificerade äldre manskörer, båda med minst 150 år på nacken, som här göt sig samman till ett, så tillfället var unikt och historiskt intressant. Det gjordes upptagningar av konserten.

Därefter vidtog avslutningsfesten. Vi slussades ut i bussar någonstans bortom Drumsö och avlämnades vid en strand där det bjöds på champagne. Detta var hela resans höjdpunkt. Vi hade haft en enastående sagolik tur med vädret hela tiden, sommaren hade brutit ut med temperaturer över 25 grader i takt med att vi reste till Finland, och så här på försommaren hade den finländska skärgårdsnaturen inte kunnat vara vackrare. Från denna strand kunde man uppleva både havet och de karaktäristiska natursköna sommaröarna, och det bjöds till och med på dragspelsmusik med Calle Schewens vals till vår ära. Där stod vi vid stranden, drygt 120 personer, de flesta sångare, och hyllade den varma naturens gudomliga skönhet och frihet med innerlig sång, dragspel och champagne. Det kunde inte bli mera vackert och högtidligt.

Vi var som sagt drygt 120 till middagen, som firades i ett större hus högre upp i skogsbrynet, tydligen polisens sommarlägersbastu, där det var fritt fram för snaps, vin, sånger och hela banketten. Ytterligare några sångarsolister framträdde, och vi höll på i drygt fyra timmar. Halvvägs under middagen efter varmrätten och alla snapsarna inträffade en kris då serveringen kom av sig, och David, som i stort sett organiserat hela resan med alla dess evenemang, såg marken rämna under sig, men vår rumourmästare Patrik grep in och räddade situationen, och få av gästerna märkte något. Jag träffade ytterligare en MM-it som var djupt insatt i pappa Aurelios verksamhet som sångare och framför allt i det stora Finlandiaäventyret vårsommaren 1939 under Heikki Klemettis ledning, till vilken körresa till världsutställningen i Amerika handplockades en utvald skara av elitsångare från hela landet, där Aurelio utvaldes till Heikki Klemettis adjutant. Det spelades in skivor och gavs konserter, och de skivinspelningarna finns att tillgå ännu idag både i vinyl och på CD.

En buss skulle frakta oss tillbaka igen i två omgångar, men de flesta missade den första omgången, som gick halv ett. Den andra omgången blev därför full. Den anlände för den slutliga hämtningen 01.10, och även denna natt försökte jag därefter hemma uppdatera mig på datorn men misslyckades på samma sätt igen som den första natten, insomnandes under pågående stolsits.

Det var det hela. Somliga stannade kvar ända till söndagen, medan nog de flesta avlöpte i olika omgångar under lördagen. Jag avreste lördag morgon och fick till sällskap Lars Lönnroth, vilket vi utnyttjade till intressanta tankeutbyten om nya släktutredningar och inte minst om viktiga avlidna kulturpersonligheter som Olof Lagercrantz, Sven Stolpe, de båda Hans Ruin och Frans G. Bengtsson.

Vädret var lika strålande och varmt i Göteborg, men nu kunde man äntligen börja försöka nyktra till som omväxling.

Svar från Gunilla Peräsalo om min förfrågan om den förlorade släkten i Ryssland 1917: "Vi har inte heller, trots efterforskningar under olika tider, hittat något nytt om just den ätten i Ryssland. Den hör till de ätter som vi är osäkra på om det finns ännu levande ättemedlemmar eller inte."

Däremot har vi tillsammans med Tryggve Gestrin kommit fram till hur det förhåller sig med vårt släktskap. Carl Westerbergs mor var Alfhild Gadolin, som var sondotter till den framstående fysikern, kemisten och professorn Johan Gadolin, 1760-1852, som upptäckte grundämnet gadolinium.

Denne Johan Gadolin hade en nio år yngre bror Gustaf Gadolin, som blev domprost och anfader åt Segerstrålarna, då hans sondotters son var Lennart Segerstråle. Vi är alltså alla släkt med Öjenborna och med Solveig von Schoultz, som var farbror Lennarts yngsta syster. Varken Carl, Gun eller Britta eller någon av Öjenborna hade någonsin någon aning om att vi var släkt på riktigt. Vi är alltså, som det heter på rikssvenska, "femmänningar" med alla Öjenborna.

Morfar Carl hade visserligen något hum om att han och farbror Lennart var avlägset släkt, men nu fick vi äntligen svart på vitt om hur det förhöll sig. Säkert är att varken Lennart Segerstråle eller Carl visste att de bara var tremänningar.

Då våra familjers öden var ganska intimt förknippade med varandra är det på sin plats att berätta något mer om farbror Lennart och hans livsverk. Han var alltså målare och verksam som sådan under hela sitt långa liv, mest bemärkt för sina väldiga fresker framför allt i kyrkor, som den i Rovaniemi efter stadens återuppbyggnad efter kriget, då han var varmt religiös, men hans största fresker är väl de två stora Finlandiafreskerna i Finlands Bank.

Han hade fyra barn med sin fru Miu Colliander, syster till Tito Colliander, men en son drunknade i barnåren medan den andra stupade i kriget, även han en lovande konstnär, medan dock deras båda systrar även de fick fyra barn var, den yngre, Christine-Louise, gift med Birger Gestrin, far till Benedikt och Tryggve och två till. Vår förlorade släkt Krabbe ligger också på den linjen, då Alfhild Gadolins mor var en Krabbe.



Krisåret

1. Anledningen till kraschen var utgivningen av diktsamligen "October Harvest" i två volymer. I sex år hade det amerikanska förlaget *Author House* tjatat på att jag skulle satsa på en utgivning, och i oktober 2017 ansåg jag mig ha råd – det skulle inte kosta mer än 30,000, och mina fonder var orubbade sedan 20 år.

Men förlaget nöjde sig inte med bara publiceringen, och vad de inte talade om var att det i publiceringen inte ingick någon marknadsföring och att publiceringen bara skulle äga rum genom *print on demand*, alltså enbart tryckning av redan beställda volymer. Dessutom erbjöd förlaget mig en mängd andra tjänster: jag skulle få delta i bokmässor världen över, det skulle annonseras i tidningar, och till slut ville de också ha verket i ljudböcker. Allt detta skulle kosta, deras vänligaste agent övertalade mig i telefon till det ena och det andra, och då jag aldrig kunnat säga nej blev det mycket mer än jag tänkt mig. De fick mig att skriva kontrakt, och när jag äntligen uppfyllt alla villkor och slutfört de kontraktsenliga betalningarna kom den värsta smällen: Skatteverket krävde mig på skatt för de sålda fonderna. Jag hade trott att jag kunnat använda mina egna sparade medel som jag ville, och detta kom som den mest obehagliga tänkbara överraskning. Hade jag vetat det i förväg hade jag aldrig gått in på projektet. Min bank borde ha

upplyst och varnat mig men gjorde varken det ena eller det andra. Och när jag inte kunde betala något mera avbröt förlaget kontakten och slutade svara på brev, och jag fick aldrig en cent av förlaget för publikationerna.

Då utgivningen ändå kostat mig så pass mycket försökte jag göra avdrag för detta i deklarationen. Avdragen godkändes inte, och då var det bara att sätta i gång den oändliga överklagningsprocessen, som pågår än idag.

Restskatterna för detta var på sammanlagt 42,000 för båda åren, och då överklagandet avslogs blev skeppsbrottet oundvikligt. Processen pågår ännu i Förvaltningsrätten, men Kronofogden har redan beslagtagit alla mina banktillgångar och lämnat mig barskrapad. Det som inte förlaget tog, tog Kronofogden, och därtill drogs mitt bostadstillägg in, (även denna process pågår fortfarande,) till följd av fondförsäljningen, vilket lämnade mig 1966 kronor i månaden att leva på. Socialbyrån vägrade hjälpa mig då den ansåg det vara Pensionsmyndighetens fel och sak att åtgärda problemet, så jag tvingades till privata lån, vilket var helt mot min natur.

Naturligtvis måste detta tvååriga skeppsbrott inverka fatalt på hela min verksamhet, den eviga processen med dess ständiga ovisshet och ständigt förvärrade dröjsmål måste verka paralyserande, och min moster sade en gång att det i socialismen och dess system hör till dess mekaniska och tekniska grottekvarn att mest oskyldiga människor tvingas ge upp.

Det grundläggande felet låg dock hos förlaget, som inte informerade mig om grundförutsättningarna (ingen marknadsföring, bara *print on demand*) och som faktiskt svindlade mig genom att oavbrutet lägga sten på börda på räkningarna så länge jag kunde betala – för att sedan lämna alla mail obesvarade när jag inte längre kunde betala. Utan de stora kostnaderna hade skatteverkets terror kunnat undvikas.

2. Sedan 2018 ligger vi sedan i delo med Sveriges skattemyndigheter, som fört oss tillbaka in i samma desperata situation som måste genomlidas under tio år 1981-91 och gav oss ett tjugoårigt magsår, för att skattemyndigheten behagade skönstaxera en skapande konstnär som levde under existensminimum och saknade medel att försvara sig, och som genom detta rättsliga förfarande och definitiva övergrepp hänvisades till ett liv i misär för oöverskådlig framtid. Så hotade det bli även nu, vilket också medförde en pånyttfödelse av det gamla magsåret genom stress, oro, ångest och ständiga bekymmer under sömnlöshet och mardrömmar – smärtorna och symptomen var alltför välbekanta. Myndigheterna vägrade undersöka fallet närmare och bara körde över det i hänsynslös känslolös slentrian med formalistiskt paragrafrytteri som ursäkt, och tyvärr är fallet långt ifrån unikt. Pensionärer i Sverige är de mest förfördelade i hela Europa, och myndigheterna har inga skrupler när det gäller att av ren slentrianformalism köra över, tortera och utsätta fattigpensionärer för omänsklig behandling genom ekonomiskt förtryck som kan pågå i årtal. Redan på 80-talet lärde jag känna ett antal fall av ensamstående mödrar med barn som inte kunde försvara sig mot myndigheternas blinda godtycke och utsattes för besök av kronofogden år ut och år in, tills ärendet

avskrevs efter sex år. Idag tar det fem år, och fler och fler måste ansöka om skuldsanering, som sätter dem på pottan i påtvingad ekonomisk karantän för oöverskådlig framtid, kanske tills de dör. Redan på 80-talet påpekade Justitieombudsmannen Per-Erik Nilsson det absurda sociala missförhållandet i att myndigheterna hade obegränsade resurser och möjligheter att ägna sig åt att bara "djävlas" med folk som redan hade det tillräckligt illa ställt, vilken kritik belönades med att han avskedades. Detta förfarande pågår obehindrat sedan oöverskådliga decennier i socialdemokratins Sverige, medan samtidigt de rika kommer undan med 40 miljarder årligen i skatteflykt. I praktiken bestraffas de fattiga för detta. Min skatteskuld på 42,000 kronor kom sig av att jag begått det oerhörda brottet att använda sedan 20 år sparade fonder till utgivningen av en omfattande diktsamling på engelska, medan skattemyndigheterna vägrade medge avdrag för detta, så att resultatet måste bli min ruin. Sålunda dödade myndigheterna en poet. En liknande situation uppstod 1983, när jag fick mitt livs enda stipendium för min musikverksamhet på 10,000 kronor, vilket omedelbart åtföljdes av skönstaxering.

Den aktuella situationen hos Pensionsmyndigheten, vilket trassel blivit en konsekvens av skatteterrorn:

"Enligt ert beslut av den 10 februari 2020 med reducerat bostadstillägg på 1766 kronor per månad dömer ni mig till att leva på 3000 i månaden efter hyra, vilket är 2000:- under existensminimum, (Är inte det mot lagen?) fastän jag gång på gång i överklagande efter överklagande upprepat och poängterat att jag inte haft några extra inkomster efter mars 2018 utom själva pensionen (9280 i månaden). Vem kan leva på 3000 i månaden? Varför gör ni så mot en fattigpensionär med landets lägsta möjliga pension?"

3. Så har vi Finlandstraumat, med den brådstörtade försäljningen av vårt sommarhem i Finlands skärgård sedan 93 år:

"När vår mor övertalades av vår kusins hustru att överlåta alla sina ansvar och rättigheter för Virhamn åt bara ett av sina fyra barn gjorde min bror inga invändningar. Han ställde inga frågor som: "Borde inte mina syskon vidtalas? Borde du inte fråga och informera Christian, som varit här och gjort mycket mera för Virhamn än jag?" Marcus tillfrågades men avböjde, Margherita var bofast i Amerika, och jag var bortrest och ställdes inför *fait accompli* när jag kom hem, då allt var klappat och klart juridiskt genom Bo Arlanders juridiska assistans, som inte heller ställde några frågor. Som min mosters skotske man sade till mig: "*You have been sorted out.*"

Jag försökte göra invändningar i efterhand, i synnerhet som jag fortsatte årligen arbeta för Virhamn som tidigare, men möttes bara av mothugg och ville inte ställa till med lagliga åtgärder inom den egna familjen.

När de tre delägarna (vår kusins båda söner och min bror) kom överens om att sälja Virhamn krävde åtminstone vår kusins äkta son att jag skulle informeras. Min bror lovade göra detta men gjorde det aldrig. Jag fick veta det genom information från Finland genom försändelse av länken till utannonseringen av Virhamn. Jag trodde det

var en bluff eller ett skämt och ställde familjen frågor. Vår kusins äkta son och min systerson visade förvåning över att min bror inte informerat mig. Jag kunde ingenting göra när jag var på påskresa i Italien, och när jag kom hem hade affären beseglats.

Efter försäljningen såg jag fram emot att få en fjärdedel av förtjänsten som kompensation. I stället för att kompensera sina syskon satsade min bror allt på sina investeringar, där mycket med tiden gick förlorat, och jag har aldrig fått ett öre."

Naturligtvis har detta inte bidragit till den stora bankrutten, men om jag fått kompensation hade de stora lånen undvikits.

4. Den värsta kraschen är den sista. Den 1 september fick jag besked om att jag tilldelats ett betydande pris från Amerika, som skulle innebära äntligt välstånd för kanske resten av livet efter ett liv av egentligen bara motgångar, misär och fattigdom konsekvent under existensminimum under ständig trakassering av myndigheter och parasiter, främst skattemyndigheter och andra hänsynslösa inkasserare. Det verkade för bra för att vara sant, men då jag behövde pengar till följd av de orimliga och omänskliga skattepåfrestningarna, beslöt jag att ge det en chans och satsa på det. Det stora beloppet anförtroddes en bankman i Lloyds Bank i London på ett konto, och jag kunde själv se kontot och att pengarna var där. Men då jag inte var brittisk medborgare och inte ens bodde i England måste jag betala en skatt för detta innehav i England. Det var en hårresande summa, men en god vän ställde upp och hjälpte mig med ett lån för att klara av detta, förlitande sig på att allt var vattentätt. Jag hade erbjudit honom att ta del av dokumenten för att försäkra sig om att det var äkta, men han trodde på mig utan att studera saken närmare.

Sedan kom den stora kallduschen. Då beloppet var anmärkningsvärt stort hade det väckt andras misstänksamhet, och Världsbanken blandade sig i saken och krävde lösen med hot om expropriering av kontot i misstanken om att det kunde handla om tvättade pengar. Min bankagent på Lloyds bank i London ställde upp med all hjälp han kunde mobilisera, och under fyra månader kämpade vi för att blidka Världsbankens krav till priset av konstant sömnlösa nätter, oro och mardrömmar. Till slut kom vi till målet, min bankvän hade då ställt upp med enormt mycket pengar för att hjälpa mig, men Världsbanken var till slut nöjd och släppte koden den använt till att blockera kontot. Dock krävde den att kontot upphörde och att jag i stället skulle få ett *Master Card* kopplat direkt till kontot. Även detta krävde en enorm avgift, som min bankvän till största delen stod för själv, och bankkortet skickades per post till mig. Försändelsen skulle ske så säkert som möjligt till lands genom kontinenten och passera diverse tullar. Det var inga problem i Belgien, men i Danmark stoppades försändelsen genom krav från London på nya avgifter för att jag inte var brittisk medborgare och inte ens boende i England. Jag protesterade och menade att jag redan betalt sådana avgifter, men de menade att det var ett nytt år, och avgiften var per månad. Jag kunde inte betala, och min bankvän i London kunde inte heller täcka hela beloppet. Där är vi idag: en förmögenhet på ett bankkort har fastnat i tullen i Danmark på väg till mig, och varken jag eller London kan tillfredsställa byråkratins hutlösa avgiftskrav.

Samtidigt har Coronakrisen drabbat världen, så att det ena landet efter det andra blir fullkomligt lamslaget och isolerat i karantän, medan jag är och förblir ruinerad så länge jag inte får tillgång till det pris som skulle ha räddat mitt liv åtminstone ekonomiskt.

Naturligtvis föreligger det misstankar om bedrägeri, men Lloyds bank har genom min bankvän där lovat mig full kompensation för alla kostnader, om priset inte kan bärgas. Hela korrespondensen (över 100 sidor) finns noggrant bevarad på engelska i PDF.

Själsmord

Strindbergs och dagens dilemma

Apropå artikeln om "själamord" i Göteborgs-Posten av Ulf Karl Olov Nilsson den 28.11.

1887 skrev Strindberg en liten text med titeln "själamord" som handlade om olika sätt att bli galen genom. Förutom en allmän varning för "normalförnuft" och "genomsnittsmänniskor" verkade Strindberg mena, att ensamhet är förödande, eftersom då människan saknar en verklighet att pröva sig mot med risk för skenande fantasi. "Att stå ensam med sin åsikt är lika farligt som att ha fiender överallt, att vara underkuvad eller fångslad. Av brist på en måttstock av oförmåga att bedöma sitt eget jags relativa storhet, uppstår då sedermera lätt antingen överskattning-storhetsvansinne eller underskattning-mikromani."

Ett annat mer utstuderat sätt att mörda någon själsligt, menade Strindberg, vore att hindra människans kreativitet att ta sig uttryck. Ett exempel som ges är hur en teaterdirektör lurar en skådespelare som han hatar att skriva på ett tioårskontrakt bara för att ge honom undermåliga roller och sedan inga alls. Liknande trick, påpekade Strindberg, kunde tidnings- och förlagsvärlden använda sig av genom att köpa en skribents texter men sedan aldrig publicera dem. "En inflytelserik politisk skribent förpliktar sig genom kontrakt att endast skriva i den eller den tidningen. Han skriver, får betalt, kvitterar, och hans manuskript göms in i en byrålåda tills alltsammans väl är över. Detta är ett fullt lagligt mord."

Vi bör då fråga oss om inte vi befinner oss i ett slags strukturellt mass-själv-mord? Den permitterade får förvisso betalt men finner sina tjänster obrukbara; restaurangerna lagar mat som ingen äter, litteraturseminarier, poesiuppläsningar, musiker och teatrar strömmar för fullt rakt ut i ett internet-mörker som kanske eller inte är folktomt. Spelfärdiga föreställningar, tryckfärdiga manus, debatter och föreläsningar skjuts på en diffus framtid om vilken det enda man vågar säga är att den lätt blir extremt trång. Strindberg igen: "Som bekant verkar ingenting så ödeläggande på tankemekanismen som svikna förhoppningar, och en högt utvecklad form av denna tortyr han framkalla vanvett. Man lovar och lovar, skjuter upp och skjuter upp tills offret tycks vanmäktigt, och när livsandarna hotar att alldeles tyna bort upplivar man den döende med ett nytt löfte, som strax efteråt brytes, och så allt framgent tills blott en skugga av kreatören och hans skaparkraft återstår."

I samband med detta måste det vansinne belysas som dominerat hela Coronakrisen från början tills vidare. Gamla människor isoleras och beläggs med besöksförbud, så att ingen får träffa dem och de aldrig får komma ut, och ingenting kan väl vara mindre hälsosamt än en sådan omänsklighet. Tvärtom är ingenting mera hälsosamt än att komma ut och röra på sig, andas frisk luft i fri natur, träffa människor, kunna umgås och framför allt vara mänsklig på alla sätt som man själv kan känna att är bäst för en själv. Men vidskepelsen har tagit över, samhället har blivit ett skrocksamhälle där skrocken är skräcken för det okända, ingen förstår coronaviruset, och om det är något man vet om virus så är det ju att det är luftburet. Därför vill man hindra folk från att andas frisk luft, och i stället stänger man in dem och isolerar man ihjäl dem. Den taktiken applicerade kineserna från början när de låste in virusmisstänkta människor och spikade för alla utgångar så att ingen skulle komma ut eller in, medan man ignorerade det självklara faktum, att de sålunda inmurade kunde dö i sin påtvingade isolering där inne, om de inte rentav måste göra det. På flera olika sätt verkar Coronakrisen ha slagit upp dörrarna för oanade nya möjligheter till omänsklighet.

I dessa svåra Coronatider...

Adventstidens goda nyhet är att man i november blivit av med det sista av ens skatteskuld sedan 2017, som nu betalats till sista öret, så att man nu bara har privatskulder kvar. Därmed är förhoppningsvis botten nådd. Skatteskulden var en bestraffning för publiceringen av två diktsamlingar, vars pris man sparat ihop till under 20 år, vilken utgift bestraffades med 43,000 i skatt i efterhand, vilken ekonomiska dödsfälla ingen varnade för i förväg, allra minst banken, som om någon borde ha varnat om sin kunds säkerhet och insett faran, vilket fick ödesdiga följder i form av skuldsättning in absurdum. Tack alla ni som kom till undsättning med frivilliga bidrag, särskilt i våras när det var som svårast.

För att åtgärda problemet accepterades en avsevärd lotterivinst från en utländsk bank, vilken dock aldrig levererades utan bara användes till kontinuerlig utpressning, resulterande i min bestående ruin sedan oktober 2019 genom drunkning i obetalbara skulder. Till och med Världsbanken visade sig ingripa och blockera processen med ytterligare utpressningar. Fastän jag sedan dess åter och åter igen krävt reklamation har detta ständigt vägrats, fastän jag från början försäkrades om att "denna bank är villig att återbetala allt vad du satsat i denna transaktion", vilken försäkran till och med upprepades. Så sent som i mars i år garanterades jag att det inte skulle bli något mera krav på betalning efter den sista leveransräkningen, men när den var avklarad fick jag icke desto mindre ett nytt krav på det dubbla. Detta har inte varit något annat än omänsklig grymhet hela vägen, i det kontinuerliga sparkandet av en gammal nedslagen pensionär, nu i sitt 70-e år, hårt krossad från början av taxeringsmyndigheterna, vilket var anledningen till att han över huvud taget svarade på erbjudandet om vinsten som en lovande lättnad i hans ekonomiska dilemma, vilket i stället ledde till hans definitiva oåterkalleliga ruin, som genom en permanent bestraffning bara för att han var fattig. Vad

som definitivt gjorde katastrofen oundviklig var att mitt bostadsbidrag i juli 2019 drogs in (till följd av utgifterna, som betraktades som inkomst av Skatteverket), vilket ledde till definitivt bankrutt den 15 oktober, som sedan dess förblivit bestående, med obetalbara privatskulder på åtminstone 65,000 kronor, och under ständigt kontinuerliga processer med Skatteverket. Dessa bekymmer har framför allt varit förödande för den musikaliska verksamheten.

Dokumentationen av detta finns i sin helhet på engelska på nätet på Wordpress i avdelningen "Diskussioner" på <https://clanciai.wordpress.com>

"Konsument-Europa" är kopplat till ärendet, ett forum vart man kan vända sig för nätbedrägerier, samt även Ic3.org, ett världsomfattande forum (*Internet Crime*).

Ur ett mail från en kollega:

"En människa kan inte *bara* vara objektiv i sina analyser, då subjektiva känslor och värderingar inte går att skala bort helt. Även en akademiker blir påverkad av sin subjektiva/personliga faktor. Resultatet är att dagens forskare redan i förväg bestämmer vad de ska/bör komma fram till, för att få vidare forskningsanslag eller bli godkända av prefekten. Ett resultat av universitetens politisering, som eskalerade i takt med att 68-generationens alla vänsterkrafter tog över tolkningsföreträdet. (*The winner takes it all*)

Så mycket mer intressant är därför hur *hög grad* av objektivitet/allmängiltighet som en *författare* lyckas uppnå. Som en politiskt och religiöst oberoende författare har du lyckats bättre än de flesta journalister/kulturskribenter, som helt enkelt inte kan vara oberoende, då någon betalar dem för att skriva. Det känns ibland som att du inte förstår hur "privilegierad" du varit, som hela livet kunnat publicera dig utan hänsyn till en arbetsgivares censur. Att detta samtidigt har lett dig in i ekonomisk fattigdom och armod utan ände, är priset för detta oberoende. Att du vägrat in absurdum att sälja din själ till en arbetsgivare inom mainstream är på sätt och vis en enorm (andlig) prestation. Nästan jämförbart med att gå i kloster...

Att vilja bli/vara en fundamentalistisk ideell, romantisk kulturpersonlighet kräver en mecenat, vilka inte längre finns, då allt är skattefinansierat idag. Du hävdar regelbundet att du ska räknas som ett offer för din "läggning" och därför inte haft något val. Om det var/är så, har du själv tvingat fram en hypotes om att du från tidernas begynnelse haft en för hög Aschberger-faktor. Underförstått för att kunna försörja sig själv. Min pappa hade egentligen också en för hög Aschberger. Men, inom *naturvetenskapliga discipliner!* Varför han kunde försörja en hel familj..."

Försök till översikt av fallet

2017 bestämde sig de juridiska delägarna av vår familjs sedan 93 år älskade sommarställe i Finland för att sälja det, medan jag aldrig informerades om saken, som ändå var den som mest praktiskt hade arbetat för det med att varje försommar städa upp det och göra det beboeligt efter vintern. Allt vad jag sedan gjorde för att hindra försäljningen fallerade, och efter att exekutionen genomförts såg jag åtminstone fram mot att få en skälig del av vinsten. Vi är fyra syskon, behållningen efter skatt var 1,3 miljoner, så vi borde ha fått 300,000 var. Vi fick aldrig något, utan min närmaste bror i Danmark behöll allting själv och lurade sina tre syskon på 900,000. Det tog lång tid innan detta faktum stod klart för mig. Mina två äldsta syskon (jag är yngst) protesterade inte, sade ingenting utan verkade finna sig i det, det hör till saken att alla mina tre äldre syskon är scientologer, medan jag var den enda i familjen som tog avstånd från den organisationen redan innan jag var myndig.

I sex år hade ett internationellt förlag erbjudit mig publicering av mina engelskspråkiga skrifter, efter sex år beslutade jag mig för att höra detaljer om denna möjlighet och bad om en offert, och när offerten kom menade jag mig ha råd, så jag accepterade projektet - två volymer engelska dikter, mest kärleksdikter. Emellertid skenade kostnaderna iväg, jag hade räknat med pengarna från den finländska försäljningen, men när dessa uteblev, trots upprepat tjat år ut och år in, kunde jag inte genomföra projektet utan måste avbryta det. Det lämnades hängande i luften och har ännu inte fullbordats, även om böckerna gjorts tillgängliga på Amazon. Vad jag inte visste var, att de fondpengar jag använde för detta projekt innebar att jag måste betala skatt för varje fond jag sålde. Banken borde ha informerat mig om detta och varnat mig men gjorde det inte. Hade jag känt till detta hade jag aldrig gett mig in på företaget. Resultatet blev en hisnande restskatt på sammanlagt 52,000 kronor. Med uteblivna pengar från Finlandsförsäljningen och nästan inga pengar kvar var detta en katastrof. Därtill kom en annan katastrof.

I juli 2019 drogs mitt bostadsbidrag in, vilket äventyrade mitt boende. Anledningen var att de sålda fonderna för bekostandet av projektet uppfattades av Skatteverket som vinst, medan ingen hänsyn togs till att de omgående konsumerats. Naturligtvis överklagade jag, fakturorna är väl dokumenterade, och processen pågår ännu idag. Efter fjorton månader återfick jag bostadsbidraget, men under dessa fjorton månader hade jag alltså av myndigheterna vägrats existensminimum, vilket i oktober 2019 ledde till min bankrutt. Socialförvaltningen ("Förnedringsverket") vägrade hjälpa mig, vilket inte gjorde situationen bättre.

Samtidigt fick jag Kronofogen på mig för skatteskulderna, som jag som ålders- och fattigpensionär med landets lägsta möjliga pension och inga andra inkomster eller tillgångar kvar, inte kunde betala, och därför var min situation i januari 2020 desperat och har förblivit så sedan dess, i väntan på resultat av mina överklaganden. Jag fann mig tvungen att låna pengar för att slippa Kronofogden och hamna i en kronisk skuldfälla

där hos, och frågan är om denna skuld kan regleras, åtminstone inte så länge processen inte rör på sig. Kontakten med min bror i Danmark är praktiskt taget obefintlig - jag försöker hålla någon sorts kontakt med honom, men han svarar i regel aldrig. Emellertid står ännu mitt hopp till Kammarrätten att min skatteprocess skulle kunna ge positivt utslag. Det handlar om Skatteverkets vägran att bevilja mig avdrag för kostnaderna för poesiutgivningarna 2019 samt myndigheternas vägran av existensminimum under 14 månader.

Detta är därför i grund och botten en litterär fråga och borde även beaktas ur litterär synpunkt. Då framstår det faktum, att 52,000 i skatt är det hårdaste och grymmaste straff som någonsin tilldelats en diktare för att han publicerat sina kärleksdikter.

Den ekonomiska situationen

1981 blev vederbörande sköntaxerad för att han tjänat för litet, eller för att taxeringsintendenten inte ville tro på hans deklaration, utan att kunna påvisa någon annan oegentlighet än att den årsinkomst vederbörande deklarerat understeg existensminimum med nästan 10,000 kronor, vilket den gjort i alla hans deklarationer dithills, vilken övertydliga tendens taxeringsintendenten ignorerade, fastän vederbörande aldrig haft annat än tillfälliga underbetalda korttidstjänster. Då deklaranten inte kunde annat än överklaga sköntaxeringen, som krävde honom på oöverstigliga belopp, inleddes en process som kom att vara i tio år under ständiga överklaganden och domar, då han ständigt fälldes utan bevis och aldrig blev av med kronofogdens årligen återkommande ramponering av hans ekonomi, vilket i praktiken innebar att han aldrig kunde resa sig ur sin påtvingade existens långt under existensminimum. Detta varade i tio år och omfattade hela hans 30-årsålder.

När han 2019 ansökte om avdrag för kostnaderna för utgivningen av en diktsamling *vägrades* detta, och i stället avkrävdes han på 52,000 kronor i skatt för att han sålt fonder för att bekosta utgivningen. Han hade aldrig vågat sig på en sådan utgivning om han haft en aning om att den skulle kosta extra pengar till Skatteverket, och 52,000 kronor var vida mer än vad han hade råd med. Följaktligen blev han ruinerad och har förblivit kroniskt bankrutt så länge hans skulder överstiger hans tillgångar. För att kunna betala fondskatteskulderna måste han fortsätta sälja av de fonder han hade kvar, vilket ledde till nya skatteskulder, samtidigt som Skatteverkets siffror ledde till sänkt och tidvis helt borttaget bostadsbidrag, vilket äventyrade hans boende, samtidigt som han måste låna pengar utifrån till skatterna, vilket ledde till nya krig på andra fronter, i en ständigt fortgående ond cirkel. Naturligtvis har detta lett till en ny process som nu är inne på tredje året, där alla överklaganden hittills har avslagits, och där enligt uppgift väntetiden är tre år till nästa beslut. Under tiden är man hänvisad till att fortsätta leva under existensminimum med beskuret bostadstillägg, och så vidare. Vid ett tillfälle sökte vederbörande hjälp hos socialbyrån, det så kallade 'förnedringsverket', som ställde som villkor för socialbidrag att vederbörande sålde sina sista fonder. Villkoret infriades, men socialbidrag vägrades ändå.

När detta bekymmersamma skede inleddes 2019 var vederbörande 68 år gammal och fattigpensionär, men lika litet som någon hänsyn togs till vederbörandes sociala situation

under 80-talsprocessen, togs någon som helst hänsyn till fattigpensionärens villkor. Man är reducerad till en siffra som automatiskt genom robotiseringen leder till att man får sitt ekonomiska liv förstört utan att någon i förvaltningen märker det eller bryr sig om det. Och detta är andra gången.

Handlar något av allt detta om någon form av rättvisa? Nej, det handlar uteslutande om att jävlas med folk. Det verkar nästan som om Skatteverket i frustration över att inte komma åt de stora skattesmitarna i stället drämmer till desto hårdare med storsläggan mot fattigpensionärer och andra som tvingats till ett liv under existensminimum, bara för att de är de sårbaraste i samhället.

Och vad kan sådana rofferiprocesser leda till annat än att vederbörande måste tvingas till att ge upp ekonomiskt? Vad är det då för mening med att ha eller tjäna pengar om de bara måste berövas en av utomstående? Bättre då att vara nollställd än att ha något som andra vill ta ifrån en, och som gör det om man har något. En skara grovbarkade tiggerskor gav sig på en 80-åring på Järntorget, men de hittade bara hål i hans fickor, och inte ens hans kläder var begärliga, då de var långt ifrån hela. De fick tji, drog en nit och kammade noll för att de gett sig på en oförarglig trasig stackars 80-åring. I Finland sades det förr, att alla ryska namn slutar på roff eller skoj. Det är allt vad pengar handlar om. Det är bara roff och skoj.

Galleristen

En konstnär ställer ut sina tavlor
och betalar galleriet för sin konstutställning
och hoppas galleriets besökare skall betala för tavlorna
genom generösa uppskattande inköp,
och någon gång kan detta företag till och med gå med vinst.
En annan gör samma sak men utan pengar
och bara med litteratur och musik
som han då presenterar på nätet
helt gratis för vem som helst att ladda ner.
Där finns alla hans verk i musik och i litteratur
utan inträde och i omedelbar tillgänglighet
för envar i all världen med tillgång till nätet,
som världens mest öppna universitet
och för alla människor universellt
oberoende av språk, nationalitet och behörighet;
och han har utsatts för invändningar och kritik
för att utföra detta helt gratis
utan annat försvar och förklaring
än att han icke haft annat val.
Internet är den fattige intellektualistens förlossning och frälsning,
i synnerhet om alla möjliga alternativ uteslutits för honom,

då alla förlag aldrig annat än ratat hans verk
under femtiotal år utan annan förklaring än ren formalism,
och då han även ratats som musiker för insisterandet
på melodik, konsekvent harmonik och ren tonalitet,
och då han ekonomiskt endast utsatts för svindel och bedrägerier
och rent rofferi genom sanslösa skatter som lett till bankrutt och ruin,
så att hela hans liv genom tvång framlevts långt under existensminimum.
Alltså tycks han icke ha något val än att erbjuda
hela sitt livsverk på nätet i en permanent allomfattande utställning
för vem som helst att besöka och fritt ta sig för av och hembära,
medan allt ändå består genom digitalismens kontinuitet.

Det handlar om orättfärdighet

Dagens besök på Sahlgrenska gav det resultatet att jag inte behöver göra fler besök där nu fram till september. Jag fick veta närmare fakta om min njursvikt, som inte var ointressanta. Min njurfunktion är reducerad till 23%, men den har varit nere i 15% under vintern, så den förbättras hela tiden om dock mycket långsamt - den borde egentligen vara omkring 80% i min ålder, men 23% utgör ingen fara eller risk, och sjukhuset är nöjt så länge den håller den nivån och inte sjunker igen. Det är först om den skulle gå ner till 7-8% som dialys skulle bli nödvändigt. Enligt somliga är det omöjligt för njurar att återhämta sig om de en gång förlorat i funktionsduglighet, men faktum är att mina njurar återhämtat sig med 50%.

Det finns ingen naturlig, logisk eller medicinsk förklaring till denna njursvikt, om dock en lindrig sådan är ett vanligt ålderdomsfenomen, men en reducering till 15% utan anledning är ganska abnormt.

Den enda tillgängliga förklaringen är således psykosomatisk, då den gradvisa njursvikten med ständigt tilltagande trötthet och uppgivenhet uppträdde parallellt med de överväldigande ekonomiska bekymren från 2019, när Skatteverket vägrade godkänna skäliga avdrag trots exakt dokumentation av svåra utgifter, vilket medförde brakbankrutt och omfattande skulder, som inte kunde betalas, sömnlösa nätter, oavslutliga bekymmer och ekonomisk uppgivenhet, då man berövades all motivation, förvärvslust och all lust över huvud taget. Därmed kan bara Skatteverket hållas ansvarigt för dessa tre år av akut misär genom deras handlingssätt att vägra en medellös fattigpensionär skäliga avdrag och att därmed påtvinga honom en skatteskuld på 52,000 kronor genom ren byråkratisk automatisk robotiserad formalism, fastän han helt saknade tillgångar och några andra medel än landets lägsta möjliga pension.

Dess värre är denna automatiska robotisering utmärkande för och dominerar hela samhället, där ytligheten tränger ut, kör över och förkväver all seriös besinning. Det märks i det skandalöst dåliga utbudet i TV-programmen, där de flesta kanaler ideligen avbryts godtyckligt av fjantig och meningslös reklam, som kan vålla katastrofala stilbrott

t.ex. mitt i en film och till och med mitt i en föreställning av Shakespeare, och där hysteriskt stressiga sportprogram nästan dominerar hela utbudet, så att de till och med får ersätta viktigare program som t.ex. angelägna nyhetsutsändningar; för att inte tala om den allmänna hjärntvätten genom skvalmusik typ "dunka-dunk", som ljudmässigt förstör många restaurangmiljöer, stimulerar knark-kriminaliteten och egentligen bara ökar stressen. Sporthysterin är dock den mest makabra stressfaktorn, då sporten tenderar att mera domineras av fusk, doping, korruption och besinningslös masshysteri än av hälsosam idrott.

Utpressarsamhället

Posten har höjt portot igen med 15%. Det svenska portot är det dyraste i Europa, och det har konsekvent successivt höjts till orimliga proportioner under de senaste 20 åren. Före privatiseringarna av statliga bolag, som posten, SJ, elverket och televerket var det inga problem, man kunde lita på de nödvändiga samhällstjänsterna, de fungerade, men efter avregleringarna har den fullgoda servicen ersatts med ständiga katastrofer. PostNord är skräckexemplet därvidlag. De extrema ockerpriserna leder till att allt färre vill skriva brev, i synnerhet som de inte kan lita på att brevet kommer fram, fastän adressen är rätt. 2011 blev jag två månader utan post då postverket fått för sig att min adress inte fanns, efter att jag haft samma adress i 20 år. I det digitala samhället tar det tid för misstag att upptäckas och ännu längre tid att rätta till dem. Av bekvämlighetsskäl har posten sedan några år nu reducerat all postleverans till bara några dagar i veckan. För 20 år sedan fanns det tjänster som Föreningsbrev och B-post som underlättade formell korrespondens med reducerade priser för trycksaker. Nu måste allt skickas som A-brev med orimligt skenande portopriser som resultat. Postväsendets negativa utveckling med dess bortrationalisering av all rimlig service är bara ett symptom på hela samhällsutvecklingen i allt mer omfattande dysfunktionell riktning genom den obligatoriska lönsamhetens diktatur.

Ett annat symptom är utbildningssystemets urvattning ända sedan 60-talet. Idag är det nästan omöjligt att som bildningstörstig kunskapssökare få läsa latin och grekiska i skolan – den förr obligatoriska möjligheten till utbildning i de klassiska språken har nästan helt slopats i alla skolor utom Skara och något annat undantagsställe. I vissa universitet får dessa utbildningar finnas kvar till nöds, men tendensen är betänklig, som om bildning alltmer skulle sättas på undantag som icke lönsam. Men vad är ett samhälle utan bildning som sitt viktigaste fundament?

Mina båda officiella anställningar var som organist i religiös tjänst. Båda innebar omfattande arbete på halvtid på obekväma arbetstider. Efter femton månaders anställning i den första kyrkan blev jag brutalt avskedad utan varsel samma dag som jag skulle avresa på min semester. Det stora arbete jag lagt ner under min anställning hade förvisso berättigat en löneförhöjning, men i stället blev det avsked på grått papper, fastän jag som organist aldrig spelat fel, medan mitt enda fel hade varit att jag försvarat latinet i

den katolska kyrkomusiken. Min fasta lön hade varit 800 kronor i månaden före skatt. Så här skrev jag till en god vän om saken:

”Det som hände i den kyrkan 1978, när jag avskedades utan vidare och berövades mitt piano för ett år, var ett brott, som kyrkoherden genomförde i egenskap av socialistisk präst i den kyrkan. Ett halvår senare upphörde han att vara präst när han i samband med ett nervsammanbrott förklarade att han sedan länge haft ett förhållande med en franskild kvinna med två barn. Han bytte namn och blev arbetare på Volvofabriken. Efter en tid slängde hon ut honom, men han fann en annan franskild dam med barn som var från Rumänien. Sedan vet jag inte mer, men jag såg honom en gång i en Volvo med en kvinna och verkade vara helt nöjd. Det att han genomförde brottet i kraft av sitt ämbete i kyrkan, utan att denna någonsin kom med någon ursäkt eller kompensation, måste ha till följd att jag aldrig kan förlåta den kyrkan. *It was an outrage.*

Den andra anställningen tre år senare varade i nästan fem år. Min grundlön där var 2000 kronor i kvartalet före skatt, men jag lyckades höja den under årens lopp till 1500 i månaden, medan jag enligt facket var berättigad till minst 2000 i månaden. När nya höjningar vägrades hade jag inget annat val än att avgå frivilligt, då min ekonomiska situation var förtvivlad. Detta var 1986.

Det berodde på helt andra omständigheter. 1981 blev jag skönstaxerad på den grund att taxeringsmyndigheterna inte kunde tro att jag kunde leva så långt under existensminimum som jag gjorde, varför de tog för givet att jag måste tjäna minst 25,000 i året, medan jag tjänade under 10,000. Naturligtvis överklagades ärendet, den påföljande skatteprocessen gick till högsta instans utan resultat, och när min oskuld slutligen kunde bevisas var jag ruinerad och hade magsår, vilket bidrog till avslutandet av min sista tjänst som kyrkorganist. Ändå avkrävdes jag efter tio års processande en skatt på 2032:- på en bekräftad årsinkomst 1980 av 8000.

Tyvärr blev det inte min enda skatteprocess. 2017 efter sex års insisteranden föll jag till föga för ett amerikanskt förlag som ville publicera mina engelska dikter, efter att jag bara blivit refuserad av alla svenska förlag under hela livet. De hade säkert hederliga avsikter, men jag måste ändå betala större delen av 20 års besparingar för projektet. Det står nu klart att jag blev lurad, då jag aldrig fått ut en cent av de försäljningar som ändå förekommit. Men vad som var värre var, att jag inte kunde dra av kostnaderna på min deklaration, utan att jag i stället bestraffades för publiceringen med 52,000 kronor i kvarsfatt, då mina besparingar utgjorts av fonder, vars försäljning ingen varnat mig för att måste beskattas. Följden blev total bankrutt och ruin i november 2019 utan någon chans att betala skulderna utom genom lån, varigenom skulderna förvärrades. Inga överklaganden har hittills hjälpt.

Det groteska är att Skatteverket av ren formalism har avkrävt en 66-årig fattigpensionär som alltid levat under existensminimum på mer än hälften av hela hans årsinkomst av landets lägsta möjliga pension. Är det inte något av en missriktad målsättning av Skatteverket?

Detta resulterade i kronisk sömnlöshet under ständiga gnagande ekonomiska bekymmer, som förra året gav utslag i ständigt tilltagande håglöshet, aptitlöshet, olust och livsleda, kronisk trötthet och oförmåga att arbeta, tills man upptäckte att jag led av

njursvikt. Njurarnas funktionsförmåga var nedsatt till 15%. De har återhämtat sig någorlunda sedan dess, så att jag kan arbeta igen, men skulderna återstår, fastän mina kreditorer är förmögna som bilägare och börshajar insisterar de på återbetalning, som ännu kan pågå i årtal, och enligt det senaste beskedet från sjukhuset är den skada som njurarna lidit irreversibel. De är återställda till 25%, men enligt läkaren kan det aldrig bli bättre än så. Jag får vara nöjd så länge jag kan fortsätta arbeta, då det att få arbeta i fred egentligen var det enda jag någonsin begärde.

Andra konsekvenser av dessa erfarenheter av utpressarsamhällets rofferimetoder är att jag motvilligt fått utveckla en formlig skräck för allt vad utgifter heter, och för min försörjning med mat och dryck har jag sedan bankrutten för tre år sedan funnit mig hänvisad till Stadsmissionens generositet och barmhärtighet, där det förekommer många med liknande erfarenheter.

Snacka om kontraproduktiv skattepolitik, när medborgare avskräcks från att vilja tjäna pengar i stället för att uppskattas för sina förtjänster.

Slutligen måste jag ställa frågan: är det fel på mig, eller är det fel på samhället?

Kommentar: Jag hade klarat mig bra om inte Skatteverket två gånger skjutit mig i sank med att hellre blint följa paragrafer än något sunt förnuft.

<https://clanciai.wordpress.com/>

[youtube.com.Lanciai](https://www.youtube.com/Lanciai)

”Sverige är landet där allting är omöjligt.” – Strindberg

”Vill man bli rik skapar man sig en förmögenhet. Om man bara arbetar blir man bara fattig.” - svenskt ordstäv

Senaste uppdatering 1 Maj 2023